Biblioteca Polirom

Philippa Gregory

Autoarea bestsellerurilor *Surorile Boleyn* și *Moștenirea Boleyn*

Regina albă

POLIROM

Philippa Gregory

RĂZBOIUL VERILOR #2

Regina albă

Traducere din limba engleză de
Anacaona Mandrilă-Sonetto

EDITURA POLIROM
2010

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României:
GREGORY, PHILIPPA

Philippa Gregory
The White Queen
2009

Philippa Gregory, una dintre cele mai renumite scriitoare britanice contemporane de ficţiune istorică, s-a născut în 1954, în Kenya. La vârsta de doi ani, s-a mutat în Anglia împreună cu familia. A absolvit secţia de istorie a Universităţii din Sussex şi şi-a luat doctoratul în literatura secolului XVIII la Universitatea din Edinburgh. A lucrat o vreme ca jurnalist şi producător la radio BBC, însă pasiunea pentru istorie şi literatură a îndemnat-o să se dedice scrisului. Autoare prolifică, Philippa Gregory a publicat până în prezent peste douăzeci de romane, dintre care amintim: *Windeacre* (1987), *The Favoured Child* (1989), *Meridon* (1990), *The Wise Woman* (1992), A *Respectable Trade* (1992), *The Other Boleyn Girl* (2001; *Surorile Boleyn,* Polirom 2008), distins un an mai târziu cu premiul Parker Romantic Novei of the Year şi ecranizat de studiourile Miramax, *The Queen's Fool* (2003), *The Virgin's Lover* (2004), *The Constant Princess* (2005), *The Boleyn Inheritance* (2006*; Moştenirea Boleyn,* Polirom 2009), *The Other Queen* (2008). Cărţile sale s-au bucurat de un succes răsunător în întreaga lume şi au fost deja traduse în foarte multe limbi.

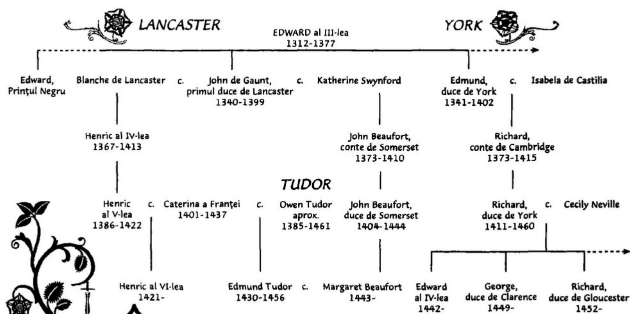
Inaugurând un nou ciclu de romane dedicat de astă dată dinastiei Plantageneţilor, *Regina albă* (2009) zugrăveşte cu o fidelitate impresionantă una dintre cele mai întunecate şi mai frământate perioade din istoria Angliei – Războiul celor Două Roze. Mizând pe aceeaşi combinaţie fascinantă între legendă şi biografie, ficţiune şi adevăr istoric, cu care şi-a obişnuit cititorii, Philippa Gregory readuce la viaţă una dintre figurile feminine marcante ale perioadei – regina Elizabeth Woodville – şi urmăreşte destinul uimitor al acestei femei de o neasemuită frumuseţe care ajunge peste noapte, dintr-o văduvă săracă din mica nobilime, însăşi regina Angliei, prin căsătoria secretă cu Edward al

IV-lea. O adevărată cronică de epocă, romanul reconstituie din perspectiva acesteia rivalităţile permanente dintre cele două ramuri ale dinastiei Plantageneţilor, Casa de Lancaster şi Casa de York, războaiele violente pentru supremaţie dintre Henric al VI-lea şi Edward al IV-lea, intrigile complicate şi trădările infame, alianţele îndoielnice şi crimele pline de cruzime nelipsite din jocul puterii, atmosfera de teroare şi nesiguranţă care domneşte pretutindeni în Anglia secolului XV.

Lui Anthony

Bătăliile din Războiul celor Două Roze

VERII ÎN RĂZBOI

Casele de York, Lancaster și Tudor în primăvara anului 1464

În întunecimea pădurii, tânărul cavaler a auzit susurul fântânii arteziene cu mult înainte să zărească lucirea lunii reflectată pe suprafaţa netedă. Era gata să facă un pas înainte, tânjind să-şi cufunde capul şi să-i soarbă răcoarea, când a zărit ceva întunecat mişcându-se în adâncul apei şi şi-a ţinut respiraţia. În havuzul fântânii se afla ceva verzui, ceva ca un peşte foarte mare, ceva ca un trup înecat. Dar apoi, lucrul acela s-a mişcat şi s-a ridicat drept, iar el a văzut-o, înfricoşător de despuiată: o femeie care se scălda. Când s-a ridicat cu apa şiroindu-i pe trup, pielea ei era mai palidă chiar decât havuzul de marmură albă, iar părul ei ud era întunecat ca o umbră.

Era Melusina, zeiţa apei; ea sălăşluieşte în izvoarele şi cascadele ascunse din orice pădure din creştinătate, chiar şi în cele de foarte departe, ca de pildă din Grecia. Se scaldă şi în fântânile arteziene maure. În ţările nordice, unde lacurile sunt smălţuite cu gheaţă ce pârâie când ea se ridică, e cunoscută sub alt nume. Bărbatul muritor o poate iubi dacă-i păstrează taina şi dacă o lasă singură atunci când vrea să se scalde, iar ea ar putea să-l iubească, la rândul ei, până când îşi încalcă făgăduinţa, aşa cum fac mereu bărbaţii, iar atunci îl trage în adâncuri cu coada-i ca de peşte şi-i preschimbă sângele necredincios în apă.

Oricare ar fi limba ce o povesteşte, pe orice melodie ar fi cântată, tragedia Melusinei e aceasta: bărbatul îi va promite întotdeauna mai mult decât îi stă în putinţă unei femei pe care n-o poate înţelege.

Primăvara anului 1464

Tatăl meu este sir Richard Woodville, baronul Rivers, nobil englez, moşier şi susţinător al adevăraţilor regi ai Angliei – spiţa Lancaster. Mama se trage din ducii de Burgundia şi, prin urmare, poartă în vene sângele apos al zeiţei Melusina, care a întemeiat dinastia regală a acestora împreună cu iubitul ei cuprins de vrajă, ducele, şi care încă mai poate fi întâlnită în vremuri foarte zbuciumate, strigând un avertisment peste acoperişurile castelului atunci când fiul şi moştenitorul trage să moară, iar familia lui e sortită pieirii. Cel puţin aşa spun cei care cred în astfel de lucruri.

Dată fiind această moştenire contradictorie primită de la părinţi – pământ englezesc robust şi zeiţă franceză a apei – lumea s-ar putea aştepta la orice din partea mea: să fiu o femeie de un farmec nespus sau o fată banală. Unii ar zice că sunt şi una, şi alta. Dar astăzi, în timp ce-mi pieptăn părul cu deosebită grijă şi-l aranjez sub cea mai înaltă bonetă conică pe care o am, iar apoi îi iau de mână cei doi băieţi ai mei fără tată şi pornesc cu ei spre drumul ce duce la Northampton, aş da totul ca să fiu, doar de data asta, pur şi simplu irezistibilă.

Trebuie să atrag atenţia unui bărbat tânăr care porneşte la o nouă bătălie, împotriva unui duşman ce nu poate fi înfrânt. S-ar putea să nici nu mă vadă. E puţin probabil să aibă chef de cerşetori sau de flirturi. Trebuie să-i trezesc compătimirea faţă de situaţia mea, să-i inspir înţelegere faţă de nevoile mele şi să-i rămân în amintire suficient de mult timp ca să ia măsuri în privinţa amândurora. Acestui bărbat i se aruncă de gât femei frumoase în fiecare seară a săptămânii şi i se pleacă sute de aspiranţi la orice funcţie pe care-i stă în putere s-o acorde.

E un uzurpator şi un tiran, duşmanul meu şi fiul

duşmanului meu, însă am depăşit de mult loialitatea faţă de oricine altcineva în afară de fiii mei şi de mine însămi. Tatăl meu a pornit la bătălia de la Towton împotriva acestui bărbat care-şi spune regele Angliei, deşi nu e decât un băieţandru lăudăros, şi n-am văzut niciodată om mai distrus ca tata când s-a întors acasă după Towton, cu braţul ce ţine sabia sângerând prin haină, alb la faţă, spunând că acest băieţandru e un comandant cum nu s-a mai pomenit, că acum cauza noastră e pierdută şi că, atâta timp cât trăieşte el, noi n-avem nici cea mai mică speranţă. Douăzeci de mii de oameni au fost răpuşi la Towton la porunca acestui băieţandru; nimeni n-a mai văzut în Anglia atâta moarte. Tata spunea că a fost o secerare a taberei Lancaster, nu o bătălie. Henric, regele nostru de drept, şi regina Margareta de Anjou, soţia lui, au fugit în Scoţia, copleşiţi de atâta moarte.

Noi, cei rămaşi în Anglia, n-am capitulat prea uşor. Bătăliile au continuat una după alta, ca împotrivire faţă de acest rege fals, acest băieţandru de York. Propriul meu soţ a fost răpus în fruntea cavaleriei noastre cu doar trei ani în urmă, la St. Albans. Am rămas văduvă, iar pământurile şi averea pe care le credeam cândva ale mele au fost luate de soacra mea, cu încuviinţarea învingătorului, stăpânul acestui băieţandru-rege, marele păpuşar cunoscut drept „făcătorul de regi”: Richald Neville, conte de Warwick, care l-a făcut rege pe acest băieţandru încrezut de numai douăzeci şi doi de ani şi va face din Anglia un iad pentru noi, cei care continuăm să apărăm Casa de Lancaster.

Acum există sprijinitori ai neamului York în fiecare casă importantă din ţară şi toate afacerile, dregătoriile şi birurile profitabile se află la discreţia lor. Regele lor băieţandru se află pe tron, iar cei care-l susţin alcătuiesc noua curte. Noi, înfrânţii, suntem săraci în propriile case şi străini în propria ţară, regele nostru e exilat, regina

noastră e o străină răzbunătoare care unelteşte împreună cu Franţa, vechiul nostru duşman. Trebuie să cădem la învoială cu tiranul de York, rugându-ne totodată ca Dumnezeu să se întoarcă împotriva lui şi ca adevăratul nostru rege să năvălească spre sud cu oştirea, pregătit pentru o nouă bătălie, după atâtea altele.

Între timp, la fel ca multe femei cu un soţ mort şi un tată înfrânt, trebuie să-mi refac viaţa bucată cu bucată, ca pe o cuvertură din petice. Trebuie să-mi recapăt cumva averea, deşi se pare că nici bărbaţii din familie, nici prietenii nu reuşesc să obţină nimic în numele meu. Suntem cunoscuţi toţi drept trădători. Suntem iertaţi, dar nu şi îndrăgiţi. Suntem neputincioşi cu toţii. Va trebui să-mi fiu propriul apărător şi să pledez în faţa unui băieţandru care respectă atât de puţin dreptatea încât îndrăzneşte să-şi îndrepte armata împotriva propriului său văr: un rege uns. Ce-i poţi spune unui sălbatic ca el astfel încât să înţeleagă?

Băieţii mei, Thomas, de nouă ani, şi Richard, de opt, sunt îmbrăcaţi cu cele mai bune haine, părul le-a fost udat şi netezit, obrajii le strălucesc datorită săpunului. Stau între ei şi-i ţin strâns de mână, căci sunt băieţi adevăraţi şi atrag murdăria spre ei ca prin farmec. Dacă le dau drumul o clipă, unul îşi va scâlcia pantofii, celălalt îşi va găuri pantalonii şi amândoi vor reuşi cumva să se aleagă cu frunze în păr şi noroi pe faţă, iar Thomas va cădea cu siguranţă în pârâu. Aşa însă, ţintuiţi de strânsoarea mea, ţopăie de pe un picior pe celălalt, chinuiţi teribil de plictiseală, şi se îndreaptă numai când le spun:

— Linişte! Aud cai.

La început pare un ropot de ploaie, apoi, o clipă mai târziu, un huruit ca de tunet. Zornăitul harnaşamentelor şi fâlfâitul stindardelor, clinchetul zalelor şi sforăitul cailor, sunetul şi mirosul şi tumultul a o sută de cai mânaţi iute sunt copleşitoare şi, cu toate că sunt hotărâtă să le ies în

cale şi să-i fac să se oprească, mă trag înapoi fără să mă pot abţine. Cum o fi oare să te afli în bătălie în faţa acestor bărbaţi care se apropie năvalnic, cu lăncile întinse înainte, ca un zid de suliţe în galop? Cum ar putea cineva să înfrunte una ca asta?

Thomas zăreşte în mijlocul nebuniei şi al zarvei capul bălai descoperit şi strigă „Ura!”, ca un copil ce se află; văd capul bărbatului întorcându-se la auzul glasului său ascuţit, ne observă, pe mine şi pe băieţi, mâna lui smuceşte frâul şi-l aud răcnind:

— Opriţi!

Calul lui se ridică pe picioarele dinapoi, silit să-şi înceteze goana atât de brusc, şi întreaga cavalcadă trage de frâie şi se opreşte, înjurând din pricina popasului neaşteptat; apoi se aşterne dintr-odată o tăcere deplină şi în jurul nostru plutesc nori de praf.

Calul lui, un animal mare, sforăie şi scutură din cap, dar călăreţul stă în spinarea sa neclintit ca o statuie. Se uită la mine, iar eu mă uit la el şi liniştea e atât de adâncă încât aud un sturz care stă pe una din ramurile stejarului, chiar deasupra mea. Cum mai cântă! Dumnezeule, trilurile sale se aseamănă cu un cântec de glorie, cu bucuria pură preschimbată în sunet! N-am mai auzit niciodată o pasăre cântând aşa, de parcă ar preaslăvi fericirea.

Fac câţiva paşi în faţă, ţinându-mi mai departe băieţii de mână, şi deschid gura ca să-mi pledez cazul, dar în clipa asta, clipa asta crucială, rămân fără cuvinte. Am exersat îndelung. Aveam pregătit un mic discurs, însă acum nu-mi mai vine în minte nimic. Şi e aproape ca şi cum n-aş avea deloc nevoie de vorbe. Îl privesc doar şi mă aştept cumva ca el să înţeleagă totul – frica mea de viitor şi nădejdile pentru băieţii mei, lipsa mea de bani şi mila iritabilă a tatălui meu, care îmi face traiul sub acoperişul lui de-a dreptul insuportabil, răceala patului meu noaptea şi

dorinţa aprinsă de-a avea încă un copil, sentimentul că viaţa mi s-a sfârşit. Dumnezeule bun, am doar douăzeci şi şapte de ani, cauza mea e înfrântă, soţul meu e mort! Mi-e dat oare să fiu una din multele văduve sărace care-şi vor petrece tot restul zilelor lângă focul din căminul altcuiva, încercând să fie un oaspete plăcut? Nu voi mai fi sărutată niciodată? Nu voi mai simţi niciodată bucuria? Chiar niciodată?

Şi totuşi pasărea continuă să cânte, vrând parcă să spună că, pentru cei care o doresc, desfătarea e uşor de obţinut.

El face un gest cu mâna spre bărbatul mai vârstnic care-i stă alături, iar acesta dă o comandă răstită şi soldaţii întorc caii şi părăsesc drumul, intrând în umbra copacilor. Regele, în schimb, sare de pe calul cel voinic, lasă frâul şi vine spre mine şi spre băieţii mei. Sunt o femeie înaltă, însă el mă depăşeşte cu un cap; trebuie să aibă mult peste un metru optzeci. Băieţii mei întind gâturile ca să-l privească; pentru ei e un uriaş. Are părul bălaii, ochii cenuşii şi o faţă arsă de soare, deschisă, zâmbitoare, plină de farmec, de o graţie lipsită de efort. Acesta e un rege cum nu s-a mai pomenit în Anglia: acesta e un bărbat pe care oaunenii îl vor iubi din prima clipă când îl vor vedea. Iar ochii lui sunt aţintiţi asupra feţei mele, ca şi cum aş şti un secret pe care trebuie neapărat să-l afle, ca şi cum ne-am cunoaşte dintotdeauna, şi simt că-mi iau foc obrajii, dar tot nu-mi pot lua privirea de la el.

În lumea aceasta, o femeie modestă se uită în jos, ţinându-şi ochii aţintiţi asupra propriilor pantofi; una care imploră se înclină adânc şi întinde o mână rugătoare. Eu însă rămân dreaptă, îngrozită de mine însămi fiindcă mă holbez ca o ţărancă ignorantă, şi descopăr că nu-mi pot desprinde ochii de ai lui, de gura lui zâmbitoare, de privirea lui care îmi arde faţa.

— Cine sunteţi? întreabă privindu-mă în continuare.
— Sire, aceasta este mama mea, lady Elizabeth Grey, răspunde politicos fiul meu Thomas, scoţându-şi pălăria şi lăsându-se într-un genunchi.
De cealaltă parte a mea, Richard îngenunchează la rândul lui şi murmură, de parcă n-ar putea fi auzit:
— Acesta e regele? Chiar? E cel mai înalt om din câţi am văzut în viaţa mea!
Mă plec într-o reverenţă, dar tot nu mă pot uita în altă parte, ci continui să-l privesc, aşa cum o femeie îl priveşte ţintă, cu ochi înflăcăraţi, pe bărbatul pe care-l adoră.
— Ridicaţi-vă, spune el cu un glas scăzut, menit doar urechilor mele. Aţi venit să mă vedeţi?
— Am nevoie de ajutorul Alteţei Voastre, îngaim. Abia pot rosti cuvintele. (Mă simt ca şi cum filtrul de dragoste cu care mama a îmbibat eşarfa ce-mi flutură în vârful bonetei conice m-ar ameţi pe mine, nu pe el.) Nu-mi pot obţine pământurile de zestre, partea de moştenire ce mi se cuvine, acum că sunt văduvă, mă bâlbâi în faţa interesului zâmbitor zugrăvit pe chipul lui. Sunt văduvă. Nu am din ce trăi.
— Văduvă?
— Soţul meu a fost sir John Grey. A murit la St. Albans. (Asta înseamnă să mărturisesc trădarea lui şi nenorocirea fiilor mei. Regele va recunoaşte negreşit numele comandantului cavaleriei duşmanului său. Îmi muşc buza de jos.) Tatăl băieţilor şi-a făcut datoria aşa cum o înţelegea el, Alteţă; i-a fost credincios celui pe care îl credea rege. Băieţii mei nu sunt vinovaţi de nimic.
— Ţi-a lăsat aceşti doi fii? întreabă el zâmbindu-le copiilor.
— Cea mai de preţ parte a averii mele. El este Richard, iar el e Thomas Grey.
Regele înclină uşor din cap spre băieţii mei, care îl

privesc de jos în sus ca şi cum ar fi un cal de rasă aleasă, prea mare ca să-l poată mângâia, dar totuşi obiectul unei admiraţii uluite, apoi se uită din nou la mine şi-mi spune:

— Sunt însetat. Casa voastră e în apropiere?

— Am fi onoraţi...

Arunc o privire către garda care îl însoţeşte: e alcătuită din peste o sută de oameni. Regele chicoteşte şi hotărăşte:

— Ei pot merge mai departe. Hastings!

Bărbatul mai vârstnic se întoarce spre el şi aşteaptă.

— Plecaţi mai departe spre Grafton. Vă ajung din urmă. Smollett poate să rămână cu mine, şi Forbes. Sosesc cam într-un ceas.

Sir William Hastings mă măsoară din cap până-n picioare de parcă aş fi o panglică drăguţă de vânzare. Îi răspund cu o privire dură şi neclintită, iar el îşi scoate pălăria, se înclină în faţa mea, îi aruncă regelui un salut şi îi strigă gărzii să încalece.

— Unde mergeţi? îl întreabă pe rege.

Băieţandrul-rege se uită la mine.

— Mergem acasă la tatăl meu, baronul Rivers, sir Richard Woodville, răspund cu mândrie, deşi ştiu că regele va recunoaşte numele omului care a ocupat o poziţie înaltă în graţiile curţii Lancaster, a luptat de partea ei şi o dată i-a adresat chiar vorbe aspre, când Casa de York şi Casa de Lancaster erau la cuţite. Ne cunoaştem foarte bine unii pe alţii, dar ca gest de politeţe general respectat, uităm că pe vremuri i-am fost cu toţii credincioşi lui Henric al VI-lea, până când cei din Casa de York l-au trădat.

Sir William ridică din sprâncene auzind ce loc de popas şi-a ales regele.

— Atunci mă îndoiesc că veţi vrea să rămâneţi prea mult, replică el nepoliticos şi pleacă.

Pământul se cutremură când soldaţii trec pe lângă noi,

lăsându-ne înconjuraţi de o linişte caldă în timp ce praful se aşterne în urma lor.

— Tatăl meu a fost iertat şi i s-a redat titlul, spun în apărarea sa. Chiar Alteţa Voastră l-a iertat după Towton.

— Îmi aduc aminte de mama voastră şi de tatăl vostru, răspunde calm regele. Îi cunosc de când eram copil, în vremuri bune şi în vremuri grele. Sunt surprins doar că nu ne-au făcut niciodată cunoştinţă.

Sunt nevoită să-mi înăbuş chicotitul. Acest rege e un seducător notoriu. Niciun om cu un dram de minte nu şi-ar lăsa fiica să-l întâlnească.

— Poftiţi pe drumul acesta, dacă binevoiţi, îi spun. E puţin de mers până la casa tatălui meu.

— Vreţi să urcaţi pe cal, băieţi? întreabă el.

Copiii mei dau din cap de parcă ar fi doi boboci de raţă rugători.

— Puteţi urca amândoi, spune ridicându-l întâi pe Richard în şa, apoi pe Thomas. Acum ţineţi-vă bine! Tu, de fratele tău, iar tu – Thomas, da? – ţine-te de oblânc.

Îşi înfăşoară frâul pe un braţ, apoi mi-l oferă pe celălalt şi mergem aşa până acasă, prin pădure, la umbra copacilor. Îi simt căldura braţului prin ţesătura despicată a mânecii. Trebuie să-mi impun să nu mă înclin spre el. Privesc înainte, spre casă şi spre fereastra mamei, şi-mi dau seama, după uşoara mişcare din spatele geamurilor împărţite în ochiuri lunguleţe, că a stat de veghe, dorindu-şi să se întâmple tocmai ce se întâmplă.

Când ne apropiem de casă, mama stă în dreptul uşii de la intrare, cu valetul alături. Face o reverenţă adâncă şi rosteşte politicos, de parcă regele ar veni în vizită zilnic:

— Alteţă, sunteţi cât se poate de bine-venit la Grafton Manor!

Un rândaş vine în fugă şi ia frâul calului, ducându-l în curtea grajdurilor. Băieţii mei rămân cocoţaţi în şa pentru

ultimii câţiva metri, în timp-ce mama se dă la o parte şi, cu o reverenţă, îl pofteşte pe rege în sala cea mare.

— Doriţi să serviţi un pahar cu bere slabă? întreabă ea. Sau, dacă nu, avem un vin foarte bun, de la verii mei din Burgundia.

— Bere slabă, vă rog, răspunde el pe un ton plăcut. Călăritul îţi face sete. E cald pentru o zi de primăvară. Ziua bună, lady Rivers!

Pe masa înaltă din sala cea mare sunt aşezate cele mai bune pahare, un urcior cu bere şi vinul.

— Aşteptaţi oaspeţi? întreabă el.

Mama îi zâmbeşte.

— Nu există în lume bărbat care să poată trece pe lângă fiica mea. Când mi-a spus că vrea să vă înfăţişeze personal situaţia ei, am pus servitorii să tragă din butoi cea mai bună bere pe care-o avem. M-am gândit că vă veţi opri.

El râde de mândria ei şi se întoarce ca să-mi zâmbească, remarcând:

— Într-adevăr, numai un orb ar putea trece pe lângă voi.

Sunt gata să fac un mic comentariu, dar se întâmplă din nou: ochii ni se întâlnesc şi nu-mi trece prin minte nimic de zis. Stăm doar şi ne privim îndelung, până când mama îi întinde un pahar şi rosteşte încet:

— Sănătate, Alteţă.

El scutură din cap, ca şi cum s-ar fi trezit.

— Tatăl vostru este aici? mă întreabă.

— Sir Richard a plecat să le facă o vizită vecinilor. Îl aşteptăm să se întoarcă la cină.

Mama ia un pahar curat, îl ridică în lumină şi-l răsuceşte cu aerul că ar avea un defect.

— Mă scuzaţi, spune ea şi pleacă.

Regele şi cu mine rămânem singuri în sala cea mare, cu soarele revărsându-se prin fereastra largă din spatele mesei lungi; casa e cufundată în tăcere, de parcă toţi şi-ar

ţine respiraţia şi ar asculta. El se apropie de masă şi se aşază pe jilţul stăpânului casei.

— Vă rog, luaţi loc, mă invită făcând semn spre jilţul de lângă el.

Mă aşez la dreapta lui, ca şi cum i-aş fi regină, şi-l las să-mi toarne bere slabă în pahar.

— Voi cerceta chestiunea pământurilor voastre, îmi spune. Vă doriţi propria casă? Nu sunteţi fericită aici, împreună cu mama şi tatăl vostru?

— Sunt buni cu mine, dar m-am învăţat să am propria gospodărie, m-am obişnuit să văd de propriile-mi pământuri. Iar fiii mei nu vor avea nimic dacă nu voi putea revendica pământurile tatălui lor. E vorba de moştenirea lor. Trebuie să-mi apăr fiii.

— Trăim vremuri grele, spune el. Dar dacă-mi voi putea păstra tronul, voi avea grijă ca legea pământului să domnească din nou de pe o coastă a Angliei până pe cealaltă, iar băieţii voştri vor creşte fără frica războiului.

Încuviinţez din cap.

— Îi sunteţi loială regelui Henric? mă întreabă el. Vă urmaţi familia în loialitatea faţă de Casa de Lancaster?

Istoria noastră nu poate fi negată. Ştiu că a existat o ceartă aprigă la Calais între acest rege, pe atunci un simplu fiu tânăr al Casei de York, şi tatăl meu, pe atunci unul din marii lorzi de Lancaster. Mama a fost prima doamnă la curtea Margaretei de Anjou; fără îndoială că l-a întâlnit de cel puţin zece ori pe tânărul şi chipeşul moştenitor de York şi l-a tratat de sus. Dar cine putea şti atunci că lumea se va întoarce cu susul în jos şi că fiica baronului Rivers va trebui să-l implore tocmai pe acel băieţandru să-i fie redate pământurile care îi aparţin de drept? Spun repede:

— Mama şi tatăl meu au ocupat poziţii foarte importante la curtea regelui Henric, dar familia mea şi cu mine vă

acceptăm acum ca domnitor.

— Un lucru cuminte din partea voastră, a tuturor, din moment ce am învins! replică el zâmbind. Vă accept omagiul.

Îmi scapă un mic chicotit şi chipul lui se încălzeşte pe dată.

— Mă rog la Dumnezeu să se termine curând! spune el. Henric nu are decât o mână de castele în nelegiuitele ţinuturi nordice. Poate să adune briganzi, ca oricare alt proscris, dar nu poate strânge o armată în toată regula. Iar regina lui nu poate să aducă întruna duşmanii ţării ca să lupte cu propriul ei popor. Cei care luptă de partea mea vor fi răsplătiţi, însă chiar şi cei care au luptat împotriva mea vor vedea că voi fi un învingător drept. Şi voi avea grijă ca domnia mea să se facă simţită chiar şi în nordul Angliei, chiar şi dincolo de fortăreţele lor, până la hotarul cu Scoţia.

— Acum plecaţi în nord? îl întreb.

Iau o înghiţitură de bere slabă. E cea mai bună din câte are mama, dar gustul îi e puţin înţepător; pesemne că i-a adăugat câteva picături dintr-o tinctură, dintr-o poţiune de dragoste, ceva care să intensifice dorinţa. Eu, una, n-am nevoie de nimic; îmi simt deja respiraţia întretăiată.

— Avem nevoie de pace, spune el. Pace cu Franţa, pace cu scoţienii şi pace între fraţi, între veri. Henric trebuie să capituleze; soţia lui trebuie să înceteze să mai aducă trupe franceze ca să lupte cu englezii. N-ar trebui să mai fim dezbinaţi, tabăra York împotriva taberei Lancaster: ar trebui să fim toţi englezi. Nimic nu îmbolnăveşte mai mult o ţară ca lupta în sânul poporului ei. Asta distruge familii; ne omoară zilnic. Trebuie să se termine şi eu îi voi pune capăt. Îi voi pune capăt anul acesta.

Simt frica bolnăvicioasă pe care o încearcă poporul acestei ţări de aproape un deceniu.

— Trebuie să mai aibă loc o bătălie?

El zâmbeşte.

— Milady, voi încerca s-o ţin departe de pragul casei voastre. Însă trebuie dată, iar asta cât de curând! L-am iertat pe ducele de Somerset şi i-am acordat prietenia mea, dar acum a fugit din nou la Henric, un Lancaster renegat, necredincios ca toţi cei din neamul Beaufort. Neamul Percy ridică nordul împotriva mea, fiindcă urăşte neamul Neville, iar familia Neville e cel mai important aliat al meu. Acum totul e ca un dans: dansatorii şi-au ocupat locurile şi trebuie să-şi execute paşii. Se va da o bătălie; nu poate fi ocolită.

— Armata reginei va trece pe-aici? îl întreb.

Deşi mama a iubit-o pe regină şi a fost prima dintre doamnele ei de companie, trebuie să spun că armata acesteia e o forţă ce inspiră teroare absolută. Mercenari cărora nu le pasă câtuşi de puţin de ţară, francezi care ne urăsc şi sălbatici din nordul Angliei, care văd câmpurile noastre rodnice şi oraşele noastre prospere ca fiind bune doar de prădat. Data trecută regina a adus scoţieni, cu înţelegerea că pot să păstreze ca soldă tot ce fură. Ar fi putut la fel de bine să angajeze lupi.

— O voi opri, răspunde el simplu. O voi înfrunta în nordul Angliei şi o voi înfrânge.

— Cum puteţi fi atât de sigur? exclam.

Îmi aruncă un zâmbet luminos şi mi se taie respiraţia.

— Pentru că n-am pierdut nicio bătălie, spune el simplu. Nu voi pierde niciodată. Sunt iute pe câmpul de luptă şi priceput; sunt curajos şi norocos. Oştirea mea se mişcă mai repede ca oricare alta; îmi pun soldaţii să mărşăluiască cu iuţeală şi-i deplasez complet înarmaţi. Ghicesc intenţia duşmanului şi i-o iau înainte. Eu nu pierd bătălii. Sunt norocos în război, aşa cum sunt norocos în dragoste. N-am pierdut niciodată, nici într-un joc, nici în

celălalt. Nu voi pierde în faţa Margaretei de Anjou. Voi învinge!

Râd de încrederea în sine pe care o arată, de parcă nu m-ar impresiona; la drept vorbind însă, mă simt năucită de el. Îşi termină berea şi se ridică în picioare, spunând:

— Vă mulţumesc pentru bunătate.

— Plecaţi? Plecaţi acum? mă bâlbâi.

— Veţi pune pe hârtie detaliile plângerii voastre, ca să le am?

— Da. Dar...

— Nume şi date şi aşa mai departe? Pământul care spuneţi că vă aparţine şi amănuntele statutului vostru de proprietară?

Sunt cât pe ce să mă agăţ de mâneca lui, ca o cerşetoare, ca să-l ţin lângă mine.

— Da, aşa voi face, dar...

— Atunci vă spun rămas-bun.

Nu pot face nimic ca să-l opresc – decât dacă nu cumva i-a trecut mamei prin cap să-i betegească în vreun fel calul.

— Da, Alteţă, şi vă mulţumesc! Dar sunteţi cât se poate de bine-venit să rămâneţi. În curând vom lua cina... sau...

— Nu, trebuie să plec. Mă aşteaptă prietenul meu, William Hastings.

— Fireşte, fireşte! Nu doresc să vă întârzii...

Îl conduc la uşă. Mă îndurerează plecarea lui atât de bruscă şi totuşi nu-mi vine în minte nicio cale de a-l face să mai rămână. În prag se răsuceşte spre mine, îmi ia mâna, îşi pleacă mult capul bălai şi, cu un gest delicios, mi-o întoarce, îmi depune un sărut apăsat în palmă şi-l acoperă cu degetele mele, ca pentru a-l păstra în siguranţă. Când se ridică surâzător, îmi dau seama că ştie cât se poate de bine că m-a făcut să mă topesc şi că voi sta cu pumnul strâns până la ora de culcare, când voi

putea duce palma la buze.

Îmi priveşte chipul vrăjit de el, mâna care se întinde, împotriva voinţei mele, să-i atingă mâneca şi se înmoaie.

— Voi lua eu însumi mâine hârtia pe care o veţi pregăti, îmi spune. Cu siguranţă! Aţi crezut altceva? Cum aţi putut? Aţi crezut că sunt în stare să vă întorc spatele şi să plec fără să mă mai întorc? Sigur că mă voi întoarce! Mâine la amiază. Vă voi vedea atunci?

Nu se poate să nu mă audă icnind! Culoarea îmi revine năvalnic în obraji, astfel că toată faţa îmi arde.

— Da, bâigui. M-mâine.

— La amiază. Şi voi rămâne la cină, dacă se poate.

— Vom fi onoraţi!

Se înclină în faţa mea, se răsuceşte pe călcâie, străbate holul şi iese pe uşa dublă deschisă larg, în lumina puternică a soarelui. Duc mâinile la spate şi mă prind de uşa masivă de lemn, căutând un sprijin. Într-adevăr, genunchii îmi sunt prea moi ca să mă susţină.

— A plecat? întreabă mama ieşind fără zgomot pe mica uşă laterală.

— Se întoarce mâine, spun. Se întoarce mâine! Se întoarce să mă vadă mâine!

După ce soarele apune, iar băieţii mei îşi rostesc rugăciunile de seară cu căpşoarele bălaie plecate asupra mâinilor împreunate, fiecare la picioarele patului său, mama mă conduce pe uşa din faţă a casei, iar de acolo, mergând înaintea mea, pe poteca şerpuită ce duce la locul unde podeţul alcătuit din câteva scânduri uneşte cele două maluri ale râului Tove. Îl traversează, atingând cu boneta conică înaltă ramurile copacilor de deasupra noastră, şi-mi face semn s-o urmez. Pe malul celălalt, pune mâna pe un frasin falnic şi văd că în jurul scoarţei aspre a trunchiului gros e înfăşurat un fir de mătase de culoare închisă.

— Ce e asta? o întreb.
Ea spune doar:
— Trage firul spre tine. Trage-l spre tine, cam vreo treizeci de centimetri în fiecare zi.
Pun mâna pe fir şi-l trag încet. Se desfăşoară cu uşurinţă – are legat la celălalt capăt un obiect mic şi uşor. Nu reuşesc să văd ce ar putea fi, căci firul se întinde peste râu, printre trestii, în apa adâncă de la malul celălalt.
— Magie, remarc sec.
Tata a interzis aceste practici în casa lui: încalcă legea pământului. Dacă se dovedeşte că eşti vrăjitoare, asta înseamnă moartea – moartea prin înecare pe scăunelul vrăjitoarei sau sugrumată de mâinile fierarului, la răscrucea satului. Femeilor ca mama nu le e îngăduit să-şi folosească darul în Anglia de azi; suntem sub interdicţie.
— Magie, încuviinţează mama senină. O vrajă puternică pentru o cauză nobilă. Merită cu prisosinţă riscul. Vino în fiecare zi şi trage firul spre tine, câte treizeci de centimetri odată.
— Ce voi găsi la capătul firului tău de pescuit? Ce peşte mare voi prinde?
Ea zâmbeşte şi-mi atinge obrazul cu mâna, spunând cu blândeţe:
— Ce-ţi doreşte inima. Nu te-am crescut ca să fii o văduvă săracă.
Se întoarce şi traversează puntea înapoi, iar eu trag firul spre mine aşa cum mi-a spus, înfăşor treizeci de centimetri, îl leg bine la loc şi o urmez pe mama.
— Atunci pentru ce m-ai crescut? o întreb în timp ce mergem una lângă alta spre casă. Ce mi-e sortit să fiu? În planul general al lucrurilor din mintea ta? Într-o lume aflată în război, în care se pare că, în ciuda clarviziunii şi a magiei tale, suntem blocaţi de partea învinşilor?
Pe cer se înalţă luna – doar cât o seceră mică. Fără să

rostim o vorbă, ne punem amândouă câte o dorinţă; facem o reverenţă şi aud clinchetul monedelor mici pe care le învârtim în buzunare.

— Te-am crescut ca să fii tot ce poţi fi, răspunde ea simplu. Însă nu te-am crescut ca să fii o femeie singură, care duce dorul soţului ei şi se zbate să-şi protejeze copiii, o femeie singură într-un pat rece, a cărei frumuseţe se iroseşte pe pământuri pustii.

— Amin, spun simplu la rândul meu, cu ochii la secera subţire a lunii. Amin. Şi craiul-nou să-mi aducă ceva mai bun.

A doua zi la amiază stau în odaia mea personală, îmbrăcată cu o rochie obişnuită, când slujnica vine într-un suflet să-mi spună că regele se apropie călare de conac. Nu-mi îngădui să alerg la fereastră ca să-l privesc, nu-mi îngădui să dau fuga iute la oglinda din argint bătut din odaia mamei. Las cusutul deoparte şi pornesc pe scara cea mare din lemn, aşa încât atunci când uşa se deschide şi el intră în sală, eu cobor senină, cu aerul că am fost chemată de la îndeletnicirile gospodăreşti ca să primesc un oaspete-surpriză.

Păşesc spre el zâmbind, iar el mă întâmpină cu un sărut curtenitor pe obraz şi-i simt căldura pielii şi văd, printre pleoapele întredeschise, moliciunea părului care i se cârlionţează la ceafă. Părul lui are un parfum vag de mirodenii, iar pielea gâtului miroase a curat. Când mă priveşte, îi citesc pe chip dorinţa. Îmi lasă încet mâna, iar eu mă îndepărtez puţin, fără tragere de inimă. Mă întorc şi fac o reverenţă: tata şi cei doi fraţi ai mei mai mari, Anthony şi John, înaintează ca să se plece în faţa regelui.

Conversaţia de la cină e rigidă – nici nu s-ar putea altfel. Familia mea se poartă respectuos cu acest nou rege al Angliei, însă nu se poate nega că ne-am aruncat în luptă vieţile şi averile de partea adversarului său, iar soţul meu

n-a fost singurul din căminul nostru şi din rândul rudelor noastre prin alianţă care nu s-a întors acasă. Dar aşa trebuie să fie într-un război care a fost numit „Războiul între veri”, din moment ce fraţii se luptă între ei, iar fiii lor le calcă pe urme până-n mormânt. Tatăl meu a fost iertat, la fel şi fraţii mei, iar acum învingătorul frânge pâinea împreună cu ei ca pentru a uita că a jubilat în faţa lor la Calais, ca pentru a uita că tata a făcut stânga-mprejur şi a fugit din armată, în zăpada însângerată de la Towton.

Regele Edward e prietenos. Se poartă fermecător cu mama şi-i amuză pe fraţii mei, Anthony şi John, iar apoi pe Richard, Edward şi Lionel, care ni se alătură mai târziu. Trei dintre surorile mele mai mici sunt acasă şi mănâncă alături de noi în linişte, cu ochii măriţi de admiraţie, însă prea speriate ca să scoată o vorbă. Elizabeth, soţia lui Anthony, stă tăcută şi elegantă alături de mama. Regele e atent cu tata, îi pune întrebări despre vânat şi pământ, despre preţul grâului şi statornicia lucrătorilor agricoli. Până când se servesc fructele conservate şi dulciurile, sporovăieşte deja ca un prieten de familie, iar eu pot să mă sprijin de speteaza jilţului şi să-l privesc.

— Şi acum să trecem la afaceri, îi spune el tatii. Lady Elizabeth mi-a adus la cunoştinţă că şi-a pierdut pământurile ce i se cuvin ca văduvă.

Tata încuviinţează din cap.

— Regret că vă deranjăm cu acest lucru, însă am încercat să ne înţelegem cu lady Ferrers şi cu lordul Warwick, dar fără niciun rezultat. Pământurile au fost confiscate după... tata îşi drege glasul... după St. Albans, înţelegeţi. Soţul ei a fost ucis acolo. Chiar dacă l-aţi considera pe soţul ei trădător, ea e nevinovată şi ar trebui să aibă cel puţin moştenirea ce i se cuvine ca văduvă.

Regele se întoarce spre mine.

— Aţi pus pe hârtie titlul vostru şi dreptul asupra

pământului?
— Da.
Îi întind foaia de hârtie, iar el îi aruncă o privire, după care spune simplu:
— Voi vorbi cu sir William Hastings şi-l voi ruga să se îngrijească de înfăptuirea acestui lucru. Va fi apărătorul vostru.
Se pare că a fost chiar aşa de simplu. Dintr-o singură mişcare, voi fi eliberată de sărăcie şi voi avea din nou o proprietate a mea; fiii mei vor avea o moştenire, iar eu nu voi mai fi o povară pe capul familiei mele. Dacă mă va cere cineva de soţie, voi avea averea mea. Nu mai sunt un caz caritabil. Nu va trebui să fiu recunoscătoare pentru o cerere în căsătorie. Nu va trebui să-i mulţumesc unui bărbat pentru că m-a luat de nevastă.
— Sunteţi foarte bun, Sire, spune tata degajat şi-mi face un semn cu capul.
Supusă, mă ridic de pe jilţ şi mă plec într-o reverenţă adâncă.
— Vă mulţumesc! Asta înseamnă totul pentru mine.
— Voi fi un rege drept, spune el privindu-l pe tata. Nu vreau ca vreun englez să aibă de suferit din cauza urcării mele pe tron.
Tata face un efort vizibil ca să-şi înăbuşe replica, şi anume, că unii dintre noi am avut deja de suferit.
— Mai doriţi vin? îl întrerupe mama cu iuţeală. Alteţa Voastră? Soţul meu?
— Nu, trebuie să plec, răspunde regele. Adunăm soldaţi pretutindeni în Northamptonshire şi-i echipăm.
Împinge jilţul în spate, iar noi toţi – tata şi fraţii mei, mama, surorile mele şi cu mine – ne ridicăm ca să fim în picioare odată cu el.
— Lady Elizabeth, aţi vrea să-mi arătaţi grădina înainte de a pleca?

— Aş fi onorată!

Tata deschide gura ca să-şi ofere tovărăşia, însă mama spune repede:

— Da, Elizabeth, du-te!

Şi aşa plecăm din odaie fără însoţitor.

Când ieşim din întunecimea holului, afară e cald ca vara; îmi oferă braţul şi coborâm treptele spre grădină, braţ la braţ, în tăcere. Aleg cărarea ce înconjoară mica grădină cu plante aromate dispuse într-un aranjament complicat şi păşim de-a lungul ei, privind gardurile vii bine tunse şi pietrele albe îngrijite; dar nu văd nimic. Îmi strânge mâna puţin mai tare sub braţul lui şi-i simt căldura corpului. Levănţica începe să înflorească şi nările mele îi prind mireasma, dulce precum cea a florilor de portocal, pătrunzătoare ca a lămâii.

— Am doar puţin timp la dispoziţie, spune el. Somerset şi Percy strâng oşti împotriva mea. Henric însuşi va ieşi din castelul lui şi va conduce armata, dacă e cu minţile întregi şi în stare să comande. Sărman suflet, am auzit că acum are mintea limpede, însă ar putea să i se tulbure iarăşi în orice clipă. Regina plănuieşte cu siguranţă să debarce cu o armată de francezi în sprijinul lor şi va trebui să ne confruntăm cu puterea Franţei pe pământ englezesc.

— Mă voi ruga pentru voi.

— Moartea e aproape de noi toţi, spune el cu seriozitate, însă pentru un rege care şi-a dobândit coroana pe câmpul de luptă, iar acum porneşte din nou la război, e un tovarăş nelipsit.

Se opreşte, aşa că mă opresc şi eu. În afară de cântecul unei singure păsări, e foarte linişte. Chipul lui are un aer grav.

— Pot să trimit un paj să vă aducă la mine diseară? mă întreabă încet. Tânjesc după voi, lady Elizabeth Grey, cum n-am tânjit după nicio femeie. Veţi veni la mine? V-o cer

nu ca un rege, nici măcar ca un soldat care ar putea să piară în luptă, ci ca un bărbat obişnuit, în faţa celei mai frumoase femei pe care a văzut-o vreodată. Veniţi la mine, vă implor, veniţi! Ar putea fi ultima mea dorinţă. Veţi veni la mine diseară?

Clatin din cap.

— Iertare, Alteţă, dar sunt o femeie onorabilă.

— Se poate să nu v-o mai cer niciodată. Dumnezeu ştie că se poate să nu mai cer niciodată unei femei acest lucru. Mu poate exista dezonoare în asta! Aş putea să mor săptămâna viitoare.

— Chiar şi aşa.

— Nu vă simţiţi singură? mă întreabă.

Buzele lui aproape că-mi ating fruntea, atât e de aproape de mine, îi simt căldura răsuflării pe obraz.

— Şi nu simţiţi nimic pentru mine? Puteţi spune că nu mă doriţi? Doar o dată? Nu mă doriţi acum?

Îmi las ochii să se ridice spre faţa lui cât de încet sunt în stare. Privirea mea stăruie asupra buzelor sale, apoi mă uit în sus.

— Dumnezeule bun! Trebuie să te am! rosteşte abia auzit.

— Nu vă pot fi amantă, răspund simplu. Mai degrabă mor decât să-mi necinstesc numele. Nu pot să abat o astfel de ruşine asupra familiei mele! Mă opresc, însă nu vreau să-l descurajez prea tare, aşa că adaug foarte încet: Indiferent ce mi-aş dori în adâncul inimii.

— Dar mă doreşti? întreabă el copilăros.

Îl las să vadă căldura de pe chipul meu.

— Ah, n-ar trebui să vă spun...

El aşteaptă.

— N-ar trebui să vă spun cât de mult.

Zăresc lucirea de triumf, ascunsă cu iuţeală, din ochii lui. Crede că mă va avea.

— Aşadar, vei veni?
— Nu.
— Atunci trebuie să plec? Trebuie să te las? Nu pot să…
Îşi apleacă faţa spre mine, iar eu mi-o ridic spre el.
Sărutul lui e blând ca atingerea unei pene pe gura mea moale. Buzele mi se depărtează uşor şi-l simt cum tremură ca un cal ţinut strâns în frâu.
— Lady Elizabeth… jur… trebuie să…
Fac un pas înapoi în acest dans desfătător şi şoptesc:
— Dacă…
— Voi veni mâine! spune el brusc. Seara. La apusul soarelui. Vrei să ne întâlnim acolo unde te-am văzut prima oară? Sub stejar? Vrei să te întâlneşti cu mine acolo? îmi voi lua rămas-bun înainte să plec în nord. Trebuie să te revăd, Elizabeth! Măcar atât. Trebuie!
Încuviinţez în tăcere şi-l privesc cum se răsuceşte pe călcâie şi se întoarce către casă cu paşi mari. Îl văd cum coteşte spre curtea grajdurilor, iar câteva clipe mai târziu calul lui trece pe alee în ropot de copite şi cei doi paji dau pinteni cailor ca să ţină pasul cu el. Privesc în urma lui până nu-l mai văd, apoi traversez mica punte peste râu şi găsesc firul răsucit în jurul frasinului. Gânditoare, depăn încă o lungime de fir şi îl leg. Pe urmă plec spre casă.
A doua zi, la cină, are loc un fel de consfătuire de familie. Regele a trimis o scrisoare în care spune că prietenul lui, sir William Hastings, îmi va sprijini dreptul asupra casei şi a pământului din Bradgate şi că pot fi sigură că-mi va fi redată averea. Tata e mulţumit, însă toţi fraţii mei – Anthony, John, Richard, Edward şi Lionel – fac front comun în atitudinea lor bănuitoare faţă de rege, cu mândria vigilentă a băieţilor.
— E un afemeiat notoriu! Negreşit îi va cere o întâlnire, negreşit o va chema la curte, spune John.
— Nu i-a înapoiat pământurile din bunătate. Va vrea o

plată, încuviinţează Richard. Nu există femeie la curte cu care să nu se fi culcat. De ce să nu încerce şi cu Elizabeth?

— O femeie din tabăra Lancaster, adaugă Edward, de parcă atâta ar ajunge pentru a ne asigura duşmănia.

Lionel încuviinţează pe tăcute, cu un aer înţelept.

— E un om greu de refuzat, spune Anthony meditativ.

Anthony e mult mai umblat decât John; a călătorit prin toată creştinătatea şi a studiat cu mari gânditori, iar părinţii mei îl ascultă întotdeauna.

— Cred, Elizabeth, că te-ai putea simţi compromisă. Mă tem că te-ai simţi obligată faţă de el.

Ridic din umeri.

— Câtuşi de puţin. Am primit doar înapoi ceea ce mi-a aparţinut. I-am cerut regelui dreptate şi mi s-a făcut dreptate, aşa cum trebuia, aşa cum ar trebui să i se facă oricărui solicitant care are dreptatea de partea sa.

— Chiar şi aşa, dacă te cheamă, nu vei merge la curte! hotărăşte tata. Omul ăsta şi-a făcut de cap cu jumătate din nevestele din Londra, iar acum vrea să-şi facă de cap şi cu doamnele din neamul Lancaster. Nu e un sfânt, ca binecuvântatul rege Henric.

„Nici slab la minte, ca binecuvântatul rege Henric”, îmi spun în sinea mea, dar cu glas tare răspund:

— Sigur, tată, cum ţi-e voia.

Mă priveşte atent, bănuitor din cauză că m-am supus atât de uşor.

— Nu crezi că-i datorezi favorurile tale? Zâmbetul tău? Mai rău de-atât?

Ridic din umeri.

— I-am cerut dreptate de rege, nu o favoare. Nu sunt un slujitor ale cărui servicii pot fi cumpărate sau un ţăran care poate fi făcut să depună jurământul de vasal. Sunt o doamnă de familie bună. Am propriile loialităţi şi obligaţii pe care le iau în considerare şi le onorez. Acestea nu-i

aparţin. Nu sunt supuse capriciului nici unui bărbat.

Mama lasă capul în jos ca să-şi ascundă zâmbetul. E fiica Burgundiei, urmaşa Melusinei, zeiţa apei. În toată viaţa ei nu s-a considerat niciodată obligată să facă un lucru sau altul; n-ar concepe că fiica ei ar fi obligată să facă ceva.

Tata se uită de la ea la mine şi ridică din umeri ca pentru a recunoaşte, fără voia lui, independenţa învederată a femeilor cu voinţă. Îi face semn din cap fratelui meu John:

— Mă duc în satul Old Stratford. Vii cu mine?

Pleacă amândoi.

— Vrei să mergi la curte? îl admiri? în ciuda tuturor? mă întreabă încet Anthony pe când ceilalţi fraţi ai noştri ies care încotro din încăpere.

— E regele Angliei, răspund. Fireşte că merg, dacă mă invită. De ce nu?

— Poate pentru că tata tocmai ţi-a spus că nu ai voie să mergi, iar eu te sfătuiesc să n-o faci.

— Am auzit, replic ridicând din umeri.

— Cum altfel îşi poate croi drum o biată văduvă într-o lume crudă? mă tachinează el.

— Într-adevăr.

— Ai fi o neghioabă dacă te-ai vinde ieftin, mă previne.

Îl privesc pe sub gene şi spun:

— Nu-mi propun să mă vând absolut deloc. Nu sunt un metru de panglică. Nu sunt o halcă de şuncă. Nu sunt de vânzare pentru nimeni.

La apusul soarelui îl aştept sub stejar, ascunsă în umbrele verzui. Mă simt uşurată când aud tropotul copitelor unui singur cal pe drum. Dacă ar fi venit cu o gardă, m-aş fi strecurat înapoi pe cărarea spre casă, temându-mă de primejdie. Oricât de tandru ar fi între graniţele grădinii tatălui meu, nu uit că el e aşa-numitul

rege al armatei de York şi că oştenii acesteia siluiesc femei şi le omoară soţii ca şi cum ar fi un lucru firesc. Negreşit s-a oţelit să privească lucruri la care nimeni n-ar trebui să fie martor; negreşit a făptuit el însuşi lucruri care sunt cele mai întunecate păcate. Nu mă pot încrede în el. Oricât de ameţitor i-ar fi zâmbetul şi oricât de sinceri i-ar fi ochii, oricât de mult l-aş privi ca pe un băieţandru pe care ambiţia l-a ridicat la măreţie, nu mă pot încrede în el. Vremurile în care trăim nu sunt vremuri cavalereşti; nu sunt vremurile cavalerilor din pădurea întunecoasă, ale doamnelor frumoase din fântâni luminate de lună şi ale promisiunilor de iubire ce vor deveni balade cântate de-a pururi.

Însă el chiar arată ca un cavaler din pădurea întunecoasă când îşi opreşte calul şi sare din şa cu o singură mişcare graţioasă.

— Ai venit! spune.

— Nu pot sta mult.

— Sunt atât de bucuros că ai venit oricum!

Râde de sine, aproape uluit.

— Azi am fost ca un băieţandru – astă-noapte n-am putut dormi pentru că m-am gândit la tine, apoi toată ziua m-am întrebat dacă vei veni şi uite că ai venit!

Înfăşoară frâul calului pe după o ramură a copacului, îmi cuprinde mijlocul cu mâinile şi-mi şopteşte la ureche:

— Dulce domniţă, fii bună cu mine! Ai vrea să-ţi scoţi boneta şi să-ţi laşi părul pe umeri?

E ultimul lucru pe care m-aş fi aşteptat să mi-l ceară şi surprinderea mă face să consimt imediat. Mâna mea se ridică fără zăbavă spre panglicile bonetei.

— Ştiu, ştiu, spune el. Cred că mă înnebuneşti! Toată ziua nu m-am putut gândi decât la un singur lucru: dacă mă vei lăsa să-ţi răsfir părul pe umeri.

Drept răspuns, desfac legăturile strânse ale bonetei

conice înalte şi mi-o scot de pe cap. O aşez cu grijă pe jos, apoi mă întorc spre el. La fel de blând ca orice domnişoară de companie, ridică mâinile spre capul meu şi-mi scoate acele de fildeş, strecurându-le pe rând în buzunarul pieptarului său. Simt sărutarea mătăsoasă a părului bogat care mi se revarsă, ca o cascadă blondă, în jurul feţei. Scutur capul, dându-mi pletele pe spate ca pe o coamă deasă şi aurie, iar atunci aud geamătul lui de dorinţă. Îşi dezleagă mantia şi o aşterne pe jos, la picioarele mele, poruncindu-mi:

— Şezi lângă mine!

Însă vrea să spună „Culcă-te lângă mine” şi amândoi ştim asta.

Mă aşez cu prudenţă pe marginea pelerinei, cu genunchii ridicaţi, cu braţele strânse în jurul lor, cu rochia de mătase fină răsfirată cuviincios. Îmi mângâie părul despletit şi degetele lui pătrund tot mai departe, până când ajunge să-mi dezmierde gâtul, apoi îmi întoarce faţa spre a lui ca să mă sărute.

Mă lungeşte pe spate cu blândeţe, aşa încât ajung sub el. Îi simt mâinile trăgând de rochia mea, ridicându-i poalele, iar atunci îmi lipesc ambele mâini de pieptul lui şi-l împing blând.

— Elizabeth! şopteşte el.

— Am spus nu, rostesc cu hotărâre. Am vorbit serios.

— Ai venit să te întâlneşti cu mine!

— Mi-aţi cerut-o. Să plec?

— Nu! Rămâi! Rămâi! Nu fugi, jur că nu voi... Lasă-mă doar să te mai sărut o dată.

Inima îmi bubuie cu atâta putere şi sunt atât de pregătită să-i primesc atingerea, încât încep să-mi spun că aş putea să mă culc cu el, doar o dată, aş putea să-mi îngădui această plăcere doar o dată... dar apoi mă îndepărtez:

— Nu, nu, nu.

— Ba da! replică el cu mai multă tărie. Nu ţi se va întâmpla niciun rău, îţi jur! Vei veni la curte. Orice-mi ceri! Dumnezeule mare, Elizabeth, lasă-mă să te am, ard de dorinţă pentru tine! Din clipa când te-am văzut aici...

Greutatea lui mă apasă; mă împinge la pământ. Îmi feresc capul, dar buzele lui îmi găsesc gâtul, pieptul; gâfâi dii dorinţă, însă pe neaşteptate simt un val brusc de mânie când îmi dau seama că nu mă mai îmbrăţişează, ci mă forţează, mă ţintuieşte la pământ de parcă aş fi o stricată în spatele unei căpiţe de fân. Îmi ridică rochia de parcă aş fi o târfă; îşi împinge genunchiul între coapsele mele ca şi cum aş fi consimţit, iar furia îmi dă o putere atât de mare încât îl îmbrâncesc din nou şi atunci simt, în dreptul centurii lui late din piele, mânerul pumnalului pe care-l poartă.

Mi-a ridicat rochia şi acum îşi face de lucru cu propria jiletcă, cu pantalonii; încă o clipă şi va fi prea târziu pentru proteste. Îi scot pumnalul din teacă. Şuierul armei îl face să se ridice în genunchi, uluit, şi atunci mă îndepărtez de el, ajutându-mă de coate, şi sar în picioare, cu pumnalul la vedere; lama străluceşte răutăcios în ultimele raze ale soarelui.

Într-o clipită e în picioare, mobil şi alert, un luptător.

— Îndrepţi pumnalul asupra regelui tău? se răsteşte el. Îţi dai seama că asta e trădare, doamnă?

— Îndrept pumnalul asupră-mi, asupra mea! răspund repede.

Lipesc vârful ascuţit de gâtul meu şi-l văd cum îngustează pleoapele.

— Jur că, dacă vă apropiaţi încă un pas, dacă vă apropiaţi încă un centimetru, îmi tai gâtul în faţa voastră şi sângerez până-mi dau sufletul, aici, pe locul unde m-aţi fi dezonorat!

— Teatru!

— Nu. Pentru mine nu e un joc, Alteţă. Nu vă pot fi amantă. Prima oară am venit la voi ca să cer dreptate, iar astă-seară am venit din iubire şi sunt o neghioabă pentru asta, vă cer iertare pentru nebunia mea. Însă şi pe mine mă ocoleşte somnul, şi eu nu mă pot gândi decât la voi, şi eu m-am întrebat întruna dacă veţi veni. Dar chiar şi aşa... chiar şi aşa, voi n-ar fi trebuit să...

— Aş putea să-ţi iau cuţitul ăla într-o clipă! mă ameninţă.

— Uitaţi că am cinci fraţi. M-am jucat de copilă cu săbii şi pumnale. Îmi voi tăia gâtul înainte să ajungeţi la mine.

— N-ai face-o! Eşti femeie şi ai curaj doar cât o femeie.

— Puneţi-mă la încercare. Puneţi-mă la încercare! Nu ştiţi cât curaj am. Aţi putea să regretaţi ce se întâmplă.

El şovăie o clipă, cu inima bubuind într-un amestec primejdios de mânie şi dorinţă, apoi se înfrânează, ridică mâinile în semn de capitulare şi face un pas înapoi.

— Ai învins. Ai învins, doamnă. Şi poţi păstra pumnalul ca pradă a învingătorului. Poftim...

Desface teaca şi o azvârle pe jos.

— Ia şi blestemata de teacă, de ce nu?

Pietrele preţioase şi aurul emailat scânteiază în lumina amurgului. Fără să-mi dezlipesc ochii de el, mă aplec şi iau teaca.

— Merg cu dumneata până acasă, spune el. Te petrec până-n prag, ca să te ştiu în siguranţă.

Clatin din cap.

— Nu. Nu se poate să fiu văzută cu voi! Nimeni nu trebuie să afle că ne-am întâlnit în taină. Asta m-ar acoperi de ruşine.

Preţ de o clipă pare că vrea să mă contrazică, dar lasă capul jos.

— Atunci mergi dumneata în faţă, iar eu voi veni în urma

dumitale ca un paj, ca şi cum ţi-aş fi slujitor, până când te văd ajunsă teafără la poartă. Te poţi desfăta cu triumful de-a şti că te urmez ca un câine. Din moment ce mă tratezi ca pe un neghiob, te voi servi ca un neghiob, te poţi bucura de asta.

Mânia lui nu îngăduie niciun fel de contrazicere, aşa că încuviinţez din cap, mă întorc şi pornesc în faţa lui, aşa cum a spus să fac. Mergem în tăcere. Aud în spate foşnetul mantiei lui. Când ajungem la capătul pădurii şi putem fi văzuţi din casă, mă opresc şi mă răsucesc spre el.

— De aici încolo voi fi în siguranţă. Trebuie să vă rog fierbinte să-mi iertaţi nebunia.

— Iar eu trebuie să te rog fierbinte să-mi ierţi forţa, răspunde el ţeapăn. Sunt, poate, prea obişnuit să mi se facă pe plac. Dar trebuie să spun că n-am mai fost niciodată refuzat sub ameninţarea cuţitului. Şi încă a propriului meu cuţit!

Întorc pumnalul şi i-l ofer cu mânerul înainte.

— Acceptaţi să-l luaţi înapoi, Alteţă?

El clatină din cap.

— Păstrează-l ca să-ţi amintească de mine. Va fi singurul dar pe care ţi-l fac. Un dar de adio.

— Nu vă voi mai vedea?

— Niciodată, spune el simplu şi, cu o mică plecăciune, se îndepărtează.

— Alteţă!

Se opreşte şi se întoarce.

— Nu vreau să ne despărţim supăraţi, spun încet. Nădăjduiesc că mă puteţi ierta.

— M-ai făcut de batjocură, replică el pe un ton glacial. Te poţi felicita că eşti prima femeie care reuşeşte asta. Dar vei fi şi ultima. Şi nu mă vei mai face de batjocură niciodată.

Mă plec într-o reverenţă şi îl aud răsucindu-se pe

călcâie; mantia lui atinge cu un fâşâit tufele ce mărginesc poteca. Aştept până când nu-l mai pot auzi deloc şi doar atunci mă ridic să plec acasă.

O parte din mine, femeie tânără ce sunt, ar vrea să dea fuga în casă, să se arunce pe pat şi să plângă până adoarme. Dar nu fac asta. Nu sunt ca surorile mele, care râd din nimic şi lăcrimează din nimic. Ele sunt fete cărora li se întâmplă un lucru sau altul şi pun totul la inimă. Eu însă mă port aşa cum mi-o cere ştiinţa faptului că sunt mai mult decât o copilă prostuţă. Sunt fiica unei zeiţe a apei. Sunt o femeie cu apă în vene şi cu putere în educaţia ce mi-a fost dată. Sunt o femeie care face lucrurile să se întâmple şi încă nu sunt învinsă. Nu sunt învinsă de un băieţandru cu coroana abia câştigată şi niciun bărbat nu va pleca vreodată de lângă mine cu convingerea că nu se va întoarce.

Aşa că nu mă duc încă acasă. Apuc pe cărarea spre podeţul de peste râu, unde se află frasinul încins cu firul de mătase al mamei; trag spre mine încă o buclă, leg bine firul la loc şi abia atunci pornesc spre casă, frământată de gânduri negre sub lumina plăpândă a lunii.

Pe urmă aştept. În fiecare seară, vreme de douăzeci şi două de seri, merg la râu şi trag firul spre mine, ca o pescăriţă răbdătoare. Într-o zi îl simt că ţine şi se întinde când obiectul aflat la celălalt capăt, orice-ar fi el, se eliberează din răchitişul de la malul apei. Trag uşor, ca şi cum aş aduce spre mine un peşte prins în cârlig, iar atunci simt cum firul se lasă şi aud o plescăitură slabă: un obiect mic, dar greu cade mai adânc în apă, se rostogoleşte purtat de curent şi apoi rămâne nemişcat pe pietrişul albiei.

Mă întorc acasă. Mama mă aşteaptă lângă lacul cu crapi, privindu-şi propria imagine reflectată în apa argintată de cenuşiul amurgului. Imaginea ei seamănă cu

un peşte argintiu şi lung ce tremură uşor în lac sau cu o femeie care înoată. În spatele mamei, cerul e vârstat de nori ca nişte pene albe pe o mătase palidă. Răsare luna – acum în descreştere. Astă-seară apa a crescut şi plescăie la baza micului debarcader. Când mă opresc lângă mama şi privesc în apă, mi se pare că amândouă ne ridicăm din unde ca nişte spirite ale lacului.

— O faci în fiecare seară? mă întreabă. Tragi de fir?

— Da.

— Bun. Asta e bine. El ţi-a trimis vreun dar simbolic? Vreo veste?

— Nu mă aştept la nimic. A spus că nu ne vom mai vedea niciodată.

— Ei, oftează mama.

Pornim spre casă, iar ea îmi spune:

— Se zice că strânge trupe în Northampton. Regele Henric îşi adună oastea în Northumberland şi va porni în marş spre sud, către Londra. Regina i se va alătura cu o armată franceză care a debarcat la Hull. Dacă regele Henric învinge, nu va mai avea importanţă ce spune sau crede Edward, fiindcă el va fi mort, iar pe tron se va afla din nou adevăratul rege.

Mâna mea ţâşneşte pe dată să-i prindă mâneca, în semn de contrazicere. Iute ca o viperă când atacă, mama îmi prinde degetele.

— Ce vrea să însemne asta? Nu suporţi să auzi vorbindu-se de înfrângerea lui?

— Nu spune asta. Nu spune aşa ceva!

— Ce să nu spun?

— Nu suport să mă gândesc la el înfrânt. Nu suport să mă gândesc la el mort. Mi-a cerut să mă culc cu el ca un soldat aflat faţă-n faţă cu moartea.

Mama râde ascuţit.

— Sigur că ţi-a cerut! Care bărbat pe picior de plecare în

război a rezistat vreodată ispitei de a obţine din asta tot ce poate?

— Ei bine, am refuzat. Iar dacă el nu se întoarce, voi regreta acel refuz tot restul vieţii. Îl regret deja. Îl voi regreta de-a pururi.

— De ce să-l regreţi? mă tachinează ea. Orice-ar fi, îţi primeşti pământul înapoi. Fie îl primeşti din porunca regelui Edward, fie el moare şi regele Henric se urcă din nou pe tron şi-ţi redă pământurile. El e regele nostru, din adevărata Casă de Lancaster. Credeam că-i dorim să învingă, iar uzurpatorului Edward îi dorim moartea.

— Nu spune asta! repet. Nu-i dori răul.

— Nu contează ce spun eu, stai puţin şi gândeşte-te! mă sfătuieşte ea cu asprime. Faci parte din Casa de Lancaster. N-ai voie să te îndrăgosteşti de moştenitorul Casei de York decât dacă el e regele învingător şi dragostea îţi aduce un profit. Trăim vremuri grele. Moartea e tovarăşa noastră, prietena noastră apropiată. Să nu crezi că o poţi ţine la distanţă! Vei descoperi că te însoţeşte îndeaproape. Ea ţi-a luat soţul şi, ascultă la mine, îi va lua pe tatăl tău, pe fraţii tăi şi pe fiii tăi.

Ridic amândouă mâinile ca s-o opresc.

— Taci, taci! Parc-ai fi Melusina când îşi avertizează casa de moartea bărbaţilor.

— Într-adevăr, te previn, spune ea mohorâtă. Tu mă faci să fiu ca Melusina când umbli surâzând de parcă viaţa ar fi uşoară şi crezând că te poţi juca de-a flirtul cu un uzurpator! Nu te-ai născut în vremuri ferite de frământări. Îţi vei duce viaţa într-o ţară dezbinată. Va trebui să-ţi croieşti drumul prin sânge şi vei cunoaşte pierderea.

— Nimic bun pentru mine? o întreb printre dinţi. Tu, ca mamă iubitoare, nu vezi în viitor absolut nimic bun pentru fiica ta? N-are rost să mă blestemi, fiindcă deja sunt gata să plâng.

Ea se opreşte şi înfăţişarea dură a clarvăzătoarei se topeşte în căldura mamei pe care o iubesc.

— Cred că va fi al tău, dacă asta îţi doreşti, spune ea.

— Mai mult ca viaţa însăşi!

Râde de mine, dar are chipul blând.

— O, copilă, nu spune asta! Nimic pe lume nu are importanţă mai mare decât viaţa. Ai de străbătut cale lungă şi de învăţat o mulţime de lecţii dacă nu ştii lucrul ăsta.

Ridic din umeri, o iau de braţ şi, potrivindu-ne paşii, ne îndreptăm spre casă.

— Când se termină bătălia, indiferent cine învinge, surorile tale trebuie să plece la curte, spune mama, care face mereu planuri. Pot să stea cu cei din familia Bourchier sau cu cei din familia Vaughn. Ar fi trebuit să plece cu luni în urmă, dar n-am putut îndura gândul că vor fi departe de casă, în ţara asta întoarsă pe dos, fără să ştim ce se va întâmpla mai departe şi fără să putem primi veşti. Dar când se termină bătălia asta, poate că viaţa va fi din nou ca înainte, doar cu Casa de York la domnie în locul Casei de Lancaster, şi fetele vor putea merge la verişoarele lor, să-şi primească educaţia.

— Da.

— Iar Thomas, băiatul tău, va fi în curând suficient de mare ca să plece de acasă. Ar trebui să trăiască alături de bărbaţii din neamul lui; ar trebui să înveţe să fie un gentilom.

— Nu! spun cu atâta bruscheţe şi atât de apăsat încât ea se întoarce să mă privească.

— Ce s-a întâmplat?

— Îmi voi ţine fiii lângă mine. Băieţii mei nu vor fi luaţi de lângă mine.

— Au nevoie de o educaţie cum se cuvine; vor trebui să slujească în casa unui lord. Tatăl tău va găsi pe cineva,

chiar naşii lor ar putea...

— Nu! repet. Nu, mamă, nu. Nu mă pot gândi la aşa ceva. Nu vor pleca de acasă!

— Copilă?

Îmi întoarce faţa spre lună, ca să mă vadă mai bine.

— Nu-ţi stă în fire să te laşi condusă de un capriciu neaşteptat fără motiv. Şi orice mamă din lume trebuie să-şi lase fiii să plece de acasă şi să înveţe să devină bărbaţi.

— Băieţii mei nu vor fi luaţi de lângă mine! spun şi-mi aud glasul tremurând. Mă tem... Mă tem pentru ei. Mi-e frică... Mi-e frică pentru ei. Nici măcar nu ştiu de ce anume. Dar nu-mi pot lăsa băieţii să plece printre străini!

Îmi cuprinde mijlocul cu braţul ei cald şi spune cu blândeţe:

— Ei, e foarte firesc. Ţi-ai pierdut soţul; sigur că vrei să-ţi fereşti băieţii de primejdie. Dar, ştii bine, într-o bună zi vor trebui să plece.

Nu cedez la presiunea ei blândă.

— E mai mult decât un capriciu. Seamănă mai degrabă cu...

— E o viziune? mă întreabă cu glas foarte scăzut. Ştii că li s-ar putea întâmpla ceva? Ai ajuns la Vedere, Elizabeth?

Clatin din cap şi mă podidesc lacrimile.

— Nu ştiu, nu ştiu! Nu-mi dau seama. Dar gândul că vor pleca de lângă mine şi vor fi îngrijiţi de străini, iar eu mă voi trezi noaptea şi voi şti că nu sunt sub acoperişul meu sau mă voi trezi dimineaţa şi nu le voi auzi glasurile, gândul că se vor afla într-o odaie străină, serviţi de străini, fără să mă poată vedea... nu-l pot îndura! Nu-l pot îndura deloc.

Ea mă cuprinde în braţe.

— Gata, gata. Nu trebuie să te gândeşti la asta. Voi vorbi cu tatăl tău. Băieţii nu trebuie să plece decât atunci când vei fi împăcată cu ideea.

Mă ia de mână şi exclamă surprinsă:
— O, eşti rece ca gheaţa!
Îmi atinge obrazul, dintr-odată sigură.
— Ăsta nu e un capriciu, când eşti şi fierbinte, şi rece sub lumina lunii! E o vedenie. Draga mea, eşti avertizată de o primejdie ce-ţi pândeşte fiii.
Clatin din cap.
— Nu ştiu. Nu pot fi sigură. Ştiu doar că nimeni nu trebuie să-mi ia vreodată băieţii de lângă mine. Nu-i voi lăsa niciodată să plece.
Mama încuviinţează.
— Foarte bine. M-ai convins, cel puţin pe mine. Ai văzut că pe băieţii tăi îi pândeşte un pericol dacă sunt luaţi de lângă tine. Aşa să fie! Nu plânge. Îţi vei ţine băieţii aproape şi împreună vom avea grijă să fie în siguranţă.
Aştept. El mi-a spus foarte clar că nu-l voi mai vedea niciodată, aşa că aştept să nu se întâmple nimic, ştiind cât se poate de bine că aştept să nu se întâmple nimic. Dar, cumva, nu pot să nu aştept. Îl visez: vise pătimaşe, pline de dor, care mă fac să mă trezesc în beznă, încurcată în cearşafuri, năduşită de dorinţă. Tata mă întreabă de ce nu mănânc. Anthony clatină din cap cu prefăcut regret. Mama îmi aruncă o privire vioaie şi spune:
— Se simte bine. Va mânca.
Surorile mele mă întreabă în şoaptă dacă tânjesc după regele cel chipeş şi le răspund răstit:
— Asta n-ar avea niciun rost.
Şi apoi aştept.
Aştept încă şapte nopţi şi încă şapte zile, ca o fecioară din basm închisă în turn, ca Melusina scăldându-se în fântâna din pădure, aşteptând ca un cavaler să vină călare, pe poteci nestrăbătute de nimeni înainte, şi s-o iubească. În fiecare seară trag firul de mătase ceva mai aproape, iar în ziua a opta aud un clinchet uşor de obiect

metalic lovindu-se de piatră, mă uit în apă şi zăresc o străfulgerare aurie. Mă aplec şi scot obiectul. E un inel de aur, simplu şi frumos. O muchie e dreaptă, dar cealaltă e zimţată, cum sunt zimţii unei coroane. Îl aşez în palmă, acolo unde mi-a depus el sărutul: arată ca o coroniţă miniaturală. Mi-l strecor în deget, pe mâna dreaptă – nu vreau să atrag nicio nenorocire punându-l pe inelarul mâinii stângi: mi se potriveşte perfect şi-mi stă bine. Îl scot cu o ridicare din umeri, ca şi cum n-ar fi aur de cea mai bună calitate, lucrat în Burgundia. Îl bag în buzunar şi pornesc spre casă, cu inelul pus la păstrare, în siguranţă.

Şi găsesc – fără veste – un cal la uşă, iar în şaua lui un călăreţ înalt, cu o flamură deasupra capului, pe care adierea vântului face să fluture roza albă de York. Tata stă în prag şi citeşte o scrisoare. Îl aud rostind:

— Spune-i Alteţei Sale că sunt onorat. Voi fi acolo peste două zile.

Omul din şa face o plecăciune, îmi aruncă un salut degajat, întoarce calul pe loc şi pleacă.

— Ce e? întreb urcând scările.

— O chemare la arme, răspunde tata posomorât. Vom pleca din nou cu toţii la război.

— Doar nu tu! exclam înfricoşată. Doar nu tu, tată! Nu din nou.

— Nu. Regele îmi porunceşte să-i dau zece oameni din Grafton şi cinci din Stony Stratford, înzestraţi cu tot ce Trebuie şi pregătiţi să pornească în marş, sub comanda lui, împotriva regelui de Lancaster. Trebuie să trecem în tabăra adversă. Cina pe care i-am oferit-o se dovedeşte costisitoare!

— Cine va conduce oamenii? (Mă tem atât de tare să nu spună că fraţii mei!) Doar nu Anthony? Nu John?

— Vor sluji sub comanda lui sir William Hastings. Îi va băga în rândul soldaţilor instruiţi.

După o clipă de şovăială, întreb:
— A mai spus şi altceva?
— E o chemare la arme, nu o invitaţie la micul dejun de întâi Mai, replică tata iritat. Fireşte că n-a mai spus nimic, decât că vor trece pe aici poimâine-dimineaţă şi că oamenii trebuie să fie pregătiţi să intre în coloană.
Se răsuceşte pe călcâie şi intră în casă, lăsându-mă cu inelul de aur modelat ca o coroană, ţepos, în buzunar.
Mama sugerează la micul dejun că poate surorilor mele, mie şi celor două verişoare care stau la noi ne-ar plăcea să privim cum trece oştirea şi să ne petrecem soldaţii la război.
— Nu văd de ce, răspunde tata supărat. Credeam că aţi petrecut destui bărbaţi la război!
— Dă bine să ne arătăm sprijinul, spune ea liniştită. Dacă învinge, va fi mai bine pentru noi să creadă că ne-am trimis oamenii de bunăvoie. Dacă pierde, nimeni nu-şi va aminti că l-am privit trecând, iar noi vom putea nega că am făcut-o.
— Eu plătesc oamenii, nu? Eu îi înarmez cu ce am, nu? Cu armele care mi-au rămas de ultima oară când am fost la luptă – şi, din întâmplare, atunci am luptat împotriva lui.
Eu îi adun şi-i trimit la război şi le cumpăr cizme celor care n-au. Aş zice că-mi arăt sprijinul!
— Atunci ar trebui s-o facem cu eleganţă, replică mama.
Tata încuviinţează. În aceste chestiuni cedează întotdeauna în faţa mamei. Ea era ducesă, măritată cu ducele de Bedford, nobil cu sânge regesc, când tata nu era decât scutierul soţului ei. E fata contelui de Saint-Pol, din familia regală a Burgundiei, şi e o curteană cum nu există alta.
— Aş dori să ne însoţeşti, continuă ea. Şi poate găsim în vistierie o pungă cu aur pentru Alteţa Sa.
— O pungă cu aur! O pungă cu aur! Ca să poarte război

împotriva regelui Henric?! Ce, suntem de partea Casei de York acum?!

Mama aşteaptă până când i se potoleşte revolta, apoi îl lămureşte:

— Ca să ne arătăm loialitatea. Dacă-l învinge pe regele Henric şi se întoarce la Londra victorios, curtea va fi a lui, precum şi favorurile regale care sunt izvorul tuturor avuţiilor şi poziţiilor favorabile. El va fi acela care împarte pământurile şi patronajul şi care îngăduie căsătoriile. Iar noi, sir Richard, avem o familie mare, cu multe fete.

Preţ de o clipă încremenim cu toţii cu capul plecat, aşteptându-ne la una din răbufnirile tunătoare ale tatii. El însă râde fără voia lui.

— Dumnezeu să te binecuvânteze, ţesătoarea mea de farmece! Ai dreptate, la fel ca de fiecare dată. Voi face aşa cum spui, cu toate că mi-e grozav de neplăcut, şi le poţi zice fetelor să poarte trandafiri albi, dacă reuşesc să-i găsească atât de devreme.

Mama se apleacă spre el şi-l sărută pe obraz.

— Măceşul e îmbobocit în gardul viu, spune ea. Nu e la fel de bun ca florile deschise de-a binelea, însă el va şti ce înseamnă şi doar asta contează.

Fireşte, tot restul zilei surorile şi verişoarele mele se agită de zor, probând rochii, spălându-şi părul, făcând schimb de panglici şi repetându-şi reverenţele. Elizabeth, soţia lui Anthony, şi două din tovarăşele noastre mai potolite spun că nu vor veni, dar toate surorile mele şi-au pierdut capul de emoţie. Regele şi cei mai mulţi dintre lorzi vor trece prin vecinătatea casei. Ce prilej bun de a face impresie asupra bărbaţilor care vor fi noii stăpâni aii ţării! Asta dacă înving.

— Cu ce te îmbraci? mă întreabă Margaret văzându-mă străină de tot entuziasmul.

— Cu rochia mea cenuşie şi vălul cenuşiu.

— Nu e cea mai bună din câte ai; e doar cea pe care o porţi duminica. De ce n-o îmbraci pe cea albastră?

Ridic din umeri.

— Merg pentru că mama vrea să mergem. Nu mă aştept să se uite cineva la noi de două ori.

Scot rochia din dulap şi o scutur. E croită pe lângă corp, cu o semitrenă mică la spate. O port cu o cingătoare cenuşie lăsată să-mi atârne din talie. Nu-i spun nimic lui Margaret, dar ştiu că-mi şade mai bine decât rochia albastră.

— Când regele însuşi a venit la cină invitat de tine? exclamă ea. De ce să nu se uite la tine de două ori? Prima oară s-a uitat după placul inimii. Pesemne că te place: ţi-a dat pământurile înapoi, a venit la cină. S-a plimbat cu tine prin grădină. De ce să nu vină iarăşi la noi acasă? De ce să nu te prefere?

— Pentru că de atunci şi până acum eu am primit ce-am vrut, iar el nu, spun cu grosolănie, aruncând rochia deoparte. Şi se dovedeşte că nu e la fel de generos ca regii din balade. Preţul bunătăţii lui a fost mare, prea mare pentru mine.

— Doar n-a vrut să te aibă! şopteşte ea îngrozită.

— Exact.

— O, Dumnezeule, Elizabeth! Ce-ai spus? Ce-ai făcut?

— Am refuzat. Însă n-a fost uşor.

E scandalizată, dar încântată.

— A încercat să te ia cu forţa?

— Nu cine ştie ce, nu contează, mormăi. Şi oricum, pentru el nu eram decât o fată de la marginea drumului.

— Poate că n-ar trebui să vii mâine, sugerează ea. Dacă te-a jignit... îi poţi spune mamei că eşti bolnavă. Îi spun eu, dacă vrei.

— O, voi veni, răspund ca şi cum mi-ar fi absolut indiferent.

Dimineaţă nu mai sunt la fel de curajoasă. Noaptea de nesomn şi o bucată de pâine cu carne de viţel la micul dejun nu mă ajută cu nimic să-mi îmbunătăţesc înfăţişarea. Sunt palidă ca marmura şi, cu toate că Margaret îmi dă cu praf de ocru roşu pe buze, tot arăt trasă la faţă, o frumuseţe fantomatică. Între surorile şi verişoarele mele îmbrăcate în culori vii, eu, cu rochia şi boneta mea de un cenuşiu închis, ies în evidenţă ca o novice într-o mănăstire. Însă mama, când mă vede, încuviinţează mulţumită din cap.

— Arăţi ca o lady, comentează ea. Nu ca o fată de ţăran împodobită cu tot ce are mai bun ca să meargă la târg.

Spusele ei n-au succes ca mustrare. Fetele sunt atât de încântate că li se îngăduie să vadă trecerea şi adunarea oştilor, încât nu le deranjează câtuşi de puţin reproşul că par prea gătite. Mergem toate pe drumul spre Grafton şi vedem în faţa noastră, la marginea şoselei, o duzină de bărbaţi împrăştiaţi, înarmaţi cu suliţe, iar unul sau doi cu bâte: recruţii tatii. El le-a dat fiecăruia câte o roză albă ca emblemă şi le-a amintit că acum trebuie să lupte pentru Casa de York. Înainte fuseseră pedestraşi în armata Lancaster; trebuie să ţină minte că acum sunt renegaţi. Fireşte, schimbarea loialităţii îi lasă indiferenţi. Luptă aşa cum le-o cere el, fiindcă e stăpânul lor, proprietarul pământurilor pe care le muncesc, al căsuţelor în care locuiesc, al aproape tot ce văd în jur. A lui e moara unde-şi macină porumbul, berăria unde beau îi plăteşte lui chirie. Unii din aceşti oameni n-au călcat niciodată dincolo de pământurile aflate în posesia lui. Nici măcar nu-şi pot imagina o lume în care „moşierul” nu înseamnă pur şi simplu sir Richard Woodville ori fiul care-i urmează. Când el era de partea taberei Lancaster, la fel erau şi ei. Apoi tata a primit titlul de baron Rivers, însă ei au continuat să-i aparţină, iar el, lor. Acum îi trimite să lupte pentru York şi

vor face tot ce le stă în puteri, ca întotdeauna. Li s-a promis soldă pentru bătălii şi că văduvele şi copiii lor vor fi îngrijiţi dacă li se va întâmpla să fie răpuşi. Altceva n-au nevoie să ştie. Asta nu-i transformă într-o oştire entuziastă, dar îl aclamă răguşiţi pe tata, îşi scot pălăriile cu un zâmbet de apreciere în faţa surorilor mele şi a mea, iar nevestele şi copiii lor ne fac reverenţe când ne apropiem.

Dintr-odată se aud trâmbiţe şi toate capetele se întorc în direcţia zgomotului. De după cotitură apar, într-un trap susţinut, stindardul regelui şi trâmbiţaşii lui, în urma lor heralzii, apoi yeomanul gospodăriei lui, iar în mijlocul răcnetelor şi al flamurilor fluturând în vânt stă el.

O clipă simt că voi leşina, dar mâna mamei îmi ţine ferm braţul şi-mi recapăt echilibrul. El ridică mâna, semnalând popasul, şi cavalcada se opreşte. În urma primilor cai şi călăreţi se înşiră o coloană lungă de soldaţi; după aceştia, alţi proaspeţi recruţi, cu un aer docil, la fel ca ai noştri, şi apoi o caravană de căruţe cu hrană, provizii, arme, un tun mare pe roţi, tras de patru cai de povară masivi, şi un şir de căluţi şi femei, însoţitori ai taberei şi vagabonzi. E ca un mic oraş în mişcare: un mic oraş mortal, pus în mişcare pentru a face rău.

Regele Edward coboară din şa şi se apropie de tata, care se înclină adânc.

— Alteţă, mă tem că atâţia am reuşit să adunăm. Dar au jurat să vă slujească, spune tata. Şi mai e şi asta, în sprijinul cauzei voastre.

Mama face un pas în faţă şi-i oferă punga cu aur. Regele Edward o ia, o cântăreşte în mână, apoi o sărută apăsat pe ambii obraji, spunând:

— Sunteţi generoşi! Nu voi uita sprijinul vostru.

Privirea lui alunecă pe lângă ea, spre locul unde stau împreună cu surorile mele, şi ne plecăm toate într-o

reverenţă. Când mă ridic, el continuă să se uite la mine şi pentru o clipă toată zarva oştirii, a cailor şi a oamenilor care îşi iau locul în coloana de marş încremeneşte în tăcere, de parcă în lumea întreagă am mai exista numai el şi cu mine. Fără să mă gândesc ce fac, ca şi cum m-ar fi chemat fără vorbe, fac un pas spre el, apoi încă unul, până când trec de tata şi de mama şi ajung faţă-n faţă cu el, atât de aproape încât m-ar putea săruta, dacă ar vrea.

— Nu pot dormi, spune el foarte încet, ca să-l pot auzi doar eu. Nu pot dormi. Nu pot dormi. Nu pot dormi.

— Nici eu.

— Nici tu?

— Nu.

— Adevărat?

— Da.

Oftează din adâncul sufletului, de parcă s-ar simţi uşurat.

— Atunci, asta e iubire?

— Cred că da.

— Nu pot mânca.

— Nu.

— Nu mă pot gândi la nimic în afară de tine. Nu mai rezist nicio clipă aşa; nu pot porni aşa la bătălie. Sunt la fel de neghiob ca un băieţandru. Sunt nebun după tine ca un băieţandru. Nu pot sta fără tine; nu voi sta fără tine! Indiferent cât m-ar costa!

Simt cum îmi urcă culoarea în obraji, ca o fierbinţeală, şi pentru prima oară după multe zile îmi dau seama că zâmbesc.

— Nu mă pot gândi la nimic în afară de voi, şoptesc. La nimic. Credeam că sunt bolnavă.

Inelul ca o coroană atârnă greu în buzunarul meu, boneta mă trage de păr, dar stau nemişcată fără să-mi dau seama de nimic, văzându-l numai pe el, simţind numai

răsuflarea lui caldă pe obraz şi adulmecând mirosul calului său, al şeii de piele, şi mirosul lui: mirodenii, apă de trandafiri, sudoare.

— Sunt nebun după tine!

Simt că zâmbetul îmi ridică colţurile buzelor când îl privesc în sfârşit în faţă.

— Şi eu după voi, răspund încet. Cu adevărat.

— Păi, atunci mărită-te cu mine!

— Poftim?

— Mărită-te cu mine. Altă soluţie nu există.

Îmi scapă un mic chicotit neliniştit.

— Glumiţi pe socoteala mea!

— Vorbesc serios. Cred că voi muri dacă nu te am. Vrei să-mi fii soţie?

— Da, şoptesc abia auzit.

— Mâine-dimineaţă voi porni călare devreme. Hai să ne căsătorim mâine-dimineaţă, în capela voastră micuţă. Eu îl voi aduce pe capelanul meu, tu adu martorii. Alege oameni în care poţi avea încredere. Totul va trebui să rămână secret o vreme. Vrei?

— Da.

Pentru prima oară zâmbeşte – un zâmbet radios şi cald, care-i cuprinde faţa lată şi frumoasă.

— Dumnezeule mare, aş putea să te iau în braţe chiar acum!

— Mâine, îi şoptesc.

— La nouă dimineaţa, spune şi apoi se întoarce spre tata.

— Pot să vă ofer ceva rece de băut? întreabă acesta uitându-se de la faţa mea îmbujorată la cea zâmbitoare a regelui.

— Nu, dar dacă se poate, voi cina mâine cu Domniile Voastre. Voi vâna prin apropiere şi sper să am o zi bună.

Se înclină în faţa mamei şi a mea, le salută pe surorile şi

pe verişoarele mele şi se saltă în şa.

— Strângeţi rândurile! le spune oamenilor. E un marş scurt pentru o cauză bună şi, când vă opriţi, vă aşteaptă cina. Dacă-mi veţi fi loiali, vă voi fi un stăpân bun. N-am pierdut nicio bătălie şi veţi fi în siguranţă cu mine. Vă voi duce la prăzi de război mari şi vă voi aduce înapoi acasă teferi.

E exact ceea ce trebuia să le spună. Oamenii arată dintr-odată mai veseli şi se duc la coada coloanei, surorile mele flutură bobocii albi de trandafir, trâmbiţaşii sună din trompete şi întreaga armată se pune iarăşi în mişcare. El înclină capul spre mine, fără să zâmbească, eu ridic mâna în semn de rămas-bun, iar când trece pe lângă mine, şoptesc:

— Mâine.

Mă îndoiesc de el chiar şi când îi poruncesc pajului mamei să se trezească devreme dimineaţă şi să vină la capelă pregătit să cânte un psalm. Mă îndoiesc de el chiar şi când merg la mama şi-i spun că însuşi regele Angliei a zis că vrea să ne căsătorim în taină, iar ea va veni să fie martoră şi o va aduce cu ea pe doamna ei de companie, Catherine. Mă îndoiesc de el stând în aerul rece al dimineţii, în capela micuţă, îmbrăcată cu cea mai bună rochie albastră. Mă îndoiesc de el chiar până-n clipa când îi aud pasul sprinten pe culoarul scurt dintre strane, până când îi simt braţul cuprinzându-mi mijlocul, îi simt sărutul pe buze şi-l aud spunându-i preotului:

— Părinte, cunună-ne! Mă grăbesc.

Băiatul cântă psalmul, iar preotul recită cuvintele. Îmi rostesc jurământul, el şi-l rosteşte pe al lui. Văd ca prin ceaţă chipul încântat al mamei şi culorile ferestrei cu vitralii aşternând un curcubeu la picioarele noastre, pe pardoseala de piatră a capelei. Şi atunci preotul spune:

— Inelul?

Iar regele exclamă:
— Un inel! Sunt un neghiob! Am uitat! N-am un inel să-ţi dau.
Se întoarce spre mama.
— Milady, îmi puteţi împrumuta un inel?
— O, am eu unul, spun aproape surprinsă de mine însămi. Am un inel aici.
Scot din buzunar inelul pe care l-am tras atât de încet şi cu atâta răbdare din apă, inelul modelat în forma coroanei Angliei, care s-a ivit prin magia apelor ca să-mi aducă ce-mi dorea inima, şi însuşi regele Angliei mi-l pune pe deget ca verighetă. Şi astfel devin soţia lui.
Şi regina Angliei – sau, în orice caz, regina de York a Angliei.
El mă ţine strâns pe după mijloc în timp ce băiatul cântă urările, apoi se întoarce spre mama şi o întreabă:
— Milady, unde-mi pot duce mireasa?
Mama zâmbeşte şi-i întinde o cheie.
— Lângă râu e o cabană de vânătoare. (Se întoarce spre mine.) Cabana River. Am avut grijă să fie pregătită pentru voi.
El încuviinţează, mă ia pe sus din micuţa capelă şi mă urcă pe calul său mare de vânătoare. Încalecă în spatele meu şi-i simt braţele încordându-se în jurul meu când apucă frâul. Mergem la pas de-a lungul râului, iar când mă las pe spate, îi simt bătăile inimii. Zărim printre copaci cabana micuţă, din al cărei horn iese un fuior de fum. El descalecă, mă ajută să cobor şi duce calul în grajdul din spatele casei, în timp ce eu deschid uşa. E o locuinţă simplă, cu un cămin în care arde focul, un urcior cu bere de nuntă şi două căni pe masa de lemn, două scăunele pe care să stăm să mâncăm pâinea, brânza şi carnea şi un pat mare din lemn, aşternut cu cele mai bune cearşafuri de in. Odaia se întunecă atunci când el intră pe uşă,

ferindu-şi capul de grinzile prea joase pentru înălţimea lui.

— Alteţă... încep, apoi mă corectez. Stăpânul meu. Bărbate.

— Nevastă, spune el cu o mulţumire calmă. În pat!

Soarele dimineţii, ce scălda cu atâta putere grinzile şi tavanul văruit când ne-am băgat în pat, poleieşte odaia după-amiaza târziu, când el îmi spune:

— Mulţumesc Maicii Domnului că tatăl tău m-a invitat la cină! Sunt lihnit de foame. Mor de foame! Lasă-mă să cobor din pat, vrăjitoareo!

— Ţi-am oferit pâine şi brânză acum două ore, îi aduc aminte. Dar nu m-ai lăsat să fac cei trei paşi până la masă ca să ţi le aduc.

— Eram ocupat, replică el şi mă trage la loc pe umăru-i gol.

Simţindu-i mirosul şi atingerea pielii, dorinţa pentru el îmi creşte din nou şi ne lipim unul de altul. Când ne întindem pe spate, odaia e trandafirie în lumina apusului, iar el se dă jos din pat, spunând:

— Trebuie să mă spăl. Să-ţi aduc un urcior cu apă din curte?

Capul lui atinge tavanul; corpul lui e perfect. Îl cercetez cu satisfacţie, aşa cum se uită geambaşul la un armăsar frumos. E înalt şi zvelt, cu muşchii tari, cu pieptul lat, cu umerii puternici. Îmi zâmbeşte şi simt cum îmi tresaltă inima de dragul lui.

— Judecând după figura ta, s-ar zice că ai putea să mă devorezi, remarcă el.

— Aş putea. Nu-mi vine în minte cum să-mi astâmpăr dorinţa pentru tine! Cred că va trebui să te ţin prizonier aici şi să te devorez în felii mici, în fiecare zi.

— Dacă te-aş ţine eu prizonieră, te-aş devora dintr-o singură înghiţitură lacomă, chicoteşte el. Dar n-ai ieşi din odaie până n-ai rămâne grea.

— Ah!

Mă izbeşte cea mai încântătoare idee.

— Ah! îţi voi dărui fii, iar ei vor fi prinţi!

— Vei fi mama regelui Angliei şi mama Casei de York, care mă rog la Dumnezeu să domnească de-a pururi.

— Amin, rostesc cu pioşenie, fără să simt nicio umbră, niciun fior, nicio nelinişte. Dumnezeu să mi te trimită teafăr acasă după bătălie!

— Eu înving de fiecare dată, spune cu neclintita-i încredere în sine. Fii fericită, Elizabeth! Nu mă vei pierde pe câmpul de luptă.

— Şi voi fi regină, repet eu.

Pentru prima oară înţeleg, înţeleg cu adevărat, că dacă se întoarce acasă de la război şi adevăratul rege, Henric, e mort, atunci acest bărbat tânăr va fi regele necontestat al Angliei – iar eu voi fi prima doamnă a ţării.

După cină îşi ia rămas-bun de la tatăl meu şi porneşte la drum spre Northampton. Pajul lui a venit la grajd, a hrănit şi a adăpat caii, iar acum îi are pregătiţi la uşă.

— Mă voi întoarce mâine-seară, îmi spune. Mâine toată ziua trebuie să-mi inspectez oamenii şi să-mi adun oştirea. Dar la asfinţit voi fi cu tine.

— Vino la cabana de vânătoare, îi şoptesc. Şi voi avea cina pregătită acolo pentru tine, ca o nevastă bună.

— Mâine-seară, promite el.

Apoi se întoarce spre tata şi spre mama, le mulţumeşte pentru ospitalitate, răspunde cu o înclinare a capului la plecăciunile lor şi pleacă.

— Alteţa Sa e foarte atent cu tine, remarcă tata. Nu-l lăsa să-ţi sucească cumva capul!

— Elizabeth e cea mai frumoasă femeie din Anglia, replică mama cu diplomaţie. Iar lui îi plac chipurile frumoase. Însă ea îşi cunoaşte datoria.

Şi trebuie să aştept din nou. Toată seara, când joc cărţi

cu băieţii mei şi apoi când îi ascult spunându-şi rugăciunile şi pregătindu-se de culcare. Toată noaptea, când, deşi epuizată şi cu trupul străbătut de mici dureri plăcute, nu pot dormi.

Toată ziua următoare, când umblu ca prin vis, aşteptând seara, până-n clipa când el trece pragul, ferindu-şi capul, Intră în odăiţă, mă ia în braţe şi-mi spune:

— Nevastă, hai să mergem în pat.

Trei nopţi trec în această ceaţă a plăcerii, până-n ultima dimineaţă, când el mă vesteşte:

— Iubirea mea, trebuie să plec şi ne vom vedea când se termină totul.

E ca şi cum mi-ar fi aruncat cineva apă rece ca gheaţa pe faţă, aşa că îl întreb gemând:

— Pleci la război?

— Mi-am adunat armata, iar iscoadele îmi spun că lui Henric i-a poruncit soţia lui să-i iasă în întâmpinare pe coasta de est, unde va sosi cu trupele ei. Voi pleca neîntârziat şi-l voi face să lupte, apoi voi porni în marş ca să-i ies ei în cale imediat ce debarcă.

Mă agăţ de cămaşa pe care o trage pe el.

— Doar nu pleci chiar acum?

— Astăzi, spune el dându-mă cu blândeţe la o parte şi continuând să se îmbrace.

— Dar nu pot îndura să stau fără tine!

— Nu. Însă o vei face. Acum ascultă-mă.

— Am în faţă un om complet diferit de amantul vrăjit din cele trei nopţi ale lunii noastre de miere. Mie nu mi-a păsat de nimic în afară de plăcerea noastră; el însă a croit planuri. Am lângă mine un rege care-şi apără regatul. Aştept să aud ce-mi va porunci.

— Dacă înving, şi voi învinge, voi veni după tine şi ne vom anunţa căsătoria cât de curând vom putea. Vor exista mulţi care nu vor fi mulţumiţi, dar s-a înfăptuit şi nu pot

decât s-o accepte.

— Încuviinţez. Ştiu că marele lui sfetnic, lordul Warwick, îi plănuieşte căsătoria cu o prinţesă franţuzoaică, iar lordul Warwick e obişnuit să-i poruncească tânărului meu soţ.

— Dacă norocul mi-e potrivnic şi mor, nu vei spune nimic despre această căsătorie şi despre aceste zile.

Ridică mâna ca să-mi reducă la tăcere protestele.

— Nimic. Nu vei avea nimic de câştigat fiind văduva unui impostor mort, al cărui cap va fi înfipt în poarta Casei de York. Te-ar distruge. După câte ştie toată lumea, eşti fiica unei familii loiale Casei de Lancaster. Şi aşa trebuie să rămâi. Nădăjduiesc că-ţi vei aminti de mine în rugăciuni. Dar asta va fi o taină între tine, mine şi Dumnezeu, iar doi dintre noi vom tăcea cu siguranţă, căci unul e Dumnezeu, iar celălalt va fi mort.

— Mama ştie...

— Mama ta ştie că modul cel mai bun de a te feri de primejdii va fi să astupe gura pajului şi a doamnei ei de companie. E deja pregătită pentru asta, înţelege şi i-am dat bani.

Îmi înăbuş un suspin.

— Foarte bine.

— Şi aş vrea să te recăsătoreşti. Alege un bărbat bun, unul care să te iubească şi să ţină la băieţi, şi fii fericită. Vreau să fii fericită!

Plec capul, amuţită de nefericire.

— Pe de altă parte, dacă descoperi că ai rămas grea, va trebui să părăseşti Anglia, îmi porunceşte el. Spune-i pe dată mamei tale. Am vorbit cu ea şi ştie ce e de făcut. Ducele de Burgundia stăpâneşte toată Flandra şi-ţi va da o casă a ta, de dragul rudeniei cu mama ta şi pentru că mă iubeşte. Dacă ai o fată, poţi să aştepţi momentul potrivit, să obţii iertarea lui Henric şi să te întorci în Anglia. Dacă aştepţi un an, vei fi o celebritate savuroasă – bărbaţii vor fi

nebuni după tine. Vei fi văduva unui răposat pretendent la tron. Bucură-te de toate astea de dragul meu, te conjur! însă dacă ai un băiat, e cu totul altă poveste. Fiul meu va fi moştenitorul tronului. S-ar putea să fie nevoie să-l ţii ascuns până când va creşte suficient ca să-şi revendice drepturile. Poate să trăiască sub un nume fals; poate să locuiască la nişte oameni săraci. Nu te lăsa mânată de o falsă mândrie! Ascunde-l într-un loc sigur până va fi suficient de mare şi de puternic ca să-şi revendice moştenirea. Richard şi George, fraţii mei, vor fi unchii şi tutorii lui. Te poţi încrede în ei că-mi vor apăra fiul. S-ar putea ca Henric şi fiul lui să moară tineri, iar atunci fiul tău va fi singurul moştenitor al tronului Angliei. N-o iau în calcul pe femeia aceea din neamul Lancaster, Margaret Beaufort. Băiatul meu ar trebui să aibă tronul. Dorinţa mea este ca el să aibă tronul, dacă poate să-l câştige sau dacă Richard şi George îl pot câştiga pentru el. Înţelegi? Trebuie să-mi ascunzi fiul în Flandra şi să-l ţii în siguranţă pentru mine. El ar putea fi următorul rege de York.

— Da, spun simplu.

Îmi dau seama că jalea şi teama mea pentru el nu mai sunt o chestiune personală. Dacă am conceput un copil în aceste nopţi lungi de dragoste, nu e doar un copil din dragoste, ci e un moştenitor al tronului, un pretendent, un nou jucător în lunga rivalitate mortală dintre cele două neamuri, York şi Lancaster.

— E greu pentru tine, spune el observându-mi faţa palidă. N-am de gând să las aceste lucruri să se întâmple vreodată. Dar nu uita, refugiul tău e în Flandra, dacă trebuie să-mi aperi fiul de primejdie. Iar mama ta are bani şi ştie unde să meargă.

— Voi ţine minte. Întoarce-te la mine!

El râde. Nu e un râs forţat, ci râsul unui bărbat fericit, încrezător în norocul şi-n puterile lui.

— Aşa voi face. Ai încredere în mine! Te-ai măritat cu un bărbat care va muri în patul lui, de preferinţă după ce face dragoste cu cea mai frumoasă femeie din Anglia.

Desface braţele, iar eu mă apropii de el şi-i simt căldura îmbrăţişării.

— Ai grijă să fie aşa! îi spun. Şi eu voi avea grijă ca, în ochii tăi, să fiu întotdeauna cea mai frumoasă femeie.

Mă sărută, dar scurt, de parcă ar fi deja cu mintea în altă parte, şi se desprinde din mâinile mele care nu vor să-l lase. A plecat de lângă mine cu mult înainte să încline capul ca să iasă pe uşă, văd că pajul i-a adus deja calul în faţa casei şi e pregătit de plecare.

Alerg afară ca să-i fac cu mâna, iar el e deja în şa. Calul joacă pe loc; e un animal mare, de culoarea castanei, robust şi puternic. Îşi arcuieşte gâtul şi încearcă să se cabreze sub frâul ţinut strâns de Edward. Regele Angliei se înalţă ca un uriaş, profilat pe discul soarelui, pe marele lui cal de război, şi preţ de o clipă cred şi eu că e invincibil.

— Noroc, mult noroc! îi strig.

El mă salută, întoarce calul şi pleacă – regele de drept al Angliei, pornit să lupte cu celălalt rege de drept al Angliei, miza fiind însuşi regatul.

Rămân cu mâna ridicată în chip de rămas-bun până când nu mai văd stindardul cu roza albă de York purtat în faţa lui, până nu mai aud tropotul copitelor calului său, până când se pierde cu totul în depărtare; şi atunci, spre groaza mea, din umbra copacilor iese şi vine spre mine fratele meu Anthony, care a văzut toate astea şi a privit cine ştie de când.

— Târfă ce eşti!

Mă uit ţintă la el, de parcă n-aş înţelege ce înseamnă cuvântul.

— Poftim?

— Târfă! Ne-ai dezonorat casa, ţi-ai dezonorat numele şi

pe acela al bietului tău soţ care a murit luptându-se cu uzurpatorul acela! Dumnezeu să te ierte, Elizabeth. Îi voi spune neîntârziat tatălui nostru, iar el te va trimite la mănăstire, dacă nu te sugrumă mai întâi.

— Nu!

Fac un pas mare înainte şi-l prind de braţ, dar el se scutură din strânsoarea mea.

— Nu mă atinge, stricato! Crezi că vreau să mă atingi cu mâinile acelea care l-au atins pe el peste tot?

— Anthony, nu e ceea ce crezi!

— Mă înşală ochii? se răsteşte el neîmblânzit. E o vrajă? Eşti cumva Melusina? O zeiţă care se scaldă în pădure, iar cel care tocmai a plecat e un cavaler care ţi-a jurat supunere? Suntem cumva în Camelot? O iubire onorabilă? E poezie, nu gunoi?

— Este onorabilă! spun fără să mă pot abţine.

— Nu ştii ce înseamnă cuvântul ăsta. Eşti o stricată, iar el te va trece lui sir William Hastings data viitoare când ajung pe-aici, aşa cum face cu toate târfele lui.

— Mă iubeşte!

— Aşa cum îi spune fiecăreia.

— E adevărat. Se va întoarce la mine...

— Aşa cum promite de fiecare dată.

Înfuriată, îi bag pumnul stâng sub nas, iar el se fereşte, aşteptându-se la o lovitură în faţă. Apoi zăreşte sclipirea aurului pe degetul meu şi cu greu se abţine să nu râdă.

— Ţi-a dat el asta? Un inel? Ar trebui să fiu impresionat de un simbol al iubirii?

— Nu-i un simbol al iubirii, e o verighetă. O verighetă adevărată, oferită la cununie. Suntem căsătoriţi!

Fac anunţul pe ton triumfător, dar sunt dezamăgită în aceeaşi clipă.

— Dumnezeule mare, te-a tras pe sfoară! exclamă el îndurerat.

Mă ia în braţe şi-mi lipeşte capul de pieptul lui.
— Biata mea soră, biata mea neghioabă!
Mă lupt ca să mă desprind.
— Dă-mi drumul, nu sunt neghioaba nimănui! Ce tot spui acolo?
El mă priveşte cu tristeţe, iar buzele îi sunt crispate într-un surâs amar.
— Lasă-mă să ghicesc: a fost o cununie făcută în taină, într-o capelă privată? N-a participat niciun prieten sau curtean de-al lui? Lordul Warwick nu trebuie informat? Trebuie ţinută secretă? Trebuie s-o negi dacă eşti întrebată?
— Da. Dar...
— Elizabeth, nu eşti căsătorită. Ai fost păcălită. A fost o ceremonie prefăcută, fără pic de greutate în faţa lui Dumnezeu şi a oamenilor. Te-a tras pe sfoară cu un inel fără valoare şi un fals preot, ca să te poată băga în patul lui.
— Nu!
— Vorbim de bărbatul care nădăjduieşte să fie regele Angliei. Trebuie să se însoare cu o prinţesă. Nu se va însura cu o văduvă cerşetoare din tabăra duşmanului său, care i-a ieşit în cale pe drum ca să-l implore să-i redea partea de moştenire ce i se cuvine după răposatul soţ. Dacă se va căsători totuşi cu o englezoaică, va fi una din marile doamne de la curtea York, probabil Isabel, fiica lui Warwick. Nu se va însura cu o fată al cărei tată a luptat împotriva lui. E mai probabil să se însoare cu o mare prinţesă europeană, o infantă din Spania sau o delfină din Franţa. Trebuie ca, prin căsătorie, să-şi întărească poziţia pe tron, să lege alianţe. Nu se va însura cu o fată frumuşică, din dragoste! Lordul Warwick nu va îngădui în ruptul capului aşa ceva. Iar el nu e atât de nesăbuit încât să facă lucruri contrare propriilor interese.

— Nu trebuie să facă voia lordului Warwick! E regele.

— E marioneta lui Warwick, spune cu cruzime fratele meu. Lordul Warwick a hotărât să-l susţină, tot aşa cum tatăl lui l-a susţinut pe tatăl lui Edward. Fără sprijinul lui Warwick, nici iubitul tău, nici tatăl lui n-ar fi reuşit să facă nimic cu dreptul lor la tron. Warwick e făcătorul de regi şi el l-a făcut pe iubitul tău regele Angliei. Fii foarte sigură că tot el o va face şi pe regină! El va alege cu cine se va căsători regele, iar Edward se va însura cu acea femeie.

De uluire, am amuţit, însă după o vreme protestez:

— Dar n-a făcut-o. Nu poate. Edward s-a căsătorit cu mine!

— Un joc, o şaradă, o pantomimă, nimic mai mult!

— Ba nu! Au existat martori.

— Cine?

— În primul rând, mama, spun într-un final.

— Mama noastră?

— Ea ne-a fost martoră, împreună cu Catherine, doamna ei de companie.

— Tata ştie? A fost de faţă?

Clatin din cap.

— Atunci asta e. Cine-ţi sunt numeroşii martori?

— Mama, Catherine, preotul şi un corist.

— Care preot?

— Unul pe care nu-l cunosc. Regele l-a adus.

El ridică din umeri.

— Asta dacă era într-adevăr preot. Mai degrabă a fost un măscărici sau un actor de pantomimă care a jucat rolul ca să-i facă o favoare. Chiar dacă e hirotonisit, regele tot poate să nege că această cununie a fost valabilă, şi va fi cuvântul a trei femei şi un băiat împotriva cuvântului regelui Angliei. Ar fi foarte uşor să vă aresteze pe toate trei sub cine ştie ce acuzaţie şi să vă ţină în temniţă vreun an, până se însoară cu prinţesa pe care o alege. V-a

păcălit pe tine şi pe mama ca pe nişte neghioabe.

— Îţi jur că mă iubeşte!

— Poate că da, acceptă el. Aşa cum o iubeşte pe fiecare femeie cu care s-a culcat, iar din astea sunt cu sutele. Dar când bătălia se termină, iar el se întoarce acasă şi vede la marginea drumului altă fată frumuşică? Te va uita într-o săptămână!

Îmi trec mâna peste obraz şi îmi dau seama că faţa mi-e udă de lacrimi.

— Am să-i spun mamei ce-ai zis, şoptesc.

E ameninţarea din copilăria noastră, însă nu-l speria nici atunci.

— Hai să mergem amândoi la ea. Nu va fi deloc fericită când îşi va da seama că a fost prostită să-şi împingă fiica la dezonoare.

Păşim în tăcere prin pădure şi peste podeţ. Când trecem pe lângă frasinul cel mare, arunc o privire spre trunchi. Firul răsucit a dispărut; nu există nicio dovadă că acolo s-a făcut vreodată o vrajă. Apele râului din care mi-am scos inelul s-au închis. Nu există nicio dovadă că magia a funcţionat vreodată. Nu există nicio dovadă că există magie. Tot ce am e un mic inel de aur în formă de coroană, care ar putea să nu însemne nimic.

Mama e în grădina cu ierburi aromate plantată pe o latură a casei, iar când ne vede, pe fratele meu şi pe mine, mergând alături într-o tăcere încăpăţânată, la distanţă de un pas unul de altul, fără să scoatem o vorbă, se îndreaptă de spate, cu plantele aromate în coş, şi aşteaptă să ne apropiem, pregătindu-se pentru necazuri.

— Fiule, îl întâmpină ea pe Anthony.

Fratele meu îngenunchează ca să-i primească binecuvântarea, iar ea îşi pune mâinile pe creştetul lui bălai şi-i zâmbeşte. El se ridică şi-i ia mâna într-a lui.

— Cred că regele v-a minţit pe tine şi pe sora mea,

începe Anthony fără ocolişuri. Ceremonia cununiei a fost atât de tainică, încât nu există nicio persoană cu oarecare autoritate care s-o dovedească. Cred că a înfăptuit ceremonia aceea prefăcută ca să se poată culca cu ea şi va nega că au fost cununaţi.

— O, aşa crezi? replică mama netulburată.

— Da. N-ar fi prima oară când se preface că ia în căsătorie o lady ca să se culce cu ea. A mai jucat şi înainte jocul ăsta, iar femeia a rămas cu un copil din flori şi fără verighetă.

Mama ridică din umeri cu un gest măreţ.

— Ce a făcut în trecut îl priveşte doar pe el. Însă eu l-am văzut cununat şi cu căsătoria consumată şi pun rămăşag că se va întoarce ca s-o revendice drept soţie.

— Niciodată! spune Anthony simplu. Iar ea va fi distrusă. Dacă a rămas grea, va cădea într-o dizgraţie totală.

Mama zâmbeşte văzându-i faţa încruntată.

— Dacă ai avea dreptate şi el ar nega căsătoria, perspectivele ei ar fi într-adevăr sumbre, încuviinţează ea.

Întorc capul în altă parte. Cu câteva clipe în urmă, iubitul meu îmi spunea cum să-i feresc fiul de primejdii. Acum, acelaşi prunc e descris ca fiind motivul distrugerii mele.

— Mă duc să-mi văd fiii, îi anunţ pe amândoi cu răceală. Refuz să ascult ce spuneţi şi refuz să discut despre asta. Eu îi sunt credincioasă şi el îmi va fi credincios, iar tu vei regreta că te-ai îndoit de noi!

— Eşti o neghioabă, îmi răspunde fratele meu, deloc impresionat. Cel puţin asta regret. Iar mamei îi spune: Ai jucat o partidă foarte mare cu ea, o partidă strălucită, dar ai pus drept miză viaţa şi fericirea ei contra cuvântului unui mincinos bine-cunoscut.

— Poate, replică mama netulburată. Eşti un om înţelept, fiul meu, un filosof. Însă unele lucruri le ştiu mai bine decât

tine, chiar şi acum.

Plec cu paşi mari, furioşi. Niciunul, nici celălalt nu mă cheamă înapoi.

Trebuie să aştept, întregul regat trebuie să aştepte ca să afle pe cine să aclame ca rege, cine va domni. Fratele meu Anthony trimite un om în nord, ca să adune veşti, şi aşteptăm cu toţii să se întoarcă şi să ne spună dacă bătălia s-a purtat şi dacă norocul i-a surâs şi de astă dată regelui Edward. În cele din urmă, în mai, servitorul lui Anthony vine acasă şi spune că a fost până departe în nord, aproape de Hexham, şi a întâlnit un om care i-a povestit totul. O bătălie rea, o bătălie sângeroasă. Şovăi în prag – vreau să aflu deznodământul, nu amănuntele. Nu mai trebuie să văd o bătălie ca să mi-o pot imagina; Anglia a devenit o ţară obişnuită cu povestiri de pe câmpul de luptă. Toată lumea a auzit despre oştiri aşezate în poziţiile de atac sau a văzut şarja, retragerea şi răgazul epuizat al regrupării. Şi toată lumea cunoaşte pe cineva care a fost într-un oraş unde au intrat soldaţii învingători, hotărâţi să se îmbete, să prade şi să siluiască; toată lumea a auzit povestiri despre femei alergând în sanctuarul bisericilor, strigând după ajutor. Toată lumea ştie că aceste războaie ne-au sfâşiat ţara, ne-au distrus prosperitatea, prietenia între vecini, încrederea în străini, iubirea între fraţi, siguranţa drumurilor, afecţiunea faţă de rege, însă nimic nu pare să pună capăt bătăliilor. Luptăm la nesfârşit, dorindu-ne o victorie finală şi un rege triumfător care să aducă pacea; însă victoria nu vine, pacea întârzie. Şi regatul nu-şi găseşte liniştea.

Mesagerul lui Anthony ajunge la subiect. Armata regelui Edward a învins într-un mod hotărâtor. Forţele Lancaster au fost respinse, iar regele Henric, sărmanul rege Henric pierdut, rătăcitor, care nu ştie bine unde se află nici măcar atunci când e în palatul său de la Westminster, a fugit în

mlaştinile din Northumberland, cu un preţ pus pe capul lui ca şi cum ar fi un proscris, fără însoţitori, fără prieteni, chiar şi fără adepţi, ca un rebel de la hotar, sălbatic precum ciorile.

Soţia lui, Margareta de Anjou, cândva cea mai apropiată prietenă a mamei, a fugit în Scoţia cu prinţul şi moştenitorul lor. E învinsă, iar soţul ei a dispărut. Însă toată lumea ştie că nu-şi va accepta înfrângerea, va unelti şi va complota pentru fiul ei, exact aşa cum mi-a spus Edward că trebuie să uneltesc şi să complotez eu pentru al nostru. Nu se va opri până nu se va întoarce în Anglia şi se vor încrucişa iarăşi armele. Asta înseamnă să fii regina Angliei în aceste vremuri. Aşa e de aproape zece ani, de când soţul ei a devenit incapabil să domnească, iar ţara lui a ajuns ca un iepure înspăimântat, aruncat pe câmp în faţa unei haite de ogari de vânătoare, care o zbugheşte când într-o parte, când în alta. Mai rău de atât, ştiu că aşa va fi şi pentru mine dacă Edward se întoarce acasă, mă declară noua regină şi ni se naşte un fiu şi moştenitor. Tânărul bărbat pe care-l iubesc va fi regele unui regat nesigur, iar eu va trebui să fiu o regină pretendentă.

Şi se întoarce într-adevăr. Îmi trimite vorbă că a câştigat bătălia, că a spart asediul asupra Castelului Bamburgh şi că va trece pe la noi când oştirea lui va porni spre sud. Va veni la cină, îi scrie tatălui meu, iar într-un răvaş personal adresat mie spune că va rămâne peste noapte.

Îi arăt mamei biletul.

— Poţi să-i spui lui Anthony că soţul mi-e credincios.

— Nu-i voi spune nimic lui Anthony, răspunde ea, deloc dornică să mă ajute.

În orice caz, tata reuşeşte să fie mulţumit de perspectiva unei vizite din partea învingătorului.

— Am avut dreptate să-i dăm oameni, îi spune el mamei. Fii binecuvântată pentru asta, iubirea mea! El e

regele învingător, iar tu ne-ai aşezat încă o dată în tabăra victorioasă.

Ea îi zâmbeşte.

— Ar fi putut să se întâmple şi invers. Oricum Elizabeth e cea care i-a sucit minţile. Pe ea vine s-o vadă.

— Avem nişte carne de vită bine afumată? întreabă tata. John, băieţii şi cu mine vom merge la vânătoare cu şoimii şi-ţi vom aduce nişte vânat.

— Îi vom oferi o cină aleasă, îl linişteşte ea.

Însă nu-i spune tatii că are motive şi mai importante de a sărbători: că regele Angliei s-a căsătorit cu mine. Rămâne tăcută şi mă întreb dacă şi ea îl bănuieşte că joacă fals.

Nu există niciun semn care să dea de înţeles ce crede mama când îl întâmpină cu o reverenţă adâncă. Nu se poartă deloc familiar, aşa cum ar face o femeie cu ginerele ei. Dar nu-l tratează nici cu răceală, aşa cum ar face de bună seamă dacă ar crede că ne-a făcut de râs pe amândouă, îl salută mai degrabă ca pe un rege victorios, iar el o salută c-a pe o mare doamnă, o fostă ducesă, şi amândoi mă tratează ca pe fiica preferată a casei.

Cina e un succes, aşa cum trebuie să fie, dat fiind că tata e vorbăreţ şi entuziast, mama, elegantă ca de obicei, surorile mele, în starea lor obişnuită de admiraţie uluită, iar fraţii mei, cufundaţi într-o tăcere furioasă. Regele îşi ia rămas-bun de la părinţii mei şi porneşte la drum, ca şi cum s-ar întoarce la Northampton, iar eu îmi arunc mantia pe umeri şi alerg pe cărarea ce duce la cabana de vânătoare de pe malul râului.

El ajunge acolo înaintea mea; calul său mare de vânătoare e în grajd, pajul, în şură. Mă cuprinde în braţe fără o vorbă. Nici eu nu spun nimic. Nu sunt atât de neghioabă încât să întâmpin un bărbat cu suspiciuni şi proteste; în plus, când mă atinge nu-mi doresc decât

atingerea lui, când mă sărută nu-mi doresc decât sărutările lui şi singurul lucru pe care vreau să-l aud sunt cele mai dulci vorbe din lume, atunci când spune:

— În pat, nevastă.

Dimineaţă îmi pieptăn părul în faţa micii oglinzi argintate şi-l prind în ace. El stă în spatele meu privindu-mă, prinzând din când în când o şuviţă aurie şi răsucind-o pe deget, ca să vadă cum străluceşte în lumină.

— Nu mă ajuţi, îi spun zâmbind.

— Nu vreau să te ajut, vreau să te împiedic! Ador părul tău, îmi place să-l văd liber.

— Când ne vom anunţa căsătoria, stăpâne? întreb urmărindu-i în oglindă expresia feţei.

— Mai încolo, spune el iute, prea iute – e un răspuns pregătit. Lordul Warwick ţine morţiş să mă însor cu prinţesa Bona de Savoia, pentru a garanta pacea cu Franţa. Am nevoie de timp ca să-l lămuresc că aşa ceva nu se poate. Va trebui să se obişnuiască cu ideea.

— În câteva zile? sugerez.

— Mai degrabă săptămâni, se eschivează el. Va fi dezamăgit şi numai Dumnezeu ştie ce mită a acceptat ca să facă să se înfăptuiască această căsătorie.

— Nu ţi-e credincios? E mituit?

— Nu. Nu el. Acceptă banii francezi, însă nu ca să mă trădeze: suntem ca unul şi acelaşi om. Ne cunoaştem din copilărie. M-a învăţat să lupt în turnir, mi-a dăruit prima mea spadă. Tatăl lui mi-a fost ca un tată. Adevărat, lordul Warwick mi-a fost ca un frate mai mare. Nu m-aş fi luptat ca să-mi afirm dreptul la tron dacă nu l-aş fi avut alături. Tatăl lui l-a ajutat pe tatăl meu să ajungă pe tron şi l-a făcut moştenitorul regelui Angliei, iar Richard Neville m-a sprijinit la rândul lui. E marele meu mentor, marele meu prieten. M-a învăţat aproape tot ce ştiu despre luptă şi despre conducerea unui regat. Trebuie să-mi iau un răgaz

ca să-i vorbesc despre noi şi să-i explic că nu ţi-am putut rezista. Îi datorez asta.

— Atât de important e pentru tine?

— E cel mai de seamă om din viaţa mea.

— Dar îi vei spune, mă vei aduce la curte, stărui, încercând să-mi păstrez un ton senin şi detaşat. Şi mă vei prezenta curţii drept soţia ta.

— Când va veni momentul potrivit.

— Am voie cel puţin să-i spun tatălui meu, ca să ne putem întâlni pe faţă ca soţ şi soţie?

El izbucneşte în râs.

— Da, şi crainicului oraşului! Nu, iubirea mea, trebuie să mai păstrezi încă puţin taina noastră.

Îmi iau boneta conică înaltă, cu vălul ei bogat, şi o leg fără să spun nimic. Greutatea ei îmi dă dureri de cap.

— Ai încredere în mine, nu-i aşa, Elizabeth? mă întreabă el cu glas dulce.

— Da, mint eu. Absolută.

Când regele pleacă, Anthony stă lângă mine, cu mâna ridicată în semn de salut, cu un zâmbet fals pe chip.

— Nu pleci cu el? mă întreabă sarcastic. Nu mergi la Londra să-ţi cumperi veşminte noi? Nu vei fi prezentată la curte? Nu vei participa la liturghia de mulţumire ca regină?

— Trebuie să-i spună lordului Warwick. Trebuie să-i explice.

— Lordul Warwick va fi cel care îi va explica, replică fără înconjur fratele meu. Îi va spune că niciun rege al Angliei nu-şi poate permite să se însoare cu o femeie de rând, că niciun rege al Angliei nu se va căsători cu o femeie care nu e fecioară dovedită. Niciun rege al Angliei nu se va însura cu o englezoaică fără familie aleasă şi fără avere. Iar scumpul tău Rege îi va explica la rândul lui că a fost o cununie la care nu a asistat ca martor niciun lord şi niciun om de vază de la curte, că proaspăta lui soţie nici măcar

nu şi-a anunţat familia, că îşi poartă inelul în buzunar; şi vor cădea de acord că această căsătorie poate fi ignorată, ca şi cum nici nu s-ar fi întâmplat. A mai făcut-o şi înainte şi o va face din nou, atâta timp cât în regat există femei neghioabe – adică de-a pururi.

Mă întorc spre el şi, văzând durerea zugrăvită pe faţa mea, el încetează să mă mai chinuie.

— Ah, Elizabeth, nu face mutra asta!

— Prostule, nu-mi pasă dacă mă recunoaşte! răbufnesc. Nu se pune problema că vreau să fiu regină, nu se mai pune nici măcar problema să-mi doresc o dragoste onorabilă! Sunt nebună după el, sunt îndrăgostită nebuneşte de el! Aş merge la el şi dacă ar trebui să umblu desculţă! îmi spui că sunt una printre multe altele. Nu-mi pasă! Nu-mi mai pasă de numele sau de mândria mea, doar să mai fie al meu încă o dată, atâta vreau, doar să-l iubesc. Vreau doar să fiu sigură că-l mai văd, că mă iubeşte.

Anthony mă cuprinde în braţe şi mă bate uşurel pe spate.

— Sigur că te iubeşte. Care bărbat ar putea să nu te iubească? Iar dacă nu te iubeşte, e un prost.

— Îl iubesc! spun nefericită. L-aş iubi şi dacă ar fi un nimeni.

— Nu, nu l-ai iubi, replică el cu blândeţe. Eşti copilul mamei tale până-n măduva oaselor; nu degeaba ai în tine sângele unei zeiţe. Te-ai născut ca să fii regină şi poate că totul va ieşi bine. Poate că te iubeşte şi te va susţine.

Las capul pe spate ca să-i cercetez chipul şi remarc:

— Dar nu crezi asta.

— Nu, răspunde el sincer. Ca să-ţi spun drept, cred că l-ai văzut pentru ultima oară.

Septembrie 1464

Îmi trimite o scrisoare. E adresată lui „Lady Elizabeth Grey”, iar înăuntru îmi scrie „iubirea mea”; nu spune „soţia mea”, aşa că nu-mi oferă nimic care să poată fi o dovadă a căsătoriei noastre, în caz că ar nega-o. Îmi scrie că e ocupat, dar că va trimite după mine în scurt timp. Curtea se află la Reading; va vorbi cu lordul Warwick în curând. Consiliul Coroanei se întruneşte, sunt foarte multe de făcut. Regele rătăcit, Henric, încă n-a fost capturat; se află undeva pe dealurile din Northumberland; însă regina a fugit în patria ei, Franţa, ca să ceară ajutor, aşa că alianţa cu Franţa e mai importantă ca oricând, pentru a-i tăia accesul la consiliile franceze şi a face în aşa fel încât să rămână fără aliaţi. Nu menţionează că ar obţine asta căsătorindu-se cu o franţuzoaică. Spune că mă iubeşte, că arde de patimă pentru mine. Vorbe de iubit, promisiuni de iubit: nimic care să-l angajeze.

Acelaşi mesager îi aduce tatii o convocare de a se prezenta la curtea de la Reading. E o scrisoare oficială, toţi nobilii din ţară vor primi una identică. Fraţii mei, Anthony, John, Richard, Edward şi Lionel, îl vor însoţi.

— Scrie-mi şi povesteşte-mi totul, îl roagă mama pe tata în timp ce-i privim pe bărbaţi cum încalecă – frumoşii fii ai mamei alcătuiesc ei înşişi o mică armată.

— Ne cheamă negreşit să-şi anunţe căsătoria cu prinţesa franceză, bombăne tata aplecându-se să strângă mai bine chinga şeii. Ca şi când mult bine ne va face o alianţă cu Franţa! Mult bine ne-a făcut şi înainte. Totuşi va trebui făcută dacă vrem să-i închidem gura Margaretei de Anjou, în plus, o mireasă franţuzoaică te va primi cu braţele deschise la curte, ca rudă.

Mama nici măcar nu clipeşte la ideea miresei franţuzoaice a lui Edward.

— Scrie-mi neîntârziat şi spune-mi, repetă ea. Domnul să fie cu tine, soţul meu, şi să te aibă în pază!

El se apleacă din şa ca s-o sărute, apoi întoarce calul cu faţa spre drumul către sud. Fraţii mei îşi învârtesc cravaşele, îşi scot pălăriile, strigă rămas-bun. Surorile mele le fac cu mâna, cumnata mea Elizabeth îi face o reverenţă lui Anthony, care ridică mâna în semn de salut spre ea, spre mama şi spre mine. Faţa îi e posomorâtă.

Însă Anthony e cel care îmi scrie după două zile şi servitorul lui e cel care goneşte călare ca un nebun ca să-mi aducă epistola.

Sora mea,

Eşti triumfătoare şi mă bucur din toată inima pentru tine. Între rege şi lordul Warwick a avut loc o ceartă cutremurătoare, căci lordul i-a adus regelui un contract de căsătorie cu prinţesa Bona de Savoia, aşa cum ne aşteptam cu toţii. Regele, cu contractul în faţă şi cu pana în mână, a ridicat capul şi i-a spus lordului că nu se poate căsători cu prinţesa, fiindcă, de fapt, e deja căsătorit. Ai fi putut să auzi o pană căzând pe jos; ai fi putut auzi oftatul îngerilor! Jur că am auzit chiar inima lordului Warwick cum bate când i-a cerut regelui să repete ce a spus. Regele era alb la faţă ca o fetişcană, dar l-a înfruntat pe lordul Warwick (lucru pe care eu, unul, n-aş vrea să-l fac) şi i-a spus că toate planurile şi promisiunile lui nu înseamnă nimic. Lordul l-a luat pe rege de braţ ca pe un băieţandru, l-a scos pe dată din încăpere şi l-a dus într-o odaie personală, lăsându-ne pe noi, ceilalţi, fierbând de uimire şi de atâtea bârfe ca nişte napi în oala cu tocană.

Am profitat de prilej ca să-l trag pe tata într-un colţ şi să-i spun că, după câte cred, regele îşi va anunţa căsătoria cu tine, ca să nu arătăm amândoi ca nişte neghiobi la fel de mari precum lordul **W.,** *dar îţi mărturisesc că chiar şi-n*

clipa aceea mă temeam că regele şi-ar putea recunoaşte căsătoria cu altă doamnă. Mai fusese menţionată o doamnă de familie nobilă, de fapt mai aleasă ca a noastră, care are deja un fiu cu el. Iartă-mă, sora mea, dar nu ştii cât de proastă e reputaţia lui! Aşa că tata şi cu mine ne simţeam ca doi iepuri în martie, gata să sărim în sus fără motiv, în timp ce uşa odăii personale rămânea închisă, iar regele stătea încuiat acolo cu omul care l-a adus unde este şi care – Dumnezeu ştie – l-ar putea mătura la fel de repede din poziţia pe care o ocupă.

Fireşte că Lionel a vrut să ştie ce tot şopteam, la fel şi John. Slavă Cerului că Edward şi Richard ieşiseră, aşa că am avut doar doi în plus cărora să le dau vestea; însă nici ei n-au crezut mai mult decât tata şi a trebuit să depun eforturi mari ca să-i fac pe toţi trei să-şi ţină gura. Îţi închipui cum a fost!

Trebuie să fi trecut vreun ceas, însă nimeni nu se îndura să plece din sala Consiliului Coroanei până nu afla sfârşitul poveştii. Sora mea, se uşurau în cămin mai degrabă decât să iasă din sala cea mare! Şi apoi uşa s-a deschis, regele a ieşit cu un aer zguduit, lordul Warwick a ieşit cu un aer sumbru, iar regele a arborat cel mai fericit zâmbet şi a spus: „Ei bine, lorzii mei, vă mulţumesc pentru răbdare. Sunt fericit şi mândru să vă înştiinţez că sunt căsătorit cu lady Elizabeth Grey", a făcut semn cu capul spre tata şi jur că mi-a aruncat o privire care mă implora să-l fac pe tata să-şi ţină gura, aşa că l-am prins pe bătrân de umăr şi l-am apăsat cu putere, ca să-l ţin ancorat la pământ. Edward l-a flancat de cealaltă parte, ca balast, iar Lionel s-a închinat de parcă ar fi fost deja arhiepiscop. Tata şi cu mine ne-am înclinat cu mândrie şi am zâmbit şi noi ca nişte caraghioşi, de parcă am fi ştiut de la bun început şi doar am omis, din simplă delicateţe, să menţionăm că suntem cumnatul şi respectiv socrul regelui Angliei.

John şi Richard au intrat tocmai în clipa asta extrem de nepotrivită şi a trebuit să le murmurăm că lumea s-a întors cu susul în jos, iar ei s-au descurcat mai bine decât ţi-ai închipui. Au reuşit să închidă gurile, s-au aliniat lângă tata şi lângă mine, iar oamenii ne-au luat expresiile năucite drept mândrie reţinută. Un cvartet de idioţi care încercau să pară agreabili! Nu-ţi poţi închipui zarva, ţipetele, protestele şi agitaţia ce au urmat. Nimeni din cei pe care-i puteam auzi n-a îndrăznit să sugereze că regele s-a coborât prea mult, însă ştiu că în spatele meu şi în jur existau oameni care asta cred şi asta vor continua să creadă. Totuşi regele şi-a ţinut sus capul bălai şi a suportat totul cu îndrăzneală, iar tata şi cu mine l-am flancat şi toţi fraţii s-au înşirat în spatele nostru, nimeni nu poate tăgădui că suntem o familie frumoasă, ori cel puţin înaltă, şi lucrul s-a înfăptuit, nimeni nu poate nega. Îi poţi spune mamei că îndrăzneţul ei joc a adus o răsplată înmiită: vei fi regina Angliei, iar noi vom fi familia domnitoare a Angliei, chiar dacă nimeni din ţară nu ne vrea.

Tata şi-a ţinut gura până am ieşit de la curte, dar jur că i se învârteau ochii în cap mai ceva ca lui Jim, idiotul din Stony Stratford, până am ajuns în odăile noastre şi i-am putut spune ce s-a făcut şi cum s-a făcut – cel puţin atât cât ştiam – iar acum e foarte ofensat că nu i-a spus nimeni, fiindcă ar fi primit totul foarte bine şi ar fi fost foarte discret; însă dat fiind că e socrul regelui Angliei, cred că vă va ierta, pe tine şi pe mama, fiindcă aţi ţinut pentru voi capcanele voastre femeieşti. Fraţii tăi au ieşit şi s-au îmbătat pe veresie, cum ar fi făcut oricine. Lionel jură că va fi papă.

Se vede limpede că proaspătul tău soţ e uluit de gâlceava care s-a abătut peste capul lui şi-i va fi greu să ajungă la pace cu fostul lui stăpân, lordul Warwick, care ia cina separat astă-seară şi ar putea deveni un duşman

primejdios. Noi vom cina cu regele, iar interesele lui sunt acum şi ale noastre. Lumea s-a schimbat pentru noi, cei din familia Rivers, şi vom ajunge la aşa o măreţie, încât sunt încrezător că vom curge la deal[1]. Acum suntem susţinători înfocaţi ai Casei de York şi te poţi aştepta ca tata să planteze trandafiri albi în gardurile vii de acasă şi să poarte unul la pălărie. Îi poţi spune mamei că magia pe care a folosit-o ca să facă să se întâmple toate astea a trezit admiraţia uluită a soţului şi a fiilor ei. Iar dacă magia a constat doar în frumuseţea ta, o admirăm şi pe ea.

Eşti chemată ca să fii prezentată curţii, aici, la Reading. Porunca regelui va fi trimisă mâine. Sora mea, lasă-mă să te previn şi să te rog: vino îmbrăcată modest şi însoţită doar de o mică escortă. Asta nu va potoli invidia, dar trebuie să încercăm să nu înrăutăţim şi mai mult lucrurile. Ne-am făcut duşmani din toate familiile regatului. Familii pe care nici măcar nu le cunoaştem ne vor blestema norocul şi ne vor dori căderea. Taţii ambiţioşi cu fiice frumoase nu te vor ierta niciodată. Va trebui să ne păzim tot restul vieţii. Ne-ai adus o poziţie măreaţă, dar şi multe primejdii, sora mea. Sunt cumnatul regelui Angliei, însă trebuie să spun că astă-seară cea mai fierbinte speranţă a mea e să mor în patul meu, împăcat cu lumea şi bătrân.

Fratele tău, Anthony

Dar cred că între timp, înainte de moartea-mi paşnică, îi voi cere să mă facă duce.

Mama încropeşte planuri pentru călătoria la Reading şi pentru convocarea familiei noastre de parcă ar fi o regină luptătoare. Toate rubedeniile care ar putea să profite de pe urma ascensiunii noastre sau să ne întărească poziţia sunt chemate din toate colţurile Angliei, ba chiar şi rudele din Burgundia – bărbaţii din neamul ei – sunt invitate să

1 Aluzie la numele familiei, Rivers, care înseamnă „râuri” (n.t.).

vină la Londra pentru încoronarea mea. Mama spune că îmi vor oferi statutul regal şi nobil de care avem nevoie şi, în plus, dată fiind starea în care se află lumea, e întotdeauna înţelept să avem rude puternice, care să ne sprijine sau să ne ofere refugiu.

Se pune să alcătuiască o listă cu lorzi neînsuraţi şi lady nemăritate cu care să se căsătorească fraţii şi surorile mele; începe să se gândească la copii nobili care vor deveni pupili regali şi vor putea fi crescuţi în creşa regală, spre profitul nostru. Înţelege, şi se apucă să mă înveţe şi pe mine, cum funcţionează patronajul şi puterea curţii engleze. Ea o cunoaşte bine. Datorită primului ei soţ, ducele de Bedford, a intrat prin căsătorie în familia regală; apoi a fost a doua doamnă din regat la curtea reginei de Lancaster, iar acum va fi a doua doamnă la curtea reginei de York: eu. Nimeni nu ştie mai bine decât ea cum să are brazda Angliei regale.

Îi trimite lui Anthony un şir de instrucţiuni pentru tocmirea unor croitori şi cusătorese, aşa încât să mă aştepte rochii noi, dar îi acceptă sfatul, anume că ar trebui să ne luăm în stăpânire măreţia fără zarvă şi fără vreun semn cum că am jubila din cauza acestui salt de la starea de susţinători ai Casei de Lancaster înfrânte la cea de noi parteneri ai Casei de York victorioase. Surorile, verişoarele şi cumnata mea vor veni cu noi la Reading, însă nu vom avea o suită măreaţă, cu stindarde şi trâmbiţaşi. Tata îi scrie mamei că mulţi ne pizmuiesc prosperitatea, dar cei de care se teme cel mai mult sunt sir William Hastings, marele prieten al regelui, lordul Warwick, marele aliat al regelui, şi rudele apropiate ale regelui: mama, surorile şi fraţii, căci aceştia au cel mai mult de pierdut din cauza noilor favoriţi de la curte.

Mi-l amintesc pe Hastings privindu-mă de parcă aş fi fost o marfă scoasă la margine de drum, bocceaua cu

mărunţişuri a unui negustor ambulant, prima oară când l-am întâlnit pe rege şi-mi jur în sinea mea că nu se va mai uita aşa la mine niciodată. Cu Hastings cred că mă voi descurca, îl iubeşte pe Edward ca nimeni altul şi va accepta orice alegere făcută de el, ba o va şi apăra. Însă lordul Warwick mă înspăimântă. E omul care nu s-ar da în lături de la nimic ca să obţină ce vrea. Copil fiind, şi-a văzut tatăl răsculându-se împotriva regelui legiuit şi formând o nouă casă regală în numele taberei York. Când propriul lui tată şi tatăl lui Edward au fost omorâţi împreună, a preluat pe dată munca părintelui său şi a făcut ca Edward, un flăcăiandru de numai nouăsprezece ani, să fie încoronat rege. Warwick e cu treisprezece ani mai în vârstă decât el: un adult în comparaţie cu un băieţandru. Fără doar şi poate, a plănuit din capul locului să pună pe tron un copilandru, iar el să domnească din umbră. Faptul că Edward m-a ales pe mine este prima declaraţie de independenţă faţă de mentorul său şi Warwick se va grăbi să împiedice alte declaraţii de acest fel. I se spune „făcătorul de regi”, iar când eram de partea Casei de Lancaster susţineam că cei din Casa de York sunt simple marionete, iar el şi familia lui sunt păpuşarii. Acum sunt măritată cu marioneta lui Warwick şi ştiu că va încerca să mă facă şi pe mine să dansez cum îmi cântă. Totuşi nu am timp să fac altceva decât să-mi iau rămas-bun de la băieţii mei, să-i pun să-mi promită că-şi vor asculta tutorii şi că vor fi cuminţi, să urc în şaua calului celui nou pe care mi l-a trimis regele în vederea călătoriei şi, cu mama lângă mine şi surorile mele în urmă, să pornesc pe drumul spre Reading şi spre viitorul ce mă aşteaptă.

— Mi-e teamă, îi spun mamei.

Ea îşi mână calul lângă al meu şi-şi dă jos gluga mantiei, ca să văd încrederea zâmbitoare de pe chipul ei.

— Poate că da. Însă eu am slujit la curtea reginei Margareta d'Anjou şi jur că nu poţi fi o regină mai proastă decât ea!

Chicotesc fără voie. Vorbele astea vin din partea femeii care a fost cea mai de încredere doamnă de companie a Margaretei de Anjou şi prima doamnă a curţii acesteia.

— Ai schimbat cântecul, remarc.

— O, da, fiindcă acum sunt în alt cor! Dar oricum, e adevărat. N-ai putea fi o regină mai proastă pentru ţara asta decât a fost ea, Dumnezeu s-o ajute oriunde ar fi acum.

— Mamă, era măritată cu un bărbat care avea minţile rătăcite jumătate din timp!

— Şi indiferent dacă el se purta ca un sfânt, ca un om întreg la minte ori ca un descreierat, ea făcea întotdeauna cum o tăia capul. Şi-a luat un amant, spune mama cu veselie, ignorându-mi ţipătul scandalizat. Sigur că şi-a luat! Cum crezi că l-a avut pe fiul ei Edward? Nu cu regele, care a fost surd şi mut aproape tot anul acela când a fost conceput şi s-a născut copilul. Mă aştept să te descurci mai bine decât ea. Nu te poţi îndoi că te vei descurca mai bine decât ea! Iar Edward n-are cum să nu fie mai bun decât un sfânt idiot, Dumnezeu să-l binecuvânteze pe bietul om. Cât priveşte restul, ar trebui să-i dăruieşti soţului tău un fiu şi moştenitor, să-i aperi pe săraci şi pe nevinovaţi şi să sprijini speranţele familiei tale. Asta e tot ce trebuie să faci şi sunt sigură că poţi. Orice prostuţă cu inimă cinstită, cu o familie uneltitoare şi cu o pungă de bani cu băierile desfăcute poate face asta.

— Vor fi mulţi care mă vor urî. Mulţi care ne vor urî.

Mama încuviinţează şi răspunde netulburată:

— În cazul ăsta ai grijă să obţii favorurile pe care le vrei şi funcţiile de care ai nevoie înainte ca regele să plece urechea la ei. Există doar un număr limitat de dregătorii

însemnate pentru fraţii tăi; există numai o mână de nobili cu care să se mărite surorile tale. Ai grijă să obţii tot ce vrei în primul an, iar atunci vei ocupa poziţiile înalte şi-ţi vei avea soldaţii în formaţie de luptă. Vom fi pregătiţi pentru orice ne va sta împotrivă şi, chiar dacă înrâurirea ta asupra regelui va scădea, tot vom fi în siguranţă.

— Lordul Warwick… spun neliniştită.

— E duşmanul nostru, încuviinţează mama, o declaraţie de vrajbă aprigă. Vei sta cu ochii pe el şi vei fi mereu precautǎ. Vom fi cu toţii în gardă faţă de el. Şi faţă de fraţii regelui: George, ducele de Clarence, mereu atât de fermecător, şi micul Richard, ducele de Gloucester. Îţi vor fi şi ei duşmani.

— De ce fraţii regelui?

— Fiii tăi le vor răpi moştenirea. Influenţa ta îl va îndepărta pe rege de ei. Până acum au fost trei fraţi fără tată, toţi uniţi; au luptat umăr la umăr pentru familia lor. Regele îi numea „cei trei fii de York”; a văzut un semn ceresc care le era menit. Însă acum va vrea să fie cu tine, nu cu ei. Pământurile şi avuţiile pe care poate le-ar fi dăruit lor vor ajunge la tine şi la ai tăi. George era moştenitorul după Edward, iar Richard, următorul. De îndată ce naşti un băiat, îi mai coboară cu o treaptă.

— Voi fi regina Angliei! protestez. După spusele tale, pare o bătălie pe viaţă şi pe moarte!

— Chiar este o bătălie pe viaţă şi pe moarte, răspunde ea simplu. Asta înseamnă să fii regina Angliei. Nu eşti Melusina, care se ridică dintr-o fântână şi găseşte imediat fericirea. Nu vei fi o curteană frumoasă care n-are altceva de făcut decât să se ocupe de magie. Drumul pe care l-ai ales înseamnă că va trebui să-ţi petreci viaţa uneltind şi luptând. Noi, familia ta, avem sarcina de-a ne asigura că vei învinge.

A văzut-o în întunecimea pădurii şi i-a şoptit numele, Melusina, iar la acea chemare ea s-a ridicat din apă şi atunci a văzut că e o femeie de o frumuseţe calmă şi deplină până la brâu, dar de acolo în jos e acoperită cu solzi, ca un peşte. Ea i-a promis că va veni la el şi-i va fi soţie, i-a promis că-l va face pe cât de fericit l-ar putea face o muritoare, i-a promis că-şi va înfrâna latura sălbatică, firea ei acvatică, şi că-i va fi soţie obişnuită, o soţie de care va putea fi mândru; *dacă el îi va îngădui în schimb să aibă un răgaz în care să redevină ea însăşi, în care să se întoarcă în elementul ei – apa, în care va putea să se spele de truda ce-i e sortită femeii şi să fie din nou, doar pentru scurt timp, zeiţă a apei. Ştia că viaţa de femeie muritoare îndurerează inima şi tălpile. Ştia că va simţi nevoia să fie singură în apă, sub apă, cu vălurelele oglindite când şi când în coada ei solzoasă. El i-a promis că-i va da totul, tot ce vrea, aşa cum fac mereu bărbaţii îndrăgostiţi. Iar ea s-a încrezut în el fără voia ei, aşa cum fac mereu femeile îndrăgostite.*

Tata şi toţi fraţii mei ies din Reading ca să ne întâmpine, astfel încât să intru în oraş avându-i alături pe bărbaţii din familia mea. De-a lungul drumului s-au adunat mulţimi de oameni şi sute de ochi privesc cum tata îşi scoate pălăria când se apropie de mine călare, apoi descalecă şi îngenunchează în faţa mea, în praful drumului, cinstindu-mă ca regină.

— Tată, ridică-te! îl rog alarmată.

El se ridică încet şi se înclină din nou.

— Trebuie să vă obişnuiţi, Alteţă, îmi spune cu capul plecat până în dreptul genunchilor.

Aştept până când se îndreaptă de spate, zâmbindu-mi.

— Tată, nu-mi place să te văd înclinându-te în faţa mea!

— Acum sunteţi regina Angliei, Alteţă. Toţi bărbaţii, mai

puţin unul, trebuie să se încline în faţa voastră.

— Dar vei continua să-mi spui Elizabeth, tată?

— Numai când suntem singuri.

— Şi-mi vei da binecuvântarea ta?

Zâmbetul lui larg mă asigură că totul e la fel ca oricând.

— Fiica mea, trebuie să ne intrăm în rolurile de regi şi regine. Eşti cea mai nouă şi mai improbabilă regină a unei case noi şi improbabile. Nici n-am visat că vei pune mâna pe un rege! în niciun caz n-am crezut că flăcăul ăsta va pune mâna pe tron. Construim o lume nouă; alcătuim o nouă familie regală. Trebuie să ne purtăm mai regeşte chiar decât capetele încoronate, altfel nimeni nu ne va crede. Eu însumi nu pot spune că cred cu adevărat!

Fraţii mei sar cu toţii din şa, îşi smulg beretele şi îngenunchează în faţa mea pe drumul mare. Mă uit la Anthony, cel care m-a făcut târfă, iar pe soţul meu, mincinos.

— Tu poţi rămâne acolo, jos! Cine are dreptate acum?

— Tu ai, replică el vesel.

Se ridică, îmi sărută mâna, apoi încalecă la loc, spunându-mi:

— Mă bucur de triumful tău!

Ceilalţi fraţi se adună în jurul meu şi-mi sărută mâna. Le zâmbesc; parcă am fi cu toţii pe punctul de a izbucni în râs când ne gândim la cutezanţa noastră.

— Cine ar fi crezut una ca asta? spune John cu mirare. Cine ar fi visat măcar?

— Unde e regele? întreb când mica noastră procesiune Intră pe porţile oraşului.

De o parte şi de alta a străzilor se înşiruie mulţimi de orăşeni, breslaşi, ucenici şi se aud aclamaţii pentru frumuseţea mea şi râsete la adresa procesiunii noastre. Îl văd pe Anthony roşind la auzul câtorva glume fără perdea şi am mâna pe pumnul lui înmănuşat, încleştat pe oblâncul

şeii.

— Nu spune nimic! E imposibil ca oamenii să nu râdă. A fost o cununie făcută în taină, nu putem nega, şi va trebui să suportăm scandalul până se stinge. Nu mă ajută câtuşi de puţin dacă-ţi iei aerul ăsta jignit.

El adoptă pe dată cel mai oribil zâmbet afectat.

— Ăsta e zâmbetul meu de curtean, mă anunţă din colţul buzelor arcuite în sus. Îl folosesc când vorbesc cu Warwick sau cu ducii din familia regală. Cum îţi place?

— E foarte elegant, răspund încercând să nu râd. Dumnezeule mare, Anthony, crezi că vom ieşi cu bine din toate astea?

— Vom ieşi triumfători, replică el. Dar trebuie să rămânem uniţi.

Intrăm pe strada principală; aici se văd drapele înjghebate la repezeală şi picturi înfăţişând sfinţi, scoase la ferestrele de la etajul caselor, ca să-mi ureze bun venit în oraş. Ajungem la abaţie, iar acolo, în mijlocul curţii şi al sfetnicilor săi, îl văd pe Edward, îmbrăcat în ţesătură de aur, cu o mantie de un roşu aprins şi o pălărie de aceeaşi culoare pe cap. E inconfundabil, cel mai înalt bărbat din mulţime, cel mai chipeş, neîndoielnicul rege al Angliei. Mă vede, privirile ni se întâlnesc şi din nou pare să nu mai existe nimeni în afară de noi. Simt o uşurare atât de mare văzându-l, încât îi fac un mic semn cu mâna, ca o fetişcană, iar el, în loc să aştepte să-mi opresc calul, să descalec şi să păşesc spre el pe covoarele aşternute, se smulge de lângă toţi, vine iute lângă mine, mă ridică de pe cal şi mă cuprinde în braţe.

Această încălcare pătimaşă a protocolului prilejuieşte un ropot de aplauze încântate din partea privitorilor şi o tăcere uluită din partea curtenilor.

— Soţia mea, îmi şopteşte el la ureche. Dumnezeule bun, mă bucur atât de mult să te am din nou în braţele

mele!

— Edward! Mi-a fost atât de frică!

— Am învins, spune el simplu. Vom fi împreună pe veci. Te voi face regina Angliei.

— Iar eu te voi face fericit, răspund citând din jurământul de căsătorie. Voi fi atrăgătoare şi voioasă în pat şi la masă.

— Nu dau doi bani pe ora cinei! spune el cu vulgaritate, iar eu îmi ascund faţa la pieptul lui şi râd.

Încă n-am făcut cunoştinţă cu mama lui, aşa că înainte de cină Edward mă duce în odăile ei personale. Ea n-a fost prezentă când curtea mi-a urat bun venit şi am dreptate să interpretez gestul acesta ca pe primul ei semn de dispreţ, primul din multe altele. Edward mă lasă la uşă.

— Vrea să te vadă singură.

— Cum crezi că se va purta? îl întreb neliniştită.

— Ce poate face? replică el zâmbind larg.

— Tocmai asta aş vrea să aflu înainte de-a intra şi de-a da ochii cu ea, spun sec, trecând pe lângă el când valeţii deschid larg uşa odăii de primire.

Mă însoţesc mama şi trei dintre surorile mele, ca o curte improvizată, proaspăt declaratele mele doamne de companie; înaintăm cu nerăbdarea unui sobor de vrăjitoare târâte la judecată.

Ducesa văduvă Cecily şade pe un jilţ măreţ, acoperit cu o ţesătură cu însemne nobiliare, şi nu se osteneşte să se ridice pentru a mă întâmpina. Are o rochie încrustată cu pietre preţioase la poale şi la decolteu şi o bonetă foarte mare, pătrată, pe care o poartă cu mândrie, ca pe o coroană. Foarte bine, sunt soţia fiului ei, dar încă n-am fost unsă regină. Nu e obligată să-mi facă o reverenţă şi se gândeşte la mine ca la o membră a taberei Lancaster, duşmanca fiului ei. Felul cum întoarce capul şi răceala zâmbetului ei îmi transmit foarte clar că pentru ea sunt o

femeie de rând, de parcă ea nu s-ar fi născut englezoaică obişnuită. În spatele jilţului stau fiicele ei, Anne, Elizabeth şi Margareta, îmbrăcate discret şi modest, ca să nu-şi întreacă în strălucire mama. Margareta e o fată frumoasă: blondă şi înaltă ca fraţii ei. Îmi zâmbeşte cu timiditate – sunt noua ei cumnată – dar nimeni nu se apropie să mă sărute şi încăperea e la fel de caldă ca un lac în decembrie.

Îi fac ducesei Cecily o reverenţă adâncă, însă nu foarte adâncă, din respect faţă de mama soţului meu, iar în spatele meu o văd pe mama oferindu-i cel mai elegant gest de salut şi apoi rămânând neclintită, cu capul sus – o regină ea însăşi în toate privinţele, atâta doar că-i lipseşte coroana.

— Nu mă voi preface că sunt bucuroasă de această căsătorie secretă, spune cu grosolănie ducesa văduvă.

— Intimă, o întrerupe mama cu iscusinţă.

Ducesa se opreşte uimită şi-şi ridică sprâncenele perfect arcuite.

— Mă scuzaţi, lady Rivers. Aţi vorbit?

— Nici fiica mea, nici fiul vostru n-ar uita într-atât de mare măsură cine sunt încât să se căsătorească în secret, replică mama, în glasul căreia a reînviat brusc accentul de Burgundia.

E însuşi accentul eleganţei şi al stilului ales pentru întreaga Europă, cel mai clar mod de-a aminti tuturor că e fata contelui de Saint-Pol, viţă regească burgundă prin naştere. Îi spunea pe numele mic reginei, pe care numai ea insista s-o numească Margareta d'Anjou, accentuând mult d-ul din titlu. Era ducesă de Bedford prin prima ei căsătorie cu un duce de sânge regesc şi conducătoarea curţii Lancaster la vremea când femeia care şade cu atâta mândrie în faţa noastră era doar lady Cecily Neville de la Castelul Raby.

— Fireşte că nu a fost o cununie secretă. Am fost de faţă, împreună cu alţi martori. A fost o cununie intimă.

— Fiica voastră e văduvă şi cu ani buni mai în vârstă decât fiul meu, replică Alteţa Sa, intrând la rândul ei în luptă.

— Nu e nici pe departe un băiat fără experienţă. Reputaţia sa e bine-cunoscută. Iar între ei sunt doar cinci ani diferenţă.

Se aude un icnet dinspre doamnele ducesei, apoi o mică agitaţie alarmată dinspre fiicele ei. Margareta mă priveşte cu milă, ca pentru a spune că nu există scăpare de la umilinţa ce va veni. Surorile mele şi cu mine stăm ca nişte stane de piatră, de parcă am fi nişte vrăjitoare surprinse în dans de o vrajă bruscă.

— Şi partea bună, spune mama, înflăcărându-se pe tema ei preferată, e că măcar putem fi siguri că sunt amândoi rodnici. Fiul vostru, din câte înţeleg, are câţiva bastarzi, iar fiica mea are doi băieţi legitimi frumoşi.

— Fiul meu se trage dintr-o familie rodnică. Eu am avut opt băieţi, replică ducesa văduvă.

Mama înclină capul şi eşarfa de la capătul bonetei ei conice flutură ca o pânză umflată de adierea mândriei sale.

— A, da, remarcă ea. Aţi avut, într-adevăr. Dar din cei opt au mai rămas doar trei băieţi, desigur. Mare păcat, întâmplarea face ca eu să am cinci fii. Cinci! Şi şapte fete. Elizabeth se trage dintr-o seminţie regească fertilă. Cred că putem nădăjdui că Dumnezeu va binecuvânta cu odrasle noua familie regală.

— Totuşi, ea nu a fost alegerea mea şi nici alegerea lordului Warwick, repetă Alteţa Sa cu glasul tremurând de mânie. Dacă Edward n-ar fi rege, n-ar însemna nimic. I-aş putea trece cu vederea, dacă ar fi al treilea sau al patrulea fiu, să se arunce...

— Poate că aţi putea. Însă acest lucru nu ne priveşte. Regele Edward este regele. Regele e rege. Dumnezeu ştie că a purtat destule bătălii ca să-şi dovedească dreptul.

— L-aş putea împiedica să fie rege, se pripeşte ea, copleşită de mânie, cu obrajii ca para focului. L-aş putea dezmoşteni, l-aş putea renega, l-aş putea pune pe tron pe George în locul lui. Cum v-ar plăcea asta, ca rezultat al aşa-numitei voastre cununii intime, lady Rivers?

Doamnele ducesei se fac albe la faţă şi se trag înapoi îngrozite. Margareta, care-şi adoră fratele, şopteşte: „Mamă!”, dar nu cutează să spună mai mult. Edward n-a fost niciodată preferatul mamei sale. Edmund, iubitul ei Edmund, a murit împreună cu tatăl lui la Wakefield, iar învingătorii din tabăra Lancaster le-au înfipt capetele în porţile Casei de York. George, fratele lui, şi el mai mic şi scumpul mamei, e preferatul ei. Richard, cel mai tânăr dintre toţi, e brunet şi cel mai dezavantajat. E incredibil că vorbeşte despre punerea unui fiu înaintea altuia, în ordinea greşită.

— Cum? întreabă mama cu asprime, ca să-i dea pe faţă cacealmaua. Cum v-aţi răsturna propriul fiu de pe tron?

— Dacă n-ar fi copilul soţului meu...

— Mamă! strigă Margareta îndurerată.

— Şi cum ar fi posibil? întreabă mama, cu un glas tot atât de dulce ca otrava. V-aţi declara propriul fiu bastard? V-aţi declara singură târfă? Din pură răutate, doar ca să ne doborâţi pe noi, v-aţi distruge reputaţia proprie şi v-aţi încornora răposatul soţ? Când i-a fost înfipt capul în poarta casei de York, i s-a aşezat pe cap o coroană de hârtie în batjocură. Asta n-ar însemna nimic faţă de coarnele de soţ înşelat acum. V-aţi necinsti propriul nume? V-aţi acoperi soţul cu mai multă ruşine decât au făcut-o duşmanii lui?

Dinspre femei se aude un mic ţipăt şi biata Margareta se clatină, gata parcă să leşine. Surorile mele şi cu mine

suntem pe jumătate peşti, nu fete; privim doar cu ochii măriţi cum mama noastră şi mama regelui se iau în coarne, ca doi cavaleri cu securile de luptă în ringul turnirului, rostind lucruri de neconceput.

— Sunt mulţi care m-ar crede, ameninţă mama regelui.

— Atunci ruşinea voastră e şi mai mare, spune mama fără cruţare. Zvonurile despre zămislirea lui au ajuns în Anglia. Mai mult chiar, m-am numărat printre puţinii care au jurat că o lady din casa voastră nu s-ar coborî niciodată atât de mult. Dar am auzit, cu toţii am auzit, bârfe despre un arcaş pe nume... cum îi spunea... (Se preface că a uitat şi-şi loveşte uşor fruntea cu degetul.) A, mi-am amintit: Blaybourne. Un arcaş pe nume Blaybourne, presupus a fi iubitul vostru. Însă eu am spus, iar regina Margareta d'Anjou a întărit, că o mare lady ca voi nu s-ar înjosi într-atât încât să se culce cu un arcaş de rând şi să-i strecoare bastardul într-un leagăn nobiliar.

Numele de Blaybourne cade în odaie cu un bubuit ca de ghiulea. Aproape că-l poţi auzi cum se rostogoleşte până se opreşte. Mama nu se teme de nimic.

— Şi oricum, dacă-i puteţi determina pe lorzi să-l răstoarne pe regele Edward, cine-l va susţine pe noul vostru rege George? V-aţi putea încrede în fratele lui, Richard, că nu va încerca la rândul său să pună mâna pe tron? Lordul Warwick, ruda voastră, marele vostru prieten, n-ar dori tronul pentru sine? Şi de ce să nu se învrăjbească şi să creeze încă o generaţie de duşmani, dezbinând ţara, asmuţind iarăşi fraţii împotriva fraţilor, distrugând tocmai pacea pe care a câştigat-o fiul vostru pentru el însuşi şi pentru casa lui? Aţi distruge totul doar din pură răutate? Casa de York e nebună de ambiţie, ştim cu toţii: veţi fi în stare să priviţi cum ai voştri se mănâncă între ei aşa cum o pisică speriată îşi mănâncă propriii pisoi?

E prea mult pentru mama regelui. Ridică mâna spre

mama, ca pentru a o implora să înceteze.

— Nu, nu! Ajunge. Ajunge.

— Vă vorbesc ca o prietenă, spune mama iute, cu un glas alunecos precum ţiparul de râu. Iar vorbele voastre nesocotite împotriva regelui nu vor ajunge mai departe. Fetele mele şi cu mine nu vom repeta afirmaţii atât de scandaloase, trădător de scandaloase. Vom uita chiar şi că le-aţi rostit. Regret doar că v-au venit în minte. Sunt uimită că le-aţi rostit.

— Ajunge! repetă mama regelui. Voiam doar să ştiţi că această căsnicie nepotrivită nu este alegerea mea. Deşi văd că trebuie s-o accept. Mi-aţi arătat că trebuie s-o accept. Oricât de mult mă roade, oricât de mult îmi denigrează fiul şi casa, trebuie s-o accept, spune ea oftând. O voi considera povara pe care trebuie s-o port.

— A fost alegerea regelui şi trebuie să ne supunem cu toţii lui, replică mama, subliniindu-şi avantajul. Regele Edward şi-a ales soţia, iar ea va fi regina Angliei şi cea mai mare doamnă din ţară – fără excepţie. Nimeni nu se poate îndoi că fiica mea va fi cea mai frumoasă regină din câte a văzut Anglia.

Mama regelui, a cărei frumuseţe a fost renumită la vremea ei, când i se spunea Trandafirul de la Raby, mă priveşte pentru prima oară, fără pic de plăcere, şi spune fără tragere de inimă:

— Presupun că da.

Îi fac din nou o reverenţă şi o întreb voioasă:

— Să vă spun mamă?

De îndată ce chinul urărilor de bun venit din partea mamei lui Edward se încheie, trebuie să mă pregătesc să fiu prezentată curţii. Comenzile făcute de Anthony la croitorii londonezi au sosit la timp şi am o rochie nouă, de un cenuşiu foarte deschis, garnisită cu perle. Are decolteu adânc, o cingătoare din perle şi mâneci lungi de mătase. O

port cu o bonetă înaltă, conică, drapată cu o eşarfă cenuşie. E deopotrivă încântător de bogată şi înşelător de modestă, iar când mama vine în odaia mea ca să vadă dacă m-am îmbrăcat, îmi ia mâinile într-ale ei şi mă sărută pe amândoi obrajii.

— Splendid! Nimeni nu se poate îndoi că te-a luat din dragoste la prima vedere. Dragostea trubadurilor, Dumnezeu să vă binecuvânteze pe amândoi!

— Sunt aşteptată? întreb neliniştită.

Ea arată cu capul spre încăperea aflată dincolo de uşa odăii mele de culcare.

— Toţi sunt acolo: lordul Warwick, ducele de Clarence şi alţi vreo şase.

Inspir adânc, ridic mâna ca să-mi potrivesc boneta, le fac semn din cap domnişoarelor de companie să deschidă larg uşile duble, înalţ capul ca o regină şi ies din odaie.

Lordul Warwick, îmbrăcat în negru, stă lângă cămin – un bărbat voinic care se apropie de patruzeci de ani, cu umeri laţi ca de taur şi cu chipul sever întors din profil, căci priveşte flăcările. Când aude uşa deschizându-se, se întoarce şi mă vede, se încruntă, apoi afişează un zâmbet fals.

— Alteţă, spune înclinându-se adânc.

Îi fac o reverenţă, dar văd că zâmbetul nu-i încălzeşte ochii negri. Miza pe Edward că va rămâne sub controlul lui. Îi promisese regelui Franţei că i-l va aduce pe Edward drept cumnat. Acum totul a ieşit prost pentru el şi oamenii se întreabă dacă continuă să reprezinte puterea din spatele acestui tron nou sau dacă Edward va lua hotărâri de unul singur.

Ducele de Clarence, George, iubitul frate al regelui, se află lângă el; arată ca un adevărat prinţ de York: cu păr auriu, mereu gata să zâmbească, graţios chiar şi în nemişcare, o frumoasă copie delicată a soţului meu. E

bălai şi bine clădit, plecăciunea sa e la fel de elegantă ca a unui dansator italian şi surâsul său e fermecător.

— Alteţă! spune el. Noua mea soră. Mă bucur de căsătoria voastră surpriză şi vă doresc numai bine în noua voastră funcţie.

Îi întind mâna, iar George mă trage spre el, mă sărută pe amândoi obrajii cu căldură şi rosteşte vesel:

— Vă doresc sincer multă fericire! Fratele meu este într-adevăr un bărbat norocos. Iar eu sunt fericit să vă numesc sora mea.

Mă întorc spre contele de Warwick şi-i spun:

— Ştiu că soţul meu vă iubeşte şi se încrede în voi ca într-un frate şi ca într-un prieten. Sunt onorată să vă cunosc.

— Onoarea îmi aparţine, replică el sec. Sunteţi pregătită?

Arunc o privire în spatele meu: surorile mele şi mama sunt aliniate ca să mă urmeze în procesiune.

— Suntem gata.

Avându-l de o parte pe ducele de Clarence, iar de cealaltă pe contele de Warwick, pornim încet spre capela abaţiei, prin mulţimea oamenilor care se dau la o parte când ne văd venind.

Prima mea impresie e că toţi cei pe care i-am văzut vreodată la curte sunt prezenţi, îmbrăcaţi în cele mai alese veşminte ca să mă cinstească, dar zăresc şi câteva sute de chipuri noi, care au venit împreună cu tabăra York. Lorzii se află în faţă, cu mantiile lor garnisite cu hermină, iar în spatele lor nobilimea îşi etalează lanţurile cu însemnul funcţiei şi giuvaierele. Prefecţii şi consilierii Londrei s-au adunat să fie prezentaţi, printre ei numărându-se părinţii oraşului. Conducătorii civici din Reading sunt şi ei de faţă, luptându-se să fie văzuţi pe după bonetele mari şi penele la fel de mari, iar în spatele

lor stau breslaşii din Reading şi nobilimea din toată Anglia. E un eveniment de importanţă naţională; oricine a putut să-şi cumpere o jiletcă şi să împrumute un cal a venit s-o vadă pe noua şi scandaloasa regină. Trebuie să-i înfrunt singură, flancată de duşmanii inei, în timp ce o mie de priviri mă cercetează de la picioarele încălţate cu pantofi delicaţi până la boneta înaltă şi la vălul subţire; studiază perlele de pe rochia mea, croiala voit modestă, perfecţiunea bucăţii de dantelă care ascunde şi totodată sporeşte albeaţa pielii umerilor mei. Încet, ca o adiere de vânt care atinge vârfurile copacilor, îşi scot pălăriile şi se înclină, iar eu înţeleg că mă recunosc drept regină, regină în locul Margaretei de Anjou, regina Angliei, cea mai importantă femeie din ţară, şi că în viaţa mea nimic nu va mai fi vreodată la fel ca înainte. Surâd într-o parte şi-n cealaltă, primind binecuvântările şi murmurele de laudă, însă descopăr că-mi încleştez mai tare mâna pe braţul lui Warwick, iar el îmi zâmbeşte de parcă ar fi mulţumit să-mi simtă frica şi spune:

— E firesc, Alteţă, să fiţi copleşită.

Într-adevăr, e firesc pentru o femeie de rând, dar nu i s-ar fi întâmplat nicidecum unei prinţese, aşa că îi răspund cu un zâmbet, fără să mă pot apăra, fără să pot vorbi.

În seara aceea, după ce facem dragoste, îi spun lui Edward:

— Nu-mi place contele de Warwick.

— El m-a făcut ceea ce sunt astăzi, răspunde el simplu. Trebuie să-l iubeşti de dragul meu.

— Şi pe fratele tău George? Şi pe William Hastings?

Se întoarce pe o parte şi-mi zâmbeşte larg.

— Sunt tovarăşii mei şi fraţii mei de arme. Cel cu care te-ai măritat face parte dintr-o armată aflată în război. Nu ne putem alege aliaţii; nu ne putem alege prietenii. Suntem bucuroşi că-i avem şi atât. Iubeşte-i pentru mine,

iubito.

Încuviinţez, ca şi cum m-aş supune, dar cred că-mi cunosc duşmanii.

Mai 1465

Regele hotărăşte că voi avea cea mai glorioasă încoronare din câte a văzut Anglia. Asta nu doar ca un compliment la adresa mea.

— Te facem regină, regină neîndoielnică, şi toţi lorzii din regat vor îngenunchea în faţa ta. Mama mea... (Se întrerupe şi se strâmbă.) Mama va trebui să-ţi arate cinstire în cadrul sărbătoririi. Nimeni nu va putea să nege că eşti regină şi soţia mea. Ceremonia îi va reduce la tăcere pe toţi cei care afirmă că cununia noastră nu e valabilă.

— Cine afirmă? vreau să ştiu. Cine îndrăzneşte să afirme?

El îmi zâmbeşte cu gura până la urechi. Tot băieţandru a rămas.

— Crezi că am să-ţi spun, ca să-i poţi transforma în broaşte? Nu contează cine vorbeşte împotriva noastră. Oamenii ăştia n-au importanţă, atâta timp cât nu fac decât să şoptească pe la colţuri. Însă o încoronare măreaţă pentru tine îmi afirmă totodată poziţia ca rege. Oricine va vedea că sunt rege şi că amărâtul acela de Henric e cerşetor pe undeva prin Cumbria, iar nevastă-sa trăieşte pe spezele tatălui ei în Anjou.

— Uriaş de măreaţă? întreb, fără să mă bucure prea tare ideea.

— Te vei clătina sub greutatea giuvaierelor tale! îmi promite.

Până la urmă, încoronarea e chiar mai bogată decât a prezis el, mai bogată decât mi-aş fi putut imagina. Intru în Londra pe Podul Londrei, însă vechea şosea murdară e transformată, cu ajutorul a nenumărate căruţe de nisip scânteietor, într-un drum care seamănă mai degrabă cu o arenă de turnir. Sunt întâmpinată de cântăreţi costumaţi în

îngeri, cu veşmintele făcute din pene de păun, iar aripile lor năucitoare sunt ca o mie de ochi albaştri, turcoaz şi indigo. Actorii alcătuiesc un tablou vivant cu Fecioara Maria şi sfinţii; sunt lăudată ca femeie virtuoasă şi roditoare. Oamenii mă văd înfăţişată ca alegerea lui Dumnezeu pentru tronul de regină a Angliei. La intrarea mea în oraş cântă coruri şi plouă cu petale de trandafir asupră-mi. Eu sunt eu însămi, propriul tablou vivant: englezoaica din Casa de Lancaster ajunsă regină de York. Sunt simbolul păcii şi al unităţii.

Petrec noaptea dinaintea încoronării în măreţele apartamente regale din Turn, proaspăt decorate pentru şederea mea. Nu-mi place Turnul: mă face să mă cutremur în timp ce sunt purtată în litieră, la înălţimea umărului, pe sub portic, iar Anthony, aflat lângă mine, îmi aruncă o privire.

— Ce s-a întâmplat?

— Urăsc Turnul, miroase a umed.

— Te-ai făcut pretenţioasă, replică Anthony. Deja eşti răsfăţată, acum că regele ţi-a dăruit locuinţe măreţe doar ale tale, conacul de la Greenwich, plus Sheen.

— Nu-i vorba de asta, răspund încercând să dau un nume neliniştii mele. E ca şi cum înăuntru ar exista stafii. Băieţii mei stau aici în noaptea asta?

— Da, toată familia e aici, în odăile regale.

Fac o mică strâmbătură de nelinişte.

— Nu-mi place că băieţii sunt aici. E un loc cu ghinion.

Anthony îşi face cruce şi sare din şa ca să mă ajute să cobor.

— Zâmbeşte! îmi porunceşte abia auzit.

Locotenentul Turnului aşteaptă să-mi dea bun venit şi să-mi ofere cheile; nu e momentul pentru viziuni sau pentru fantome de băieţi pierduţi de multă vreme.

— Salutări, preabună regină, spune el.

Îl iau pe Anthony de mână şi zâmbesc, apoi aud mulţimea murmurând că sunt o frumuseţe mai presus de ceea ce şi-au imaginat.

— Nimic excepţional, rosteşte Anthony doar pentru urechile mele, aşa că trebuie să întorc capul şi să-mi impun să nu chicotesc. Nimic comparabil cu mama noastră, de exemplu.

A doua zi are loc încoronarea mea, la Abaţia Westminster. Pentru crainicul curţii, care strigă tare numele ducilor, duceselor şi conţilor, e o listă completă a celor mai măreţe şi mai nobile familii din Anglia şi din creştinătate. Pentru mama, care-mi poartă trena împreună cu Elizabeth şi Margareta, surorile regelui, e triumful ei; pentru Anthony, un om atât de umblat prin lume şi totuşi atât de detaşat de ea, cred că e o corabie plină cu neghiobi şi că şi-ar dori să fie departe; iar pentru Edward, e o declaraţie vie a avuţiei şi puterii sale în faţa unei ţări însetate să aibă o familie regală cu avuţie şi putere. Pentru mine e o ceaţă ceremonială în care nu simt decât panică: mă concentrez disperată să merg cu viteza care trebuie, să-mi aduc aminte să-mi scot pantofii şi să păşesc desculţă pe covorul de brocart, să accept cele două sceptre cu amândouă mâinile, să-mi dezvelesc pieptul pentru ungerea cu mir, să-mi ţin capul drept sub greutatea coroanei.

E nevoie de trei arhiepiscopi care să mă încoroneze, între ei Thomas Bourchier, plus un abate, vreo două sute de clerici şi o mie de corişti care să-mi cânte laude şi să cheme binecuvântarea Domnului asupra mea. Mă însoţesc femeile din neamul meu; se dovedeşte că sunt cu sutele. Întâi vine familia regelui, apoi surorile mele, cumnata mea Elizabeth Scales, verişoarele, pe urmă verişoarele din Burgundia, alte rubedenii feminine pe care numai mama le poate identifica, şi toate doamnele frumoase care-şi pot

încropi o prezentare. Toate vor să fie prezente la încoronarea mea, toate vor un loc la curtea mea.

Potrivit tradiţiei, Edward nici măcar nu e cu mine. Priveşte din spatele unui paravan, iar alături de el sunt şi băieţii mei. Nici măcar n-am voie să-l văd, nu pot prinde curaj din zâmbetul lui. Trebuie să fac totul absolut singură, în faţa a mii de străini care îmi urmăresc orice mişcare. Nimic nu trebuie să distragă atenţia de la ascensiunea mea de la statutul de femeie nobilă la cel de regină a Angliei, de la starea de muritoare la cea de fiinţă divină – aproape de Dumnezeu. Când mă încoronează şi mă miruiesc, devin o fiinţă nouă, mai presus de muritori, doar cu un pas mai jos de îngeri, o fiinţă iubită, aleasa Cerului. Aştept fiorul de pe şira spinării stârnit de înţelegerea faptului că Dumnezeu m-a ales să fiu regina Angliei, dar nu simt decât uşurare că s-a încheiat ceremonia şi tulburare la gândul uriaşului banchet ce va urma.

Trei mii de nobili şi doamnele lor se aşază să ia cina cu mine şi fiecare fel principal cuprinde aproape douăzeci de preparate. Îmi scot coroana ca să mănânc, apoi mi-o pun la loc pe cap între două feluri. E ca un dans prelungit pentru care trebuie să-mi amintesc paşii şi ţine ore în şir. Ca să mă ferească de privirile iscoditoare, contesa de Shrewsbury şi contesa de Kent îngenunchează şi ţin un văl în faţa mea când mănânc. Gust din fiecare preparat din politeţe, însă nu mănânc aproape nimic. Coroana îmi apasă capul ca un blestem şi tâmplele îmi pulsează. Ştiu că am urcat până pe cea mai înaltă poziţie din ţară, însă tânjesc numai după soţul meu şi după patul meu.

La un moment dat pe parcursul serii, probabil pe la al zecelea fel principal, vine o clipă când ajung chiar să-mi spun că am făcut o greşeală cumplită şi că aş fi fost mai fericită la Grafton, fără o căsătorie ambiţioasă şi fără ascensiunea în rândul capetelor încoronate. Dar e prea

târziu pentru regrete şi chiar dacă, de oboseală, până şi cele mai alese bucate n-au niciun gust, tot trebuie să zâmbesc neîncetat, să-mi pun coroana grea la loc pe cap şi să le trimit favoriţilor regelui cele mai bune mâncăruri.

Primele merg la fraţii lui: la George, tânărul strălucitor, duce de Clarence, şi la cel mai tânăr fiu de York, Richard, în vârstă de doisprezece ani, duce de Gloucester, care-mi surâde cu timiditate şi înclină capul când îi trimit nişte păun gătit pe jumătate prăjit, pe jumătate înăbuşit. E cât se poate de diferit de fraţii lui: mic, timid şi brun, firav la trup şi potolit, pe când ei sunt înalţi, cu plete ca de bronz şi plini de propria importanţă. Îmi place Richard de la prima vedere şi-mi spun că le va fi un bun tovarăş şi partener de joacă băieţilor mei, care sunt doar ceva mai mici decât el.

La sfârşitul cinei, când zeci de nobili şi sute de clerici mă însoţesc în odăile mele, îmi ţin capul sus ca şi cum n-aş fi ostenită, ca şi cum n-aş fi copleşită. Ştiu că astăzi am devenit ceva mai presus decât o femeie muritoare: am devenit pe jumătate zeiţă. Am devenit o divinitate asemănătoare cu strămoaşa mea, Melusina, care s-a născut zeiţă şi a devenit femeie. Ea a trebuit să încheie un târg dur cu lumea oamenilor pentru a trece dintr-o sferă în alta. A trebuit să renunţe la libertatea pe care-o avea în apă ca să capete picioare, astfel încât să poată păşi pe pământ alături de soţul ei. Nu pot să nu mă întreb la ce va trebui să renunţ eu ca să fiu regină.

Sunt aşezată în patul Margaretei de Anjou, în odaia regală de culcare plină de ecouri, şi aştept, cu cuvertura din ţesătură de aur trasă până la urechi, până când Edward poate să plece de la ospăţ şi să vină lângă mine. Îl însoţesc în odaia mea de culcare jumătate de duzină de tovarăşi şi slujitori, care-l dezbracă după ritual şi pleacă numai când e în cămaşă de noapte. El îmi vede ochii măriţi

şi râde, închizând uşa odăii în urma lor.

— Acum suntem capete încoronate, îmi spune. Trebuie să suportăm aceste ceremonii, Elizabeth.

Întind braţele spre el şi răspund:

— Cu condiţia să rămâi tu, chiar şi cu coroana pe cap.

Îşi scoate cu un gest iute cămaşa şi se apropie de mine gol, cu umerii laţi, cu pielea netedă, cu muşchii coapselor, abdomenului şi torsului încordându-se ritmic.

— Sunt al tău, spune el simplu.

Iar când se strecoară în patul rece lângă mine, uit că suntem rege şi regină şi mă gândesc numai la atingerea lui şi la dorinţa din mine.

A doua zi are loc un mare turnir şi nobilii intră pe teren în costume minunat de frumoase, iar scutierii lor recită cu glas tare poezii. Băieţii mei se află împreună cu mine în loja regală, cu ochii măriţi şi cu gurile căscate la vederea ceremoniei, a steagurilor, a strălucirii şi a mulţimilor de oameni – enormitatea primului mare turnir la care iau parte. Surorile mele şi Elizabeth, soţia lui Anthony, şed lângă mine. Începem să alcătuim o curte a femeilor frumoase; oamenii vorbesc deja despre o eleganţă cum nu s-a mai văzut în Anglia.

Verii noştri din Burgundia se înfăţişează în număr mare, armurile lor sunt cele mai rafinate, iar poeziile lor sunt cele mai bune în privinţa metricii. Însă Anthony, fratele meu, e superb: curtea îl îndrăgeşte la nebunie. Ţinuta lui pe cal e nespus de graţioasă, poartă semnul afecţiunii mele şi frânge lăncile a doisprezece bărbaţi. Nimeni nu-l poate întrece nici la poezie. Scrie în stilul romantic al ţinuturilor sudice; vorbeşte despre bucurie cu o undă de tristeţe, un bărbat care zâmbeşte în faţa tragediei. Compune poezii despre o iubire ce nu poate fi împlinită niciodată, despre nădejdi care-l fac pe bărbat să traverseze un deşert de nisip, iar pe femeie, o mare de valuri. Nu-i de mirare că

toate doamnele de la curte se îndrăgostesc de el! Anthony zâmbeşte, ridică florile care i se aruncă în arenă şi se înclină cu mâna pe inimă, fără a cere vreunei femei să-i acorde semnul afecţiunii.

— Îl cunosc de când era doar unchiul meu, remarcă Thomas.

— E preferatul zilei, îi spun tatii, care vine în loja regală ca să-mi sărute mâna.

— Ce e în capul lui? mă întreabă el nedumerit. Pe vremea mea ne omoram adversarul, nu compuneam o poezie despre el!

Elizabeth, soţia lui Anthony, râde:

— Aşa e obiceiul în Burgundia.

— Trăim vremuri cavalereşti, îi spun tatii, zâmbind de uluirea lui.

Învingătorul zilei e însă lordul Thomas Stanley, un bărbat chipeş, care-şi ridică viziera şi vine să-şi primească premiul, mulţumit că a câştigat. Poartă cu mândrie pe stindard deviza familiei sale: *Sans changer.*

— Ce înseamnă? îl întreabă încet Richard pe fratele lui.

— Fără schimbare, răspunde Thomas. Ai şti dacă ai învăţa în loc să-ţi pierzi timpul.

— Chiar nu vă schimbaţi niciodată? îl întreb pe lordul Stanley.

Mă priveşte: sunt fiica unei familii care s-a transformat cu desăvârşire, a trecut de la un rege la altul, o femeie care s-a transformat din văduvă în regină. Se înclină şi spune:

— Nu mă schimb niciodată. Slujesc pe Dumnezeu, pe rege şi propriile-mi drepturi, exact în această ordine.

Zâmbesc. E inutil să-l întreb de unde ştie ce vrea Dumnezeu, de unde ştie care rege e cel de drept şi cum poate fi sigur că drepturile sale sunt juste. Sunt întrebări pentru vremuri de pace, iar ţara noastră se află în război

de prea mult timp ca să punem întrebări complicate.

— Sunteţi măreţ în arena de turnir, remarc.

— Am avut norocul să nu fiu trecut pe listă ca adversar al fratelui vostru, Anthony, replică el zâmbind. Dar sunt mândru că am luptat în faţa Alteţei Voastre.

Mă aplec peste marginea lojii reginei ca să-i ofer premiul turnirului, un inel cu rubin, iar el îmi arată că e prea mic pentru mâna lui mare.

— Trebuie să vă însuraţi cu o femeie frumoasă, îl tachinez. O femeie virtuoasă, care preţuieşte mai mult decât rubinele.

— Cea mai aleasă doamnă din regat e căsătorită şi încoronată, răspunde el cu o plecăciune. Cum vom putea noi, cei trecuţi cu vederea, să ne îndurăm nefericirea?

Vorbele lui mă fac să râd – e limbajul rubedeniilor mele, al burgunzilor care au făcut din flirt o formă de artă nobilă.

— Trebuie să vă daţi silinţa! Un cavaler atât de formidabil trebuie să întemeieze o casă grandioasă.

— Îmi voi întemeia casa şi mă veţi vedea învingând din nou, replică el.

Din cine ştie ce motiv, la spusele sale mă trece un mic fior. „Iată un bărbat care e puternic nu doar în arena de turnir, îmi spun. Un bărbat care e negreşit puternic şi pe câmpul de luptă. Un bărbat fără scrupule, care îşi va urmări propriile interese. Formidabil, într-adevăr! Să sperăm că e fidel devizei sale şi nu-şi va schimba niciodată loialitatea faţă de casa noastră, Casa de York”.

Când zeiţa Melusina s-a îndrăgostit de cavaler, acesta i-a promis că va fi liberă să fie ea însăşi, dacă va primi să-i devină soţie. Au stabilit că-i va fi soţie şi va umbla pe picioare, însă o dată pe lună va putea să meargă în odaia ei, să umple cu apă un bazin mare şi, doar pentru o seară, să-şi recapete natura acvatică. Şi aşa au trăit nespus de

fericiţi mulţi ani, căci el o iubea şi înţelegea că femeia nu poate trăi tot timpul ca un bărbat. Înţelegea că ea nu poate să gândească mereu aşa cum gândea el, să meargă ca el, să respire aerul pe care-l respira el. Avea să fie mereu o fiinţă altfel decât el, ascultând altă muzică, auzind alte sunete, având alt element familiar.

Înţelegea că ea are nevoie să petreacă un timp singură, înţelegea că are nevoie să închidă ochii, să se scufunde sub luciul apei, să unduiască din coadă, să respire prin branhii şi să uite bucuriile şi încercările vieţii de soţie – doar o vreme, doar o dată pe lună. Au avut copii, care au crescut sănătoşi şi frumoşi; prosperitatea lui a sporit şi castelul lor era renumit pentru bogăţie şi eleganţă. Era renumit şi pentru marea frumuseţe şi bunătate a stăpânei casei, şi veneau vizitatori de departe ca să vadă castelul, pe stăpânul lui şi pe frumoasa, misterioasa lui soţie.

Imediat după încoronare încep să mă îngrijesc de familia mea, iar mama şi cu mine devenim cele mai mari peţitoare din regat.

— Asta nu va stârni şi mai multă duşmănie? îl întreb pe Edward. Mama are o listă de lorzi cu care să se mărite surorile mele.

— Trebuie s-o faci, mă asigură el. Lumea protestează că eşti o văduvă săracă, dintr-o familie de necunoscuţi. Trebuie să-ţi ridici familia în rang măritându-ţi surorile cu nobili.

— Suntem atât de numeroşi, am atâtea surori, încât jur că vom lua toţi tinerii neînsuraţi! Vei fi sărăcit de lorzi.

El ridică din umeri.

— Ţara asta a fost împărţită prea multă vreme între casa de York şi Casa de Lancaster. Construieşte-mi altă familie măreaţă, care să mă susţină când tabăra York şovăie sau când tabăra Lancaster ameninţă. Elizabeth, tu

şi cu mine trebuie să ne creăm legături cu nobilimea. Dă-i mamei tale frâu liber, avem nevoie de veri, cuscri şi cumnaţi în toate ţinuturile ţării. Îi voi înnobila pe fraţii tăi şi pe fiii tăi Grey. Trebuie să creăm în jurul tău o familie măreaţă, atât spre binele poziţiei tale, cât şi pentru apărarea ta.

Îl cred pe cuvânt şi mă duc la mama, pe care o găsesc aşezată la masa cea mare din odăile mele, înconjurată de arbori genealogici, contracte şi hărţi, ca un comandant pe cale să strângă oşti.

— Văd că eşti zeiţa iubirii!

Ea ridică ochii spre mine, încruntată de concentrare.

— Nu-i vorba de iubire, ci de afaceri. Trebuie să te îngrijeşti de familia ta, Elizabeth, şi ai face bine să le găseşti alor tăi soţi şi soţii cu avere. Ai de creat o descendenţă. Ca regină, ai sarcina de a ţine sub observaţie şi de a ordona nobilimea din ţara ta: niciun bărbat nu trebuie să ajungă la prea mare măreţie, nicio lady nu trebuie să coboare prea jos. Ştiu un lucru: căsătoria mea cu tatăl tău a fost interzisă şi a trebuit să-l implorăm pe rege să ne ierte şi să plătim o amendă.

— Credeam că asta te va face să treci de partea libertăţii şi a iubirii adevărate!

— Când a fost vorba de libertatea mea şi de dragostea mea, da, replică mama râzând scurt. Când e vorba de ordonarea curţii tale aşa cum se cuvine, nu.

— Probabil regreţi că Anthony e deja căsătorit şi că nu-i putem găsi o pereche excelentă.

Mama se încruntă şi spune fără înconjur:

— Regret că ea e stearpă şi că are sănătatea şubredă. O poţi ţine la curte ca doamnă de companie, se trage dintr-una din cele mai bune familii, însă nu cred că ne va da fii şi moştenitori.

— Vei avea fii şi moştenitori cu zecile, îi prezic uitându-

mă la lista lungă de nume pe care a alcătuit-o şi la săgeţile trasate cu îndrăzneală între numele surorilor mele şi cele ale nobililor englezi.

— Aşa ar trebui, replică ea cu satisfacţie. Şi toţi cu ranguri de la lord în sus.

Aşa că avem parte de o lună de cununii. Fiecare dintre surorile mele se mărită cu un lord, în afară de Katherine; cu ea fac un pas mai sus şi o logodesc cu un duce. Încă n-a împlinit zece ani şi e un copil ursuz – Henry Stafford, micul duce de Buckingham. Warwick îl avea în vedere pentru fiica lui, Isabel, însă băiatul e pupil regal de la moartea tatălui său şi astfel se află la dispoziţia mea. Mi se plăteşte un onorariu ca să-i port de grijă, aşa că pot să fac cu el ce vreau. Faţă de mine se poartă arogant şi nepoliticos; crede că se trage dintr-o familie măreaţă şi e atât de mândru de sine încât îmi face plăcere să-l forţez pe acest tânăr pretendent la tron să se însoare cu Katherine. Consideră că ea şi noi toţi îi suntem insuportabil de inferiori. Consideră că această căsătorie îl înjoseşte şi aflu că le spune prietenilor săi, lăudându-se ca un copil, că se va răzbuna, că într-o bună zi ne vom teme de el, că mă va face într-o bună zi să regret că l-am insultat. Asta îmi stârneşte râsul, iar Katherine se bucură că e ducesă, chiar dacă are drept soţ un copil ursuz.

Fratele meu John, în vârstă de douăzeci şi unu de ani, din fericire încă neînsurat, se va căsători cu mătuşa lordului Warwick, lady Catherine Neville. Aceasta e ducesă văduvă de Norfolk, după ce s-a măritat cu un duce, s-a culcat cu el şi apoi l-a îngropat. E o palmă peste obrazul lui Warwick şi simplul fapt îmi trezeşte o bucurie răutăcioasă, pe deasupra, cum mătuşa lui are aproape o sută de ani, căsătoria cu ea r o glumă dintre cele mai crude. Warwick va învăţa cine stabileşte acum alianţele în Anglia. În plus, ea va muri negreşit în curând, iar atunci fratele meu va fi

liber din nou şi incredibil de bogat.

Pentru băiatul meu, scumpul meu Thomas Grey, o cumpăr pe mica Anne Holland. Mama ei, ducesa de Exeter, sora soţului meu, îmi cere patru mii de mărci pentru acest privilegiu, iar eu remarc preţul mândriei sale şi-l plătesc, astfel încât Thomas să poată moşteni averea Holland. Fiul meu va fi la fel de bogat ca orice prinţ din creştinătate.

Îi fur contelui Warwick şi această comoară – o voia pe Anne Holland pentru nepotul lui şi totul era practic semnat şi pecetluit; însă ofer cu o mie de mărci mai mult decât el – o avere, o avere regească, pe care eu o pot obţine, iar Warwick, nu. Edward îl face pe Thomas marchiz de Dorset, un rang pe măsura perspectivelor lui. Pentru fiul meu Richard Grey voi obţine o pereche imediat ce voi găsi fata care să-i aducă o avere; între timp va fi făcut cavaler.

Tatăl meu devine conte; Anthony nu obţine rangul de duce despre care glumea, însă devine lord de Insula Wight, iar ceilalţi fraţi ai mei obţin dregătorii în slujba regelui sau în rândurile Bisericii. Lionel va fi episcop, aşa cum şi-a dorit. Îmi folosesc poziţia înaltă de regină ca să aduc putere familiei mele, aşa cum ar face orice femeie şi, mai mult, aşa cum ar fi povăţuită să facă orice femeie care a ajuns de la nimic la măreţie. Vom avea duşmani, aşa că trebuie să ne creăm legături şi alianţe. Trebuie să fim pretutindeni.

La sfârşitul lungului şir de căsătorii şi înnobilări, nimeni nu poate trăi în Anglia fără să dea peste cineva din familia mea: nu poţi încheia un negoţ, ara un câmp sau judeca un proces fără să întâlneşti vreun membru al măreţei familii Rivers sau pe rudele lor prin alianţă. Suntem pretutindeni; suntem acolo unde a ales regele să ne aşeze. Iar dacă va veni vreodată ziua când toţi se vor întoarce împotriva lui, va afla că noi, familia Rivers, suntem puternici şi de neclintit, un şanţ de apărare în jurul castelului său. Când

îşi va pierde toţi ceilalţi aliaţi, noi îi vom rămâne prieteni, iar acum deţinem puterea.

Îi suntem credincioşi, iar el ne e loial. Îi jur credinţă şi iubire, iar el ştie că nu există femeie în lume care să-l iubească mai mult decât mine. Fraţii mei şi tatăl meu, verişoarele şi surorile mele şi proaspeţii soţi şi proaspetele soţii ale acestora îi jură credinţă absolută, indiferent ce s-ar întâmpla, indiferent cine s-ar ridica împotriva noastră. Alcătuim o familie nouă, care nu e nici Lancaster, nici York; suntem familia Woodville, înnobilată cu numele Rivers, şi ne ridicăm în spatele regelui ca un zid de apă. Jumătate din regat ne urăşte, însă am avut grijă să fim atât de puternici încât nu-mi pasă.

Edward se apucă de munca guvernării unei ţări care s-a obişnuit să nu aibă deloc rege. Numeşte judecători şi prefecţi în locul celor ucişi în luptă; le porunceşte să impună legea şi ordinea în comitatele lor. Oamenii care au profitat de ocazie ca să se războiască cu vecinii lor trebuie să se întoarcă pe propriile pământuri. Soldaţii lăsaţi la vatră dintr-o tabără sau din cealaltă trebuie să meargă acasă. Bandele violente care au profitat de război ca să cutreiere ţinuturile şi să terorizeze oamenii trebuie vânate, drumurile trebuie să devină din nou sigure. Edward începe munca grea de a face din Anglia o ţară împăcată iarăşi cu sine. O ţară în care domneşte pacea, în locul unei ţări în război.

Luptele constante se încheie în sfârşit când îl capturăm pe fostul rege Henric, pe jumătate rătăcit şi cu minţile împrăştiate, pe dealurile din Northumberland, iar Edward porunceşte să fie adus în Turnul Londrei, pentru siguranţa lui şi a noastră. Nu are întotdeauna mintea limpede, Dumnezeu să-l aibă în paza sa. Se mută în odăile din Turn şi pare să ştie unde se află; pare bucuros că e acasă, după ce a rătăcit atâta vreme. Îşi duce traiul liniştit, în

comuniune cu Dumnezeu, cu un preot alături zi şi noapte. Nu ştim nici măcar dacă îşi aduce aminte de soţia lui sau de fiul despre care aceasta i-a spus că e al lui; cert e că nu vorbeşte niciodată despre ei, nici nu cere să fie aduşi din îndepărtatul Anjou. Nu ştim precis dacă-şi aminteşte tot timpul că odinioară a fost rege. Trăieşte în altă lume, bietul Henric, şi a uitat de toate câte i le-am luat.

Vara anului 1468

Edward îi încredinţează lui Warwick funcţia de ambasador în Franţa, iar acesta profită bucuros de ocazia de a pleca din Anglia şi de la curte. Nu poate răbda creşterea puterii noastre şi năruirea lentă a propriilor sale speranţe. Plănuieşte să încheie un tratat cu regele Franţei şi-i garantează că guvernarea Angliei se află tot în mâinile lui şi că el îi va alege un soţ Margaretei, una dintre moştenitoarele Casei de York. Dar minte şi toţi ştiu că vremea puterii lui s-a încheiat. Edward ascultă de mama mea, de mine şi de ceilalţi sfetnici ai săi, care spun că ducatul Burgundiei e un prieten credincios al Angliei, în timp ce Franţa e un duşman permanent, şi că s-ar putea face o alianţă cu Burgundia spre binele negoţului, de dragul înrudirii dintre noi, şi că această alianţă ar putea fi întărită prin căsătoria Margaretei, sora lui Edward, cu însuşi noul duce: Carol, cel care tocmai a moştenit pământurile bogate ale Burgundiei.

Carol e un prieten-cheie al Angliei. Ducele de Burgundia stăpâneşte întreaga Flandră, pe lângă propriul ducat, şi astfel are în puterea sa toate ţinuturile joase din nord, toate teritoriile aflate între Germania şi Franţa, precum şi regiunile bogate din sud. Acestea sunt mari cumpărători de stofă englezească, negustori şi aliaţi ai noştri. Porturile lor se află faţă-n faţă cu ale noastre, de cealaltă parte a Mării Nordului; duşmanul lor obişnuit e Franţa şi îşi doresc o alianţă cu noi. Sunt prin tradiţie prieteni ai Angliei, iar acum, prin mine, se înrudesc cu regele ei.

Totul se plănuieşte, desigur, fără a o consulta pe fata în cauză, iar Margareta vine la mine în timp ce mă plimb prin grădina Palatului Westminster, agitată toată pentru că i-a spus cineva că logodna ei cu Pedro de Portugalia va fi anulată şi că va fi vândută celui care oferă mai mult: fie lui

Ludovic al Franţei, pentru unul dintre prinţii francezi, fie lui Carol de Burgundia.

— Totul va fi bine, îi spun luând-o de mână, ca să poată merge lângă mine.

Are numai douăzeci şi doi de ani şi n-a fost crescută pentru rolul de soră a unui rege. Nu e obişnuită cu felul în care se poate schimba identitatea viitorului ei soţ în funcţie de nevoile momentului, iar maică-sa, împărţită dureros între loialitatea faţă de fiecare din fiii săi, rivali între ei, nu s-a ocupat mai deloc de fiice.

Când era mică, Margareta credea că se va căsători cu un lord englez şi va trăi într-un castel englezesc, crescându-şi copiii. A visat chiar să se călugărească – împărtăşeşte entuziasmul mamei sale faţă de Biserică. Atunci când tatăl ei a revendicat tronul, iar fratele ei l-a câştigat, nu şi-a dat seama că pentru putere se plăteşte întotdeauna un preţ şi că-l va plăti şi ea, la fel ca noi toţi. Încă nu-şi dă seama că, deşi bărbaţii sunt cei care luptă în război, femeile sunt cele care suferă – poate mai mult ca oricine.

— Refuz să mă căsătoresc cu un francez. Îi urăsc pe francezi! spune ea cu aprindere. Tata s-a luptat cu ei; n-ar fi vrut să mă mărit cu un francez. Fratele meu n-ar trebui să se gândească la aşa ceva. Nu înţeleg de ce s-ar gândi mama! Doar a fost cu armata engleză în Franţa şi ştie cum sunt francezii. Fac parte din Casa de York. Nu vreau să fiu franţuzoaică!

— Nu vei fi, îi spun cu hotărâre. Ăsta e planul contelui de Warwick, iar regele nu mai pleacă urechea la el. Da, contele primeşte mită de la francezi şi preferă Franţa; însă eu îl sfătuiesc pe rege să facă o alianţă cu ducele de Burgundia, iar asta ar fi o alianţă mai bună pentru tine. Gândeşte-te: vei intra în neamul meu! Te vei căsători cu ducele de Burgundia şi vei trăi în palatul cel frumos din

Lille. Viitorul tău soţ e un prieten preţuit al Casei de York şi rudă cu mine, prin mama. Ne e prieten bun şi de la palatul lui vei putea să vii în vizită acasă. Iar când fiicele mele vor fi destul de mari, le voi trimite la tine, ca să deprindă viaţa elegantă de la curtea Burgundiei. Nu există loc mai modern şi mai frumos decât curtea burgundă. Şi, ca ducesă de Burgundia, vei fi naşa fiilor mei. Cum îţi sună?

Toate acestea o alină, chiar dacă nu pe deplin.

— Dar fac parte din Casa de York! repetă ea. Vreau să rămân în Anglia. Cel puţin până când învingem definitiv Casa de Lancaster. Şi vreau să văd botezul fiului vostru, primul prinţ de York. Iar pe urmă vreau să-l văd făcut prinţ de Wales...

— Vei veni la botezul lui, indiferent când va sosi pe lume, îi promit. Iar el va şti că mătuşa lui îi e tutore bun. Dar poţi promova în Burgundia nevoile Casei de York. Vei avea grijă ca Burgundia să rămână prietena Casei de York şi a Angliei, iar dacă Edward are vreodată necazuri, va şti că poate să apeleze la avuţia şi la armele Burgundiei. Şi dacă va mai fi vreodată în primejdie din cauza unui prieten prefăcut, va putea să-ţi ceară ajutorul. Îţi va plăcea să fii aliata noastră de cealaltă parte a mării. Vei fi portul nostru sigur.

Îşi lasă căpşorul pe umărul meu.

— Alteţă, sora mea, îmi vine greu să plec! mărturiseşte ea. Mi-am pierdut tatăl şi nu sunt sigură că pe fratele meu nu-l mai pândeşte nicio primejdie. Nu sunt sigură că el şi George sunt prieteni adevăraţi; nu sunt sigură că George nu-l invidiază pe Edward şi mă tem de ceea ce ar putea face lordul Warwick. Vreau să rămân aici. Vreau să fiu cu Edward şi cu voi. Îl iubesc pe fratele meu George; nu vreau să-l las într-un moment ca acesta. Nu vreau s-o las pe mama. Nu vreau să plec de acasă!

— Ştiu, îi spun cu blândeţe. Dar ca ducesă de Burgundia

poţi fi o soră puternică şi bună atât pentru Edward, cât şi pentru George. Vom şti că există mereu o ţară pe care ne putem bizui că ne va rămâne prietenă. Vom şti că există o ducesă frumoasă, fiică a Casei de York până-n măduva oaselor. Poţi să mergi în Burgundia şi să ai fii, fii ai Casei de York.

— Credeţi că pot întemeia o Casă de York în străinătate?

— Vei întemeia o nouă descendenţă, o asigur. Iar noi ne vom bucura că eşti acolo şi te vom vizita.

Margareta îşi ia un aer curajos, iar Warwick îşi ia un aer prefăcut şi o însoţeşte în portul Margate, unde-i facem cu mâna în semn de rămas-bun micii noastre ducese, şi ştiu că dintre toţi fraţii şi toate surorile lui Edward, necredinciosul George şi micul Richard, am trimis de lângă noi pe cea mai iubitoare, cea mai loială, cea mai de încredere odraslă a Casei de York.

Pentru Warwick, aceasta e o nouă înfrângere prilejuită de mine şi de familia mea. A promis că Margareta va avea un soţ francez, însă a trebuit s-o ducă ducelui de Burgundia. A plănuit să facă o alianţă cu Franţa şi a afirmat că deţine controlul asupra hotărârilor luate în Anglia. În schimb vom pătrunde prin căsătorie în casa regală a Burgundiei: familia mamei mele. Oricine poate vedea că Anglia e condusă de familia Rivers şi că regele ascultă doar de noi. Warwick o însoţeşte pe Margareta în călătoria ce o duce spre altar cu o mutră acră de parcă ar mesteca lămâi, iar eu râd cu mâna la gură văzându-l copleşit de noi, ca număr şi ca putere, şi mă cred ferită de ambiţia şi de răutatea lui.

Vara anului 1469

M-am înşelat, m-am înşelat atât de tare! Nu suntem chiar atât de puternici, nu suntem destul de puternici. Ar fi trebuit să am mai multă grijă. Nu m-am gândit – şi dintre toţi oamenii, eu, care m-am temut de Warwick chiar înainte de a-l cunoaşte, ar fi trebuit să mă gândesc – la invidia şi la duşmănia lui. Nu am prevăzut – şi eu, dintre toate reginele cu propriii băieţi crescând mari, ar fi trebuit să prevăd – că Warwick şi înverşunata mamă a lui Edward ar putea să-şi unească forţele şi să se gândească să aşeze pe tron un alt fiu de York, în locul primului pe care l-au ales, că „făcătorul de regi” va face un nou rege.

Ar fi trebuit să fiu mai atentă la Warwick, dat fiind că familia mea l-a scos din dregătoriile pe care le deţinea şi a câştigat pământurile pe care le-ar fi vrut poate pentru sine. Ar fi trebuit să prevăd şi că George, tânărul duce de Clarence, îl va interesa negreşit. George e un fiu al Casei de York, ca şi Edward, însă maleabil, uşor de ispitit şi, mai presus de toate, neînsurat. Warwick s-a uitat la Edward şi la mine, la forţa şi avuţia tot mai mari ale membrilor familiei Rivers pe care i-am aşezat în jurul soţului meu, şi a început să-şi spună că poate ar fi bine să facă un nou rege, încă un rege, unul care să-i fie mai supus.

Avem trei fiice frumoase, una nou-născută, şi nădăjduim – cu tot mai mare nelinişte – să avem un fiu, când Edward primeşte veşti despre un rebel din Yorkshire care-şi spune Robin. Robin de Redesdale, un nume fantezist ce nu înseamnă nimic, un rebel mărunt care se ascunde după un nume legendar, adună trupe, îmi calomniază familia şi cere dreptate şi libertate şi obişnuitele aiureli cu care oamenii de treabă sunt ispitiţi să lase baltă cultivarea câmpurilor şi să se ducă la moarte. La început, Edward îi acordă prea puţină atenţie, iar eu, nesăbuită, nici nu-mi

bat capul. Edward e în pelerinaj cu familia mea, cu fiii mei Grey, Richard şi Thomas, şi cu fratele său mai mic, Richard, arătându-se poporului şi aducând mulţumiri lui Dumnezeu, iar eu călătoresc cu fetele ca să-i ies în întâmpinare şi, cu toate că ne scriem zilnic, răscoala ne preocupă atât de puţin, încât el nici măcar n-o pomeneşte în scrisori.

Chiar şi atunci când tatăl meu observă că există cineva care-i plăteşte pe aceşti oameni – nu sunt înarmaţi cu furci, au cizme bune şi mărşăluiesc ordonat – nu-i acord atenţie. Chiar şi când îmi spune, câteva zile mai târziu, că aceştia sunt oameni care aparţin cuiva – ţărani sau arendaşi sau vasali ai unui lord – abia dacă plec urechea la înţelepciunea sa dobândită prin încercări grele. Chiar şi atunci când insistă că niciun om nu-şi ia secera cu gândul că va merge să lupte într-un război; că e nevoie să-i dea ordin cineva, lordul lui, chiar şi atunci tot nu-i acord atenţie. Când fratele meu John spune că acela e ţinutul lui Warwick şi că, foarte probabil, rebelii sunt adunaţi de oamenii lui, tot nu dau importanţă. Am un prunc nou-născut, o fetiţă, şi lumea mea se învârte în jurul leagănului ei sculptat şi poleit cu aur. Ne aflăm în procesiune prin sud-estul Angliei, unde suntem iubiţi, vara e frumoasă şi mă gândesc, atunci când mă gândesc cât de cât, că e foarte probabil ca rebelii să se întoarcă acasă la timp ca să adune recolta şi că tot restul se va potoli de la sine.

Nu-mi fac griji până când fratele meu John nu vine la mine cu un chip grav şi jură că s-au adunat sute, poate mii de oameni înarmaţi şi că nu se poate să nu fie mâna contelui de Warwick, pus ca întotdeauna pe rele, căci nimeni altcineva n-ar putea să strângă atât de mulţi. S-a apucat iarăşi de făcut regi. Ultima oară l-a făcut pe Edward, ca să-i ia locul regelui Henric; de astă dată vrea să-l facă pe George, ducele de Clarence, fratele regelui,

fiul fără însemnătate, ca să-l înlocuiască pe soţul meu. Iar astfel să ne înlocuiască totodată pe mine şi pe ai mei.

Edward mă întâmpină la Fotheringhay, aşa cum hotărâserăm, cuprins de o furie potolită. Nădăjduiam să ne bucurăm de frumoasa reşedinţă şi de terenurile din jurul ei în zilele frumoase din miezul verii, iar apoi să pornim mai departe împreună, spre prosperul oraş Norwich, pentru o măreaţă intrare ceremonială în această aşezare deosebit de bogată. Aveam în plan să ne împletim procesiunea cu pelerinajele şi zilele de sărbătoare ale oraşelor ţării, să arătăm tuturor dreptate şi ocrotire, să fim văzuţi drept regele şi regina aflaţi în mijlocul poporului lor – complet diferiţi de regele cel nebun din Turn şi de regina lui din Franţa, încă şi mai nebună.

— Dar acum trebuie să plec în nord şi să mă ocup de asta! mi se plânge Edward. Apar noi revolte ca pâraiele într-un potop. Credeam că e vorba de un singur cavaler nemulţumit, dar se pare că întregul nord se înarmează din nou. E Warwick, nu se poate să nu fie Warwick, deşi nu mi-a spus o vorbă. Dar l-am convocat şi n-a venit. Mi-am zis că e ciudat, însă ştiam că e furios pe mine, iar acum, chiar azi, am aflat că el şi George s-au îmbarcat pe o corabie. Au plecat împreună la Calais. Dracul să-i ia, Elizabeth, am fost un neghiob încrezător! Warwick a fugit din Anglia, iar George împreună cu el; s-au dus la cea mai puternică garnizoană englezească, sunt nedespărţiţi şi toţi oamenii care spun că îl susţin pe Robin de Redesdale sunt, de fapt, slujitori plătiţi de-ai lui George ori de-ai lui Warwick!

Sunt înspăimântată. Regatul care păruse liniştit în mâinile noastre se destramă dintr-odată.

— Warwick plănuieşte cu siguranţă să folosească împotriva mea toate şiretlicurile pe care le-am folosit, el şi cu mine, împotriva lui Henric, spune Edward gândind cu glas tare. Acum îl sprijină pe George, aşa cum înainte m-a

sprijinit pe mine. Dacă merge mai departe, dacă foloseşte fortăreaţa Calais ca punct de lansare ca să invadeze Anglia, va fi un război între fraţi, aşa cum înainte a fost un război între veri. E o blestemăţie, Elizabeth! Şi ăsta e omul pe care-l credeam frate! Cel care m-a aşezat practic pe tron! Ruda mea şi primul meu aliat! Cel care mi-a fost prieten apropiat!

Se întoarce cu spatele la mine, ca să nu-i văd furia şi tulburarea de pe chip, iar gândul că acest om de seamă, acest om cu o putere imensă de a le porunci altora, se porneşte împotriva noastră îmi taie respiraţia.

— Eşti sigur? George e cu el? Şi au plecat la Calais împreună? Vrea tronul pentru George?

— Nu sunt sigur de nimic! strigă Edward exasperat. Vorbim de primul şi cel mai de seamă prieten al meu, iar propriul meu frate se află cu el! Am stat umăr la umăr pe câmpul de luptă; am fost fraţi de arme, nu doar rude de sânge. În timpul bătăliei de la Mortimer's Cross, pe cer erau trei sori, i-am văzut cu ochii mei, trei sori: toţi au spus că e un semn de la Dumnezeu pentru mine, George şi Richard, cei trei fii ai Casei de York. Cum se poate ca un frate să-i părăsească pe ceilalţi? Şi cine altcineva mă mai trădează alături de el? Dacă nu pot avea încredere în propriul meu frate, cine mă va susţine? Mama trebuie să ştie despre toate astea: George e adoratul ei. Fără îndoială i-a spus că unelteşte împotriva mea, iar ea a păstrat taina. Cum poate el să mă trădeze? Cum poate ea?

— Mama ta? repet. Mama ta îl susţine pe George împotriva ta? De ce să facă una ca asta?

El ridică din umeri.

— Vechea poveste. Dacă sunt sau nu fiul tatălui meu. Dacă sunt sau nu legitim, fiu de York prin naştere şi creştere. George spune că sunt bastard, iar asta face din el adevăratul moştenitor. Dumnezeu ştie de ce ar sprijini

ea povestea asta! Pesemne că mă urăşte mai mult decât mi-am putut închipui pentru că m-am însurat cu tine şi ţi-am luat apărarea.

— Cum îndrăzneşte?

— Nu mă pot încrede decât în tine şi în ai tăi! exclamă Edward. Toţi ceilalţi în care am încredere dispar de lângă mine ca prin farmec, iar acum aud că acest Robin din Yorkshire are o listă de pretenţii pe care vrea să le satisfac şi că Warwick a anunţat poporului că le consideră rezonabile. Rezonabile! Promite că el şi George vor debarca în fruntea unei armate, ca să protesteze împotriva mea. Să protesteze! Ştiu ce vrea să spună prin asta! Nu e tocmai ceea ce i-am făcut lui Henric? Nu ştiu eu cum se distruge un rege? Nu l-a luat tatăl lui Warwick pe tatăl meu ca să protesteze împotriva regelui Henric, plănuind să-l despartă de soţie şi de aliaţi? Nu l-a învăţat el pe tatăl meu cum să despartă un rege de soţia lui, de aliaţii lui? Iar acum crede că mă va distruge cu aceeaşi viclenie?! Mă crede idiot?

— Dar Richard? îl întreb cu nelinişte, gândindu-mă la celălalt frate al lui, băiatul cel timid care a devenit un tânăr liniştit şi gânditor. Cui îi e Richard loial? E de partea mamei lui?

El zâmbeşte pentru prima oară şi spune scurt:

— Richard îmi rămâne credincios, slavă Cerului! Richard îmi e mereu credincios. Ştiu că-l consideri un băieţandru stângaci şi ursuz. Ştiu că surorile tale râd de el, însă e cinstit şi mi-e loial, în timp ce George poate fi mituit să facă una sau alta. E un copil lacom, nu un bărbat. Numai Dumnezeu ştie ce i-a promis Warwick!

— Îţi pot spune eu! răspund cu înverşunare. E uşor. Tronul tău. Şi moştenirea fiicelor mele.

— Le voi păstra pe toate, mă asigură el luându-mi mâinile şi sărutându-le. Jur că le voi păstra pe toate! Tu

du-te la Norwich aşa cum am plănuit. Fă-ţi datoria, joacă-ţi rolul de regină, lasă impresia că eşti netulburată. Arată-le un chip zâmbitor şi încrezător. Iar eu voi merge şi voi zdrobi complotul acestor şerpi înainte să prindă viaţă.

— Recunosc că speră să te răstoarne? Sau insistă că vor numai să protesteze împotriva ta?

El face o strâmbătură.

— Mai degrabă vor să te răstoarne pe tine, scumpa mea. Vor ca familia ta şi sfetnicii tăi să fie exilaţi de la curte. Cea mai importantă plângere a lor este aceea că sunt prost sfătuit şi că familia ta mă distruge.

— Mă calomniază? exclam cu un icnet.

— E o acoperire, o prefăcătorie. Nu te gândi la ea. Poezia obişnuită: că nu e o revoltă împotriva regelui, ci împotriva sfetnicilor săi diabolici. Am rostit eu însumi poezia asta, la fel şi tatăl meu, la fel şi Warwick, împotriva lui Henric. Atunci am susţinut că totul e din vina reginei şi a ducelui de Somerset. Acum se spune că e din cauza ta şi a familiei tale. E uşor să dai vina pe soţie! E întotdeauna mai uşor s-o acuzi pe regină că exercită o influenţă nefastă decât să te declari împotriva regelui. Vor să te distrugă pe tine şi familia ta, bineînţeles. Apoi, când voi rămâne singur în faţa lor, fără prieteni şi fără familie, mă vor distruge pe mine. Mă vor obliga să declar falsă căsnicia noastră, iar pe fetele noastre să le declar bastarde. Mă vor face să-l numesc pe George moştenitorul meu, poate chiar să-i cedez tronul. Trebuie să-i împing la opoziţie făţişă, căci astfel îi pot învinge. Crede-mă, te voi feri de primejdie!

Îmi lipesc fruntea de a lui şi-i şoptesc:

— Aş vrea să-ţi fi dăruit un fiu! Atunci ar şti că nu poate să existe decât un singur moştenitor. Aş vrea să-ţi fi dăruit un prinţ.

— Avem destul timp pentru asta, spune el calm. Şi le iubesc pe fetele noastre. Va veni şi fiul, nu mă îndoiesc,

iubito. Şi voi păstra tronul în siguranţă pentru el. Ai încredere în mine!

Mă desprind de el. Avem amândoi treabă. El pleacă din Fotheringhay în urma unui stindard ce flutură cu putere, înconjurat de o gardă pregătită de luptă, ca să meargă la marele castel din Nottingham şi să aştepte să se arate duşmanul. Eu plec spre Norwich cu fetele mele, ca să mă port ca şi cum Anglia ar fi toată a mea, ca şi cum totul e în continuare o grădină senină pentru roza de York şi eu nu mă tem de nimic. Îi iau cu mine pe fiii mei Grey. Edward a propus să-i ia cu el, ca să guste pentru prima oară bătălia, dar mă tem pentru ei şi-i iau cu mine şi cu fetele. Aşa că pe drumul spre Norwich am alături doi tineri foarte ursuzi, unul de cincisprezece ani, celălalt de treisprezece, şi nimic nu-i mulţumeşte, fiindcă pierd prima lor bătălie.

Am parte de o intrare fastuoasă, corurile cântă, mi se aruncă flori în cale şi se joacă piese de teatru care-mi ridică în slăvi virtuţile şi le urează bun venit fetelor mele. Edward aşteaptă în Nottingham să vină momentul potrivit, chemându-şi din nou soldaţii la arme şi aşteptând să debarce adversarul.

În timp ce aşteptăm, jucându-ne fiecare rolul şi întrebându-ne când vor sosi duşmanii noştri şi unde vor debarca, aflăm alte veşti. În oraşul Calais, cu permisiunea specială a papei – care a fost pesemne cerută şi obţinută în taină de propriii noştri arhiepiscopi – George s-a însurat cu Isabel Neville, fiica lui Warwick. Acum e ginerele acestuia şi, dacă reuşeşte să-l urce pe George pe tronul lui Edward, Warwick o va face pe fiica lui regină şi ea îmi va lua coroana.

Scuip precum pisica atunci când mă gândesc la arhiepiscopii noştri trădători care i-au scris papei în secret ca să-i ajute pe duşmanii noştri, la George stând în faţa altarului cu fata lui Warwick şi la ambiţia multă vreme

înăbuşită a lui Warwick. Mă gândesc la fata palidă la faţă, una din cele două fete Neville, căci Warwick nu are fii şi nu pare să mai poată zămisli copii, şi jur că nu va purta coroana Angliei cât timp trăiesc. Mă gândesc la George, care a schimbat tabăra ca un băiat răzgâiat ce e şi a acceptat planurile lui Warwick ca un copil prost, şi jur că mă voi răzbuna pe amândoi. Sunt atât de sigură că se va ajunge la o bătălie, una aprigă, între soţul meu şi Warwick, fostul lui profesor în materie de război, încât mă trezesc luată prin surprindere, la fel cum şi Edward e luat prin surprindere, când Warwick debarcă fără veste, întâmpină şi zdrobeşte armata regală pe cale să se adune la Edgecote Moor, în apropiere de Banbury, înainte ca Edward să apuce măcar să iasă din Castelul Nottingham.

E un dezastru. Sir William Herbert, conte de Pembroke, zace mort pe câmpul de luptă, cu o mie de gali în jurul lui, iar pupilul său, Henry Tudor[2] cel din Casa de Lancaster, a rămas fără tutore. Edward e în drum spre Londra, mergând cât de iute poate ca să înarmeze oraşul pentru asediu, pe punctul de-a avertiza curtea că Warwick a debarcat în Anglia, când nişte siluete înarmate blochează drumul în faţa lui.

Arhiepiscopul Neville, o rubedenie a lui Warwick, numit în funcţie de noi, iese în faţă şi-l ia prizonier pe Edward, regele lui, spunându-i în timp ce e înconjurat că Warwick şi George se află deja în regat, iar armata regală a fost deja înfrântă. S-a terminat, Edward e învins chiar înainte să se declare bătălia, chiar înainte să i se înşeueze calul de luptă. Războaiele despre care credeam că s-au încheiat cu pace, pacea noastră, se încheie cu înfrângerea noastră,

---

2 Întemeietorul dinastiei Tudor. Căsătorindu-se cu fiica lui Edward al IV-lea, Elizabeth de York, pune capăt Războiului celor Două Roze şi devine rege al Angliei, domnind sub numele de Henric al VII-lea între anii 1485-1509 (n.r.).

fără ca Edward să scoată măcar sabia, şi Casa de York va fi întemeiată pe marioneta George, nu pe fiul meu nenăscut.

Mă aflu la Norwich, prefăcându-mă plină de încredere, mimând eleganţa regală, când mi se aduce un mesager pătat de noroi trimis de soţul meu. Deschid scrisoarea.

Preascumpă soţie,

Pregăteşte-te pentru veşti proaste.

Tatăl şi fratele tău au fost prinşi într-o bătălie de lângă Edgecote, luptând pentru cauza noastră, şi Warwick îi ţine prizonieri. Şi eu sunt prizonier, fiind închis în Castelul Middleham al lui Warwick. M-au prins în drum spre tine. Sunt nevătămat, ca şi ei.

Warwick a declarat-o pe mama ta vrăjitoare şi spune că cununia noastră a fost un act de vrăjitorie făptuit de tine şi de ea. Aşadar, fii prevenită: sunteţi amândouă în primejdie. Ea trebuie să plece din ţară neîntârziat: o vor spânzura ca vrăjitoare dacă vor putea. Şi tu ar trebui să te pregăteşti pentru exil.

Du-te împreună cu fetele noastre la Londra cât de repede poţi, înarmează Turnul pentru asediu şi ridică oraşul la arme. Imediat ce oraşul e pregătit pentru asediu, trebuie să le iei pe fete şi să plecaţi în Flandra, unde sunteţi în afara pericolului. Acuzaţia de vrăjitorie e foarte gravă, iubita mea.

Te vor executa dacă vor crede că o pot susţine. Mai presus de orice, îngrijeşte-te de siguranţa ta.

Dacă crezi că aşa e cel mai bine, trimite-le pe fete înainte neîntârziat, în taină, şi ascunde-le la oameni simpli. Nu fi mândră, Elizabeth, alege un refugiu unde nu le va căuta nimeni. Trebuie să supravieţuim acestei încercări dacă vrem să luptăm ca să revendicăm din nou ceea ce ne aparţine.

Mai mult decât orice altceva mă îndurerează faptul că te-am pus în pericol. I-am scris lui Warwick ca să aflu ce răscumpărare vrea pentru a-i elibera teferi pe tatăl tău şi pe fratele tău John. Nu mă îndoiesc că-i va trimite la tine şi poţi plăti din vistierie oricât cere.

Soţul tău, unicul şi singurul rege al Angliei, Edward

Bătaia în uşa sălii mele de primire şi deschiderea largă a uşii mă fac să sar în picioare, aşteptându-mă, nu ştiu de ce, la contele de Warwick în persoană, cu o legătură de vreascuri verzi ca să ne ardă, pe mama şi pe mine, pe rug; dar e primarul din Norwich, care m-a întâmpinat cu ceremonii atât de fastuoase acum doar câteva zile.

— Alteţă, am veşti urgente, mă anunţă el. Veşti proaste, îmi pare rău!

Trag aer în piept ca să-mi păstrez cumpătul.

— Spuneţi-mi.

— E vorba de tatăl şi de fratele vostru.

Ştiu ce-mi va spune. Nu prin clarviziune, ci după faţa lui rotundă, încreţită de grijă la gândul durerii pe care mi-o va pricinui. Ştiu după felul în care bărbaţii din spatele lui se strâng laolaltă, stingheri ca oamenii care aduc cele mai proaste veşti. Ştiu din felul cum oftează doamnele mele de companie, ca o adiere de jale, şi se adună în spatele jilţului meu.

— Nu, spun. Nu! Sunt captivi. Sunt prizonieri ai unor englezi onorabili. Trebuie să fie răscumpăraţi!

— Să vă las? întreabă el.

Se uită la mine de parcă mi-ar fi venit rău. Nu ştie ce să-i spună unei regine care a sosit în oraşul lui cu fast şi-l va părăsi în pericol de moarte.

— Să plec şi să mă întorc mai târziu, Alteţă?

— Spuneţi-mi! Spuneţi-mi acum tot ce e mai rău şi voi îndura cumva.

Aruncă o privire către doamnele mele, cerând ajutor, apoi ochii lui negri se întorc din nou spre mine.

— Îmi pare rău, Alteţă. Mai rău decât pot spune. Tatăl vostru, contele Rivers, şi fratele vostru, sir John Woodville, au fost capturaţi în luptă – o nouă luptă între duşmani noi – armata regelui împotriva oştii fratelui său George, ducele de Clarence. Ducele pare să se fi aliat acum cu contele de Warwick împotriva soţului vostru – pesemne că ştiaţi? S-au aliat împotriva Alteţei Sale, soţul vostru, şi a voastră. Tatăl şi fratele vostru au fost prinşi în timp ce luptau pentru Alteţa Voastră şi executaţi. Au fost decapitaţi. Îmi aruncă o privire scurtă, apoi adaugă binevoitor: N-au suferit. Sunt sigur că au murit repede.

— Acuzaţia? întreb, abia putând vorbi, căci am gura amorţită, de parcă m-ar fi pocnit cineva cu pumnul în faţă. Luptau pentru un rege uns, împotriva rebelilor. Ce-ar putea spune cineva împotriva lor? Care ar putea fi acuzaţia?

El clatină din cap şi răspunde încet:

— Au fost executaţi la porunca lordului Warwick. Nu a existat nicio judecată, nu a existat nicio acuzaţie. Se pare că acum cuvântul lordului Warwick e lege. A pus să fie decapitaţi fără judecată sau sentinţă, fără dreptate. Să dau ordine să fiţi escortată la Londra? Sau să pregătesc o corabie? Plecaţi din ţară?

— Voi pleca la Londra. E capitala mea, e regatul meu. Nu sunt o regină străină ca să fug în Franţa. Sunt englezoaică. Trăiesc şi voi muri aici. Trăiesc şi voi lupta aici, mă corectez.

— Pot să vă ofer cele mai sincere condoleanţe? Vouă şi regelui?

— Aveţi veşti de la rege?

— Nădăjduiam că ne va linişti Alteţa Voastră în privinţa aceasta.

— N-am primit nicio veste, mint. (Nu vor afla de la mine că regele e prizonier în Castelul Middleham, că suntem înfrânţi.) Voi pleca azi după-amiază, în două ore, daţi de veste! Plec să revendic Londra, oraşul meu, şi apoi vom revendica Anglia. Soţul meu n-a pierdut nicio bătălie. Îşi va învinge duşmanii şi-i va aduce pe toţi trădătorii la judecată, ca să se facă dreptate.

Primarul se înclină, se înclină cu toţii şi ies mergând cu spatele. Rămân aşezată în jilţul meu ca o regină, cu ţesătura nobiliară de aur deasupra capului, până când se închide uşa, apoi le spun doamnelor mele:

— Plecaţi. Pregătiţi-vă de călătorie.

Ele se agită şi şovăie. Ar vrea să rămână şi să mă mângâie, dar văd expresia sumbră de pe faţa mea şi ies una câte una. Sunt singură în odaia scăldată în soare şi observ că jilţul pe care stau e ciobit, sculptura de sub mâna mea are defecte. Stofa de aur de deasupra capului meu e prăfuită, îmi dau seama că mi-am pierdut tatăl şi fratele, cel mai blând şi mai iubitor tată de care a avut vreodată parte o fiică, şi un frate bun. I-am pierdut pentru un jilţ ciobit şi o stofă prăfuită. Pasiunea mea pentru Edward şi ambiţia de-a mă vedea pe tron ne-au pus pe toţi în linia întâi a bătăliei şi m-au costat această primă vărsare de sânge: scumpul meu frate şi tatăl pe care-l iubesc.

Mă gândesc la tata urcându-mă pe primul meu ponei şi spunându-mi să ridic capul şi să ţin mâinile în jos, să apuc frâul strâns, ca să-i dau de înţeles poneiului cine-i stăpânul. Mă gândesc cum cuprindea obrazul mamei cu palma şi-i spunea că e cea mai iscusită femeie din Anglia şi că nu se va lăsa călăuzit de nimeni altcineva, iar pe urmă făcea cum ştia el. Mă gândesc cum s-a îndrăgostit de ea pe când era scutierul primului ei soţ, iar ea îi era stăpână şi n-ar fi trebuit nici măcar să se uite la el. Mă gândesc cum s-a căsătorit cu ea chiar în clipa când a

rămas văduvă, sfidând toate regulile, şi cum se spunea despre ei că sunt cea mai frumoasă pereche din Anglia, căsătorită din dragoste, lucru pe care nimeni în afară de ei doi n-ar fi îndrăznit să-l facă. Mă gândesc la el la Reading, aşa cum mi l-a descris Anthony, prefăcându-se că ştie totul şi cu ochii învârtindu-i-se în cap. Îmi vine chiar să râd din dragoste pentru el, amintindu-mi cum mi-a spus că acum, că sunt regină, îmi poate spune pe nume doar în particular şi că trebuie să ne obişnuim. Mă gândesc cum şi-a umflat pieptul când i-am spus că îl însor pe fiul lui cu o ducesă şi că el însuşi va fi conte.

Iar apoi mă gândesc cum va suporta mama pierderea şi cum va trebui să-i spun că tata a murit de moartea trădătorilor, fiindcă a luptat pentru cauza mea, după ce toată viaţa s-a bătut pentru tabăra opusă. Mă gândesc la toate astea şi mă simt ostenită şi îngreţoşată până-n străfundul sufletului, mai ostenită şi mai îngreţoşată decât m-am simţit vreodată în viaţă, chiar mai rău decât atunci când tata a venit acasă după bătălia de la Towton şi ne-a vestit că acum cauza noastră e pierdută, chiar mai rău decât atunci când soţul meu nu s-a mai întors deloc de la St. Albans şi mi s-a spus că a murit eroic într-o şarjă împotriva armatei York.

Mă simt mai rău ca oricând, căci acum ştiu că e mai uşor să împingi o ţară la război decât s-o faci să trăiască în pace.

Iar o ţară în război e un loc de trai aspru, un loc riscant în care să creşti fiice şi un loc periculos în care să speri la un **fiu.**

Sunt primită în Londra ca o eroină şi oraşul e întru totul de partea lui Edward, însă asta nu va ajuta la nimic dacă măcelarul de Warwick îl omoară în închisoare. Deocamdată îmi stabilesc reşedinţa în Turnul Londrei, împreună cu fetele mele şi cu fiii mei Grey – sunt supuşi şi

speriaţi ca nişte căţei acum, când văd că nu toate bătăliile sunt câştigate şi nu toţi fiii iubiţi se întorc acasă. Pierderea unchiului lor John i-a zguduit şi în fiecare zi întreabă dacă regele se află în siguranţă. Suntem cu toţii îndureraţi: fetele mele au pierdut un bunic bun şi un unchi iubit şi ştiu că tatăl lor se află într-o primejdie cumplită. Îi scriu ducelui de Burgundia, ruda mea, şi îl rog să pregătească o ascunzătoare sigură în Flandra pentru mine, fiii mei Grey şi fetele mele de viţă regească. Îi spun că trebuie să găsim un orăşel lipsit de importanţă şi o familie sărmană care se poate preface că primeşte la ea nişte veri din Anglia. Trebuie să găsesc un loc sigur unde să-mi ascund fetele şi unde să nu fie găsite niciodată.

Ducele jură că va face mai mult de-atât. Va sprijini capitala, dacă aceasta mă susţine pe mine şi Casa de York. Îmi promite o armată. Mă întreabă ce veşti am despre rege. E în siguranţă?

Nu-i pot scrie ca să-l liniştesc. Veştile despre soţul meu sunt inexplicabile. E un rege captiv, întocmai ca bietul rege Henric. Cum se poate întâmpla una ca asta? Cum poate continua aşa ceva? Warwick îl ţine mai departe la Castelul Middleham şi-i convinge pe lorzi să nege că Edward a fost vreodată rege. Unii spun că Edward va fi pus să aleagă: ori abdică de la tron în favoarea fratelui său, ori urcă pe eşafod. Warwick va avea fie coroana, fie capul lui. Alţii spun că, în doar câteva zile, vom afla că Edward a fost răsturnat şi a fugit în Burgundia sau că a murit. Trebuie să ascult bârfe de felul acesta în locul veştilor şi mă întreb dacă voi rămâne văduvă în aceeaşi lună în care mi-am pierdut tatăl şi fratele. Oare cum voi îndura asta?

Mama mă vizitează în a doua săptămână de veghe. Vine de la vechea noastră casă din Grafton, cu ochii uscaţi şi adusă de spate, de parcă ar fi căpătat o rană în burtă şi e încovoiată din cauza durerii. În clipa în care o văd, îmi dau

seama că nu va trebui să-i spun că e văduvă. Ştie că a pierdut marea iubire a vieţii ei şi-şi ţine tot timpul mâna pe nodul cingătorii, ca pentru a acoperi o rană mortală. Ştie că soţul ei e mort, dar nimeni nu i-a spus cum a murit sau de ce. O duc în odaia mea personală, închid uşa ca să nu audă copiii şi găsesc cuvintele trebuincioase pentru a descrie moartea soţului şi a fiului ei. A fost o moarte ruşinoasă, pentru nişte oameni buni, ucişi de mâna unui trădător.

— Îmi pare nespus de rău! îi spun, îngenunchind la picioarele ei şi prinzându-i strâns mâinile într-ale mele. Îmi pare nespus de rău, mamă! îi voi lua capul lui Warwick pentru asta! îl voi vedea pe George mort!

Mama clatină din cap. O privesc şi văd pe chipul ei riduri care jur că n-au existat înainte. Şi-a pierdut lumina lăuntrică de femeie mulţumită şi bucuria i s-a şters de pe faţă, lăsând în urmă cute ostenite.

— Nu, spune ea mângâindu-mi părul împletit. Taci, taci! Tatăl tău n-ar fi vrut să-l jeleşti. Cunoştea foarte bine riscurile. Dumnezeu ştie că n-a fost prima lui bătălie. Uite!

Bagă mâna în buzunarul rochiei şi-mi întinde un bilet.

— Ultima lui scrisoare către mine. Îmi trimite binecuvântarea lui, iar ţie, dragostea lui. A scris-o când i s-a spus că va fi eliberat. Cred că ştia adevărul.

Scrisul tatălui meu e la fel de clar şi de îndrăzneţ cum îi era vorba. Nu-mi vine să cred că nu-l voi mai vedea pe primul şi n-o voi mai auzi pe a doua niciodată!

— Iar John... se întrerupe o clipă. John e o pierdere pentru mine şi pentru generaţia lui, spune ea încet. Fratele tău John avea toată viaţa în faţă.

Mama se opreşte puţin, apoi continuă:

— Când creşti un copil şi devine bărbat, începi să crezi că a scăpat de primejdii şi că nu te mai pândeşte pericolul de a te trezi cu inima frântă. Când un copil trece prin toate

bolile copilăriei, când vine un an de molimă care îi ia pe copiii vecinilor tăi, dar băiatul tău supravieţuieşte, începi să crezi că va fi mereu în siguranţă. În fiecare an te gândeşti că s-a mai îndepărtat cu un an de pericol, că s-a mai apropiat cu un an de maturitate. L-am crescut pe John – mi-am crescut toţi copiii – sperând cu răsuflarea tăiată. L-am căsătorit cu femeia aceea bătrână pentru titlul şi averea ei şi am râs ştiind că va trăi mai mult decât ea. Era o glumă bună pentru noi să ştim că e soţul atât de tânăr al unei femei atât de bătrâne! Am râs, batjocorindu-i vârsta, ştiind-o mult mai aproape de groapă decât el. Iar acum ea îl va îngropa şi-şi va păstra averea. Cum se poate una ca asta?

Oftează prelung, ca şi cum ar fi prea obosită pentru orice altceva.

— Şi totuşi ar fi trebuit să ştiu. Dintre toţi oamenii din lume, eu ar fi trebuit să ştiu! Am darul Vederii, ar fi trebuit să văd totul, dar unele lucruri sunt prea întunecate ca să le prevezi. Trăim vremuri grele şi Anglia e o ţară a durerii. Nicio mamă nu poate fi sigură că nu-şi va îngropa fiii. Când o ţară se află în război, un văr împotriva altuia, un frate împotriva altuia, niciun băiat nu e ferit de primejdie.

Mă sprijin pe călcâie şi spun printre dinţi, cu mânie:

— Mama regelui, ducesa Cecily, va cunoaşte durerea asta. Va cunoaşte pierderea fiului ei George. Jur! îl va vedea murind de moartea unui mincinos şi a unui trădător! Ai pierdut un fiu şi va pierde şi ea unul, ai cuvântul meu!

— La fel şi tu, după aceeaşi regulă, mă previne mama. Tot mai multe morţi şi duşmănii neîmpăcate, tot mai mulţi copii fără tată şi văduve. Vrei ca în viitor să-ţi jeleşti fiul pierdut, ca mine acum?

— Ne putem împăca după moartea lui George, spun cu încăpăţânare. Trebuie să fie pedepsiţi pentru asta! De azi înainte, George şi Warwick sunt morţi. Jur, mamă! De azi

înainte sunt morţi.

Mă ridic şi mă apropii de masă.

— Voi rupe un colţ din scrisoarea asta. Voi scrie moartea lor cu propriul meu sânge pe scrisoarea tatii.

— Greşeşti, spune mama, însă mă lasă să tai un colţ din scrisoare şi să i-o dau înapoi.

Se aude o bătaie în uşă şi-mi şterg lacrimile înainte s-o las pe mama să strige „Intră!”, dar uşa se deschide larg, fără ceremonie, şi în odaie intră Edward, scumpul meu Edward, de parcă ar fi fost plecat la vânătoare în ziua aceea şi s-ar fi gândit să se întoarcă acasă devreme, ca să-mi facă o surpriză.

— Dumnezeule! Tu eşti! Edward! Tu eşti? Chiar tu, cu adevărat?

— Eu sunt, mă asigură el. Te salut şi pe dumneata, milady mamă Jacquetta.

Mă arunc în braţele lui şi, când mă cuprinde strâns, îi simt mirosul familiar şi tăria pieptului şi suspin necontrolat la simpla lui atingere.

— Credeam că eşti în închisoare! Credeam că te va omorî!

— Şi-a pierdut curajul, spune el scurt, încercând să mă mângâie pe spate şi-n acelaşi timp să-mi despletească părul. Sir Humphrey Neville a ridicat întregul Yorkshire la arme pentru Henric, iar când Warwick a pornit împotriva lui, nu l-a sprijinit nimeni; avea nevoie de mine. A început să înţeleagă că nimeni nu-l va susţine pe George ca rege şi că eu nu-mi voi ceda tronul de bunăvoie. La asta nu se aşteptase. N-a îndrăznit să-mi taie capul. Ca să spun drept, nu cred că a putut găsi un călău care s-o facă. Sunt rege încoronat, nu poate să-mi reteze căpăţâna aşa, de parcă ar fi lemn de foc! Sunt uns rege; sângele meu e sfânt. Nici măcar Warwick nu îndrăzneşte să omoare cu sânge rece un rege. A venit la mine cu documentul de

abdicare şi i-am spus că nu văd de ce aş semna. I-am spus că sunt mulţumit de şederea în casa lui. Bucătarul este excelent, iar pivniţa de vinuri, şi mai bună. I-am spus că sunt fericit să-mi mut toată curtea la Castelul Middleham, dacă vrea să fiu oaspetele lui pe veci. I-am spus că nu văd niciun motiv care să mă împiedice să conduc ţara din castelul lui, pe cheltuiala lui. Însă nu voi nega niciodată cine sunt.

Râde cu râsul lui plin de încredere în sine.

— Ar fi meritat să-l vezi, iubito! Credea că, dacă mă aflu în puterea lui, are coroana în mână şi poate să facă ce vrea cu ea. Dar a descoperit că nu-l ajut deloc. A fost la fel de distractiv ca o pantomimă să-l privesc în timp ce cumpănea nedumerit ce să facă! De îndată ce am aflat că eşti în siguranţă în Turn, nu m-am mai temut de nimic. Credea că voi ceda după ce pune mâna pe mine, iar eu am rămas neclintit. Credea că sunt tot băieţelul care îl adoră. Nu şi-a dat seama că am devenit bărbat în toată firea. Am fost un oaspete cum nu se poate mai plăcut. Mâncam bine, iar când veneau în vizită prieteni, ceream să fie trataţi regeşte. La început am cerut să mă plimb prin grădină, iar mai apoi prin pădure. Pe urmă am spus că aş vrea să ies călare şi unde ar fi răul dacă m-ar lăsa să vânez? A început să mă lase să ies călare. Membrii consiliului meu au venit şi au cerut să mă vadă, iar el n-a ştiut cum să-i refuze. M-am întâlnit cu ei şi am dat o lege sau două, ca toată lumea să ştie că nu s-a schimbat nimic şi că domnesc în continuare ca rege. Cu greu m-am abţinut să nu-i râd în faţă! S-a gândit că mă va ţine închis şi în schimb s-a trezit că nu face decât să suporte cheltuiala unei curţi întregi! Iubito, am cerut un cor care să-mi cânte în timpul cinei şi n-a găsit nicio cale să mă refuze! Am angajat dansatori şi actori. Iar el a început să înţeleagă că a-l ţine pur şi simplu pe rege captiv nu

ajunge: trebuie să-l distrugi. Trebuie să-l omori. Însă nu i-am cedat nimic; ştia că mai degrabă mor decât să-i cedez ceva. Apoi, într-o dimineaţă frumoasă, acum patru zile, rândaşii au făcut greşeala să-mi dea propriul meu cal, calul meu de război, Fury, şi ştiam că e în stare să depăşească orice cal din grajdurile lui. Aşa că m-am gândit să merg ceva mai departe şi ceva mai iute decât de obicei, atâta tot. M-am gândit că poate voi reuşi să vin la tine – şi am făcut-o.

— S-a terminat?! îl întreb nevenindu-mi să cred. Ai scăpat?

El zâmbeşte larg, cu mândrie, ca un băieţel.

— Aş vrea să văd calul care să-l prindă din urmă pe Fury. Îl ţinuseră în grajd două săptămâni, hrănindu-l cu ovăz. Am ajuns la Ripon înainte să apuc să-mi trag răsuflarea! N-aş fi reuşit să-l opresc nici dacă voiam!

Râd, împărtăşindu-i încântarea.

— Dumnezeule, Edward, mi-a fost atât de frică! Credeam că nu te voi mai vedea niciodată! Iubitule, credeam că nu te voi mai vedea niciodată!

Mă sărută pe creştet şi-mi mângâie spatele.

— Nu ţi-am spus, când ne-am căsătorit, că mă voi întoarce mereu la tine? Nu ţi-am spus că voi muri în patul meu, cu tine drept soţie? Nu mi-ai promis să-mi dăruieşti un fiu? Crezi că există vreo închisoare care să mă poată ţine departe de tine?

Îmi strivesc faţa de pieptul lui, ca şi cum aş vrea să mă scufund în trupul său.

— Iubirea mea, iubirea mea! Aşadar te întorci acolo cu garda ta şi-l arestezi?

— Nu, e prea puternic. Are în continuare cea mai mare parte din nord la porunca lui. Nădăjduiesc să putem face pace din nou. Ştie că revolta lui a eşuat. Ştie că s-a terminat. E destul de viclean ca să înţeleagă că a pierdut.

El, George şi cu mine va trebui să ajungem cumva la o reconciliere. Îmi vor cere iertare, iar eu îi voi ierta. Însă a învăţat că nu mă poate ţine captiv. Acum sunt rege, nu poate desface asta. A jurat să mi se supună, aşa cum eu am jurat să domnesc. Sunt regele lui. S-a înfăptuit. Iar ţara asta nu mai înghite încă un război, între alţi regi rivali. Nu vreau război! Am jurat să aduc ţării dreptate şi pace.

Îmi scoate ultimele ace din păr şi-şi freacă obrazul de gâtul meu.

— Mi-a fost dor de tine! îmi spune. Şi de fete. Am trecut prin câteva momente urâte la început, când m-au dus în castel şi m-au închis într-o celulă fără ferestre. Îmi pare rău de tatăl şi de fratele tău!

Înalţă capul, se uită la mama şi rosteşte cu sinceritate:

— Jacquetta, regret pierderea dumitale mai mult decât pot spune. Ăştia sunt sorţii războiului şi cunoaştem cu toţii riscurile; dar când i-au luat pe soţul şi pe fiul dumitale, au luat viaţa a doi oameni buni.

Mama încuviinţează din cap, apoi întreabă:

— Şi care vor fi condiţiile voastre pentru reconcilierea cu omul care mi-a omorât soţul şi fiul? Să înţeleg că-l veţi ierta şi pe el?

Edward se strâmbă la auzul durităţii din glasul ei.

— N-o să vă placă, ne avertizează pe amândouă. Îl voi face pe nepotul lui Warwick duce de Bedford. E moştenitorul lui, trebuie să-i ofer lui Warwick o miză în familia noastră, familia regală, trebuie să-l leg de noi.

— Îi daţi vechiul meu titlu?! întreabă mama nevenindu-i să creadă. Titlul de duce de Bedford? Numele primului meu soţ? Unui trădător?

— Nu-mi pasă dacă nepotul lui are un ducat, intervin în grabă. Warwick, nu băiatul, e cel care mi-a omorât tatăl. Nu-mi pasă de nepotul lui.

Edward încuviinţează din cap şi continuă stânjenit:

— Asta nu e tot. O voi căsători pe fiica noastră, Elizabeth, cu tânărul Bedford. Ea va întări alianţa.

Mă întorc spre el.

— Elizabeth? Elizabeth a mea?

— Elizabeth a noastră, mă corectează el. Da.

— O promiţi de soţie, când nici n-a împlinit patru ani, familiei bărbatului care i-a omorât bunicul?

— Da. Războiul ăsta a fost unul între veri. Reconcilierea trebuie să fie tot între veri. Iar tu, iubito, nu mă vei împiedica. Trebuie să-l determin pe Warwick să facă pace cu mine. Trebuie să-i ofer o parte consistentă din averea Angliei, în felul acesta îi dau chiar o şansă ca urmaşii lui să moştenească tronul.

— E un trădător şi un criminal, iar tu îţi închipui că o vei mărita pe fetiţa mea cu nepotul lui?

— Da, răspunde el ferm.

— Jur că asta nu se va întâmpla! strig cu patimă. Mai mult de-atât, ascultă ce-ţi spun: prevăd că nu se va întâmpla niciodată!

El zâmbeşte.

— Mă înclin în faţa cunoaşterii tale superioare! replică, făcând o plecăciune ceremonioasă dinaintea mamei şi a mea, apoi continuă: Şi numai timpul va dovedi dacă viziunea ta e adevărată sau nu. Dar până atunci, câtă vreme sunt regele Angliei şi am puterea de a-mi căsători fata cu cine vreau, voi face absolut tot ce-mi stă în putinţă ca să-i împiedic pe duşmanii voştri să vă înece legate de scaun ca pe două vrăjitoare sau să vă sugrume la răspântie. Şi vă spun, ca rege: singura cale de a vă oferi vouă şi tuturor femeilor din regat şi tuturor fiilor lor siguranţa pe care o meritaţi e să găsesc o soluţie de-a pune capăt acestui război.

Toamna anului 1469

Warwick se întoarce la curte ca prieten iubit şi mentor loial. Trebuie să ne purtăm ca o familie ai cărei membri se ceartă câteodată, dar se iubesc unii pe alţii. Lui Edward îi reuşeşte de minune. Eu îl întâmpin pe Warwick cu un zâmbet la fel de cald ca o fântână îngheţată din care picură ţurţuri. Trebuie să mă port ca şi cum acest om n-ar fi ucigaşul tatălui şi al fratelui meu şi temnicerul soţului meu. Fac cum mi se cere: nu-mi scapă nicio vorbă de mânie, însă Warwick ştie fără să aibă nevoie de cuvinte că şi-a făcut un duşman primejdios pentru tot restul vieţii.

Ştie că nu pot spune nimic şi plecăciunea uşoară pe care mi-o face când ne întâlnim prima oară e triumfătoare.

— Alteţă, rosteşte el politicos.

La fel ca întotdeauna, mă simt în dezavantaj în faţa lui, precum o copilă. E un mare om de lume şi punea la cale soarta Acestui regat la vremea când eu aveam grijă să mă port cuviincios cu milady Grey, mama soţului meu, şi mă supuneam primului meu bărbat. Warwick se uită la mine cu aerul că ar trebui să fiu tot la Grafton şi să hrănesc găinile.

Vreau să mă port glacial, dar mă tem că par numai ursuză. Şi spun fără tragere de inimă:

— Bine aţi revenit la curte.

— Sunteţi mereu plină de bunătate, replică el cu un zâmbet. Născută pentru a fi regină.

Fiul meu, Thomas Grey, scoate o exclamaţie de mânie, înfuriat ca un băieţandru ce e, şi iese din încăpere. Warwick îmi zâmbeşte radios.

— O, tinerii! Un băiat care promite, remarcă el.

— Mă bucur doar că n-a fost cu bunicul şi cu iubitul său unchi la Edgecote Moor, spun, simţind cât îl urăsc.

— O, şi eu la fel!

Da, poate că mă face să mă simt ca o neghioabă şi ca o femeie complet neputincioasă, dar ceea ce îmi stă în putinţă voi înfăptui. În caseta mea cu bijuterii e un medalion din argint uzat, înnegrit, iar înăuntru, încuiat în beznă, se află numele lui, Richard Neville, şi cel al lui George, ducele de Clarence, scrise cu sângele meu pe bucata de hârtie tăiată din colţul ultimei scrisori a tatii. Aceştia sunt duşmanii mei. I-am blestemat. Îi voi vedea morţi la picioarele mele.

Iarna anilor 1469-1470

În cel mai întunecat ceas al celei mai lungi nopţi, în miezul solstiţiului de iarnă, mama şi cu mine coborâm pe malul fluviului Tamisa, negru ca sticla. Poteca dinspre grădina Palatului Westminster merge de-a lungul apei şi fluviul e crescut în noaptea asta, însă foarte întunecat în beznă. Abia dacă-l vedem, dar îl auzim curgând pe lângă chei şi plescăind la baza zidurilor, şi-l simţim – o mare prezenţă neagră ce respiră ca un animal uriaş, sinuos, care se înalţă şi coboară blând, precum marea. Acesta e elementul nostru: trag în piept mirosul apei reci ca o femeie care respiră mireasma pământului natal după un exil îndelungat. Îi spun mamei:

— Trebuie să am un fiu.

Iar ea zâmbeşte şi-mi răspunde:

— Ştiu.

Are în buzunar trei amulete legate de trei fire; atentă ca un pescar ce pune momeala în undiţă, o aruncă pe fiecare în fluviu şi-mi întinde firul să-l ţin. Aud un mic plescăit la căderea fiecăreia în apă, ceea ce-mi aduce aminte de inelul de aur pe care l-am scos din râu acasă, acum cinci ani.

— Alege, îmi spune mama. Alege tu pe care-l scoţi.

Răsfiră cele trei fire în palma mea stângă, iar eu le ţin strâns. Luna iese din spatele unui nor. E o lună în descreştere, dolofană şi argintie, ce desenează o dâră de lumină de-a lungul apelor întunecate; aleg un fir şi-l ţin în mâna dreaptă.

— Ăsta.

— Eşti sigură?

— Da.

Pe dată, mama scoate din buzunar o foarfecă de argint şi taie celelalte două fire, iar apele întunecate înghit ceea

ce era legat la capătul lor.

— Ce erau acelea?

— Sunt lucrurile care nu se vor întâmpla niciodată; sunt viitorul pe care nu-l vom cunoaşte. Sunt copiii care nu se vor naşte, riscurile pe care nu ni le vom asuma şi norocul pe care nu-l vom avea, spune ea. S-au dus. Le-ai pierdut. Vezi ce ai ales în schimb.

Mă sprijin de zid ca să trag de fir şi el iese din apă şiroind. La capăt e o linguriţă de argint, o minunată linguriţă de argint pentru un prunc, iar când o prind în mână, văd în lumina lunii că are gravate pe ea o coroană mică şi numele „Edward”.

Celebrăm Crăciunul la Londra, ca pe o sărbătoare a reconcilierii, de parcă o sărbătoare va face din Warwick un prieten. Îmi aduc aminte de toate ocaziile când bietul rege Henric a încercat să-şi adune laolaltă duşmanii şi să-i determine să-i jure prietenie şi ştiu că alţi oameni de la curte îi văd pe Warwick şi pe George ca pe nişte oaspeţi preţuiţi şi râd pe ascuns.

Edward porunceşte ca festivitatea să fie grandioasă, aşa că în a douăsprezecea noapte aproape două mii de nobili englezi se aşază la cină alături de noi, Warwick fiind cel mai de seamă dintre ei. Edward şi cu mine purtăm coroanele şi veşminte bogate după cea mai nouă modă. În această iarnă port numai alb argintiu şi ţesătură de aur, iar lumea spune că sunt într-adevăr roza albă de York.

Edward şi cu mine oferim daruri la o mie de meseni şi favoruri tuturor. Warwick e oaspetele cel mai popular şi ne salutăm cu o curtoazie desăvârşită. Ba chiar, la cererea soţului meu, dansez cu cumnatul meu George, mână-n mână şi zâmbind chipului său atrăgător, copilăros. Mă izbeşte din nou cât de mult seamănă cu soţul meu: o versiune mai mică şi mai delicată a frumuseţii bălaie a lui Edward. Mă izbeşte din nou faptul că oamenii îl plac de

cum îl văd. Are tot farmecul spontan al neamului York şi niciun strop din onoarea lui Edward. Însă eu nu uit şi nu iert.

O întâmpin cu bunătate pe proaspăta lui mireasă, Isabel, fiica lui Warwick, îi urez bun venit la curtea mea şi-i doresc numai bine. E o biată fată subţire şi palidă şi pare îngrozită la culme de rolul pe care trebuie să-l joace în uneltirile tatălui ei. Acum a intrat prin căsătorie în cea mai înşelătoare şi mai primejdioasă familie din Anglia, la curtea regelui trădat de soţul ei. Are nevoie de puţină bunătate, aşa că mă port afectuos cu ea, precum o soră. Un străin aflat în vizită la curte în acest sezon, cel mai ospitalier dintre toate, ar crede că o iubesc ca pe o rudă. Ar crede că n-am pierdut un tată, un frate. Ar crede că n-am deloc ţinere de minte.

Dar nu uit. În caseta mea cu bijuterii e un medalion înnegrit, iar înăuntrul lui se află un colţ din ultima scrisoare a tatălui meu şi pe peticul acela de hârtie sunt scrise, cu sângele meu, numele lui Richard Neville, conte de Warwick, şi al lui George, duce de Clarence. Nu uit, iar într-o zi vor afla şi ei asta.

Warwick rămâne enigmatic, cel mai important bărbat din regat, după rege. Acceptă onorurile şi favorurile ce i se acordă cu o demnitate glacială, ca un om căruia i se cuvine totul. Complicele lui, George, e ca un pui de ogar care sare şi se gudură. Isabel, soţia lui George, şade alături de doamnele mele, între surorile mele şi cumnata mea Elizabeth, şi nu pot să nu zâmbesc văzând-o cum întoarce capul când soţul ei dansează sau cum tresare când el strigă tare, ridicând paharul în cinstea regelui. George cel atât de bălai şi cu faţa atât de rotundă a fost mereu un băiat iubit al Casei de York şi la această sărbătoare a Crăciunului se poartă cu fratele său mai mare nu doar ca şi cum ar fi fost iertat, ci ca şi cum i se va ierta

mereu orice. E copilul răzgâiat al familiei – crede într-adevăr că nu poate greşi cu nimic.

La şaptesprezece ani, cel mai tânăr dintre fraţii de York, Richard, ducele de Gloucester, un băieţandru mărunt de statură, dar chipeş, poate că e mezinul familiei, însă n-a fost niciodată preferatul. Dintre toţi băieţii de York, e singurul care seamănă cu tatăl lui: e negricios şi cu oase mici, un copil schimbat de spiriduşi faţă de chipeşii şi voinicii bărbaţi de York. E un tânăr pios şi gânditor şi se simte cel mai în largul lui în măreaţa reşedinţă din nordul Angliei, unde duce o viaţă a datoriei şi a slujirii austere a norodului său. Curtea noastră sclipitoare îi pare o ruşine, de parcă ne-am da importanţă ca nişte păgâni la o sărbătoare a Crăciunului. Se uită la mine, jur, de parcă aş fi un balaur întins cu lăcomie peste o comoară, nu o sirenă scăldându-se în ape argintii. Presupun că mă priveşte deopotrivă cu dorinţă şi cu frică. E un copil speriat de o femeie pe care n-o va putea înţelege niciodată. Pe lângă el, fiii mei Grey, doar puţin mai mici ca vârstă, se poartă ca nişte tineri de lume veseli. Îl invită întruna să vâneze cu ei, să meargă să bea în berării, să cutreiere străzile mascaţi, iar el refuză cu nelinişte.

Vestea despre ceremonia noastră de Crăciun se răspândeşte în toată creştinătatea. Se spune că noua curte a Angliei e cea mai frumoasă, elegantă, manierată şi graţioasă din Europa. Edward e hotărât să facă aşa încât curtea engleză de York să devină la fel de renumită ca aceea burgundă pentru moda, frumuseţea şi cultura ei. Îi place muzica bună, aşa că la fiecare masă cântă coruri sau instrumentişti; doamnele mele şi cu mine învăţăm dansurile de la curte şi compunem altele proprii. Fratele meu Anthony e un excelent îndrumător şi sfătuitor în toate acestea. A călătorit în Italia şi vorbeşte despre noile învăţături şi noile arte, despre frumuseţea oraşelor

străvechi din Grecia şi despre Roma, despre cum pot fi înnoite artele şi studiul lor. Discută cu Edward despre aducerea unor pictori, poeţi şi muzicieni din Italia, despre folosirea avuţiei coroanei pentru a întemeia şcoli şi universităţi. Vorbeşte despre noua învăţătură, despre noua ştiinţă, despre aritmetică şi astronomie, despre tot ce e nou şi minunat. Vorbeşte despre o aritmetică ce porneşte de la cifra zero şi încearcă să explice cum transformă ea totul. Vorbeşte despre o ştiinţă ce poate calcula distanţe care nu pot fi măsurate: spune că ar trebui să fie posibilă aflarea distanţei până la lună. Elizabeth, soţia lui, îl urmăreşte liniştită şi spune că e un mag, un înţelept. Suntem o curte a frumuseţii, graţiei şi învăţăturii, iar Edward şi cu mine avem în stăpânire tot ce e mai bun.

Mă uimeşte costul întreţinerii curţii, preţul acestei mari frumuseţi, chiar şi costul hranei, nesfârşitele solicitări din partea fiecărui curtean de a i se acorda o audienţă, o dregătorie, o bucată de pământ sau o favoare, un post din care să poată impune biruri sau ajutor ca să revendice o moştenire.

— Asta înseamnă să fii rege, îmi spune Edward în timp ce semnează ultima cerere a zilei. Ca rege al Angliei stăpânesc totul. Fiecare duce, conte şi baron are pământurile pe care le are fiindcă i le-am acordat eu; fiecare cavaler şi scutier aflat mai jos de ei are un pârâu desprins din râu. Fiecare agricultor mărunt, arendaş, proprietar pe viaţă şi ţăran aflat mai jos de aceştia depinde de favorurile mele. Trebuie să împart averi şi putere pentru ca râurile să curgă mai departe. Iar dacă treaba merge prost, la cel mai mic semn că ar merge prost, cineva se va trezi să spună că ar vrea ca Henric să se întoarcă pe tron, că era mai bine pe vremuri. Sau că e de părere că fiul lui, Edward, sau George s-ar dovedi mai generoşi. Sau, pe Dumnezeu, există undeva alt pretendent

la tron – Henry, fiul lui Margaret Beaufort, ce-ar fi să-l avem pe băiatul de Lancaster de data asta? – care ar putea iuţi curgerea. Ca să-mi păstrez puterea, trebuie să dăruiesc cu urcioare alese cu grijă şi aşezate cu grijă la intervale potrivite. Trebuie să-i mulţumesc pe toţi, dar pe niciunul prea mult.

— Sunt nişte ţărani lacomi! replic cu iritare. Iar loialitatea lor se îndreaptă încotro le-o cer interesele. Nu se gândesc decât la propriile dorinţe. Sunt mai răi decât şerbii!

El îmi zâmbeşte.

— Într-adevăr, aşa sunt. Absolut toţi. Şi fiecare din ei vrea propria moşioară şi propria casă, exact aşa cum eu îmi doresc tronul şi la fel de mult cum ţi-ai dorit tu reşedinţa de la Sheen şi dregătoriile pentru toate rubedeniile tale. Toţi suntem nerăbdători să dobândim avere şi pământ, iar eu stăpânesc totul şi trebuie să fac împărţeala cu grijă.

Primăvara anului 1470

Când vremea se încălzeşte şi dimineţile devin mai luminoase, iar păsările încep să cânte în grădinile Palatului Westminster, informatorii lui Edward aduc din Lincolnshire rapoarte despre o nouă revoltă în favoarea regelui Henric, ca şi cum acesta n-ar fi fost uitat de tot restul lumii şi nu şi-ar duce zilele liniştit în Turnul Londrei, mai mult pustnic decât prizonier.

— Va trebui să plec, îmi spune Edward cu scrisoarea în mână. Dacă acest conducător, cine-o fi el, e avangarda Margaretei de Anjou, va trebui să-l înfrâng înainte ca ea să debarce cu armata ca să-l sprijine. Se pare că are de gând să-l folosească pentru a pune la încercare sprijinul de care se bucură cauza ei, iar când va vedea că a adunat o oştire engleză în numele ei, va acosta cu armata ei franceză şi atunci va trebui să le înfrunt pe amândouă.

— Vei fi în siguranţă? îl întreb. Împotriva persoanei ăsteia care nu are nici măcar curajul de-a purta un nume?

— La fel ca întotdeauna, îmi răspunde calm. Dar nu voi lăsa armata să pornească din nou la luptă fără mine. Trebuie să fiu acolo. Trebuie să conduc.

— Şi unde-i credinciosul tău prieten Warwick? întreb caustic. Dar fratele tău de încredere, George? Adună oşti pentru tine? Se grăbesc să-ţi fie alături?

Tonul meu îl face să zâmbească.

— O, greşeşti, mică regină a neîncrederii! Am aici o scrisoare de la Warwick prin care se oferă să adune soldaţi care să lupte alături de mine, iar George spune că va veni îi el.

— Atunci ai grijă să-i veghezi în timpul bătăliei, stărui, deloc convinsă. N-ar fi primii care să aducă soldaţi pe câmpul de luptă şi să schimbe tabăra în ultima clipă. Când vei avea duşmanul în faţă, aruncă o privire în spatele tău,

să vezi ce fac în ariergardă prietenii tăi credincioşi şi adevăraţi.

— Mi-au promis loialitate, mă linişteşte el. Cu adevărat, scumpa mea. Ai încredere în mine! Pot câştiga bătălii.

— Ştiu că poţi, ştiu. Dar e atât de greu să te văd plecând la război! Când se va termina? Când vor înceta să mai adune armate pentru o cauză pierdută?

— În curând. Vor vedea că suntem uniţi şi puternici. Warwick va aduce nordul de partea noastră, iar George se va dovedi un frate credincios. Richard e alături de mine, ca întotdeauna. Voi veni acasă de îndată ce acest om e înfrânt. Voi veni acasă repede şi voi dansa cu tine în dimineaţa de întâi Mai, iar tu vei zâmbi.

— Edward, ştii, de data asta, doar de data asta, cred că nu pot îndura să te văd plecând. Nu poate Richard să conducă armata? împreună cu Hastings? Nu poţi rămâne cu mine? De data asta, numai de data asta!

Îmi ia mâinile şi-şi lipeşte buzele de ele. Neliniştea mea nu-l tulbură, ci îl amuză. Zâmbeşte.

— O, de ce? De ce de data asta? De ce e atât de important de data asta? Ai ceva să-mi spui?

Nu-i pot rezista. Îi zâmbesc la rândul meu.

— Am într-adevăr ceva să-ţi spun. Însă am amânat.

— Ştiu, ştiu. Credeai că nu ştiu? Destăinuie-mi aşadar, ce spune secretul ăsta despre care n-ar trebui să am habar?

— E ceva care ar trebui să mi te aducă acasă teafăr. Ceva care ar trebui să mi te aducă acasă repede, nu să te trimită de acasă cu toată fala.

Aşteaptă, zâmbind. A tot aşteptat să-i spun, în timp ce eu m-am desfătat cu taina.

— Spune-mi, mă îndeamnă. Secretul ăsta trebuia de mult rostit.

— Sunt iarăşi grea! Şi de astă dată ştiu că e băiat.

Mă trage la pieptul lui şi mă îmbrăţişează cu blândeţe.

— Bănuiam eu! Bănuiam că eşti grea. Am simţit! Dar cum poţi şti că e băiat, mica mea vrăjitoare, făcătoarea mea de farmece?

Îi zâmbesc, stăpână pe misterele femeieşti.

— A, nu e nevoie să afli de unde ştiu. Dar sunt sigură. Poţi fi încredinţat de asta. Să ştii că vom avea un băiat.

— Fiul meu, prinţul Edward, spune el.

Râd, gândindu-mă la linguriţa de argint pe care am scos-o din fluviul întunecat, în ajunul miezului iernii.

— De unde ştii că-l va chema Edward?

— Sigur că aşa îl va chema. Am hotărât de ani buni.

— Fiul tău, prinţul Edward, repet eu. Aşadar, ai grijă să te întorci acasă nevătămat, la timp pentru naşterea lui.

— Ştii când?

— La toamnă.

— Voi veni acasă nevătămat şi-ţi voi aduce piersici şi cod sărat. La ce ai poftit mereu când ai fost grea cu Cecily?

— La fenicul, spun râzând. Ca să vezi, îţi aminteşti! Nu mă puteam sătura de el. Ai grijă să vii acasă ca să-mi aduci fenicul şi orice-aş mai pofti. Pruncul ăsta e băiat, e prinţ, trebuie să aibă tot ce doreşte. Se va naşte cu o linguriţă de argint în gură.

— Voi veni acasă. Nu trebuie să-ţi faci griji. Nu vreau să se nască încruntat!

— Atunci păzeşte-te de Warwick şi de fratele tău! N-am încredere în ei.

— Promiţi să te odihneşti, să fii veselă şi să-l întăreşti să crească voinic în pântecul tău?

— Promiţi să te întorci nevătămat şi să-i întăreşti moştenirea? îl întreb la rândul meu.

— Promit.

S-a înşelat. Dumnezeule bun, cât de tare s-a înşelat

Edward! Nu în privinţa câştigării bătăliei, slavă Domnului, căci aceea a fost bătălia pe care au numit-o Losecoat Field[3], când neghiobii desculţi care luptau pentru un rege cu mintea dusă s-au grăbit atât de tare să fugă, încât şi-au aruncat armele şi chiar hainele din spinare ca să scape de şarja condusă de soţul meu, care îşi croia drum prin rândurile lor ca să-şi respecte promisiunea pe care mi-o făcuse, aceea de a veni acasă la timp ca să-mi aducă piersici şi fenicul.

Nu, s-a înşelat cu privire la loialitatea lui Warwick şi a lui George, fratele lui, care s-a dovedit că plănuiseră răscoala, o plătiseră şi hotărâseră ca de data asta să se asigure de înfrângerea lui Edward. Aveau de gând să-l omoare pe soţul meu şi să-l aşeze pe tron pe George. Propriul lui frate şi Warwick, care-i fusese cel mai bun prieten, au decis împreună că singura cale de a-l înfrânge pe Edward era să-l înjunghie pe la spate pe câmpul de luptă şi ar fi făcut-o, însă el a gonit atât de iute în fruntea şarjei, încât nimeni nu l-a putut prinde din urmă.

Chiar înainte să înceapă bătălia, lordul Richard Welles, conducătorul cel mărunt, a îngenuncheat în faţa lui Edward, i-a mărturisit care era planul şi i-a arătat ordinele de la Warwick şi banii de la George. L-au plătit să conducă o răscoală în numele regelui Henric, dar în realitate era doar o manevră înşelătoare, menită să-l atragă pe Edward în luptă şi să-l omoare. Warwick îşi învăţase cu adevărat lecţia, învăţase că nu poţi ţine captiv un bărbat ca Edward al meu; trebuie să moară ca să fie înfrânt. George, propriul lui frate, îşi învinsese afecţiunea frăţească. Era pregătit să taie beregata fratelui său pe câmpul de luptă şi să calce prin sângele lui ca să pună mâna pe coroană. Cei doi îl mituiseră pe bietul lord Welles şi-i porunciseră să işte o bătălie ca să-l aducă pe Edward în ghearele primejdiei, iar

---

3 Câmpul hainelor pierdute (n.t.).

apoi au descoperit încă o dată că soţul meu era prea mult pentru ei. Când a văzut dovezile împotriva lor, Edward i-a chemat să i se înfăţişeze ca rude – prietenul care-i fusese frate mai mare şi tânărul care-i era frate cu adevărat; iar când n-au venit, a ştiut în sfârşit ce să creadă despre ei şi i-a convocat ca trădători, să-i dea socoteală, dar ei plecaseră de mult.

— Îi voi vedea morţi! îi spun mamei.

Şedem în faţa unei ferestre deschise, în odaia mea personală din Palatul Westminster, torcând lână şi fir de aur ca să facem o mantie scumpă pentru prunc. Va fi o ţesătură din cea mai pură lână de miel şi aur nepreţuit, o mantie potrivită pentru un mic prinţ, cel mai măreţ prinţ din creştinătate.

— Îi voi vedea pe amândoi morţi. Jur, orice-ai spune!

Ea face un semn spre fusul din mâna ei şi spre lâna pe care o dărăcesc şi-mi zice:

— Nu pune dorinţe de rău în pelerina lui.

Opresc roata şi dau lâna deoparte.

— Aşa. Lucrul poate să aştepte, dar dorinţele de rău, nu.

— Ştiai că Edward i-a promis lordului Richard Welles că-l va lăsa să plece în siguranţă dacă-şi mărturiseşte trădarea şi scoate la iveală uneltirea, dar după ce acesta a făcut-o, şi-a călcat cuvântul şi l-a omorât?

Clatin din cap. Chipul mamei e grav.

— Acum familia Beaufort îl jeleşte pe Welles, care e rudă cu ei, iar Edward le-a oferit încă un motiv de ură duşmanilor lui. Mai mult, şi-a călcat cuvântul. Nimeni nu se va mai încrede în el; nimeni nu va mai îndrăzni să i se predea. A arătat căeun om în care nu se poate avea încredere. La fel de rău ca Warwick.

Ridic din umeri.

— Ăştia sunt sorţii războiului. Margaret Beaufort îi cunoaşte la fel de bine ca şi mine. Şi ar fi fost oricum

nefericită, din moment ce e moştenitoarea Casei de Lancaster, iar noi l-am chemat pe soţul ei, Henry Stafford, să lupte alături de noi. Bietul om, prins între ea şi convocarea noastră! adaug cu un râs aspru.

Mama nu-şi poate ascunde zâmbetul şi spune cu răutate:

— Fără îndoială că şi-a petrecut tot timpul în genunchi! Pentru o femeie care se laudă că Dumnezeu pleacă urechea la ea, n-are cine ştie ce beneficii cu care s-o dovedească.

— Oricum, Welles n-are importanţă. Fie viu, fie mort. Important e că Warwick şi George se îndreaptă spre coasta Franţei, vorbindu-ne de rău şi sperând să adune o armată. Avem un nou duşman şi el e chiar în casa noastră, propriul nostru moştenitor. Ce mai familie e şi asta de York!

— Unde sunt cei doi acum? întreabă mama.

— După spusele lui Anthony, pe mare, în drum spre Calais. Isabel e grea, la bordul corăbiei, împreună cu ei, şi n-o are decât pe mama sa, contesa de Warwick, s-o îngrijească. Cu siguranţă nădăjduiesc să intre în Calais şi să adune o armată. Warwick e iubit acolo. Iar dacă se instalează în Calais, nu vom avea pic de siguranţă cu ei aşteptând pe celălalt ţărm al Canalului Mânecii, ameninţându-ne corăbiile, la jumătate de zi distanţă de Londra. Nu trebuie să intre în Calais; trebuie să-i împiedicăm! Edward a trimis flota pe mare, însă corăbiile noastre nu-i vor prinde din urmă la timp.

Mă ridic în picioare şi mă aplec pe fereastra deschisă, în lumina soarelui. E o zi caldă. Mai jos, Tamisa scânteiază ca o fântână arteziană, iar apele ei sunt calme. Mă uit spre sud-vest. La orizont se zăreşte o fâşie de nori întunecaţi, ca şi cum pe mare ar putea fi vreme rea. Apropii buzele şi scot un fluierat uşor.

În spatele meu o aud pe mama lăsând fusul deoparte şi

scoţând la rândul ei un fluierat slab. Cu ochii pe dunga norilor, îmi las respiraţia să şuiere ca un vânt de furtună. Mama se apropie din spate şi-mi cuprinde cu braţul mijlocul îngroşat. Fluierăm împreună în aerul primăvăratic, stârnind o furtună.

Încet, dar cu putere, norii negri se adună unul peste altul, până când departe, deasupra mării, la sud, se iveşte o grămadă de nori negri de furtună ameninţători. Aerul se schimbă. Mă trece un fior din cauza răcorii subite, aşa că întoarcem amândouă spatele zilei tot mai reci şi mai întunecoase şi închidem fereastra chiar când se stârneşte prima rafală de ploaie.

— S-ar părea că e furtună pe mare, remarc.

O săptămână mai târziu, mama vine la mine cu o scrisoare în mână.

— Am veşti de la verişoara mea din Burgundia. Îmi scrie că George şi Warwick au fost împinşi de vânt departe de coasta Franţei şi apoi au fost la un pas de naufragiu pe marea răzvrătită din dreptul portului Calais. Au implorat fortul să-i lase să intre, de dragul lui Isabel, însă cei de la castel au ridicat lanţul la intrare şi nu le-au îngăduit să intre. S-a stârnit din senin un vânt puternic şi valurile aproape că i-au izbit de ziduri. Cum fortul nu le-a îngăduit intrarea, iar valurile erau mari, n-au putut acosta. Biata Isabel a intrat în chinurile facerii în toiul furtunii. Au fost zvârliţi de colo-colo timp de ore întregi şi pruncul a murit.

Îmi fac cruce.

— Dumnezeu să-l binecuvânteze pe micuţ! Nimeni nu i-ar fi dorit asta.

— Nimeni nu i-a dorit-o, spune cu tărie mama. Dar dacă Isabel nu ar fi urcat pe corabie cu trădătorii, s-ar fi aflat în siguranţă în Anglia, cu moaşe şi prietene care să-i poarte de grijă.

— Biata fată! exclam cu o mână pe propria-mi burtă

mare. Biata fată! Căsătoria ei măreaţă nu i-a adus nicio bucurie. Îţi aminteşti cum arăta când a venit la curte de Crăciun?

— Sunt şi veşti mai rele, continuă mama. Warwick şi George s-au dus la marele lor prieten, regele Ludovic al Franţei, iar acum cei doi s-au întâlnit cu Margareta d’Anjou la Angers şi ţes un nou complot, aşa cum ţesem noi aici.

— Warwick continuă să se ridice împotriva noastră?

Mama se strâmbă.

— Trebuie să fie într-adevăr un om hotărât, dacă şi-a văzut propriul nepot născându-se mort în timp ce familia lui e fugară şi dacă, după ce s-a aflat la un pas de naufragiu, a trecut direct la renegarea jurămintelor sale de credinţă, însă nimic nu-l opreşte. Ai fi crezut că o furtună iscată din senin îl va pune pe gânduri, dar nimic nu-l pune pe gânduri. Acum o curtează pe Margareta d’Anjou, împotriva căreia a luptat cândva. A trebuit să-şi petreacă o jumătate de oră în genunchi, cerându-i iertare ei, cel mai mare duşman al său. Fără acest act de penitenţă n-a vrut să-l primească. Dumnezeu s-o binecuvânteze, mereu şi-a dat nişte aere grozave!

— Ce crezi că plănuieşte?

— Regele francez e cel care pune acum la cale dansul. Warwick se crede un „făcător de regi”, dar acum e o marionetă. Regele Franţei e poreclit „păianjenul” şi trebuie să spun că urzeala lui e mai fină chiar decât a noastră. Vrea să-l răstoarne pe soţul tău şi să ne ciuntească ţara. Îi foloseşte pe Warwick şi pe Margareta d’Anjou pentru asta. Fiul Margaretei, aşa-zisul prinţ de Wales, prinţul Edward de Lancaster, se va însura cu Anne, fiica mai mică a lui Warwick, pentru ca astfel cei doi părinţi mincinoşi să fie uniţi printr-un pact pe care să nu-l poată încălca. Apoi îmi închipui că vor veni cu toţii în Anglia ca să-l elibereze pe Henric din Turn.

— Micuţa Anne Neville?! întreb, distrasă imediat de vestea asta uluitoare. O dau monstrului aceluia de Edward ca să se asigure că tatăl ei nu va juca prefăcut?

— Da, o vor face, încuviinţează mama. Are numai paisprezece ani şi o mărită cu un băiat căruia i s-a îngăduit să aleagă cum să-şi execute duşmanii când avea unsprezece ani. A fost crescut să fie un diavol. Anne Neville se întreabă cu siguranţă dacă urcă spre poziţia de regină sau cade în rândul damnaţilor.

— Dar asta schimbă totul pentru George, spun gândind cu voce tare. Una era să lupte cu fratele lui, regele, când spera să-l omoare şi să-i urmeze la tron, dar acum? De ce să lupte împotriva lui Edward când nu câştigă nimic pentru sine? De ce să lupte cu fratele lui ca să-l pună pe tron pe regele de Lancaster şi apoi pe prinţul de Lancaster?

— Bănuiesc că nu s-a gândit că se va întâmpla una ca asta când a pornit pe mare cu o soţie căreia i se apropia sorocul şi cu un socru hotărât să câştige coroana. Însă acum şi-a pierdut fiul şi moştenitorul, iar socrul lui are o a doua fată care ar putea deveni regină. Perspectivele lui George s-au schimbat foarte mult. Ar trebui să aibă atâta minte încât să-şi dea seama de asta. Dar crezi că are?

— Ar trebui să-l sfătuiască cineva.

Privirile ni se întâlnesc. Mamei nu trebuie niciodată să-i vorbesc lămurit: ne înţelegem una pe alta de minune.

— O vizitezi pe mama regelui înainte de cină? mă întreabă ea.

Iau piciorul de pe pedala roţii de tors, o opresc cu mâna şi spun:

— Hai să mergem s-o vedem acum.

Şade împreună cu doamnele ei, cosând la o învelitoare pentru altar. Una dintre ele citeşte din Biblie în timp ce restul lucrează. E renumită pentru pioşenia ei; bănuiala că noi nu suntem la fel de sfinte ca ea, ba mai rău chiar,

păgâne sau, cel mai rău dintre toate, vrăjitoare, e doar una din numeroasele temeri pe care le are cu privire la mine. Anii n-au îmbunătăţit felul în care mă priveşte. N-a vrut să mă căsătoresc cu fiul ei şi chiar şi acum, deşi mi-am dovedit rodnicia şi m-am arătat o soţie bună pentru el, tot mă urăşte. Şi asta nu-i tot, a fost atât de lipsită de atenţie încât Edward i-a dat reşedinţa Fotheringhay ca s-o ţină departe de curte. Cât despre mine, sfinţenia ei nu mă impresionează: dacă era o femeie atât de bună, ar fi trebuit să-l înveţe pe George să se poarte mai bine. Dacă Dumnezeu ar fi plecat urechea la rugăciunile ei, nu şi-ar fi pierdut soţul şi pe fiul ei Edmund. Îi fac o reverenţă când intrăm, iar ea se ridică şi apoi se pleacă într-o reverenţă adâncă. Le face semn din cap femeilor să-şi ia lucrul şi să se retragă într-un capăt al odăii. Ştie că n-o vizitez ca să mă interesez de sănătatea ei. Nu ne iubim deloc şi asta nu se va schimba niciodată.

— Alteţă, sunt onorată, îmi spune pe ton indiferent.

— Milady mamă, plăcerea e de partea mea, răspund zâmbind.

Ne aşezăm toate în acelaşi timp, ca să evităm problema întâietăţii, iar ea aşteaptă să vorbesc.

— Îmi fac atâtea griji pentru voi! spun dulce. Sunt sigură că vă frământaţi din pricina lui George, aflat atât de departe de casă, proclamat trădător şi practic prins în capcană cu vânzătorul de ţară Warwick, înstrăinat de fratele şi de familia lui! Primul lui prunc e pierdut, propria-i viaţă se află în primejdie atât de mare...

Ea clipeşte. Nu s-a aşteptat să mă preocupe preferatul ei, George.

— Sigur că-mi doresc să se împace cu noi, spune cu precauţie. E întotdeauna trist când fraţii se ceartă.

— Iar acum am aflat că George îşi abandonează propria familie, spun pe un ton plângăreţ. Un renegat – întors nu

doar împotriva fratelui său, ci şi împotriva voastră şi a casei noastre!

Se uită la mama, cerând din ochi o explicaţie.

— I-a alăturat Margaretei d’Anjou, o lămureşte mama fără înconjur. Fiul vostru, un York, va lupta pentru regele de Lancaster. E ruşinos!

— Va fi învins cu siguranţă, fiindcă Edward câştigă întotdeauna, spun. Iar atunci va trebui executat ca trădător. Cum ar putea Edward să-l cruţe, chiar şi din iubire frăţească, dacă George adoptă culorile Casei de Lancaster? Gândiţi-vă cum ar fi să moară cu un trandafir roşu prins la guler! Cât de mare ar fi ruşinea pe care aţi îndura-o! Ce-ar fi spus tatăl său?

E cu adevărat îngrozită.

— N-ar urma-o în ruptul capului pe Margareta de Anjou! Cel mai mare duşman al tatălui său?

— Margareta de Anjou a înfipt capul tatălui lui George într-o ţepuşă pe zidurile casei York, iar acum el o slujeşte, spun gânditoare. Cum ar putea vreunul din noi să-l ierte?

— Nu poate fi adevărat! exclamă ea. E posibil să fi fost ispitit să i se alăture lui Warwick. Îi e greu să fie mereu al doilea după Edward şi...

Se întrerupe, dar ştim tustrele că George e gelos pe toată lumea: pe fratele lui Richard, pe Hastings, pe mine şi pe tot neamul meu. Ştim că ea i-a umplut capul cu idei nebuneşti, anume că Edward e bastard şi prin urmare el e adevăratul moştenitor.

— Şi în plus, la...

— La ce-i foloseşte? completez cu glas suav. Văd ce părere aveţi despre el. Într-adevăr, nu se gândeşte decât la propriul câştig, niciodată la loialitate, la cuvântul dat sau la onoare. E tot numai George şi niciun pic de York.

Asta o face să roşească, dar nu poate nega că George e cel mai răzgâiat băieţandru egoist din câţi au schimbat

vreodată tabăra.

— Când a pornit cu Warwick, credea că acesta îl va face rege, spun fără menajamente. Apoi au aflat că nimeni nu-l vrea pe George ca rege, dacă-l poate avea pe Edward. Doar doi oameni din toată ţara cred că George e mai bun decât soţul meu.

Ea aşteaptă.

— George însuşi şi voi, întăresc eu. Apoi a fugit cu Warwick fiindcă nu îndrăznea să dea ochii cu Edward după ce l-a trădat din nou. Iar acum descoperă că planul lui Warwick s-a schimbat. Warwick nu-l va pune pe George pe tron. O va mărita pe Anne, fiica lui, cu Edward de Lancaster; îl va aşeza pe tron pe tânărul Edward de Lancaster şi astfel va deveni socrul regelui Angliei. George şi Isabel nu mai sunt aleşii lui pentru rolul de rege şi regină a Angliei. Acum sunt Edward de Lancaster şi Anne. Lucrul cel mai bun la care poate spera George e să fie cumnatul regelui uzurpator de Lancaster, în loc să fie fratele regelui de drept de York.

Mama lui George încuviinţează din cap.

— Nimic de câştigat pentru el, remarc. În schimbul unor mari eforturi şi al unor primejdii cumplite.

O las să se gândească la asta câteva clipe, apoi urmez:

— Pe de altă parte, dacă ar fi să schimbe iarăşi tabăra şi să se întoarcă la fratele lui, spăsit şi cu adevărat loial, Edward l-ar reprimi. Edward l-ar ierta.

— Da?

— Promit.

Nu adaug că eu nu-l voi ierta niciodată sau că el şi Warwick sunt morţi pentru mine şi aşa au fost de când i-au executat pe tatăl şi pe fratele meu, după bătălia de la Edgecote Moor, şi vor fi morţi şi de acum înainte, indiferent ce ar face. Numele lor se află în medalionul înnegrit din caseta mea cu bijuterii şi nu vor vedea lumina

decât după ce bărbaţii care le poartă vor păşi în bezna veşnică.

— Ar fi minunat dacă George, un tânăr fără sfetnici buni, ar auzi de la cineva, în particular, în taină, că se poate întoarce în siguranţă la fratele lui, remarcă mama ca din întâmplare, privind pe fereastră la norii ce gonesc pe cer. Uneori un tânăr are nevoie de poveţe bune. Uneori are nevoie să i se spună că a apucat pe o cale greşită, dar că se poate întoarce pe drumul cel bun. Un tânăr ca George n-ar trebui să lupte pentru Lancaster, să moară cu un trandafir roşu la guler. Un tânăr ca George ar trebui să se afle alături de familia lui, alături de fraţii lui care-l iubesc.

Se opreşte ca s-o lase pe mama lui să cugete la toate astea. Brodeşte într-adevăr totul de minune.

— Dacă i-ar spune cineva că e bine-venit să se întoarcă acasă, v-aţi putea avea fiul înapoi, fraţii s-ar reuni, York ar lupta din nou pentru York şi George n-ar pierde nimic. Ar fi fratele regelui Angliei şi duce de Clarence, aşa cum a fost întotdeauna. Ne-am putea îngriji ca Edward să-i redea poziţia. Aici se află viitorul lui. Dacă apucă pe cealaltă cale, George e... cum i s-ar putea spune?

Se opreşte ca să se întrebe cum ar putea fi numit fiul preferat al lui Cecily şi găseşte cuvintele potrivite:

— Un nerod absolut.

Mama regelui se ridică; mama se ridică şi ea. Dar eu rămân aşezată şi-i zâmbesc, lăsând-o să stea în picioare în faţa mea.

— Îmi face întotdeauna o mare plăcere să stau de vorbă cu voi amândouă! spune cu glasul tremurând de mânie.

Abia acum mă ridic, cu o mână pe pântecul ce ia proporţii, şi aştept să-mi facă o reverenţă, după care îi răspund politicos:

— O, şi mie! O zi bună, milady mamă.

Şi aşa s-a înfăptuit, la fel de uşor ca o vrajă. Fără să se

mai rostească o vorbă, chiar fără ştirea lui Edward, o doamnă de la curtea mamei sale hotărăşte s-o viziteze pe scumpa ei prietenă, soţia lui George, sărmana Isabel Neville. Doamna, acoperită de un văl gros, urcă pe o corabie, merge la Angers, o găseşte pe Isabel, nu pierde deloc timpul cu aceasta, care plânge în odaia ei, ci îl găseşte pe George şi-i vorbeşte despre dragostea duioasă a mamei sale şi despre grijile pe care şi le face pentru el. La rândul lui, George îi vorbeşte despre stânjeneala tot mai mare pe care o simte faţă de aliaţii de care nu e legat doar prin jurământ, ci şi prin căsătorie. E de părere că Dumnezeu nu le binecuvântează unirea, din moment ce pruncul lor a murit în furtună şi nimic n-a mers bine de când s-a însurat cu Isabel. De bună seamă, lui George n-ar trebui să i se întâmple niciodată un lucru atât de neplăcut, nu? Iar acum se trezeşte în tovărăşia duşmanilor familiei sale şi – mult mai grav pentru el – din nou pe locul al doilea. Renegatul George spune că va veni în Anglia împreună cu armata Lancaster invadatoare, însă de îndată ce va pune piciorul în regatul iubitului său frate, ne va spune unde au debarcat şi cât de numeroasă e oştirea. Va da impresia că-i susţine, în calitate de cumnat al prinţului de Wales din neamul Lancaster, până înainte de începerea bătăliei, iar atunci îi va ataca din spate şi va lupta ca să se alăture iarăşi fraţilor săi. Va fi din nou un fiu al Casei de York, unul din cei trei fii de York. Ne putem bizui pe el. Îi va distruge pe actualii săi prieteni şi pe rudele propriei sale soţii. E credincios Casei de York şi, în adâncul inimii, i-a fost întotdeauna credincios.

Soţul meu îmi aduce această veste încurajatoare, fără a fi conştient de faptul că e lucrătura femeilor, care-şi înfăşoară laţurile femeieşti în jurul bărbaţilor. Mă odihnesc pe patul de zi, cu o mână pe pântec, simţind cum mişcă pruncul.

— Nu e minunat? mă întreabă, cu adevărat încântat. George se întoarce la noi!

— Ştiu că-l iubeşti pe George. Dar până şi tu trebuie să recunoşti că e o jivină târâtoare absolută, incapabilă de loialitate.

Soţul meu cel cu inimă mare zâmbeşte şi spune cu bunătate:

— O, e George şi atât. Nu trebuie să fii prea dură cu el. A fost mereu preferatul tuturor; a fost mereu înclinat să-şi facă pe plac.

Reuşesc să zâmbesc la rândul meu.

— Nu sunt prea dură cu el. Mă bucur că s-a întors la tine.

Şi-n sinea mea adaug: „Dar e un om mort”.

Vara anului 1470

Alerg după soţul meu, cu mâna pe pântecul umflat, pe coridoarele lungi şi întortocheate ale Palatului Westminster. În urma noastră, servitorii dau zor, cărând felurite lucruri în braţe.

— Nu se poate să pleci! Mi-ai jurat că vei fi cu mine când ni se va naşte copilul! Va fi băiat, fiul tău! Trebuie să fii cu mine!

Se întoarce, cu chipul grav.

— Scumpa mea, fiul nostru nu va avea niciun regat dacă nu plec. Cumnatul lui Warwick, Henry Fitzhugh, a ridicat la arme ţinutul Northumberland. N-am nicio îndoială că Warwick va lovi în nord, iar apoi Margareta va debarca în sud cu armata ei. Va veni direct la Londra, ca să-şi elibereze soţul din Turn. Trebuie să plec, şi încă repede! Trebuie să mă ocup de el şi apoi să mă întorc, să pornesc în marş spre sud şi s-o prind pe ea înainte să vină aici, după tine. Nu îndrăznesc să mă opresc nici măcar pentru plăcerea de a mă certa cu tine.

— Dar eu? Cum rămâne cu mine şi cu fetele?

Îndreptându-se cu paşi mari spre grajduri, îi dă ordine secretarului, care aleargă în spatele lui cu un pupitru de scris. Se opreşte ca să le strige nişte porunci responsabililor cu grajdurile regale. Soldaţii dau fuga în sala armelor, ca să-şi ia armamentul şi platoşele, iar sergenţii răcnesc la ei să intre în formaţie. Căruţele uriaşe sunt încărcate iarăşi cu corturi, arme, alimente, echipamente. Marea armată York porneşte din nou în marş.

— Voi trebuie să mergeţi în Turn, spune el întorcându-se spre mine ca să-mi dea poruncile. Trebuie să vă ştiu în siguranţă. Mergeţi toate, chiar şi mama ta, în odăile regale din Turn. Pregăteşte-te acolo pentru naşterea copilului. Ştii

că voi veni la tine cât de repede voi putea!

— Când duşmanul e în Northumberland? De ce să merg în Turn, când pleci să te lupţi cu un duşman aflat la sute de kilometri distanţă?

— Pentru că numai dracul ştie precis unde vor debarca Warwick şi Margareta, răspunde el scurt. Bănuiesc că-şi vor împărţi forţele în două şi vor acosta cu una în nord, ca să sprijine răscoala de acolo, iar cu cealaltă în Kent. Dar nu ştiu. N-am primit veşti de la George. Nu ştiu ce plănuiesc cei doi. Dacă urcă pe Tamisa în timp ce eu lupt în Northumberland? Fii iubirea mea, fii curajoasă, fii regină! Du-te în Turn cu fetele şi ai grijă să fiţi în siguranţă. Atunci voi putea să lupt, să înving şi să vin acasă, la tine.

— Băieţii mei? întreb în şoaptă.

— Băieţii tăi vor veni cu mine. Îi voi feri de primejdie cât de mult îmi va sta în puteri, dar a sosit timpul să-şi joace rolul în bătălii, Elizabeth.

Pruncul se răsuceşte în pântecul meu, de parcă ar protesta şi el, iar bruscheţea mişcării mă amuţeşte o clipă.

— Edward, când vom fi în sfârşit în siguranţă?

— Când voi învinge, spune el calm. Lasă-mă să plec şi să înving acum, iubita mea!

Îl las să plece. Cred că nicio putere din lume nu l-ar fi putut opri. Le spun fetelor că vom sta în Londra, în Turn, unul din palatele lor preferate, şi că tatăl lor şi fraţii lor vitregi au plecat să lupte cu oamenii cei răi care încă mai tânjesc după fostul rege Henric, cu toate că acesta e şi el prizonier în Turn, tăcut în odăile sale aflate doar cu un cat mai jos de noi. Le spun că tatăl lor se va întoarce acasă teafăr. Când îl strigă noaptea, fiindcă visează urât despre regina cea haină, despre regele nebun şi despre unchiul lor cel făţarnic, Warwick, le promit că tatăl lor îi va înfrânge pe oamenii răi. Le promit că-i va aduce pe băieţi acasă teferi. Şi-a dat cuvântul. N-a dat greş niciodată. Va

veni acasă.

Însă de astă dată nu vine. De astă dată nu vine.

El şi fraţii săi de arme – Anthony, fratele meu, Richard, fratele lui, iubitul lui prieten sir William Hastings şi susţinătorii săi loiali – se trezesc în Doncaster, la orele mici ale dimineţii, zgâlţâiţi de doi menestreli ai regelui, care venind acasă beţi după ce au petrecut cu târfele, aruncă din întâmplare o privire peste zidurile castelului şi văd torţe pe drum. Avangarda duşmanului ce mărşăluieşte noaptea, semn sigur că Warwick se află la comanda armatei, este la distanţă de numai o oră, poate de numai câteva clipe, şi vine să-l înşface pe rege înainte ca acesta să poată ajunge la oştirea lui. Întregul nord s-a ridicat împotriva regelui şi e gata să lupte pentru Warwick, iar grupul regal va fi capturat în câteva clipe. În această parte a lumii, influenţa lui Warwick e profundă şi vastă, iar fratele şi cumnatul lui s-au întors împotriva lui Edward, luptând pentru ruda lor şi pentru regele Henric, şi vor sosi la poarta castelului într-o oră. Nu există pic de îndoială în mintea nimănui că de astă dată Warwick nu va lua prizonieri.

Edward îi trimite pe băieţi la mine, pe urmă se aruncă în şa împreună cu Richard, Anthony şi Hastings şi pornesc prin noapte, disperaţi să nu fie capturaţi de Warwick sau de rudele acestuia, siguri că de data asta îi va aştepta o execuţie rapidă. Warwick a încercat o dată să-l prindă pe Edward şi să-l ţină captiv, aşa cum noi l-am prins pe Henric şi-l ţinem captiv, şi a învăţat că nu există victorie mai definitivă ca moartea. Nu va mai încerca niciodată să-l întemniţeze pe Edward şi să aştepte ca toţi să se recunoască înfrânţi. De astă dată vrea să-l vadă mort.

Edward se avântă în beznă cu prietenii şi rudele lui şi nu are timp să-mi trimită vorbă, să-mi spună unde să ne întâlnim; nu poate nici măcar să-mi scrie ca să mă anunţe

unde merge. Mă îndoiesc că ştie. Nu face decât să se îndepărteze de o moarte sigură. Se va gândi mai târziu cum să se întoarcă. Acum, în noaptea asta, regele fuge ca să scape cu viaţă.

Toamna anului 1470

Veştile sosesc la Londra sub formă de zvonuri nesigure şi toate sunt, de fiecare dată, proaste. Warwick debarcă în Anglia, aşa cum a prezis Edward, însă un lucru pe care nu l-a prezis e graba nobililor de a se alătura trădătorului, în sprijinul regelui pe care l-au lăsat să putrezească în Turn în ultimii cinci ani. I se alătură contele de Shrewsbury. I se alătură Jasper Tudor – care poate ridica la arme aproape toată Ţara Galilor. I se alătură lordul Thomas Stanley – care a primit inelul cu rubin la turnirul ţinut cu prilejul încoronării mele şi mi-a spus că deviza lui e „Fără schimbare”. O mulţime de nobili cu rang mai mic îi urmează pe aceşti comandanţi influenţi, iar Edward ajunge repede să fie depăşit numeric în propriul său regat. Toate familiile din tabăra Lancaster îşi caută şi-şi lustruiesc vechile arme, nădăjduind că vor mărşălui din nou victorioase. E aşa cum m-a prevenit el: n-a reuşit să împartă avuţia îndeajuns de repede, îndeajuns de drept, unui număr îndeajuns de mare de oameni. N-am reuşit să extindem destul de mult şi destul de profund influenţa familiei mele. Iar acum aceşti oameni cred că le va merge mai bine sub conducerea lui Warwick şi a bătrânului rege nebun decât sub conducerea lui Edward şi a familiei mele.

Edward ar fi fost ucis pe loc dacă era prins; dar le-a scăpat – măcar atâta lucru e limpede. Însă nimeni nu ştie unde se află şi în fiecare zi vine la mine, în Turn, cineva care mă asigură că l-a văzut şi că trăgea să moară din cauza rănilor, ori că l-a văzut şi că fugea în Franţa, ori că l-a văzut pe un catafalc şi că e mort.

Băieţii mei sosesc în Turn, murdari de praful drumului, osteniţi şi furioşi că n-au fugit cu regele. Încerc să nu mă agăţ de ei, să nu-i sărut mai des decât o dată dimineaţa şi o dată seara, dar îmi vine greu să cred că s-au întors la

mine teferi. Aşa cum nu-mi vine să cred că soţul şi fratele meu nu s-au întors.

Trimit pe cineva la Grafton, s-o aducă pe mama alături de noi, în Turn. Am nevoie de sfatul şi de tovărăşia ei, iar dacă suntem cu adevărat pierduţi şi trebuie să plec din ţară, voi vrea să vină cu mine. Însă mesagerul se întoarce cu o expresie gravă zugrăvită pe chip.

— Milady mama voastră nu e la ea acasă, îmi spune.

— Atunci unde e?

Are un aer încurcat, de parcă şi-ar dori să-mi dea altcineva vestea cea proastă.

— Spune-mi îndată! îi cer pe un ton ascuţit din cauza fricii. Unde e?

— E arestată. Din ordinul contelui de Warwick. A poruncit să fie arestată, iar oamenii lui au venit la Grafton şi au luat-o.

— Mama e în mâinile lui Warwick?!

Îmi aud în urechi bubuitul propriei inimi.

— Mama e prizonieră?

— Da.

Aud un răpăit slab şi văd că mâinile îmi tremură atât de tare, încât inelele mi se lovesc de braţele jilţului. Trag aer în piept ca să-mi recapăt cumpătul şi apuc strâns braţele jilţului, ca să mă opresc din tremurat. Fiul meu Thomas se apropie şi rămâne în picioare de o parte a jilţului meu; Richard vine de partea cealaltă.

— Sub ce acuzaţie?

Gândesc intens. Nu poate fi trădare: nimeni n-ar putea afirma că mama a făcut mai mult decât să mă povăţuiască. Nimeni n-ar putea-o acuza de trădare, când a fost o soacră bună pentru regele încoronat şi o tovarăşă iubitoare pentru regina lui. Nici măcar Warwick nu se poate coborî atât de jos încât să acuze o femeie de trădare şi s-o decapiteze pentru că-şi iubeşte fiica! Dar acesta e

omul care mi-a ucis tatăl şi fratele fără motiv. Pesemne că doreşte numai să-mi frângă inima şi să-i răpească lui Edward sprijinul familiei mele. Acesta e omul care mă va omorî dacă va pune vreodată mâna pe mine.

— Îmi pare foarte rău, Alteţă...

— Sub ce acuzaţie? repet pe un ton poruncitor.

Îmi simt gâtul uscat şi tuşesc uşor.

— Vrăjitorie, spune omul.

Nu-i nevoie de judecată pentru a executa o vrăjitoare, deşi judecata n-a dat greş niciodată: e uşor de găsit oameni care să depună mărturie, sub jurământ, că le-au murit vacile ori că i-a aruncat calul din şa din cauza deochiului unei vrăjitoare. Dar oricum nu e nevoie nici de martori, nici de judecată. Pentru dovedirea vinovăţiei unei vrăjitoare e nevoie de un singur preot sau un lord ca Warwick care poate s-o declare pur şi simplu vinovată şi nimeni n-o va apăra. Iar atunci poate fi sugrumată şi îngropată la răscrucea satului. De obicei, fierarul e pus s-o sugrume, fiindcă, datorită meseriei sale, are mâini puternice. Mama e o femeie înaltă, o frumuseţe renumită, cu gât lung şi subţire. Orice bărbat ar putea să stoarcă viaţa din ea în câteva minute. Nu e nevoie de un fierar musculos. Orice membru al gărzii lui Warwick ar putea face asta cu uşurinţă; ar face-o într-o clipă dacă i s-ar cere, dacă i-ar cere-o Warwick.

— Unde e? întreb. Unde a dus-o?

— La Grafton nu ştie nimeni încotro au apucat, spune omul. Am iscodit pe toată lumea. Au venit nişte oameni călare, au urcat-o pe mama voastră în şa, în spatele comandantului lor, şi au dus-o spre nord. N-au spus nimănui unde merg. Au spus doar că e arestată pentru vrăjitorie.

— Trebuie să-i scriu lui Warwick, spun iute. Du-te şi mănâncă, apoi ia un cal odihnit. Am nevoie să goneşti cât

de repede poţi. Eşti pregătit să pleci pe dată?

— Pe dată, spune el făcând o plecăciune, apoi iese.

Îi scriu lui Warwick, cerându-i s-o elibereze. Le scriu tuturor arhiepiscopilor care au fost cândva de partea noastră şi tuturor celor care mă gândesc că ne-ar putea lua apărarea. Le scriu vechilor prieteni ai mamei şi rudelor ei din tabăra Lancaster. Îi scriu chiar şi lui Margaret Beaufort, care, în calitate de moştenitoare a Casei de Lancaster, ar putea să aibă o oarecare influenţă. Apoi merg în capela mea, capela reginei, îngenunchez şi mă rog la Dumnezeu toată noaptea să nu lase ca acest om plin de răutate să ia viaţa acestei femei atât de bune, care e înzestrată numai cu o clarviziune sacră, cu câteva şiretlicuri păgâne şi cu o lipsă absolută de apărare. În zori scriu numele ei pe o pană de porumbel şi o trimit pe apă la vale, ca s-o previn pe Melusina că fiica ei e în primejdie.

Şi apoi trebuie să aştept veşti. Aştept o săptămână întreagă, fără să aflu nimic şi temându-mă de tot ce poate fi mai rău. Zilnic vin oameni să-mi spună că soţul meu a murit. Acum mă tem că vor spune acelaşi lucru despre mama şi că voi rămâne cu desăvârşire singură pe lume. Mă rog la Dumnezeu, îi şoptesc fluviului: cineva trebuie s-o salveze pe mama! Şi într-un final aflu că a fost eliberată, iar două zile mai târziu vine la mine, în Turn.

Alerg în braţele ei şi plâng de parcă aş avea zece ani. Ea mă ţine strâns şi mă leagănă, de parcă aş fi din nou fetiţă, iar când îi privesc chipul iubit văd că are lacrimi pe obraji.

— Sunt teafără, spune ea. Nu mi-a făcut niciun rău. Nu m-a interogat. Doar m-a ţinut închisă câteva zile.

— De ce ţi-a dat drumul? întreb. I-am scris, am scris tuturor, m-am rugat şi mi-am dorit; dar nu credeam că-ţi va arăta îndurare.

— Margareta d’Anjou, răspunde ea cu un zâmbet ironic. Dintre toate femeile din lume! I-a poruncit să mă elibereze

imediat ce a aflat de arestarea mea. Cândva am fost prietene bune şi am rămas rude de sânge. Şi-a amintit că am slujit-o la curte şi i-a poruncit lui Warwick să mă elibereze sau, în caz contrar, să suporte urmările extremei sale nemulţumiri.

Râd, nevenindu-mi să cred.

— I-a poruncit să te elibereze şi el s-a supus?!

— Acum e nu doar regina lui, ci şi soacra fiicei sale, explică mama. Iar el îi e aliat cu jurământ şi se bizuie pe sprijinul armatei ei pentru recapturarea ţării. Iar eu i-am fost însoţitoare când a venit în Anglia ca mireasă şi prietenă de-a lungul anilor cât a domnit ca regină. Pe atunci făceam parte din Casa de Lancaster, la fel ca noi toţi, înainte să te măriţi cu Edward.

— A fost frumos din partea ei că te-a salvat, recunosc.

— Războiul ăsta e într-adevăr un război între veri, spune mama. Avem cu toţii pe cineva drag în tabăra cealaltă. Trebuie să ne confruntăm fiecare cu uciderea unei rude. Uneori putem arăta îndurare. Dumnezeu ştie că e o femeie nemiloasă, dar s-a gândit ca mie să-mi arate îndurare.

Dorm agitată în apartamentele regale elegante din Turnul Londrei, în timp ce licăririle razelor lunii oglindite de fluviu joacă pe baldachinul patului meu. Stau întinsă pe spate, simţind apăsarea pruncului greu în pântec şi o durere în coaste, şi plutesc între somn şi veghe, când văd, la fel de limpede ca lumina lunii pe tapiseriile de deasupra mea, chipul bărbatului meu, slab şi îmbătrânit, aplecat peste coama calului în galop, călărind ca un nebun prin noapte, cu nicio duzină de oameni în jur.

Scot un ţipăt slab şi mă răsucesc pe pernă. Broderia bogată mi se lipeşte de obraz şi adorm la loc; dar mă pomenesc iarăşi că văd imaginea lui Edward călărind din răsputeri prin beznă, pe un drum străin.

Mă trezesc pe jumătate, ţipând ca să resping imaginea

din mintea mea, şi pe când pendulez între somn şi veghe, văd un mic port pescăresc, pe Edward, Anthony, William şi Richard bătând cu putere într-o uşă, certându-se cu un bărbat, tocmind barca acestuia, uitându-se mereu peste umăr spre apus, de unde ar putea să apară duşmanii. Îi aud promiţându-i proprietarului bărcii orice, orice, dacă îşi scoate barca la apă şi-i duce în Flandra. Îl văd pe Edward dezbrăcându-şi haina bogată din blană şi oferindu-i-o ca plată. „Ia-o! spune el. Face de două ori cât barca ta, şi încă ceva pe deasupra. Ia-o şi voi considera că-mi faci un serviciu”.

— Nu! bâigui prin somn.

Edward mă părăseşte, părăseşte Anglia, mă părăseşte şi-şi încalcă promisiunea de a fi cu mine la naşterea fiului nostru!

Dincolo de port marea e agitată, valurile întunecate au creste de spumă albă. Mica barcă urcă şi coboară, legănată de ape, în timp ce valurile i se sparg de provă. Pare cu neputinţă să urce pe creasta lor, dar o face şi apoi se prăbuşeşte în golurile dintre ele. Edward stă la pupă, agăţat de parapet ca să se sprijine, aruncat încoace şi-ncolo de mişcările bărcii, şi priveşte în urmă spre ţara care a fost a lui, încercând să vadă dacă se iveşte lumina torţelor purtate de oamenii care-l urmăresc. A pierdut Anglia. Noi am pierdut Anglia. A revendicat tronul şi a fost încoronat rege. M-a încoronat regină şi am crezut că tronul nostru e sigur. N-a pierdut niciodată o bătălie; însă Warwick a fost prea puternic pentru el, prea rapid, prea făţarnic. Edward porneşte spre exil, aşa cum a făcut-o şi Warwick. Porneşte spre o furtună dezlănţuită, aşa cum a făcut-o şi Warwick. Dar Warwick s-a dus direct la regele Franţei şi a găsit un aliat şi o armată. Nu văd cum ar putea Edward să se întoarcă vreodată.

Warwick a preluat din nou puterea; soţul meu, fratele

meu Anthony şi cumnatul meu Richard sunt acum fugarii şi Dumnezeu ştie ce vânt îi va împinge vreodată înapoi spre Anglia. Iar eu, fetele şi pruncul din pântecul meu suntem noii ostatici, noii prizonieri. Poate că deocamdată mă aflu în apartamentele regale din Turn, dar în curând mă voi afla în odăile de dedesubt, cu gratii la ferestre, şi regele Henric va dormi iarăşi în patul acesta, iar eu voi fi cea despre care oamenii vor spune că ar trebui să fiu eliberată, din milă creştinească, aşa încât să nu mor în temniţă, fără a vedea cerul liber.

— Edward!

Îl văd cum ridică privirea, aproape de parcă m-ar putea auzi cum îl strig în somn, în vis.

— Edward!

Nu-mi vine să cred că a putut să mă abandoneze, că am pierdut lupta pentru tron. Tatăl meu şi-a jertfit viaţa ca să pot fi regină; fratele meu a murit alături de el. Iar acum ne e dat să fim simpli pretendenţi, înlăturaţi după câţiva ani norocoşi? Un rege şi o regină care s-au întins mai mult decât le-a fost plapuma şi pe care i-a părăsit norocul? Fetelor mele le e dat să fie fiicele unui trădător dezonorat? Le e dat să se mărite cu cavaleri mărunţi, de pe moşii de ţară, şi să spere că vor învinge ruşinea de care s-a acoperit tatăl lor? Mamei îi e dat s-o salute pe Margareta de Anjou în genunchi şi să tragă nădejde că-i va reintra în graţii? Mie îmi e dat să am de ales între viaţa în exil şi viaţa în temniţă? Şi ce se va întâmpla cu fiul meu, pruncul încă nenăscut? Sunt oare şanse ca Warwick să-l lase să trăiască – el, care şi-a pierdut propriul nepot şi singurul moştenitor când noi am închis porţile fortăreţei Calais ca să nu poată intra, iar fiica lui a pierdut pruncul pe marea agitată, sub vântul iscat de vrăjitoare ce-i împingea spre ţărm? Ţip tare:

— Edward! Nu mă părăsi!

Groaza din propria-mi voce mă trezeşte pe deplin; în odaia alăturată, mama aprinde o lumânare de la foc şi deschide uşa.

— Soseşte? Copilul? Vine timpuriu?

— Nu. Am avut un vis. Mamă, am avut un vis îngrozitor!

— Gata, gata, nu te mai gândi! se grăbeşte ea să mă aline.

Aprinde lumânări lângă patul meu şi aţâţă focul cu o lovitură a piciorului încălţat cu un papuc fin.

— Linişteşte-te, Elizabeth! Acum eşti în siguranţă.

— Nu suntem în siguranţă, spun cu certitudine. Tocmai asta e!

— De ce, ce ai visat?

— Pe Edward, într-o barcă, în mijlocul furtunii. Era noapte şi valurile erau uriaşe. Nici măcar nu ştiu dacă barca lui va răzbi. E un vânt malefic care nu aduce nimic bun, mamă, şi el înfrunta vântul acela malefic. Era vântul nostru. Furtuna pe care am invocat-o ca să-i îndepărteze pe George şi pe Warwick. Am invocat-o, dar nu şi-a istovit forţele. Edward se zbate într-o furtună creată de noi. Era îmbrăcat ca un servitor, ca un om sărac: nu avea nimic, nimic în afară de veşmintele de pe el! îşi dăduse haina cuiva. Anthony era acolo şi n-avea nici măcar mantia. William Hastings era şi el cu ei, la fel şi Richard, fratele lui Edward. Doar ei au supravieţuit, doar ei au putut să fugă. Şi... (închid ochii, încercând să-mi amintesc.) Şi ne părăseau, mamă! O, mamă, a părăsit Anglia, ne-a părăsit! E pierdut! Suntem pierduţi! Edward a plecat, la fel şi Anthony. Sunt sigură.

Îmi ia mâinile reci într-ale ei şi le fricţionează.

— Poate că a fost doar un coşmar. Poate că a fost un simplu vis. Femeile însărcinate cărora li se apropie sorocul au idei ciudate, vise intense...

Clatin din cap şi dau cuverturile deoparte.

— Nu. Sunt sigură că a fost o viziune. E înfrânt. A fugit.

— Crezi că a plecat în Flandra? întreabă mama. Să se refugieze la sora lui, ducesa Margareta, şi la Carol de Burgundia?

Încuviinţez din cap.

— Sigur că da. Sigur că asta a făcut! Şi va trimite după mine, nu mă îndoiesc de el. Mă iubeşte, le iubeşte pe fete şi a jurat că nu mă va părăsi niciodată. Dar a plecat, mamă! Pesemne că Margareta de Anjou a debarcat şi va veni la Londra ca să-l elibereze pe Henric. Trebuie să plecăm! Trebuie să le duc pe fete de aici. Nu se poate să fim aici când soseşte armata ei. Dacă ne găsesc aici, ne vor întemniţa pe veci!

Mama îmi pune un şal pe umeri.

— Eşti sigură? Poţi călători? Să trimit un mesaj la docuri, ne îmbarcăm pe o corabie?

Şovăi. Mă tem grozav de călătorie când pruncul e atât de aproape de soroc. Mă gândesc la Isabel, ţipând de durere pe corabia clătinată cu putere de valuri, fără să aibă pe nimeni care s-o ajute la naştere, pruncul murind fără un preot care să-l boteze... Nu pot înfrunta ce a trebuit să înfrunte ea, cu vântul urlând în pânze. Mă tem că vântul pe care l-am invocat fluierând suflă şi acum pe căile mării, cu firea malefică nesatisfăcută de moartea unui prunc, căutând la orizont pânze nesigure de corabie. Dacă vântul acela ne vede pe mine şi pe fete pe marea frământată, ne vom îneca.

— Nu, nu pot îndura asta. Nu îndrăznesc! Mă tem prea tare de vânt. Ne vom refugia în sanctuar. Mergem la Abaţia Westminster. Acolo nu vor îndrăzni să ne facă rău. Acolo vom fi în siguranţă. Regina Margareta nu va încălca sanctuarul. Dacă are mintea limpede, regele Henric n-o va lăsa niciodată să încalce sanctuarul; crede că în lume lucrează puterea Domnului. Va respecta sanctuarul şi-l va

sili pe Warwick să ne lase în pace. Le luăm pe fete şi pe fiii mei Grey şi intrăm în sanctuar. Cel puţin până mi se naşte fiul.

Noiembrie 1470

Înainte, când auzeam de oameni disperaţi care se refugiau în sanctuar, agăţându-se de inelul uşii bisericii şi strigându-le vorbe sfidătoare celor care urmăreau să-i captureze hoţeşte sau ţâşnind pe culoarul dintre strane şi punând mâna pe altar ca şi cum ar fi jucat un joc copilăresc de-a prinselea, mă gândeam că din clipa aceea vor trăi cu vinul şi anafura împărtăşaniei şi vor dormi în strane, având drept căpătâi pernele pentru îngenuncheat. Dar se dovedeşte că nu e chiar atât de rău. Locuim în cripta bisericii construite în curtea de la St. Margaret, pe teritoriul abaţiei. E aproape ca şi cum am trăi într-o pivniţă, dar putem vedea fluviul de la ferestrele joase aflate pe o latură a odăii şi putem zări şoseaua din partea opusă prin grilajul mic încastrat în uşă. Trăim ca o familie săracă, depinzând de mila susţinătorilor lui Edward şi a cetăţenilor Londrei, care iubesc în continuare familia York, chiar dacă lumea s-a schimbat iarăşi, familia York se ascunde şi Henric e aclamat din nou ca rege.

Warwick, lordul Warwick cel în plină ascensiune, ucigaşul tatălui şi al fratelui meu şi răpitorul soţului meu, intră triunfător în Londra, avându-l alături pe George, nefericitul lui ginere. Poate că George e spion în tabăra lor, aflat în taină din partea noastră, sau poate că a schimbat iarăşi tabăra şi acum speră la firimituri de la masa regală a Casei de Lancaster. Oricum ar fi, nu-mi trimite niciun mesaj şi aici nu face nimic pentru a-mi garanta siguranţa. Merge în urma „făcătorului de regi” de parcă n-ar avea frate, nici cumnată, continuând poate să spere că va avea ocazia de a deveni el însuşi rege.

Warwick, triumfător, îl scoate din Turn pe vechiul său duşman, regele Henric, şi-l declară în stare să domnească şi însănătoşit pe deplin. Acum e eliberatorul regelui său şi

salvatorul Casei de Lancaster, iar ţara e plină de bucurie. Pe regele Henric îl nedumereşte această întorsătură a situaţiei, dar i se explică, rar şi cu bunătate, o dată pe zi, că e din nou rege şi că vărul lui, Edward de York, a fugit. Poate i se spune chiar şi că noi, familia lui Edward, ne ascundem în Abaţia Westminster, fiindcă porunceşte – sau se porunceşte în numele lui – ca sanctuarul lăcaşurilor sfinte să fie respectat, astfel că suntem în siguranţă în temniţa pe care ne-am impus-o singuri.

În fiecare zi măcelarii ne trimit carne, brutarii ne trimit pâine, ba chiar şi lăptăresele de pe câmpurile verzi ale oraşului ne trimit găleţi cu lapte pentru fete, iar vânzătorii de fructe din Kent aduc la abaţie cele mai bune roade din recolta lor şi le lasă la uşă pentru noi. Le spun paznicilor bisericii că sunt pentru „sărmana regină” aflată la ceas de grea încercare şi apoi îşi aduc aminte că există o nouă regină, Margareta de Anjou, care aşteaptă doar vântul prielnic ca să ridice ancora şi să se întoarcă pe tron, se încurcă în cuvinte şi-n cele din urmă zic: „Ştiţi despre cine vorbim. Dar aveţi grijă să le primească, fiindcă fructele din Kent sunt foarte bune pentru o femeie căreia i se apropie sorocul. Vor face să iasă pruncul mai uşor. Şi spuneţi-i că-i dorim numai bine şi că ne vom întoarce”.

Fetelor mele le e greu să aibă atât de puţine veşti despre tatăl lor, le e greu să-şi petreacă tot timpul în câteva odăi mici, din moment ce s-au născut având la dispoziţie tot ce poate fi mai bun. Au trăit toată viaţa în cele mai măreţe palate din Anglia, iar acum sunt închise într-un spaţiu strâmt. Pot să stea în picioare pe o banchetă şi să privească pe fereastră fluviul, pe care obişnuia să vină barja regală ca să le plimbe încolo şi-ncoace, de la un palat la altul, sau pot să se urce pe rând pe un jilţ şi să se uite prin grilaj la străzile Londrei, pe care obişnuiau să se plimbe călare, auzind cum oamenii le binecuvântează

numele şi feţişoarele frumoase. Elizabeth, cea mai mare dintre ele, are numai patru ani, dar parcă înţelege ce vremuri grele şi amarnice m-au ajuns. Nu mă întreabă niciodată unde-i sunt păsările domesticite; nu plânge niciodată după servitorii care obişnuiau s-o alinte şi să se joace cu ea; nu-şi cere titirezul de aur sau căţeluşul sau jucăriile de preţ. Se poartă ca şi cum s-ar fi născut şi ar fi crescut în acest spaţiu modest şi se joacă cu surorile ei mai mici de parcă ar fi o dădacă plătită căreia i s-a poruncit să fie veselă. Pune o singură întrebare: unde e tatăl ei? Şi a trebuit să învăţ să mă deprind cu felul cum ridică privirea spre mine, cu o mică încruntare nedumerită pe feţişoara-i rotundă, şi întreabă: „Milady mamă, a sosit cumva tatăl meu, regele?”

Cel mai greu suportă situaţia băieţii mei, care sunt ca nişte pui de leu întemniţaţi în spaţiul strâmt şi se plimbă de colo-colo arţăgoşi. În cele din urmă, mama le stabileşte exerciţii fizice, dueluri cu cozi de mătură, poezii pe care trebuie să le înveţe, jocuri cu sărituri şi jocuri de prins obiecte, pe care le practică în fiecare zi, ţinând socoteala victoriilor şi a înfrângerilor, şi despre care speră să-i facă mai puternici în bătălia ce şi-o doresc fierbinte, aceea care-i va reda lui Edward tronul.

Pe măsură ce zilele se scurtează şi nopţile devin tot mai întunecate, ştiu că mi se apropie sorocul şi că naşterea pruncului meu e aproape. Marea mea groază e că voi muri aici, în chinurile facerii, şi că mama va rămâne singură să-mi păzească copiii în oraşul duşmanului nostru.

— Ştii ce se va întâmpla? o întreb fără înconjur. Ai avut vreo viziune? Şi ce se va întâmpla cu fetele mele?

Văd în ochii ei o anumită ştiinţă, dar chipul pe care-l întoarce spre mine e senin.

— N-ai să mori, dacă asta întrebi, îmi răspunde tot fără înconjur. Eşti o femeie tânără şi sănătoasă, iar Consiliul

Coroanei o trimite pe lady Scrope ca să aibă grijă de tine, plus două moaşe. Nu există niciun motiv să crezi că vei muri, aşa cum n-a existat nici cu ceilalţi prunci. Mă aştept să supravieţuieşti şi să ai şi alţi copii.

— Pruncul? întreb încercând să-i descifrez expresia.

— Ştii că e sănătos, spune ea zâmbind. Oricine a simţit cum dă din picioare copilul ăsta ştie că e puternic. N-ai niciun motiv să te temi.

— Dar e ceva, spun cu certitudine. Prevezi ceva despre Edward, micul meu prinţ Edward.

Mama mă priveşte câteva clipe, apoi se hotărăşte să vorbească sincer.

— Nu-l văd devenind rege. Am dat în cărţi şi am urmărit oglindirea lunii pe apă. Am încercat să întreb cristalul şi m-am uitat în fum. Mai mult, am încercat tot ce ştiu şi nu încalcă legile lui Dumnezeu şi e îngăduit în acest spaţiu sfânt. Dar, să-ţi spun drept, Elizabeth, nu-l văd devenind rege.

Râd tare.

— Asta e? Asta-i tot?! Pentru Dumnezeu, mamă, nu-l văd nici pe tatăl lui redevenind rege, deşi e încoronat şi uns! Nu mă văd nici pe mine redevenind regină, deşi am fost miruită pe piept şi am ţinut sceptrele în mâini! Nu sper să am în pântec un prinţ de Wales, ci doar un băiat sănătos. Dacă se va naşte puternic şi va ajunge bărbat, voi fi mulţumită! N-am nevoie să devină regele Angliei. Vreau doar să ştiu că el şi cu mine vom ieşi cu viaţă de aici.

— O, veţi ieşi cu viaţă de aici!

Fluturarea nepăsătoare a mâinii ei mătură odăile înghesuite, paturile care se strâng ale fetelor dintr-un colţ, saltelele de paie ale servitoarelor dintr-altul, sărăcia locului, răceala pivniţei, umezeala din piatra zidurilor, focul care fumegă, curajul neînfricat al copiilor mei, care uită că au trăit cândva mai bine.

— Astea-s fleacuri! Mă aştept să ne văd ridicându-ne de unde suntem în clipa de faţă.

— Cum? o întreb neîncrezătoare.

Se apleacă spre mine şi-şi apropie buzele de urechea mea.

— Pentru că soţul tău nu cultivă viţă-de-vie în Flandra. Nu dărăceşte lână şi nu învaţă să ţească. Înzestrează o expediţie, îşi face aliaţi şi strânge bani, plănuind să invadeze Anglia. Negustorii din Londra nu sunt singurii din ţară care preferă Casa de York în locul Casei de Lancaster. Iar Edward n-a pierdut nicio bătălie. Mai ţii minte?

Încuviinţez nesigură din cap. Chiar dacă e învins şi în exil, e adevărat că n-a pierdut nicio bătălie.

— Prin urmare, atunci când va înfrunta forţele lui Henric, chiar dacă sunt conduse de Warwick şi îmboldite de Margareta d'Anjou, nu crezi că va învinge?

Nu am parte de o retragere potrivită, aşa cum ar trebui să se retragă de la curte o regină, cu şase săptămâni înainte de data naşterii, cu ceremonie, cu închiderea obloanelor şi binecuvântarea odăilor.

— Prostii! spune mama pe un ton vesel. Te-ai retras de la însăşi lumina zilei, nu? Retragere de la curte? Cred că nicio regină nu s-a retras atât de deplin! Cine s-a mai retras în sanctuar?

Nu e o naştere regească aşa cum se cuvine, cu trei moaşe şi două doici, cu leagăne, naşe de viţă nobilă şi mai-marile peste creşă în apropiere şi cu ambasadori care aşteaptă cu daruri bogate. Curtea Lancaster o trimite pe lady Scrope să ne asigure că am tot ce-mi trebuie şi consider că e un gest amabil din partea contelui de Warwick. Însă trebuie să-mi aduc pe lume pruncul fără ca la uşă să aştepte soţul meu şi curtea, aproape fără nimeni care să mă ajute, aşa că naşii lui sunt abatele de la Westminster şi stareţul, iar naşa lui e lady Scrope: singurii

oameni aflaţi lângă mine, nici mari lorzi ai ţării, nici regi ai altor ţări – naşii obişnuiţi ai unui prunc de viţă regească ci oameni buni şi de treabă, prizonieri la Westminster împreună cu noi.

Îl botez Edward, aşa cum vrea tatăl lui şi cum a prezis linguriţa de argint din fluviu. Margareta d'Anjou, a cărei flotă de invazie e ţintuită de furtuni în port, îmi trimite un mesaj prin care îmi cere să-l botez John. Nu vrea încă un prinţ Edward în Anglia, care să-i fie rival fiului ei. Îi ignor cerinţa, ca şi cum ar fi venit din partea unei femei neînsemnate. De ce să ascult de preferinţele Margaretei d'Anjou? Soţul meu l-a numit Edward, iar linguriţa de argint ieşită din apele fluviului are gravat pe ea numele lui. E Edward: Edward, prinţ de Wales – asta va fi, chiar dacă mama are dreptate şi nu va deveni niciodată regele Edward.

Între noi îi spunem Puişorul, nimeni nu-l numeşte „prinţul de Wales”, şi în timp ce alunec spre apele somnului după naştere, încălzită cu el în braţe, pe jumătate beată din cauza pocalului tradiţional pe care mi l-au dat să-l beau, mă gândesc că poate acest prunc nu va fi rege. Nu se vor trage salve de tun pentru el şi nu se vor aprinde focuri sărbătoreşti pe dealuri. Din fântânile arteziene şi ţâşnitorile Londrei n-a curs vin, poporul nu e beat de bucurie, vestea sosirii lui pe lume nu goneşte spre marile curţi ale Europei. E ca şi cum aş fi născut un copil obişnuit, nu un prinţ. Poate că va fi un băiat obişnuit, iar eu voi redeveni o femeie obişnuită. Poate că nu vom fi oameni măreţi, aleşii lui Dumnezeu, ci doar fericiţi.

Iarna anilor 1470-1471

Petrecem Crăciunul în sanctuar. Măcelarii londonezi ne trimit o gâscă grasă; băieţii mei, micuţa Elizabeth şi cu mine jucăm cărţi, iar eu am grijă să pierd în favoarea ei o monedă de argint de şase penny şi o trimit la culcare încântată la culme că e o jucătoare serioasă. Petrecem a douăsprezecea noapte în sanctuar, iar mama şi cu mine compunem o piesă de teatru pentru copii, cu costume, măşti şi farmece. Le istorisim povestea familiei noastre despre Melusina, frumoasa pe jumătate fată, pe jumătate peşte care sălăşluieşte în fântâna arteziană din pădure şi se căsătoreşte din dragoste cu un muritor. Mă înfăşor într-un cearşaf, pe care-l legăm la picioare ca să închipuie o coadă măreaţă, îmi las părul pe umeri şi, când mă ridic de pe duşumea, fetele sunt complet captivate de femeia-peşte Melusina, iar băieţii aplaudă. Mama intră cu o coadă de mătură la capătul căreia a lipit un cap de cal făcut din hârtie, îmbrăcată cu vesta portarului şi cu o coroană de hârtie pe cap. Fetele nu o recunosc deloc; ne interpretăm rolurile ca şi cum am fi actori de pantomimă plătiţi, la cea mai mare curte din lume. Le istorisim povestea curtării frumoasei femei pe jumătate peşte şi cum iubitul ei o convinge să-şi lase fântâna din pădure şi să-şi încerce norocul în lume. Spunem povestea numai pe jumătate: că ea trăieşte alături de el, îi dăruieşte copii frumoşi şi sunt fericiţi împreună.

Povestea nu se opreşte aici, fireşte, dar descopăr că nu vreau să mă gândesc la căsnicii din dragoste care ajung la despărţire. Nu vreau să mă gândesc la faptul de-a fi o femeie care nu poate trăi în noua lume pe care o construiesc bărbaţii. Nu vreau să mă gândesc cum s-a ridicat Melusina din fântâna ei arteziană şi s-a închis într-un castel, cât timp sunt refugiată în sanctuar şi noi toate,

fiicele Melusinei, suntem captive într-un loc unde nu putem fi pe de-a-ntregul noi însene.

Soţul muritor al Melusinei o iubea, însă era nedumerit de ea. Nu-i înţelegea firea şi-l nemulţumea traiul cu o femeie care reprezenta pentru el un mister, aşa că s-a lăsat convins de un oaspete s-o spioneze. S-a ascuns după paravanele din odaia ei de baie şi a văzut-o cum înoată pe sub apa din bazin, a privit – cu groază – lucirea undelor pe solzi, i-a aflat taina: că, deşi îl iubea, îl iubea cu adevărat, era tot pe jumătate femeie şi pe jumătate peşte. El nu putea suporta făptura ei, iar ea nu putea fi altfel decât era. Aşa că a părăsit-o, fiindcă în adâncul inimii se temea că e o femeie cu o fire împărţită în două – şi nu-şi dădea seama că toate femeile sunt făpturi cu firea împărţită în două. Nu suporta să se gândească la taina ei, la faptul că avea o viaţă ascunsă de el. De fapt, nu putea tolera adevărul: că Melusina era o femeie care cunoştea adâncurile necunoscute, care înota în ele.

Biata Melusina, care a încercat din răsputeri să fie o soţie bună, a trebuit să-l părăsească pe bărbatul care o iubea şi să *se întoarcă în apă, căci pământul era prea dur pentru ea. La fel ca multe femei, nu se putea potrivi perfect cu felul cum o vedea soţul ei. O dureau tălpile: nu putea să meargă pe calea aleasă de el. A încercat să danseze ca să-l mulţumească, însă n-a putut nega durerea. Ea e strămoaşa casei regale a Burgundiei, iar noi, urmaşele ei, încercăm şi acum să mergem pe căile bărbaţilor şi câteodată drumul ni se pare şi nouă insuportabil de greu.*

Aflu că noua curte sărbătoreşte cu veselie Crăciunul. Regele Henric şi-a recăpătat minţile şi Casa de Lancaster e triumfătoare. De la ferestrele sanctuarului putem vedea barjele care urcă şi coboară pe fluviu, ducând la Westminster nobilimea din palatele de pe maluri. Văd cum

trece barja familiei Stanley. Lordul Stanley, care mi-a sărutat mâna la turnirul ţinut în cinstea încoronării mele şi mi-a spus că deviza sa e *Sans changer,* a fost unul dintre primii care l-au întâmpinat pe Warwick când acesta a debarcat în Anglia. Se dovedeşte că, în definitiv, e de partea Casei de Lancaster; poate că pentru ea va fi neschimbător.

Văd barja familiei Beaufort, cu steagul cu balaurul roşu al Ţării Galilor fluturând la pupă. Jasper Tudor, marea forţă a Ţării Galilor, îl duce la curte pe nepotul său, tânărul Henry Tudor – pe jumătate proscris, pe jumătate prinţ – să-l viziteze pe rege, ruda lor. Jasper se va întoarce în castelul din Ţara Galilor şi nu mă îndoiesc că lady Margaret Beaufort va plânge de bucurie îmbrăţişându-şi fiul de paisprezece ani, Henry Tudor. A fost despărţită de el când l-am încredinţat unor tutori buni din Casa de York, familia Herbert, şi a trebuit să îndure perspectiva ca el să se însoare cu fata acestei familii, o membră a taberei York. Dar acum William Herbert e mort, a murit în slujba noastră, iar Margaret Beaufort şi-a recăpătat fiul. Îl va împinge în faţă la curte, îl va împinge în faţă ca să obţină favoruri şi dregătorii. Va vrea să-şi reprimească titlul; va vrea să capete garanţia moştenirii lui. George, ducele de Clarence, i-a furat şi titlul, şi pământurile şi fără îndoială că, de atunci, ea le-a pomenit în fiecare rugăciune. E o femeie ambiţioasă şi o mamă hotărâtă. Nu mă îndoiesc că într-un an va obţine ducatul de Richmond de la George şi, dacă va putea, fiul ei va fi numit moştenitor de Lancaster după prinţ.

Văd barja lordului Warwick, cea mai frumoasă de pe fluviu, cu vâslaşii potrivindu-şi mişcările cu ritmul toboşarului de la pupă, urcând iute împotriva curentului, ca şi cum nimic nu i-ar putea opri înaintarea, nici măcar curgerea apei. Reuşesc chiar să-l zăresc stând la prova

ambarcaţiunii, cu aerul că poate porunci până şi fluviului, ţinându-şi pălăria în mână ca să simtă briza rece în păru-i negru. Ţugui buzele ca să invoc cu un fluierat vântul, dar îl las să treacă. Nu are importanţă.

Isabel, fata cea mare a lui Warwick, ar putea să se afle pe una din banchetele de la pupa barjei, mână-n mână cu George, cumnatul meu, când ambarcaţiunea trece pe lângă temniţa mea subterană. Poate îşi aminteşte Crăciunul când a venit la curte ca mireasă fără voie, iar eu am fost bună cu ea, sau poate preferă să uite curtea la care eu eram Regina Rozei Albe. George ştie precis că mă aflu aici – eu, soţia fratelui său, rămânând credincioasă când el s-a arătat necredincios, trăind în sărăcie, pe jumătate în întuneric. Ştie că sunt aici, poate chiar simte cum îl privesc, aruncând deochiul asupra lui printre pleoapele îngustate – asupra acestui om care a fost cândva George din Casa de York, iar acum e o rudă preferată la curtea Lancaster.

Mama îşi lasă mâna pe braţul meu şi mă previne:

— Nu le dori răul, se întoarce asupra ta. E mai bine să aştepţi. Edward va veni. Nu mă îndoiesc. Nu mă îndoiesc de el nicio clipă. Perioada asta va fi ca un vis urât. E aşa cum spune Anthony: umbre pe perete. Important e că Edward strânge o armată suficient de mare ca să-l înfrângă pe Warwick.

— Cum ar putea? întreb privind oraşul care se declară acum întru totul de partea taberei Lancaster. Cum ar putea chiar şi să încerce?

— A luat legătura cu fraţii tăi şi cu toţi bărbaţii din neamul nostru. Îşi adună forţele şi n-a pierdut nicio bătălie.

— Nu s-a luptat niciodată cu Warwick. Iar Warwick e cel care l-a învăţat tot ce ştie despre război.

— E rege, spune mama. Chiar dacă acum se vorbeşte că asta n-a însemnat nimic. A fost încoronat, a fost uns cu

sfântul mir pe piept – nu poate nega nimeni că e rege, chiar dacă alt rege încoronat şi uns stă pe tron. Dar Edward e norocos, iar Henric, nu. Poate că totul se reduce doar la asta: dacă eşti norocos sau nu. Iar Casa de York e norocoasă. Şi, desigur, Edward ne are pe noi, adaugă ea zâmbind. Putem să-i dorim binele, nu strică să facem o mică vrajă pentru noroc. Iar dacă asta nu-i sporeşte şansele, nimic n-o va face.

Primăvara anului 1471

Mama face fierturi din plante, se apleacă peste pervazul ferestrei şi le varsă în fluviu, şoptind vorbe pe care nu le poate auzi nimeni, aruncă în foc prafuri care îl fac să ardă verde şi să fumege. Nu amestecă niciodată terciul de ovăz al copiilor fără să murmure o rugăciune, întoarce perna de două ori înainte să se urce în pat, îşi loveşte pantofii unul de celălalt înainte să-i încalţe, ca să-i scuture de ghinion.

— Toate astea au vreo noimă? vrea să ştie fiul meu Richard, cu un ochi la bunica lui, care răsuceşte o panglică împletită şi şopteşte ceva asupra ei.

— Câteodată, spun ridicând din umeri.

— E vrăjitorie? întreabă el neliniştit.

— Câteodată.

Apoi, în martie, mama îmi spune:

— Edward vine la tine, sunt sigură!

— Ai avut o viziune?

— Nu, mi-a spus măcelarul, răspunde ea chicotind.

— Ce ţi-a spus măcelarul? Londra e plină de bârfe.

— Da, însă el a primit vorbă de la un om din Smithfield care slujeşte pe corăbiile ce merg în Flandra. Omul acela a văzut o mică flotă îndreptându-se spre nord, pe cea mai proastă vreme, şi una din ele purta emblema Casei de York, „Soarele strălucitor".

— Edward invadează?

— Poate chiar în clipa asta.

În aprilie, la orele mici ale dimineţii, aud aclamaţii pe străzi, aşa că sar din pat şi merg la fereastră să ascult. Slujnica de la abaţie bate în uşă cu putere şi dă buzna în odaie, bâiguind:

— Alteţă! Alteţă! El e! E regele! Nu regele Henric, celălalt rege, regele vostru. Regele de York. Regele Edward!

Îmi strâng cămaşa de noapte pe lângă trup şi duc mâna la părul împletit.

— Aici, acum? Pe el îl aclamă?

— Pe el îl aclamă acum! exclamă ea. Oamenii aprind torţe ca să-i lumineze drumul. Cântă şi aruncă în calea lui monede de aur! E cu un grup de soldaţi. Şi pesemne că vine încoace!

— Mamă! Elizabeth! Richard! Thomas! Fetelor! strig tare. Scularea! îmbrăcarea! Vine tatăl vostru. Tatăl vostru vine la noi!

O înşfac pe slujnică de braţ.

— Adu-mi apă caldă să mă spăl şi cea mai bună rochie pe care o am! Lasă lemnele de foc, n-au importanţă. Cine o să mai stea lângă focul acela prăpădit?

O împing afară din odaie ca să-mi aducă apa şi-mi desfac părul din împletitura de noapte, când Elizabeth intră în fugă, cu ochii măriţi.

— Vine regina cea rea? Milady mamă, regina cea rea e aici?

— Nu, iubito! Suntem salvate! Tatăl tău cel bun vine să ne vadă. Nu auzi oamenii cum îl aclamă?

O aşez pe un scăunel în dreptul grilajului uşii, pe urmă îmi spăl faţa şi-mi răsucesc părul sub bonetă. Fata îmi aduce rochia şi îi leagă bâjbâind panglicile, iar apoi auzim bătaia lui tunătoare în uşă. Elizabeth ţipă, sare jos să-i deschidă, apoi se trage în spate când el intră, mai înalt şi mai grav decât şi-l aminteşte, iar într-o clipită fug la el, desculţă cum sunt, şi mă lipesc din nou de pieptul lui.

— Fiul meu, vrea să afle după ce m-a ţinut în braţe, m-a sărutat şi şi-a frecat bărbia aspră de obrazul meu. Unde-i fiul meu? E puternic? E sănătos?

— E puternic şi sănătos. Luna asta face cinci luni, spune mama aducându-l în odaie, înfăşat strâns.

Îi face lui Edward o reverenţă adâncă.

— Bine ai venit acasă, fiul meu Edward, Alteţă!

El mă dă la o parte cu blândeţe şi se apropie iute de ea. Uitasem că poate păşi atât de uşor, ca un dansator. Îşi ia fiul din braţele mamei şi, cu toate că şopteşte „Mulţumesc”, nici măcar n-o vede: e complet distras. Duce pruncul lângă fereastră, la lumină, iar Puişorul Edward mijeşte ochii de un albastru închis şi cască, gura ca un boboc de trandafir i se deschide larg şi copilul se uită la chipul tatălui, ca pentru a răspunde la privirea intensă şi cercetătoare a ochilor cenuşii.

— Fiul meu! rosteşte el încet. Elizabeth, iartă-mă pentru că a trebuit să-l naşti aici! N-aş fi vrut asta pentru nimic în lume.

Încuviinţez în tăcere.

— E botezat şi îl cheamă Edward, aşa cum voiam?

— Da.

— Şi creşte viguros?

— Tocmai am început să-i dăm hrană solidă, anunţă mama cu mândrie. Şi-i place. Doarme bine şi e un băiat vesel şi isteţ. Elizabeth l-a alăptat chiar ea şi nimeni nu i-ar fi putut fi o doică mai bună. Ţi-am făcut un mic prinţ!

Edward o priveşte şi-i spune:

— Îţi mulţumesc pentru grijă. Şi pentru că ai stat cu Elizabeth a mea.

Se uită în jos: fiicele lui, Elizabeth, Mary şi Cecily, s-au adunat în jurul său şi-l privesc de parcă ar fi un animal ciudat, poate un inorog care a intrat pe neaşteptate în odaia lor. El îngenunchează cu blândeţe, ca să nu le domine cu înălţimea, ţinând pruncul pe braţul îndoit.

— Iar voi sunteţi fetele mele, prinţesele mele, le spune încet. Mă mai ţineţi minte? Am stat departe multă vreme, mai bine de jumătate de an, dar sunt tatăl vostru. Am stat departe de voi mult prea mult timp, dar n-a trecut zi fără să mă gândesc la voi şi la mama voastră cea frumoasă şi

fără să jur că voi veni acasă şi vă voi aşeza din nou în locul care vi se cuvine. Mă mai ţineţi minte?

Lui Cecily îi tremură buza de jos, însă Elizabeth îi vorbeşte:

— Te ţin minte, spune punându-i mâna pe umăr şi privindu-l în ochi fără teamă. Eu sunt Elizabeth, cea mai mare. Te ţin minte; celelalte sunt prea mici. Îţi aminteşti de mine, Elizabeth a ta? Prinţesa Elizabeth? într-o zi voi fi regina Angliei, ca mama.

Asta ne face să râdem, iar el se ridică în picioare, îi dă mamei pruncul şi mă cuprinde în braţe. Richard şi Thomas fac un pas în faţă şi îngenunchează ca să-i primească binecuvântarea.

— Băieţii mei! rosteşte el cu căldură. Bănuiesc că nu v-a plăcut să fiţi închişi aici.

Richard încuviinţează.

— Aş fi vrut să fiu cu voi, Sire.

— Data viitoare vei fi, îi promite Edward.

— Când ai ajuns în Anglia? îl întreb. Vorbele îmi sună înăbuşit, fiindcă el începe să-mi desfacă părul. Ai o armată?

— Am venit cu fratele tău şi cu adevăraţii mei prieteni. Richard, fratele meu, Anthony, fratele tău, Hastings, desigur, cei care au plecat în exil cu mine. Acum mi se alătură şi alţii. George, fratele meu, l-a lăsat pe Warwick şi va lupta pentru mine. El, Richard şi cu mine ne-am îmbrăţişat din nou ca fraţii chiar în faţa zidurilor de la Coventry, sub nasul lui Warwick. George l-a adus cu el pe lordul Shrewsbury. Iar sir William Stanley a trecut de partea mea. Vor mai fi şi alţii.

Mă gândesc la puterea lui Warwick şi a celor din tabăra Lancaster şi la armata franceză pe care o va aduce Margareta şi ştiu că atât nu e de-ajuns.

— Astă-seară pot rămâne, îmi spune el. Trebuia să te

văd. Însă mâine trebuie să plec la război.

Nici nu-mi vine să cred.

— Nu se poate să pleci de lângă mine mâine!

— Scumpa mea, am riscat chiar şi venind aici. Warwick s-a încuiat la Coventry şi nu acceptă nici să se predea, nici să lupte, fiindcă ştie că Margareta de Anjou vine cu armata ei şi că împreună vor alcătui o forţă uriaşă. George a ieşit, se află alături de noi şi i-a adus pe Shrewsbury şi pe arendaşii acestuia, dar nu e de-ajuns. Trebuie să-l iau pe Henric ostatic şi să plec s-o înfrunt pe ea. Ei speră cu siguranţă că voi fi încolţit aici, însă voi duce bătălia pe pragul lor şi, dacă am noroc, mă voi lupta cu Warwick şi-l voi înfrânge înainte să trebuiască s-o înfrunt pe Margareta şi s-o înving.

Mi se usucă gura şi înghit anevoie, cuprinsă de teamă la gândul că va înfrunta un mare general şi apoi uriaşa armată a Margaretei.

— Margareta vine cu armata franceză?

— E un miracol că n-a debarcat încă! Eram pregătiţi să ridicăm amândoi ancora în acelaşi timp. Eram gata să ne luăm la întrecere până în Anglia. Vremea ne-a ţinut în loc pe amândoi din februarie. Flota ei era pregătită să pornească din Honfleur acum aproape o lună, a ieşit din port şi furtuna a adus-o înapoi de nenumărate ori. Vântul s-a potolit doar pentru o zi, în favoarea mea. A fost ca o vrajă, iubirea mea, şi am ajuns, mânaţi de vânt, până în Yorkshire. Dar asta îmi dă cel puţin şansa să lupt cu ei pe rând şi nu să înfrunt o armată unită, condusă de amândoi.

Îi arunc o privire mamei auzind de furtună, însă ea zâmbeşte cu nevinovăţie.

— Doar nu vei pleca mâine?

— Scumpa mea, mă ai în noaptea asta. Vrei să ne petrecem timpul vorbind?

Ne întoarcem şi intrăm în odaia mea, iar el închide uşa

cu o lovitură de picior. Mă cuprinde în braţe la fel ca întotdeauna.

— În pat, nevastă.

Face dragoste cu mine aşa cum a făcut întotdeauna, cu patimă, ca un om încins care-şi potoleşte setea. Însă de data asta, în noaptea asta, e schimbat. Mirosul părului şi al pielii sale e acelaşi şi mi-e de ajuns atât ca să-l implor să mă atingă, dar după ce facem dragoste mă ţine strâns în braţe, ca şi cum de astă dată plăcerea nu ajunge. E ca şi cum ar mai vrea şi altceva de la mine.

— Edward? Te simţi bine? murmur.

Nu răspunde pe dată, ci îşi îngroapă capul în scobitura dintre umărul şi gâtul meu, de parcă ar vrea să-şi facă din trupul meu pavăză împotriva lumii. Într-un sfârşit rosteşte atât de încet, încât abia îl aud:

— Scumpa mea, m-am temut. M-am temut foarte tare, scumpa mea!

— De ce anume? îl întreb – o întrebare prostească pentru un bărbat care a fost nevoit să fugă ca să scape cu viaţă, care a adunat o oştire în exil şi urmează să înfrunte cea mai puternică armată din toată creştinătatea.

Se întoarce şi se întinde pe spate, continuând să mă ţină strâns cu mâna lângă el, lipită de trupul lui de la piept până la degetele de la picioare.

— Când mi s-a spus că Warwick vine după mine împreună cu George, am ştiut că de data asta nu mă va captura şi nu mă va ţine închis. Am ştiut că de data asta îmi va suna ceasul. Nu m-am mai gândit niciodată că mă va ucide cineva, dar ştiam că Warwick o va face şi că George îl va lăsa.

— Dar ai scăpat!

— Am fugit. N-a fost o retragere atentă, iubirea mea, n-a fost o manevră. A fost o înfrângere deplină. Am fugit ca să scap cu zile şi am ştiut tot timpul că sunt un laş. Am fugit

şi te-am părăsit!

— Să scapi de duşman nu înseamnă să fii laş. Şi te-ai întors oricum ca să-l înfrunţi.

— Am fugit şi v-am lăsat pe tine şi pe fete să-l înfruntaţi! Descopăr că n-am o părere bună despre mine însumi pentru asta. N-am alergat la Londra după tine. N-am venit aici ca să încerc o rezistenţă disperată. Am fugit în cel mai apropiat port şi am luat prima barcă!

— Oricine ar fi făcut la fel. Nu te-am învinovăţit nicio clipă.

Mă ridic într-un cot şi-l privesc în ochi.

— Trebuia să scapi, ca să aduni o armată şi să vii să ne salvezi. Toţi ştiau asta. Iar fratele meu te-a însoţit, la fel şi fratele tău Richard. Şi ei au socotit că era cel mai potrivit lucru.

— Nu ştiu ce-au simţit ei când fugeau ca nişte cerbi, dar ştiu ce-am simţit eu. Eram înfricoşat ca un copil cu un bătăuş tiran pe urme.

Tac, nu ştiu cum să-l alin sau ce să-i spun. Oftează.

— Din copilărie mă tot lupt pentru regatul meu sau pentru viaţa mea. Dar în tot timpul ăsta nu m-am gândit niciodată că aş putea pierde. Nu m-am gândit niciodată că aş putea fi capturat. Nu m-am gândit niciodată că voi muri. E ciudat, nu? Pesemne că mă crezi nesăbuit. Însă atâta n mar de vreme n-am crezut nicio clipă că mi s-ar putea întâmpla şi mie asta, nici chiar atunci când tatăl meu a fost omorât, iar fratele meu la fel. Nu m-am gândit niciodată că propriul meu cap va fi tăiat şi apoi înfipt într-o ţepuşă pe zidurile oraşului. Mă credeam de neînfrânt, de neatins.

Aştept.

— Iar acum ştiu că nu sunt aşa. N-am mai spus-o nimănui. N-o voi spune nimănui în afară de tine, dar nu mai sunt bărbatul cu care te-ai măritat, Elizabeth! Te-ai

măritat cu un băieţandru care nu cunoştea frica. Credeam că asta înseamnă că sunt viteaz. Dar n-am fost viteaz, ci doar norocos. Până acum. Acum sunt bărbat şi am simţit frica, dar am fugit din faţa ei.

Sunt gata să rostesc ceva care să-l aline, o minciună dulce, dar apoi mă gândesc să-i spun adevărul.

— Cel care nu se teme de nimic e nesăbuit. Iar omul viteaz e cel care cunoaşte frica şi porneşte s-o înfrunte. Atunci ai fugit, dar te-ai întors. Mâine ai să fugi de bătălie?

— Dumnezeule, nu!

Îi zâmbesc.

— Atunci eşti bărbatul cu care m-am măritat. Fiindcă omul cu care m-am măritat era tânăr şi viteaz, şi eşti încă un om viteaz. Bărbatul cu care m-am măritat nu cunoscuse frica, nici nu avea un fiu, nici nu ştia ce e iubirea. Dar am avut parte împreună de toate aceste lucruri şi ele ne-au schimbat, însă nu în rău.

Mă priveşte cu gravitate.

— Vorbeşti sincer?

— Da. Şi eu m-am temut foarte tare, dar cu tine aici, din nou lângă mine, nu mă mai tem.

Mă trage şi mai aproape de el.

— Cred că acum voi dormi, îmi spune, alinat ca un băieţel.

Îl ţin în braţe cu duioşie, de parcă ar fi într-adevăr băieţelul meu.

Dimineaţă mă trezesc minunându-mă de bucuria mea, de cât de mătăsoasă îmi simt pielea, de căldura din pântec, de sentimentul de reînnoire şi de viaţă; apoi el se mişcă lângă mine şi ştiu că sunt în siguranţă, că el e în siguranţă, că suntem din nou împreună şi că de asta m-am trezit cu razele soarelui pe pielea-mi goală. Însă în clipa următoare îmi amintesc că trebuie să plece. Şi cu toate că deschide ochii, în dimineaţa asta nu zâmbeşte. Edward e

mereu foarte încrezător în sine, dar în dimineaţa asta are chipul mohorât.

— Nu-mi spune nici măcar o vorbă care să mă întârzie, mă roagă dându-se jos din pat şi începând să se îmbrace la repezeală. Nu pot suporta să plec! Nu pot îndura să te las din nou aici! Dacă mă reţii, jur că voi şovăi. Zâmbeşte şi urează-mi noroc, scumpa mea. Am nevoie de binecuvântarea ta, am nevoie de curajul tău.

Îmi înăbuş frica şi rostesc cu efort:

— Ai binecuvântarea mea. Ai întotdeauna binecuvântarea mea. Şi tot norocul din lume!

Încerc să-mi iau un ton senin, dar glasul îmi tremură.

— Pleci chiar acum?

— Merg să-l iau pe Henric, cel căruia îi spun rege. Îl voi lua cu mine ca ostatic. L-am vizitat ieri, în odăile sale din Turn, înainte să vin la tine. M-a recunoscut. A spus că ştie că va fi în siguranţă cu mine, vărul lui. Era ca un copil, sărmanul! Nu părea să ştie că a fost iarăşi rege o vreme.

— Există un singur rege al Angliei, spun cu fermitate. Şi a existat un singur rege al Angliei de când ai fost încoronat.

— Ne vedem peste câteva zile. Plec acum, fără să-mi iau rămas-bun de la mama ta sau de la fete. E mai bine aşa. Lasă-mă să plec repede!

— Nici măcar nu mănânci micul dejun?

Nu vreau să mă lamentez, dar cu greu pot îndura să-l las să plece.

— Voi mânca împreună cu oştenii.

— Sigur, replic pe un ton vioi. Şi băieţii mei?

— Îi voi lua cu mine. Pot să slujească drept mesageri. Îi voi feri de primejdii pe cât îmi va sta în puteri.

Simt că mi se strânge inima de groază şi pentru ei.

— Bine, spun. De altfel, vă întoarceţi într-o săptămână, nu-i aşa?

— Cu voia Domnului.

Acesta e bărbatul care obişnuia să-mi jure că s-a născut ca să moară în patul lui, cu mine alături. N-a mai spus niciodată „Cu voia Domnului”. Până acum a fost mereu voia lui, nu a lui Dumnezeu.

Se opreşte în prag.

— Dacă mor, du-te cu copiii în Flandra. În Tournai există o casă sărmană al cărei stăpân îmi datorează un serviciu. E văr bastard cu familia mamei tale sau aşa ceva. Te va primi ca pe o rudă. Are o poveste pregătită ca să-ţi explice prezenţa. Am fost pe la el şi am căzut împreună de acord cum trebuie procedat la nevoie. I-am plătit deja şi ţi-am scris pe o hârtie numele lui. E pe masă, în odaia ta. Citeşte-o şi apoi arde hârtia. Puteţi să staţi la el, iar când vânătoarea se va încheia, vă puteţi găsi o casă a voastră. Dar ascundeţi-vă acolo un an sau doi. Când fiul meu va creşte, îşi va putea revendica moştenirea de drept.

— Nu vorbi despre asta! îi spun cu înfocare. N-ai pierdut nicio bătălie, nu pierzi niciodată! Vei fi acasă într-o săptămână, ştiu!

— E adevărat. N-am pierdut nicio bătălie.

Reuşeşte să zâmbească mohorât.

— Însă nu l-am mai înfruntat niciodată pe Warwick însuşi. Şi nu pot aduna destui soldaţi la timp. Dar sunt în mâinile lui Dumnezeu şi, cu voia lui, vom învinge.

Şi spunând acestea, iese pe uşă.

E sâmbăta Paştelui, la amurg, şi clopotele bisericilor din Londra încep să bată unele după altele. Oraşul e tăcut, încă sobru după rugăciunile din Vinerea Mare, temător: o capitală care a avut doi regi şi acum nu mai are niciunul, căci Edward a plecat la luptă şi l-a luat pe Henric cu el. Dacă sunt ucişi amândoi, ce se va alege de Anglia? Ce se va alege de mine şi de copiii mei adormiţi?

Mama şi cu mine ne-am petrecut ziua cosând, jucându-

ne cu copiii şi dereticând cele patru odăi pe care le avem. Am rostit rugăciunile pentru sâmbăta Paştelui şi am fiert şi vopsit ouă, pe care le vom dărui în ziua de Paşte. Am ascultat liturghia şi am primit sfânta cuminecătură. Dacă cineva îi trimite lui Warwick rapoarte despre noi, va trebui să-i spună că suntem liniştite; va spune că părem încrezătoare. Dar acum, când după-amiaza devine tot mai cenuşie, stăm împreună în picioare, în dreptul micii ferestre ce dă spre fluviul care curge atât de aproape de noi. Mama deschide fereastra ca să asculte valurile tăcute, de parcă fluviul i-ar putea şopti veşti despre armata lui Edward şi i-ar putea spune dacă în primăvara asta fiul Casei de York se va înălţa din nou ca un crin de Paşte, aşa cum s-a mai înălţat o dată.

Warwick şi-a părăsit fortăreaţa de la Coventry şi a pornit într-un marş susţinut spre Londra, sigur că-l poate învinge pe Edward. Lorzii din tabăra Lancaster s-au adunat ca o turmă în jurul stindardului său, are alături jumătate din Anglia, iar cealaltă jumătate o aşteaptă pe Margareta de Anjou să acosteze pe coasta de sud. Vântul vrăjitoresc care a ţintuit-o în port a încetat: suntem fără apărare.

Edward adună oameni din Londra şi din suburbiile ei, după care porneşte spre nord ca să-l întâlnească pe Warwick. Fraţii lui, Richard şi George, pleacă cu el şi călăresc de-a lungul coloanei de pedestraşi, amintindu-le că tabăra York n-a pierdut nicio bătălie având-l în frunte pe regele ei. Richard e iubit de toţi soldaţii. Au încredere în el, deşi are numai optsprezece ani. George e urmat de lordul Shrewsbury şi de armata acestuia; mai există şi alţii care-l vor urma pe George în bătălie şi cărora nu le pasă de care parte luptă, atâta timp cât îşi urmează seniorul. Cu totul, alcătuiesc o armată de vreo nouă mii de oameni, nu mai mult. William Hastings merge călare la dreapta lui Edward, credincios ca un câine. Fratele meu Anthony e în

ariergardă şi ţine sub observaţie drumul din spatele lor, sceptic ca întotdeauna.

Se întunecă şi încep să se gândească să facă tabăra pentru noapte, când se întorc Richard şi Thomas Grey, trimişi de Edward înaintea oştirii, pe marele drum spre nord, ca să cerceteze terenul ce-i aşteaptă.

— E aici! spune Thomas. Alteţă! Warwick e aici cu o oştire mare, dispusă în formaţie de luptă aproape de Bamet, pe o culme ce merge de la vest la est, tăind drumul. Nu vom putea trece de ea! Pesemne ştie că venim: e pregătit pentru noi. Ne-a tăiat calea.

— Sst, flăcăule! îl întrerupe Hastings poruncitor. N-are rost să spui întregii armate. Câţi sunt?

— N-am văzut. Nu ştiu. E prea întuneric. Mai mulţi decât noi.

Edward şi Hastings schimbă o privire dură.

— Mult mai mulţi? întreabă Hastings.

Richard se iveşte din spatele fratelui său şi răspunde:

— Pe cât se pare, de două ori mai numeroşi, Sire. Poate chiar de trei.

Hastings se apleacă spre el din şa, poruncind:

— Ţineţi şi asta pentru voi.

Le face băieţilor semn din cap să plece, apoi se întoarce spre Edward.

— Să ne retragem puţin şi să aşteptăm dimineaţa? Poate să ne retragem la Londra? Să ocupăm Turnul? Să pregătim un asediu? Să sperăm că vom primi întăriri din Burgundia?

Edward clatină din cap.

— Mergem mai departe.

— Dacă băieţii au dreptate şi Warwick ocupă o poziţie la înălţime, cu soldaţi de două ori mai mulţi decât avem noi şi aşteptându-ne…

Hastings n-are nevoie să-şi termine prevestirea. Singura

speranţă a lui Edward împotriva unei armate mai mari era surpriza. Stilul lui de luptă constă în marşuri rapide şi atacuri prin surprindere, însă Warwick ştie acest lucru. El e cel care l-a învăţat pe Edward să comande o armată. E cât se poate de pregătit să-l înfrunte. Profesorul îşi întâlneşte elevul şi cunoaşte toate vicleşugurile.

— Mergem mai departe, stăruie Edward.

— În jumătate de oră nu vom mai vedea pe unde păşim! avertizează Hastings.

— Întocmai, replică Edward. Şi nici ei nu vor vedea. Cere-le oamenilor să mărşăluiască în tăcere, dă ordinul; vreau tăcere absolută. Pune-i să se încoloneze, gata de luptă, cu faţa la duşman. Vreau ca în zori să se afle pe poziţii. Vom ataca la prima geană de lumină. Spune-le: fără focuri, fără lumini, tăcere. Spune-le că eu am cerut asta. Voi veni la ei şi le voi vorbi în şoaptă. Nu vreau să aud o vorbă.

George şi Richard, Hastings şi Anthony încuviinţează din cap şi pornesc de-a lungul coloanei, poruncind oştenilor să mărşăluiască în tăcere absolută şi, când li se ordonă, să aşeze tabăra la poalele culmii, cu faţa spre armata lui Warwick.

Pe când pornesc la drum în cea mai desăvârşită linişte, lumina zilei scade şi mai mult, iar orizontul, cu creasta şi cu siluetele stindardelor, dispare în întunericul nopţii. Luna încă n-a răsărit, lumea se cufundă în beznă.

— E în regulă, spune Edward pe jumătate pentru sine, pe jumătate lui Anthony. Abia dacă-i zărim, iar ei se profilează pe cer. Nu ne vor vedea nici ei când se vor uita în vale; vor vedea numai întunericul. Dacă avem noroc şi dimineaţă e ceaţă, nu vor şti deloc că suntem acolo. Vom fi în vale, ascunşi de pâclă. Ei vor fi acolo unde-i vom putea vedea, ca porumbeii pe acoperişul hambarului.

— Credeţi că se vor mulţumi să aştepte până dimineaţă?

îl întreabă Anthony. Să fie doborâţi ca nişte porumbei pe acoperişul hambarului?

Edward clatină din cap.

— Eu n-aş aştepta. Nici Warwick n-o va face.

Ca pentru a confirma, se aude un muget puternic, teribil de aproape, şi tunurile lui Warwick scuipă flăcări în beznă, iluminând cu limbile galbene de foc armata întunecată ce aşteaptă adunată mai sus.

— Dumnezeule mare, sunt cel puţin douăzeci de mii! exclamă Edward. Spune-le oamenilor să păstreze tăcerea, trimite-le vorbă! Spune-le să nu răspundă la focuri, vreau să fie liniştiţi ca nişte şoareci. Vreau să fie muţi ca nişte şoareci adormiţi.

Se aude un râs înfundat când un glumeţ scoate un chiţăit şoptit. Anthony şi Edward aud cum porunca înăbuşită trece din gură în gură de-a lungul coloanei. Tunurile bubuie din nou şi Richard se apropie, nedesluşit în beznă pe calul lui negru.

— Frate, tu eşti? Nu văd nimic. Ghiulelele trec pe deasupra noastră, slavă Domnului! Habar n-are unde ne aflăm. A socotit greşit distanţa: crede că suntem cu vreo opt sute de metri mai în urmă.

— Spune-le oamenilor să păstreze tăcerea şi atunci nu va şti până dimineaţă, răspunde Edward. Richard, spune-le că trebuie să rămână neştiuţi: fără lumini, fără focuri, tăcere absolută!

Fratele lui încuviinţează din cap şi piere iarăşi în întuneric. Edward îi face semn cu degetul lui Anthony să se apropie.

— Ia-i pe Richard şi Thomas Grey şi îndepărtaţi-vă cel puţin un kilometru şi jumătate; aprindeţi două-trei focuri mici, la distanţă unele de altele, ca şi cum ne-am face tabăra acolo unde cad ghiulelele. Apoi depărtaţi-vă de ele. Daţi-le ceva care să le servească drept ţintă. Focurile pot

să se stingă imediat, nu te întoarce la ele ca să te trezeşti lovit! Fă-i doar să creadă în continuare că suntem departe.

Anthony încuviinţează şi porneşte la drum. Edward coboară de pe Fury, calul lui, iar pajul vine să ia frâul.

— Vezi să fie hrănit, scoate-i şaua şi zăbala, dar lasă frâul, porunceşte el. Ţine şaua lângă tine, nu ştiu cât de lungă ne va fi noaptea. Pe urmă, băiete, poţi să te odihneşti, dar nu prea mult. Voi avea nevoie să fie pregătit cu o oră bună înainte de ivirea zorilor, poate chiar mai devreme.

— Da, Sire, răspunde flăcăul. Se împart nutreţ şi apă pentru cai.

— Spune-le să facă lucrul ăsta în tăcere, repetă regele. Spune-le că e porunca mea.

Flăcăul încuviinţează şi duce calul ceva mai departe de locul unde se află lorzii.

— Pune o santinelă, îi cere Edward lui Hastings.

Tunurile bubuie din nou şi zgomotul îi face să tresară.

Aud şuierul ghiulelelor deasupra capului şi bubuitura înfundată când cad, prea departe spre sud, mult în spatele armatei ascunse. Edward chicoteşte.

— Nu vom dormi mult, însă ei nu vor dormi deloc! Treziţi-mă după miezul nopţii, pe la două.

Îşi scoate mantia de pe umeri, o întinde pe pământ, îşi dă jos pălăria de pe cap şi-şi acoperă faţa cu ea. În câteva clipe, în ciuda mugetului repetat al tunurilor şi a bubuiturilor ghiulelelor, adoarme. Hastings se dezbracă de mantie şi-l înveleşte pe regele adormit cu duioşia unei mame. Pe urmă se întoarce spre George, Richard şi Anthony:

— Două ore de strajă fiecare? întreabă el. Eu sunt primul, pe urmă te trezesc pe tine, Richard, şi vei putea să verifici oamenii împreună cu George şi să trimiteţi iscoade, iar apoi vii tu, Anthony.

Cei trei încuviinţează. Anthony se înfăşoară în mantie şi se întinde aproape de rege.

— George şi Richard împreună? îl întreabă încet pe Hastings.

— Am tot atâta încredere în George câtă am într-un câine care dă din coadă, răspunde acesta cu glas scăzut. Dar tânărului Richard i-aş încredinţa şi viaţa. Îl va ţine pe frate-său de partea noastră până ne vom încleşta în luptă. Şi până vom învinge, cu voia Domnului.

— Sorţi nefaşti, replică Anthony gânditor.

— Mai nefaşti nici n-am cunoscut, spune Hastings voios. Dar avem de partea noastră dreptatea, Edward e un comandant norocos şi cei trei fii de York sunt din nou împreună. Cu voia Domnului, am putea supravieţui.

— Amin.

Anthony îşi face cruce şi adoarme.

— În plus, şopteşte încet Hastings pentru sine, nu putem face nimic altceva.

Stau trează în sanctuarul de la Westminster, iar mama veghează alături de mine. Cu câteva ore înaintea zorilor, când bezna e cea mai adâncă şi luna apune, mama deschide fereastra şi rămânem una lângă alta în faţa ei şi a marelui **fluviu** întunecat. Suflu uşurel în noapte şi respiraţia mea naşte în aerul rece un nor ca de abur. Lângă mine, mama oftează; răsuflarea ei se contopeşte cu a mea şi se depărtează învârtejit. Suflu încă o dată şi încă o dată, iar aburul începe să se adune peste fluviu, cenuşiu deasupra apelor întunecate, o umbră în beznă. Mama oftează şi aburul porneşte pe râu în jos, ascunzând malul celălalt, reţinând întunecimea nopţii. Aburul ascunde lumina stelelor pe măsură ce se îngroaşă, devenind ceaţă, şi începe să se întindă rece peste fluviu, pe străzile Londrei şi mai departe, spre nord şi spre vest, urcând pe văile apelor, reţinând întunericul în ţinuturile joase, aşa încât,

chiar dacă cerul se luminează încet, pământul rămâne ascuns într-un linţoliu, iar oamenii lui Warwick, aflaţi pe culmea din apropiere de Bamet, trezindu-se în ceasul friguros dinaintea zorilor şi uitându-se în vale după duşman, nu văd mai jos de ei decât o stranie mare interioară de pâclă ce acoperă valea în fâşii dense, nu văd nimic din armata învăluită şi tăcută în întunericul complice al văii.

— Ia-l pe Fury, îi spune încet Edward pajului. Voi lupta pe jos. Adu-mi securea de luptă şi sabia.

Ceilalţi lorzi – Anthony, George, Richard şi William Hastings – sunt deja înarmaţi pentru încleştarea de groază a zilei, iar caii lor au fost duşi deja deoparte, înşeuaţi şi cu frâul pus, gata – deşi nimeni n-o spune – pentru fugă dacă totul merge prost sau pentru luptă dacă lucrurile merg bine.

— Suntem pregătiţi? îl întreabă Edward pe Hastings.

— Cât se poate de pregătiţi, răspunde William.

Edward aruncă o privire spre culme şi exclamă brusc:

— Cristos să ne ajute! Ne-am înşelat!

Pătura de abur are doar o spărtură mică şi prin ea se vede că regele nu şi-a desfăşurat trupele faţă-n faţă cu oamenii lui Warwick, oştire în faţa oştirii, ci prea departe spre stânga. Tot flancul drept al lui Warwick e liber de orice ameninţare. E ca şi cum armata lui Edward ar fi mai scurtă cu o treime. Şi depăşeşte puţin duşmanul în stânga. Soldaţii de acolo nu vor avea niciun adversar cu care să lupte: se vor repezi înainte fără să întâmpine pic de rezistenţă şi vor strica ordinea formaţiei, pe când în dreapta lipseşte o por-ţiune considerabilă de armată.

— E prea târziu ca să ne regrupăm, hotărăşte el. Cristos să ne ajute, că începem prost! Sunaţi din goarne; a sosit timpul.

Stindardele sunt ridicate, cu flamura atârnând în aerul

umed, înălţându-se din ceaţă ca o neaşteptată pădure fără frunze. Goarnele sună gros şi înfundat în întuneric. Zorile încă nu s-au ivit şi ceaţa face ca totul să fie ciudat şi confuz.

— La atac! strigă Edward, deşi oştirea lui abia dacă zăreşte duşmanul.

Urmează câteva clipe de tăcere în care simte că oamenii sunt, la fel ca el, împovăraţi de aerul dens, înfriguraţi până-n măduva oaselor din cauza ceţii, îngreţoşaţi de frică.

— La atac! răcneşte el.

Şi se avântă năprasnic în susul dealului, iar soldaţii îl urmează cu un muget, năpustindu-se spre oştenii lui Warwick, care, trezindu-se din somn şi încordându-şi privirea, îi aud venind, îi zăresc când şi când, dar nu pot fi siguri de nimic până în clipa în care, năvălind ca printr-un zid, armata York, cu regele mai înalt decât toţi în frunte, învârtind securea de luptă, se abate asupra lor din beznă, ca o mulţime de uriaşi înfricoşători.

În mijlocul câmpului de luptă, regele înaintează mereu, iar soldaţii de Lancaster cad seceraţi în faţa lui, însă pe latură, pe acea latură fatal de goală, armata Lancaster poate să împingă, să doboare, depăşind numeric armata York – sute împotriva mâinii de oameni din dreapta. În întuneric şi în ceaţă, soldaţii din tabăra York încep să se prăbuşească în timp ce flancul stâng al oştirii lui Warwick îi împinge pe deal în jos şi, înjunghiind, izbind, lovind cu piciorul şi decapitând, se apropie tot mai mult de miezul armatei York. Un soldat se întoarce şi o rupe la fugă, dar nu apucă să facă decât doi-trei paşi înainte ca un buzdugan rotit într-o mişcare largă să-i crape ţeasta, însă acea primă tentativă de fugă dă naştere alteia. Văzând cum se revarsă tot mai mulţi duşmani pe deal în jos spre ei şi neavând niciun tovarăş alături, încă un soldat din

armata York se întoarce şi face câţiva paşi spre siguranţa şi adăpostul oferite de ceaţă şi întuneric. Îl urmează altul, apoi altul. Unul cade, străpuns din spate de o sabie, iar tovarăşul său se uită în urmă, cu chipul alb devenind dintr-odată palid în beznă, după care aruncă arma şi o rupe la fugă. De-a lungul întregului şir, oamenii şovăie, aruncă o privire în urmă, spre siguranţa ispititoare oferită de întuneric, privesc înainte şi aud mugetul puternic al duşmanilor, care simt victoria, care abia dacă-şi văd mâinile ridicate în dreptul feţei, dar simt mirosul sângelui şi al fricii. Flancul stâng al armatei Lancaster, lipsit de opoziţie, porneşte în goană în josul dealului, iar flancul drept al armatei York nu îndrăzneşte să rămână pe poziţie. Soldaţii îşi lasă armele să cadă şi fug ca nişte căprioare, aleargă ca o turmă, împrăştiindu-se îngroziţi.

Oamenii contelui de Oxford, care luptă de partea taberei Lancaster, se reped pe urmele lor într-o clipită, urlând ca nişte câini de vânătoare, mergând după miros, fiindcă negura îi orbeşte în continuare; contele îi încurajează să meargă mai departe, până când lasă câmpul de luptă în urmă şi zarva bătăliei se aude înăbuşit prin ceaţă, iar soldaţii de York nu sunt de găsit, şi atunci îşi dă seama că soldaţii lui fug de capul lor, îndreptându-se spre Barnet şi spre berării, alergând deja cu paşi mai înceţi, ştergându-şi săbiile şi lăudându-se cu victoria. E nevoit să-i ocolească în galop, să-i înconjoare, să le blocheze drumul cu calul său. E nevoit să-i biciuiască, să-i pună pe căpitani să-i suduie şi să alerge după ei. E nevoit să se aplece din şa, să-şi înfigă sabia în inima unuia din propriii lui soldaţi şi să-i înjure pe ceilalţi, şi abia atunci îi face să se oprească.

— Bătălia nu s-a terminat, pui de lele ce sunteţi! răcneşte el. York e viu, la fel şi fratele lui Richard, la fel şi renegatul de frate-său George! Am jurat toţi că lupta se va termina cu moartea lor! Haideţi! Haideţi! Aţi simţit gustul

sângelui, i-aţi văzut cum fug. Veniţi şi terminaţi-i, veniţi şi terminaţi treaba! Gândiţi-vă ce veţi mai prăda! Sunt pe jumătate bătuţi, sunt pierduţi! Haideţi să-i punem pe ceilalţi pe fugă, să-i facem s-o şteargă! Haideţi, flăcăi, haideţi, să mergem, haideţi să-i vedem cum fug ca iepurii!

Convinşi să restabilească ordinea şi mânaţi în formaţie, soldaţii se întorc şi contele porneşte înaintea lor, aproape fugind, îndepărtându-se de Barnet şi apropiindu-se de bătălie, având înaintea lui, ridicat cu mândrie, steagul cu emblema „Soarelui revărsat”. E orbit de ceaţă şi disperat să se întoarcă alături de Warwick, care a promis avuţii tuturor celor aflaţi de partea lui astăzi. Însă contele de Vere şi Oxford, aflat în fruntea celor nouă sute de oameni ai săi, nu ştie că liniile de luptă s-au schimbat. Ruperea flancului drept al armatei York şi presiunea exercitată de aceasta în stânga au împins de pe culme câmpul de luptă, iar acum bătălia se poartă de-a lungul drumului spre Londra.

Edward se află tot în miezul luptei, dar simte că pierde teren, retrăgându-se de pe drum în timp ce oamenii lui Warwick presează tot mai tare. Începe să simtă înfrângerea şi e o noutate pentru el: are acelaşi gust ca frica. Nu vede nimic prin negură şi întuneric, decât pe atacatorii care ies din ceaţă unul câte unul, apropiindu-se, iar el reacţionează cu instinctele unui orb la valul de soldaţi care curge întruna, înarmat cu săbii, cu securi, cu coase.

Se gândeşte la soţia şi la băieţelul lui, care-l aşteaptă şi se bizuie pe victoria sa. N-are vreme să cugete la ce li se va întâmpla dacă dă greş. Simte că soldaţii din jurul lui încep să cedeze, ca şi cum ar fi împinşi înapoi de simpla greutate a oamenilor în plus ai lui Warwick. Simte că începe el însuşi să obosească în faţa înaintării de neoprit a duşmanilor, în faţa nevoii constante de a roti sabia, de a

împunge, a străpunge, a omorî – sau, dacă nu, de a fi omorât. În ritmul pe care-l păstrează datorită rezistenţei, zăreşte fugar imaginea – aproape o viziune, atât e de intensă – fratelui său Richard, care roteşte sabia, străpungând iar şi iar şi totuşi simţind că braţul cu spada îi oboseşte şi dă greş. Îi apare în minte imaginea lui Richard, singur pe câmpul de luptă, fără el, întorcându-se ca să înfrunte o şarjă fără niciun prieten alături, iar asta îl înfurie şi răcneşte:

— York! Pentru Dumnezeu şi York!

Contele de Vere şi Oxford, venind cu trupele sale în fugă, dă ordinul de atac, văzând în faţa lui frontul de luptă şi aşteptându-se să-şi abată oamenii în spatele armatei York, ştiind că va face prăpăd năpustindu-se astfel din ceaţă asupra ei, ca nişte întăriri odihnite ale taberei Lancaster, înspăimântători ca o ambuscadă. Se reped prin întuneric, cu săbiile şi armele trase şi deja însângerate, dar nu în spatele soldaţilor York, ci în spatele propriei armate Lancaster, care s-a rotit în luptă şi a coborât de pe deal.

— Trădătorul! Trădare! strigă un om care, înjunghiat pe la spate, se întoarce şi-l vede pe contele de Vere.

Un ofiţer de Lancaster se uită peste umăr şi vede cea mai temută imagine pe câmpul de luptă: soldaţi odihniţi ce vin din spate. Nu desluşeşte bine steagul prin ceaţă, dar vede, e sigur că vede, „Soarele strălucitor”, stindardul Casei de York, fluturând mândru deasupra trupelor proaspete care **vin** în fugă dinspre Bamet, cu săbiile scoase şi întinse în faţă, învârtind securile de luptă, cu gurile căscate de răcnetele cu care-şi însoţesc şarja plină de forţă. Confundă stindardul „Soarele revărsat” al lui Oxford cu emblema Casei de York. El şi oştenii lui au în faţă soldaţi de York care-i presează cu putere, luptând ca nişte oameni care n-au nimic de pierdut, dar să vadă tot mai mulţi ieşind din ceaţă, în spatele lor, ca o armată de

spectre, e mai mult decât poate suporta orice om.

— Înapoi! înapoi! răcneşte cineva cuprins de panică.

Altă voce strigă:

— Regruparea! Regruparea! Retragerea!

Ordinele sunt corecte, dar glasurile par pline de panică, şi soldaţii se întorc dinspre duşmanul de York din faţa lor şi descoperă în spate altă armată. Nu-şi pot recunoaşte aliaţii. Se cred înconjuraţi, depăşiţi numeric şi practic ca şi morţi, iar curajul îi părăseşte într-o clipită.

— De Vere! strigă contele de Oxford văzând că oamenii lui îşi atacă propriii aliaţi. De Vere! Pentru Lancaster! Staţi! Staţi! Pentru numele lui Dumnezeu, opriţi-vă!

Însă e prea târziu. Cei care recunosc acum stindardul de Oxford cu „Soarele revărsat” şi-l văd pe contele de Vere în mijlocul confuziei, strigând ca să-şi aducă oamenii la ordine, se gândesc că a schimbat tabăra în toiul bătăliei, cum se mai întâmplă, iar cei aflaţi îndeajuns de aproape, vechii lui prieteni, se aruncă asupra sa ca nişte câini furioşi, ca să-l omoare ca pe ceva mai rău decât duşmanul: un trădător pe câmpul de luptă. Dar în negură şi în ceaţă, cei mai mulţi dintre soldaţii Lancaster ştiu doar că au în faţă un duşman nenumit, care-i presează cu oşteni făcuţi din nori, iar acum a venit din spate un batalion proaspăt şi întunericul şi ceaţa de pe drum ar putea să ascundă şi altele. Cine ştie câţi soldaţi vor mai ieşi din râu? Cine ştie ce orori ar putea să invoce din râuri, izvoare şi pâraie acel Edward însurat cu o vrăjitoare? Oamenii aud zgomotele luptei şi ţipetele răniţilor, dar nu-şi pot vedea lorzii, nu-şi pot recunoaşte comandanţii. Sorţii bătăliei se schimbă; nu pot fi siguri nici măcar de tovarăşii lor în lumina slabă, stranie. Cu sutele, îşi aruncă armele şi o rup la fugă. Toţi ştiu că e un război în care nu se vor lua prizonieri. Să te afli de partea învinsului înseamnă să te îndrepţi spre o moarte sigură.

Edward, care înjunghie şi retează, chiar în miezul luptei, având-ul pe William Hastings în stânga, cu sabia într-o mână şi cu pumnalul în cealaltă, răcneşte:

— Victorie pentru York! Victorie pentru York!

Soldaţii săi cred acest strigăt răsunător, la fel şi armata

Lancaster, atacată din faţă prin întuneric, atacată din spate prin pâclă şi acum rămasă fără conducător, căci Warwick îi strigă pajului să-l salveze, se aruncă în şaua calului pregătit pentru el şi pleacă în galop.

E semnalul care face bătălia să se fragmenteze într-o mie de aventuri.

— Calul meu! strigă Edward către pajul său. Adu-mi-l pe Fury!

William îşi face palmele căuş şi-l ridică pe rege în şa, apoi apucă frâul lui, urcă iute pe cal şi porneşte în goană după domnul, stăpânul şi iubitul lui prieten, iar lorzii de York se avântă şi ei în galop nebunesc după Warwick, blestemându-l pentru că le-a scăpat.

Mama se îndreaptă de spate cu un oftat şi închidem împreună fereastra. Suntem amândouă palide din cauza nopţii de veghe.

— S-a terminat, spune ea cu siguranţă. Duşmanul tău e mort. Primul şi cel mai primejdios duşman. Warwick nu va mai face niciun rege. Va trebui să se înfăţişeze în faţa împăratului Ceresc şi să-i explice neîntârziat ce şi-a închipuit că face cu acest sărman regat de aici, de jos.

— Băieţii mei sunt teferi, cred?

— Sunt sigură că da.

Am degetele încovoiate precum ghearele pisicii.

— Şi George, ducele de Clarence? întreb. Ce crezi despre el? Spune-mi că a murit pe câmpul de luptă!

Mama zâmbeşte.

— E de partea învingătorului, ca de obicei. Edward al tău a câştigat bătălia, iar George cel loial se află alături de el.

S-ar putea să descoperi că trebuie să-l ierţi pe George pentru moartea tatălui şi a fratelui tău. Eu s-ar putea să fiu nevoită să-mi las răzbunarea în seama Domnului. George ar putea supravieţui. În definitiv, e fratele regelui. Ai omorî un prinţ de viţă regească? Ai fi în stare să ucizi un prinţ al Casei de York?

Deschid caseta cu bijuterii, scot medalionul emailat înnegrit, apăs mica încuietoare şi-l deschid. Înăuntru sunt două nume – George, duce de Clarence şi Richard Neville, conte de Warwick – scrise pe peticul de hârtie rupt din ultima scrisoare a tatii. Cea pe care i-a scris-o mamei cu speranţă, vorbind despre răscumpărare, fără să-şi închipuie o clipă că aceşti doi bărbaţi, pe care îi cunoştea de o viaţă, îl vor omorî fără alt motiv decât duşmănia. Rup în două peticul de hârtie şi mototolesc în mână bucata pe care scrie Richard Neville, conte de Warwick. Nici măcar nu mă obosesc s-o arunc în foc. O las să cadă pe jos şi o apăs cu piciorul în rogojina de papură. Numele lui George îl pun înapoi în medalion şi în caseta cu bijuterii.

— George nu va supravieţui, spun sec. Chiar dacă va trebui să ţin eu însămi o pernă apăsată peste faţa lui, în timp ce doarme într-un pat sub acoperişul meu, oaspete în propria mea casă, sub protecţia mea, ruda iubită a soţului meu! Un fiu de York nu e inviolabil. Îl voi vedea mort. Poate să-şi doarmă somn dulce în patul lui din Turnul Londrei şi tot îl voi vedea mort.

Am parte de două zile cu Edward când se întoarce acasă, două zile în care ne mutăm înapoi în apartamentele regale din Turn, unde s-a făcut curăţenie la repezeală şi de unde au fost scoase lucrurile bietului Henric. Henric, sărmanul rege nebun, s-a întors în vechea lui odaie cu gratii la ferestre şi îngenunchează ca să se roage. Edward mănâncă de parcă ar fi flămânzit cu săptămânile, se bălăceşte ca Melusina într-o baie lungă şi adâncă, face

dragoste cu mine fără eleganţă, fără tandreţe, aşa cum ar face un oştean dragoste cu amanta, şi doarme. Se trezeşte doar ca să-i anunţe pe cetăţenii Londrei că poveştile despre supravieţuirea lui Warwick sunt false: a văzut el însuşi cadavrul acestuia. A fost omorât pe când fugea de bătălie ca un laş şi Edward porunceşte ca trupul lui să fie expus în Catedrala St. Paul, aşa încât să nu existe nicio îndoială că e mort.

— Dar nu voi accepta să fie dezonorat, spune el.

— Ei au pus capul tatălui nostru într-o ţeapă, pe poarta palatului York, îi aminteşte George. Cu o coroană de hârtie pe cap! Ar trebui să înfigem capul lui Warwick într-o ţeapă pe Podul Londrei, să-i tăiem cadavrul în patru şi să-l trimitem prin regat.

— Frumos plan propui pentru socrul tău, remarc. N-o va tulbura puţin pe soţia ta faptul că îi vei dezmembra tatăl? Pe deasupra, credeam că ai jurat să-l iubeşti şi să-l urmezi!

— Warwick poate fi îngropat cu onoare de familia lui, la Abaţia Bisham, hotărăşte Edward. Nu suntem sălbatici. Nu ne războim cu trupuri neînsufleţite!

Avem împreună două zile şi, două nopţi, însă Edward aşteaptă un mesager şi-şi ţine oştirea înarmată şi pregătită, iar mesagerul soseşte. Margareta de Anjou a debarcat la Weymouth, prea târziu ca să-şi sprijine aliatul, dar pregătită să lupte singură pentru cauza ei. Primim pe dată veşti despre ridicarea Angliei la arme. O seamă de lorzi şi cavaleri care nu i-au dat oameni lui Warwick simt că e de datoria lor s-o sprijine pe regină când aceasta vine înarmată pentru luptă şi soţul ei, Henric, e ţinut captiv de noi, duşmanii săi. Oamenii încep să spună că asta e ultima bătălie, cea care va conta: o ultimă bătălie care va însemna totul. Warwick e mort; nu există intermediari. E regina de Lancaster împotriva regelui Edward, Casa regală de Lancaster împotriva Casei regale de York, şi fiecare om

din fiecare sat din regat Trebuie să aleagă, iar mulţi o aleg pe ea.

Edward le porunceşte lorzilor săi din toate comitatele să i se înfăţişeze complet înarmaţi şi cu numărul cuvenit de soldaţi, cere fiecărui oraş să-i trimită trupe şi bani pentru a le plăti, nu scuteşte pe nimeni.

— Trebuie să plec iarăşi, îmi spune în zori. Fereşte-mi fiul de primejdii, orice s-ar întâmpla!

— Fereşte-te de primejdii! îi răspund. Orice s-ar întâmpla.

Încuviinţează din cap, îmi ia mâna, duce palma la buze mi acoperă sărutul cu degetele mele.

— Ştii că te iubesc, îmi spune. Ştii că azi te iubesc la fel de mult ca în ziua aceea, când stăteai sub stejar?

Aprob din cap. Nu pot vorbi. Cuvintele lui sună ca ale unui om care-şi ia adio.

— Bine, replică el scurt. Nu uita, dacă iese prost, trebuie să duci copiii în Flandra, da? Ţii minte numele micului barcagiu din Tournai la care trebuie să vă ascundeţi?

— Îl ţin minte, îi şoptesc. Dar nu va ieşi prost.

— Cu voia Domnului, spune el.

Şi cu aceste ultime cuvinte se răsuceşte pe călcâie şi porneşte la o nouă bătălie.

Cele două oştiri gonesc una împotriva celeilalte, a Margaretei îndreptându-se spre Ţara Galilor ca să strângă întăriri, a lui Edward pe urmele ei, încercând să-i taie calea. Forţele Margaretei, conduse de contele de Somerset, cu fiul ei, prinţul cel tânăr şi plin de cruzime, comandându-şi propriii soldaţi, înaintează năvalnic spre vest, către Ţara Galilor, unde Jasper Tudor îi va ridica pe gali la arme pentru ei şi unde li se vor alătura oamenii din Cornwall. Odată ajunşi în munţii din Ţara Galilor, vor fi imbatabili. Jasper Tudor şi nepotul lui, Henry Tudor, le pot oferi un adăpost sigur şi armate odihnite. Nimeni nu va

reuşi să-i scoată din fortăreţele din Ţara Galilor, aşa că vor putea să-şi sporească oştirea pe îndelete şi să pornească spre Londra cu toate forţele.

Împreună cu Margareta călătoreşte biata Anne Neville, fata cea mică a lui Warwick, mireasa prinţului, năucită de vestea morţii tatălui ei şi a trădării cumnatului ei, George, ducele de Clarence, şi abandonată de maică-sa, care s-a retras pe dată în sanctuar, îndurerată de pierderea bărbatului ei. Sunt un trio deznădăjduit, care mizează totul pe victorie şi a pierdut deja foarte mult.

Edward, plecat din Londra pe urmele ei, adunând trupe din mers, e disperat să-i prindă armata înainte să traverseze marele fluviu Sevem şi să dispară în munţii din Ţara Galilor. E aproape sigur că nu va reuşi. E prea mult de mers, într-un marş prea rapid, şi soldaţii lui, osteniţi după bătălia de la Barnet, nu vor ajunge la timp.

Dar primul punct de traversare al Margaretei, cel de la Gloucester, e blocat. Edward a poruncit să nu fie lăsată să treacă peste fluviu în Ţara Galilor şi fortul de la Gloucester se împotriveşte în numele lui şi blochează vadul. Fluviul, unul din cele mai adânci şi mai puternice din Anglia, e crescut şi curge cu iuţeală. Zâmbesc la gândul că apele Angliei se întorc împotriva reginei franceze.

Armata Margaretei trebuie aşadar să înainteze spre nord, în susul fluviului, şi să găsească alt loc pe unde să traverseze, iar oştenii lui Edward se află acum la doar treizeci şi doi de kilometri în urma ei, alergând precum câinii de vânătoare, mânaţi de Edward şi de fratele lui Richard. În seara aceea, partida Lancaster îşi face tabăra în ruinele unui castel vechi, în apropiere de Tewkesbury, ferită de intemperii de zidurile pe jumătate dărâmate, sigură că va trece fluviul prin vad dimineaţă. Aşteaptă cu oarecare încredere armata York epuizată, venind direct de la o bătălie la următoarea şi sleită acum de un marş forţat

de cincizeci de kilometri într-o singură zi, de-a latul ţării. Poate că Edward va ajunge din urmă duşmanul, dar în goana spre bătălie va slei probabil spiritul propriilor soldaţi. Va sosi la vreme, însă cu nişte oameni care abia îşi mai trag sufletul, buni de nimic.

3 mai 1471

Regina Margareta şi nefericita-i noră, Anne Neville, pun stăpânire pe o casă din apropiere, numită Payne’s Place, şi aşteaptă bătălia despre care cred că le va face regină şi respectiv prinţesă de Wales. Anne Neville îşi petrece noaptea în genunchi, rugându-se pentru sufletul tatălui ei, al cărui trup neînsufleţit e expus ca să-l vadă tot poporul pe treptele din faţa altarului Catedralei St. Paul, în Londra. Se roagă pentru durerea mamei sale, care la debarcarea în Anglia a aflat, înainte să i se usuce picioarele, că soţul ei a fost înfrânt şi ucis în timp ce fugea de pe câmpul de luptă şi că e văduvă. Anne de Warwick, ducesa văduvă, a refuzat să mai facă un pas împreună cu armata Lancaster şi s-a închis în Abaţia Beaulieu, abandonându-şi fiicele în mâinile soţilor lor aflaţi în tabere opuse: una căsătorită cu prinţul de Lancaster, iar cealaltă, cu ducele de York. Micuţa Anne se roagă pentru soarta surorii ei, Isabel, legată pe viaţă de renegatul George şi acum redevenită contesă de York, al cărei soţ va lupta în cealaltă tabără a bătăliei de mâine. Se roagă, aşa cum face de fiecare dată, ca Dumnezeu să pogoare lumina înţelepciunii lui asupra tânărului ei soţ, prinţul Edward de Lancaster, care devine pe zi ce trece tot mai pervers şi mai crud, iar apoi se roagă pentru ea însăşi, să supravieţuiască acestei bătălii şi, cumva, să se întoarcă acasă. Nici nu mai ştie prea bine care i-ar putea fi casa.

Armata lui Edward e comandată de bărbaţii pe care-i iubeşte: fraţii alături de care ar muri bucuros, dacă ar fi voia Domnului să moară în ziua aceea. Frica îl însoţeşte când călăreşte; acum ştie cum e înfrângerea şi nu va mai uita niciodată. Dar ştie şi că bătălia aceasta e imposibil de evitat: trebuie să gonească spre ea în cel mai rapid marş forţat din câte a cunoscut Anglia. N-are decât să-i fie frică,

însă dacă vrea să fie rege, va trebui să lupte şi s-o facă mai bine ca oricând. Fratele lui, Richard, ducele de Gloucester, porunceşte oştirii mergând chiar în frunte, conducând-o cu curajul său aprig, intens, credincios. Edward preia partea de mijloc a bătăliei, iar William Hastings, care şi-ar jertfi viaţa ca să împiedice o ambuscadă să-l atingă pe rege, apără spatele armatei. Pentru Anthony Woodville, Edward are o cerinţă deosebită.

— Anthony, vreau ca tu şi George să luaţi o companie mică de lăncieri şi să vă ascundeţi în păduricea din stânga noastră, spune Edward încet. Acolo vei avea două sarcini. În primul rând, vei veghea ca Somerset să nu trimită trupe din ruinele castelului, ca să ne ia prin surprindere din stânga, şi în al doilea rând, vei urmări bătălia şi vei ataca atunci când crezi că avem nevoie.

— Aveţi chiar atât de multă încredere în mine? întreabă Anthony gândindu-se la vremurile când cei doi tineri bărbaţi erau duşmani, nu fraţi.

— Da, răspunde Edward. Dar ştii, Anthony, eşti un om înţelept, un filosof, iar moartea şi viaţa sunt totuna pentru tine...

Anthony se strâmbă.

— Învăţătura mea e puţină, Sire, dar sunt foarte legat de viaţa mea. Încă n-am ajuns la detaşare.

— Şi eu la fel, replică Edward înfocat. Şi sunt foarte ataşat de bărbăţia mea, frate! Fă în aşa fel încât sora ta să mai poată pune un prunc în leagăn. Salvează-mi boaşele pentru ea, Anthony! îi cere el cu îndrăzneală.

Anthony râde şi-i dă glumeţ onorul.

— Îmi veţi da un semnal când veţi avea nevoie de noi?

— Îmi vei vedea cât se poate de clar nevoia. Semnalul meu va fi atunci când va părea că pierd, spune el sec. Atâta îţi cer: nu aştepta până-n clipa aceea.

— Voi face tot ce-mi stă în putere, Sire, încuviinţează

Anthony calm, apoi pleacă să-şi conducă în ascunzătoare compania alcătuită din două sute de lăncieri.

Edward aşteaptă doar până când îi vede că şi-au ocupat poziţia şi sunt invizibili pentru forţele Lancaster din spatele zidurilor castelului de pe deal, apoi dă ordin tunarului:

— Foc!

În aceeaşi clipă, arcaşii lui Richard slobod o ploaie de săgeţi. Proiectilele tunului lovesc zidăria şubredă a vechiului castel şi peste capetele oamenilor adăpostiţi înăuntru cad lespezi de piatră împreună cu ghiulelele. Se aude un ţipăt agonizant când un soldat primeşte o săgeată în faţă, apoi răcnesc alţii zece sau doisprezece, loviţi de săgeţile bine ţintite. Castelul se dovedeşte a fi mai mult o ruină decât o fortăreaţă. Zidurile nu le oferă pic de adăpost, iar arcadele care se prăbuşesc şi blocurile de piatră care cad sunt mai mult un pericol decât un refugiu. Soldaţii se împrăştie, unii pornind la atac în josul dealului înainte să primească ordinul de a înainta, alţii bătând în retragere spre Tewkesbury. Somerset răcneşte, poruncind oştirii să se grupeze şi să atace trupele regelui aflate în vale, la picioarele lor, dar soldaţii lui au luat-o deja la fugă.

Strigând înfuriaţi şi alergând tot mai repede, ajutaţi de înclinaţia terenului, soldaţii de Lancaster se năpustesc la vale, ţintind mijlocul armatei York, unde regele cel înalt îi aşteaptă pregătit, cu coroana aşezată peste coif. Edward e animat de o bucurie intensă şi lipsită de veselie, pe care a ajuns s-o cunoască încă de copil din bătălii. Imediat ce oştenii de Lancaster îşi croiesc drum spre el prin primul şir, îi întâmpină cu spada lată într-o mână şi cu o secure în cealaltă. Intră în joc numeroasele ore de antrenament în turniruri, cu un picior în arenă; mişcările lui sunt iuţi şi tot atât de fireşti ca ale unui leu încolţit: o străpungere, un mârâit, o întoarcere, o înjunghiere. Înfige sabia în gâtlejurile lipsite de protecţie, în sus, pe sub coif. Retează

cu isteţime braţul ce ţine sabia al unui oştean, de la subsuoara neprotejată. Îl loveşte pe altul cu piciorul în vintre şi, când victima se îndoaie de mijloc, îşi abate securea peste capul omului, zdrobindu-i ţeasta.

Imediat ce şocul impactului împinge trupele York în spate, flancul condus de Richard li se alătură şi începe să ciopârţească şi să împungă cu sabia, o măcelărire nemiloasă ce-l are în centru pe tânărul duce mărunt, crud, un ucigaş în câmpul de luptă, un ucenic al groazei. Presiunea hotărâtă exercitată de oamenii lui Richard întrerupe şarja armatei Lancaster, care se opreşte. Aşa cum se întâmplă de fiecare dată în lupta corp la corp, se iveşte o pauză când chiar şi cei mai puternici oşteni îşi trag răsuflarea; dar în această pauză forţele York presează, având-u-l în frunte pe rege şi alături de el pe Richard, şi încep să împingă forţele Lancaster înapoi în susul dealului, spre refugiul lor.

Se aude un strigăt – strigătul rece şi înfricoşător al bărbaţilor hotărâţi din păduricea aflată în stânga câmpului de luptă, unde nu ştia nimeni că se ascund soldaţi. Două sute de lăncieri – deşi par două mii – înzestraţi cu arme mortale, însă cu pasul uşor, se reped spre oştenii de Lancaster, având-u-l în frunte, mult în faţă, pe Anthony Woodville, cel mai destoinic cavaler din Anglia. Ţin lăncile întinse înainte, însetaţi să lovească, iar soldaţii de Lancaster ridică privirea de la lupta trudnică şi-i văd cum zboară spre ei, aşa cum ar vedea cineva o furtună de fulgere: o moarte ce se apropie prea repede pentru a putea fi evitată.

Fug, căci nu se pot hotărî să facă nimic altceva. Lăncile se abat asupra lor ca două sute de tăişuri ale unei singure arme mortale. Le aud cum şuieră prin aer înainte să izbucnească ţipetele când ele îşi ating ţinta. Soldaţii se zbat să fugă înapoi pe deal, iar oamenii lui Richard îi

urmează şi-i doboară fără o clipă de îndurare, în timp ce ai lui Anthony îi încercuiesc cu iuţeală, scoţând săbii şi cuţite. Soldaţii de Lancaster aleargă spre râu şi unii îl traversează călcând prin apă, alţii înot, iar alţii, împovăraţi de armură, se îneacă zbătându-se înnebuniţi în stufăriş. Alţii fug spre parc, iar oamenii lui Hastings îi ajung din urmă şi-i hăcuiesc de parcă ar fi nişte iepuri la sfârşitul secerişului, când secerătorii formează un cerc în jurul ultimului petic de grâu şi răpun cu secera animalele înspăimântate. Alţii se întorc să fugă spre oraş, iar trupele lui Edward, avându-l pe el în frunte, îi urmăresc ca pe nişte căprioare sleite de puteri, îi prind şi-i măcelăresc. Printre ei, chiar lângă zidurile oraşului, se află băieţandrul căruia i se spune prinţul Edward, Edward de Lancaster, prinţ de Wales; soldaţii de York îi doboară pe toţi în asalt, cu săbii scânteietoare şi tăişuri însângerate, fără milă, înconjuraţi de ţipete de îndurare.

— Cruţaţi-mă! Cruţaţi-mă! Sunt Edward de Lancaster, sunt născut să fiu rege, mama mea...

Restul se pierde într-un gâlgâit de sânge regesc când un pedestraş, un om de rând, îşi înfige cuţitul în gâtul tânărului prinţ şi astfel curmă speranţele Margaretei de Anjou, viaţa fiului ei şi spiţa Lancaster, pentru a câştiga o centură frumoasă şi o sabie gravată.

Pentru rege nu e un sport, ci o treabă de o urâţenie cumplită; Edward se odihneşte sprijinit în sabie, îşi curăţă pumnalul şi-şi priveşte oştenii cum taie gâturi, despică burţi, zdrobesc ţeste şi rup picioare, până când soldaţii de Lancaster zac plângând la pământ ori fug departe şi bătălia, cel puţin această bătălie, e câştigată.

Însă există de fiecare dată şi ceasurile de după luptă, iar acestea sunt întotdeauna murdare. Bucuria pe care o simte Edward în luptă nu se extinde la uciderea prizonierilor sau torturarea captivilor. Spre deosebire de

mulţi dintre lorzii din vremea lui, nu-l încântă nici măcar o decapitare bine chibzuită. Însă lorzii din tabăra Lancaster s-au refugiat în sanctuar, în Abaţia Tewkesbury, şi nu li se poate îngădui să rămână acolo, nici nu pot fi lăsaţi să se întoarcă acasă în siguranţă.

— Scoate-i de acolo, îi cere scurt Edward lui Richard, fratele lui, amândoi fiind mânaţi de dorinţa de-a termina treaba.

Apoi se întoarce spre tinerii Grey, fiii lui vitregi.

— Voi mergeţi şi găsiţi-i pe lorzii Lancaster de pe câmpul de luptă, luaţi-le armele şi arestaţi-i.

— S-au refugiat în sanctuar, îi atrage atenţia Hastings. Sunt în abaţie, agăţaţi de altar. Propria voastră soţie trăieşte numai pentru că sanctuarul a fost respectat. Singurul vostru fiu s-a născut în sanctuar!

— O femeie. Un prunc, replică Edward scurt. Sanctuarul e pentru neajutoraţi. Ducele Edmund de Somerset nu e neajutorat. E un trădător ucigaş şi Richard îl va scoate din abaţie şi-l va duce pe eşafod, în piaţa din Tewkesbury. Nu-i aşa, Richard?

— Da, răspunde acesta scurt. Am mai mult respect pentru victorie decât pentru orice sanctuar.

Şi, cu mâna pe garda sabiei, se duce să dărâme uşa abaţiei, deşi abatele i se agaţă de braţul înarmat şi-l imploră să se teamă de voia Domnului şi să se arate îndurător. Armata York nu ascultă. E mai presus de iertare. Soldaţii lui Richard târăsc afară oameni care imploră şi ţipă, apoi Richard şi Edward îşi privesc oştenii cum străpung cu cuţitele prizonierii care se roagă să fie răscumpăraţi în curtea bisericii, agăţaţi de pietrele funerare, implorând morţii să-i salveze, până când treptele abaţiei devin lunecoase din cauza sângelui şi pământul sacru miroase ca o măcelărie, ca şi cum nimic n-ar mai fi sfânt. Căci nimic nu mai e sfânt în Anglia.

14 mai 1471

Aşteptăm veşti în Turn, când sunetul ovaţiilor îmi spune că mi se întoarce soţul acasă. Alerg pe treptele de piatră, cu tocurile ţăcănind, cu fetele în spatele meu, dar când poarta se deschide şi caii intră în tropot de copite, văd căn fruntea ostaşilor nu se află soţul meu, ci fratele meu Anthony, care-mi zâmbeşte.

— Soră, bucură-te, căci soţul tău e teafăr şi a câştigat o mare bătălie. Mamă, dă-mi binecuvântarea ta, căci am nevoie de ea.

Sare din şa, se înclină în faţa mea, apoi se întoarce spre mama, îşi scoate bereta şi îngenunchează, iar ea îşi pune mâna pe creştetul lui. Atingerea ei aduce o clipă de linişte. Asta e o binecuvântare reală, nu gestul de formă făcut în cele mai multe familii. Compasiunea mamei se revarsă asupra lui, cel mai înzestrat copil al său, iar el îşi înclină capul bălai în faţa ei. Apoi se ridică şi se întoarce spre mine.

— Am să-ţi povestesc totul mai târziu, dar fii sigură că a obţinut o mare victorie. Margareta de Anjou se află în mâinile noastre, prizonieră. Fiul ei e mort: a rămas fără moştenitor. Nădejdile Casei de Lancaster sunt la pământ, în noroi şi sânge. Edward ar fi vrut să fie cu tine, însă a pornit în marş spre nord, unde s-au iscat alte răscoale în favoarea taberei Neville şi Lancaster. Fiii tăi îl însoţesc şi sunt sănătoşi şi într-o stare de spirit bună. Pe mine m-a trimis să te păzesc pe tine şi Londra. Oamenii din Kent s-au ridicat împotriva noastră şi Thomas Neville îi sprijină. Jumătate sunt oameni de treabă prost sfătuiţi, dar cealaltă jumătate sunt doar hoţi puşi pe prădat. Cei mai puţin numeroşi şi mai primejdioşi sunt aceia care cred că pot săl elibereze pe regele Henric şi să te captureze şi care au jurat s-o facă. Neville a pornit spre Londra cu o mică flotă.

Trebuie să mă întâlnesc cu primarul şi cu mai-marii oraşului şi să organizez apărarea.

— Vom fi atacaţi aici?

El încuviinţează din cap.

— Sunt înfrânţi, moştenitorul lor e mort, dar tot vor să ducă războiul mai departe. Vor alege alt moştenitor al Casei de Lancaster: Henry Tudor. Vor jura răzbunare. Edward m-a trimis să te apăr. În cel mai rău caz, îţi voi organiza retragerea.

— Ne aflăm cu adevărat în primejdie?

El încuviinţează.

— Îmi pare rău, sora mea. Duşmanii au corăbii şi sprijinul Franţei, iar Edward a dus toată armata în nord.

Se înclină în faţa mea, se întoarce şi intră în Turn cu paşi apăsaţi, strigându-i intendentului că primarul trebuie primit numaidecât şi că vrea un raport despre cât e de pregătit Turnul pentru asediu.

Oamenii intră şi confirmă că Thomas Neville are corăbii pe mare, în largul coastei ţinutului Kent, şi că a jurat să sprijine marşul celor din Kent urcând pe Tamisa şi ocupând Londra. Tocmai am câştigat o bătălie dramatică şi am omorât un băieţandru, moştenitorul dreptului lor la tron, şi ar trebui să fim în siguranţă, dar primejdia ne pândeşte în continuare.

— De ce să facă Neville una ca asta? întreb. S-a terminat! Edward de Lancaster e mort, vărul său Warwick e mort, Margareta de Anjou e captivă, Henric e prizonierul nostru chiar aici, în Turn! De ce să pornească Neville cu corăbiile din Gravesend şi să spere că va ocupa Londra?

— Pentru că nu s-a terminat, remarcă mama.

Ne plimbăm pe acoperişul plat al Turnului, cu Puişorul în braţele mele ca să ia aer şi fetele ţinându-se după noi. Privind în jos, mama şi cu mine îl vedem pe Anthony supraveghind mutarea tunului, cu gura orientată spre aval,

şi poruncind să se îngrămădească saci cu nisip în spatele uşilor şi ferestrelor Turnului Alb. În josul apei vedem oameni muncind pe chei, stivuind saci cu nisip şi aşezând găleţi cu apă la îndemână, fiindcă se tem de incendii în depozite când Neville va urca pe fluviu cu corăbiile sale.

— Dacă Neville ar pune stăpânire pe Turn şi Edward ar fi înfrânt în nord, totul ar începe din nou, precizează mama. Neville poate să-l elibereze pe regele Henric. Margareta şi soţul ei pot să fie din nou împreună şi, poate, să mai aibă un fiu. Singura cale de a pune sigur capăt spiţei lor, singura cale de a pune capăt pentru totdeauna acestor războaie, e moartea. Moartea lui Henric. Le-am răpus moştenitorul; acum trebuie să-l omorâm pe tată.

— Dar Henric are şi alţi moştenitori, replic. Chiar dacă şi-a pierdut fiul. Margaret Beaufort, de exemplu. Casa de Beaufort trăieşte mai departe prin fiul ei, Henry Tudor.

Mama ridică din umeri.

— O femeie! Nimeni nu va porni la bătălie ca să pună pe tronul acesta o regină. Cine ar putea să stăpânească Anglia în afară de un oştean?

— Are un fiu, băiatul Tudor.

Mama ridică iarăşi din umeri.

— Nimeni nu va porni la bătălie pentru un copilandru. Henry Tudor nu contează. Henry Tudor n-ar putea ajunge niciodată regele Angliei. Nimeni n-ar lupta pentru un Tudor, împotriva unui rege Plantagenet. Neamul Tudor are doar pe jumătate sânge regesc, iar acela provine de la familia regală franceză. Nu constituie o ameninţare la adresa ta. (Aruncă o privire în josul zidului alb, până la ferestrele cu gratii în spatele cărora uitatul rege Henric şi-a reluat iarăşi rugăciunile.)

— Nu, odată cu moartea lui, spiţa Lancaster e terminată şi noi suntem cu toţii în siguranţă.

— Dar cine s-ar îndura să-l omoare? E un om neajutorat,

slab de minte. Cine ar avea o inimă atât de împietrită încât să-l omoare cât timp e prizonierul nostru? (Cobor glasul – odăile sale se află chiar sub noi.) îşi petrece zilele în genunchi în faţa unui pupitru de rugăciune şi uitându-se pe fereastră fără să scoată o vorbă. A-l omorî ar fi totuna cu a măcelări un nebun. Şi sunt unii care spun că e un nebun sacru. Mai sunt şi alţii care zic că e sfânt. Cine ar îndrăzni să omoare un sfânt?

— Nădăjduiesc că o va face soţul tău, replică mama fără fereală. Căci există un singur mod de a obţine siguranţa tronului Angliei: apăsându-i o pernă pe faţă şi ajutându-l să ajungă la odihna veşnică.

Peste soare trece o umbră şi-l lipesc pe micul meu Edward de mine, ca pentru a-l împiedica să audă un sfat atât de amar. Mă cutremur, de parcă mama ar prevesti propria-mi moarte.

— Ce s-a întâmplat? mă întreabă ea. Ţi-e frig? Să ne întoarcem?

— E Turnul, răspund iritată. Am urât totdeauna Turnul. Şi tu: să vorbeşti despre lucruri atât de infame ca omorârea unui prizonier din Turn complet lipsit de apărare! N-ar trebui nici măcar să rosteşti aşa ceva, mai ales în faţa puişorului! Aş vrea să se termine odată povestea asta şi să ne putem întoarce la Palatul Westminster.

De jos, de departe, fratele meu Anthony ridică privirea şi flutură mâna spre mine, în semn că tunurile se află la locul lor şi că suntem pregătiţi.

— Vom putea merge acasă curând, spune mama pe un ton alinător. Edward va veni acasă şi tu vei fi din nou în siguranţă, la fel şi Puişorul.

Dar în noaptea aceea sună clopotele de alarmă şi sărim cu toţii din pat, îl înşfac pe Puişor, fetele vin la mine în fugă, iar Anthony deschide larg uşa odăii mele de culcare

şi spune:

— Fiţi curajoase, duşmanul urcă pe fluviu şi se va trage. Staţi departe de ferestre!

Trântesc obloanele şi le blochez cu drugul, trag perdelele în jurul patului mare, sar în el cu fetele şi cu Puişorul şi ascultăm. Auzim scrâşnetul tunurilor când trag, şuierul ghiulelelor în aer, apoi bufnitura înfundată când proiectilele lovesc zidurile Turnului; Elizabeth, fiica mea cea mare, se uită la mine albă la faţă, cu buza de jos tremurând, şi mă întreabă:

— E regina cea rea?

— Tatăl tău a învins-o pe regina cea rea, care e acum prizoniera noastră, la fel ca bătrânul rege, spun.

Mă gândesc la Henric, aflat în odăile de sub ale noastre, şi mă întreb dacă s-a gândit cineva să-i închidă obloanele sau să-l ţină departe de ferestre. I-ar fi învăţătură de minte lui Neville şi ne-ar scuti pe noi de multă bătaie de cap dacă astă-seară şi-ar omorî regele cu o ghiulea.

Tunurile noastre mugesc pe afeturile lor din faţa Turnului şi ferestrele se luminează scurt în focul tirului. Elizabeth se ghemuieşte lângă mine.

— Astea sunt tunurile noastre, care trag în corăbiile oamenilor răi, îi spun cu veselie. E un văr de-al lui Warwick, Thomas Neville, care e prea prost ca să ştie că războiul s-a terminat şi că noi am învins.

— Ce vrea? întreabă Elizabeth.

— Vrea să înceapă totul de la capăt, spun cu ostilitate, însă unchiul tău Anthony e pregătit să-l înfrunte şi are pe zidurile oraşului trupe instruite în Londra, iar toţi ucenicii cărora le place lupta sunt pregătiţi să apere oraşul. Şi oricum tatăl tău va veni acasă.

Se uită la mine cu ochii ei mari şi cenuşii. Micuţa mea Elizabeth gândeşte mereu mai mult decât spune. A trăit în condiţii de război încă din faşă; ştie chiar şi acum că e o

piesă pe tabla de şah a Angliei. Ştie că va fi dată la schimb, că are o anumită valoare, că s-a aflat în pericol toată viaţa.

— Şi atunci se va termina? mă întreabă.

— Da, îi promit feţişoarei sale pe care e zugrăvită îndoiala. Atunci se va termina.

Trei zile stăm sub asediu, trei zile de bombardamente urmate de atacurile oamenilor din Kent şi ale corăbiilor lui Neville, iar Anthony şi Henry Bourchier, contele de Essex şi ruda noastră, organizează apărarea. În fiecare zi se refugiază în Turn tot mai mulţi membri apropiaţi şi îndepărtaţi ai familiei mele – surorile mele şi soţii lor, soţia lui Anthony, fostele mele doamne de companie, toţi considerând că e locul cel mai sigur din oraşul aflat sub asediu, până când Anthony decretează că avem destui ofiţeri şi destui soldaţi pentru un contraatac.

— Cât de departe e Edward? întreb neliniştită.

— Ultima oară când am primit veşti, se afla la distanţă de patru zile. Prea departe. Nu îndrăznim să-l aşteptăm. Şi cred că-i putem bate cu forţele de care dispun.

— Şi dacă pierzi? întreb din nou, la fel de neliniştită.

El râde.

— Atunci, sora mea, va trebui să fii o regină luptătoare şi să conduci tu însăţi apărarea Turnului. Poţi rezista zile întregi. Ceea ce trebuie să facem e să-i împingem în retragere acum, înainte să se apropie mai mult. Dacă înăspresc asediul asupra Turnului sau intensifică tirul tunurilor sau dacă, Doamne fereşte, pătrund cumva înăuntru, ai putea muri înainte să se întoarcă Edward acasă!

Încuviinţez şi spun mohorâtă:

— Atunci du-te. Atacă-i!

Se înclină în faţa mea.

— Ai vorbit ca o adevărată membră a Casei de York. Toţi

membrii familiei York sunt însetaţi de sânge şi crescuţi pe câmpul de luptă. Să sperăm că, atunci când vom avea în sfârşit pace, nu se vor omorî între ei în virtutea simplei obişnuinţe.

— Hai să obţinem întâi pacea şi pe urmă să ne facem griji că fraţii de York ar putea s-o distrugă.

În zori, Anthony e pregătit. Trupele antrenate în Londra sunt bine înarmate şi bine instruite. Oraşul se află în război de şaisprezece ani şi fiecare ucenic are o armă şi ştie s-o folosească. Oamenii din Kent, aflaţi sub comanda forţelor lui Neville, şi-au făcut tabăra de jur-împrejurul Turnului şi al zidurilor oraşului, dar dorm când poarta din spate a Turnului se deschide, iar Anthony şi oamenii lui ies în tăcere, unul câte unul. Le ţin poarta deschisă; Henry Bourchier iese ultimul şi-mi spune:

— Alteţă, verişoara mea, blocaţi poarta cu drugul în urma noastră şi duceţi-vă la loc sigur.

— Nu, aştept aici. Dacă lucrurile merg prost, vreau să fiu aici ca să-i deschid fratelui meu şi vouă tuturor.

Asta îl face să zâmbească.

— Ei bine, trag nădejde că ne vom întoarce cu o victorie, spune.

— Dumnezeu să vă ajute! răspund.

Ar trebui să închid poarta în urma lor şi s-o zăvorăsc cu drugul, dar n-o fac. Rămân în prag, în picioare, ca să privesc. Mă văd ca pe o eroină dintr-o poveste, frumoasa regină care-şi trimite cavalerii la luptă şi apoi veghează asupra lor ca un înger.

La început aşa pare. Fratele meu, cu capul descoperit şi cu platoşa frumos gravată, înaintează în tăcere spre tabără, cu sabia lată în mână, urmat de oamenii săi, prietenii noştri credincioşi şi cei aflaţi de partea noastră. Lumina lunii îi face să semene cu nişte cavaleri porniţi într-o expediţia aventuroasă, cu fluviul lucind în spate şi cerul

întunecat al nopţii deasupra. Rebelii şi-au făcut tabără pe câmpul de lângă fluviu; alţii, mai numeroşi, s-au adăpostit pe străzile înguste şi murdare din jur. Sunt oameni săraci; câţiva au corturi şi adăposturi, dar cei mai mulţi dorm direct pe pământ, în jurul focurilor de tabără. Străzile din afara zidurilor oraşului sunt pline de berării şi case de prostituţie, iar jumătate din soldaţi sunt beţi. Forţele lui Anthony se împart în trei şi, la rostirea unui cuvânt şoptit, totul se schimbă. Îşi pun coifurile pe cap, îşi lasă vizierele peste ochii plini de bunătate, îşi scot săbiile, eliberează mingile grele ale buzduganelor, se transformă din muritori în oameni de metal.

Stând aşa în poartă şi privind, simt cumva schimbarea care-i învăluie şi, cu toate că eu i-am trimis la luptă şi pe mine mă apără, am sentimentul că e pe cale să se întâmple un lucru rău şi sângeros. „Nu!”, şoptesc de parcă aş vrea să-i opresc când se avântă înainte, cu săbiile trase, cu securile legănându-se.

Soldaţii adormiţi se ridică împleticit, cu un ţipăt de spaimă, şi se aleg cu o sabie în inimă sau cu o secure în cap. Nu există niciun avertisment: se trezesc din visele despre victorie sau despre casă pentru o lamă rece de spadă şi o moarte în chinuri. Străjerii aţipiţi sar în picioare şi ţipă ca să dea alarma, dar pumnalul înfipt în gâtlej îi amuţeşte. Se zbat fără ţintă. Un bărbat cade în flăcările focului şi ţipă în agonie, dar nimeni nu se opreşte să-l ajute. Oamenii noştri stârnesc cu lovituri de picior jăraticul focurilor de tabără şi unele corturi şi pături iau foc; caii se ridică pe picioarele dinapoi şi nechează speriaţi când fânul lor începe să ardă cu putere. Pe dată, întreaga tabără s-a trezit şi fuge cuprinsă de panică; oamenii lui Anthony trec printre adversari ca nişte ucigaşi tăcuţi, înjunghiindu-i pe unii pe jos când se întorc de pe o parte pe alta şi încearcă să se trezească, despicând burta unui bărbat neînarmat,

izbindu-l pe altul peste cap în timp ce întinde mâna după sabie. Armata din Kent se scutură de somn şi o ia la fugă. Cei care nu sunt doborâţi apucă ce pot şi se îndepărtează în grabă. Bărbaţii de pe străzile de lângă Turn se trezesc şi unii vin în goană spre câmpul de luptă. Oamenii lui Anthony se întorc spre ei cu un muget şi-i atacă, cu săbiile deja înroşite de sânge, iar rebelii, majoritatea băieţi de la ţară, se răsucesc pe călcâie şi o rup la fugă.

Oamenii lui Anthony dau să-i urmărească, însă el îi cheamă înapoi: nu vrea să lase Turnul fără apărare. Trimite un grup pe chei ca să captureze corăbiile lui Neville; ceilalţi se întorc spre Turn, vorbind tare şi entuziast în frigul dimineţii. Îşi strigă unii altora lucruri despre un om înjunghiat prin somn, despre o femeie care s-a întors de pe o parte pe alta şi s-a trezit decapitată, despre un cal care şi-a frânt gâtul trăgându-se înapoi din faţa focului.

Le deschid poarta. Nu vreau să-i întâmpin, nu vreau să mai văd nimic, nu vreau să mai aud nimic. Mă duc sus, în odăile noastre, îi strâng laolaltă pe mama, pe fetele mele şi pe Puişor şi zăvorăsc în tăcere uşa cu drugul, de parcă m-aş teme de propria-mi oştire. Am auzit bărbaţi povestind despre multe bătălii din acest război între veri şi de fiecare dată vorbeau despre eroism, despre curajul soldaţilor, despre puterea camaraderiei lor, despre furia aprigă a luptei şi despre frăţie şi supravieţuire. Am auzit balade despre marile bătălii şi poezii despre frumuseţea unei şarje şi despre eleganţa conducătorului. Dar nu ştiam că războiul nu e nimic mai mult decât o măcelărire, la fel de sălbatică şi de grosolană ca a înjunghia un porc în gât şi a-l lăsa să sângereze, ca să fie carnea fragedă. Nu ştiam că stilul şi caracterul nobil al arenei de turnir n-au nimic de-a face cu aceste împunsături şi înjunghieri. Întocmai ca sacrificarea unui purcel care guiţă, pentru a obţine şuncă,

după ce l-ai fugărit prin cocină. Şi nu ştiam că războiul îi entuziasmează atât de mult pe bărbaţi: vin acasă râzând ca nişte şcolari plini de emoţie după o farsă; dar au sânge pe mâini şi mantiile mânjite, părul le miroase a fum, iar pe chip li se citeşte un entuziasm teribil şi urât.

Acum înţeleg de ce soldaţii dau năvală în mănăstiri, siluiesc femeile, sfidează sanctuarul ca să încheie vânătoarea ucigaşă. Se trezeşte în ei o foame sălbatică, crudă, care-i face să semene mai mult cu animalele decât cu oamenii. Nu ştiam că aşa e războiul. Simt că am fost o neghioabă dacă n-am ştiut, din moment ce am crescut într-un regat aflat în război şi sunt fiica unui bărbat capturat în luptă, văduva unui cavaler, soţia unui soldat nemilos. Dar acum ştiu.

21 mai 1471

Edward soseşte în fruntea oştirii sale, cu înfăţişarea unui rege care se întoarce acasă acoperit de glorie, fără nicio urmă a bătăliei în ţinută, pe calul său ori pe harnaşamentul sclipitor al acestuia. Richard şi George stau de o parte şi de alta, iar fiii mei, în culmea încântării, vin în spate. Băieţii de York au recăpătat ceea ce li se cuvine şi sunt ca unul, iar Londra înnebuneşte de bucurie văzându-i. Trei duci, şase conţi şi şaisprezece baroni îi însoţesc, toţi susţinând din mimă Casa de York şi toţi jurând să-i fie credincioşi. Cine ar fi crezut că avem atâţia prieteni? Eu, una, nu, când mă aflam într-un sanctuar ce semăna mai mult a temniţă, purtând în pântec, în întuneric, cuprinsă de frică şi aproape singură, pruncul care e moştenitorul acestei glorii.

În urma suitei lor vine Margareta de Anjou, albă la faţă şi mohorâtă, pe o litieră trasă de catâri. Nu i-au fost legate mâinile şi picioarele şi nu i s-a agăţat la gât un lanţ de argint, dar cred că toată lumea înţelege foarte bine că această femeie e înfrântă şi înfrântă va rămâne. O iau pe Elizabeth cu mine când merg să-l întâmpin pe Edward la poarta Turnului, fiindcă vreau ca fetiţa mea s-o vadă pe această femeie care a îngrozit-o de-a lungul celor cinci ani de viaţă ai ei, s-o vadă înfrântă şi să ştie că nu ne mai pândeşte niciun pericol din partea celei căreia ea îi spune „regina cea rea”.

Edward mă salută ceremonios în faţa mulţimii care aclamă, dar îmi şopteşte la ureche:

— Abia aştept să fim singuri!

Însă trebuie să aştepte îndelung. A ridicat la rangul de cavaler jumătate din populaţia Londrei, în semn de mulţumire pentru loialitate, şi se ţine un banchet pentru a sărbători proaspăt câştigata măreţie a acestor oameni. La

drept vorbind, avem cu toţii motive de recunoştinţă din belşug. Edward a luptat din nou pentru coroana lui şi a învins din nou, iar eu sunt în continuare soţia unui rege care n-a fost niciodată înfrânt în luptă. Îmi apropii buzele de urechea lui şi-i şoptesc la rândul meu:

— Şi eu abia aştept, bărbate!

Ne culcăm târziu, în odăile lui; jumătate din oaspeţi sunt beţi, iar ceilalţi sunt înnebuniţi de fericire că se află din nou la curtea York. Edward mă întinde pe pat lângă el şi face dragoste cu mine de parcă am fi proaspăt căsătoriţi, în micuţa cabană de vânătoare de lângă râu, iar eu îl ţin din nou în braţe pe bărbatul care m-a salvat de sărăcie şi care a salvat Anglia de războaie fără sfârşit şi mă bucur că-mi spune „Soţie, scumpa mea soţie”. Şopteşte cu faţa afundată în părul meu:

— Iubirea mea, m-ai ţinut în braţe când mi-a fost frică, îţi mulţumesc pentru asta! A fost prima oară când a trebuit să pornesc la război ştiind că aş putea pierde. Eram bolnav de frică.

— Am văzut o bătălie. De fapt, nu o bătălie, ci un masacru I spun la rândul meu, cu fruntea rezemată de pieptul lui. E cumplit, Edward! Nu ştiam.

El se întinde pe spate, cu chipul mohorât.

— Da, e cumplit. Şi nu există om care să iubească pacea mai mult decât un oştean. Voi aduce în această ţară pacea şi credinţa faţă de noi. Jur! Indiferent ce va trebui să fac pentru asta. Trebuie să punem capăt acestor bătălii fără sfârşit. Trebuie să încheiem războiul!

— E oribil! Nu există pic de onoare în el.

— Trebuie să se termine, spune el. Trebuie să-i pun capăt.

Tăcem amândoi şi mă aştept ca el să adoarmă, dar stă lungit, cufundat în gânduri, cu braţele sub cap, cu privirea aţintită la baldachinul auriu al patului. Îl întreb:

— Ce s-a întâmplat, Edward? Te frământă ceva?

Îmi răspunde rar:

— Nu, dar am ceva de făcut înainte să pot dormi împăcat astă-seară.

— Să vin cu tine?

— Nu, iubire, e treabă de bărbat.

— Ce e?

— Nimic. Nimic care să te îngrijoreze. Culcă-te! Mă întorc lângă tine mai târziu.

Acum sunt de-a dreptul alarmată. Mă ridic în capul oaselor.

— Despre ce e vorba, Edward? Arăţi... nu ştiu... ce s-a întâmplat? Eşti bolnav?

Se ridică din pat cu o hotărâre bruscă şi se îmbracă repede.

— Stai liniştită, iubita mea. Trebuie să merg să fac ceva, iar după aceea mă voi putea odihni. Mă întorc lângă tine într-o oră. Culcă-te, iar când voi veni, te voi trezi şi vom face dragoste din nou.

Râd şi mă întind la loc, dar după ce se îmbracă şi iese din odaie în tăcere, mă strecor din pat şi-mi trag cămaşa de noapte pe mine. Desculţă, fără să fac zgomot, traversez în vârful picioarelor odaia personală şi ies în sala de primire. Străjerii stau tăcuţi la uşă; le fac un semn cu capul, fără o vorbă, iar ei îşi ridică halebardele şi mă lasă să trec. Mă opresc în capul scării şi mă uit în jos. Balustrada se roteşte întruna în spirală în clădirea ca o fântână şi văd cum coboară mâna lui Edward pe ea, spre catul de sub noi, unde se află odăile fostului rege. Zăresc mult sub mine capul brun al lui Richard, în pragul odăii fostului rege, ca şi cum ar aştepta să intre, şi aud glasul lui George ridicându-se din josul scării:

— Credeam că te-ai răzgândit!

— Nu. Lucrul trebuie săvârşit.

Şi atunci ştiu ce pun la cale cei trei fraţi de aur ai Casei de York, care au câştigat împreună prima bătălie sub un cer cu trei sori, care sunt atât de binecuvântaţi de Dumnezeu încât nu pierd niciodată. Dar nu strig ca să-i opresc. Nu cobor scările în fugă ca să-l prind pe Edward de braţ şi să jur că nu va face acest lucru. Ştiu că are inima îndoită, dar nu-mi arunc părerea de partea îndurării, a vieţuirii cu duşmanul, a încredinţării siguranţei noastre în mâinile Domnului. Nu mă gândesc: dacă ei fac asta, ce ne-ar putea face altcineva nouă? Zăresc cheia în mâna lui Edward, aud cum se răsuceşte mecanismul închizătorii, aud cum se deschide uşa spre odăile regelui şi-i las pe cei trei să intre fără să scot o vorbă.

Henric, nebun sau sfânt, e rege sfinţit; trupul lui e sacru, Se află în inima regatului său, în propria sa capitală, în propriul său turn: nu se poate să nu se afle în siguranţă aici. E păzit de oameni de nădejde. E prizonier de onoare al Casei de York. Ar trebui să fie la fel de ferit de primejdii ca şi când s-ar afla la propria-i curte: are încredere că-i vom oferi siguranţă.

E un om firav faţă-n faţă cu trei războinici tineri. Cum pot să nu-i arate milă? E vărul lor, rudă cu ei, şi toţi trei au jurat cândva să-l iubească şi să-i fie credincioşi. Doarme ca un copil când cei trei intră în odaie. Ce se va alege de noi toţi, dacă cei trei sunt în stare să ucidă un om tot atât de nevinovat şi de neajutorat ca un băieţel adormit?

Ştiu că ăsta e motivul care m-a făcut să urăsc dintotdeauna Turnul. Ştiu că de asta palatul înalt şi întunecat de pe malul Tamisei m-a umplut mereu de presimţiri negre. Această moarte mi-a apăsat conştiinţa înainte chiar s-o provocăm. Cât de greu mă va apăsa de aici înainte, numai Dumnezeu şi conştiinţa mea ştiu. Şi ce preţ va trebui să plătesc pentru propriul meu rol, pentru că am ascultat în tăcere, fără o vorbă de protest?

Nu mă întorc în patul lui Edward. Nu vreau să fiu în patul lui când se va întoarce cu mâinile mirosind a moarte. Nu vreau nici măcar să mă aflu aici, în Turn. Nu vreau ca fiul meu să doarmă aici, în Turnul Londrei, presupus a fi cel mai sigur loc din Anglia, când nişte bărbaţi înarmaţi pot să intre în odaia unui nevinovat şi să-i apese o pernă pe faţă. Mă duc în odăile mele, aţâţ focul şi stau lângă el, la căldură, toată noaptea, ştiind fără pic de îndoială că acum Casa de York a făcut primul pas pe un drum ce ne va duce spre iad.

Vara anului 1471

Stau împreună cu mama pe un răzor înălţat de muşeţel, înconjurate de parfumul cald al plantei, în grădina reşedinţei regale de la Greenwich, una din casele de zestre pe care le-am primit ca regină, rămasă şi acum printre locuinţele mele preferate de la ţară. Aleg culorile pentru broderia ei. Copiii sunt pe malul fluviului, hrănesc raţele împreună cu dădaca lor. Le aud glasurile ascuţite în depărtare, strigând raţele cu numele cu care le-au botezat şi certându-le când acestea nu răspund la chemare. Din când în când aud ţipătul de bucurie distinctiv al fiului meu şi de fiecare dată, îmi creşte inima la gândul că am un băiat, un prinţ, şi că e un copil fericit; iar mama, gândindu-se la acelaşi lucru, înclină uşor capul într-un gest de satisfacţie.

Ţara e atât de liniştită şi de paşnică, încât ai crede că n-a existat niciodată un rege rival şi armate deplasându-se în marş forţat ca să se înfrunte. Ţara a primit cu bucurie întoarcerea soţului meu; ne-am grăbit cu toţii să ajungem la pace. Mai mult decât orice altceva, ne dorim cu toţii să ne vedem de viaţă sub o domnie dreaptă şi să uităm pierderile şi durerile din ultimii şaisprezece ani. O, există câţiva care încă mai aşteaptă să se schimbe ceva: fiul lui Margaret Beaufort, acum cel mai improbabil moştenitor al spiţei Lancaster, stă încuiat în Castelul Pembroke din Ţara Galilor împreună cu unchiul lui, Jasper Tudor, dar n-au cum să reziste prea mult. Lumea s-a schimbat şi vor trebui să accepte pacea. Însuşi soţul lui Margaret Beaufort, Henry Stafford, e acum de partea Casei de York şi a luptat alături de noi la Barnet. Poate că ea, încăpăţânată ca o martiră, şi băiatul ei nesăbuit sunt ultimii sprijinitori ai taberei Lancaster rămaşi în lume.

Am pe genunchii acoperiţi de rochia albă o duzină de

nuanţe de verde, iar mama bagă aţa în ac, ridicându-l spre cer ca să vadă mai bine, apropiindu-l de ochi şi apoi depărtându-l. Cred că e prima oară în viaţa mea când văd la mama un semn cât de mic de slăbiciune.

— Nu vezi să bagi aţa în ac? o întreb pe jumătate amuzată.

Ea se întoarce, îmi zâmbeşte şi spune degajat:

— Ochii nu sunt singurii care încep să mă lase şi aţa nu e singurul lucru care-mi apare înceţoşat. Nu voi apuca şaizeci de ani, copila mea. Ar trebui să te pregăteşti.

E ca şi cum ziua s-ar fi răcit şi s-ar fi întunecat dintr-odată.

— Să nu apuci şaizeci de ani! exclam. Şi de ce nu? Eşti bolnavă? N-ai spus nimic! Să te vadă un doctor? Trebuie să ne întoarcem la Londra!

Ea clatină din cap şi oftează.

— Nu, doctorul n-are ce să vadă şi, slavă Domnului, nu există nimic de tăiat pentru un neghiob cu cuţitul în mână. E inima mea, Elizabeth. O aud. Bate anapoda – o aud cum sare o bătaie şi pe urmă reia încet ritmul. Nu va mai bate cu putere niciodată, nu cred. Nu mă aştept să mai văd multe veri.

Sunt atât de uluită încât nici măcar nu simt jale.

— Dar ce-am să mă fac? o întreb cu mâna pe pântecul în care mijeşte o nouă viaţă. Mamă, ce-am să mă fac? Nu se poate să te gândeşti la aşa ceva! Cum am să mă descurc?

— Nu poţi spune că nu te-am învăţat totul, răspunde ea cu un surâs. Tot ce ştiu şi tot ce cred, te-am învăţat. Şi unele din lucrurile astea ar putea chiar să fie adevărate. Sunt convinsă că, în sfârşit, eşti în siguranţă pe tron. Edward are Anglia în mâinile lui, are un fiu care să-i urmeze şi veţi mai avea un copil. (înclină capul într-o parte, ca şi cum ar asculta o şoaptă din depărtare.) Nu-mi

dau seama. Nu cred că acesta e al doilea băiat al vostru, dar ştiu că vei mai avea un băiat, Elizabeth, sunt sigură. Şi ce băiat va fi! Sunt sigură şi de asta.

— Trebuie să fii lângă mine când se va mai naşte un prinţ! Ai vrea să vezi un prinţ de York botezat aşa cum se cuvine, spun pe un ton plângăreţ, de parcă i-aş promite o delicatesă ca să rămână. Ai fi naşa lui. Ţi l-aş încredinţa, să-i fii tutore. Ai putea să-i alegi numele!

— Richard, spune ea pe dată. Botează-l Richard.

— Atunci fă-te bine şi rămâi cu mine ca să vezi cum se naşte Richard, îţi cer stăruitor.

Ea zâmbeşte şi acum văd semnele trădătoare pe care înainte nu le-am sesizat. Oboseala chiar şi atunci când nu face altceva decât să şadă în jilţ cu spatele drept, paloarea obrazului ei şi cearcănele cafenii de sub ochi. Cum se poate să nu le fi văzut până acum? Eu, care o iubesc atât de mult încât o sărut pe obraz în fiecare zi şi îngenunchez să-i primesc binecuvântarea – cum se poate să nu fi observat cât de tare a slăbit?

Arunc cât colo firele de mătase, îngenunchez la picioarele ei şi îi prind mâinile într-ale mele, simţind dintr-odată că sunt numai piele şi os, observând dintr-odată că sunt pistruiate de bătrâneţe. Îi privesc chipul obosit.

— Mamă, ai fost tot timpul lângă mine. Nu mă vei părăsi acum, nu-i aşa?

— Dacă aş putea alege să rămân, nu. Dar simt durerea asta de ani întregi şi ştiu că sfârşitul se apropie.

— De când? întreb cu aprindere. De când simţi durerea asta?

— De la moartea tatălui tău, îmi răspunde ea cu glas hotărât. În ziua când mi s-a spus că e mort, că a fost decapitat pentru trădare, am simţit ceva în adâncul fiinţei mele, ca şi cum mi s-ar fi frânt inima, şi am vrut să fiu cu el, chiar şi în moarte.

— Dar nu să mă părăseşti! strig cu egoism, apoi adaug cu viclenie: Şi, de bună seamă, nu te poţi îndura să-l părăseşti pe Anthony!

Asta o face să râdă.

— Sunteţi mari amândoi. Puteţi trăi amândoi fără mine. Trebuie să învăţaţi amândoi să trăiţi fără mine. Anthony va pleca într-un pelerinaj la Ierusalim, aşa cum îşi doreşte fierbinte. Tu îţi vei vedea fiul crescând şi devenind bărbat. O vei vedea pe mica noastră Elizabeth căsătorindu-se cu un rege şi purtând şi ea coroană.

— Nu sunt pregătită! strig ca un copil deznădăjduit. Nu mă pot descurca fără tine!

Mama zâmbeşte blând, îmi atinge obrazul cu mâna ei slabă şi spune cu duioşie:

— Nimeni nu e pregătit vreodată. Dar te vei descurca fără mine şi, prin tine şi copiii tăi, voi întemeia o nouă spiţă de regi ai Angliei. Şi de regine, cred.

Primăvara anului 1472

Sunt în ultimele luni de sarcină şi curtea se află la Palatul Sheen, o reşedinţă de primăvară, când ne zguduie pe toţi uriaşul, deliciosul scandal al căsătoriei lui Richard, fratele lui Edward. Şi e cu atât mai minunat cu cât nimeni nu s-ar fi gândit vreodată că Richard va da naştere unui scandal.

George, care-şi urmăreşte neîncetat propriile interese, da, George oferă mereu morilor de bârfă saci întregi de grăunţe de măcinat, fiindcă nu-i pasă de nimeni în afară de el însuşi. Nici onoarea, nici loialitatea, nici sentimentele nu-l împiedică pe George să facă ce-i place.

Şi lui Edward i se întâmplă uneori să facă ce vrea şi să nu-i pese câtuşi de puţin de ce spune lumea despre el. Dar Richard! Richard e băiatul cuminte al familiei, cel care trudeşte din răsputeri ca să fie puternic, cel care studiază ca să fie deştept, cel care se roagă fierbinte ca să fie pe placul Domnului, cel care-şi dă toată silinţa ca să câştige iubirea mamei sale şi ştie mereu că e eclipsat. Faptul că Richard ar putea să provoace un scandal e ca şi cum cel mai bun ogar de vânătoare al meu ar declara dintr-odată că nu mai vânează. E în întregime împotriva firii.

Dumnezeu ştie că încerc să-l iubesc pe Richard, căci îi e prieten sincer şi frate bun soţului meu. Ar trebui să-l iubesc: a rămas alături de soţul meu fără să se gândească de două ori atunci când au fost siliţi să fugă din Anglia pe o mică barcă de pescuit; a răbdat alături de el traiul în exil şi s-a întors acasă cu el ca să-şi rişte viaţa de atâtea ori. Şi Edward spunea că întotdeauna, dacă Richard ţinea flancul stâng, putea fi sigur că flancul stâng va rezista. Dacă trupele lui Richard ţineau ariergarda, ştia că nu va avea parte de surprize din spate pe drum. Edward are încredere în Richard ca frate şi ca vasal şi-l iubeşte din toată inima,

atunci eu de ce nu pot? Ce are acest tânăr de mă face să mijesc ochii când îl privesc, de parcă ar exista un defect care-mi scapă? Iar acum, acest căţelandru tânăr, care nici n-a împlinii douăzeci de ani, a devenit erou, un erou dintr-o baladă.

— Cine s-ar fi gândit că micul şi plicticosul Richard are în el atâta pasiune? îl întreb pe Anthony.

Acesta şade la picioarele mele, într-un budoar ale cărui ferestre dau spre fluviu. În jurul nostru se află doamnele mele şi vreo şase tineri de la curtea lui Edward, cântând, jucându-se cu o minge şi, în general, pierzând vremea şi flirtând. Eu împletesc o coroană de primule pentru învingătorul unei întreceri care va avea loc mai târziu.

— E profund, decretează Anthony, făcându-l pe fiul meu Richard Grey, acum în vârstă de şaisprezece ani, să se înece de râs.

— Sst! îi spun. Respectă-ţi unchiul, te rog. Şi dă-mi nişte frunze.

— Profund şi pasional, continuă Anthony. Şi noi toţi am crezut că e doar plicticos. Uimitor!

— De fapt, chiar e pasional, îi ia apărarea fiul meu. Îl subestimezi pentru că nu e măreţ şi gălăgios, cum sunt ceilalţi fraţi de York.

Fiul meu Thomas Grey încuviinţează alături de el.

— Aşa e.

Anthony ridică o sprânceană la critica implicită la adresa regelui.

— Voi doi plecaţi şi pregătiţi-vă pentru întrecere! le spun, trimiţându-i de acolo.

Curtea e în întregime captivată de povestea sărmanei Anne Neville, tânăra văduvă a prinţului Edward de Lancaster, băieţandrul. A fost adusă la Londra cu parada noastră victorioasă după bătălia de la Tewkesbury, iar George, ducele de Clarence, a văzut imediat, în această

fată şi în averea ei, un mod de a pune mâna pe întreaga avuţie a familiei Warwick. Cum mama fetelor Neville, biata contesă de Warwick, s-a închis în Abaţia Beaulieu într-o neagră disperare, George plănuia să obţină totul. Stăpânea deja jumătate din averea

Warwick datorită căsătoriei cu Isabel Neville, iar acum a luat-o cu mult tam-tam pe sora ei mai mică în grija sa. A luat-o pe mica Anne Neville, a compătimit-o pentru moartea tatălui ei şi pentru absenţa mamei, a felicitat-o pentru că a scăpat de căsnicia de coşmar cu micul monstru, prinţul Edward de Lancaster, şi s-a gândit că o va ţine sub oblăduirea lui, în aceeaşi casă cu soţia lui şi sora ei, şi-i va păstra avutul în mâinile sale lipicioase.

— A fost un act cavaleresc, spune Anthony ca să mă enerveze.

— A fost un prilej bun şi mi-aş dori să-l fi sesizat eu prima! replic.

Anne, un pion în jocul pentru putere al tatălui ei, văduva unui monstru, fiica unui trădător, avea doar cincisprezece ani când a venit să locuiască împreună cu sora ei şi cu soţul acesteia, George, ducele de Clarence. Habar n-avea, aşa cum habar nu are nici pisoiul meu, cum va supravieţui în acest regat al duşmanilor ei. S-a gândit pesemne că George e salvatorul ei.

Dar nu pentru multă vreme.

Nimeni nu ştie precis ce s-a întâmplat în continuare, însă ceva a mers prost în planul minunat al lui George de a le avea în stăpânire pe ambele fete Neville şi de a păstra pentru sine uriaşa lor bogăţie. Unii spun că Richard, aflat în vizită la măreaţa reşedinţă a fratelui său, a reîntâlnit-o pe Anne – o cunoştinţă din copilărie – şi cei doi s-au îndrăgostit, iar el a salvat-o ca un cavaler legendar dintr-o vizită care era practic totuna cu întemniţarea. Se spune că George a deghizat-o într-o slujnică de la bucătărie, ca s-o

ţină departe de fratele lui. Se spune că a încuiat-o în cameră. Dar iubirea adevărată a învins, iar tânărul duce şi tânăra prinţesă văduvă au căzut unul în braţele celuilalt. Orice s-ar spune, această variantă a poveştii e disperat de romantică şi de Inimoasă. Neghiobii de toate vârstele o agreează foarte mult.

— Îmi place când e povestită în felul ăsta, spune fratele meu Anthony. Mă gândesc să compun un rondel.

Dar există şi altă versiune. Alţi oameni, care îl admiră pe Richard, ducele de Gloucester, la fel de mult ca şi mine, spun că acesta a văzut în fata însingurată, rămasă văduvă de curând, o femeie capabilă să-i ofere în nordul Angliei întreaga popularitate pe care o impune numele ei, capabilă să-i aducă pământuri întinse, alături de cele pe care le-a primit deja de la Edward, şi o avere ca zestre, dacă reuşeşte s-o fure de la maică-sa. O fată tânără care e atât de singură şi atât de lipsită de apărare încât nu l-ar putea refuza. O fată atât de obişnuită să i se poruncească încât ar putea fi convinsă, prin tiranizare, să-şi trădeze propria mamă. Această variantă sugerează că Anne, întemniţată de un frate de York, a fost răpită de altul şi forţată să se mărite cu el.

— Mai puţin frumos, remarc.

— Ai fi putut să împiedici asta, îmi spune Anthony într-unul din momentele lui de subită seriozitate. Dacă ai fi luat-o în grija ta, dacă i-ai fi cerut lui Edward să le poruncească lui Richard şi George să nu tragă de ea precum câinii de un os.

— Ar fi trebuit s-o fac. Căci acum Richard are o fată Neville, averea Warwick şi sprijinul nordului, iar George o are pe cealaltă. O combinaţie primejdioasă.

Anthony ridică din sprânceană şi-mi spune cu toată infatuarea fratelui mai mare:

— Ar fi trebuit s-o faci fiindcă aşa se cuvenea. Dar văd

că te gândeşti în continuare doar la putere şi la câştig.

Aprilie 1472

Talentul mamei de a prevesti viitorul s-a epuizat. La niciun an după ce m-a prevenit că inima ei nu mai rezistă mult, se plânge de epuizare şi nu mai iese din odăile sale. Pruncul pe care-l purtam în pântec în grădină, în ziua curselor cu primule, vine pe lume devreme şi, pentru prima oară, mă retrag de la curte pentru naştere fără tovărăşia mamei. Îi trimit mesaje din odaia mea întunecoasă, iar ea răspunde cu voioşie din apartamentul său. Însă când ies de acolo cu o fetiţă nou-născută şi fragilă, o găsesc pe mama în odaia de culcare, prea ostenită ca să se ridice din pat. Iau fetiţa uşoară ca o pasăre şi o aşez în braţele mamei în fiecare după-amiază. Vreme de o săptămână sau mai bine, cele două privesc soarele cum coboară mai jos de pervazul ferestrei şi apoi, la fel ca aurul amurgului, se depărtează încet de mine împreună.

În ultima zi de aprilie, la asfinţit, aud o chemare ca aceea a bufniţei cu aripi albe; mă duc la fereastră, împing obloanele ca să le deschid şi mă uit afară. La orizont răsare o lună în scădere, albă pe cerul alb; se topeşte la rândul său, iar în lumina ei rece aud o chemare ca un cor şi ştiu că nu-i cântecul bufniţelor, nu sunt nici cântăreţii, nici privighetorile, ci Melusina. Strămoaşa noastră, zeiţa, îşi trimite chemarea în jurul acoperişului palatului, căci fiica ei Jacquetta din Casa de Burgundia e pe moarte.

Stau în picioare şi ascult o vreme fluieratul straniu, apoi închid obloanele şi merg în odaia mamei. Nu mă grăbesc. Ştiu că nu mai e nevoie să mă grăbesc să ajung la ea. Fetiţa, ultima mea născută, se află în braţele mamei, care e întinsă pe pat, cu căpşorul lipit de obrazul ei. Amândouă sunt palide ca marmura, amândouă au ochii închişi, amândouă par să doarmă liniştit în timp ce umbrele

înserării întunecă odaia. Razele lunii oglindite de fluviul aflat dincolo de fereastra odăii aruncă pe tavanul văruit licăriri stranii, astfel încât cele două par a se afla sub apă, înotând cu Melusina în fântâna arteziană. Dar ştiu că au plecat amândouă de lângă mine, iar mama noastră apa le cântă pe drumul în josul fluviului, până la izvoarele adânci de acasă.

Vara anului 1472

Durerea pricinuită de moartea mamei nu mi-e alinată de înmormântare, nu se vindecă de-a lungul lunilor ce trec cu încetineală. În fiecare dimineaţă mă trezesc şi mi-e la fel de dor de ea ca în prima dimineaţă. În fiecare zi sunt silită să-mi aduc aminte că nu pot să-i cer părerea sau să-i contrazic sfaturile, să râd de sarcasmul ei sau să caut îndrumarea magiei sale. Şi în fiecare zi descopăr că-l învinuiesc şi mai mult pe George, ducele de Clarence, pentru uciderea tatălui şi a fratelui meu. Cred că la vestea morţii lor de mâna sa, la porunca lui Warwick, s-a frânt inima iubitoare a mamei şi că, dacă el nu i-ar fi omorât ca un trădător ce se află, ea ar fi în viaţă astăzi.

E vară, vremea plăcerilor fără griji, dar eu îmi port jalea cu mine pe la picnicuri şi de-a lungul zilelor de călătorie prin ţinuturile de ţară, pe drumurile lungi şi în nopţile care trec luminate de luna plină. Edward îl face pe fiul meu Thomas conte de Huntingdon, însă asta nu mă înveseleşte. Nu vorbesc cu nimeni despre tristeţea mea în afară de Anthony, care şi-a pierdut şi el mama. Însă nu discutăm despre ea aproape niciodată. E ca şi cum n-am avea tăria de-a vorbi despre ea ca fiind moartă şi nu ne-am putea minţi singuri că e în viaţă. Dar îl învinovăţesc pe George, ducele de Clarence, pentru durerea pe care a îndurat-o mama şi pentru moartea ei.

— Îl urăsc pe George de Clarence mai mult ca oricând! îi spun lui Anthony.

Călărim împreună spre Kent, unde ne aşteaptă un banchet şi o săptămână de călătorie pe drumuri înverzite, printre livezile de meri. Ar trebui să am inima uşoară, căci curtea e fericită, dar sentimentul pierderii mă însoţeşte ca un şoim agăţat de încheietura mâinii.

— Pentru că eşti geloasă, replică provocator fratele

meu, ţinând cu o mână frâul propriului cal, iar cu cealaltă conducându-l pe băieţelul meu, prinţul Edward, pe poneiul lui. Eşti geloasă pe toţi cei pe care-i iubeşte Edward. Eşti geloasă pe mine, eşti geloasă pe William Hastings, eşti geloasă pe oricine îl distrează pe rege, îl duce la târfe, îl aduce acasă beat şi-l amuză.

Ridic din umeri, indiferentă la tachinarea lui Anthony. Ştiu de multă vreme că plăcerea cu care regele bea vârtos cu prietenii şi vizitează alte femei face parte din firea lui. Am ajuns s-o tolerez, mai ales pentru că nu-l îndepărtează niciodată prea mult de patul meu, iar când suntem împreună e ca şi cum ne-am fi căsătorit în taină chiar în dimineaţa aceea. A fost oştean în campanie, departe de casă, cu sute de prostituate la îndemână; a fost exilat în oraşe în care femeile frumoase s-au grăbit negreşit să-l aline, iar acum e regele Angliei şi orice femeie din Londra s-ar bucura să-l aibă – cred sincer că jumătate chiar l-au avut. E regele. Nu m-am gândit nicio clipă că mă căsătoresc cu un om obişnuit, cu pofte modeste. Nu mă aştept la o căsnicie în care el să şadă liniştit la picioarele mele. E regele: negreşit va face ce pofteşte.

— Nu, te înşeli! Vizitele lui Edward la târfe nu mă supără. E regele, poate să-şi obţină plăcerea de unde vrea. Iar eu sunt regina şi se va întoarce mereu acasă, la mine, Toată lumea ştie.

Anthony încuviinţează din cap, acceptându-mi argumentul.

— Dar nu văd de ce-ţi îndrepţi ura asupra lui George! Toţi membrii familiei regelui sunt la fel de răi. Maică-sa te urăşte, ne urăşte pe toţi încă de când am apărut la Reading, iar Richard e tot mai ciudat şi mai ostil pe zi ce trece. Pacea nu i se potriveşte, asta e sigur.

— Nimic din ce e legat de noi nu i se potriveşte. E tot atât de diferit de fraţii lui cum e ziua de noapte: mărunt şi

negricios şi atât de temător pentru sănătatea, poziţia şi sufletul lui, sperând tot timpul la o avere şi spunând mereu o rugăciune.

— Edward trăieşte ca şi cum ziua de mâine n-ar exista, Richard – ca şi cum nici n-ar vrea ca ziua de mâine să existe, iar George – ca şi cum cineva ar trebui să i-o dea pe degeaba.

Cuvintele lui mă fac să râd.

— Ei bine, mi-ar plăcea mai mult de Richard dacă ar fi la fel de rău ca voi toţi, remarc. De când s-a însurat e şi mai virtuos. Ne-a privit întotdeauna de sus pe noi, cei din familia Rivers, iar acum îl priveşte de sus şi pe George. Tocmai sfinţenia asta pompoasă n-o pot înghiţi. Uneori se uită la mine ca şi cum aş fi un fel de...

— Un fel de ce?

— Un fel de nevastă de pescar grasă.

— Ei bine... spune fratele meu. Ca să fim sinceri, nu întinereşti şi într-o anumită lumină, ştii...

Îl ating cu cravaşa peste genunchi, iar el râde şi-i face cu ochiul Puişorului Edward, care călăreşte pe poneiul lui.

— Nu-mi place cum a pus stăpânire pe întregul nord. Edward l-a ridicat prea mult. L-a făcut prinţ în propriu-i principat. E un pericol pentru noi şi pentru moştenitorii noştri. Asta înseamnă divizarea regatului.

— Trebuia să-l răsplătească într-un fel! Richard şi-a pus viaţa în joc în repetate rânduri pentru manevrele riscante ale lui Edward. Richard i-a câştigat lui Edward regatul, fireşte că ar trebui să aibă partea lui.

— Dar în felul ăsta Richard e rege pe propriile domenii! protestez. Domneşte ca un rege asupra nordului!

— Nimeni în afară de tine nu se îndoieşte de loialitatea lui.

— Îi e loial lui Edward şi casei lui, dar nu-i place de mine şi de ai mei. Mă invidiază pentru tot ce am şi nu-mi admiră

curtea. Şi ce înseamnă asta când se gândeşte la copiii noştri? îi va fi oare credincios băiatului meu, fiindcă e şi băiatul lui Edward?

Anthony ridică din umeri.

— Ne-am ridicat la o poziţie înaltă, ştii bine. Ne-ai adus foarte sus. Există mulţi care sunt de părere că am ajuns mai sus decât meritam, iar asta numai datorită farmecului tău afişat la marginea drumului.

— Nu-mi place că Richard s-a însurat cu Anne Neville.

Anthony râde scurt.

— O, sora mea, nimănui nu i-a plăcut să-l vadă pe Richard, cel mai bogat tânăr din Anglia, însurându-se cu cea mai bogată tânără din Anglia, dar n-am crezut niciodată că te voi vedea luându-i partea lui George, ducele de Clarence!

Zâmbesc fără voia mea. Marea jignire resimţită de George când cumnata moştenitoare i-a fost răpită pe furiş din casă de propriul lui frate ne-a distrat pe toţi jumătate de an.

— Oricum, soţul tău e cel care i-a făcut pe plac lui Richard, remarcă Anthony. Dacă Richard voia să se însoare cu Anne din dragoste, ar fi putut s-o facă şi ar fi avut drept răsplată iubirea ei. Dar a fost nevoie ca regele să declare că averea mamei lor trebuie împărţită între cele două fete. A fost nevoie ca onorabilul tău soţ s-o declare pe mamă moartă din punct de vedere legal, deşi cred că bătrâna doamnă protestează cu încăpăţânare că e încă în viaţă şi cere dreptul de a pleda pentru propriile-i pământuri. Soţul tău a fost acela care i-a luat bietei doamne bătrâne toată avuţia ca să le-o dea celor două fete ale sale şi, pe această cale, atât de convenabil, fraţilor lui.

— I-am spus să n-o facă! replic iritată. Însă în privinţa asta nu mi-a acordat pic de atenţie. Îşi favorizează

întotdeauna fraţii, iar pe Richard mult mai mult decât pe George.

— Are dreptate să-l prefere pe Richard, însă n-ar trebui să-şi încalce propriile legi în propriul regat, spune Anthony devenind dintr-odată serios. Nu aşa se domneşte. E împotriva legii să jefuieşti o văduvă, iar el tocmai asta a făcut. E văduva duşmanului său şi trăieşte în sanctuar. Ar trebui să fie binevoitor cu ea, ar trebui s-o încurajeze să iasă din Abaţia Beaulieu şi să-şi ia în stăpânire pământurile, să-i protejeze fiicele şi să pună în frâu lăcomia fraţilor lui.

— Legea înseamnă ceea ce hotărăsc bărbaţii puternici! replic enervată. Iar sanctuarul nu e de neîncălcat. Dacă n-ai fi un visător undeva departe, în Camelot, ai şti deja lucrul ăsta. Ai fost la Tewkesbury, nu-i aşa? Ai văzut sanctitatea pământului sfinţit când lorzii au fost târâţi afară din abaţie şi înjunghiaţi în curtea bisericii? Ai apărat atunci sanctuarul? Fiindcă am auzit că toţi şi-au scos săbiile din teacă şi i-au doborât pe oamenii care veneau cu săbiile ţinute cu garda înainte!

Anthony clatină din cap şi recunoaşte:

— Da, sunt un visător, nu tăgăduiesc, dar am văzut destule ca să cunosc lumea. Poate că visez la una mai bună. Ştii, Elizabeth, uneori domnia asta a Casei de York e prea mult pentru mine. Nu suport ce face Edward când îl văd preferând un om şi trecându-l cu vederea pe altul, pentru simplul motiv că astfel devine el mai puternic sau că domnia lui devine mai sigură. Iar tu ai făcut din tron fieful tău: împarţi favoruri şi avuţii preferaţilor tăi, nu celor care merită. Şi amândoi vă faceţi duşmani. Oamenii spun că nu ne pasă de nimic în afară de propria noastră reuşită. Când văd ce facem acum, că suntem la putere, regret câteodată că am luptat sub stindardul rozei albe. Uneori cred că neamul Lancaster s-ar fi descurcat la fel de bine

sau, în orice caz, nu mai rău decât noi.

— Atunci uiţi de Margareta de Anjou şi de bărbatul ei cel nebun, replic cu răceală. Chiar mama mi-a spus, în ziua când am venit la Reading, că nu mă voi descurca mai prost decât Margareta de Anjou şi aşa a fost.

El acceptă ideea.

— Bine. Tu şi cu soţul tău nu sunteţi mai răi decât un nebun şi o harpie. Foarte bine!

Gravitatea lui mă surprinde.

— Aşa e lumea, fratele meu, îi amintesc. Şi tu ai primit favoruri de la rege şi de la mine. Iar acum eşti contele Rivers, cumnatul regelui şi unchiul viitorului rege.

— Credeam că facem mai mult decât să ne umplem buzunarele. Credeam că facem mai mult decât să aşezăm pe tron nu rege şi o regină care sunt mai buni doar decât tot ce poate fi mai rău. Ştii, uneori aş prefera să port peste zale o tunică albă cu o cruce roşie pe ea şi să lupt pentru Dumnezeu în deşert.

Mă gândesc la prevestirea mamei că, într-o bună zi, spiritul lui Anthony va triumfa asupra firii lumeşti pe care a moştenit-o de la neamul Rivers şi că va pleca de lângă mine.

— Ah, nu spune asta! Am nevoie de tine. Iar când Puişorul va creşte şi va avea consiliul lui princiar, va avea nevoie de tine. Nu-mi vine în minte niciun om mai potrivit decât tine care să-l îndrume şi să-l înveţe. Nu există în toată Anglia cavaler mai citit. Nu există în toată Anglia poet care ştie şi să lupte. Nu spune că pleci, Anthony! Ştii că trebuie să rămâi. Nu pot fi regină fără tine. Nu pot fi eu însămi fără tine!

Se înclină în faţa mea, zâmbind în felul lui pieziş, îmi ia mâna, mi-o sărută şi-mi promite:

— Nu te voi părăsi cât timp ai nevoie de mine. Nu te voi părăsi niciodată de bunăvoie cât timp ai nevoie de mine.

Şi cu siguranţă vor veni în curând vremuri bune.

Zâmbesc, dar felul cum rosteşte cuvintele acestea optimiste le face să sune ca o lamentare.

Septembrie 1472

Într-o seară, la Castelul Windsor, după cină, Edward mă cheamă deoparte cu un semn, iar eu merg la el zâmbitoare.

— Ce doreşti, soţul meu? Vrei să dansezi cu mine?

— Da. Şi după aceea am să mă îmbăt teribil de tare.

— Există vreun motiv?

— Absolut niciunul. Doar de plăcere. Dar înainte de toate vreau să-ţi cer ceva. Mai poţi lua încă o doamnă în odăile tale, ca doamnă de companie?

— Te-ai gândit la cineva?

Intru pe dată în alertă la gândul că Edward are un nou flirt pe care vrea să-l mascheze prin mine şi se gândeşte că o voi face doamna mea de companie ca s-o poată seduce mai comod. Pesemne că mi se citeşte asta pe faţă, căci el izbucneşte într-un hohot de râs răsunător şi-mi spune:

— Nu face mutra asta atât de furioasă! Nu ţi-aş strecura în odăi târfele mele. Le pot oferi eu însumi un acoperiş. Nu, e o doamnă dintr-o familie impecabilă. Nimeni alta decât Margaret Beaufort, ultima din neamul Lancaster.

— Vrei ca ea să mă slujească? întreb nevenindu-mi să cred. Vrei să fie doamna mea de companie?

El aprobă din cap.

— Am motivele mele. Îţi aminteşti că s-a măritat de curând cu lordul Thomas Stanley?

Încuviinţez.

— El s-a declarat prietenul nostru, ajurat să ne sprijine, iar armata lui a stat pe margine şi ne-a salvat la bătălia de la Blore Heath, deşi promisese să lupte de partea Margaretei de Anjou. Date fiind averea şi influenţa lui în ţară, chiar am nevoie să-l păstrez de partea noastră. A primit permisiunea noastră de-a se căsători cu ea, iar

acum a făcut-o şi încearcă s-o aducă la curte. M-am gândit că i-am putea oferi o funcţie. Pe el trebuie să-l iau în Consiliul Coroanei.

— Nu e obositor de religioasă? întreb, deloc săritoare.

— E o lady. Îşi va adapta purtarea la a ta, spune el calm. Am nevoie de soţul ei lângă mine, Elizabeth. E un aliat important şi acum, şi pe viitor.

— Dacă mi-o ceri atât de dulce, cum aş putea să nu accept? răspund zâmbind. Dar să nu dai vina pe mine dacă e plictisitoare.

— N-o voi vedea nici pe ea şi nicio altă femeie dacă te afli tu în faţa mea, îmi şopteşte el. Aşa că nu-ţi bate capul cu purtarea ei. Iar peste puţină vreme, când te va ruga ca fiul ei Henry Tudor să se întoarcă acasă, îngăduie-i – cu condiţia ca ea să ne fie credincioasă şi ca el să se lase convins să-şi uite visele în care e moştenitorul spiţei Lancaster. Vor veni amândoi la curte şi ne vor sluji şi toată lumea va uita că a existat vreodată o Casă de Lancaster. Îl vom însura cu o fată de treabă din Casa de York, pe care i-o poţi alege chiar tu, şi atunci Casa de Lancaster nu va mai exista.

— O voi invita, îi promit.

— Atunci spune-le muzicienilor să cânte ceva vesel şi voi dansa cu tine.

Mă întorc şi le fac semn muzicienilor; aceştia se sfătuiesc câteva clipe, apoi încep cea mai nouă melodie, venită direct de la curtea burgundă, unde Margareta, sora lui Edward, continuă tradiţia York a distracţiilor şi tradiţia burgundă *a* modei elegante. Dansul se numeşte chiar „giga ducesei Margareta”; Edward mă conduce năvalnic la dans şi mă învârte în ritmul paşilor iuţi până când toţi râd şi bat din palme în cerc în jurul nostru, apoi dansează şi ei.

Muzica se termină; mă retrag într-un colţ mai liniştit şi fratele meu Anthony îmi oferă un pahar cu bere slabă. Îl

beau însetată şi-l întreb:

— Ia zi, tot mai arăt ca o nevastă de pescar grasă?

— Oho! Te-a usturat, se pare! replică el cu un zâmbet larg.

Mă cuprinde cu braţul şi mă îmbrăţişează uşor.

— Nu, arăţi ca frumuseţea care eşti, şi o ştii bine. Ai darul acela pe care îl avea mama: de a arăta tot mai adorabil pe măsură ce trec anii. Trăsăturile tale s-au schimbat, nu mai sunt doar trăsăturile unei fete frumoase, ci ale unei femei frumoase cu chipul ca o sculptură. Când râzi şi dansezi cu Edward arăţi de douăzeci de ani, dar când stai nemişcată şi gânditoare, eşti la fel de frumoasă ca statuile ce se sculptează în Italia. Nu-i de mirare că femeile te detestă!

— Important e să nu mă deteste bărbaţii, răspund zâmbind.

Ianuarie 1473

Într-una din zilele reci de ianuarie, Edward vine în odăile mele, unde şed în faţa focului, cu un scăunel pe care să-mi pot pune picioarele dinainte. Când mă vede stând degeaba, lucru care nu mi-e deloc în fire, se opreşte în prag, le face semn din cap bărbaţilor din spatele lui şi doamnelor mele şi porunceşte:

— Lăsaţi-ne!

Ies într-o mică busculadă, printre ele proaspăt-sosita lady Margaret Stanley, agitându-se aşa cum fac întotdeauna femeile în preajma lui Edward – chiar şi sfânta Margaret Stanley. El dă din cap în urma lor, în timp ce femeile închid uşa.

— Cum e lady Margaret? E veselă şi o bună tovarăşă pentru tine?

— E destul de bună, îi răspund zâmbind. Ştie, şi ştiu şi eu, că a trecut pe lângă fereastra mea în barja familiei Tudor când eu mă aflam în sanctuar şi că atunci şi-a savurat clipa de triumf. De asemenea, ştie, şi ştiu şi eu, că acum avantajul e de partea mea. Nu uităm aceste lucruri. Nu suntem ca bărbaţii, care se bat pe spinare şi spun: „Fără resentimente” după o bătălie. Dar mai ştim şi că lumea s-a schimbat şi că trebuie să ne schimbăm şi noi, iar ea nu rosteşte o vorbă care să sugereze că-şi doreşte ca fiul ei să fi fost moştenitorul recunoscut al tronului Lancaster, în loc să fie Puişorul moştenitorul recunoscut al tronului York.

— Am venit să-ţi vorbesc despre Puişor, spune Edward. Dar văd că tu ar trebui să-mi vorbeşti mie.

Fac ochii mari şi-i zâmbesc.

— Da? Despre ce?

El râde uşor, trage o pernă de pe o banchetă şi o pune pe jos, ca să poată şedea lângă mine. Ierburile aromate

proaspăt aşternute pe podea, sub perna lui, răspândesc o mireasmă de mentă.

— Mă crezi orb? Sau doar prost?

— Niciuna, nici cealaltă, stăpâne, replic pe un ton de flirt. Ar trebui?

— De când te ştiu, întotdeauna stai aşezată aşa cum te-a învăţat mama ta. Cu spatele drept, cu picioarele lipite, cu mâinile în poală sau pe braţele jilţului. Nu aşa te-a învăţat să şezi? Ca o regină? Ca şi cum ar fi ştiut de la bun început că vei avea un tron?

— La drept vorbind, probabil că a ştiut într-adevăr, spun zâmbind.

— Iar acum te găsesc lenevind după-amiaza cu picioarele pe scăunel! Se lasă pe spate şi-mi ridică poala rochiei, ca să-mi vadă picioarele în ciorapi. Desculţă! Sunt scandalizat! E clar că devii o şleampătă şi curtea mea regală e condusă de o târfă de la marginea drumului, întocmai cum m-a prevenit mama!

— Ei şi? întreb deloc impresionată.

— Ei şi aşa ştiu că eşti grea. Fiindcă numai atunci stai cu picioarele pe scăunel, când eşti grea. De asta te întreb dacă mă crezi orb sau numai prost.

— Cred că eşti la fel de roditor ca un taur în luncă, dacă vrei să ştii într-adevăr ce cred! exclam. Din doi în doi ani îţi nasc câte un copil.

— La fel şi toate celelalte, replică el deloc spăsit. Nu le uita. Şi când va veni pe lume scumpetea de-aici?

— La vară. Şi mai mult decât atât...

— Da?

Îi trag capul bălai spre mine şi-i şoptesc la ureche:

— Cred că va fi băiat.

Capul lui se ridică brusc şi faţa îi e inundată de bucurie.

— Da? Ai semne?

— Capricii de femeie, răspund gândindu-mă la mama cu

capul înclinat într-o parte, de parcă ar fi ascultat sunetul unor picioruşe încălţate în cizme de călărie tropăind pe cer. Dar aşa cred. Sper că da.

— Un băiat născut în Casa de York în vreme de pace! spune el cu alean. Ah, draga mea, eşti o soţie bună! Eşti frumoasa mea. Eşti singura mea iubire.

— Şi cum rămâne cu toate celelalte?

Alungă imaginea amantelor şi a copiilor acestora cu o fluturare a mâinii.

— Uită de ele. Eu le-am uitat. Pentru mine singura femeie din lume eşti tu. Acum şi de-a pururi.

Mă sărută cu blândeţe, înfrânându-şi dorinţa ce apare imediat, ca de obicei. Nu vom mai fi iubiţi decât după ce se naşte pruncul şi eu sunt binecuvântată în biserică.

— Scumpa mea! îmi şopteşte.

O vreme stăm în tăcere şi privim focul.

— Dar pentru ce ai venit să mă vezi? îl întreb.

— A, da! N-ar trebui să conteze, cred. Vreau să-l trimit pe Puişor să înceapă să-şi conducă micul regat din Ţara Galilor. La Castelul Ludlow.

Încuviinţez din cap. Aşa trebuie să fie. Asta înseamnă să naşti un prinţ şi nu o fată. Fiica mea cea mare, scumpa mea Elizabeth, poate să rămână cu mine până când se mărită, dar fiul meu trebuie să plece să-şi facă ucenicia ca rege. Trebuie să plece în Ţara Galilor, fiindcă e prinţ de Wales, şi trebuie s-o conducă cu propriul lui consiliu.

— Dar nici n-a împlinit trei ani! protestez pe un ton plângăreţ.

— E destul de mare, spune soţul meu. Iar tu vei merge la Ludlow cu el, dacă crezi că eşti suficient de puternică, şi-l vei aranja aşa cum doreşti, asigurându-te că are tovarăşii şi profesorii pe care-i vrei. Te voi numi în consiliul lui şi-i vei putea alege pe ceilalţi membri, îl vei îndruma şi-i vei supraveghea studiile şi viaţa până când împlineşte

paisprezece ani.

Trag capul lui Edward spre mine şi-l sărut pe buze.

— Mulţumesc!

Mi-l lasă pe fiul nostru în grijă, când cei mai mulţi regi ar spune că băiatul trebuie să trăiască înconjurat numai de bărbaţi, departe de sfaturile femeilor. Edward însă mă face tutorele fiului meu, cinsteşte iubirea pe care i-o port, îmi respectă judecata. Pot îndura despărţirea de Puişor dacă îi numesc eu însămi pe membrii consiliului, fiindcă asta înseamnă că-l voi vizita des şi că viaţa lui va fi tot în grija mea.

— Şi poate veni acasă în zilele de sărbătoare, laică sau religioasă, spune Edward. Ştii că şi mie îmi va fi dor de el. Dar trebuie să meargă în principatul lui. Trebuie să înceapă să domnească. Ţara Galilor trebuie să-şi cunoască prinţul şi să înveţe să-l iubească. Edward trebuie să-şi cunoască pământul încă din copilărie. Astfel păstrăm loialitatea galilor.

— Ştiu. Ştiu.

— Iar Ţara Galilor a fost întotdeauna loială Casei Tudor, adaugă Edward aproape ca pe un lucru lipsit de importanţă. Şi vreau s-o uite.

Cumpănesc cu grijă cine să-mi crească băiatul în Ţara Galilor şi cine să-i conducă consiliul şi să domnească în Ţara Galilor în numele lui până devine major şi ajung la hotărârea pe care aş fi luat-o dacă aş fi ales primul nume care-mi trecea prin minte fără să mă gândesc. Sigur că da! Cui altcuiva i-aş încredinţa cel mai preţios bun din lume?

Merg în odăile fratelui meu Anthony, care sunt aşezate la distanţă de scara principală şi ale căror ferestre dau spre grădinile personale. Servitorul lui, care stă de pază la uşă, o deschide larg şi mă anunţă într-o şoaptă respectuoasă. Traversez sala de primire, bat la uşa odăii lui personale şi intru.

Şade la o masă în faţa focului, cu un pahar cu vin în mână şi o duzină de pene de scris bine ascuţite dinainte, alături de nişte coli de hârtie scumpă acoperite cu rânduri tăiate. Scrie, la fel ca în cele mai multe după-amiezi, când înserarea timpurie a iernii îi alungă pe toţi în casă. Acum scrie zilnic şi nu-şi mai etalează poeziile în turniruri: sunt prea importante pentru el.

Zâmbeşte, îmi trage un jilţ aproape de foc şi-mi aşază un taburet sub picioare fără niciun comentariu. A ghicit pesemne că sunt grea. Anthony are nu doar vorba unui poet, ci şi ochi de poet. Nu-i scapă prea multe.

— Sunt onorat, îmi spune zâmbind. Aveţi vreo poruncă pentru mine, Alteţă, sau e doar o vizită particulară?

— E o cerere. Fiindcă Edward îl va trimite pe Puişor în Ţara Galilor pentru a-şi alcătui curtea, iar eu vreau să pleci cu el ca sfetnic principal.

— Edward nu-l trimite pe Hastings?

— Nu, eu voi numi consiliul Puişorului. Anthony, Ţara Galilor ne poate aduce mult profit! Are nevoie de o mână fermă şi aş vrea să se afle sub comanda familiei noastre. Nu se poate să fie Hastings sau Richard. Nu-mi place Hastings, nu-mi va plăcea niciodată, iar Richard are pământurile Neville din nord, nu-l putem lăsa să aibă şi vestul.

Anthony ridică din umeri.

— Avem destulă bogăţie şi influenţă, nu?

— Niciodată nu e prea multă, remarc un lucru evident. Oricum, cel mai important e că vreau să fii tutorele Puişorului.

— Ai face bine să nu-i mai spui Puişorul, dacă va fi prinţ de Wales cu propria curte, îmi aminteşte fratele meu. Pleacă să preia o dregătorie de bărbat, să conducă, să aibă curtea lui, ţinutul lui. Nu va trece mult şi vei căuta o prinţesă cu care să-l însori.

Zâmbesc spre flăcările calde.

— Ştiu, ştiu! Ne gândim deja la asta. Nu-mi vine să cred! îi spun Puişorul pentru că-mi place să-mi aduc aminte cum era când purta cămăşuţă, dar acum poartă pantaloni scurţi, are poneiul lui şi creşte pe zi ce trece. Îi schimb cizmele de călărie o dată la trei luni.

— E un băieţel grozav, spune Anthony. Şi cu toate că seamănă cu tatăl lui, uneori cred că-l recunosc în el pe bunicul lui. Se vede că e un Woodville de-al nostru.

— Nu accept pe nimeni în afară de tine să-i fie tutore, Trebuie crescut ca un Rivers, la o curte Rivers. Hastings e o brută, iar fraţilor lui Edward nu le-aş da în grijă nici măcar pisica: George se gândeşte doar la sine şi Richard e prea tânăr. Vreau ca prinţul meu Edward să înveţe de la tine, Anthony. N-ai dori să-l influenţeze altcineva, nu?

El clatină din cap.

— N-aş vrea să-l crească niciunul din ei. Nu mi-am dat seama că regele îl instalează în Ţara Galilor atât de curând.

— În primăvara asta. Nu ştiu cum voi îndura să-l văd plecând!

Anthony face o pauză, apoi spune:

— Nu-mi voi putea lua soţia cu mine. Asta dacă ai crezut că ar putea fi lady de Ludlow. Nu e destul de puternică, iar anul ăsta se simte mai rău, e mai slăbită ca oricând.

— Ştiu. Dacă vrea să trăiască la curte, mă voi ocupa să fie bine îngrijită. Dar nu vrei să rămâi aici pentru ea?

El clatină din cap.

— Dumnezeu s-o binecuvânteze, dar nu vreau.

— Aşadar, pleci?

— Da, iar tu ne poţi vizita, spune Anthony cu măreţie. La noua noastră curte. Unde va fi? La Ludlow?

Încuviinţez.

— Ai putea să înveţi limba galilor şi să devii bard!

— Ei bine, pot promite să-l cresc pe băiat aşa cum ţi-ai dori şi aşa cum şi-ar dori familia noastră. Voi avea grijă să-şi dea silinţa la învăţătură şi la sporturi. Îl pot învăţa ce are nevoie să ştie ca să fie un bun rege de York. Şi asta e ceva: să creşti un rege. E o moştenire pe care o laşi: formarea băiatului care va deveni rege.

— E de-ajuns ca să-ţi mai sacrifici un an pelerinajul?

— Ştii bine că nu te pot refuza. În plus, vorba ta e porunca regelui şi asta n-o poate refuza nimeni. Dar, la drept vorbind, n-aş refuza să-l slujesc pe tânărul prinţ Edward: va fi ceva să fiu tutorele unui băiat ca el. Voi fi mândru să-l modelez pe viitorul rege al Angliei. Şi mă voi bucura să mă aflu la curtea prinţului de Wales.

— Trebuie să-i spun întotdeauna aşa de acum înainte? Nu mai poate fi Puişorul?

— Trebuie.

Primăvara anului 1473

Tânărul Edward, prinţul de Wales, unchiul lui, contele Rivers, fiul meu Richard Grey, acum sir Richard din porunca tatălui său vitreg, regele, şi cu mine ne aflăm într-o procesiune grandioasă spre Ţara Galilor, pentru ca micul prinţ să-şi poată vedea ţara şi să fie văzut de cât mai mulţi oameni cu putinţă. Tatăl lui spune că aşa obţinem siguranţa domniei noastre: ne arătăm poporului şi, demonstrându-ne avuţia, rodnicia şi eleganţa, îl facem să se simtă în siguranţă cu monarhia lui.

Înaintăm în etape mici. Edward e puternic, dar încă n-a împlinit trei ani şi e prea obositor pentru el să călărească toată ziua. Dau poruncă să fie lăsat să se odihnească în fiecare după-amiază, iar seara să fie culcat devreme în odaia mea de dormit. Mă bucură ritmul lent şi pentru mine însămi: călăresc pe o pernă în spatele şeii, ca să pot sta pe o parte, căci noua rotunjime a pântecelui meu începe să se vadă. Ajungem în frumosul oraş Ludlow fără incidente şi hotărăsc să rămân în Ţara Galilor, cu primul meu fiu, până când mă încredinţez că gospodăria e organizată comod şi sigur pentru el şi că s-a instalat bine şi e fericit în noul lui cămin.

Edward e plin de încântare; pentru el nu există regrete, îi e dor de tovărăşia surorilor lui, dar îi place la nebunie să fie micul prinţ al propriei sale curţi şi-i face plăcere tovărăşia fratelui vitreg Richard şi a unchiului său. Începe să înveţe ţinutul din jurul castelului, văile adânci şi munţii frumoşi. Are slujitori care i-au fost alături din leagăn. Are prieteni noi, copiii de la curtea lui, care sunt aduşi ca să înveţe şi să se joace cu el, şi are grija atentă a fratelui meu.

Eu sunt cea care nu poate dormi o săptămână înainte de-a trebui să plec. Anthony e în largul lui, Richard e

fericit, iar Puişorul e plin de veselie în noul lui cămin.

Desigur, mi-e aproape insuportabil să plec şi să-l las, fiindcă nu suntem o familie regală obişnuită. N-am dus o viaţă formală şi distantă. Băiatul acesta s-a născut în sanctuar, sub ameninţarea morţii. În primele luni de viaţă a dormit în patul meu – lucru nemaiauzit pentru un prinţ de viţă regească. N-a avut doică, l-am alăptat eu însămi şi mâinile lui mici au ţinut strâns degetele mele când a învăţat să meargă. Nici el şi nici vreunul din ceilalţi copii ai mei n-a fost trimis să fie crescut de dădace sau într-o creşă regală din alt palat. Edward şi-a ţinut copiii aproape de el, iar acesta, primul lui fiu, e cel dintâi care ne părăseşte ca să-şi preia îndatoririle regale. Îl iubesc cu patimă: e băiatul meu minunat, băiatul care a venit în sfârşit pe lume ca să-mi întărească poziţia de regină şi să-i ofere tatălui său, pe atunci un simplu pretendent din Casa de York, un drept mai ferm la tron. E prinţul meu, e cununa căsniciei noastre, e viitorul nostru.

Edward vine la Ludlow în iunie, ca să petrecem împreună ultima mea lună acolo, şi aduce vestea că lady Elizabeth, soţia lui Anthony, a murit. A suferit ani mulţi de o boală necruţătoare. Anthony porunceşte să se ţină liturghii pentru sufletul ei, iar eu, în taină şi ruşinându-mă de mine însămi, încep să chibzuiesc cine ar putea fi următoarea soţie a fratelui meu.

— Avem destul timp să ne gândim la asta, spune Edward. Însă Anthony va trebui să-şi joace rolul pentru siguranţa regatului. Ar putea fi silit să se însoare cu o prinţesă franţuzoaică. Am nevoie de aliaţi.

— Dar nu va pleca de acasă, nu? Şi nu-l va părăsi pe Edward?

— Nu. Văd că a făcut din Ludlow căminul lui. Iar Edward va avea nevoie de el după plecarea noastră. Şi va trebui să plecăm curând. Am dat ordine că plecăm într-o lună.

Las să-mi scape un geamăt, deşi, ca să fiu sinceră, ştiam că va veni şi ziua asta.

— Ne vom întoarce să-l vedem, îmi promite Edward. Şi va veni şi el la noi. Nu-i nevoie să-ţi iei aerul ăsta tragic, iubirea mea! îşi începe munca în calitate de prinţ al Casei de York: acesta e viitorul lui. Trebuie să te bucuri pentru el!

— Mă bucur, spun fără pic de convingere.

Când vine vremea să plec, sunt nevoită să-mi ciupesc obrajii ca să le redau cât de cât culoarea şi să-mi muşc buzele ca să nu plâng. Anthony ştie cât mă costă să-i las pe ei trei acolo, însă Puişorul e fericit, încrezător că va veni curând la Londra, în vizită la curte, şi se bucură de noua lui libertate şi de importanţa pe care o are ca prinţ în propriul ţinut. Mă lasă să-l sărut şi să-l îmbrăţişez, fără să se zbată. Ba chiar îmi şopteşte la ureche:

— Te iubesc, mamă!

Apoi îngenunchează ca să-l binecuvântez; dar se ridică zâmbind.

Anthony mă urcă pe şaua secundară, în spatele maestrului meu de călărie, de centura căruia mă agăţ cu putere. Sunt stângace acum, în luna a şaptea de sarcină. Mă năpădeşte un val subit de nelinişte din cea mai neagră şi mă uit de la fratele meu la cei doi băieţi ai mei, pradă unei frici reale.

— Ai grijă de tine! îi spun Puişorului. Veghează asupra lui, îi cer lui Anthony. Scrie-mi! Nu-l lăsa să sară peste obstacole cu poneiul. Ştiu că vrea, dar e prea mic. Şi nu-l lăsa să-i fie frig. Nu-l lăsa să citească la lumină slabă şi ţine-l departe de orice om bolnav. Dacă izbucneşte molima în oraş, ia-l de aici pe dată.

Nu-mi trece prin minte ce alte avertismente ar trebui să le dau; sunt doar năpădită de nelinişte în timp ce îmi las privirea să alunece de la un chip zâmbitor la altul.

— Zău, Anthony, spun cu un glas pierit. Zău, Anthony, păzeşte-l!

El se apropie de cal, prinde în mână vârful cizmei mele şi o scutură uşor, spunând simplu:

— Alteţă, zău aşa! Mă aflu aici ca să-l păzesc. Îl voi păzi. Îl voi feri de primejdii.

— Şi pe tine, spun în şoaptă. Fereşte-te şi tu de primejdii. Anthony, mi-e atât de frică, dar nu ştiu de ce să mă tem!

Nu ştiu ce să spun. Aş vrea să vă previn, dar nu ştiu ce pericole pot apărea.

Mă uit spre poarta castelului, de care se sprijină fiul meu Richard Grey, un tânăr care a crescut înalt şi chipeş.

— Şi pe fiul meu Grey! Richard al meu. Nu-ţi pot explica de ce, dar mă tem pentru voi toţi.

El face un pas îndărăt şi ridică din umeri, spunând cu duioşie:

— Sora mea, pericole există întotdeauna. Fiii tăi şi cu mine vom fi bărbaţi şi le vom înfrunta ca nişte bărbaţi. Nu începe să te sperii singură cu ameninţări imaginare. Şi să ai drum bun şi o lună liniştită înaintea naşterii. Sperăm cu toţii la încă un prinţ, la fel de grozav ca acesta!

Edward dă porunca de plecare şi porneşte, cu stindardul în faţa lui, cu garda personală în jur. Procesiunea regală începe să se desfăşoare ca o panglică de un roşu aprins pe poarta castelului, roşul viu al livrelelor fiind presărat cu stindarde ce fâlfâie în vânt. Trâmbiţele sună; păsările se ridică de pe acoperişurile castelului şi se rotesc pe cer, anunţând că regele şi regina pleacă de lângă scumpul lor fiu. Nu pot opri înaintarea şi nici nu trebuie s-o opresc. Însă mă uit peste umăr în urmă, la fiul cel mic, la fiul meu crescut mare şi la fratele meu, până când înclinarea drumului între fortăreaţa interioară şi zidul exterior îi ascunde şi nu-i mai văd. Iar când nu-i mai pot vedea, mă

năpădeşte un întuneric atât de adânc încât, preţ de o clipă, mă gândesc că s-a lăsat noaptea şi că zorile nu vor mai veni niciodată.

Iulie 1473

Pe drumul de întoarcere la Londra, în ultimele zile ale lui iulie, ne oprim în oraşul Shrewsbury ca să mă retrag de la curte în odăile pentru oaspeţi ale măreţei abaţii. Mă bucur că scap de lumina intensă şi de arşiţa verii în răcoarea odăii oblonite. Am poruncit să se instaleze o fântână arteziană în colţul încăperii mele cu ziduri de piatră şi susurul apei mă linişteşte în timp ce stau în pat şi-mi aştept sorocul.

Oraşul acesta e construit în jurul fântânii sacre a Sfintei Winifred şi, ascultând picurul apei acesteia şi auzind clopotul ce anunţă orele de rugăciune, mă gândesc la spiritele care sălăşluiesc în apele acestui ţinut umed, şi păgâne, şi sfinte, Melusina şi Winifred, şi la faptul că izvoarele, pâraiele **şi** fluviile le vorbesc tuturor oamenilor, dar poate îndeosebi femeilor, care cunosc în propriul trup mişcările apelor pământului. Fiecare loc sfinţit din Anglia are o fântână sau un izvor; agheasmatarele sunt pline cu apă sfinţită care se întoarce binecuvântată în pământ. E o ţară potrivită pentru Melusina şi elementul ei se află pretutindeni, uneori curgând în râuri, alteori ascuns sub pământ, dar mereu prezent.

La jumătatea lui august încep durerile şi întorc capul spre fântână, ascultându-i susurul de parcă aş căuta în apă glasul mamei. Pruncul se naşte uşor, aşa cum mi-am închipuit că se va întâmpla, şi e băiat, aşa cum a ştiut mama că va fi.

Edward vine în odaia mea, deşi intrarea bărbaţilor ar trebui să fie interzisă până după ce voi fi binecuvântată în biserică.

— A trebuit să vin să te văd, spune el. Un fiu! încă un fiu! Dumnezeu să vă binecuvânteze şi să vă aibă pe amândoi în paza lui! Dumnezeu să te binecuvânteze,

iubirea mea, şi-ţi mulţumesc pentru suferinţa prin care ai trecut ca să-mi mai dăruieşti un băiat!

— Credeam că nu-ţi pasă dacă e băiat sau fată, îl tachinez.

— Îmi iubesc fetele! spune el pe dată. Însă Casa de York avea nevoie de încă un băiat. Îi poate fi tovarăş fratelui său Edward.

— Îl putem boteza Richard?

— Mă gândeam la Henry.

— Henry pentru următorul, spun. Hai să-l botezăm pe acesta Richard. Chiar mama mi-a spus numele lui.

Edward se apleacă asupra leagănului în care doarme micuţul şi abia atunci îmi înţelege cuvintele.

— Mama ta? Ştia că vei avea un băiat?

— Da, ştia, răspund cu un zâmbet. Sau oricum, se prefăcea că ştie. Ţi-o aminteşti pe mama: era întotdeauna o parte vrajă şi o parte aiureală.

— Şi e ultimul nostru băiat? A spus? Sau crezi că va mai veni unul?

— De ce să nu mai vină unul? întreb alene. Asta în cazul în care mă mai vrei în patul tău. În cazul în care nu te-ai săturat de mine. În cazul în care nu preferi alte femei.

Se întoarce cu spatele la leagăn, se apropie de mine, mâinile lui se strecoară pe sub umerii mei şi mă ridică spre el.

— O, încă te mai doresc!

Primăvara anului 1476

Se dovedeşte că am dreptate: aceea nu a fost în niciun caz ultima mea retragere de la curte în vederea naşterii. Soţul meu a rămas la fel de roditor ca un taur în luncă, aşa cum îl învinuisem că e. În al doilea an de după naşterea lui Richard am rămas din nou însărcinată, iar în noiembrie am mai născut un prunc, o fetiţă pe care am botezat-o Anne. Edward îmi răsplăteşte truda făcându-l marchiz de Dorset pe fiu meu Thomas Grey, iar eu îl căsătoresc cu o fată plăcută – moştenitoarea unei averi considerabile. Edward sperase să avem un băieţel şi promiseserăm să-l botezăm George, drept compliment pentru celălalt duce de York şi ca să existe din nou trei fii de York pe nume Edward, Richard şi George, însă ducele nu vădeşte niciun semn de recunoştinţă. Cândva un băieţandru răzgâiat şi lacom, s-a transformat într-un bărbat dezamăgit şi cu o fire afurisită. Acum are douăzeci şi cinci de ani, iar gura lui ca un boboc de trandafir şi-a coborât colţurile într-o grimasă de dispreţ. Pe vremea când era un copil plin de speranţe, statutul său ca unul din cei trei fii de York îl făcea să exulte; de atunci şi până acum a fost cel dintâi pretendent la tronul Angliei ca moştenitor ales de Warwick, fiind pe urmă înlocuit când preferinţele acestuia s-au îndreptat spre Casa de Lancaster. Când Edward a recâştigat tronul, George a redevenit primul succesor la tron, dar apoi, la naşterea băieţelului meu, prinţul Edward, a coborât pe locul al doilea. După naşterea prinţului Richard, George se află pe poziţia a treia în rândul succesorilor la tronul Angliei. Mai mult decât atât, de fiecare dată când nasc un băiat, ducele George se mai îndepărtează cu un pas de tron şi se cufundă tot mai adânc în invidie. Şi cum Edward e renumit pentru afecţiunea faţă de soţia lui, iar eu sunt renumită pentru rodnicia mea, moştenirea tronului de către George

a devenit o întâmplare extrem de improbabilă, aşa că acesta s-a transformat în ducele Dezamăgirii.

Richard, celălalt frate de York, nu pare deranjat de toate astea, dar se întoarce împotriva noastră după ce Casa de York vine înapoi din Franţa fără să se fi războit, însă cu o pace câştigată. Soţul meu regele şi toţi bărbaţii şi toate femeile din întreaga ţară se bucură din toată inima pentru că Edward a încheiat cu Franţa o pace care ar trebui să dureze ani întregi, iar de-a lungul acelor ani francezii ne vor plăti o avere ca să nu ne revendicăm pământurile din ţara lor. Toţi sunt încântaţi la culme că am evitat un război costisitor şi dureros dincolo de hotarele ţării, mai puţin ducele Richard, băiatul care a crescut pe câmpul de luptă şi care acum invocă dreptul poporului englez asupra pământurilor noastre din Franţa, agăţându-se de amintirea tatălui său, care şi-a petrecut o bună parte din viaţă războindu-se cu francezii şi mai că l-ar decreta laş pe fratele lui, regele, fiindcă n-a pornit într-o nouă expediţie costisitoare şi primejdioasă.

Edward râde bine dispus şi trece cu vederea insulta, dar Richard pleacă întocmai ca o furtună spre pământurile lui din nord, luând-o cu el şi pe Anne Neville, nevasta lui cea supusă, şi se instalează acolo ca un prinţ, refuzând să vină în sud, la noi, şi crezându-se singurul York adevărat al Angliei, singurul moştenitor adevărat al tatălui său, al duşmăniei acestuia faţă de Franţa.

Pe Edward nu-l tulbură nimic; vine zâmbitor să mă caute la grajduri, unde mă găseşte privind o iapă nouă, un dar primit de la regele Franţei ca semn al noii prietenii dintre ţările noastre. E un animal frumos, dar împrejurimile necunoscute o neliniştesc şi refuză să se apropie de mine, cu toate că am în mână un măr ispititor.

— Fratele tău a venit la mine astăzi să-mi ceară voie să plece în pelerinaj şi să-l lase o vreme pe Edward în grija lui

sir Richard, fratele lui vitreg.

Ies din grajd, închizând uşa cu băgare de seamă, ca iapa să rămână înăuntru, în siguranţă.

— De ce? De ce vrea să plece?

— Vrea să meargă la Roma, mă lămureşte Edward. Mi-a spus că vrea să petreacă un timp departe de lume. (îmi zâmbeşte strâmb, cam ciudat.) Se pare că a deprins la Ludlow gustul singurătăţii. Vrea să devină sfânt. Spune că vrea să descopere poetul din el. Spune că vrea linişte şi drumuri pustii. Vrea să găsească liniştea şi înţelepciunea.

— O, prostii! replic cu dispreţ de soră. De când îl ştiu are ideea asta de-a pleca în lume. Plănuieşte să meargă la Ierusalim încă din copilărie. Îi place grozav să călătorească şi crede că grecii şi musulmanii le ştiu pe toate. Poate că vrea să plece, dar viaţa şi munca lui sunt aici. Spune-i simplu că nu e cu putinţă şi fă-l să rămână.

Edward şovăie.

— Elizabeth, fratele tău îşi doreşte fierbinte să facă asta! Şi e unul dintre cei mai mari cavaleri din creştinătate. Nu cred să existe cineva care să-l poată înfrânge în turnir când e în formă. Iar poeziile lui sunt la fel de alese ca ale oricui. E foarte citit, cunoaşte foarte multe şi stăpâneşte limbile străine mai bine ca oricine. Nu e un om de rând. Poate că-i e hărăzit să călătorească departe şi să înveţe mai multe. Ne-a slujit bine, mai bine ca oricine, şi dacă Dumnezeu l-a chemat să călătorească, poate că ar trebui să-i îngăduim.

Iapa vine şi-şi vâră capul prin deschizătura de deasupra porţii scunde, ca să-mi adulmece umărul. Rămân nemişcată, ca să n-o sperii. Răsuflarea ei caldă, mirosind a ovăz, îmi mângâie gâtul.

— Vorbeşti foarte afectuos despre talentele lui, remarc bănuitoare. Cum se face că dintr-odată îl admiri atât du mult?

El ridică din umeri şi gestul acesta mărunt trezeşte pe dată soţia din mine. Mă apropii şi-i iau amândouă mâinile într-ale mele, ca să nu poată scăpa de privirea mea iscoditoare.

— Spune-mi, cine e femeia?

— Poftim? Ce tot vorbeşti acolo?

— Femeia cea nouă. Târfa cea nouă. Cea căreia îi plac poeziile lui Anthony, replic muşcător. Tu nu le-ai citit niciodată! N-ai avut niciodată atâta stimă faţă de învăţătura şi destinul lui. Asta înseamnă că cineva îţi citeşte. Presupun că *ea* îţi citeşte poeziile lui. Şi dacă presupunerea mea e corectă, asta înseamnă că le cunoaşte pentru că i le-a citit el. Probabil că o cunoaşte şi Hastings şi toţi trei o consideraţi de-a dreptul adorabilă. Însă tu eşti cel care se culcă cu ea, iar ceilalţi adulmecă prin preajmă ca nişte câini. Ai o târfă nouă şi plăcută, iar asta înţeleg. Însă dacă-ţi închipui că-mi vei împărtăşi părerile ei prosteşti, în cazul ăsta ea va trebui să plece!

Edward se uită la propriile cizme, la cer, la iapa cea nouă – oriunde, numai la mine nu.

— Cum o cheamă? Măcar atât poţi să-mi spui.

Mă trage spre el şi mă cuprinde strâns în braţe.

— Nu fi mânioasă, iubito, îmi şopteşte la ureche. Ştii bine că eşti singura pentru mine. Numai tu, pe vecie.

— Eu şi zeci de altele, replic iritată, dar fără să mă trag de lângă el. Femeile trec prin patul tău ca o procesiune de întâi Mai!

— Nu. Spun adevărul. Eşti singura pentru mine. Am o singură soţie. Da, am zeci de târfe, poate sute. Dar numai o singură soţie. Asta e ceva, nu?

— Târfele tale sunt suficient de tinere ca să-mi fie fiice, răspund enervată. Şi mergi în oraş ca să le cauţi. Negustorii din oraş mi se plâng că soţiile şi fiicele lor nu sunt în siguranţă când e vorba de tine.

— Într-adevăr, spune soţul meu cu vanitatea bărbatului chipeş. Nu sunt în siguranţă. Sper că nicio femeie nu-mi poate rezista. Dar nu iau pe nimeni cu forţa, Elizabeth! Singura femeie care mi s-a împotrivit vreodată ai fost tu. Ţii minte cum m-ai ameninţat cu pumnalul?

Zâmbesc fără voia mea.

— Sigur că ţin minte! Iar tu ai jurat că-mi vei da şi teaca, însă va fi ultimul lucru pe care-l voi primi vreodată de la tine.

— Nu există nimeni care să-ţi semene.

Mă sărută pe frunte, apoi pe pleoapele închise, apoi pe buze.

— Nu există nimeni în afară de tine. Soţia mea e singura care-mi ţine inima în mâinile-i frumoase.

— Aşadar, cum o cheamă? întreb în timp ce el încearcă să mă împace cu sărutări. Cum o cheamă pe târfa cea nouă?

— Elizabeth Shore, spune el cu buzele lipite de gâtul meu. Dar nu contează.

Anthony vine în odăile mele imediat ce soseşte la curte după călătoria din Ţara Galilor şi-l întâmpin pe dată cu refuzul absolut de a-l lăsa să plece.

— Nu, serios, draga mea, trebuie să mă laşi să plec! Nu merg la Ierusalim, nu anul ăsta, dar vreau să merg la Roma şi să mă spovedesc de păcate. Vreau să stau departe de curte o vreme şi să mă gândesc la lucrurile importante, nu la cele de zi cu zi. Vreau să merg din mănăstire în mănăstire şi să mă trezesc în zori ca să mă rog, iar acolo unde nu găsesc niciun aşezământ religios în care să petrec noaptea, vreau să dorm sub cerul liber şi să-l caut pe Dumnezeu în tăcerea nopţii.

— Nu-ţi va fi dor de mine? întreb copilăreşte. Nu-ţi va fi dor de Puişor? Şi de fete?

— Ba da, de asta nici măcar nu mă gândesc la o

cruciadă. Nu pot îndura să fiu departe cu lunile. Dar Edward e instalat bine la Ludlow, cu tovarăşii lui de joacă şi cu profesorii lui, iar tânărul Richard Grey e un excelent însoţitor şi model pentru el. Nu-l pândeşte niciun pericol dacă plec de lângă el puţin timp. Simt un mare dor de drumuri pustii şi trebuie să-i dau curs.

— Eşti un fiu al Melusinei, replic încercând să zâmbesc. Vorbeşti ca ea când simte nevoia să fie liberă să se scalde în ape.

— Da, e ceva asemănător, încuviinţează el. Închipuie-ţi că plec înot şi că fluxul mă va aduce înapoi.

— Te-ai hotărât?

El aprobă din cap.

— Am nevoie de tăcere ca să aud glasul lui Dumnezeu. Şi ca să-mi scriu poeziile. Şi ca să fiu eu însumi.

— Dar te vei întoarce, da?

— Peste câteva luni, îmi promite.

Întind mâinile spre el, iar Anthony mi le sărută.

— Trebuie să te întorci!

— Mă voi întoarce. Mi-am dat cuvântul de onoare că numai moartea mă va lua de lângă tine şi de lângă ai tăi.

Iulie 1476

Se ţine de cuvânt şi se întoarce din călătoria la Roma în timp ca să ni se alăture la Fotheringhay în iulie. Richard a plănuit şi organizat o reînmormântare solemnă a tatălui şi a fratelui său Edmund, care au fost ucişi în luptă, batjocoriţi şi îngropaţi fără ceremonie. Casa de York se adună laolaltă pentru funeralii şi pentru liturghia de comemorare şi mă bucur că Anthony se întoarce la timp ca să-l aducă pe prinţul Edward să-şi cinstească bunicul.

Anthony e tuciuriu ca un maur şi are un sac doldora de poveşti. Plecăm pe furiş să ne plimbăm în grădinile de in Fotheringhay. Aflu că a fost tâlhărit pe drum şi a crezut că nu va scăpa cu viaţă. Iar într-o noapte a poposit lângă un izvor din pădure şi n-a putut să pună geană pe geană, convins că Melusina va ieşi din unda apelor.

— Şi ce i-aş fi putut spune? întreabă el cu jale. Cât de mare ar fi fost încurcătura pentru noi toţi dacă m-aş fi îndrăgostit de stră-străbunica mea!

A făcut cunoştinţă cu Sfântul Părinte, a postit o săptămână şi a avut o viziune, iar acum e hotărât ca într-o bună zi să pornească iarăşi la drum, dar de astă dată să meargă mai departe. Vrea să conducă un pelerinaj la Ierusalim.

— Când Edward va deveni bărbat şi-şi va lua în primire moştenirea, când va împlini şaisprezece ani, voi pleca, îmi spune Anthony.

— Foarte bine, încuviinţez cu uşurinţă, zâmbind. Mai sunt ani buni până atunci! Zece ani.

— Acum pare o perioadă îndelungată, dar anii trec iute, mă previne el.

— Aşa spune înţelepciunea pelerinului? replic râzând.

— Da, aprobă el. Cât ai clipi din ochi, Edward va deveni un bărbat tânăr, mai înalt decât tine, şi atunci va trebui să

cumpănim ce fel de rege am creat. Va fi Edward al V-lea şi mă rog la Dumnezeu să moştenească tronul în mod paşnic şi să ducă mai departe Casa regală de York fără dificultăţi.

Mă trece un fior, absolut fără motiv.

— Ce s-a întâmplat? mă întreabă Anthony.

— Nimic. Nu ştiu. Un fior rece: nimic. Sunt sigură că Edward va fi un rege minunat. E un adevărat fiu de York şi un adevărat fiu al Casei Rivers. Nu există început mai bun pentru un băiat.

Decembrie 1476

Soseşte vremea Crăciunului şi scumpul meu fiu, prinţul Edward, vine acasă, la Westminster, pentru sărbătoare. Toţi se minunează cât a crescut. Anul viitor împlineşte şapte ani şi e un băiat cu ţinuta dreaptă, chipeş şi bălai, cu o agerime a minţii şi o educaţie pe care le moşteneşte în întregime de la Anthony şi cu promisiunea unei frumuseţi şi a unui farmec pe care le moşteneşte în întregime de la tatăl lui.

Anthony îmi aduce amândoi băieţii, pe Richard Grey şi pe prinţul Edward, ca să-i binecuvântez, după care le dă drumul să meargă la fraţii şi la surorile lor.

— Mi-a fost dor de toţi trei. Foarte dor! spun.

— Şi mie mi-a fost dor de tine, răspunde el zâmbind. Dar arăţi bine, Elizabeth!

— Da, pentru o femeie care se luptă cu greaţa în fiecare dimineaţă, replic cu o strâmbătură.

Vestea îl încântă la culme.

— Aştepţi din nou un copil?

— Da, şi dată fiind greaţa, toţi cred că va fi băiat.

— Edward e precis în culmea bucuriei!

— Presupun că da. Îşi manifestă bucuria flirtând cu toate femeile de pe o rază de o sută cincizeci de kilometri.

Anthony râde.

— Ăsta-i Edward!

Fratele meu e fericit. Îmi dau seama pe dată, după postura destinsă a umerilor şi după lipsa oricărei cute încruntate în jurul ochilor lui.

— Dar tu ce mai faci? îl întreb. Tot îţi mai place la Ludlow?

— Tânărul Edward, Richard şi cu mine am aranjat totul exact după placul nostru. Avem o curte dedicată studiului, cavalerismului, turnirurilor şi vânătorii. E o viaţă perfectă

pentru toţi trei.

— Edward învaţă?

— Aşa cum îţi spun în rapoartele mele. E un băiat inteligent şi gânditor.

— Şi nu-l laşi să rişte la vânătoare?

Anthony zâmbeşte cu gura până la urechi.

— Fireşte că-l las! Vrei să cresc un laş pentru tronul lui Edward? Tânărul prinţ trebuie să-şi pună curajul la încercare pe terenul de vânătoare şi la turnir. Trebuie să cunoască frica, s-o privească în faţă şi s-o înfrunte. Trebuie să devină un rege curajos, nu unul temător. V-aş sluji pe amândoi foarte prost dacă l-aş feri de orice risc şi l-aş învăţa să se teamă de pericole.

— Ştiu, ştiu! Numai că e atât de preţios...

— Suntem cu toţii preţioşi, declară Anthony. Şi cu toţii trebuie să ducem o viaţă în care există riscuri. Eu îl învăţ să călărească orice cal din grajd şi să înfrunte adversarul în luptă fără să tremure. Asta-l va feri de primejdie mai bine decât dacă aş încerca să-i aleg numai cai blajini şi nu l-aş lăsa să intre în arena de turnir. Acum să trecem la lucruri mult mai importante. Ce dar de Crăciun mi-ai pregătit? Iar dacă naşti un băiat, îi vei da numele meu?

Curtea se pregăteşte de sărbătoarea Crăciunului cu extravaganţa obişnuită, iar Edward comandă veşminte noi pentru toţi copiii şi pentru noi doi, în vederea tabloului vivant pe care lumea întreagă îl aşteaptă din partea frumoasei familii regale a Angliei. Petrec în fiecare zi câtva timp cu micul prinţ Edward. Îmi place să stau lângă el când doarme, să-l ascult spunându-şi rugăciunile înainte de culcare şi să-l chem să ia micul dejun în odăile mele în fiecare zi. E un băieţel serios şi gânditor şi se oferă să-mi citească în latină, greacă sau franceză, până când sunt silită să mărturisesc că învăţătura lui o întrece cu mult pe a mea.

E răbdător cu frăţiorul lui Richard, care îl idolatrizează şi-l urmăreşte peste tot cu paşi iuţi şi hotărâţi, şi se poartă duios cu micuţa Anne, aplecându-se peste leagănul ei şi minunându-se de mânuţele ei mici. Compunem în fiecare zi o piesă de teatru sau o piesă-mască, mergem la vânătoare în fiecare zi şi avem o cină festivă somptuoasă, dans şi distracţii în fiecare seară. Casa de York, spun oamenii, are o curte fermecătoare şi o viaţă fermecătoare, iar eu nu pot nega.

Un singur lucru umbreşte zilele dinaintea Crăciunului: George, ducele Nemulţumirii.

— Cred într-adevăr că fratele tău devine tot mai ciudat pe zi ce trece, mă plâng lui Edward când vine în odăile mele din Palatul Westminster ca să mă însoţească la cină.

— Care dintre ei? mă întreabă alene. Pentru că, ştii bine, amândoi sunt de părere că nu pot face nimic cum trebuie. Te-ai aştepta să se bucure că există un York pe tron şi pace în lumea creştinătăţii şi că avem una din cele mai alese sărbători ale Crăciunului din câte am organizat vreodată, dar nu: Richard va părăsi curtea, ca să se întoarcă în nord, imediat ce se încheie sărbătoarea, ca să-şi demonstreze revolta pentru că în clipa de faţă nu mărşăluim trudiţi spre o bătălie cu Franţa, iar George e pur şi simplu prost dispus.

— Proasta dispoziţie a lui George e cea care mă frământă.

— De ce, ce-a mai făcut? mă întreabă el.

— I-a spus slujitorului care-l serveşte la masă că nu va mânca nimic din ce-i va fi trimis de la masa noastră. I-a spus că va mânca doar în particular, în odaia lui, după ce noi, ceilalţi, terminăm cina. Când îi vom trimite un fel de mâncare să-l guste, ca gest de politeţe, îl va refuza. Am auzit că plănuieşte să ni-l trimită înapoi, ca insultă făţişă. Va sta la masă cu o farfurie goală în faţă. Va refuza, de

asemenea, să bea. Edward, trebuie să vorbeşti cu el!

— Dacă refuză băutura, e mai mult decât o insultă, e un miracol! replică Edward zâmbind. George nu poate refuza un pahar cu vin, nici măcar dacă ar veni de la însuşi diavolul.

— Nu e de râs dacă se foloseşte de masa noastră de cină ca să ne insulte!

— Da, ştiu. Am discutat cu el.

Edward se întoarce spre suita de lorzi şi lady înşiruiţi în spatele nostru.

— Lăsaţi-ne singuri câteva clipe, le cere el, apoi mă trage în firida unei ferestre, unde putem vorbi fără să fim auziţi de alţii. De fapt, Elizabeth, e mai rău decât ţi-a ajuns la urechi. Cred că George împrăştie zvonuri despre noi.

— Ce fel de zvonuri?

Ranchiuna lui George faţă de fratele lui mai mare nu s-a potolit în urma revoltei sale eşuate şi a iertării. Nădăjduisem că va accepta mulţumit să fie unul din cei doi mari duci ai Angliei. Crezusem că va fi fericit cu soţia lui, Isabel cea cu obrazul de culoarea zerului, şi cu uriaşa ei avere, chiar dacă a pierdut controlul asupra cumnatei lui, Anne, când aceasta s-a măritat cu Richard. Însă el, la fel ca orice bărbat plin de răutate şi ambiţios, se gândeşte mai mult la ceea ce a pierdut decât la ceea ce a câştigat. L-a invidiat pe Richard pentru nevasta lui, mica Anne Neville. L-a invidiat pe Richard pentru avuţia adusă de ea. Nu-l poate ierta pe Edward fiindcă i-a acordat lui Richard permisiunea de a se însura cu ea şi e cu ochii pe fiecare dar oferit de Edward familiei şi rubedeniilor mele, pe fiecare petic de pământ oferit lui Richard. Ai crede că Anglia e un ogor atât de mic, încât George se teme că va pierde un rând de mazăre, atât de suspicios şi de neliniştit e.

— Ce poate spune rău despre noi? Ai fost mereu

generos cu el!

— Susţine iarăşi că mama l-a înşelat pe tata şi că sunt un bastard, spune Edward cu buzele aproape de urechea mea.

— Ce ruşine! Povestea aceea veche! exclam.

— Şi că a încheiat cu Warwick şi cu Margareta de Anjou un acord care spunea că, la moartea lui Henric, el va deveni rege, aşa că acum el e regele de drept, fiindcă l-a numit Henric drept succesor.

— Dar l-a omorât chiar el pe Henric! exclam.

— Sst! Nu pomeni nimic despre asta.

Clatin din cap agitată, făcând să fâlfâie vălul prins în vârful bonetei mele conice.

— Nu! Nu trebuie să eviţi să vorbeşti deschis despre asta acum, nu când discutăm între noi, în particular. Atunci ai spus că l-a lăsat inima şi toată lumea a crezut explicaţia.

Dar George nu se poate preface că e moştenitorul ales şi numit de Henric, când el l-a ucis.

— Spune lucruri şi mai rele de atât, mă previne soţul meu.

— Despre mine?

El aprobă.

— Spune că tu...

Se întrerupe şi se uită în jur, ca să se convingă că nu se află nimeni destul de aproape ca să audă.

— Spune că eşti v...

Glasul lui e atât de scăzut încât nu poate rosti cuvântul. Ridic din umeri.

— Vrăjitoare?

El dă afirmativ din cap.

— Nu e primul care spune asta. Presupun că nu va fi nici ultimul. Câtă vreme eşti regele Angliei, nu-mi poate face rău.

— Nu-mi place să se spună asta despre tine. Nu doar pentru reputaţia, ci şi pentru siguranţa ta. E o etichetă periculoasă pentru orice femeie, indiferent cine-i e soţ. Şi în afară de asta, toţi adaugă că ne-am cununat datorită unei vrăji. Iar asta îi face să afirme că nu a existat din capul locului o căsătorie autentică.

Îmi scapă un mic mârâit ca de pisică furioasă. De propria-mi reputaţie îmi pasă mai puţin: mama m-a învăţat că femeia puternică va atrage mereu asupră-i calomnii. Dar cei care susţin că nu sunt căsătorită cu adevărat îmi transformă fiii în bastarzi. Asta înseamnă să fie dezmoşteniţi.

— Va trebui să-l faci să tacă!

— I-am vorbit, l-am avertizat, dar cred că, în ciuda tuturor, construieşte o cauză împotriva mea. Are adepţi, tot mai numeroşi pe zi ce trece, şi cred că s-ar putea să ţină legătura cu Ludovic al Franţei.

— Avem un tratat de pace cu regele Ludovic!

— Asta nu-l împiedică să uneltească. Nu cred că va înceta vreodată cu uneltirile. Iar George e suficient de nesăbuit încât să accepte banii lui şi să-mi pricinuiască probleme.

Mă uit în jur. Curtea ne aşteaptă.

— Trebuie să mergem la cină, îi spun. Ce ai de gând să faci?

— Voi vorbi din nou cu el. Dar între timp nu-i trimite niciun fel de mâncare de la masa noastră. Nu vreau să-l dea deoparte în faţa noastră.

Clatin din cap şi precizez:

— Felurile noastre de mâncare merg la favoriţi, iar el nu se numără în niciun caz printre favoriţii mei.

Regele râde şi-mi sărută mâna, adăugând în şoaptă:

— Şi nici să nu-l transformi în broască râioasă, mica mea vrăjitoare!

— Nu-i nevoie. În adâncul sufletului lui, exact asta e.

Edward nu-mi spune ce vorbeşte cu acest frate al lui extrem de dificil şi-mi doresc, nu pentru prima oară, ca mama să fie alături de mine: am nevoie de sfatul ei. După câteva săptămâni în care stă bosumflat şi refuză să ia cina cu noi, umblă fără stare prin palat de parcă s-ar teme să se aşeze undeva şi se trage de lângă mine ca şi cum simpla mea privire l-ar putea transforma într-o stană de piatră, George anunţă că Isabel, aflată în ultimele luni de sarcină, e bolnavă: a îmbolnăvit-o aerul, declară el cu subînţeles, aşa că o ia de la curte.

— Poate că e mai bine, spune cu speranţă fratele meu Anthony într-o dimineaţă, în timp ce ne întoarcem în odăile mele, după liturghie.

Doamnele mele mă urmează, mai puţin lady Margaret Stanley, care a rămas în genunchi în capelă, fie binecuvântată. Se roagă ca o femeie care a păcătuit împotriva Sfântului Spirit însuşi, dar ştiu sigur că e cu totul fără de păcat. Nici măcar nu se culcă cu bărbatul ei; cred că e lipsită de dorinţă. Aş zice că nimic nu face să tresară inima aceea celibatară de Lancaster, în afară de ambiţie.

— Toţi se întreabă ce-a făcut Edward de l-a mâniat şi vorbeşte insultător despre voi amândoi. A stârnit lumea să discute dacă prinţul Edward seamănă cu tatăl lui şi să se întrebe cum poate şti omul dacă e cu adevărat fiul tău, născut de tine, din moment ce a venit pe lume în sanctuar, fără martorii potriviţi. I-am cerut voie lui Edward să-l provoc la duel. Nu i se poate îngădui să spună aşa despre tine! Vreau să-ţi apăr numele.

— Cea răspuns Edward?

— A spus că e mai bine să-l ignorăm decât să-i întărim minciunile negându-le. Dar tot nu-mi place! Plus că te vorbeşte de rău şi ne vorbeşte de rău familia, chiar şi pe mama.

— Asta-i nimic în comparaţie cu ce face cu propria-i familie! remarc. Pe mama noastră o face vrăjitoare, dar pe a lui o face târfă. Nu-i el omul care să se teamă să calomnieze. Mă surprinde că maică-sa nu i-a poruncit să tacă din gură.

— Cred că a făcut-o, iar Edward l-a mustrat aspru în particular, însă nimic nu-l poate opri. Şi-a ieşit din minţi de răutate!

— Dacă pleacă de la curte, cel puţin n-o să-l mai vedem şoptind întruna răutăţi prin unghere şi refuzând să danseze.

— Cu condiţia să nu uneltească împotriva noastră. Odată ce ajunge la el acasă, departe de noi, înconjurat de propria suită, Edward nu va afla pe cine cheamă să i se alăture decât atunci când oamenii vor porni iarăşi la arme şi Edward se va trezi confruntat cu o revoltă.

— A, Edward va afla! replic cu viclenie. Va avea precis oameni care să stea cu ochii pe George. Chiar şi eu am în casa lui un slujitor plătit. Edward va avea cu zecile. Voi afla ce pune George la cale înainte să treacă la fapte.

— Cine-i omul tău? întreabă Anthony.

— Nu trebuie să fie bărbat ca să privească, să înţeleagă şi să-mi dea raportul, răspund zâmbind. Am o femeie în gospodăria lui şi ea îmi spune totul.

Ankarette, iscoada mea, îmi trimite rapoarte săptămânale şi-mi spune că George primeşte într-adevăr scrisori din Franţa, ţara duşmană nouă. Apoi, chiar înainte de ziua de Crăciun, îmi scrie despre sănătatea şubredă a soţiei lui, Isabel. Mica ducesă naşte încă un prunc, al patrulea, dar nu-şi recapătă puterile şi, la doar câteva săptămâni după ce iese din izolarea naşterii, renunţă să mai lupte ca să trăiască, întoarce spatele lumii şi moare.

Mă rog sincer pentru sufletul ei. A fost o fată teribil de lipsită de noroc. Warwick, tatăl ei, o adora şi s-a gândit s-o

facă ducesă, iar apoi s-a gândit că-l va putea face pe soţul ei rege. Numai că, în loc să fie un chipeş rege de York, soţul ei s-a dovedit a fi un mezin bosumflat, care a schimbat tabăra nu doar o dată, ci de două ori. După ce i-a murit primul prunc pe marea înverşunată, biciuită de vântul vrăjitoarelor, în apropiere de Calais, Isabel a mai avut doi copii, Margaret şi Edward. Acum vor trebui să se descurce fără ea. Margaret e o fată isteaţă şi inteligentă, însă Edward e greoi la minte, poate chiar redus mintal. Dumnezeu să-i ajute pe amândoi acum, că George e singurul lor părinte! Le trimit o scrisoare de condoleanţe şi curtea poartă doliu după ea – fiica unui mare conte şi soţia unui duce de viţă regească.

Ianuarie 1477

Noi o jelim, dar George abia a îngropat-o, abia a stins lumânările de lângă catafalcul ei, că se şi întoarce la curte ţanţoş şi arogant, doldora de planuri de a încheia o nouă căsătorie, iar de astă dată ţinteşte sus. Carol de Burgundia, soţul Margaretei de York, a murit în luptă, iar fiica lui, Mary, e ducesă şi moştenitoarea unuia dintre cele mai bogate ducate din toată creştinătatea.

Margareta, mereu loială Casei de York şi mânată de o orbire fatală faţă de defectele familiei sale, propune ca fratele ei George, din fericire liber, să se însoare cu fiica ei vitregă – prin aceasta îngrijindu-se mai mult de nevoile fratelui decât de cele ale pupilei sale burgunde, sau cel puţin asta e părerea mea. Fireşte, George începe imediat să ardă de ambiţie şi-l anunţă pe Edward că o va lua de soţie ori pe ducesa de Burgundia, ori pe prinţesa de Scoţia.

— Imposibil! spune Edward. Şi-aşa e necredincios când venitul de duce i-l plătesc eu. Dacă ar fi tot atât de bogat ca un prinţ, cu o avere independentă, niciunul dintre noi n-ar fi în siguranţă. Gândeşte-te ce probleme ne-ar crea în Scoţia! Dumnezeule mare, gândeşte-te cum ar tiraniza-o pe sora noastră Margareta în Burgundia! Abia ce a rămas văduvă, iar fiica ei vitregă abia ce a rămas orfană! mai degrabă le-aş trimite un lup în locul lui George!

Primăvara anului 1477

George cumpăneşte o vreme mohorât refuzul fratelui său şi ceva mai târziu aflăm o veste revoltătoare, o veste atât de extraordinară încât la început ne gândim că trebuie să fie un zvon exagerat: nu poate fi adevărat! George declară dintr-odată că Isabel n-a murit de febră după naştere, ci a murit otrăvită, şi trimite pe dată făptaşul în temniţă.

— Peste putinţă! îi spun lui Edward. A înnebunit? Cine i-ar fi făcut rău lui Isabel? Pe cine a arestat? De ce?

— E mai rău decât o arestare, răspunde el, părând de-a dreptul uluit de scrisoarea pe care o ţine în mână. Trebuie să-şi fi pierdut minţile! A trimis la repezeală o servitoare în faţa juraţilor, le-a poruncit acestora s-o declare vinovată de crimă şi a pus să fie decapitată. A murit deja. A murit la porunca lui George, de parcă n-ar exista o lege a pământului. De parcă el ar fi mai puternic decât legea, mai puternic decât regele! Domneşte în regatul meu ca şi cum aş fi îngăduit tirania!

— Cine e femeia? Cine era? Sărmana servitoare?

— Ankarette Twynho, răspunde el citind numele din scrisoarea de protest. Juraţii spun că George i-a ameninţat cu violenţa şi i-a făcut să dea verdictul de vinovăţie, deşi nu existau dovezi împotriva femeii, în afară de jurământul lui. Spun că n-au cutezat să-l refuze şi că i-a obligat să condamne la moarte o femeie nevinovată. A învinuit-o de otrăvire şi vrăjitorie şi că se află în slujba unei mari vrăjitoare.

Ridică privirea de la scrisoare şi-mi vede chipul alb ca varul.

— O mare vrăjitoare? Elizabeth, ştii ceva despre asta?

— Servitoarea era iscoada mea în casa lui, mărturisesc iute. Dar asta-i tot. N-aveam nevoie s-o otrăvesc pe mica

Isabel, biata de ea. Ce-aş fi câştigat din asta? Iar povestea cu vrăjitoria e o aiureală. De ce să-i fi făcut vrăji? Nu-mi plăcea nici de ea, nici de sora ei, dar nu le-aş dori răul.

Edward încuviinţează.

— Ştiu. Sigur că n-ai pus să fie otrăvită Isabel! Dar George ştia că femeia pe care a acuzat-o e plătită de tine?

— Poate. Poate că da. Altfel de ce ar fi acuzat-o? Cu ce altceva l-ar fi putut supăra? Vrea să-mi dea un avertisment? Să ne ameninţe?

Edward aruncă scrisoarea pe masă.

— Dumnezeu ştie! Ce speră să obţină omorând o slujnică, în afară de-a provoca noi necazuri şi noi bârfe? Elizabeth, va trebui să iau măsuri. De data asta nu-i pot trece fapta cu vederea.

— Ce vei face?

— Are un mic grup de sfetnici personali: oameni periculoşi, nemulţumiţi. Unul dintre ei e cu siguranţă ghicitor practicant, dacă nu mai rău. Îi voi aresta. Îi voi trimite la judecată. Le voi face oamenilor lui ce i-a făcut el slujitoarei tale. Asta îi va servi drept avertisment. Va afla că nu poate să ne ameninţe pe noi sau pe slujitorii noştri fără niciun risc. Nădăjduiesc doar că va avea atâta minte încât să priceapă.

Aprob din cap şi-l întreb:

— Oamenii aceia nu ne pot face rău, nu-i aşa?

— Numai dacă crezi, aşa cum pare să creadă George, că ne pot face vrăji.

Zâmbesc, sperând să-mi ascund teama. Sigur că cred că ne pot face vrăji. Sigur că mă tem că au făcut-o deja.

Am dreptate să fiu neliniştită. Edward îl întemniţează pe renumitul vrăjitor Thomas Burdett, apoi pe alţii doi, iar la interogatoriu începe să se reverse un talmeş-balmeş de relatări despre meşteşuguri negre, ameninţări şi vrăji.

Într-o după-amiază însorită de mai, fratele meu Anthony

mă găseşte cu pântecul greu rezemat de parapetul dinspre fluviu al Palatului Westminster, privind fix apa. În spatele meu, în grădină, copiii se joacă cu mingea. Strigătele revoltate „Trişezi! Trişezi!” mă fac să bănuiesc că fiul meu Edward pierde şi profită de statutul său înalt ca prinţ de Wales ca să modifice scorul.

— Ce faci aici? mă întreabă Anthony.

— Îmi doresc ca fluviul să fie un zid de apărare care să ne ferească, pe mine şi pe ai mei, de duşmanii din afară.

— Melusina iese din apele Tamisei când o chemi? întreabă el cu un zâmbet sceptic.

— Dacă ar face-o, i-aş cere să-l spânzure pe George, ducele de Clarence, alături de vrăjitorul lui. I-aş cere să le Facă asta fără întârziere şi fără alte vorbe în plus.

— Doar nu crezi că individul acela te-ar putea vătăma dorindu-ţi răul? mă întreabă Anthony. Nu e vrăjitor, crede-mă, nu există aşa ceva! E un basm de speriat copiii, Elizabeth.

Se uită în spate, unde copiii mei o roagă pe Elizabeth să arbitreze o minge prinsă şi scăpată.

— George îl crede. I-a plătit bani frumoşi ca să prevestească moartea regelui şi apoi i-a plătit în plus ca s-o provoace prin deochi. George l-a tocmit pe vrăjitorul ăsta ca să ne distrugă. Vrăjile lui se află deja în aer, în pământ, ba chiar şi-n apă!

— O, prostii! Individul nu e vrăjitor, aşa cum nici tu nu eşti vrăjitoare.

— Nu pretind că aş fi vrăjitoare, spun încet. Dar am moştenirea Melusinei. Sunt urmaşa ei. Ştii la ce mă refer: am darul ei, aşa cum l-a avut şi mama. Aşa cum îl are şi fiica mea Elizabeth. Lumea îmi cântă şi eu îi aud cântecul. Obţin lucruri, mi se împlinesc dorinţe. Visele îmi vorbesc. Văd semne prevestitoare. Şi uneori ştiu ce se va întâmpla în viitor. Am Vederea.

— Toate astea ar putea fi revelaţii primite de la Dumnezeu, replică el cu fermitate. Asta e puterea rugăciunii! Restul sunt dorinţe. Şi aiureli de femeie.

Îi zâmbesc.

— Cred că sunt de la Dumnezeu. Nu mă îndoiesc nicio clipă. Dar Dumnezeu îmi vorbeşte prin glasul fluviului.

— Eşti o eretică şi o păgână! mă mustră el cu dispreţ frăţesc. Melusina e un basm, pe când Dumnezeu şi Iisus

Cristos sunt cei în care declari că crezi. E strigător la ceruri, doar ai înfiinţat aşezăminte religioase, capele şi şcoli în numele Domnului! Dragostea ta faţă de râuri şi pâraie e o superstiţie pe care ai deprins-o de la mama, ca superstiţiile păgânilor din vechime. Nu se poate să le aduni laolaltă într-o religie personală şi apoi să te înspăimânţi singură cu demoni pe care tu i-ai inventat!

— Desigur, fratele meu, spun cu ochii plecaţi. Eşti un nobil învăţat, sunt sigură că ştii mai bine decât mine.

— Încetează! replică el râzând şi ridicând mâna. Încetează! Să nu crezi că am să încerc să te contrazic. Ai teologia ta, ştiu. În parte basm, în parte Biblie şi în întregime aiureli. Te rog, de dragul nostru, al tuturor, ţine-o secretă! Păstreaz-o pentru tine. Şi nu te speria singură cu duşmani închipuiţi.

— Dar visele mele chiar se adeveresc!

— Dacă aşa spui tu...

— Anthony, toată viaţa mea e o dovadă a magiei, a faptului că am darul clarviziunii.

— Numeşte un eveniment.

— Nu m-am măritat cu regele Angliei?

— Nu te-am văzut stând în mijlocul drumului, ca o femeie uşoară ce eşti?

— N-a fost aşa! exclam cu tărie peste hohotele lui de râs. N-a fost deloc aşa! Şi în plus, verigheta mi-a apărut din râu.

Anthony îmi ia mâinile şi mi le sărută, spunând cu blândeţe:

— Toate astea sunt prostii. Nu există Melusina, ci doar o poveste veche, pe jumătate uitată, pe care ne-o spunea mama înainte de culcare. Nu există vrăji, ci doar încurajarea mamei să te joci. Nu ai puteri deosebite. Nu există decât ceea ce putem face ca păcătoşi supuşi voii Domnului. Iar Thomas Burdett nu are puteri deosebite, ci doar dorinţa de a face rău şi lăudăroşenia unui negustor de mărunţişuri.

Îi zâmbesc şi nu-l contrazic, dar în adâncul inimii ştiu că nu e doar atât.

— Cum se termină povestea Melusinei? mă întreabă micul meu Edward în seara aceea, după ce-l ascult rostindu-şi rugăciunile înainte de culcare.

Împarte odaia cu frăţiorul lui Richard, acum în vârstă de trei ani; amândoi mă privesc cu speranţă, vrând să asculte un basm ca să amâne ora de culcare.

— De ce mă întrebi?

Mă aşez pe un jilţ lângă foc şi trag spre mine un taburet pe care să-mi pot odihni picioarele. Simt cum se mişcă pruncul în pântecul meu. Îl port de şase luni şi am senzaţia că durează o veşnicie până să se nască.

— L-am auzit pe milord unchiul Anthony vorbind azi cu tine despre ea, spune Edward. Ce s-a întâmplat după ce a ieşit din apă şi s-a căsătorit cu cavalerul?

— Povestea are un sfârşit trist.

Le fac semn băieţilor că trebuie să se urce în pat; mă ascultă, dar cele două perechi de ochi strălucitori mă privesc de deasupra cuverturilor fără să clipească.

— Variantele sunt diferite. Unii oameni spun că în casa lor a venit un călător curios, care a spionat-o şi a văzut-o cum se preschimbă în peşte în bazinul ei de scaldă. Alţii spun că soţul ei şi-a încălcat cuvântul dat, cum că e liberă

să înoate singură, a spionat-o şi a văzut-o cum devine din nou peşte.

— Dar de ce să-l încurce asta? întreabă pe bună dreptate Edward. Doar era pe jumătate peşte când a cunoscut-o!

— O, a crezut că va putea să o schimbe, transformând-o în femeia dorită de el. Câteodată se întâmplă ca bărbatului să-i placă o femeie, dar să spere că o poate schimba. Poate că aşa era şi el.

— Există lupte în poveste? întreabă somnoros Richard, lăsând capul pe pernă.

— Nu, niciuna.

Îl sărut pe Edward pe frunte, apoi mă apropii de celălalt pat şi-l sărut pe Richard. Amândoi şi-au păstrat mirosul de bebeluşi – de săpun şi de piele caldă. Părul lor e moale şi miroase a aer curat.

— Şi ce se întâmplă când află că ea e pe jumătate peşte? întreabă Edward în şoaptă în timp ce mă îndrept spre uşă.

— Melusina îşi ia copiii şi-l părăseşte. Şi nu se mai întâlnesc niciodată.

Sting lumânările dintr-un sfeşnic, lăsându-le să ardă pe cele din al doilea. Lumina focului din micul cămin încălzeşte odaia şi îi dă o atmosferă plăcută.

— Foarte trist, spune Edward cu durere. Bietul om, să nu-şi mai vadă niciodată copiii şi soţia!

— E trist, dar e numai o variantă. Poate că există alt final, pe care oamenii uită să-l povestească. Poate că ea l-a iertat şi s-a întors la el. Poate că el s-a transformat în peşte, din dragoste, şi a plecat înot după ea.

— Da, încuviinţează Edward.

Fiind un copil fericit, se lasă uşor alinat.

— Noapte bună, mamă.

— Noapte bună şi Dumnezeu să vă binecuvânteze pe

amândoi.

Când, a văzut-o, cu apa plescăind uşor pe solzi, cu capul cufundat în bazinul pe care-l construise special pentru ea, gândindu-se că va dori să se scalde – nu să redevină peşte – a simţit acea repulsie subită pe care o simt unii bărbaţi când înţeleg, poate pentru prima oară, că femeia este cu adevărat „altceva”. Nu e băiat, deşi are puterile slabe ale unui băiat; nu e nici măscărici, cu toate că a văzut-o tremurând ca un măscărici sub forţa simţămintelor. Puterea ei de a păstra ranchiună n-o face să fie o răufăcătoare, iar străfulgerările ei de generozitate nu fac din ea o sfântă. Nu e niciunul din aceste atribute masculine. E femeie. Ceva cu totul diferit de bărbat. Ceea ce a văzut el a fost o făptură pe jumătate peşte, însă ceea ce l-a speriat până-n adâncul sufletului a fost făptura femeii.

Răutatea lui George faţă de fraţii săi iese la iveală în mod oribil în zilele judecăţii lui Burdett şi a celorlalţi conspiratori. Căutându-se dovezi, uneltirea se deşiră ca o ţesătură proastă şi iese la lumină o încâlceală de promisiuni şi ameninţări sumbre, reţete de mantii otrăvite, un săculeţ cu sticlă pisată şi blesteme directe. Între hârtiile lui Burdett se descoperă nu doar o diagramă a zilelor alcătuită astfel încât să prevestească moartea lui Edward, ci şi o serie de vrăji menite să-l omoare. Când Edward mi le arată, încep să tremur fără să mă pot opri. Tremur de parcă aş avea un acces de friguri. Indiferent dacă aceste desene străvechi pe hârtie de culoare închisă pot sau nu să provoace moartea, ştiu că au o putere malefică.

— Mă fac să-mi fie frig! îi spun. Par atât de reci şi de umede! Par diabolice.

— Sunt cu siguranţă dovezi diabolice, replică Edward

mohorât. Nici în vis n-aş fi crezut că George ar putea merge atât de departe în înverşunarea împotriva mea. Aş fi dat lumea întreagă ca să trăiască în pace alături de noi sau, cel puţin, să trec povestea asta sub tăcere. Numai că a angajat un om atât de neisprăvit încât acum toată lumea ştie că propriul meu frate a conspirat împotriva mea. Burdett va fi declarat vinovat şi va atârna în ştreang pentru crima lui. Dar se va afla negreşit că George l-a angajat direct. George e vinovat şi el de trădare. Însă nu-mi pot aduce propriul frate în faţa judecăţii!

— De ce nu? întreb tăios.

Şed pe un taburet scund, acoperit cu o pernă, lângă focul din odaia mea de culcare, îmbrăcată doar cu mantia de noapte căptuşită cu blană. Ne pregătim de culcare, fiecare în patul lui, însă Edward nu-şi mai poate păstra pentru sine frământarea. Vrăjile mizerabile ale lui Burdett nu i-au atins sănătatea, dar i-au întunecat sufletul.

— De ce nu poţi să-l aduci pe George în faţa judecăţii şi să-l trimiţi la moarte ca pe un trădător? O merită!

— Pentru că-l iubesc, spune el simplu. La fel de mult cât îl iubeşti tu pe Anthony. Nu-l pot trimite pe eşafod! E fratele meu mai mic. A fost alături de mine în bătălie. Suntem rude de sânge. E preferatul mamei. E George al nostru!

— A fost şi în tabăra adversă în bătălie, îi aduc aminte. Te-a trădat deja şi a trădat familia voastră nu doar o dată. Te-ar fi privit cum mori dacă el şi Warwick te-ar fi prins şi n-ai fi reuşit să fugi. A spus că sunt vrăjitoare, a pus să-mi fie arestată mama, a stat şi s-a uitat cum sunt omorâţi tatăl meu şi fratele meu John. Nu lasă nici dreptatea, nici legăturile de familie să-i stea în cale. De ce le-ai lăsa tu?

Edward, aşezat pe jilţ de cealaltă parte a focului, se apleacă înainte. În lumina pâlpâitoare, chipul lui pare îmbătrânit. Pentru prima oară văd pe el povara anilor şi a

tronului.

— Ştiu. Ştiu. Ar trebui să fiu mai dur cu el, însă nu pot. E răsfăţatul mamei, e băieţelul nostru de aur. Nu-mi vine să cred că e atât de...

— Afurisit, completez. Răsfăţatul vostru a devenit afurisit. E un câine mare acum, nu un căţel drăgălaş. Şi are o fire urâtă, care a fost răzgâiată de la naştere. Ascultă-mă, Edward: va trebui să-l înfrunţi. Când îi arăţi bunătate, el te răsplăteşte cu uneltiri.

— Poate că da, oftează el. Sau poate că va învăţa.

— Nu va învăţa, îi garantez. Vei fi ferit de primejdii din partea lui doar atunci când va fi mort. Va trebui s-o faci, Edward! Poţi alege doar momentul şi locul.

El se ridică, se întinde şi se apropie de pat.

— Hai să te bag în aşternut înainte să merg în odăile mele. Mă voi bucura când se va naşte copilul şi vom putea dormi iarăşi împreună.

— Imediat.

Mă aplec în faţă şi mă uit la jăratic. Sunt urmaşa unei zeiţe a apei, aşa că nu văd niciodată prea bine în flăcări, dar în lucirea tăciunilor desluşesc chipul iritat al lui George şi ceva aflat în spatele lui, o clădire înaltă, întunecată ca un semn la o răscruce de drumuri – Turnul. Pentru mine e întotdeauna o clădire întunecată, un loc al morţii. Ridic din umeri. Poate că imaginea nu înseamnă nimic.

Mă ridic, mă bag în pat şi mă ghemuiesc sub cuverturi, iar Edward îmi ia mâinile într-ale lui ca să mă sărute de noapte bună şi exclamă surprins:

— O, eşti rece ca gheaţa! Credeam că focul încălzeşte destul.

— Urăsc locul acela! spun fără să vreau.

— Care loc?

— Turnul Londrei. Îl urăsc.

Slujitorul lui George, trădătorul Burdett, îşi proclamă

nevinovăţia pe eşafodul de la Tybum, în faţa unei mulţimi ce îl huiduieşte, dar e spânzurat oricum; însă George, care n-a învăţat nimic din moartea omului său, încalecă şi goneşte ca un posedat din Londra până la Castelul Windsor, unde se întruneşte Consiliul Coroanei, iar acolo repetă discursul, strigându-l în obrazul lui Edward.

— Nu se poate! exclam când Anthony îmi aduce vestea.

Sunt de-a dreptul scandalizată.

— Ba da, ba da!

Anthony se sufocă de râs, încercând să-mi descrie scena. Ne aflăm în apartamentele mele din castel, doamnele de companie sunt în sala de primire, iar Anthony şi cu mine ne-am furişat în odăile mele personale ca să-mi poată da această veste scandaloasă.

— Edward cred că se făcuse de doi metri înălţime din cauza furiei, membrii Consiliului Coroanei încremeniseră de uluire. Merita să le vezi mutrele, Thomas Stanley stătea cu gura căscată ca un peşte! Fratele nostru Lionel strângea îngrozit în mână crucea care-i atârnă la gât. Iar George, nas în nas cu regele, îşi răcnea discursul dinainte ticluit, ca un actor de pantomimă. Sigur că vorbele n-aveau nicio noimă pentru jumătate din cei de faţă, care nu-şi dădeau seama că George reda din memorie discursul de pe eşafod, ca un menestrel. Aşa că atunci când le-a spus: „Sunt om bătrân, un om înţelept...”, toţi s-au uitat la el absolut confuzi!

Îmi scapă un hohot de râs ascuţit.

— Anthony! Nu se poate!

— Îţi jur, niciunul dintre noi nu ştia ce se întâmplă, în afară de Edward şi de George. Iar pe urmă George i-a spus că e un tiran!

Râsul îmi moare pe buze.

— În faţa Consiliului Coroanei?

— Un tiran şi un criminal.

— L-a făcut criminal?

— Da. I-a spus-o în faţă. La ce se referea? La moartea lui Warwick?

— Nu, replic scurt. La ceva mult mai rău.

— Edward de Lancaster? Tânărul prinţ?

Clatin din cap.

— El a murit pe câmpul de luptă.

— Doar nu bătrânul rege?

— Nu vorbim niciodată despre asta. Niciodată!

— Ei bine, George va vorbi despre asta acum. Dă impresia că e gata să spună orice. Ştii că susţine că Edward nici măcar nu e un fiu al Casei de York? Că e bastardul lui Blaybourne, arcaşul? Aşa că el, George, e adevăratul moştenitor?

Încuviinţez din cap şi adaug:

— Edward va trebui să-i închidă gura. Situaţia asta nu poate continua.

— Edward va trebui să-i închidă gura neîntârziat, mă avertizează Anthony. Altfel George vă va doborî pe amândoi şi va doborî întreaga Casă de York. E aşa cum am spus. Emblema casei voastre ar trebui să fie nu roza albă, ci vechiul semn al infinitului.

— Al infinitului? repet, în nădejdea că va spune ceva liniştitor în acest ceas întunecat al vremii noastre.

— Da, şarpele care se înghite singur. Fiii Casei de York se vor distruge unul pe altul, un frate îi va distruge pe ceilalţi, unchii îşi vor devora nepoţii, taţii îşi vor decapita fiii. Membrii acestei case au nevoie de vărsare de sânge şi-l vor vărsa pe al lor dacă n-au niciun alt duşman.

Îmi pun mâinile pe pântec, ca pentru a-mi feri pruncul să audă asemenea preziceri sumbre.

— Nu, Anthony! Nu spune astfel de lucruri.

— Sunt adevărate, replică el mohorât. Casa de York va cădea indiferent ce facem noi doi, căci membrii săi se vor

mânca între ei.

Intru în odaia mea de culcare întunecată pentru cele şase săptămâni de retragere de la curte, lăsând chestiunea nerezolvată. Lui Edward nu-i vine în minte ce se poate face. Un frate neloial în familia regală nu e o noutate în Anglia, nu e o noutate nici pentru această familie, însă pentru Edward e un chin.

— Lasă lucrurile aşa până ies de aici, îi spun în pragul odăii. Poate că-i va veni mintea la cap şi te va implora să-l ierţi. Putem hotărî când ies.

— Iar tu să fii curajoasă!

Aruncă o privire prin încăperea întunecoasă din spatele meu, încălzită de un foc mic, cu pereţii goi, fiindcă sunt îndepărtate toate imaginile care ar putea influenţa forma pruncului ce aşteaptă să se nască. Edward se apleacă şi-mi şopteşte:

— Voi veni să te vizitez.

Zâmbesc. Edward încalcă mereu interdicţia ce spune că odaia în care se aşteaptă o naştere trebuie să fie doar teritoriul femeilor.

— Adu-mi vin şi prăjituri, îl rog, numind alimentele interzise.

— Numai dacă mă vei săruta dulce.

— Edward, să-ţi fie ruşine!

— Bine, atunci imediat ce ieşi de aici.

Se îndepărtează câţiva paşi şi-mi face urările de bine oficiale în faţa curţii. Se înclină dinaintea mea, iar eu îi răspund cu o reverenţă, apoi fac un pas în spate şi uşa se închide în faţa curtenilor zâmbitori; rămân singură cu doicile în micul apartament, neavând altceva de făcut decât să aştept sosirea pe lume a noului prunc.

Am parte de o naştere lungă şi grea, însă la capătul ei apare comoara: un băiat. E un băieţel de York drăgălaş, cu un puf de păr bălai şi ochi albaştri precum oul de

măcăleandru. E mic şi uşor, iar când mi-l aşază în braţe simt pe dată împunsătura fricii, fiindcă pare atât de mititel!

— Va creşte, mă linişteşte moaşa. Pruncii mici cresc repede.

Zâmbesc, îi ating mâna micuţă şi-l văd cum întoarce capul şi ţuguie buzele.

Îl alăptez eu însămi în primele trei zile, după care o doică trupeşă vine şi-l ia cu blândeţe din braţele mele. Când o văd şezând pe jilţul scund şi urmăresc mişcările sigure cu care îl pune la sân, sunt încredinţată că-l va îngriji bine. Pruncul e botezat George, aşa cum i-am promis unchiului său cel necredincios. După ce sunt binecuvântată în biserică, ies din apartamentul întunecos în lumina puternică a soarelui la jumătatea lui august, ca să descopăr că în lipsa mea, noua târfă, Elizabeth Shore, e practic regină la curtea mea. Regele a renunţat la beţii şi la umblat după femei prin băile publice ale Londrei. I-a cumpărat o casă în apropierea Palatului Westminster. Nu doar se culcă cu ea, ci şi cinează cu ea. Tovărăşia ei îi face plăcere şi curtea ştie asta.

— Ea pleacă diseară, îi spun tăios lui Edward când vine în odăile mele, strălucitor într-un halat roşu aprins cu broderii de aur.

— Cine? întreabă pe ton potolit, turnându-şi un pahar cu vin şi venind lângă foc, de parcă ar fi cel mai nevinovat dintre soţi.

Face un semn cu mâna şi servitorii ies iute din odaie, ştiind foarte bine că se va întâmpla ceva neplăcut.

— Femeia aceea, Shore, spun simplu. Nu te-ai gândit că mă va întâmpina cineva cu bârfa imediat ce ies din izolare? E o minune că au fost în stare să-şi ţină gura atâta timp! Abia am apucat să ies pe uşa capelei, că s-au şi grăbit să-mi spună, călcându-se pe picioare de atâta zor.

Margaret Beaufort a fost deosebit de compătimitoare.

El chicoteşte.

— Iartă-mă! Nu ştiam că faptele mele prezintă un interes atât de mare.

Nu răspund nimic la această minciună, mulţumindu-mă să aştept.

— Ah, iubirea mea, a trecut mult timp! Ştiu că erai în odaia ta de retragere şi apoi în ceasurile tale de trudă şi te compătimeam din toată inima, dar chiar şi aşa, bărbatul are nevoie de un pat cald.

— Acum am ieşit din izolare, spun pe un ton usturător. Şi vei avea un pat de gheaţă – perna va fi de brumă, iar cuvertura de zăpadă – dacă ea nu dispare până mâine-dimineaţă.

Întinde mâna spre mine şi mă apropii de el, rămânând în picioare. Când mă aplec să-i sărut gâtul, atingerea familiară şi mireasma pielii lui mă copleşesc pe dată.

— Spune că nu eşti mânioasă pe mine, scumpa mea, îmi şopteşte cu un gângurit menit să mă potolească.

— Ştii bine că sunt!

— Atunci spune că mă vei ierta.

— Ştii bine că te iert de fiecare dată.

— Atunci spune că putem să mergem la culcare şi să fim iarăşi fericiţi împreună. Ai făcut o treabă minunată dăruindu-ne încă un băiat. E aşa o bucurie când eşti rotunjoară şi proaspăt revenită la mine! Te doresc atât de mult! Spune că putem fi fericiţi.

— Nu. Tu să spui ceva.

Mâna lui alunecă pe braţul meu în sus şi-mi cuprinde cotul pe sub manşeta cămăşii de noapte. Atingerea lui e, ca de fiecare dată, la fel de intimă ca dragostea trupească.

— Orice. Ce vrei să spun?

— Spune că ea pleacă mâine.

— Pleacă, acceptă el cu un oftat. Dar să ştii că, dacă ai

cunoaşte-o, ţi-ar plăcea. E o tânără veselă, citită şi vioaie. Tovărăşia ei e plăcută. Şi e una din fetele cu cea mai dulce fire din câte am întâlnit.

— Mâine pleacă, repet.

Ignor farmecele lui Elizabeth Shore – mi le înşiră de parcă mi-ar păsa măcar cât negru sub unghie că e citită. Sau de parcă i-ar păsa lui! De parcă ar avea puterea să discearnă adevărul despre o femeie! Aleargă după femei ca un câine plin de pofte după o căţea în călduri. Jur că nu ştie nimic despre cât sunt de citite ori despre temperamentul lor.

— La prima oră, scumpa mea. La prima oră.

Vara anului 1477

În iunie, Edward îl arestează pe George pentru trădare şi-l aduce în faţa Consiliului Coroanei. Numai eu ştiu cât l-a costat pe soţul meu să-şi acuze fratele că a complotat ca să-l omoare. Şi-a ţinut durerea şi ruşinea ascunse de toţi, în afară de mine. La şedinţa Consiliului Coroanei nu se aduc dovezi; nu e nevoie de dovezi. Regele însuşi declară că s-a comis o trădare şi nimeni nu-l poate contrazice pe rege în cazul unei astfel de acuzaţii. Mai mult de atât, nu există în consiliu niciun om pe care George să nu-l fi prins de mâneca hainei pe câte un coridor întunecos şi căruia să nu-i fi şoptit bănuielile sale demente. Nu există niciun om care să nu fi auzit promisiunea ridicării în rang dacă i se alătură împotriva lui Edward. Nu există niciun om care să nu-l fi văzut pe George refuzând orice mâncare pregătită în orice bucătărie aflată sub porunca mea sau aruncând sare peste umăr înainte de a se aşeza să cineze la masa noastră sau făcând cu mâna semnul menit să apere de vrăjitorie la trecerea mea. Nu există niciun om care să nu ştie că George a făcut totul, mai puţin să-şi scrie singur declaraţia de trădare şi să-şi semneze mărturisirea. Dar niciunul dintre ei nu ştie, nici măcar acum, ce vrea să facă Edward. Consiliul Coroanei îl declară vinovat de trădare, însă nu stabileşte o pedeapsă. Niciunul dintre lorzi nu ştie cât de departe va merge acest rege împotriva fratelui pe care încă îl mai iubeşte.

Iarna anului 1477

Sărbătorim Crăciunul la Westminster, dar e un Crăciun ciudat, fiindcă George, ducele de Clarence, lipseşte de la locul lui din sala cea mare, iar maică-sa e întunecată la faţă ca un nor de furtună. George e în Turn, acuzat de trădare, bine slujit şi bine hrănit, bând bine, nu mă îndoiesc, însă tizul lui se află în creşa noastră şi adevăratul lui loc se află lângă noi. Îi am în jur pe toţi copiii mei, iar asta îmi aduce toată bucuria pe care mi-aş putea-o dori: Edward a venit acasă de la Ludlow, însoţit de Richard, Thomas s-a întors după o vizită la curtea burgundă, iar ceilalţi copii sunt sănătoşi şi puternici, micul George e în creşă.

În ianuarie sărbătorim cea mai grandioasă cununie din câte a văzut Anglia vreodată: micul meu Richard e logodit cu moştenitoarea Anne Mowbray. Prinţul de patru anişori şi fetiţa sunt ridicaţi pe masă la ospăţul nupţial, în minunatele lor veşminte miniaturale, şi se ţin de mână ca două păpuşi. Vor locui separat până când cresc suficient ca să se căsătorească, dar e minunat să-i asigur băiatului meu aşa o avere; va fi cel mai bogat prinţ din câţi s-au pomenit în Anglia.

Dar după a douăsprezecea noapte, Edward vine la mine şi-mi spune că membrii Consiliului Coroanei îl presează să ia o hotărâre definitivă cu privire la soarta fratelui său George.

— La ce te gândeşti? îl întreb.

Am o presimţire sumbră. Mă gândesc la cei trei băieţi de York ai mei: Edward, Richard şi George. Ce-ar fi dacă s-ar întoarce unul împotriva altuia, aşa cum au făcut aceştia trei?

— Cred că va trebui să merg mai departe, răspunde el cu tristeţe. Pedeapsa pentru trădare e moartea. N-am de

ales.

Primăvara anului 1478

— Nici în vis nu te poţi gândi să-l execuţi!

Mama lui Edward intră ca o vijelie pe lângă mine în odaia lui particulară, mânată de graba de a-i vorbi. Mă ridic şi-i fac cea mai superficială reverenţă.

— Milady mamă.

— Mamă, nu ştiu ce-ar trebui să fac.

Edward se lasă într-un genunchi ca să-l binecuvânteze, iar ea îi atinge distrată creştetul cu palma, într-un gest învăţat pe dinafară. N-are pic de duioşie pentru Edward; se gândeşte numai şi numai la George. Îmi face o mică reverenţă şi se întoarce din nou spre el.

— E fratele tău, nu uita!

Edward ridică din umeri, cu o figură nefericită.

— De fapt, chiar el spune că nu e, intervin. George susţine că sunt doar fraţi vitregi, căci afirmă că Edward e bastardul unui arcaş englez cu voi. Vă trădează şi pe voi, nu numai pe noi. E generos cu calomniile. Nu-l deranjează să defăimeze pe niciunul dintre noi. Pe mine mă face vrăjitoare, dar pe voi vă face târfă!

— Nu cred că spune aşa ceva, îl apără ea cu însufleţire.

— Mamă, o face! replică Edward. Şi ne insultă, pe mine şi pe Elizabeth.

După expresia ei, s-ar zice că ăsta nu-i un lucru chiar aşa de rău.

— Subminează Casa de York cu defăimările lui, întăresc eu. Şi a tocmit un vrăjitor ca să-i dorească de rău regelui.

— E fratele tău, va trebui să-l ierţi! îi spune ea lui Edward.

— E un trădător; va trebui să moară, replic simplu. Cum altfel? Să unelteşti pentru moartea regelui e un lucru de iertat? Atunci de ce să nu uneltească şi Casa de Lancaster cea înfrântă? De ce să nu uneltească şi spionii din Franţa?

De ce să nu vină orice netrebnic de pe drumul mare cu un cuţit să-l atace pe cel mai bun dintre fiii voştri?

— George a fost dezamăgit, îi spune ea lui Edward pe un ton imperativ, neluându-mă în seamă. Dacă-l lăsai să se însoare cu fata din Burgundia, aşa cum voia, sau cu prinţesa scoţiană, nu s-ar fi întâmplat nimic din toate astea.

— N-am putut avea încredere în el, îi răspunde Edward simplu. Mamă, n-am pic de îndoială că, dacă ar avea regatul lui, l-ar invada pe al meu! Dacă ar avea o avere imensă, ar folosi-o doar ca să adune o armată cu care să-mi ia tronul.

— S-a născut pentru măreţie, stăruie ea.

— S-a născut al treilea fiu! replică Edward, stârnit în sfârşit suficient ca să-i spună adevărul. Poate domni peste Anglia numai dacă mor eu şi dacă moare şi fiul şi moştenitorul meu, iar apoi al doilea fiu al meu, Richard, şi pe urmă George, nou-născutul meu. Asta ai prefera, mamă? Îţi doreşti să mor şi să moară şi cei trei preţioşi fii ai mei? Atât de mult îl preferi pe George? îmi doreşti răul, aşa cum mi l-a dorit vrăjitorul tocmit de el? Vei porunci să mi se pună sticlă pisată în carne şi pulbere de degetariţă în vin?

— Nu. Nu, fireşte că nu! Eşti fiul şi moştenitorul tatălui tău şi ţi-ai câştigat tronul. Fiul tău e cel care trebuie să-ţi urmeze. Dar George e fiul meu. Mi-e milă de el.

Edward scrâşneşte din dinţi ca să-şi reţină replica pripită; se întoarce cu faţa spre cămin şi rămâne în picioare tăcut, cu umerii aduşi. Aşteptăm în tăcere până când regele vorbeşte în cele din urmă:

— Un singur lucru pot face pentru dumneata şi pentru el: să-l las să aleagă felul cum va muri. Trebuie să moară, dar dacă vrea un spadasin francez, îi voi aduce unul. Nu trebuie neapărat să moară de mâna călăului. Poate să ia

otravă dacă vrea; poate s-o înghită în particular. Poate să găsească un pumnal pe masa lui la cină şi s-o facă cu mâna lui. Şi totul se va întâmpla în particular: nu va exista mulţime, nici măcar martori. Totul se poate întâmpla în odaia lui din Turn dacă vrea. Poate să se bage în pat şi să-şi taie venele. Nu are voie să aibă pe nimeni alături, în afară de preot, dacă-l vrea.

Ea lasă să-i scape un geamăt. Nu se aştepta la asta. Eu stau absolut neclintită şi îi privesc pe amândoi. Nu credeam că Edward va merge atât de departe. El îi priveşte chipul îndurerat.

— Mamă, îmi pare nespus de rău pentru pierderea ta.

— Îl vei ierta, spune ea albă ca varul.

— Vezi şi dumneata că nu pot.

— Îţi poruncesc! Sunt mama ta. Mi te vei supune!

— Sunt regele. El nu are voie să mi se împotrivească. Trebuie să moară.

Ea se întoarce furioasă spre mine.

— Aici e mâna ta!

Desfac larg braţele.

— Milady mamă, George s-a omorât singur. Nu puteţi da vina nici pe mine, nici pe Edward. George nu-i lasă regelui de ales. Ne-a trădat domnia şi e un pericol pentru noi şi pentru copiii noştri. Ştiţi bine ce trebuie să se întâmple cu pretendenţii la tron. Aşa procedează Casa de York.

Tăcută, se duce la fereastră şi-şi sprijină fruntea de sticla groasă. Mă uit la spinarea ei şi la postura rigidă a umerilor şi mă întreb cum e să ştii că fiul tău va muri. I-am promis cândva că va simţi durerea unei mame care ştie că şi-a pierdut fiul. O văd cu ochii mei acum.

— Nu pot îndura! spune cu glasul sugrumat de jale. E fiul meu, cel mai drag băiat al meu! Cum mi-l poţi lua? Aş fi preferat să mor decât să ajung ziua de azi. E George al meu, băiatul meu cel mai scump! Nu pot să cred că-l vei

trimite la moarte!

— Îmi pare rău, răspunde Edward mohorât. Dar nu văd altă cale de ieşire din situaţia asta, în afară de moartea lui.

— Poate să aleagă cum? cere ea o confirmare. Nu-l vei da pe mâna călăului?

— Poate să aleagă cum, dar trebuie să moară. A făcut în aşa fel încât problema să fie: el sau eu. Fireşte că va trebui să moară.

Maică-sa se răsuceşte pe călcâie fără să mai spună nimic şi iese din odaie. Pentru o clipă, doar o clipă, mi-e milă de ea.

George, măscăriciul, alege o moarte de măscărici

— Vrea să fie înecat într-un butoi cu vin.

Anthony, fratele meu, vine de la şedinţa Consiliului Coroanei şi mă găseşte legănându-mă pe balansoar în creşă, cu pruncul George în braţe, dorindu-mi ca totul să se termine şi ca tizul micului meu prinţ să moară şi să dispară.

— Încerci să faci glume? îl întreb.

— Nu, cred că el încearcă să facă glume.

— Ce vrea să spună?

— Ceea ce spune, bănuiesc. Vrea să fie înecat într-un butoi cu vin.

— Chiar a spus asta? Chiar vorbeşte serios?

— Vin direct de la Consiliul Coroanei. Dacă e să moară, vrea să se înece în vin.

— O moarte de beţiv, spun detestând ideea.

— Presupun că e o glumă pe seama fratelui său.

Ridic pruncul, îl lipesc de umăr şi-l mângâi pe spate, ca pentru a-l feri de cruzimea lumii.

— Mă pot gândi la moduri mai rele de a muri, remarcă Anthony.

— Eu mă pot gândi la unele mai bune. Aş prefera mai degrabă să fiu spânzurată decât ţinută cu capul în vin.

El ridică din umeri.

— Poate crede că astfel îşi bate joc de Edward şi de condamnarea la moarte. Poate crede că-l va obliga pe Edward să-l graţieze, în loc să ducă la înfăptuire sfârşitul ăsta de beţiv. Poate crede că Biserica va protesta, provocând o amânare, şi că va scăpa.

— De data asta nu. Norocul lui de beţiv s-a terminat; poate foarte bine să aibă parte de sfârşitul unui beţiv. Unde se va executa sentinţa?

— În odaia lui din Turnul Londrei.

Mă cutremur şi spun încet:

— Dumnezeu să-l ierte! E un mod groaznic de-a muri.

Călăul execută sentinţa, lăsându-şi deoparte securea, dar purtând pe faţă masca neagră. E un bărbat voinic, cu mâini mari şi puternice, şi-şi ia ucenicul cu el. Cei doi rostogolesc în odaia lui George un butoi cu vin dulce de Madeira, iar George, măscăriciul, face glume pe seama butoiului şi râde cu gura căscată larg, de parcă s-ar chinui deja să tragă aer în piept, în timp ce faţa i se albeşte de frică.

Cei doi desfac capacul butoiului şi găsesc o ladă pe care să se urce George ca să se poată apleca peste marginea lui şi să-şi vadă propria faţă speriată oglindită în suprafaţa plescăitoare a vinului. Mirosul băuturii umple încăperea. George murmură „Amin” drept răspuns la rugăciunile preotului, cu aerul că nu ştie ce aude.

Înclină capul spre suprafaţa rubinie a vinului cu gestul cu care şi-ar pune capul pe butuc şi soarbe înghiţituri mari, de parcă ar putea să bea primejdia până la ultimul strop şi să scape, apoi întinde mâinile în lături, semnalul consimţirii, iar cei doi bărbaţi îi prind capul şi, ţinându-l de păr şi de guler, îl împing în butoi, ridicându-l pe jumătate de la podea, astfel că picioarele lui bat aerul ca şi cum ar înota, iar vinul se revarsă plescăind pe jos când se zbate,

încercând să scape. Vinul le curge la picioare ca dintr-o cascadă, iar aerul iese din plămânii lui George cu icnituri puternice. Preotul se îndepărtează de balta roşie şi continuă să citească rugăciunile pentru muribunzi cu glas ferm şi plin de smerenie, pe când cei doi călăi ţin adânc în butoi capul ce se zbate al celui mai prost fiu de York, până când picioarele îi atârnă fără vlagă şi nu se mai zăresc bule de aer, iar odaia miroase ca o pivniţă veche de tras vinul.

În seara aceea, la miezul nopţii, mă ridic din patul meu din Palatul Westminster şi mă duc în odaia de toaletă. Pe un dulap lung în care îmi ţin blănurile se află o casetă mică cu obiecte personale. O deschid. Înăuntru e un medalion vechi de argint, atât de uzat de ani încât a devenit negru ca ebonita. Desfac încuietoarea; în interior se află peticul îngălbenit de hârtie tăiat din capătul scrisorii tatălui meu, pe care e scris cu sângele meu numele lui George, ducele de Clarence. Mototolesc hârtia între degete, o arunc pe tăciunii din foc şi o privesc cum se răsuceşte din cauza fierbinţelii şi apoi e cuprinsă brusc de flăcări.

— Du-te, spun când numele lui George se transformă în fum şi blestemul pe care l-am aruncat asupra lui e încheiat. Dar tu să fii ultimul York care moare în Turnul Londrei. Fie ca totul să se oprească aici, aşa cum i-am promis mamei. Fie ca totul să se sfârşească aici.

Aş vrea să-mi fi amintit ceea ce m-a învăţat mama: că e mai uşor să descătuşezi răul decât să-l rechemi. Orice neghiob poate invoca un vânt, dar cine poate şti încotro va bate şi când se va opri?

Vara anului 1478

Le cer băieţelului meu Edward, fiului meu sir Richard Grey şi fratelui meu Anthony să vină în odăile mele particulare ca să-mi iau rămas-bun de la ei. Nu pot îndura să-i las să plece de lângă mine în public. Nu vreau să fiu văzută lăcrimând la plecarea lor. Mă aplec să-l strâng în braţe pe Edward, ca şi cum n-aş vrea să mă despart de el niciodată, iar el mă priveşte cu ochii lui căprui, calzi, îmi cuprinde faţa în mâinile mici şi spune:

— Nu plânge, mamă! N-ai de ce să plângi. Mă voi întoarce la Crăciunul viitor. Şi mă poţi vizita la Ludlow, ştii asta.

— Ştiu.

— Iar dacă-l aduci pe George, îl voi învăţa să călărească, îmi promite el. Şi poţi să mi-l dai în grijă pe micul Richard, ştii bine.

— Ştiu.

Încerc să vorbesc clar, dar lacrimile mă sugrumă.

Richard mă cuprinde de mijloc şi mă îmbrăţişează. Acum e la fel de înalt ca mine – un bărbat tânăr.

— Voi avea grijă de el, îmi spune. Trebuie să ne vizitezi! Vino cu toţi fraţii şi toate surorile mele. Vino să petreci vara cu noi.

— Aşa voi face, răspund, apoi mă întorc spre fratele meu.

— Ai încredere în noi că ne putem purta de grijă, spune el înainte să apuc măcar să încep lista de lucruri care mă sperie. Ţi-l voi aduce teafăr acasă anul viitor. Şi nu voi pleca de lângă el, nici măcar ca să merg la Ierusalim. Nu voi pleca de lângă el decât atunci când mi-o va porunci. Bine?

Încuviinţez din cap, clipind ca să-mi înăbuş lacrimile. Gândul că Edward l-ar lăsa pe Anthony să plece de lângă

el are ceva care mă tulbură. E ca şi cum ar fi căzut o umbră asupra noastră.

— Nu ştiu de ce, dar mereu mă tem foarte tare pentru el, ori de câte ori trebuie să-mi iau rămas-bun de la voi trei. Abia pot îndura să-l las să plece!

— Îl voi păzi cu preţul vieţii, îmi promite Anthony. Îmi e la fel de drag ca viaţa însăşi. Nu-l va atinge niciun rău cât se află în grija mea. Ai cuvântul meu.

Se înclină şi se îndreaptă spre uşă. Edward, lângă el, îi copiază întocmai mişcările alese. Fiul meu Richard îşi duce pumnul la piept, în salutul care înseamnă „Te iubesc”.

— Fii fericită, adaugă Anthony. Băiatul tău e în siguranţă cu mine.

O clipă mai târziu au plecat.

Primăvara anului 1479

Băieţelul meu George, de la bun început un copil mic şi plăpând, începe să-şi piardă puterile înainte să împlinească doi ani. Medicii nu ştiu cum să-l ajute, doamnele creşei pot să propună doar terci subţire de ovăz şi lapte, cu care să fie hrănit din oră în oră. Încercăm, dar el nu se înzdrăveneşte deloc.

Elizabeth, sora lui în vârstă de treisprezece ani, se joacă zilnic cu el, îl ia de mânuţe şi-l ajută să meargă pe picioarele subţiri, născoceşte câte o poveste pentru fiecare înghiţitură de mâncare pe care o bagă în gură. Însă până şi ea vede că băiatul nu devine mai viguros. Nu creşte, iar braţele şi picioruşele lui sunt subţiri ca nişte beţe.

— Putem aduce un medic din Spania? îl întreb pe Edward. Anthony spune mereu că printre mauri se găsesc cei mai mari înţelepţi.

Obrazul îi e ostenit de îngrijorare şi de durere pentru preţiosul lui băiat.

— Poţi aduce pe oricine, de unde vrei, dar, Elizabeth, iubirea mea, înarmează-te cu mult curaj! E un băieţel plăpând şi a fost un prunc mititel. Te-ai descurcat bine ţinându-l alături de noi până acum.

— Nu spune asta! îl întrerup repede, clătinând din cap. Se va înzdrăveni. Va veni primăvara şi apoi vara. Se va simţi cu siguranţă mai bine la vară.

Petrec ore întregi în creşă, cu băieţelul meu în poală, picurându-i în gură terci subţire de ovăz, lipindu-mi urechea de pieptul lui ca să-i aud ticăitul slab al inimii.

Mi se spune că suntem binecuvântaţi cu doi fii puternici: succesiunea pe tronul York e asigurată. Nu le răspund nimic acestor neghiobi. Nu-l îngrijesc de dragul Casei de York, îl îngrijesc din dragoste. Nu vreau să-şi recapete sănătatea ca să fie prinţ; vreau să-şi recapete sănătatea

ca să fie un băieţel puternic.

E băieţelul meu cel mic! Nu pot îndura să-l pierd aşa cum am pierdut-o pe sora lui. Nu pot îndura să-mi moară în braţe, aşa cum ea a murit în braţele mamei, plecând amândouă din lume. Bântui prin creşă toată ziua, ba chiar şi noaptea vin să-l privesc cum doarme şi sunt încredinţată că nu se înzdrăveneşte câtuşi de puţin.

Într-o zi de martie adoarme în poala mea, iar eu îl legăn pe balansoar şi murmur, fără măcar să-mi dau seama, un cântecel: un cântec de leagăn burgund pe care mi-l amintesc pe jumătate din copilărie.

Cântecul se sfârşeşte şi se face linişte. Legăn în continuare balansoarul; în jur totul e tăcut. Îmi lipesc urechea de pieptul mic, ca să-i aud bătăile inimii, dar nu le aud. Îmi apropii obrazul de nasul şi de gura lui, ca să-i simt căldura răsuflării. Nu găsesc nicio boare de răsuflare. E călduţ şi moale în braţele mele, călduţ şi moale ca o pasăre mică, dar George al meu s-a dus. Mi-am pierdut fiul.

Aud din nou, încetişor, cântecul de leagăn, şoptit ca o adiere, şi ştiu că Melusina îl leagănă acum şi că băieţelul meu George s-a dus. Mi-am pierdut fiul.

Mi se spune că îl am încă pe băiatul meu Edward, că sunt norocoasă pentru că chipeşul meu băiat de opt ani e atât de puternic şi creşte atât de frumos. Mi se spune să mă bucur de Richard, fratele lui în vârstă de cinci ani. Zâmbesc, căci mă bucur de amândoi băieţii mei. Dar asta nu schimbă cu nimic pierderea lui George, micul meu George, cu ochii lui albaştri şi cu ciuful lui de păr bălai.

Cinci luni mai târziu mă retrag din nou de la curte, pentru naşterea altui copil. Nu mă aştept să fie băiat, nu-mi închipui că un copil l-ar putea înlocui pe altul. Dar micuţa Catherine soseşte exact la momentul potrivit ca să ne aline durerea şi avem iarăşi o prinţesă de York în

leagăn, iar creşa York e ocupată ca de obicei. Un an mai târziu nasc încă un prunc, pe mica mea Bridget.

— Cred că ea va fi ultimul nostru copil, îi spun cu regret lui Edward când revin la curte.

Mă temusem că va observa că îmbătrânesc, dar el îmi zâmbeşte de parcă am fi şi acum iubiţi tineri şi-mi sărută mâna, spunându-mi dulce:

— Niciun bărbat nu şi-ar fi putut dori mai mult. Şi nicio regină n-a trudit mai mult. Mi-ai dăruit o familie măreaţă, iubirea mea! Şi mă bucur că acesta va fi ultimul nostru copil.

— Nu vrei încă un băiat?

El clatină din cap.

— Vreau să fac dragoste cu tine din plăcere şi să te ţin în braţe din dorinţă. Vreau să ştii că-mi doresc sărutările tale, nu încă un moştenitor al tronului. Vei putea şti, când voi veni în patul tău, că te iubesc pentru ceea ce eşti, şi nu ca pe iapa de prăsilă a Casei de York.

Îmi las capul pe spate şi-l privesc pe sub gene.

— Te gândeşti să te culci cu mine din dragoste şi nu ca să facem copii? Ăsta nu e un păcat?

Braţul lui îmi cuprinde mijlocul şi palma lui îmi acoperă sânul. Îmi promite:

— Voi avea grijă să simţi toată bogăţia păcatului.

Aprilie 1483

Vremea e nefiresc de rece şi râurile sunt umflate. Ne aflăm la Westminster pentru sărbătoarea Paştelui; privesc de la fereastră apele crescute şi curgerea iute a Tamisei şi mă gândesc la fiul meu Edward, aflat dincolo de întinsul fluviu Sevem, departe de mine. E ca şi cum Anglia ar fi o ţară a răscrucilor de ape – lacuri, pâraie şi râuri. Melusina trebuie să se afle pretutindeni, ţara asta e alcătuită din elementul ei.

Soţului meu Edward, om al uscatului, i se năzare să meargă la pescuit; lipseşte toată ziua şi se întoarce ud până la piele şi voios. Insistă să mâncăm la cină somonul pe care l-a pescuit din fluviu; ne e adus cu pompă în sala de mese, purtat la înălţimea umărului: o captură regească.

În seara aceea face febră şi-l cert pentru că s-a udat şi s-a lăsat prins de frig, de parcă ar fi un băieţandru şi ar putea să-şi rişte astfel sănătatea. A doua zi se simte şi mai rău; se scoală pentru puţin timp, dar se întoarce în pat: e prea obosit. În ziua următoare doctorii stăruie că ar trebui să i se lase sânge, dar Edward jură că n-au voie să se atingă de el. Le spun doctorilor că trebuie să procedăm aşa cum doreşte regele, însă după ce adoarme mă duc în odaia lui şi-i cercetez obrazul îmbujorat, ca să mă conving că-i doar o boală trecătoare. Nu e vorba de molimă şi nici de friguri grave. Edward e un bărbat puternic şi sănătos; dacă răceşte, într-o săptămână îşi revine complet.

Starea lui nu se îmbunătăţeşte. Începe să se plângă de nişte dureri grozave în burtă şi de un val teribil de fierbinţeală. După o săptămână, curtea e înspăimântată, iar eu trăiesc într-o groază tăcută. Doctorii îl cercetează în zadar: nu ştiu nici măcar ce nu e bine cu el; nu ştiu ce i-a provocat febra; nu ştiu ce o poate vindeca. Edward nu e în stare să ţină nimic în stomac. Vomită tot ce mănâncă şi se

luptă cu durerea de burtă ca şi cum ar purta un nou război. Stau de veghe în odaia lui, cu fiica mea Elizabeth alături, şi-l îngrijim împreună cu două femei înţelepte în care am încredere. Hastings, prietenul lui din copilărie şi partenerul lui în toate, chiar în idioata, foarte idioata lui ieşire la pescuit, veghează în anticameră. Târfa Shore, mi se spune, trăieşte mai nou în genunchi, în faţa altarului Abaţiei Westminster, chinuită de teamă pentru bărbatul pe care-l iubeşte.

— Lăsaţi-mă să-l văd! mă imploră William Hastings.

Mă întorc spre el cu o expresie rece pe chip.

— Nu. E bolnav. N-are nevoie de tovărăşie pentru mers la târfe sau la băut sau la jocuri de noroc. Aşa că n-are nevoie de dumneata. Dumneata şi toţi cei asemenea dumitale i-aţi distrus sănătatea! îl voi îngriji, îl voi ajuta să-şi recapete sănătatea şi, dacă va fi după mine, când se va face bine, nu te va mai vedea niciodată!

— Daţi-mi voie să-l văd, stăruie Hastings fără să se apere măcar de furia mea. Nu vreau decât să-l văd. Nu pot îndura să nu-l văd!

— Aşteaptă aici ca un câine, replic cu cruzime. Sau întoarce-te la târfa Shore şi spune-i că acum poate să te servească pe dumneata, fiindcă regele a terminat-o cu voi amândoi.

— Voi aştepta. Va cere să mă vadă. Va vrea să mă vadă. Ştie că sunt aici şi aştept să-l văd. Ştie că sunt aici.

Trec pe lângă el şi intru în odaia de culcare, închizând uşa în aşa fel încât să nu poată nici măcar să-l zărească pe omul pe care-l iubeşte şi care acum se chinuie să respire în patul mare, cu patru stâlpi. Edward ridică privirea când mă aude.

— Elizabeth!

Merg la el şi-l iau de mână.

— Da, iubire.

— Ţii minte când am venit acasă şi ţi-am spus că mi-a fost frică?

— Da, ţin minte.

— Mi-e frică din nou.

— Te vei face bine, şoptesc hotărâtă. Te vei face bine, soţul meu!

Încuviinţează din cap şi închide ochii câteva clipe, apoi întreabă:

— Hastings e afară?

— Nu.

El zâmbeşte.

— Vreau să-l văd.

— Nu acum.

Îl mângâi pe creştet. Arde de fierbinţeală. Iau un prosop, îl înmoi în apă cu levănţică şi-i şterg blând faţa.

— Acum nu eşti îndeajuns de puternic ca să primeşti pe nimeni.

— Elizabeth, adu-l aici şi adu-i pe toţi membrii Consiliului Coroanei care se află în palat. Trimite după Richard, fratele meu.

Preţ de o clipă mă gândesc că m-am molipsit de boala lui, căci simt ghearele unei dureri teribile în burtă; apoi îmi dau seama că sunt ghearele fricii.

— N-ai nevoie să-i vezi, Edward! Ai nevoie doar să te odihneşti şi să-ţi recapeţi puterile.

— Adu-i! repetă el.

Mă întorc şi-i dau surorii o poruncă scurtă, iar ea se îndreaptă în grabă spre uşă şi o transmite gărzilor. Întreaga curte află pe dată că regele şi-a chemat sfetnicii şi toată lumea înţelege că trage să moară. Mă duc la fereastră, dar stau cu spatele la fluviu. Nu vreau să văd apa; nu vreau să văd scânteierea unei cozi de sirenă; nu vreau s-o aud pe Melusina cântând ca să mă prevină că se va stinge o viaţă. Lorzii intră în odaie unul câte unul –

Stanley, Norfolk, Hastings, cardinalul Thomas Bourchier, fraţii mei, verii mei, cumnaţii mei şi încă vreo şase: toţi bărbaţii importanţi din regat, bărbaţi care au fost alături de soţul meu încă din vremea primei sale lupte sau bărbaţi ca Stanley, care sunt întotdeauna aliniaţi perfect cu tabăra învingătoare. Îi privesc cu chipul împietrit, iar ei mi se înclină cu un aer mohorât.

Femeile l-au ridicat pe Edward în capul oaselor, sprijinit de perne, ca să-i poată vedea pe membrii consiliului. Hastings are ochii plini de lacrimi şi chipul schimonosit de durere. Edward întinde degetele spre el şi cei doi îşi strâng mâinile cu putere, ca şi cum Hastings l-ar ţine legat de viaţă.

— Mă tem că nu mi-a rămas mult de trăit, spune Edward cu glasul preschimbat într-o şoaptă răguşită.

— Nu! şopteşte Hastings. Nu spune asta. Nu!

Edward întoarce capul şi ni se adresează tuturor:

— Las în urmă un fiu tânăr. Nădăjduiam să-l văd devenind bărbat în toată firea. Nădăjduiam să vă las drept rege un bărbat, însă trebuie să mă încred în voi că veţi avea grijă de băiatul meu.

Îmi apăs gura cu pumnul, ca să mă împiedic să ţip tare.

— Nu, şoptesc.

— Hastings! spune Edward.

— Stăpâne.

— Şi voi toţi, şi tu, Elizabeth, regina mea.

Mă apropii de pat, iar el îmi ia mâna într-a lui şi o uneşte cu mâna lui Hastings, de parcă ne-ar cununa.

— Trebuie să lucraţi împreună. Trebuie să vă uitaţi cu toţii duşmăniile, rivalităţile, urile. Aveţi cu toţii răfuieli de încheiat; aveţi cu toţii nedreptăţi pe care nu le puteţi uita. Dar va trebui să le uitaţi. Va trebui să fiţi toţi ca unul, să-mi feriţi fiul de primejdii şi să-l urcaţi pe tron. Vă cer asta, vă poruncesc asta de pe patul de moarte. Primiţi?

Mă gândesc la anii îndelungaţi de când îl urăsc pe Hastings, cel mai drag prieten şi tovarăş al lui Edward, partenerul lui la toate beţiile şi petrecerile cu târfe, prietenul aflat alături de el în luptă. Îmi amintesc cum sir William Hastings m-a dispreţuit din prima clipă şi m-a privit de sus, de pe calul lui mare, când stăteam la marginea drumului, cum s-a opus ascensiunii familiei mele şi l-a îndemnat întruna pe rege să asculte de alţi sfetnici şi să se înconjoare cu alţi prieteni, îl văd uitându-se la mine şi, cu toate că lacrimile îi şiroiesc pe obraji, privirea lui e tăioasă. Crede că am ieşit la marginea drumului şi am aruncat o vrajă asupra unui băieţandru ca să-l duc la pieire. Nu va înţelege niciodată ce s-a întâmplat în ziua aceea între bărbatul acela tânăr şi femeia aceea tânără. A existat între ei o vrajă, iar vraja se numea iubire.

— Voi lucra cu Hastings pentru siguranţa fiului meu, spun. Voi lucra cu voi toţi şi voi uita toate nedreptăţile pentru ca fiul meu să urce pe tron în siguranţă.

— La fel şi eu, se învoieşte Hastings.

Toţi spun acelaşi lucru, unul după altul.

— Şi eu.

— Fratele meu Richard îi va fi tutore, hotărăşte Edward.

Tresar violent şi vreau să-mi retrag mâna, dar Hastings o ţine într-o strânsoare puternică.

— Cum vă e voia, Sire, spune el aruncându-mi o privire tăioasă.

Ştie că-mi displace Richard, ca şi puterea ţinuturilor nordice aflată la dispoziţia lui.

— Anthony, fratele meu, şoptesc ca îndemn pentru rege.

— Nu, răspunde încăpăţânat Edward. Richard, ducele de Gloucester, va fi tutorele lui şi lordul protector al regatului până când prinţul Edward va urca pe tron.

— Nu! şoptesc.

Dacă aş reuşi să rămân singură cu regele, i-aş spune că,

avându-l pe Anthony drept lord protector, noi, familia Rivers, am putea menţine ţara în siguranţă. Nu vreau ca Richard să-mi ameninţe puterea. Vreau ca în jurul fiului meu să se afle familia mea. Nu vreau pe nimeni din tabăra York în noul guvern pe care-l voi crea în jurul fiului meu. Vreau ca pe tronul Angliei să urce un băiat Rivers.

— Juraţi? întreabă Edward.

— Jurăm, spun cu toţii.

Hastings mă priveşte.

— Alteţă, juraţi? Juraţi că, aşa cum noi promitem să-l aşezăm pe tron pe fiul vostru, voi promiteţi să-l acceptaţi pe Richard, ducele de Gloucester, ca lord protector?

Fireşte că nu! Richard nu mi-e prieten şi stăpâneşte deja jumătate din Anglia! De ce să am încredere că-l va aşeza pe tron pe fiul meu, când el însuşi e prinţ de York? De ce să nu profite de ocazia de-a lua tronul pentru sine? Şi are un fiu cu mica Anne Neville, un băiat care ar putea fi prinţ de Wales în locul prinţului meu. Ce l-ar împiedica pe Richard, care a luptat în atâtea bătălii pentru Edward, să mai poarte una pentru sine?

Chipul lui Edward e pământiu de epuizare.

— Jură, Elizabeth! şopteşte el. De dragul meu. De dragul lui Edward.

— Crezi că astfel Edward va fi în siguranţă?

El încuviinţează.

— E singura cale. Va fi în siguranţă dacă tu şi lorzii acceptaţi, dacă Richard acceptă.

Sunt prinsă în capcană, aşa că mă învoiesc:

— Jur.

Edward ne eliberează mâinile din strânsoarea puternică şi cade pe perne. Hastings urlă ca un câine şi-şi îngroapă capul în cuvertură, iar mâna lui Edward se mişcă orbeşte ca să atingă creştetul vechiului său prieten, ca într-o binecuvântare. Ceilalţi ies pe rând; Hastings şi cu mine

rămânem de o parte şi de cealaltă a patului, iar între noi, regele muribund.

N-am timp să jelesc, n-am timp să-mi măsor pierderea. Inima mi se frânge pentru bărbatul pe care îl iubesc, singurul bărbat pe care l-am iubit în viaţă, singurul bărbat pe care îl voi iubi vreodată. Edward, băieţandrul care a venit la mine călare când l-am aşteptat. Iubitul meu drag. N-am timp să mă gândesc la asta, când viitorul fiului meu şi perspectivele familiei mele atârnă de un singur lucru: să am voinţa neclintită şi ochii uscaţi.

În seara aceea îi scriu fratelui meu Anthony:

Regele a murit. Adu-l pe noul rege Edward la Londra cu cea mai mare iuţeală cu putinţă. Adu cât de mulţi oameni poţi aduna ca gardă regală – vom avea nevoie de ei. Edward a avut nesăbuinţa de a-l numi lord protector pe Richard, ducele de Gloucester. Richard ne urăşte la fel de mult şi pe tine, şi pe mine pentru dragostea regelui faţă de noi şi pentru puterea noastră. Trebuie să-l încoronăm pe Edward neîntârziat şi să ne apărăm de duce, care nu va renunţa la protectorat fără luptă. Recrutează oameni pe drum şi adună armele din ascunzători. Pregăteşte-te de bătălie, ca să-l aperi pe moştenitorul nostru. Voi amâna cât de mult pot anunţarea morţii, în aşa fel încât Richard, care e tot în nord, să nu afle deocamdată ce se petrece. Aşadar, grăbeşte-te!

Elizabeth

Lucrul pe care nu-l ştiu însă e că Hastings îi scrie lui Richard, pătând pagina cu lacrimi, dar îndeajuns de limpede, ca să-l anunţe că familia Rivers se înarmează în jurul prinţului ei şi că, dacă vrea să-şi ia în primire rolul de lord protector, dacă vrea să-l păzească pe tânărul prinţ Edward de familia-i rapace, Richard ar face bine să vină

neîntârziat, cu cât de mulţi oameni poate aduna din nord, înainte ca prinţul să fie răpit de propriile rude. Scrie:

Regele a lăsat totul sub protecţia ta – bunuri, moştenitor, regat. Pune în siguranţă persoana stăpânului nostru suveran, Edward al V-lea, şi veniţi la Londra înainte să ne potopească familia Rivers.

Lucrul pe care nu-l ştiu şi la care nu-mi dau voie să mă gândesc e că, după ce am învăţat să mă tem de veşnicele războaie pentru tronul Angliei, tocmai pornesc eu însămi un astfel de război şi de astă dată lupta se dă pentru moştenirea şi chiar pentru viaţa iubitului meu fiu.

Îl răpeşte.

Richard se mişcă mai rapid şi e mai bine înarmat şi mai hotărât decât şi-ar fi putut închipui oricare dintre noi. Se mişcă tot atât de iute şi cu tot atâta hotărâre cum ar fi făcut-o Edward – şi e la fel de nemilos. Îi iese în cale fiului meu, aflat în drum spre Londra, le dă drumul oştenilor gali, care-i erau credincioşi lui şi mie, îi arestează pe fratele meu Anthony, pe fiul meu Richard Grey şi pe vărul nostru, Thomas Vaughan, şi-l ia pe Edward, chipurile sub protecţia lui. Pentru numele lui Dumnezeu, băiatul meu nici n-a împlinit treisprezece ani! Copilul meu e încă un băiat de numai doisprezece ani. Vocea îi e încă în schimbare, bărbia îi e la fel de netedă ca a unei fete, iar deasupra buzei de sus are un puf moale, pe care-l poţi vedea numai când stă din profil, luminat din spate. Iar când Richard îi alungă pe slujitorii lui credincioşi, pe unchiul pe care îl idolatrizează, pe fratele vitreg pe care îl iubeşte, Edward îi apără cu un mic tremur în glas. Spune că e sigur că tatăl lui l-a înconjurat numai cu oameni buni şi că vrea să-i păstreze în slujba lui.

E doar un băiat şi trebuie să înfrunte un bărbat înăsprit

de bătălii, care e hotărât să facă rău. Când Richard decretează că fratele meu Anthony, care a fost prietenul, păzitorul şi protectorul fiului meu toată viaţa acestuia, şi mezinul meu Grey, Richard, trebuie să plece de lângă el, băieţelul meu încearcă să-i apere. Spune că e convins că unchiul său Anthony e un om bun şi un păzitor excelent. Spune că fratele său vitreg Richard îi e rudă şi tovarăş, că ştie că unchiul său Anthony n-a făcut niciodată decât ceea ce îi şade bine unui mare cavaler, unui cavaler viteaz cum este el. Însă ducele Richard îi răspunde că totul se va rezolva şi că între timp el şi ducele de Buckingham, fostul meu pupil, pe care l-am însurat împotriva voinţei sale cu sora mea Katherine şi care apare acum în această tovărăşie surprinzătoare, vor fi însoţitorii prinţului până la Londra.

E doar un băieţel! A fost mereu păzit cu blândeţe. Nu ştie cum să-l înfrunte pe unchiul său Richard, care e îmbrăcat în negru, are o faţă ca tunetul de furtună şi două mii de soldaţi în suită şi e gata de luptă. Aşa că îl lasă pe unchiul său Anthony să plece; îl lasă pe fratele său Richard să plece. Cum ar putea să-i salveze? Plânge amarnic. Mi se spune acest lucru. Plânge ca un copil când vede că nimeni nu i se supune, dar îi lasă să plece.

Mai 1483

Elizabeth, fiica mea în vârstă de şaptesprezece ani, vine alergând prin haosul şi ţipetele din Palatul Westminster.

— Mamă! Milady mamă, ce se întâmplă?

— Ne refugiem în sanctuar, răspund răstit. Grăbeşte-te! Ia tot ce vrei şi toate hainele copiilor. Şi ai grijă să se scoată covoarele şi tapiseriile din odăile regale. Pune să fie dus totul la Abaţia Westminster – ne refugiem iarăşi în sanctuar. Şi caseta ta cu bijuterii, şi blănurile tale. Iar la urmă aruncă o privire prin apartamentele regale şi ai grijă să fie despuiate de toate obiectele de valoare.

— De ce? mă întreabă, cu buzele livide şi tremurătoare. Ce s-a mai întâmplat? Ce-i cu Puişorul?

— Fratele tău, regele, a fost luat de unchiul lui, lordul protector!

Vorbele mele cad ca nişte pumnale şi văd că o lovesc. Îl admiră pe unchiul ei Richard, l-a admirat întotdeauna. Spera că va avea grijă de noi toţi – că ne va proteja cu adevărat.

— Testamentul tatălui tău mi-a dat fiul în grija duşmanului meu. Vom vedea ce fel de lord protector va fi. Dar am face bine să vedem dintr-un loc sigur. Ne refugiem în sanctuar chiar astăzi, chiar în clipa asta.

Frica o face să ţopăie pe loc.

— Mamă, n-ar trebui să aşteptăm, n-ar trebui să ne consultăm cu Consiliul Coroanei? N-ar trebui să-l aşteptăm aici pe Puişor? Dacă ducele Richard nu face decât să ni-l aducă pe Puişor în siguranţă? Dacă face ceea ce ar trebui să facă în calitate de lord protector? îl protejează pe Puişor?

— De-acum nu mai e Puişorul pentru tine, ci regele Edward, spun cu aprindere. Chiar şi pentru mine. Şi află de la mama ta, copilă, că numai neghiobii aşteaptă, când li se

apropie duşmanii, să vadă dacă nu cumva se vor dovedi prieteni. Vom fi pe atât de protejaţi pe cât vom reuşi să ne protejăm. În sanctuar. Îl vom lua cu noi pe fratele tău, prinţul Richard, şi-l vom feri de primejdii şi pe el. Iar când lordul protector va sosi la Londra cu armata lui, va putea să încerce să mă convingă că suntem în siguranţă dacă ieşim din sanctuar.

Îi vorbesc cu îndrăzneală fetei mele curajoase, acum o tânără femeie cu viaţa distrusă de această cădere subită de la statutul de prinţesă a Angliei la cel de fată care se ascunde; dar la drept vorbind, suntem într-o stare foarte proastă când baricadăm uşa criptei St. Margaret de la Westminster şi rămânem singuri – fratele meu Lionel, episcop de Salisbury, fiul meu matur Thomas Grey, băieţelul meu Richard şi fetele mele: Elizabeth, Cecily, Anne, Catherine şi Bridget. La ultima noastră şedere aici, pântecu-mi mare îl adăpostea pe primul meu băiat şi aveam toate motivele să sper că într-o bună zi va revendica tronul Angliei. Mama trăia şi era însoţitoarea mea şi cea mai minunată prietenă. Nimeni nu se putea teme prea mult timp când mama născocea planuri, făcea farmece şi râdea de propria ambiţie. Soţul meu era viu, în exil, şi-şi punea la cale întoarcerea. Nu m-am îndoit niciodată că va veni. Nu m-am îndoit niciodată că va învinge. Ştiam că va veni, ştiam că va învinge, ştiam că ne va salva. Ştiam că trăim zile grele, dar speram la mai bine.

Acum ne aflăm din nou aici, dar de astă dată e greu să nădăjduim. La acest început de vară, perioada anului care a fost mereu preferata mea, plină de picnicuri, turniruri şi petreceri, întunecimea criptei e apăsătoare. Parcă am fi îngropaţi de vii. La drept vorbind, n-avem mari motive de speranţă. Băiatul meu se află în mâinile duşmanului, mama s-a prăpădit de mult, iar soţul meu e mort. Niciun bărbat înalt şi chipeş nu va bate cu putere în uşă, oprind

lumina cu trupul lui când intră strigându-mă. Fiul meu, pe atunci în faşă, are acum doisprezece ani şi se află în mâinile duşmanului nostru. Fiica mea Elizabeth, care se juca atât de afectuos cu surorile ei data trecută când ne-am închis aici, are acum şaptesprezece ani. Întoarce spre mine chipul palid şi întreabă ce vom face. Data trecută am aşteptat liniştite, fiindcă ştiam că, dacă reuşim să supravieţuim, vom fi salvate. De data asta nu există certitudini.

Vreme de aproape o săptămână, ascult la ferestruica uşii de la intrare. Privesc prin grilaj din zori şi până-n seară, ciulind urechile ca să aud ce fac oamenii, să prind sunetele străzii. Când plec de la uşă, merg la fluviu şi privesc bărcile care trec, aşteptând barja regală, încercând să desluşesc şoaptele Melusinei.

Trimit zilnic mesageri, cerându-le să-mi aducă veşti despre fratele şi despre fiul meu şi să le vorbească lorzilor care ar trebui să se ridice în apărarea noastră, ai căror oameni în livrele ar trebui să se înarmeze pentru noi. Iar în a cincea zi aud în sfârşit un val de zgomot tot mai intens, ovaţiile flăcăilor ucenici şi, dincolo de ele, alt sunet, mai profund – huiduieli. Aud zăngănitul harnaşamentelor şi tropotul copitelor unui număr mare de cai. E armata lui Richard, ducele de Gloucester, fratele soţului meu, bărbatul căruia el i-a încredinţat siguranţa noastră; intră în capitala soţului meu, unde are parte de o primire confuză. Când mă uit pe fereastră la fluviu, văd în jurul Palatului Westminster un şir de bărci de-ale sale: o baricadă plutitoare ce ne ţine captivi. Nimeni nu poate intra sau ieşi.

Aud tropotul unei şarje de cavalerie şi nişte strigăte, încep să mă întreb: dacă aş fi înarmat oraşul împotriva lui, dacă i-aş fi declarat război din prima clipă, i-aş fi putut ţine piept acum? Dar apoi îmi spun: Şi ce s-ar fi întâmplat cu

băiatul meu Edward în suita unchiului său? Dar cu fratele meu Anthony şi cu fiul meu Richard Grey, ţinuţi ostatici ca garanţie pentru buna mea purtare? Şi iarăşi: poate că n-am niciun motiv să mă tem. Pur şi simplu nu ştiu! Băiatul meu e fie un tânăr rege care se îndreaptă cu toate onorurile spre încoronare, fie un copil răpit. Nici măcar nu ştiu sigur.

Mă duc la culcare şi întrebarea asta mă urmăreşte ca bătaia chinuitoare a unei tobe. Mă întind în pat complet îmbrăcată, dar nu adorm deloc. Ştiu că undeva, nu foarte departe de mine în seara asta, fiul meu n-are nici el somn. Mă frământ ca o femeie supusă la chinuri – vreau să fiu cu el, să-l văd, să-i spun că e iarăşi ferit de pericole lângă mine. Nu-mi vine să cred, ca o fiică a Melusinei ce sunt, că nu pot să mă strecor printre gratiile de la fereastră şi să înot pur şi simplu până la el. E băiatul meu; poate că se teme, poate e în primejdie. Cum e cu putinţă să nu fiu cu el?

Dar trebuie să rămân nemişcată pe pat şi să aştept ca dincolo de ochiurile mici ale ferestrei cerul negru ca smoala să devină cenuşiu, căci numai atunci îmi dau voie să mă ridic, să străbat cripta până la uşă, să deschid ferestruica şi să privesc străzile tăcute. Iar atunci îmi dau seama că nimeni nu s-a înarmat ca să-l apere pe băiatul meu Edward, nimeni nu-l va salva, nimeni nu mă va elibera. Da, norodul a huiduit când lordul protector a mărşăluit în fruntea armatei sale, cu fiul meu în suită, poate că a stârnit o mică răzmeriţă şi a iscat câteva încăierări, dar în dimineaţa asta nu se înarmează ca să-i ia cu asalt castelul. Astă-noapte, din toată Londra, numai eu am stat trează şi mi-am făcut griji pentru micul rege de-a lungul ceasurilor nesfârşite.

Oraşul aşteaptă să vadă ce va face lordul protector. Va îndeplini Richard, ducele de Gloucester, fratele iubit şi

credincios al răposatului rege, porunca dată de acesta pe patul de moarte şi-i va aşeza fiul pe tron? îşi va juca el, loial ca întotdeauna, rolul de lord protector şi-şi va păzi nepotul până-n ziua încoronării? Sau Richard, ducele de Gloucester, prefăcut ca orice membru al Casei de York, va accepta puterea pe care i-a oferit-o fratele lui, îşi va dezmoşteni nepotul, îşi va pune coroana pe cap şi-şi va numi propriul fiu prinţ de Wales? Nimeni nu ştie ce ar putea face ducele Richard, iar mulţi vor – ca întotdeauna – numai să se afle în tabăra învingătoare. Toţi vor trebui să aştepte şi să vadă. Numai eu l-aş doborî acum, dacă aş putea. Doar ca precauţie.

Merg la fereastra scundă şi privesc în jos, spre fluviul care curge atât de aproape încât mai că aş putea să mă aplec şi să-l ating. La poarta de pe apă a abaţiei se află o ambarcaţiune cu oameni înarmaţi, care mă păzesc şi-mi împiedică aliaţii să ajungă la mine. Orice prieten care încearcă să vină la mine va fi întors din drum.

— Va lua coroana, le spun încet fluviului, Melusinei, mamei mele, care mă ascultă din undele apei. Dacă ar trebui să-mi pun rămăşag averea că o va face, mi-aş pune-o. Va lua coroana. Toţi bărbaţii din neamul York sunt bolnavi de ambiţie, iar Richard, ducele de Gloucester, nu face excepţie. Edward şi-a riscat viaţa, an după an, luptându-se pentru tronul lui. George a preferat să-şi cufunde capul într-un butoi cu vin în loc să promită că nu-l va revendica niciodată. Acum Richard intră în Londra în fruntea a mii de soldaţi înarmaţi. Nu face asta spre binele nepotului său. Va revendica el însuşi coroana. E prinţ de York. Nu poate să n-o revendice. Va găsi sute de motive pentru a o face, iar oamenii se vor contrazice ani la rând cu privire la ceea ce face el astăzi. Însă pun rămăşag că va lua coroana, fiindcă nu se poate abţine, aşa cum George nu s-a putut abţine să fie neghiob, iar Edward nu s-a putut

abţine să fie erou. Richard va lua coroana şi ne va da la o parte pe mine şi pe ai mei.

Mă opresc puţin, pentru un moment de sinceritate.

— Iar mie îmi stă în fire să lupt pentru ceea ce mi se cuvine. Voi fi pregătită să-l înfrunt. Voi fi pregătită pentru tot ce-ar putea face mai rău. Mă voi pregăti să-i pierd pe fiul meu Richard Grey şi pe iubitul meu frate Anthony, aşa cum mi-am pierdut tatăl şi pe fratele meu John. Sunt vremuri grele, uneori prea grele pentru mine. Dar în dimineaţa asta sunt pregătită. Voi lupta pentru fiul meu şi pentru moştenirea lui.

Tocmai când simt certitudinea hotărârii pe care am luat-o, la poarta sanctuarului se opreşte un musafir; se aude un ciocănit slab şi neliniştit în uşă, apoi încă unul. Mă îndrept spre uşa mare, zăvorâtă cu drugul, cu paşi foarte înceţi, călcându-mi la fiecare pas frica în picioare. Deschid ferestruica şi o văd pe târfa Elizabeth Shore, cu gluga trasă pe cap pentru a-i ascunde părul auriu luminos şi ochii roşii de plâns. Îmi zăreşte prin grilaj faţa albă, ca aceea a unui prizonier care o sfredeleşte cu privirea.

— Ce vrei? o întreb cu răceală.

Vocea mea o face să tresară. Poate credea că am în continuare un mai-mare peste gospodărie şi o duzină de valeţi care să deschidă uşa în locul meu.

— Alteţă!

— Eu şi nimeni alta. Ce vrei, Shore?

Ea dispare cu totul, fiindcă face o reverenţă atât de adâncă încât se lasă mai jos de gratiile uşii; pentru o clipă văd latura comică a situaţiei, în timp ce ea reintră în raza vederii mele, ca o lună palidă la orizont.

— Am venit cu daruri, Alteţă, spune ea răspicat, apoi coboară glasul: Şi cu veşti. Vă rog, primiţi-mă, de dragul regelui!

Mă apucă furia pentru că îndrăzneşte să amintească de

Edward, apoi mă gândesc că, pe cât se pare, ea se crede tot în slujba lui şi pe mine mă vede tot ca pe soţia lui, aşa că desfac zăvoarele uşii, iar după ce se strecoară înăuntru cu o iuţeală fulgerătoare, ca o pisică speriată, le trag repede la loc.

— Ce e? o întreb sec. Pentru ce-ai venit aici? Nechemată?

Ea nu pătrunde în sanctuarul meu mai departe de pragul rece al uşii. Lasă jos coşul pe care l-a cărat ca o slujnică de la bucătărie. Observ iute şunca sărată şi puiul fript.

— Vin de la sir William Hastings şi vă aduc salutările şi asigurările lui de credinţă, rosteşte ea în grabă.

— A, ţi-ai schimbat ţiitorii? Acum eşti târfa lui?

Mă priveşte direct în faţă şi trebuie să fac un efort ca să nu las să-mi scape un geamăt la vederea frumuseţii ei mândre. Are ochi cenuşii şi păr bălai. Arată aşa cum arătam eu acum douăzeci de ani. Arată ca fiica mea, Elizabeth de York: o frumuseţe englezească demnă, un trandafir al Angliei. Aş putea s-o urăsc pentru asta, dar descopăr că n-o urăsc. Cred că acum douăzeci de ani, dacă Edward ar fi fost însurat, n-aş fi fost cu nimic mai bună decât ea şi aş fi preferat să devin târfa lui decât să nu-l cunosc niciodată.

Fiul meu Thomas Grey se iveşte din spatele meu, din întunecimea criptei, şi se înclină în faţa ei de parcă ar fi o lady. Ea îi aruncă un zâmbet slab, fugar, ca şi cum ar fi prieteni buni care n-au nevoie de cuvinte, apoi încuviinţează pe un ton potolit:

— Da, acum sunt târfa lui sir William. Răposatul rege mi-a trimis soţul în străinătate, iar acesta a anulat căsnicia noastră. Familia mea nu mă primeşte acasă. Acum, că regele a murit, am rămas fără protecţie. Sir William Hastings mi-a oferit un cămin şi mă bucur că alături de el

sunt cât de cât ferită de primejdii.

Încuviinţez din cap.

— Şi?

— Mi-a cerut să-i fiu sol şi să vin la Alteţa Voastră. El nu poate veni personal – se teme de iscoadele ducelui Richard. Dar vă transmite să nădăjduiţi şi că el crede că totul va fi bine.

— De ce aş avea încredere în tine?

Thomas face un pas în faţă şi spune cu blândeţe:

— Ascult-o, milady mamă. L-a iubit cu adevărat pe soţul tău şi e o doamnă foarte onorabilă. N-ar veni cu sfaturi false.

— Tu treci înăuntru! îi răspund sever. Mă voi ocupa eu de această femeie.

Mă întorc spre ea şi-i spun cu duritate:

— Noul tău protector mi-a fost duşman din clipa când a dat ochii cu mine. Nu văd de ce am fi prieteni acum. El ni l-a adus pe ducele Richard pe cap şi-l sprijină în continuare!

— A crezut că astfel îl apără pe tânărul rege. Nu se gândea decât la siguranţa tânărului rege. Vrea să ştiţi acest lucru şi, de asemenea, să ştiţi că el crede că totul va fi bine.

— Nu, zău?

În ciuda mesagerului pe care l-a ales Hastings, sunt impresionată. Îi e credincios soţului meu şi după moartea acestuia. Dacă el crede că va fi bine, dacă e convins că fiul meu se află în siguranţă, atunci poate că totul va ieşi cum trebuie.

— De ce e atât de încrezător?

Ea se apropie încă puţin, ca să poată vorbi în şoaptă:

— Tânărul rege a fost instalat în palatul episcopal. Aici, în apropiere. Însă Consiliul Coroanei a căzut de acord că ar trebui instalat în apartamentele regale din Turn şi că trebuie pregătit totul pentru încoronarea lui. Îşi va ocupa

neîntârziat locul ca noul rege al Angliei.

— Ducele Richard îl va încorona?

Ea aprobă.

— I se pregătesc apartamentele regale; curtenilor li se iau măsuri pentru mantiile ce vor fi purtate la încoronarea lui. Abaţia e în toiul pregătirilor. Se planifică alaiurile alegorice şi se strâng banii pentru sărbătorirea încoronării. Invitaţiile au fost trimise, iar Parlamentul a fost convocat. Se pregăteşte totul. (Şovăie puţin.) Se lucrează în pripă, fireşte. Cine s-ar fi gândit o clipă măcar...

Se întrerupe. Şi-a promis în mod sigur că nu-şi va arăta durerea în faţa mea. Cum ar putea? Ar îndrăzni târfa regelui să plângă dinaintea reginei pentru că l-a pierdut? Aşa că nu spune nimic, dar ochii i se umplu de lacrimi şi clipeşte ca să le înăbuşe. Nici eu nu spun nimic, dar mi se umplu şi mie ochii de lacrimi şi mă uit în altă parte. Nu sunt eu femeia care să se lase învinsă de un moment de sentimentalism. Ea e târfa; eu sunt regina. Însă Dumnezeu ştie că amândouă îi ducem dorul. Împărţim jalea, aşa cum înainte am împărţit bucuria de a-l avea.

— Eşti sigură? o întreb cu glas scăzut. Garderobierii îi pregătesc veşmintele pentru încoronare? Se pregăteşte totul?

— Data încoronării a fost hotărâtă pe douăzeci şi cinci iunie şi lorzii din regat sunt chemaţi să participe. Nu există îndoială. Sir William mi-a poruncit să vă spun să vă înveseliţi, căci nu se îndoieşte că vă veţi vedea fiul pe tronul Angliei. Mi-a cerut să vă spun că în dimineaţa acelei zile va veni chiar ea ca să vă însoţească până la abaţie şi că vă veţi vedea fiul încoronat. Veţi participa la încoronarea tânărului rege şi veţi fi prima din suita lui.

Speranţa asta mă face să inspir adânc. Dar îmi dau seama că s-ar putea ca ea să aibă dreptate, la fel şi Hastings, şi că s-ar putea să fi intrat în sanctuar ca un

iepure înfricoşat care fuge când nu-i niciun ogar prin preajmă şi se piteşte cu urechile date pe spate, în timp ce secerătorii trec pe lângă el spre un alt ogor.

— Iar Edward, tânărul conte de Warwick, a fost trimis în nord, în casa lui Anne Neville, soţia ducelui de Gloucester.

Warwick e băiatul pe care l-a lăsat orfan butoiul cu vin. Are doar opt ani şi e un copilandru neghiob şi speriat, cu adevărat fiul neghiobului care i-a fost tată, George de Clarence. Dar dreptul lui la tron vine după cel al fiilor mei; dreptul lui e mai mare decât cel al ducelui Richard şi totuşi Richard se îngrijeşte de siguranţa lui.

— Eşti sigură? L-a trimis pe Warwick la soţia lui?

— Stăpânul meu spune că Richard se teme de Alteţa Voastră şi de puterea pe care o aveţi, dar că nu se va război cu propriii nepoţi. Toţi băieţii sunt în siguranţă alături de el.

— Hastings are vreo veste despre fratele meu şi despre fiul meu Richard Grey? întreb în şoaptă.

Ea încuviinţează.

— Membrii Consiliului Coroanei au refuzat să-l acuze pe fratele vostru de trădare. Spun că a slujit bine şi cu credinţă. Ducele Richard voia să-l învinuiască de răpirea tânărului rege, însă consiliul n-a fost de acord – nu va accepta acuzaţia. Lorzii au respins învinuirea ducelui Richard, iar el s-a supus hotărârii lor. Stăpânul meu crede că fratele şi fiul vostru vor fi eliberaţi după încoronare, Alteţă.

— Ducele Richard va încheia o înţelegere cu noi?

— Stăpânul meu spune că ducele este foarte ostil faţă de familia voastră, Alteţă, şi faţă de influenţa voastră. Dar îi e loial tânărului rege, de dragul fratelui său Edward. Spune că puteţi fi sigură că tânărul rege va fi încoronat.

Aprob din cap.

— Spune-i că mă voi bucura de ziua aceea, dar până

atunci voi rămâne aici. Mai am încă un fiu şi cinci fiice şi aş prefera să-i ţin în siguranţă lângă mine. N-am încredere în ducele Richard.

— Sir William e de părere că nici Alteţa Voastră n-aţi fost chiar atât de demnă de încredere. (Face o reverenţă adâncă şi-şi ţine capul plecat în timp ce mă insultă). Mi-a poruncit să vă spun că nu-l puteţi învinge pe ducele Richard. Va trebui să lucraţi împreună cu el. Mi-a poruncit să vă spun că însuşi soţul vostru l-a numit pe duce lord protector, iar Consiliul Coroanei preferă influenţa lui faţă de a voastră. Iertare, Alteţă, dar mi-a poruncit să vă spun că sunt mulţi care nu vă agreează familia şi vor să-l vadă pe tânărul rege eliberat de influenţa numeroşilor săi unchi, iar pe cei din familia Rivers să-i vadă înlăturaţi din numeroasele funcţii pe care le deţin. S-a observat, de asemenea, că v-aţi însuşit tezaurul regal, aducându-l în sanctuar, că aţi luat Marele Sigiliu şi că fratele vostru, lordul amiral Edward Woodville, a scos întreaga flotă pe mare.

Scrâşnesc din dinţi. Asta înseamnă o insultă la adresa mea şi a tuturor celor din familia mea, îndeosebi a lui Anthony, care îl influenţează pe Edward mai mult ca oricine, îl iubeşte ca pe propriul lui copil şi e, chiar azi, întemniţat pentru el.

— Îi poţi spune lui sir William că ducele Richard trebuie să-l elibereze imediat pe fratele meu, fără nicio acuzaţie! replic răstit. Îi poţi spune că membrilor Consiliului Coroanei ar trebui să li se amintească drepturile pe care le are familia Rivers şi văduva regelui. Sunt în continuare regină. Ţara a mai văzut şi înainte o regină luptând pentru drepturile ei: ar trebui să fiţi preveniţi cu toţii. Ducele mi-a răpit fiul şi a intrat în Londra înarmat până-n dinţi. Îi voi cere să dea socoteală pentru asta când voi putea!

Ea pare speriată. E clar că nu vrea să fie intermediar

între un curtean de carieră şi o regină răzbunătoare. Dar asta i se cere acum şi va trebui să-şi dea toată silinţa.

— Îi voi spune, Alteţă. (Face încă o reverenţă adâncă, apoi se îndreaptă spre uşă.) îmi îngăduiţi să-mi exprim condoleanţele pentru pierderea soţului vostru? A fost un om măreţ. Mă simt onorată că mi s-a îngăduit să-l iubesc.

— El nu te-a iubit! spun cu o răutate subită şi o văd cum se albeşte la faţă.

— Nu, n-a iubit pe nimeni, niciodată, aşa cum v-a iubit pe voi, răspunde atât de dulce încât nu pot să nu mă simt mişcată de duioşia ei.

Zâmbeşte uşor, dar ochii i s-au umezit din nou.

— În mintea mea n-a încăput pic de îndoială că există o regină pe tron şi aceeaşi regină în inima lui. Toată lumea ştia asta. Pentru el, importantă aţi fost mereu voi şi numai voi.

Trage zăvorul şi deschide uşa mică tăiată în poarta masivă.

— Şi tu i-ai fost dragă, îi spun, simţind fără voia mea impulsul de a fi dreaptă cu ea. Eram geloasă pe tine fiindcă ştiam că-i eşti foarte dragă. Spunea că eşti cea mai voioasă dintre târfele lui.

Chipul i se luminează ca şi cum ar fi izbucnit o flacără caldă într-un felinar.

— Mă bucur că avea părerea asta despre mine şi că aveţi bunătatea să mi-o spuneţi. Eu, una, n-am fost croită pentru politică sau pentru funcţii înalte. Mi-a plăcut doar să fiu cu el şi, dacă am putut, să-l fac fericit.

— Da, foarte bine, foarte bine, răspund, generozitatea părăsindu-mă nespus de repede. Aşadar, noroc!

— Dumnezeu să vă aibă în paza lui, Alteţă! E posibil să mi se ceară să revin cu mesaje pentru voi. Mă veţi primi?

— Tu sau oricare din celelalte târfe, mi-e totuna. Dumnezeu ştie că, dacă Hastings va folosi târfele lui

Edward ca mesageri, voi primi sute! spun iritată.

Îi văd zâmbetul slab când se strecoară prin uşa pe jumătate deschisă, pe care o trântesc în urma ei.

Iunie 1483

Cuvintele liniştitoare ale lui Hastings nu mă întârzie. Sunt pornită să mă războiesc cu Richard. Îl voi distruge, îmi voi elibera fiul şi fratele şi pe tânărul rege. Nu voi aştepta supusă, cum sugerează Hastings, ca Richard să-l încoroneze pe Edward. N-am încredere în el şi n-am încredere nici în Consiliul Coroanei sau în cetăţenii Londrei, care aşteaptă, ca nişte renegaţi, să se alăture taberei victorioase. Voi pregăti atacul nostru şi-l vom lua prin surprindere.

— Trimite-i vorbă unchiului tău Edward, îi cer lui Thomas, mezinul meu Grey. Spune-i să aducă flota pregătită de bătălie, iar atunci vom ieşi din sanctuar şi vom ridica norodul la luptă. Ducele doarme la Castelul Baynard, unde stă şi maică-sa. Edward trebuie să bombardeze castelul, în timp ce noi pătrundem în Turn şi-l luăm pe prinţul nostru Edward.

— Dar dacă Richard are numai intenţia să-l încoroneze? mă întreabă Thomas.

Se apucă să scrie mesajul codificat. Mesagerul nostru aşteaptă ascuns, gata să plece spre flotă, care aşteaptă în apele adânci ale radei Downs.

— În cazul ăsta, Richard va fi mort, iar noi îl vom încorona oricum pe Edward. Poate că vom omorî un prieten credincios şi un prinţ de York, dar ne vom jeli fapta mai târziu. Acum e momentul potrivit pentru noi. Nu putem aştepta ca el să-şi întărească puterea asupra Londrei. Jumătate din ţară nici măcar n-a aflat că regele Edward a murit. Să terminăm cu ducele Richard înainte ca domnia lui să se prelungească!

— Aş vrea să-i chem pe unii lorzi alături de noi, spune el.

— Fă ce poţi, îi răspund cu indiferenţă. Lady Margaret Stanley mi-a trimis vorbă că soţul ei e de partea noastră,

deşi pare să fie prieten cu Richard. Poţi să-l întrebi pe el. Dar în ce mă priveşte, cei care nu s-au ridicat în apărarea noastră când a intrat Richard în Londra pot să moară împreună cu el. M-au trădat şi au trădat memoria soţului meu. Cei care supravieţuiesc acestei lupte vor fi judecaţi pentru trădare şi decapitaţi.

Thomas ridică ochii spre mine.

— Asta înseamnă să declari din nou război! Noi, familia Rivers, şi cei aflaţi în slujba noastră, verii şi rubedeniile noastre şi cei care ne susţin, împotriva lorzilor Angliei, având-l în frunte pe ducele Richard, cumnatul tău. Asta înseamnă tabăra York împotriva taberei York! Va fi o luptă crâncenă şi greu de încheiat odată ce e pornită. Ca să nu mai spun, greu de câştigat.

— Trebuie pornită, replic sumbru. Iar eu trebuie să câştig.

Târfa Elizabeth Shore nu e singura care vine la mine cu veşti şoptite. Sora mea Katherine, soţia mândrului duce de Buckingham, fostul meu pupil, vine într-o vizită de familie, aducându-ne vin bun şi căpşuni timpurii din Kent.

— Alteţă, sora mea, mă salută ea făcând o reverenţă adâncă.

— Ducesă, sora mea, îi răspund calm.

Am măritat-o cu ducele de Buckingham pe când acesta, un orfan furios, avea doar nouă ani. Am obţinut pentru ea mii de hectare de pământ şi cel mai grandios titlu din Anglia, după acela de prinţ. I-am arătat ducelui că, deşi e mândru ca un pui de păun de numele măreţ pe care-l poartă, mult mai măreţ decât al nostru, tot noi avem puterea de a-i alege soţia şi m-a amuzat să-i dăruiesc surorii mele numele lui străvechi. Katherine a fost norocoasă să devină ducesă, prin favoarea mea, când eram regină. Acum roata norocului s-a întors şi ea e măritată nu cu un băiat duşmănos, ci cu un bărbat de

aproape treizeci de ani, care e în prezent cel mai bun prieten al lordului protector al Angliei, iar eu sunt regină văduvă şi trăiesc în ascunzătoare, în timp ce duşmanul meu se află la putere.

Mă ia de braţ, aşa cum obişnuia pe vremea tinereţii noastre la Grafton, şi mergem la fereastră să privim apele leneşe.

— Lorzii spun că v-aţi căsătorit cu ajutorul vrăjitoriei, mă vesteşte ea abia mişcând buzele. Şi au găsit pe cineva care să jure că Edward a fost căsătorit cu altă femeie înainte.

O privesc în ochii încruntaţi.

— E un scandal vechi! Nu mă nelinişteşte.

— Te rog, ascultă-mă. S-ar putea să nu mai pot veni altă dată. Soţul meu devine tot mai puternic şi mai important. Cred că mă va trimite la ţară şi n-am cum să nu mă supun. Ascultă-mă! De partea lor se află Robert Stillington, episcopul de Bath şi Wells...

— Dar el e omul nostru! o întrerup, uitând că nu mai există *noi.*

— *A fost* omul vostru. Nu mai e. A fost cancelarul lui Edward, însă acum e marele prieten al ducelui. Îl asigură, aşa cum i-a spus şi lui George, ducele de Clarence, că Edward a fost căsătorit cu Eleanor Butler înainte să se însoare cu tine şi că are un fiu legitim cu ea.

Întorc capul. Ăsta e preţul pe care îl plătesc pentru că am avut un soţ incapabil să se controleze.

— La drept vorbind, cred că i-a promis că o va lua de soţie, spun în şoaptă. Poate chiar au ţinut o ceremonie. Anthony aşa credea.

— Asta nu-i tot.

— Ce mai e?

— Se vorbeşte că Edward, regele, nici măcar nu era fiul tatălui său. Că era un bastard băgat pe gâtul lui taică-său.

— Iar scandalul ăsta?
— Iar ăsta.
— Şi cine serveşte borşul ăsta vechi şi rece?
— Ducele Richard şi soţul meu, ei duc vorba pretutindeni. Dar mai rău decât atât, cred că mama regelui, Cecily Neville, e pregătită să mărturisească public că soţul tău a fost bastard. Cred că o va face ca să-l aşeze pe tron pe fiul ei Richard – şi ca să-l înlăture pe al tău. Ducele Richard şi soţul meu susţin în dreapta şi-n stânga că soţul tău a fost bastard, iar fiul lui la fel. Asta-l face pe ducele Richard următorul moştenitor adevărat.
Încuviinţez în tăcere. Fireşte. Fireşte! Atunci noi vom fi alungaţi în exil, ducele Richard va deveni regele Richard, iar fiul lui cu faţa de culoarea zerului va lua locul băiatului meu cel frumos.
— Şi cel mai rău dintre toate, ducele te bănuieşte că-ţi aduni propria oştire. A prevenit Consiliul Coroanei că plănuieşti să-l distrugi şi, împreună cu el, să-i distrugi pe toţi vechii lorzi ai Angliei. Aşa că a trimis solie în York, ca să strângă oameni care-i sunt credincioşi. Va aduce pe capul nostru o armată din nord.
Simt că-mi încleştez mâna mai tare pe braţul ei.
— Da, îmi chem oamenii la luptă, îi confirm. Am planurile mele. Când sosesc cei din nord?
— Abia a trimis solia. N-au cum să ajungă aici decât peste câteva zile. Poate o săptămână, poate mai mult. Eşti pregătită să te ridici împotriva lui acum?
— Nu, rostesc abia auzit. Încă nu.
— Nu ştiu ce poţi face de aici. N-ar fi mai bine să ieşi şi să te înfăţişezi personal în faţa Consiliului Coroanei? Te vizitează vreunul din lorzii din consiliu? Ai vreun plan?
Dau aprobator din cap.
— Poţi fi sigură că avem planuri. Voi face în aşa fel încât Edward să fie eliberat şi-l voi trimite în taină, neîntârziat,

pe băiatul meu Richard într-un loc sigur. Îi mituiesc pe paznicii din Turn ca să-l elibereze pe Edward. Are înjur oameni de ispravă. Pot avea încredere în ei că se vor preface că nu văd. Thomas, fiul meu Grey, va fugi de aici. Va merge la Sheriff Hutton ca să-i salveze pe fratele lui, Richard Grey, şi pe unchiul lui, Anthony, iar pe urmă se vor înarma, se vor întoarce şi ne vor elibera pe toţi. Îi vor ridica pe ai noştri la luptă. Vom învinge!

— Îi vei trimite mai întâi pe băieţi de-aici?

— Edward a plănuit fuga noastră cu ani în urmă, chiar înainte ca băieţii să se nască. Am jurat că mă voi îngrijii de siguranţa lor, indiferent ce s-ar întâmpla. Adu-ţi aminte că am obţinut tronul prin bătălii de felul ăsta; Edward nu s-a gândit nicio clipă că suntem în siguranţă. Am fost mereu pregătiţi să înfruntăm primejdia. Chiar dacă Richard nu le-ar face rău băieţilor, nu-i pot îngădui să-i ţină captivi şi să spună lumii întregi că sunt bastarzi. Fratele nostru, sir Edward, va veni cu flota ca să-l atace pe ducele Richard, iar una din corăbii îi va duce pe băieţi la Margareta, în Flandra, şi acolo vor fi feriţi de pericole.

Sora mea mă prinde strâns de cot, albă la faţă.

— O, Doamne... Elizabeth! Dumnezeule mare! Nu ştii?

— Ce? Ce mai e?

— Fratele nostru Edward e pierdut! Flota s-a răsculat împotriva lui, în favoarea lordului protector.

Câteva clipe mă simt amorţită de şoc.

— Edward? exclam întorcându-mă spre ea şi prinzându-i strâns mâinile într-ale mele. E mort? L-au omorât pe fratele nostru Edward?

Ea clatină din cap.

— Nu ştiu precis. Nu cred că ştie nimeni. Nu e sigur decât că n-a fost declarat mort. N-a fost executat.

— Cine i-a ridicat pe oameni împotriva lui?

— Thomas Howard.

Numele îi aparţine nobilului în ascensiune care s-a alăturat cauzei lui Richard sperând la câştiguri şi la dregătorii înalte.

— A umblat de pe o corabie pe alta. Oamenii se îndoiau oricum dacă să iasă pe mare sau nu. S-au răzvrătit, refuzând să mai fie conduşi de neamul Rivers. Mulţi oameni de rând ne urăsc familia.

Încă nu pot cuprinde cu mintea enormitatea înfrângerii pe care am suferit-o.

— Pierdut! L-am pierdut pe Edward, am pierdut flota şi am pierdut tezaurul pe care îl avea cu el! şoptesc. Nădăjduiam că el să ne salveze. Urma să urce pe fluviu şi să ne ducă la loc sigur. Iar cu tezaurul am fi putut să cumpărăm o armată în Flandra şi să ne plătim susţinătorii de aici. Flota urma să bombardeze Londra şi s-o cucerească de pe fluviu.

Katherine şovăie, dar apoi, ca şi cum disperarea mea ar fi făcut-o să ia o hotărâre, bagă mâna sub mantie şi scoate un petic de pânză, colţul unei basmale parcă. Mi-l întinde.

— Ce-i asta?

— Un petic din şervetul ducelui Richard, pe care l-am tăiat când a luat cina împreună cu soţul meu. L-a ţinut în mâna dreaptă; şi-a şters gura cu el. (Coboară ochii şi tonul vocii. Puterile mamei au speriat-o întotdeauna. N-a vrut niciodată să deprindă vreunul din talentele noastre.) M-am gândit că l-ai putea folosi. M-am gândit că poate îl vei folosi. (Şovăie.) Trebuie să-l opreşti pe ducele de Gloucester. Puterea lui e tot mai mare pe zi ce trece. M-am gândit că poate îl vei face să se îmbolnăvească.

— Ai tăiat peticul ăsta din şervetul ducelui? întreb fără să-mi vină a crede.

De când o ştiu, Katherine a urât orice fel de ritual magic; refuza chiar să lase ţigăncile să-i ghicească la bâlci.

— Pentru Anthony, şopteşte ea cu înfocare. Mi-e atât de

teamă pentru fratele nostru Anthony! Tu te vei îngriji ca băieţii să fie în siguranţă, ştiu asta. Îi vei duce la loc sigur, însă ducele îl are pe Anthony în puterea lui şi atât el, cât şi soţul meu îl urăsc din toate puterile. Îl pizmuiesc pentru învăţătura şi curajul lui şi pentru că e atât de iubit şi se tem de el, iar eu îl iubesc atât de mult! Elizabeth, trebuie să-l opreşti pe duce! Zău că da. Trebuie să-l salvezi pe Anthony!

Ascund iute peticul de pânză în mânecă, aşa încât să nu-l poată vedea nimeni, nici măcar copiii mei.

— Lasă lucrul ăsta în seama mea, spun. Nici nu te gândi la el! Ai un chip prea cinstit, Katherine. Dacă nu ţi-l scoţi cu desăvârşire din minte, toată lumea va şti ce fac.

— N-am fost niciodată în stare să mint, replică ea cu un chicotit nervos.

— Uită-l cu totul.

Ne întoarcem la uşă şi-i spun:

— Du-te cu Dumnezeu! Şi roagă-te pentru mine şi pentru băieţi.

Zâmbetul i se şterge de pe chip.

— Sunt vremuri grele pentru noi, familia Rivers! răspunde ea. Mă voi ruga pentru siguranţa copiilor tăi, sora mea, şi pentru siguranţa ta.

— Richard va regreta că a început povestea asta, prezic.

Mă opresc o clipă, fiindcă îl văd dintr-odată, ca într-o viziune, arătând foarte tânăr, ca un băiat rătăcit, împleticindu-se în mijlocul unui câmp de luptă, cu sabia atârnându-i în mâna slăbită. Se uită în jur după prieteni, dar nu are niciunul. Se uită în jur după calul lui, însă nu mai e acolo, încearcă să-şi adune puterile, dar ele s-au topit. Expresia de uluială de pe chipul lui ar face pe oricine să-l compătimească.

În cele din urmă, clipa trece, iar Katherine îmi atinge mâna.

— Ce este? Ce vezi?

— Văd că va regreta că a început povestea asta, spun încet. Va aduce pieirea lui şi a casei lui.

— Şi a noastră? întreabă ea cercetându-mi faţa, ca şi cum ar putea să vadă ce am văzut. A lui Anthony? A noastră, a tuturor?

— Şi a noastră de asemenea, mă tem.

În noaptea aceea, la miezul nopţii, când bezna e de nepătruns, mă ridic din pat şi iau bucata de pânză de in pe care mi-a adus-o Katherine. Văd pata de mâncare acolo unde ducele s-a şters la gură; o duc la nas şi miros. Carne, cred, deşi ducele mănâncă foarte cumpătat şi nu bea deloc. Răsucesc ţesătura, făcând din ea o mică funie, şi o leg în jurul braţului drept, atât de strâns încât mă doare. Mă culc, iar dimineaţă pielea albă a braţului meu e învineţită şi degetele mă furnică puternic. Braţul mă doare, iar când dezleg funia, îmi scapă un geamăt de durere. Arunc funia în foc, simţind slăbiciunea braţului.

— Aşa să te sleieşti! îi spun flăcării. Să-ţi piară puterea. Fie ca braţul tău drept să şovăie, fie ca braţul cu care ţii sabia să devină neputincios, fie ca mâna ta să-şi piardă strânsoarea! Inspiră o dată şi simte cum aerul ţi se opreşte în piept! Inspiră încă o dată şi simte cum te sufoci! Cazi bolnav şi istovit! Mistuie-te cum se mistuie flacăra!

Funia arde cu vâlvătaie în cămin, iar eu privesc cum o nimiceşte focul.

Fratele meu Lionel vine la mine dimineaţă devreme.

— Am primit o scrisoare de la consiliu. Lorzii ne imploră să ieşim din sanctuar şi să-l trimitem pe fiul tău Richard să-i ţină tovărăşie fratelui său, în odăile regale din Turn.

Mă întorc spre fereastră şi privesc fluviul ca şi cum mi-ar putea da sfaturi.

— Nu ştiu ce să zic... Nu! Nu vreau ca amândoi prinţii să fie în mâinile unchiului lor.

— Nu există îndoială că încoronarea va avea loc. Toţi lorzii sunt în Londra, mantiile sunt făcute, abaţia e pregătită. Ar trebui să ieşim şi să ne ocupăm locul ce ni se cuvine. Ascunşi aici dăm impresia că am fi vinovaţi de ceva.

— Ducele Richard e unul dintre fiii de York, spun muşcându-mi buza de jos. A văzut cei trei sori arzând pe cer în timp ce se îndreptau împreună spre victorie. Doar nu crezi că va lăsa să-i scape ocazia de-a conduce Anglia! Doar nu crezi că va pune toată puterea regatului în mâinile unui băiat!

— Cred că va conduce Anglia prin fiul tău, dacă nu te vei afla acolo să-l împiedici, răspunde el fără înconjur. Îl va aşeza pe tron şi-l va face marioneta lui. Va fi un nou Warwick, un nou „făcător de regi”. Nu vrea tronul pentru sine, vrea să fie regent şi lord protector. Se va declara regent şi va domni prin fiul tău.

— Edward va fi rege din clipa în care va fi încoronat. Vom vedea atunci de cine va asculta!

— Richard poate refuza să lase puterea în mâinile lui Edward până când împlineşte douăzeci şi unu de ani. Poate să stăpânească regatul, ca regent, în următorii opt ani. Trebuie să fim acolo, să fim reprezentaţi în Consiliul Coroanei, să ne apărăm interesele!

— Dacă aş putea fi sigură că fiul meu e în siguranţă...

— Dacă Richard ar fi avut de gând să-l omoare, ar fi făcut-o la Stony Stratford, când Anthony a fost prins şi nu exista nimeni să-l apere pe Edward şi niciun martor, în afară de Buckingham, spune sec Lionel. Însă n-a făcut-o, ci a îngenuncheat, i-a jurat credinţă şi l-a adus cu pompă la Londra. Noi suntem cei care am dat naştere la neîncredere, îmi pare rău, sora mea: tu eşti aceea. Nu te-am contrazis în viaţa mea, ştii bine. Dar acum greşeşti.

— O, ţie ţi-e uşor să vorbeşti! replic iritată. Eu am şapte

copii de apărat şi un regat de condus!

— Atunci condu-l! Ia-ţi în stăpânire odăile regale din Turn şi participă la încoronarea fiului tău! Aşază-te pe tronul tău şi porunceşte-i ducelui, care ţi-e doar cumnat şi tutorele fiului tău.

Cumpănesc îndelung. Poate că Lionel are dreptate şi ar trebui să mă aflu în mijlocul pregătirilor pentru încoronare, câştigând oamenii de partea noului rege, promiţându-le favoruri şi onoruri la curtea lui. Dacă ies acum împreună cu frumoşii mei copii şi iau din nou curtea în stăpânire, pot conduce Anglia prin fiul meu. Ar trebui să revendic locul ce ni se cuvine, nu să mă ascund speriată. Îmi spun: pot face asta. N-am nevoie să pornesc la război ca să-mi câştig tronul. O pot face ca regină domnitoare, ca regină iubită. Oamenii îmi stau la dispoziţie: pot să-i câştig de partea mea. Poate că ar trebui să ies din sanctuar, să ies la lumina soarelui de vară şi să-mi ocup locul.

Se aude un ciocănit uşor în uşă şi o voce de bărbat spune:

— Preot confesor pentru regina văduvă.

Deschid grilajul şi văd un călugăr dominican cu chipul ascuns de glugă.

— Mi s-a poruncit să vin şi să vă primesc spovedania.

— Intră, părinte.

Îi deschid uşa larg. Intră în tăcere; sandalele lui nu fac deloc zgomot pe pardoseala de piatră. Se înclină şi aşteaptă să se închidă uşa în urma lui, după care îmi vorbeşte încet:

— Vin la porunca episcopului Morton. Dacă vă întreabă cineva, spuneţi că am venit să vă ofer prilejul de a vă spovedi şi că mi-aţi vorbit despre păcatul amărăciunii şi al suferinţei excesive, iar eu v-am sfătuit să vă luptaţi cu disperarea. De acord?

— Da, părinte.

Îmi întinde o bucată de hârtie, zicând:
— Voi aştepta zece minute, după care voi pleca. Nu mi-e îngăduit să iau un răspuns.
Merge şi se aşază pe taburetul de lângă uşă, aşteptând să treacă timpul. Duc biletul la fereastră, unde lumina e mai bună, şi-l citesc în vreme ce fluviul plescăie dedesubtul meu. Poartă pecetea cu blazonul familiei Beaufort şi vine de la Margaret Stanley, fosta mea doamnă de companie. Deşi aparţine prin naştere Casei de Lancaster şi e mama moştenitorului acesteia, ea şi soţul ei, Thomas Stanley, ne-au fost loiali în ultimii unsprezece ani. Poate îmi va rămâne loială. Poate îmi va lua chiar partea în faţa ducelui Richard. Interesele ei sunt legate de mine. Conta pe Edward că-i va ierta fiului ei sângele de Lancaster şi-i va îngădui să se întoarcă din Bretagne, unde trăieşte în exil. Mi-a vorbit despre iubirea de mamă pentru fiul ei şi a spus că ar da orice să-l aibă din nou acasă. I-am promis că dorinţa ei se va împlini. N-are niciun motiv să-l iubească pe ducele Richard. S-ar putea foarte bine să creadă că şansele de a-şi aduce băiatul acasă sunt mai bune dacă rămâne prietenă cu mine şi-mi sprijină revenirea la putere.
Dar nu-mi scrie nimic despre vreo conspiraţie şi nici nu-mi trimite vorbe de încurajare. Scrie doar câteva rânduri:

Anne Neville nu merge la Londra pentru încoronare. N-a poruncit să i se pregătească gărzi şi nici cai pentru călătorie.
Nu i s-au luat măsuri pentru mantiile speciale pentru încoronare.
M-am gândit că aţi vrea să ştiţi. M. S.

Stau cu scrisoarea în mână. Anne e bolnăvicioasă, iar fiul ei e firav. Ar putea prefera să rămână acasă. Dar

Margaret, lady Stanley, nu şi-a dat atâta osteneală şi nu a înfruntat atâtea pericole ca să-mi spună doar asta. Vrea să ştiu că Anne Neville nu se grăbeşte să vină la Londra pentru măreaţa încoronare, fiindcă n-are de ce să se zorească. Dacă nu vine, înseamnă că aşa i-a poruncit soţul ei Richard. El ştie că nu va avea la ce să participe. Dacă Richard nu i-a poruncit nevestei lui să vină la Londra la timp pentru încoronare, cel mai important eveniment al unei noi domnii, motivul e numai unul: ştie că nu va avea loc o încoronare.

Privesc lung fluviul multă vreme şi mă gândesc ce înseamnă asta pentru mine şi pentru cei doi scumpi fii ai mei de viţă regească. Apoi merg şi îngenunchez în faţa călugărului, spunând:

— Binecuvântează-mă, părinte.

Şi simt cum îşi lasă mâna blândă pe creştetul meu.

Servitoarea care iese în fiecare zi să cumpere pâine şi carne se întoarce acasă albă la faţă şi-i spune ceva fiicei mele Elizabeth. Fata mea vine la mine.

— Milady mamă, milady mamă, pot să-ţi vorbesc?

Stau la fereastră şi privesc apa, reflectând mohorâtă, de parcă aş spera ca Melusina să se ridice din undele leneşe de vară şi să-mi dea un sfat.

— Sigur că da, scumpa mea. Ce s-a întâmplat?

Ceva din aerul ei încordat şi imperios mă avertizează că nu e de bine.

— Mamă, nu înţeleg ce se întâmplă, dar Jemma a venit de la piaţă şi a spus că se vorbeşte despre o încăierare în Consiliul Coroanei şi o arestare. O încăierare în sala consiliului! Şi sir William...

I se taie răsuflarea.

— Sir William Hastings? întreb, rostind numele celui mai iubit prieten al lui Edward, apărătorul juruit al fiului meu şi proaspătul meu aliat.

— Da, el. Mamă, în piaţă se spune că i s-a tăiat capul!

Mă prind de pervazul de piatră, fiindcă odaia se învârte cu mine.

— Nu se poate ca el… sigur a înţeles Jemma greşit.

— Spune că ducele Richard a descoperit un complot împotriva lui, a arestat doi bărbaţi importanţi şi l-a decapitat pe sir William.

— Sigur se înşală! E unul dintre cei mai importanţi oameni din Anglia, nu poate fi decapitat fără judecată!

— Aşa spune Jemma, şopteşte fata mea. Zice că l-au luat pe sus şi i-au tăiat capul pe un buştean, pe pajiştea Turnului, fără avertisment, fără judecată, fără acuzaţie.

Mi se înmoaie genunchii şi Elizabeth mă prinde în cădere. Odaia se întunecă pentru o vreme, apoi îmi văd din nou fata, cu boneta căzută pe jos, cu părul revărsat pe umeri, fiica mea cea frumoasă se uită la mine şi şopteşte:

— Milady mamă, mamă, spune ceva! Te simţi bine?

— Mă simt bine.

Am gâtul uscat şi descopăr că zac pe podea, sprijinită de braţul ei.

— Mă simt bine, scumpa mea. Dar mi s-a părut că te-am auzit spunând… mi s-a părut că ai spus… mi s-a părut că ai spus că sir William Hastings a fost decapitat.

— Aşa zice Jemma, mamă. Dar credeam că nici măcar nu-ţi place de el!

Mă ridic pe jumătate, descoperind că mă doare capul.

— Copila mea, nu mai contează dacă îmi place de el sau nu. Acest lord e cel mai important apărător al fratelui tău, singurul apărător care a luat legătura cu mine. Nu-i place de mine, însă şi-ar da viaţa ca să-l aşeze pe fratele tău pe tron şi să respecte promisiunea făcută tatălui tău. Dacă e mort, înseamnă că ne-am pierdut cel mai important aliat.

Ea clatină din cap, complet nedumerită.

— Oare a comis o greşeală foarte mare? Ceva care l-a

jignit pe lordul protector?

Se aude o bătaie uşoară în uşă şi încremenim cu toţii. O voce strigă în franceză:

— *C'est moi!*

— E o femeie, deschide uşa, îi spun fetei mele.

Preţ de o clipă am fost sigură că e călăul lui Richard, venit după noi, cu lama securii încă mânjită de sângele lui Hastings. Elizabeth dă fuga să deschidă uşa mică din poarta masivă de lemn şi târfa Elizabeth Shore se strecoară înăuntru, cu o mantie înfăşurată strâns peste rochia bogată de brocart şi cu gluga pe cap. Îmi face o reverenţă adâncă şi spune scurt, văzându-mă ghemuită pe podea:

— Aşadar, aţi aflat.

— Spune-mi că Hastings n-a murit!

Are ochii plini de lacrimi, dar vorbeşte în puţine cuvinte.

— Ba da, a murit. De aceea am venit. A fost acuzat de trădare faţă de ducele Richard.

Fiica mea se lasă în genunchi lângă mine şi-mi ia mâinile îngheţate într-ale ei.

— Ducele Richard l-a acuzat pe sir William că a uneltit să-l omoare. A spus că William a tocmit o vrăjitoare să-i facă rău. Ducele a spus că respiră anevoie, se simte bolnav şi-şi pierde puterea. A spus că braţul cu care ţine sabia îi e neputincios, şi-a dezgolit braţul în sala consiliului şi i l-a arătat lui sir William, de la încheietura mâinii până la umăr, şi a spus că negreşit poate vedea că se mistuie.

Rămân cu ochii aţintiţi la faţa ei palidă. Nu arunc nici măcar o privire spre căminul în care a ars bucata de pânză răsucită din şervetul ducelui, după ce mi-am legat-o în jurul braţului şi apoi am blestemat-o ca să-i fur suflarea şi puterea, să-i fac braţul cu care ţine sabia tot atât de slab ca al unui cocoşat.

— Cine susţine că e vrăjitoarea?

— Voi, Alteţă.

O simt pe fiica mea cum tresare.

— Şi cu mine, adaugă Elizabeth Shore.

— Noi două, lucrând împreună?

— Da, spune ea simplu. De asta am venit să vă previn. Dacă aduce dovezi că sunteţi vrăjitoare, poate să încalce sanctuarul şi să vă ia de aici împreună cu copiii?

Încuviinţez din cap. Da, poate.

Şi oricum, îmi aduc aminte de bătălia de la Tewkesbury, când propriul meu soţ a încălcat sanctuarul fără motive sau explicaţii, a târât afară din abaţie oameni răniţi şi i-a măcelărit în cimitir, după care a intrat iar şi a mai omorât câţiva pe treptele altarului. Pardoseala altarului a trebuit frecată bine ca să se ducă sângele, iar lăcaşul atât de mânjit de moarte a trebuit sfinţit din nou.

— Poate, răspund. S-au înfăptuit lucruri şi mai groaznice de-atât.

— Trebuie să plec, spune ea cu teamă. E posibil să fiu urmărită. William ar fi vrut să fac tot ce pot ca să-i feresc pe copiii voştri de primejdie, dar nu sunt în stare să fac mai mult. Ar trebui să vă spun: lordul Stanley a făcut tot ce i-a stat în puteri ca să-l salveze pe William. L-a prevenit că ducele va lua măsuri împotriva lui. A visat că vor fi sfârtecaţi de un mistreţ cu colţi însângeraţi. L-a avertizat pe William. Însă el n-a crezut că se va întâmpla atât de curând...

Lacrimile i se preling pe obraji şi glasul îi e sugrumat.

— Aşa o nedreptate! şopteşte ea. Şi i-a căzut victimă un om atât de bun! Să-l târască soldaţii afară din consiliu! Să-i taie capul fără să fie măcar un preot lângă el! Să n-aibă timp să se roage!

— A fost un om bun, încuviinţez.

— Acum, că s-a dus, aţi pierdut un protector. Sunteţi cu toţii în mare primejdie. Şi eu la fel.

Îşi trage gluga la loc pe cap şi se îndreaptă spre uşă.

— Vă doresc numai bine, Alteţă. La fel şi băieţilor lui Edward. Dacă vă voi putea, vă voi sluji, dar deocamdată nu trebuie să fiu văzută venind la voi. Nu îndrăznesc să mai vin.

— Aşteaptă! o rog. Ai spus că lordul Stanley îi rămâne loial tânărului rege Edward?

— Stanley, episcopul Morton şi arhiepiscopul Rotherham sunt întemniţaţi din porunca ducelui, bănuiţi că lucrează pentru voi şi ai voştri. Richard crede că au uneltit împotriva lui. Singurii membri ai consiliului rămaşi liberi sunt cei care ascultă de porunca ducelui.

— A înnebunit? întreb nevenindu-mi să cred. Richard a înnebunit?

Ea clatină din cap şi răspunde simplu:

— Cred că s-a hotărât să revendice tronul. Vă aduceţi aminte că regele obişnuia să spună că Richard face întotdeauna ceea ce promite? Că dacă Richard jură că va face ceva, acel lucru va fi înfăptuit – cu orice preţ?

Nu-mi place s-o aud pe femeia asta repetând cuvintele propriului meu soţ, dar încuviinţez.

— Cred că Richard s-a hotărât, cred că şi-a promis lui însuşi. Cred că a decis în sfârşit că lucrul cel mai bun pentru el şi pentru Anglia e un rege puternic, nu un băiat de doisprezece ani. Iar acum, că s-a hotărât, va face orice ca să urce pe tron. Cu orice preţ.

Crăpă puţin uşa şi priveşte pe furiş afară, apoi ridică de jos coşul de nuiele, ca să pară că ne-a adus alimente. Se uită la mine pe după uşă.

— Regele spunea mereu că Richard nu se va da în lături de la nimic odată ce încuviinţează un plan, spune ea. Dacă nu se va da în lături de la nimic de data asta, veţi fi în primejdie. Sper că puteţi face în aşa fel încât să fiţi în siguranţă, Alteţă, voi şi copiii voştri… voi şi băieţii lui

Edward. Face o mică reverenţă şi şopteşte: Dumnezeu să vă binecuvânteze de dragul lui, apoi dispare şi uşa se închide în urma ei.

Nu şovăi. E ca şi cum sunetul înfundat al securii care a retezat gâtul lui Hastings pe pajiştea Turnului ar fi o trâmbiţă ce anunţă începerea unei întreceri. Dar întrecerea asta are scopul de a-l adăposti pe fiul meu de ameninţarea unchiului său, care s-a pornit pe ucis. Nu mai am pic de îndoială că ducele Richard îmi va omorî ambii fii ca să-i rămână drumul liber spre tron. Nu dau o ceapă degerată nici pe viaţa fiului lui George, indiferent în ce casă locuieşte. L-am văzut pe Richard intrând în odaia regelui Henric, care dormea lipsit de apărare, ca să-l ucidă fiindcă dreptul lui la tron era tot atât de întemeiat ca al lui Edward. Nu mă îndoiesc câtuşi de puţin că Richard va asculta de aceeaşi logică ce i-a condus pe toţi trei fraţii în noaptea aceea. Un rege sfinţit şi uns stătea între spiţa lor şi tron, aşa că l-au omorât. Acum băiatul meu stă între Richard şi tron. Îl va ucide dacă va putea şi e posibil să nu fiu în stare să împiedic lucrul ăsta. Dar jur că nu va pune mâna pe băiatul meu cel mic, Richard.

Deşi l-am pregătit pentru momentul despărţirii, când îi spun că va trebui să plece neîntârziat, diseară chiar, e surprins că el a sosit atât de curând. Culoarea din obraji îi dispare, însă vitejia băieţească îl face să-şi ţină capul sus şi să-şi muşte buzele ca să nu plângă. Are numai nouă ani, dar a fost crescut ca un prinţ al Casei de York. A fost crescut ca să dea dovadă de curaj. Îl sărut pe creştetul bălai şi-l rog să fie băiat cuminte, să ţină minte tot ce i s-a spus să facă, iar când începe să se întunece îl conduc prin criptă, pe scări în jos, tot mai adânc în măruntaiele clădirii, în catacombele de dedesubt, unde trebuie să trecem pe lângă raclele de piatră şi pe lângă camerele funerare boltite, cu un felinar în faţa noastră şi altul în mâna lui

mică. Lumina nu pâlpâie. Băiatul meu nu tremură nici măcar atunci când trecem pe lângă mormintele pline de umbre. Păşeşte grăbit lângă mine, cu capul sus.

Drumul duce spre o poartă de fier ascunsă, dincolo de care un chei de piatră pătrunde în apele fluviului, iar lângă el se leagănă fără zgomot o barcă cu vâsle. E o luntre mică, din cele care pot fi tocmite pentru deplasarea pe fluviu, una din multe sute. Nădăjduiam să-l trimit pe o corabie de război, comandată de fratele meu Edward, cu oameni înarmaţi care au jurat să-l apere, dar Dumnezeu ştie unde se află Edward în noaptea asta, flota s-a întors împotriva noastră şi va naviga de partea ducelui Richard. N-am nicio corabie de război la dispoziţie. Va trebui să ne descurcăm cu luntrea. Băiatul meu e nevoit să plece fără altă protecţie în afară de doi slujitori credincioşi şi binecuvântarea mamei sale. La Greenwich îl aşteaptă unul dintre prietenii soţului meu, sir Edward Brampton, care l-a iubit mult, sau cel puţin aşa sper. N-am de unde să ştiu. Nu pot fi sigură de nimic.

Cei doi slujitori aşteaptă tăcuţi în barcă, ţinând-o priponită împotriva curentului cu ajutorul unei frânghii trecute printr-un inel prins în treptele de piatră; îmi împing băiatul spre ei, iar ei îl coboară în luntre şi-l aşază la pupă. Nu avem timp să ne luăm rămas-bun şi oricum n-aş avea ce să spun în afară de o rugăciune pentru siguranţa lui, care-mi rămâne în gât ca şi cum aş fi înghiţit un pumnal. Barca se desprinde de mal; ridic mâna ca să-i fac semn şi-i văd feţişoara albă sub bereta mare, privind înapoi spre mine.

Încui poarta de fier în urma mea şi pornesc înapoi pe treptele de piatră, trecând tăcută prin catacombele liniştite; ajungând în odaie, mă uit pe fereastră. Barca lui se depărtează, intrând în circulaţia de pe fluviu, cu cei doi servitori la vâsle şi cu băiatul meu la pupă. Nu există

niciun motiv să-i oprească cineva – doi muncitori şi un băiat care face comisioane. Alte zeci, sute de bărci asemenea mişună încoace şi-ncolo pe fluviu, văzându-şi de treburile lor. Deschid fereastra, dar nu-l strig. Nu-i strig să se întoarcă. Vreau doar să mă poată vedea dacă ridică privirea. Vreau să ştie că nu l-am lăsat să plece cu nepăsare, că m-am uitat după el până-n ultima, chiar ultima clipă. Vreau să mă vadă uitându-mă în urma lui în amurg şi să ştie că voi privi în urma lui toată viaţa, voi privi în urma lui până-n ceasul morţii mele, voi privi în urma lui şi dincolo de moarte, iar fluviul îi va şopti numele.

Nu ridică privirea. Face aşa cum i s-a spus. E un băiat bun, un băiat curajos. Nu uită să stea cu capul plecat şi cu bereta trasă bine pe frunte, ca să-i ascundă părul bălai. Trebuie să ţină minte să răspundă la numele de Peter şi să nu se aştepte să fie servit cu genunchiul îndoit. Trebuie să uite de alaiurile sărbătoreşti şi de procesiunea regală, de leii din Turn şi de bufonul care se dădea de-a rostogolul ca să-l facă să râdă. Trebuie să uite de mulţimile de oameni care-i rosteau numele şi-l aclamau şi de surorile lui cele frumoase, care se jucau cu el şi-l învăţau franceză şi latină şi chiar puţină germană. Trebuie să-şi uite fratele pe care-l adora şi care s-a născut să fie rege. Trebuie să fie ca o pasăre, o rândunică ce se cufundă iarna în apa râurilor şi încremeneşte, neclintită şi tăcută, ieşind de acolo abia când primăvara vine să descătuşeze apele şi să le lase să curgă. Trebuie să se cufunde în fluviu ca o rândunică mică şi scumpă, în grija strămoaşei sale Melusina. Trebuie să aibă încredere că fluviul îl va ascunde şi-l va feri de primejdii, căci eu nu-l mai pot proteja.

Privesc luntrea de la fereastră şi la început îl văd la pupă, legănându-se în ritmul înaintării sale, de fiecare dată când barcagii trag la vâsle. Apoi luntrea e luată de curent şi înaintează mai iute, iar în jur apar alte ambarcaţiuni –

barje, bărci de pescuit, corăbii de negoţ, poduri mobile, alte luntri, ba chiar şi două plute uriaşe încărcate cu buşteni – şi nu-mi mai pot vedea băiatul; a plecat pe fluviu şi trebuie să-l încredinţez Melusinei şi apei; am rămas fără el, eşuată pe malul fluviului, fără ultimul dintre fiii mei.

Fiul meu Thomas Grey pleacă în aceeaşi noapte. Se strecoară pe uşă îmbrăcat ca un valet şi porneşte pe străzile lăturalnice ale Londrei. Avem nevoie de cineva afară, de cineva care să afle veştile şi să adune oştirea noastră. Există sute de oameni care ne sunt loiali şi mii care vor lupta împotriva ducelui, dar trebuie adunaţi şi organizaţi, şi asta va fi misiunea lui Thomas. N-a mai rămas nimeni altcineva. Thomas are douăzeci şi şapte de ani. Ştiu că-l trimit în ghearele primejdiei, poate chiar la moarte.

— Mult noroc! îi spun.

El îngenunchează şi îmi pun mâna pe creştetul lui, ca să-l binecuvântez.

— Unde te vei duce?

— În cel mai sigur loc din Londra, îmi răspunde cu un zâmbet trist. Un loc care l-a iubit pe soţul tău şi care nu-l va ierta niciodată pe ducele Richard fiindcă l-a trădat. Singura afacere cinstită din Londra.

— Unde anume?

— La bordel, spune el zâmbind cu gura până la urechi.

Apoi se întoarce şi dispare în beznă.

În dimineaţa următoare, devreme, Elizabeth mi-l aduce pe micul paj. Ne-a slujit la Windsor şi a acceptat să ne slujească din nou. Îl ţine de mână, căci e o fată bună, dar băiatul miroase a grajd – locul unde doarme.

— Vei răspunde la numele de Richard, duce de York, îl instruiesc. Oamenii ţi se vor adresa spunându-ţi „stăpâne” şi „Sire”. Nu-i vei corecta. Nu vei scoate o vorbă, ci vei da doar din cap.

— Da, ,mnă, mormăie el.

— Şi-mi vei spune „milady mamă”.

— Da, ,mnă.

— Da, milady mamă.

— Da, milady mamă, repetă băiatul.

— Vei face o baie şi vei îmbrăca haine curate.

Ridică iute spre mine fetişoara înfricoşată şi protestează:

— Nu! Nu pot face baie!

Elizabeth pare înspăimântată.

— Oricine îşi va da seama pe dată!

— Vom spune că e bolnav, răspund. Vom spune că a răcit sau că-l doare gâtul. Îi vom înfăşura fălcile cu o bucată de flanelă şi-i vom lega un fular la gât. Îi vom spune să nu vorbească. Doar câteva zile. Ca să câştigăm timp.

Ea încuviinţează şi se oferă singură:

— Îi fac eu baie.

— Ia-o pe Jemma să te ajute. Şi probabil că un servitor va trebui să-l ţină în apă.

Fata mea reuşeşte să zâmbească, dar ochii îi sunt trişti.

— Mamă, chiar crezi că unchiul meu ducele i-ar face rău propriului nepot?

— Nu ştiu. Tocmai de aceea l-am trimis de lângă mine pe iubitul meu fiu de viţă regească, iar băiatul meu Thomas Grey a trebuit să plece în beznă. Nu mai ştiu ce ar putea să facă ducele.

Servitoarea Jemma cere voie să iasă în oraş duminică după-amiază, ca s-o vadă pe târfa Shore ispăşindu-şi penitenţa.

— Ce să faci? întreb.

Ea face o reverenţă, cu capul plecat, dar îşi doreşte cu atâta disperare să plece încât e gata să rişte să mă ofenseze.

— Iertare, doamnă, Alteţă, dar i s-a poruncit să umble prin oraş în cămaşă, cu o lumânare aprinsă în mână, şi toată lumea o va vedea. Trebuie să facă penitenţă pentru păcatul ei, pentru că e o târfă. Mă gândeam că, dacă săptămâna următoare vin mai devreme în fiecare zi, mă veţi lăsa...

— Elizabeth Shore?

Ea ridică ochii spre mine şi recită:

— Renumita târfă. Lordul protector i-a poruncit să facă penitenţă pentru păcatul cărnii.

— Poţi să mergi să te uiţi, spun scurt.

O privire în plus în mulţime nu va conta. Mă gândesc la această tânără femeie pe care Edward a iubit-o, pe care Hastings a iubit-o, mergând pe străzi desculţă, în jupon, cu o lumânare în mână, ferindu-i flacăra pâlpâitoare în timp ce oamenii îi strigă insulte sau o scuipă. Lui Edward nu i-ar plăcea una ca asta şi de dragul lui, dacă nu de-al ei, aş împiedica pedeapsa dacă aş putea. Dar nu pot face nimic ca s-o apăr. Ducele Richard a devenit crud şi chiar şi o femeie Inimoasă trebuie să sufere fiindcă a fost iubită.

— Singurul lucru pentru care-i pedepsită e frumuseţea ei, spune fratele meu Lionel, care a ascultat o vreme la fereastră murmurul apreciativ al mulţimii în timp ce ea înconjoară marginile oraşului. Şi pentru că Richard o bănuieşte acum că-l ascunde pe fiul tău Thomas. I-a scotocit casa, dar nu l-a găsit. Ea l-a ţinut într-un loc sigur, ascuns de oamenii lui Gloucester, iar pe urmă l-a ajutat să scape.

— Dumnezeu s-o binecuvânteze pentru asta!

Lionel zâmbeşte.

— Pe cât se pare, pedeapsa a ieşit oricum pe dos faţă de cum voia ducele Richard. Nimeni n-o vorbeşte de rău. Un om de pe podul mobil m-a strigat cât am stat la fereastră. Spunea că femeile îi strigă „Ruşine, ruşine!”, iar

bărbaţii o admiră pur şi simplu. Nu li se întâmplă în fiecare zi să vadă o femeie atât de frumoasă în cămaşă. Se spune că arată ca un înger dezbrăcat, frumos şi căzut.

— Ei bine, Dumnezeu s-o binecuvânteze oricum, fie ea înger sau târfă, conchid zâmbind.

Fratele meu, episcopul, zâmbeşte la rândul lui.

— Cred că păcatele ei au fost făptuite din iubire, nu din răutate. Şi poate că asta contează cel mai mult în vremurile grele în care trăim.

17 iunie 1483

Ruda mea, cardinalul Thomas Bourchier, şi alţi şase lorzi din Consiliul Coroanei sunt trimişi să discute cu mine; îi primesc ca o regină, împodobită cu diamantele regale prădate din tezaur, aşezată pe un jilţ măreţ drept tron. Sper că am o înfăţişare demnă şi regească; la drept vorbind, mă simt gata să omor. Aceştia sunt lorzii Consiliului Coroanei; ocupă funcţii pe care le-au primit de la soţul meu. El i-a făcut ceea ce sunt azi, iar acum îndrăznesc să vină să-mi spună ce-mi cere ducele Richard! Elizabeth stă în picioare în spatele meu şi celelalte patru fete ale mele sunt înşiruite alături. Nu e prezent niciunul dintre fiii sau fraţii mei. Lorzii nu comentează că fiul meu Thomas Grey a fugit din sanctuar şi se plimbă liber prin Londra, iar eu fireşte că nu atrag atenţia asupra absenţei sale.

Mă vestesc că l-au proclamat pe ducele Richard protectorul regatului, regent şi tutore al prinţului, şi mă asigură că se pregătesc pentru încoronarea fiului meu Edward. Vor ca fratele lui mai mic, Richard, să i se alăture în odăile regale din Turn.

— Ducele va fi lord protector numai câteva zile, numai până la încoronare, îmi explică Thomas Bourchier cu o expresie atât de sinceră zugrăvită pe chip, încât trebuie să am încredere în el.

Acest bărbat şi-a petrecut viaţa încercând să aducă pace ţării. L-a încoronat pe Edward rege, iar pe mine regină, fiindcă a crezut că vom aduce pace în ţară. Ştiu că vorbeşte din inimă.

— De îndată ce tânărul rege e încoronat, toată puterea trece în mâinile lui, iar voi sunteţi regina văduvă şi mama regelui. Întoarceţi-vă la palat, Alteţă, şi participaţi la încoronarea fiului vostru! Lumea se miră că nu vă vede şi

ambasadorilor străini li se pare ciudat. Daţi-ne voie să facem ceea ce i-am jurat cu toţii regelui pe patul de moarte: să-l aşezăm pe tron pe fiul vostru şi să lucrăm împreună, lăsând duşmănia la o parte. Lăsaţi familia regală să locuiască în apartamentele regale din Turn şi să vină cu toată fala şi frumuseţea la încoronarea fiului ei!

Preţ de câteva clipe sunt convinsă. Ba mai mult, sunt ispitită. Poate că totul se va încheia în mod fericit. Dar apoi mă gândesc la fratele meu Anthony şi la fiul meu Richard Grey, închişi în Castelul Pontefract, şi şovăi. Trebuie să-mi acord un răgaz şi să mă gândesc. Trebuie să am grijă ca ei să rămână teferi. Câtă vreme mă aflu în sanctuar, siguranţa mea şi cea a fiului meu Richard echilibrează întemniţarea lor, ca greutăţile de pe cele două talere ale unui cântar. Sunt ostatici pentru a garanta buna mea purtare, dar pe de altă parte, ducele Richard nu îndrăzneşte să se atingă de ei, de frică să nu mă înfurie. Dacă Richard vrea să scape de familia Rivers, trebuie să ne aibă pe toţi în puterea lui. Ţinându-mă departe de el, îi apăr pe aceia dintre noi pe care-i are în mână, ca şi pe aceia dintre noi care suntem liberi. Trebuie să-l păzesc pe fratele meu Anthony de duşmanii lui. Trebuie! Asta e cruciada mea – asemănătoare cu aceea la care nu l-am lăsat să participe. Trebuie să-l păzesc, ca el să poată fi ceea ce este: o lumină a lumii.

— Nu vi-l pot încredinţa pe prinţul Richard, spun cu glasul plin de regret prefăcut. În ultima vreme a fost atât de bolnav încât nu mă îndur să las pe nimeni în *afară* de mine să-l îngrijească. Încă nu s-a făcut bine, şi-a pierdut vocea şi, dacă boala ar reveni, ar putea fi mai gravă decât prima oară. Dacă vreţi ca el şi fratele lui să fie împreună, trimiteţi-l pe Edward aici, unde pot să am grijă de amândoi şi să ştiu că nu-i pândeşte primejdia. Tânjesc să-mi văd fiul cel mare cu regele Edward şi să ştiu că e în siguranţă. Vă

rog, trimiteţi-l la mine, în siguranţă! Poate fi încoronat la fel de bine de aici ca şi din Turn.

— O, doamnă! exclamă Thomas Howard, mâniindu-se ca o brută ce e. Puteţi numi vreun motiv pentru care ar fi în pericol?

Îl privesc câteva clipe. Chiar crede că are şanse să mă păcălească să-mi mărturisesc duşmănia faţă de ducele Richard?

— Toţi ceilalţi membri ai familiei mele sunt fie fugari, fie întemniţaţi, îi răspund sec. De ce să cred că eu şi fiii mei suntem în siguranţă?

— Liniştiţi-vă, intervine cardinalul, făcându-i lui Howard un semn cu capul ca să-i închidă gura. Toţi cei aflaţi în închisoare vor fi judecaţi de un tribunal alcătuit din nobili, aşa cum se cuvine, iar adevărul acuzaţiilor va fi dovedit sau respins. Lorzii au hotărât că fratelui vostru Anthony, contele Rivers, nu i se poate aduce nicio învinuire de trădare. Asta ar trebui să vă arate că suntem de bună-credinţă. Doar nu vă închipuiţi că eu, eu însumi, aş veni la voi altfel decât cu bună-credinţă?

— Ah, milord cardinal, nu mă îndoiesc de dumneata!

— Atunci aveţi încredere în mine când vă dau cuvântul, cuvântul meu personal, că băiatul vostru va fi în siguranţă cu mine. Îl voi duce la fratele lui şi nici unuia nu i se va întâmpla nimic rău. Nu aveţi încredere în ducele Richard, iar el vă bănuieşte – asta mă îndurerează, însă aveţi amândoi motivele voastre – dar vă jur că nici ducele, nici altcineva nu le va face rău băieţilor voştri şi că vor fi în siguranţă amândoi, iar Edward va fi încoronat rege.

Oftez, ca şi cum logica lui m-ar fi învins.

— Şi dacă refuz?

Cardinalul se apropie mai mult de mine şi spune cu glas foarte scăzut:

— Mă tem că el va încălca sanctuarul şi vă va scoate de

aici împreună cu toată familia voastră. Toţi lorzii cred că ar avea dreptate s-o facă. Nimeni nu vă apără dreptul de-a vă afla aici, Alteţă! Ăsta nu e un castel, ci o carapace în jurul vostru. Daţi-i voie micului prinţ Richard să iasă şi veţi fi lăsată să rămâneţi aici, dacă asta vă e dorinţa. Ţineţi-l aici şi veţi fi scoşi ca nişte lipitori dintr-un borcan de sticlă. Sau, dacă nu, borcanul poate fi spart.

Elizabeth, care s-a uitat pe fereastră, se apleacă spre mine şi-mi şopteşte:

— Milady mamă, pe fluviu sunt sute de barje ale ducelui Richard. Suntem înconjuraţi.

Preţ de câteva clipe nu văd faţa îngrijorată a cardinalului. Nu văd expresia dură a lui Thomas Howard. Nu-i văd pe cei şase bărbaţi care-l însoţesc. Îl văd pe soţul meu intrând în sanctuarul de la Tewkesbury, cu sabia scoasă din teacă, şi ştiu că din momentul acela sanctuarul n-a mai fost sigur. Edward a distrus în ziua aceea siguranţa fiului său – şi n-a ştiut-o niciodată. Dar eu o ştiu acum. Şi slavă Domnului că m-am pregătit! Duc batista la ochi.

— Iertaţi-mi slăbiciunea de femeie! Nu mă îndur să mă despart de el. Nu pot fi cruţată de durerea asta?

Cardinalul mă bate uşurel pe mână.

— Trebuie să vină cu noi. Îmi pare rău.

Mă întorc spre Elizabeth şi-i şoptesc:

— Adu-l, adu-l pe băieţelul meu!

Ea pleacă în tăcere, cu capul în jos.

— A fost bolnav, îi spun cardinalului. Trebuie ţinut învelit bine, la căldură.

— Aveţi încredere în mine, răspunde el. Nu i se va întâmpla nimic rău cât va fi în grija mea.

Elizabeth se întoarce cu pajul. E îmbrăcat cu hainele lui Richard al meu, iar un fular îi ascunde partea de jos a feţei. Când îl îmbrăţişez, miroase chiar ca băieţelul meu. Îi

sărut părul bălai. Trupul lui de băieţel e delicat în braţele mele, dar are o ţinută curajoasă, aşa cum i se cere unui prinţ. Elizabeth l-a învăţat bine.

— Du-te cu Dumnezeu, fiule! îi spun. Ne revedem la încoronarea fratelui tău, peste câteva zile.

— Da, milady mamă, răspunde el ca un papagal.

Vocea îi e doar o şoaptă, însă o aud toţi. Îl iau de mână şi-l duc spre cardinal. Acesta l-a văzut pe Richard la curte, de la distanţă, iar pajul e ascuns de bereta împodobită cu pietre preţioase şi de fularul de la gât, ridicat peste gură.

— Iată-l pe fiul meu, rostesc cu glasul tremurând de emoţie. Îl încredinţez în mâinile dumitale. Ţi-i dau cu adevărat în grijă, pe el şi pe fratele lui. Mă întorc spre băiat şi-i spun: Rămas-bun, scumpul meu fiu, Atotputernicul să te aibă în paza lui!

El ridică feţişoara spre mine, înfăşurată în fularul care îi ascunde trăsăturile, şi preţ de o clipă simt un val de emoţie reală când îi sărut obrazul cald. Da, îl trimit pe acest copil în ghearele primejdiei în locul copilului meu, dar totuşi e un copil, iar primejdia e primejdie. Cu lacrimi în ochi, pun mâna lui mică în palma mare şi caldă a cardinalului Bourchier şi-i cer acestuia, peste căpşorul dintre noi:

— Milord, te rog, ai grijă de băiatul acesta, de băiatul meu! Fereşte-l de primejdii.

Aşteptăm în timp ce ei iau copilul şi ies unul câte unul din încăpere. Mirosul lor stăruie – miros de aer liber, de sudoare de cal, de carne gătită, o adiere proaspătă peste iarba cosită.

Elizabeth se întoarce spre mine, palidă la faţă, observând:

— L-ai trimis pe paj fiindcă crezi că băiatul nostru n-ar fi în siguranţă dacă ar merge în Turn.

— Da.

— Aşadar, crezi că Edward al nostru nu e în siguranţă în Turn.

— Nu ştiu. Da, de asta mă tem!

Se întoarce brusc spre fereastră şi preţ de o clipă îmi aduce aminte de mama mea, bunica ei. Are aceeaşi hotărâre – o văd cum chibzuieşte intens care ar fi cea mai bună cale de urmat. Şi-mi spun, pentru prima oară, că Elizabeth se transformă într-o femeie de temut. Nu mai e fetiţă.

— Cred că ar trebui să-i trimiţi vorbă unchiului şi să-i ceri să încheiaţi o înţelegere, spune ea. Ai putea fi de acord să-i dăm tronul, iar el – să-l numească pe Edward moştenitorul lui.

Clatin din cap.

— Ai putea! stăruie ea. E unchiul lui Edward, un om onorabil. Sigur îşi doreşte o soluţie la fel de mult cum ne-o dorim şi noi.

— Nu renunţ la tronul lui Edward! spun scurt. Dacă ducele Richard îl vrea, va trebui să-l ia şi să se acopere de ruşine.

— Şi dacă face asta? Ce se întâmplă atunci cu Edward? Ce se întâmplă cu surorile mele? Ce se întâmplă cu mine?

— Nu ştiu, răspund precaută. S-ar putea să trebuiască să luptăm, s-ar putea să trebuiască să protestăm. Dar nu renunţăm. Nu capitulăm.

— Şi băieţelul acela, continuă ea făcând semn spre uşa pe care a ieşit pajul, legat la fălci ca să nu vorbească. L-am luat de lângă tatăl lui, l-am îmbăiat, l-am îmbrăcat şi i-am spus să tacă, iar apoi l-am trimis la moarte? Aşa purtăm războiul ăsta, folosind un copil drept scut? Trimiţând un băieţel la moarte?

Duminică, 25 iunie 1483: ziua încoronării

— Ce? mârâi spre cerul tăcut al zorilor, ca o pisică furioasă ai cărei pisoi au fost luaţi ca să fie înecaţi. Fără barje regale? Fără salve de tun din Turn? Fără vin revărsat din fântânile arteziene ale oraşului? Fără răpăit de tobe, fără cântecele ghildelor cântate tare de ucenici? Fără muzică? Fără strigăte? Fără ovaţii pe traseul procesiunii? Deschid larg fereastra ce dă spre fluviu şi văd obişnuitele barje, luntri şi bărci cu vâsle şi le spun mamei şi Melusinei: E limpede, nu-l încoronează astăzi. Va muri oare în loc să urce pe tron?

Mă gândesc la băiatul meu ca şi cum i-aş picta portretul. Mă gândesc la linia dreaptă a nasului său, cu vârful încă rotunjit, ca la bebeluşi, la rotunjimea dolofană a obrajilor săi şi la nevinovăţia senină care i se citeşte în ochi. Mă gândesc la curbura capului său, care mi se potrivea în palmă când îl atingeam, şi la linia dreaptă şi pură a cefei sale când studia, aplecat asupra cărţilor. Era un băiat curajos, un băiat pe care unchiul său Anthony l-a învăţat să salte în şa şi să călărească în turnir. Anthony a jurat că va deveni neînfricat învăţând să înfrunte frica. Şi era un băiat care îşi iubea ţara. Îi plăcea Castelul Ludlow, căci putea să cutreiere dealurile călare şi să vadă cum se înalţă sus deasupra culmilor şoimii pelerini şi putea să înoate în apa rece a fluviului. Anthony spunea că are simţul frumuseţii naturii: lucru rar la cei mici. Era un băiat cu un viitor strălucit. S-a născut în vreme de război ca să fie un copil al păcii. Nu mă îndoiesc că ar fi fost un mare rege Plantagenet, iar tatăl lui şi cu mine am fi fost mândri de el.

Vorbesc despre el ca şi cum ar fi mort, căci nu mă îndoiesc deloc că, din moment ce nu e încoronat azi, va fi ucis în taină, aşa cum William Hastings a fost luat pe sus şi

decapitat pe pajiştea Turnului pe un butuc, călăul ştergându-şi la repezeală mâinile după micul dejun. Dumnezeule, când mă gândesc la ceafa băiatului meu şi la securea călăului, mi se face un rău de-mi vine să mor şi eu!

Nu rămân la fereastră, să privesc fluviul care curge întruna nepăsător, de parcă pe băiatul meu nu l-ar pândi o primejdie de moarte. Mă îmbrac, îmi prind părul în ace şi apoi umblu prin sanctuarul nostru ca o leoaică din Turn. Mă alin cu planuri: nu suntem lipsiţi de prieteni, nu sunt lipsită de speranţă. Fiul meu Thomas Grey, ştiu bine, e ocupat să se întâlnească în taină, în locuri ascunse, cu cei care pot fi convinşi să se ridice la arme pentru noi şi trebuie să existe în ţară, ba chiar şi-n Londra, mulţi oameni care încep să aibă îndoieli în legătură cu ceea ce înţelege ducele Richard prin protectorat. Margareta Stanley lucrează clar pentru noi: soţul ei, lordul Thomas Stanley, l-a prevenit pe Hastings. Cumnata mea, ducesa Margaret de York, lucrează pentru noi în Burgundia. Chiar şi pe francezi ar trebui să-i intereseze pericolul în care mă aflu, măcar ca să-i dea de furcă lui Richard. În Flandra există o casă sigură, în care o familie bine plătită întâmpină un băieţel şi-l învaţă să dispară în norodul din Tournai. Da, poate că ducele e în avantaj acum, dar există mulţi care-l vor urî, aşa cum ne-au urât pe noi, cei din familia Rivers, şi mult mai mulţi se vor gândi cu afecţiune la mine acum, că sunt în primejdie. Cel mai important e că vor exista oameni care vor vrea să-l vadă pe tron pe fiul lui Edward, nu pe fratele lui.

Aud nişte paşi grăbiţi şi mă întorc ca să înfrunt noul pericol. Fiica mea Cecily vine în fugă prin criptă şi deschide larg uşa odăii mele. E albă de spaimă.

— E ceva la uşă! îmi spune. Ceva îngrozitor, la uşă.

— Ce e la uşă?

Fireşte, mă gândesc imediat că e călăul.

— Ceva ca un bărbat înalt, dar care arată ca Moartea!

Îmi pun în grabă un văl pe cap şi deschid grilajul. Însăşi Moartea pare să mă aştepte. Poartă o mantie lungă şi neagră, o pălărie înaltă pe cap şi, pe post de nas, un tub lung şi alb, care-i ascunde toată faţa. E un doctor, iar conul lung al măştii pentru nas e plin cu ierburi de leac care să-l apere de miasmele ciumei. Întoarce spre mine ochii scânteietori şi îngustaţi, iar eu simt că mă trece un fior.

— N-avem pe nimeni bolnav de ciumă aici, îi spun.

— Sunt doctorul Lewis din Caierleon, doctorul lui lady Margaret Beaufort, mă lămureşte el cu o voce care sună ciudat din cauza conului. Ea mi-a spus că suferiţi de boli femeieşti şi că v-ar prinde bine să vă vadă un medic.

Deschid uşa şi zic:

— Intră, nu mă simt bine.

Dar de îndată ce uşa se închide între mine şi lumea de afară, îl iau la întrebări.

— Sunt cât se poate de sănătoasă. De ce ai venit aici?

— Lady Beaufort – ar trebui să spun lady Stanley – e şi ea sănătoasă, Domnul fie lăudat. Dar a vrut să găsească o cale de-a vă vorbi, iar eu îi sunt rudă prin alianţă şi vă sunt loial, Alteţă.

Încuviinţez.

— Scoate-ţi masca!

El îşi scoate conul de pe faţă şi gluga de pe cap. E un bărbat mărunt şi oacheş, cu un chip zâmbitor, care inspiră încredere. Se înclină adânc.

— Vrea să afle dacă aţi alcătuit un plan pentru a-i salva din Turn pe cei doi prinţi. Vrea să ştiţi că atât ea, cât şi soţul ei, lordul Stanley, sunt la porunca voastră şi mai vrea să ştiţi că ducele de Buckingham e plin de îndoieli cu privire la ambiţia ducelui Richard şi unde îl va duce ea. Crede că tânărul duce e gata să trădeze.

— Buckingham a făcut tot ce-a putut ca să-l pună pe duce acolo unde e acum. De ce să se răzgândească tocmai azi, în ziua victoriei lor?

— Lady Margaret e încredinţată că ducele de Buckingham ar putea fi convins, spune el aplecându-se ca să-mi vorbească la ureche şi că începe să se îndoiască de conducătorul lui. E încredinţată că va fi interesat de alte recompense, mai mari decât cele pe care i le poate oferi ducele Richard, căci e un bărbat tânăr, nici n-a împlinit treizeci de ani, şi uşor de influenţat. Se teme că ducele plănuieşte să urce el însuşi pe tron; se teme pentru siguranţa fiilor voştri. Sunteţi cumnata lui, aşa că băieţii sunt şi nepoţii lui. Îl preocupă viitorul prinţilor, rudele sale. Lady Margaret mi-a cerut să vă spun că e încredinţată că servitorii din Turn pot fi mituiţi şi vrea să ştie cum vă poate sluji în planurile pe care le aveţi de a-i elibera pe prinţii Edward şi Richard.

— Nu e Richard... dau să spun, când Elizabeth apare ca o fantomă pe uşa dinspre râu şi urcă treptele, cu poalele rochiei grele de apă. Elizabeth! Ce Dumnezeu faci?

Chipul ei e straniu şi palid.

— Am stat pe malul fluviului. La început era atât de calm şi de frumos în dimineaţa asta, dar pe urmă a devenit tot mai aglomerat. M-am întrebat de ce e atât de aglomerat fluviul. Era aproape ca şi cum voia să-mi spună chiar el.

Se întoarce şi-l cântăreşte din ochi pe doctor.

— El cine e?

— Trimisul lui lady Margaret Stanley.

Mă uit la rochia ei udă, pe care o târăşte după ea ca pe o coadă.

— Cum te-ai udat aşa?

— Din cauza barjelor care au trecut, răspunde ea cu o expresie ostilă pe faţa palidă. Toate barjele care au

coborât pe fluviu până la Castelul Baynard, unde ducele Richard ţine o mare adunare a curţii. Valurile făcute de trecerea lor erau atât de mari încât au inundat treptele. Ce se întâmplă azi acolo? Jumătate din Londra se află pe barje, în drum spre reşedinţa ducelui, deşi ar trebui să fie ziua încoronării fratelui meu!

Doctorul Lewis are un aer stingherit. Rosteşte cu şovăială:

— Tocmai urma să-i spun reginei, mamei voastre.

— Fluviul însuşi e martor, răspunde nepoliticos fiica mea. Mi-a udat picioarele ca pentru a-mi da de veste. Oricine poate să ghicească.

— Ce să ghicească? îi întreb pe amândoi.

— Parlamentul s-a întrunit şi a declarat că ducele Richard e regele de drept, spune el încet, însă vorbele lui răsună în sala cu bolţi de piatră ca şi cum ar striga o proclamaţie. Membrii Parlamentului au hotărât că cununia voastră cu regele a avut loc fără cunoştinţa lorzilor îndreptăţiţi şi a fost obţinută de voi şi de mama voastră prin vrăjitorie. Şi că regele era deja căsătorit cu altă lady.

— Aşa că eşti o târfă de ani de zile, iar noi suntem bastarzi, încheie Elizabeth cu răceală. Suntem înfrânţi şi acoperiţi de ruşine. S-a sfârşit, s-a sfârşit totul. Acum putem să-i luăm pe Edward şi pe Richard şi să plecăm?

— Ce tot spui acolo? o întreb.

Fiica aceasta a mea, cu rochia ei ca o coadă udă, ca o sirenă ieşită din fluviu, mă nedumereşte tot atât de tare ca vestea că Richard a revendicat tronul şi că suntem înlăturaţi.

— Ce tot spui acolo? La ce te gândeai cât ai stat pe malul fluviului? Elizabeth, te porţi atât de ciudat azi! Ce te face să te porţi aşa?

— Faptul că cred că suntem blestemaţi! îmi trânteşte ea în faţă. Cred că suntem blestemaţi. Fluviul mi-a şoptit un

blestem şi vă învinuiesc, pe tine şi pe tatăl meu, pentru că ne-aţi adus pe lume şi ne-aţi pus aici, în ghearele ambiţiei, însă nu v-aţi păstrat destul de bine puterea ca să faceţi lucrurile aşa cum trebuie pentru noi!

Îi prind strâns mâinile reci şi o ţin de parcă aş vrea s-o împiedic să plece înot.

— Nu eşti blestemată, fiica mea! Eşti cea mai aleasă şi mai preţioasă dintre toţi copiii mei, cea mai frumoasă, cea mai iubită! Ştii bine. Ce blestem s-ar putea lipi de tine?

Privirea pe care o întoarce spre mine e întunecată de groază, de parcă şi-ar fi văzut propria moarte.

— Nu vei renunţa niciodată, nu ne vei lăsa în pace niciodată! Ambiţia ta va pricinui moartea fraţilor mei, iar după moartea lor mă vei pune pe mine pe tron! Preferi să ai tronul decât pe fiii tăi, iar când vor fi morţi amândoi, mă vei aşeza pe tronul fratelui meu răposat. Iubeşti coroana mai mult decât îţi iubeşti copiii!

Clatin din cap pentru a nega puterea vorbelor ei. Asta e fetiţa mea, copila mea cea supusă şi simplă, preferata mea, Elizabeth a mea! E carne din carnea mea. N-a avut niciodată o idee pe care să nu i-o fi insuflat eu.

— N-ai de unde să ştii aşa ceva. Nu e adevărat! N-ai de unde să ştii. Fluviul nu-ţi poate spune aşa ceva, tu nu-l poţi auzi şi nu-i adevărat!

— Voi ocupa tronul propriilor mei fraţi, continuă ea de parcă nu m-ar auzi. Iar tu te vei bucura, fiindcă ambiţia e blestemul tău, aşa spune fluviul!

Îi arunc o privire doctorului, întrebându-mă dacă fata mea are febră.

— Elizabeth, fluviul nu-ţi poate vorbi!

— Sigur că-mi vorbeşte şi sigur că-l aud! exclamă ea pierzându-şi răbdarea.

— Nu există niciun blestem...

Se răsuceşte pe călcâie, străbate cu paşi mari

încăperea, rochia ei lăsând în urmă o dâră umedă, şi deschide larg fereastra. Doctorul Lewis şi cu mine o urmăm, temându-ne preţ de o clipă că şi-a pierdut minţile şi vrea să sară; însă mă opreşte pe dată un plânset ascuţit şi dulce venind dinspre fluviu, un sunet de dor, un sunet de jale, o notă atât de îndurerată încât îmi acopăr urechile cu palmele ca să nu-l aud şi mă uit la doctor, cerându-i din priviri o explicaţie. El clatină din cap, complet uluit, căci aude doar zarva veselă a barjelor ce alunecă în josul fluviului, îndreptându-se spre încoronarea regelui, cu trâmbiţele răsunând şi tobele bubuind. Dar vede lacrimile din ochii lui Elizabeth şi mă vede cum mă retrag de lângă fereastra deschisă, acoperindu-mi urechile ca să nu aud sunetele obsedante.

— Asta nu-i pentru tine, spun înecată de durere. Ah, Elizabeth, iubirea mea, nu e pentru tine! E cântecul Melusinei: cântecul pe care-l auzim ca prevestire a unei morţi în casa noastră. Nu e un cântec de avertisment pentru tine. E pentru fiul meu Richard Grey. Îl aud. E pentru fiul meu şi pentru fratele meu Anthony, fratele meu Anthony, pe care am jurat că-l voi feri de primejdii!

Doctorul e palid de frică.

— N-aud nimic, spune el. Doar zarva oamenilor care îl aclamă pe noul rege.

Elizabeth vine lângă mine, iar ochii ei cenuşii sunt la fel de întunecaţi ca o furtună pe mare.

— Fratele tău? Ce vrei să spui?

— Fratele şi fiul meu sunt morţi, din porunca lui Richard, ducele de Gloucester, aşa cum fratele meu John şi tatăl meu au murit la porunca lui George, ducele de Clarence, prezic. Fiii Casei de York sunt fiare criminale, iar Richard nu e cu nimic mai bun decât George. I-au răpit pe bărbaţii cei mai buni din familia mea şi mi-au frânt inima. Aud. Aud asta. De asta cântă fluviul. Cântă o jelanie pentru fiul şi

pentru fratele meu.

Ea se apropie. A redevenit fata mea cea duioasă, furia sălbatică i-a dispărut. Pune mâna pe umărul meu.

— Mamă...

— Crezi că se va opri aici? izbucnesc înnebunită. Îl are pe băiatul meu, fiul meu de viţă regească! Dacă îndrăzneşte să mi-l ia pe Anthony, dacă are inima să mi-l ia pe Richard Grey, crezi că se va abţine să mi-l ia şi pe Edward? Astăzi mi-a răpit un frate şi un fiu. Nu-l voi ierta niciodată! Nu voi uita niciodată! Pentru mine e un om mort. Îl voi vedea cum se ofileşte, voi vedea cum braţul cu sabia îi devine neputincios, îl voi vedea întorcându-se şi căutându-şi în jur prietenii, ca un copil pierdut pe câmpul de luptă, îi voi vedea căderea!

— Mamă, linişteşte-te, îmi şopteşte ea. Linişteşte-te şi ascultă fluviul.

E singurul cuvânt care mă poate potoli. Alerg dintr-un capăt în celălalt al odăii şi deschid toate ferestrele, iar aerul cald al verii pătrunde în întunecimea rece a criptei. Apa plescăie scăzută pe lângă mal. Se simte duhoarea refluxului şi a mâlului, dar fluviul curge mai departe, ca pentru a-mi aduce aminte că viaţa merge înainte, ca pentru a-mi spune că Anthony s-a dus, că băiatul meu Richard Grey s-a dus şi că fiul meu, micul meu prinţ Richard, a pornit în josul apei într-o barcă mică, mergând în străini – dar chiar şi aşa, tot e posibil să mai curgem odată cu putere.

De pe unele din barjele care trec se aude muzică – nobilii se veselesc cu prilejul ascensiunii ducelui Richard. Nu înţeleg cum de nu pot să audă cântecul fluviului, cum de nu ştiu că în lumea asta s-a stins o lumină odată cu moartea fratelui meu Anthony şi a băiatului meu... băiatul meu.

— Unchiul Anthony n-ar vrea să jeleşti, spune Elizabeth

încet. Te-a iubit atât de mult! Sigur n-ar vrea să jeleşti.

Îmi pun mâna peste a ei.

— Nu, ar vrea să trăiesc şi să vă scot cu bine pe voi, copiii, din această primejdie de moarte. Deocamdată vom rămâne ascunşi în sanctuar, dar jur că vom ieşi şi ne vom ocupa din nou locul ce ni se cuvine. Poţi să numeşti asta „blestemul ambiţiei” dacă vrei, însă fără ea n-aş lupta. Şi voi lupta! Mă vei vedea luptând şi mă vei vedea învingând. Dacă va trebui să pornim pe mare spre Flandra, o vom face. Dacă va trebui să muşcăm precum câinii încolţiţi, o vom face. Dacă va trebui să ne ascundem ca nişte ţărani în Tournai şi să trăim cu ţipari din fluviul Scheldt, o vom face. Dar Richard nu ne va distruge! Niciun om din lume nu ne poate distruge. Ne vom ridica. Suntem copiii zeiţei Melusina: s-ar putea să trebuiască să ne retragem, dar e sigur că vom curge din nou! Şi Richard va învăţa asta. Acum ne-a prins într-un punct foarte scăzut şi uscat, însă, Dumnezeu mi-e martor, ne va vedea ieşindu-ne din albie!

Vorbesc cu mult curaj, însă când tac mă învăluie durerea pentru fiul meu Grey şi pentru fratele meu, iubitul meu frate Anthony. Mă gândesc la Richard Grey ca la băieţelul care a fost, aşezat sus pe calul regelui, ţinându-mă de mână la marginea drumului în timp ce aşteptam să treacă Edward. A fost băiatul meu, băiatul meu frumos; tatăl lui a murit în lupta împotriva unui frate de York, iar acum el a murit la porunca altuia. Mi-o amintesc pe mama jelindu-şi fiul şi spunând că, atunci când reuşeşti să creşti un copil dincolo de pruncie, crezi că eşti în siguranţă. Dar femeia nu e în siguranţă. Nu în lumea asta. Nu în lumea asta în care fraţii se luptă între ei şi nimeni nu poate să-şi lase sabia deoparte măcar o clipă sau să se încreadă în lege. Mă gândesc la băiatul meu, prunc în leagăn, apoi pe la doi ani, când a învăţat să meargă ţinându-se de degetele mele, măsurând în sus şi-n jos galeria de la

Grafton până începea să mă doară spatele de atâta stat aplecată, şi apoi mă gândesc la el ca la tânărul care a fost, pe cale să devină un bărbat bun.

Iar Anthony, fratele meu, mi-a fost cel mai iubit şi cel mai de încredere prieten şi sfătuitor încă din copilărie.

Edward avea dreptate să spună că e cel mai mare poet şi cel mai ales cavaler de la curte. Anthony, care a vrut să meargă în pelerinaj la Ierusalim şi care ar fi mers dacă nu l-aş fi oprit eu. Richard a luat cina cu amândoi la Stony Stratford, unde s-au întâlnit în drum spre Londra, şi au discutat prieteneşte despre Anglia pe care o vom construi împreună, familia Rivers şi neamul Plantagenet, şi despre moştenitorul nostru comun, băiatul meu, pe care îl vom aşeza pe tron. Anthony nu era prost, dar avea încredere în Richard – şi de ce nu? Doar erau rude. Luptaseră umăr la umăr în bătălie, ca fraţi de arme. Plecaseră în exil împreună şi se întorseseră în Anglia triumfători. Erau amândoi unchii şi tutorii preţiosului meu fiu.

Dimineaţă, când a coborât la parterul hanului ca să ia micul dejun, Anthony a descoperit că uşile fuseseră zăvorâte cu drugi, iar oamenilor lui li se poruncise să plece. I-a găsit pe Richard şi pe Henry Stafford, ducele de Buckingham, înarmaţi pentru luptă, iar pe oamenii lor aşteptând cu chipurile împietrite în curte. Şi l-au arestat împreună cu băiatul meu Richard Grey şi cu sirthomas Vaughan, acuzându-i de trădare, deşi toţi trei erau slujitori credincioşi ai fiului meu, noul rege.

În temniţă, aşteptându-şi moartea în dimineaţa următoare, Anthony ascultă câteva clipe la fereastră, în caz că ar exista într-adevăr cântecul dulce şi puternic al Melusinei, aşteptându-se să nu desluşească nimic, şi zâmbeşte când aude un dangăt ca de clopot. Scutură din cap ca să şi-l alunge din urechi, dar sunetul stăruie – o voce nepământeană care îl face să chicotească

necuviincios. N-a crezut niciodată în legenda zeiţei pe jumătate peşte şi pe jumătate femeie, strămoaşa familiei lui; dar acum descoperă că îl alină să o audă cântând pentru moartea sa. Rămâne la fereastră şi-şi sprijină fruntea de piatra rece. Faptul că îi aude glasul înalt şi clar în jurul fortificaţiilor Castelului Pontefract dovedeşte în sfârşit că darurile mamei lui, darurile surorii lui şi darurile fiicei ei sunt reale – aşa cum au susţinut ele şi aşa cum el însuşi a crezut doar pe jumătate. Îşi doreşte să-i poată spune surorii sale că acum ştie. Ea şi copiii ar putea să aibă nevoie de aceste daruri. Ele ar putea fi de ajuns ca să-i salveze. Poate chiar să salveze întreaga familie care şi-a luat numele de Rivers pentru a o cinsti pe zeiţa apei care a întemeiat-o. Poate chiar să-i salveze pe cei doi băieţi Plantagenet. Dacă Melusina poate cânta pentru el, un necredincios, poate că va putea să-i călăuzească pe cei care-i ascultă avertismentele. Zâmbeşte, căci cântecul înalt şi clar îi dă speranţa că Melusina va veghea asupra surorii lui şi a băieţilor ei, mai ales asupra băiatului care s-a aflat în grija sa, băiatul pe care îl iubeşte: Edward, noul rege al Angliei. Zâmbeşte, căci vocea ei e vocea mamei lui.

Îşi petrece noaptea nu rugându-se, nici jelind, ci scriind, în ultimele sale ceasuri nu e aventurier, nici cavaler, nici măcar frate sau unchi, ci poet. Îmi sunt aduse scrierile lui şi văd că la sfârşit, chiar în clipele când înfrunta propria moarte şi moartea tuturor speranţelor sale, ştia că totul e deşertăciune. Ambiţia, puterea, chiar şi tronul pentru care toată familia noastră a plătit un preţ atât de mare – la sfârşit ştia că toate sunt neînsemnate. Şi ştiind aceste lucruri, nu a murit cuprins de cinism, ci zâmbind nebuniei omului, propriei lui nebunii.

Scrie:

Tot cugetând
Mai mult jelind,
De nestatornicie îmi aduc aminte
Căci astă lume-i
Tare schimbătoare
Şi mă întreb atunci:
*Eu ce pot crede***?**
Cu scârbire,
Spre a mea mâhnire,
Şi fără să nădăjduiesc
La vreo-ndreptare;
Iată, în transa-mi arzătoare
Acum, când vine ceasul,
Acesta îmi e dansul:
Moartea mi-o doresc.
Îmi pare-ntr-adevăr
Că sunt dator din toate puterile
Să fiu mulţumit
Văzând desluşit
C-a norocului roată
Se-ntoarce deodată,
Stând împotrivă
Dorinţelor mele.[4]

Acesta e ultimul lucru pe care îl face în zori, apoi e scos şi decapitat din ordinul lui Richard, ducele de Gloucester, noul lord protector al Angliei, care răspunde acum de siguranţa mea, de siguranţa tuturor copiilor mei şi mai ales de siguranţa şi viitorul fiului meu, prinţul Edward,

---

4 **În original:** *Somewhat musing* **/** *And more mourning, / În remembering / Th unsteadfast ness; / This world being / Of such wheeling, / Me, contrarying: / What may I guess? / With displeasure / To my grievance, / And no surance / Of remedy; / Lo, in this trance, / Now in substance, / Such is my dance / Willing to die / Methinks truly, / Bounden am I, / And that greatly, / To be content; / Seeing plainly / Fortune doth wry / All contrary / From mine intent* **(n.t.).**

regele de drept al Angliei.

Citesc poemul lui Anthony mai târziu şi cred că-mi plac mai ales versurile „C-a norocului roată / Se-ntoarce deodată/ Stând împotrivă / Dorinţelor mele”. În acest anotimp, norocul ne-a fost potrivnic nouă, celor din familia Rivers: aici a avut dreptate.

Şi va trebui să găsesc o cale de a trăi fără el.

Ceva s-a schimbat între mine şi fiica mea Elizabeth. Fata mea, copila mea, prima mea născută, s-a maturizat dintr-odată, s-a maturizat şi s-a îndepărtat. Copila care credea că le ştiu pe toate, că stăpânesc totul, e acum o tânără femeie care şi-a pierdut tatăl şi se îndoieşte de mama ei. Mă învinovăţeşte pentru moartea unchiului ei Anthony. Mă acuză – dar fără să spună o vorbă – că n-am reuşit să-l salvez pe fratele ei Edward şi că l-am trimis pe frăţiorul ei Richard, lipsit de protecţie, în tăcerea cenuşie a fluviului în amurg.

Se îndoieşte că am pregătit o ascunzătoare sigură pentru Richard şi că planul nostru cu pajul înlocuitor va funcţiona. Ştie că, dacă am trimis un fals prinţ să-i ţină tovărăşie lui Edward, asta e pentru că nu cred că am puterea de a-l aduce pe băiatul meu acasă teafăr. Nu trage nădejde că revolta pe care o organizează fiul meu Thomas Grey va reuşi. Se teme că nu vom fi salvate niciodată.

Din dimineaţa când am auzit cântecul fluviului, iar apoi, după-amiază, ni s-a adus vestea morţii lui Anthony şi a lui Richard Grey, nu mai are pic de încredere în judecata mea. Nu şi-a repetat convingerea că suntem blestemaţi, dar în întunecimea privirii şi-n paloarea feţei sale există ceva care-mi spune că e ca stăpânită de un lucru malefic. Dumnezeu mi-e martor că n-am blestemat-o şi nu cunosc pe nimeni care să-i facă una ca asta unei asemenea fete de aur şi argint, însă e adevărat: arată ca şi cum cineva ar

fi pus asupra ei o amprentă întunecată şi ar fi însemnat-o pentru un destin greu.

Doctorul Lewis vine din nou, aşa că îl rog să se uite la ea şi să-mi spună dacă e sănătoasă. Nu mai mănâncă aproape nimic şi e palidă.

— Are nevoie de libertate, mă înştiinţează el simplu. Vă spun ca medic ceea ce nădăjduiesc să văd înfăptuindu-se curând, ca aliat al vostru. Toţi copiii voştri şi voi înşivă, Alteţă, trebuie să ieşiţi de-aici. Aveţi nevoie să respiraţi aer curat, să vă bucuraţi de vară. Ea e o fată delicată – are nevoie de mişcare şi de lumina soarelui. Are nevoie de tovărăşie. E o femeie tânără – ar trebui să danseze şi să fie curtată. Are nevoie să-şi facă planuri de viitor, să viseze la logodnă, nu să stea închisă aici, temându-se de moarte.

— Am primit o invitaţie de la rege.

Îmi impun să rostesc titlul, ca şi cum Richard l-ar putea merita vreodată, ca şi cum coroana de pe capul lui şi mirul de pe piept l-ar putea face să fie altceva decât trădătorul şi renegatul care este.

— Regele doreşte să le duc pe fete la casa mea de la ţară vara asta. Mă asigură că prinţii vor fi eliberaţi şi-mi vor fi aduşi acolo.

— Şi veţi merge?

Îmi aşteaptă nerăbdător răspunsul. Se apleacă înainte ca să audă mai bine.

— Mai întâi trebuie să-mi fie eliberaţi băieţii. N-am nicio garanţie a siguranţei mele sau a fetelor decât dacă-mi sunt înapoiaţi băieţii, aşa cum a promis.

— Aveţi grijă, Alteţă, aveţi grijă! Lady Margaret se teme că vrea să vă înşele, murmură el. Spune că ducele de Buckingham se teme că va pune ca băieţii voştri să fie... (Şovăie, de parcă n-ar putea îndura să rostească cuvântul.) Jertfiţi. Spune că ducele de Buckingham e atât de îngrozit de acest lucru, încât îi va salva pe băieţi pentru

voi, vă va reda fiii, dacă-i garantaţi siguranţa şi prosperitatea când vă întoarceţi la putere. Dacă-i promiteţi prietenia voastră, prietenia voastră nepieritoare când veţi redobândi ceea ce vi se cuvine. Lady Margaret spune că-l va convinge să încheie o alianţă cu voi şi cu ai voştri. Cele trei familii – Stafford, Rivers şi Casa de Lancaster – împotriva falsului rege.

Încuviinţez. Mă aşteptam la asta.

— El ce vrea? întreb fără înconjur.

— Ca fiica lui, atunci când se va naşte, să se mărite cu fiul vostru, tânărul rege Edward. Iar el să fie numit regent şi lord protector până când tânărul rege devine major. Să stăpânească nordul regatului aşa cum l-a stăpânit ducele Richard. Dacă îl faceţi mare duce, aşa cum l-a făcut soţul vostru pe ducele Richard, îşi va trăda prietenul şi vă va salva fiii.

— Iar ea ce vrea?

Întreb de parcă n-aş putea ghici, de parcă n-aş şti că şi-a petrecut fiecare zi din ultimii doisprezece ani, de la trimiterea fiului ei în exil, încercând să-l readucă teafăr în Anglia. E singurul copil pe care l-a zămislit, singurul moştenitor al averii familiei şi al titlului răposatului ei soţ. Tot ce înfăptuieşte ea în viaţă nu va însemna nimic dacă nu-şi poate aduce fiul înapoi în Anglia, ca să moştenească.

— O înţelegere: vrea ca fiul ei să-şi preia titlul şi să-i moştenească pământurile şi ca Jasper, cumnatul ei, să fie repus în posesia pământurilor lui din Ţara Galilor. Vrea ca amândoi să fie liberi să se întoarcă în Anglia şi vrea să-l logodească pe fiul ei, Henry Tudor, cu fiica voastră Elizabeth şi ca el să fie numit moştenitor după băieţii voştri, spune doctorul dintr-o suflare.

Nu stau nici măcar o clipă să mă gândesc. Aşteptam doar condiţiile, iar ele sunt exact cele pe care mi le-am închipuit. Nu prin clarviziune, ci prin întrebarea de bun-

simţ: ce aş cere dacă m-aş afla pe poziţia puternică a lui lady Margaret – căsătorită cu al treilea om ca importanţă din Anglia, în alianţă cu al doilea şi plănuind să-l trădeze pe primul.

— Sunt de acord. Spune-le ducelui de Buckingham şi lui lady Margaret că sunt de acord. Şi înştiinţează-i ce preţ cer: trebuie să-mi fie redaţi fiii fără întârziere.

A doua zi dimineaţă, fratele meu Lionel vine la mine zâmbitor.

— Vrea cineva să te vadă la poarta de pe apă. Un pescar. Salută-l cu glas scăzut, sora mea. Aminteşte-ţi că discreţia e cel mai mare dar al femeii.

Încuviinţez din cap şi mă grăbesc spre uşă. Lionel mă prinde de braţ, mai mult frăţeşte decât ca un episcop.

— Să nu ţipi ca o fată! spune el sec, apoi îmi dă drumul.

Mă strecor pe uşă şi cobor treptele de piatră ce duc la coridorul de piatră. E întunecos, luminat doar de strălucirea zilei, care se strecoară prin poarta de fier ce dă spre fluviu, în faţa ei se leagănă o luntre mică, la pupa căreia se află o plasă scurtă de pescuit. Un bărbat îmbrăcat cu o mantie jegoasă şi cu o pălărie trasă mult pe frunte aşteaptă în prag, dar nimic nu-i poate masca înălţimea. Prevenită de Lionel, nu strig şi, descurajată de duhoarea de peşte învechit, nu mă reped în braţele lui. Spun doar cu glas scăzut:

— Frate, fratele meu, mă bucur din toată inima să te văd!

O scânteiere a ochilor negri pe sub borul lat îmi arată chipul zâmbitor al fratelui meu Richard Woodville, acoperit de o barbă şi o mustaţă ca de răufăcător.

— Eşti bine? întreb, uluită de înfăţişarea lui.

— Nu m-am simţit mai bine niciodată, răspunde el vioi.

— Ai aflat despre fratele nostru Anthony? Şi despre fiul meu Richard Grey?

El dă aprobator din cap, înnegurându-se brusc.

— Am aflat azi-dimineaţă. Ăsta e, în parte, motivul care m-a făcut să vin. Îmi pare rău, Elizabeth, îmi pare rău pentru pierderea pe care ai suferit-o!

— Acum tu eşti contele Rivers. Al treilea conte Rivers. Eşti capul familiei. Se pare că ne schimbăm cam repede capii familiei. Te rog, fă bine şi păstrează titlul ceva mai mult!

— Voi face tot ce-mi stă în puteri, promite el. Dumnezeu ştie că moştenesc titlul purtat de doi oameni buni. Nădăjduiesc să-l păstrez mai mult timp, dar mă îndoiesc că pot face lucruri mai bune decât ei. Ascultă-mă! Richard se simte sigur cu coroana pe cap şi va porni în procesiune, ca să se arate regatului.

Trebuie să fac un efort ca să nu scuip în apă.

— M-aş minuna să aibă caii aroganţa fie şi de-a merge la pas!

— De îndată ce iese din Londra, cu garda după el, vom lua cu asalt Turnul şi-l vom scoate pe Edward de acolo. Ducele de Buckingham e de partea noastră şi am încredere în el. I se cere să călătorească alături de regele Richard, care îl va obliga şi pe Stanley să-l însoţească – încă se mai îndoieşte de el. Dar lady Margaret va rămâne în Londra şi le va porunci oamenilor lui Stanley şi celor care-o susţin să ni se alăture. Are deja iscoadele ei în Turn.

— Vom avea destui oameni?

— Aproape o sută. Noul rege l-a numit pe sir Robert Brackenbury administratorul Turnului. Brackenbury n-ar face rău unui băiat aflat în grija lui nici în² tul capului – e un om de ispravă. Am strecurat servitori noi în odăile regale, oameni care-mi vor deschide uşile când le voi da semnalul.

— Şi pe urmă?

— Te ducem, cu fete cu tot, în Flandra, în siguranţă.

Băieţii tăi, Richard şi Edward, ţi se pot alătura. Ai primit veşti de la cei care l-au luat pe prinţul Richard? A ajuns în ascunzătoare teafăr?

— Încă n-am primit veşti, spun îngrijorată. Am aşteptat în fiecare zi un mesaj. Ar fi trebuit să aflu că e în siguranţă de-acum. Mă rog pentru el ceas de ceas. Ar fi trebuit să aflu de-acum!

— O scrisoare s-ar fi putut rătăci, asta nu înseamnă nimic. Dacă lucrurile ar fi mers prost, ţi-ar fi trimis veste cu siguranţă. Gândeşte-te numai: îl vei putea lua pe Richard din ascunzătoarea lui în drum spre curtea Margaretei. De îndată ce eşti împreună cu băieţii şi în afara primejdiei, ne ridicăm armata. Buckingham va fi de partea noastră. Lordul Stanley şi întreaga lui familie sunt promişi de soţia lui, Margaret Beaufort. Jumătate din ceilalţi lorzi ai lui Richard sunt pregătiţi să se întoarcă împotriva lui, din câte spune ducele de Buckingham. Henry Tudor, fiul lui lady Margaret, va strânge arme şi oştire în Bretagne şi va invada Ţara Galilor.

— Când? întreb abia auzit.

El se uită în urmă. Fluviul e la fel de aglomerat ca oricând, cu corăbii care vin şi pleacă, cu mici bărci de negoţ strecurându-se printre ambarcaţiunile mai mari.

— Ducele Richard… (Se întrerupe şi-mi zâmbeşte larg.) Scuză-mă, „regele Richard” va pleca din Londra în procesiune la sfârşitul lui iulie. Îl vom salva pe Edward fără întârziere şi vă vom da, ţie şi lui, un răgaz suficient ca să ajungeţi la loc sigur, să spunem două zile, iar apoi, câtă vreme regele nu e la curent cu ce se petrece, vom porni la luptă.

— Şi fratele nostru Edward?

— Edward recrutează oameni în Devon şi Cornwall. Fiul tău Thomas lucrează în Kent. Buckingham va aduce oamenii din Dorset şi Hampshire, Stanley îi va aduce pe ai

lui din Midlands, iar Margaret Beaufort şi fiul ei pot ridica la arme Ţara Galilor, în numele familiei Tudor. Toţi bărbaţii din casa soţului tău sunt hotărâţi să-i salveze fiii.

Îmi rod degetul, gândindu-mă la ceea ce s-ar fi gândit soţul meu: la soldaţi, la bani şi la răspândirea sprijinului în sudul Angliei.

— E de-ajuns, dacă reuşim să-l învingem pe Richard înainte să-şi aducă oamenii din nord.

El îmi zâmbeşte cu gura până la urechi – zâmbetul nesăbuit al familiei Rivers.

— E de-ajuns şi vom avea totul de câştigat şi nimic de pierdut. El i-a luat băiatului nostru coroana: nu mai avem de ce să ne temem. S-a întâmplat deja tot ce putea fi mai rău.

— S-a întâmplat deja tot ce putea fi mai rău, repet şi pun fiorul rece de pe şira spinării pe seama pierderii lui Anthony, fratele meu, iubitul meu frate, şi a morţii fiului meu Grey. S-a întâmplat deja tot ce putea fi mai rău. Nu poate exista nimic mai rău decât pierderile pe care le-am suferit deja.

Richard pune mâna lui murdară pe a mea şi-mi spune:

— Fii pregătită să pleci în clipa când îţi trimit vorbă. Îţi voi da de ştire îndată ce îl voi avea pe prinţul Edward teafăr.

— Voi fi.

Iulie 1483

Aştept la fereastră, îmbrăcată cu mantia de călătorie, cu cufărul cu bijuterii la îndemână, cu fetele lângă mine, gata de plecare. Suntem tăcute – aşteptăm în tăcere de peste o oră. Ciulim urechile ca să auzim ceva, orice, dar singurele sunete sunt plescăitul fluviului la baza zidurilor şi câte un hohot de râs sau o muzică venind din când în când de pe străzi. Alături de mine, Elizabeth e încordată ca o coardă de lăută şi albă de nelinişte.

Apoi se aud brusc nişte zgomote puternice şi fratele meu Lionel intră în goană în sanctuar, trânteşte uşa în urma lui şi o zăvorăşte.

— Am dat greş! spune el abia trăgându-şi sufletul. Fraţii noştri sunt în siguranţă, la fel şi fiul tău. Au reuşit să fugă în josul fluviului, iar Richard a intrat în subteranele minoriţilor, dar n-am putut cuceri Turnul Alb!

— L-ai văzut pe băiatul meu? întreb.

El clatină din cap.

— Înăuntru erau doi băieţi. I-am auzit strigând ordine. Ne aflam atât de aproape încât i-am putut auzi prin uşă cum strigă să fie duşi băieţii mai spre interior, într-o încăpere mai sigură. Dumnezeule mare, sora mea, iartă-mă! Doar grosimea unei uşi mă despărţea de ei, însă n-am reuşit s-o dărâmăm!

Mă aşez, fiindcă mi se înmoaie genunchii, şi scap pe jos caseta cu bijuterii. Elizabeth, pământie la faţă, se întoarce şi începe să le dezbrace încet pe fete de mantii, scoţându-le una câte una şi împăturindu-le frumos, de parcă ar fi important să nu se şifoneze.

— Fiul meu! şoptesc. Fiul meu!

— Am intrat pe poarta dinspre apă şi am trecut de primul coridor fără să ne vadă. Tocmai începeam să ne furişăm pe scări, când cineva a dat alarma şi, cu toate că

am urcat în fugă până la uşa Turnului Alb, ei au închis-o. Câteva secunde ne-au lipsit! Thomas a încercat să distrugă zăvoarele şi ne-am izbit în uşă cu putere, dar am auzit cum sunt traşi drugii pe dinăuntru şi apoi gărzile au început să se reverse din sala lor. Richard şi cu mine ne-am întors spre soldaţi şi ne-am luptat, ţinându-i la distanţă, în timp ce Thomas şi oamenii lui Stanley încercau să dărâme uşa sau chiar s-o scoată din ţâţâni, numai că, ştii, e prea solidă.

— Oamenii lui Stanley erau acolo, aşa cum au promis?

— Da, şi ai lui Buckingham la fel. Niciunul nu era îmbrăcat cu livreaua, fireşte, dar purtau toţi câte o roză albă. A fost ciudat să văd din nou roza albă! Şi a fost ciudat să mă lupt ca să intru într-un loc care ne aparţine. I-am strigat lui Edward că trebuie să fie tare, că vom veni după el, că nu-l vom abandona. Nu ştiu dacă a auzit. Nu ştiu.

— Eşti rănit! exclam observând dintr-odată tăietura de pe fruntea lui.

El îşi freacă fruntea, de parcă sângele ar fi murdărie.

— E un fleac, Elizabeth. Aş fi preferat să mor decât să mă întorc fără el!

— Nu vorbi de moarte! spun încet. Mă rog la Dumnezeu să fie în siguranţă şi să nu-l fi speriat toate astea. Mă rog la Dumnezeu să fi fost dus numai într-o odaie mai sigură din Turn şi să nu se gândească să-l mute în altă parte!

— S-ar putea ca situaţia să mai dureze numai o lună. Richard mi-a cerut să-ţi amintesc asta. Prietenii tăi se înarmează, regele Richard călătoreşte prin nord doar cu garda lui personală. Buckingham şi Stanley se află în suita lui şi-l vor convinge să nu se întoarcă. Îl vor încuraja să-şi continue drumul spre York. Jasper Tudor va aduce o armată din Bretagne. Următoarea noastră bătălie va avea loc curând! Iar când uzurpatorul Richard va fi mort, vom

avea în mână cheile Turnului.

Elizabeth se îndreaptă de spate, cu mantiile surorilor ei împăturite cu grijă pe braţ, şi mă întreabă cu răceală:

— Ai încredere în toţi noii tăi prieteni, mamă? Toţi aceşti noi aliaţi care au trecut dintr-odată de partea ta, dar nu izbândesc? Toţi pregătiţi să-şi rişte viaţa ca să-l repună pe Edward pe tron, când au mâncat bine şi au băut din belşug la încoronarea ducelui Richard cu doar câteva săptămâni în urmă? Am auzit că lady Margaret a purtat trena noii regine Arme, aşa cum obişnuia s-o poarte pe a ta. Noua regină a sărutat-o pe amândoi obrajii. A fost cinstită la încoronare. Şi acum îşi convoacă oamenii pentru noi? Acum e aliata noastră loială? Ducele de Buckingham a fost pupilul care te ura pentru că l-ai însurat cu mătuşa mea Katherine şi te urăşte şi acum. Aceştia sunt într-adevăr aliaţii tăi? Sau sunt slujitori credincioşi ai noului rege, trimişi să te atragă în capcană? Căci joacă ambele roluri, iar acum călătoresc împreună cu el şi se ospătează în Oxford. N-au dat piept cu primejdia în Turn, încercând să-mi salveze fratele!

O privesc la rândul meu cu răceală.

— Nu pot să-mi aleg aliaţii. Ca să-mi salvez fiul, aş unelti cu însuşi diavolul!

Îmi aruncă un zâmbet palid şi acru, replicând:

— Poate că ai făcut-o deja.

August 1483

Vara devine foarte fierbinte şi Lionel iese pe furiş din sanctuar şi din Londra, ca să se alăture fraţilor şi aliaţilor noştri în rebeliunea care-l va înfrânge pe Richard. Fără el mă simt foarte singură. Elizabeth e tăcută şi distantă şi n-am cui să-i împărtăşesc temerile ce mă frământă. În josul fluviului, fiul meu rămâne prizonier în Turn şi Jemma ne spune că nimeni nu-i mai vede, pe el sau pe micul paj deghizat, jucându-se în grădinile Turnului. Înainte exersau trasul cu arcul pe peluză, însă acum nu-i mai vede nimeni în faţa ţintelor. De la încercarea noastră de salvare, paznicii i-au ţinut doar înăuntru, iar eu încep să mă tem de pericolul molimei în arşiţa oraşului şi mă gândesc la cei doi băieţi, închişi în odăile acelea mici şi întunecoase.

La sfârşitul lui august aud un barcagiu de pe fluviu strigând, aşa că deschid larg fereastra şi mă uit afară. Câteodată barcagiii îmi aduc daruri, adesea doar câte un coş cu peşte, dar acesta are în mână o minge.

— Ştiţi să prindeţi, Alteţă? întreabă el văzându-mă la fereastră.

— Da, ştiu, răspund zâmbind.

— Atunci prindeţi!

Aruncă în sus spre mine o minge albă, care intră pe fereastră pe deasupra capului meu; mă întind şi o prind cu ambele mâini şi preţ de o clipă râd de bucuria de a regăsi jocul. Apoi însă văd că mingea e înfăşurată în hârtie albă şi mă întorc la fereastră, dar omul a plecat.

Desfac hârtia, o netezesc şi duc mâna la inimă şi apoi la gură, ca să-mi înăbuş ţipătul când recunosc scrisul rotund, copilăresc, al băieţelului meu Richard.

*Salutări şi binecuvântări! (***începe cu grijă.)** *Nu mi-e îngăduit să scriu des, nici să-ţi spun exact unde sunt, în*

caz că scrisoarea ar fi furată, dar am voie să spun că am sosit teafăr şi că aici e bine. Sunt oameni buni şi am învăţat deja să vâslesc, iar ei spun că sunt priceput şi îndemânatic. Peste câtva timp voi pleca în altă parte, la şcoală, fiindcă ei nu mă pot învăţa tot ce am nevoie să ştiu, dar mă voi întoarce vara şi voi merge la pescuit ţipari, care sunt foarte plăcuţi când te obişnuieşti cu ei, asta dacă nu mă pot întoarce acasă, la tine.

Spune-le surorilor mele că le iubesc, fratelui meu regele că-l iubesc şi-i sunt supus, iar pe tine te cinstesc şi te iubesc.

Semnat, fiul tău Richard, duce de York

Deşi acum mi se spune Peter şi ţin minte să răspund întotdeauna la numele de Peter. Femeia de aici, care e bună cu mine, îmi spune „micul meu Perkin” şi nu mă deranjează.

Citesc cuvintele printre lacrimi, apoi îmi şterg ochii şi le mai citesc o dată. Zâmbesc la gândul că i se spune că e îndemânatic şi sunt silită să fac o pauză ca să mă împiedic să ţip la gândul că i se spune Perkin. Îmi vine să plâng amarnic pentru că a fost luat de lângă mine la o vârstă atât de fragedă, un băiat atât de mic – şi totuşi e teafăr, ar trebui să mă bucur că e teafăr: singurul meu copil aflat departe de pericolul de a face parte din această familie, în această ţară, în vremea acestor războaie, care vor începe iar. Băiatul care răspunde acum la numele de Peter va merge liniştit la şcoală, va învăţa limbi străine şi muzică şi va aştepta. Dacă învingem, se va întoarce acasă, ca prinţ de sânge; dacă pierdem, va fi arma pe care duşmanul nu ştie că o avem, băiatul ascuns, prinţul în aşteptare, sursa prăbuşirii ambiţiilor sale şi răzbunarea mea. El şi ai săi îi vor bântui pe toţi regii care ne vor urma, ca o stafie.

— Maica Domnului, veghează asupra lui! şoptesc cu

capul în palme, cu ochii strâns închişi, pavăză lacrimilor. Melusina, păzeşte-l pe băiatul nostru!

Septembrie 1483

Primesc în fiecare zi veşti despre înarmarea şi pregătirea oştirii noastre, nu doar în ţinuturile unde sunt activi fraţii mei, din toată ţara. Pe măsură ce se răspândeşte cu încetineală vestea că Richard a urcat pe tron, tot mai mulţi din oamenii de rând, de la micii cavaleri şi negustori din pieţe şi cei aflaţi pe o treaptă mai sus decât ei, conducătorii ghildelor şi micii moşieri, oamenii mai importanţi ai ţării, întreabă: cum se poate ca un frate mai mic să ia moştenirea fiului răposatului său frate? Cum e cu putinţă ca omul să se înfăţişeze liniştit Făcătorului său, dacă un asemenea lucru se poate întâmpla fără nicio piedică? De ce s-ar trudi omul toată viaţa să construiască o familie măreaţă, dacă fratele lui mai mic, coada cozii, îi poate lua locul în clipa în care încep să-l lase puterile?

Şi există mulţi oameni, în numeroasele locuri pe care obişnuiam să le vizităm, care şi-l amintesc pe Edward ca pe un bărbat chipeş, iar pe mine, ca pe frumoasa lui soţie, oameni care îşi amintesc drăgălăşenia fetelor noastre şi pe băieţeii noştri isteţi şi puternici. Oameni care ne numeau „familia de aur ce a adus pace în Anglia şi destui moştenitori ai tronului”, iar aceşti oameni spun că e revoltător să nu ne aflăm în palatele noastre, cu băiatul nostru pe tron.

Îi scriu fiului meu, micul rege Edward, şi-l rog să nu-şi piardă curajul, dar scrisorile au început să se întoarcă la mine fără să fi fost deschise. Îmi sunt trimise înapoi neatinse, cu pecetea intactă. Nu sunt nici măcar spionată. E ca şi cum duşmanii ar nega că fiul meu se află în odăile regale din Turn. Mă frământ pentru izbucnirea războiului care îl va elibera şi-mi doresc să îl putem porni neîntârziat, în loc să aşteptăm înaintarea lentă a lui Richard, de o fală arogantă, prin Oxfordshire, apoi prin Gloucestershire, apoi

spre Pontefract şi York. În York îl încoronează pe fiul lui, băiatul cel slab şi bolnăvicios, prinţ de Wales. Îi dă fiului său titlul lui Edward al meu, de parcă băiatul meu ar fi mort! îmi petrec ziua în genunchi, rugându-mă la Dumnezeu să răzbune această jignire. Nu îndrăznesc să mă gândesc că ar putea fi ceva mai rău decât o insultă. Nu pot îndura să mă gândesc că s-ar putea ca titlul să fie liber, ca fiul meu să fie mort.

Elizabeth vine la mine la ora cinei şi mă ajută să mă ridic în picioare.

— Ştii ce-a făcut azi unchiul tău? o întreb.

Ea întoarce capul în altă parte şi răspunde cu glas ferm:

— Ştiu. Crainicul oraşului a strigat întruna prin piaţă. L-am auzit din prag.

— Doar n-ai deschis uşa? o întreb neliniştită.

— N-am deschis uşa, oftează ea. Nu deschid niciodată uşa.

— Ducele Richard a furat coroana tatălui tău, iar acum a pus pe umerii băiatului lui mantia fratelui tău! Va muri pentru asta! prezic.

— N-au murit deja destui oameni?

O iau de mână şi o întorc spre mine, ca să fie silită să mă privească în faţă.

— Vorbim despre tronul Angliei, dreptul prin naştere al fratelui tău.

— Vorbim despre moartea unei familii, răspunde ea sec. Ai şi fiice, ştii asta? Te-ai gândit la dreptul nostru din naştere? Am stat închise aici toată vara ca nişte şobolani, în timp ce tu te rogi cât e ziua de lungă pentru răzbunare. Preţiosul tău fiu e întemniţat sau mort – nici măcar nu ştii care din două. Pe celălalt l-ai trimis la drum pe întuneric. Nu ştim unde e, nici măcar dacă trăieşte. Tânjeşti după tron, dar nici măcar nu ştii dacă ai un băiat pe care să-l aşezi pe tronul acela!

Fac un pas în spate, gemând.

— Elizabeth!

— Îmi doresc să-i trimiţi vorbă unchiului meu că-i accepţi domnia, spune ea cu răceală, iar mâna pe care o ţin într-a mea e de gheaţă. Îmi doresc să-i spui că suntem pregătiţi să ne înţelegem, de fapt, că acceptăm orice înţelegere pe care ne-o propune. Îmi doresc să-l convingi să ne elibereze, ca să putem trăi ca o familie obişnuită, în Grafton, departe de Londra, departe de uneltiri şi de trădare şi de ameninţarea morţii. Dacă ai renunţa acum, poate că i-am primi înapoi pe fraţii mei.

— Asta ar însemna să mă întorc exact de unde am venit! exclam.

— Nu erai fericită la Grafton, cu mama şi cu tatăl tău, cu soţul care ţi i-a dăruit pe Richard şi pe Thomas?

Întrebarea ei vine repede, atât de repede încât n-am timp să-mi pregătesc cu grijă răspunsul.

— Da, mărturisesc sincer. Da, eram.

— Asta e tot ce-mi doresc pentru mine însămi, spune ea. Tot ce-mi doresc pentru surorile mele. Totuşi tu insişti să ne faci moştenitoarele nefericirii tale! Vreau să fiu moştenitoarea vremurilor dinainte să devii regină. Nu vreau tronul: vreau să mă căsătoresc cu un bărbat pe care-l iubesc şi să-l iubesc liber.

O privesc lung.

— În cazul ăsta ţi-ai repudia tatăl, m-ai repudia pe mine, ai repudia tot ce face din tine o Plantagenet, o prinţesă de York. Ai putea la fel de bine să fii Jemma, servitoarea, dacă nu-ţi doreşti să ajungi la mai multă măreţie decât ai, dacă nu vezi prilejurile prielnice şi nu profiţi de ele.

Ea îmi susţine calm privirea şi spune, cu glasul încărcat de dispreţul aspru al unei fete:

— Aş prefera să fiu Jemma, servitoarea, decât să fiu tu! Jemma poate să meargă seara acasă, la patul ei. Jemma

poate refuza să muncească. Jemma poate să fugă şi să slujească altă stăpână. Dar tu eşti legată cu lanţuri de tronul Angliei şi ne-ai făcut şi pe noi sclave!

Îmi îndrept spinarea şi replic cu răceală:

— Îţi interzic să-mi vorbeşti astfel!

— Vorbesc din inimă!

— Atunci spune-i inimii tale să fie sinceră, iar gurii tale – să fie tăcută. Nu vreau necredinţă din partea propriei mele fiice!

— Nu suntem o armată în război! Nu-mi vorbi de necredinţă! Ce-ai să-mi faci? Ai să mă decapitezi pentru trădare?

— Suntem o armată în război, spun simplu. Iar tu nu mă vei trăda şi nu vei trăda nici poziţia pe care o ocupi.

Rostesc un adevăr mai, mare decât ştiu, căci suntem o armată în marş şi-n noaptea aceea facem cea dintâi manevră. Oamenii din Kent se ridică primii, iar când aud strigătele de luptă, cei din Sussex se ridică şi ei la arme. Însă ducele de Norfolk, care îi rămâne credincios lui Richard, porneşte cu oamenii săi în marş din Londra, îndreptându-se spre sud, şi opreşte în loc oştirea noastră. Aceasta nu poate ajunge la camarazii ei din vest; Norfolk blochează singurul drum la Guildford. Un om reuşeşte să răzbată până-n Londra, tocmeşte o barcă mică şi vine la poarta dinspre apă a sanctuarului, la adăpostul ploii şi al ceţii.

— Sir John, spun prin grilaj.

Nu îndrăznesc să deschid poarta, din cauza scârţâitului puternic al fierului pe piatra udă, şi-n plus, nu-l cunosc şi n-am încredere în nimeni.

— Alteţă, am venit să-mi exprim compasiunea, spune el stingherit. Şi să aflu – fraţii mei şi cu mine vrem să ştim – dacă voia voastră este să-l sprijinim acum pe Henry Tudor.

— Poftim?! Ce vrei să spui?

— Ne-am rugat pentru prinţ, ne-am rugat în fiecare zi şi am aprins o lumânare, căci noi toţi, cei de la Reigate, regretăm mai presus de cuvinte că ne-am ridicat la arme prea târziu pentru el. Noi...

— Stai! îl întrerup cu glas poruncitor. Stai! Ce vrei să spui?

Dintr-odată, pe faţa lui mare se aşterne o expresie de groază.

— O, Doamne, cruţă-mă, nu-mi spuneţi că nu ştiaţi şi că eu v-am spus ca un mare idiot?

Îşi frământă pălăria în mâini, făcând pana să se înmoaie în apa care plescăie pe trepte.

— O, preabună doamnă, sunt un neghiob! Ar fi trebuit să mă încredinţez...

Priveşte neliniştit coridorul întunecat ce se întinde în spatele meu.

— Chemaţi o doamnă. Să nu leşinaţi acum!

Mă ţin de grilaj cu mâinile încleştate, dar mi se învârte capul.

— N-am să leşin, îi promit cu buzele uscate. Eu nu leşin. Vrei să spui că tânărul rege Edward a fost executat?

El clatină din cap.

— Mort, atâta ştiu. Dumnezeu să vă binecuvânteze chipul dulce şi vă cer iertare pentru că eu sunt cel care vă dă o veste atât de neagră. O veste atât de rea şi eu să v-o aduc! Când nu voiam decât să aflăm care vă sunt dorinţele acum!

— N-a fost executat?

El clatină din cap.

— Nimic public. Bieţii băieţi! Nu ştim nimic sigur. Ni s-a spus doar că prinţii au fost omorâţi, Dumnezeu să-i binecuvânteze, şi că revolta împotriva regelui Richard, care e un uzurpator, va continua, dar că-l vom aşeza pe tron pe Henry Tudor, ca fiind următorul moştenitor şi cea

mai bună alternativă pentru Anglia.

Îmi scapă un hohot de râs spart, nefericit.

— Băiatul lui Margaret Beaufort? în locul fiului meu?

Omul se uită în jur, căutând ajutor din priviri, înfricoşat de unda de nebunie din râsul meu.

— N-am ştiut. Am jurat să-i eliberăm pe prinţi. Ne-am adunat toţi la arme pentru cauza voastră, Alteţă! Şi nu ştim ce să facem acum, când prinţii nu mai sunt. Iar oamenii lui Thomas Howard blochează drumul spre tabăra fratelui vostru, aşa că nu l-am putut întreba. Ne-am gândit că ar fi cel mai bine să mă furişez fără zgomot şi să vin la Londra, să vă întreb.

— Cine v-a spus că au murit?

El se gândeşte puţin.

— Un om de-al ducelui de Buckingham. Ne-a adus nişte aur şi arme pentru cei care n-aveau. A spus că putem avea încredere în stăpânul lui, care s-a răzvrătit împotriva falsului rege Richard pentru că i-a omorât pe băieţi. A spus că ducele a fost slujitorul credincios al regelui Richard, crezându-l protectorul băieţilor, dar când a aflat că i-a ucis pe prinţii noştri, s-a întors împotriva lui, cuprins de oroare. A spus că ducele ştia tot ce făcea şi zicea falsul rege, dar n-a putut împiedica această crimă.

Se uită din nou la mine cu fereală.

— Dumnezeu să vă întărească, Alteţă! N-ar trebui să aveţi o doamnă lângă voi?

— Omul ducelui v-a spus toate astea?

— Un om de treabă, ne-a spus totul. Şi a plătit câte un pahar pentru oşteni, să-l bea în sănătatea ducelui de Buckingham. A zis că falsul rege Richard a poruncit să fie omorâţi în taină, înainte de-a pleca în procesiune, şi că atunci când i-a spus ducelui ce a făcut, el a jurat că nu mai înghite domnia acestui criminal, că i se va împotrivi regelui Richard şi că ar trebui să ne ridicăm cu toţii împotriva

acestui om care omoară băieţi. Ducele însuşi ar fi un rege mai bun decât Richard şi are un drept la tron şi aşa mai departe.

De bună seamă, aş şti dacă fiu meu ar fi mort, nu? Am auzit fluviul cântând pentru fratele meu. Dacă fiul şi moştenitorul meu, moştenitorul casei mele, moştenitorul tronului Angliei ar fi mort, aş şti cu siguranţă, nu? De bună seamă, nu e cu putinţă ca fiul meu să fie omorât la nici cinci kilometri de mine fără ca eu să ştiu, nu? Aşa că nu cred. Nu voi crede până nu-mi va fi arătat trupul lui binecuvântat. Nu e mort. Nu pot crede că e mort. Nu voi crede că e mort până nu-l voi vedea în coşciugul lui.

Mă apropii de gratii şi-i vorbesc omului cu toată sinceritatea.

— Ascultă, întoarce-te în Kent şi spune-le tovarăşilor tăi să se ridice la luptă pentru prinţi, căci băieţii mei sunt în viaţă. Ducele se înşală şi regele nu i-a omorât. Ştiu bine, sunt mama lor. Mai spune-le că, chiar dacă Edward e mort, fratele lui Richard nu se află cu el, ci a fugit şi e în siguranţă. E teafăr, într-un loc ascuns, şi se va întoarce să revendice tronul care-i aparţine. Întoarce-te în Kent şi, când vi se trimite vorbă să luaţi armele şi să porniţi în marş, plecaţi cu mândrie în suflet, fiindcă trebuie să-l distrugeţi pe acest fals rege Richard, să-mi eliberaţi băieţii şi să mă eliberaţi pe mine.

— Dar ducele? întreabă el. Şi Henry Tudor?

Fac o strâmbătură şi înlătur cu o fluturare a mâinii gândul la cei doi.

— Sunt aliaţi loiali ai cauzei noastre, fără îndoială, spun cu o siguranţă pe care n-o mai simt. Rămâi credincios familiei mele, sir John, şi-mi voi aminti de dumneata şi de absolut toţi cei care luptă pentru mine şi pentru fiii mei, când voi recăpăta ceea ce mi se cuvine.

El se înclină, coboară treptele şi păşeşte cu grijă în

barcă, apoi se pierde în ceaţa întunecată de pe fluviu. Aştept să dispară şi să se stingă plescăitul slab al vâslelor, apoi privesc apa întunecată şi-i şoptesc:

— Ducele. Ducele de Buckingham spune tuturor că fiii mei au murit. De ce să facă una ca asta? Când a jurat să-i salveze? Când trimite aur şi arme în sprijinul revoltei? De ce să le spună oştenilor, tocmai în clipa când îi cheamă la arme, că prinţii au murit?

Mănânc de cină cu fetele mele şi cu puţinii servitori care au rămas cu noi în sanctuar, dar nu aud lectura îngrijită din Biblie a micuţei mele Anne, în vârstă de şapte ani, nici nu le pun întrebări despre ceea ce au ascultat, cum face Elizabeth. Sunt tot atât de neatentă ca şi Catherine, care are doar patru ani. Nu mă pot gândi decât la un singur lucru: de ce trebuie să se răspândească zvonul că băieţii mei sunt morţi?

Le trimit pe fete la culcare devreme; nu suport să le aud jucând cărţi sau cântând. Mă plimb în sus şi-n jos prin odaia mea toată noaptea, păşind pe singura scândură a duşumelei care nu scârţâie, până la fereastra dinspre fluviu şi înapoi. De ce să-mi omoare Richard băieţii acum, când a obţinut tot ce voia fără moartea lor? A convins Consiliul Coroanei să-i declare bastarzi, a dat o lege a Parlamentului care îmi neagă căsnicia. S-a proclamat drept următorul moştenitor legitim şi arhiepiscopul însuşi a aşezat coroana pe capul lui brun. Anne, nevasta lui cea bolnăvicioasă, e încoronată ca regina Angliei, iar fiul lor e prinţ de Wales. Toate acestea au fost înfăptuite cu mine ascunsă în sanctuar şi cu fiul meu în temniţă. Richard e triumfător. De ce să ne vrea morţi? De ce ar avea nevoie acum să murim? Şi cum ar putea spera să nu fie învinuit de crimă, când toată lumea ştie că băieţii se află în grija lui? Toată lumea ştie că l-a luat pe fiul meu Richard împotriva voinţei mele; scena a fost cât se poate de

publică şi însuşi arhiepiscopul a jurat că nu i se va întâmpla nimic rău.

În plus, lui Richard nu-i stă în fire să plece la drum lăsând în urmă o treabă care trebuie făcută. Când el şi fraţii lui au hotărât că bietul rege Henric trebuie să moară, s-au întâlnit toţi trei la uşa lui şi au intrat împreună, cu chipurile sumbre, dar hotărâţi. Aceştia sunt prinţii de York: n-au nimic împotriva faptelor de cruzime, dar nici nu le lasă în seama altora, ci le săvârşesc cu mâna lor. Riscul de a cere altcuiva să omoare doi prinţi de sânge nevinovaţi, de a mitui paznicii, de a ascunde cadavrele ar fi insuportabil pentru Richard. L-am văzut cum omoară: direct, fără veste, dar pe faţă, fără ruşine. Omul care l-a decapitat pe sir William Hastings pe un buştean de construcţie ar apăsa o pernă peste faţa unui băiat fără să clipească. Dacă fapta trebuia săvârşită, aş fi jurat că o va face cu mâna lui. Sau cel puţin va da porunca şi va privi îndeplinirea ei.

Toate astea mă conving că sir John din Reigate greşeşte şi că băiatul meu Edward e viu. Dar pe de altă parte, mă întorc iarăşi şi iarăşi la fereastră şi privesc la fluviul învăluit în întuneric şi în ceaţă şi mă întreb dacă nu cumva greşesc, greşesc în toate, chiar şi în credinţa mea în Melusina. Poate că Richard a reuşit să găsească pe cineva dispus să-i omoare pe băieţi. Poate că Edward e mort, poate că am pierdut Vederea şi pur şi simplu nu mai ştiu. Poate că nu mai ştiu nimic.

La orele mici ale dimineţii simt că nu mai pot răbda să rămân singură nici măcar un minut şi trimit un mesager să mi-l aducă pe doctorul Lewis. Îi spun să-l trezească şi să-l scoale din pat, căci sunt bolnavă de moarte. Până să-l lase gărzile să intre, minciuna mea devine adevăr: am febră din pricina simplei frământări chinuite a minţii.

— Alteţă? rosteşte el precaut.

Mă vede în lumina lumânărilor, trasă la faţă, cu părul împletit anapoda, cu halatul strâns în jurul trupului.

— Trebuie să-ţi trimiţi slujitorii, nişte oameni de încredere, în Turn, să-l păzească pe fiul meu Edward, din moment ce nu-l putem scoate de acolo, spun fără înconjur. Lady Margaret trebuie să-şi folosească influenţa, trebuie să se folosească de numele soţului ei ca să se asigure că fiii mei sunt bine păziţi. Se află în pericol. Îi pândeşte o primejdie cumplită!

— Aveţi veşti?

— Se împrăştie zvonul că amândoi băieţii mei sunt morţi.

El nu se arată deloc surprins.

— Să ne ferească Dumnezeu, Alteţă, dar mă tem că e mai mult decât un zvon. E aşa cum ne-a prevenit ducele de Buckingham. El a spus că acest rege fals îşi va omorî nepoţii ca să obţină tronul.

Tresar uşor, de parcă aş fi întins mâna şi aş fi văzut un şarpe sorindu-se în locul pe care eram gata să-l ating.

— Da, răspund, devenind dintr-odată prudentă. Asta am auzit şi eu, iar omul ducelui de Buckingham a fost cel care a spus-o.

El îşi face cruce.

— Dumnezeu să aibă milă de noi!

— Dar nădăjduiesc că fapta n-a fost încă săvârşită şi că o pot împiedica.

El încuviinţează din cap.

— Din păcate, mă tem că s-ar putea să fie prea târziu şi că i-am pierdut deja. Alteţă, vă plâng din toată inima!

— Îţi mulţumesc pentru compasiune, spun pe ton ferm.

Îmi pulsează tâmplele, nu sunt în stare să judec. Am senzaţia că mă uit la şarpe, iar şarpele se uită la mine.

— Mă rog la Dumnezeu ca această revoltă să-l distrugă pe unchiul care a putut face un asemenea lucru!

Dumnezeu va fi de partea noastră, împotriva unui Irod ca el!

— Asta dacă *a fost* Richard! replic.

Mă priveşte dintr-odată cu aerul că vorbele mele îl uluiesc, deşi pare foarte capabil să tolereze ideea uciderii unor copii.

— Cine altcineva ar putea face una ca asta? Cine altcineva ar avea de câştigat? Cine i-a omorât pe sir William Hastings, pe fratele vostru şi pe celălalt fiu al vostru? Cine e ucigaşul familiei voastre şi cel mai mare duşman al vostru, Alteţă? Nu se poate să bănuiţi pe altcineva!

Simt că încep să tremur şi-mi dau lacrimile, arzându-mi ochii.

— Nu ştiu, spun cu şovăială. Mă simt doar încredinţată că băiatul meu nu e mort. Aş şti dacă ar fi fost omorât. O mamă ştie. Întreab-o pe lady Margaret: ea ar şti dacă Henry al ei ar fi mort. O mamă ştie. Şi oricum, măcar Richard al meu e în siguranţă.

Muşcă momeala, văd după reacţia lui – zăresc într-o străfulgerare spionul care priveşte cu ochii lui duioşi.

— A, da? întreabă, îmboldindu-mă să continui.

Însă am spus destul, aşa că mă corectez:

— Sunt amândoi în siguranţă, cu voia lui Dumnezeu. Dar spune-mi, de ce eşti atât de încredinţat că au murit?

Pune cu blândeţe mâna peste a mea.

— N-am vrut să vă îndurerez, dar n-au mai fost văzuţi de când falsul rege a părăsit Londra, iar ducele şi lady Margaret cred că a pus să fie omorâţi înainte de-a pleca. Niciunul dintre noi nu putea face nimic pentru a-i salva. Când am luat cu asalt Turnul, erau deja morţi.

Îmi trag mâna din strânsoarea lui alinătoare şi o duc la fruntea dureroasă. Aş vrea să pot gândi limpede! îmi aduc aminte că Lionel mi-a spus că i-a auzit pe servitori strigând

să fie duşi băieţii mai în adâncul Turnului. Îmi aduc aminte că mi-a spus că doar o uşă îl despărţea de Edward. Dar de ce m-ar minţi doctorul Lewis?

— N-ar fi fost mai bine pentru cauza noastră dacă ducele ar fi păstrat tăcerea? întreb. Prietenii, rudele, aliaţii mei recrutează oşteni pentru a-i salva pe prinţi, însă ducele le spune că au murit deja. De ce ar trebui oamenii mei să ia arma în mână, dacă prinţul lor e mort?

— E mai bine să afle acum decât mai târziu, răspunde el liniştit, prea liniştit.

— De ce? De ce să afle acum, înainte de bătălie?

— Pentru ca toată lumea să ştie că falsul rege a dat porunca. Pentru ca vina să cadă asupra ducelui Richard. Oamenii voştri se vor ridica la luptă pentru a-i răzbuna.

Nu sunt în stare, nu pot să înţeleg de ce contează acest lucru. Simt că undeva, în toate astea, se ascunde o minciună, dar nu reuşesc s-o descopăr. Ceva e anapoda, ştiu!

— Dar cine s-ar îndoi că regele Richard a fost cel care a pus să fie omorâţi? Ucigaşul rudelor mele, aşa cum spui? De ce să ne declarăm temerile acum şi să semănăm confuzia în rândul oamenilor noştri?

— Nimeni nu s-ar îndoi, mă asigură el. Nimeni în afară de Richard n-ar face aşa ceva. Nimeni altcineva n-ar avea de câştigat de pe urma unei asemenea crime.

Pierzându-mi brusc răbdarea, **sar** în picioare, lovesc masa şi răstorn sfeşnicul.

— Nu înţeleg!

El prinde iute lumânarea şi flacăra pâlpâie, aruncând o umbră oribilă pe chipul lui prietenos. Pentru o clipă arată aşa cum arăta când l-am văzut prima oară, când Cecily a venit să-mi spună că Moartea e la uşa noastră. Icnesc de frică şi fac un pas în spate, depărtându-mă de el, în timp ce el aşază cu grijă lumânarea la loc pe masă şi se ridică

în picioare, aşa cum se cuvine, din moment ce eu, regina văduvă, sunt în picioare.

— Poţi pleca, spun fără noimă. Scuză-mă, sunt foarte tulburată! Nu ştiu ce să cred. Poţi să pleci.

— Să vă dau o băutură care să vă ajute să dormiţi? Regret nespus durerea pe care o simţiţi.

— Nu, voi dormi. Îţi mulţumesc pentru tovărăşie.

Inspir adânc, îmi aranjez cu mâna şuviţele de păr care mi-au alunecat pe faţă.

— M-ai liniştit cu înţelepciunea dumitale. Acum sunt împăcată.

— Dar n-am spus nimic, protestează el cu un aer nedumerit.

Clatin din cap – abia aştept să-l văd plecat.

— Ai ascultat grijile care mă frământă şi ăsta e gestul unui prieten.

— Mă voi duce la lady Margaret dis-de-dimineaţă şi-i voi vorbi despre temerile voastre. O voi ruga să-şi trimită oamenii în Turn, ca să afle veşti despre băieţii voştri. Dacă sunt în viaţă, vom găsi oamenii potriviţi care să-i păzească, îi vom feri de primejdii.

— Cel puţin Richard e în siguranţă, remarc imprudentă.

— Mai în siguranţă decât fratele lui?

Zâmbesc ca o femeie care are o taină.

— Doctore, dacă ai avea două nestemate rare şi preţioase, ai pune cele două comori în aceeaşi casetă?

— Richard nu era în Turn?

Vocea lui e o şoaptă abia auzită, ochii lui albaştri mă privesc ţintă; tremură tot. Duc un deget la buze.

— Sst!

— Dar au fost omorâţi doi băieţi în pat...

Au fost? O, au fost? Cum se face că eşti atât de sigur? îmi păstrez chipul neclintit, ca de marmură, în timp ce el se înclină, se întoarce cu spatele la mine şi se îndreaptă

spre uşă.

— Spune-i lui lady Margaret că o implor să-mi păzească fiul în Turn ca şi cum ar fi al ei!

Când se trezesc fetele, le anunţ că sunt bolnavă şi că voi rămâne în odaia mea. Pe Elizabeth o întorc din prag şi-i spun că vreau să dorm. Nu vreau să dorm, vreau să înţeleg! Cu capul în mâini, umblu prin cameră desculţă, ca ele să nu audă, şi-mi scormonesc mintea. Sunt singură într-o lume a maeştrilor comploturilor. Ducele de Buckingham şi lady Margaret lucrează împreună sau poate lucrează pentru ei înşişi. Se prefac că mă slujesc, că-mi sunt aliaţi, sau poate că-mi sunt credincioşi şi greşesc că n-am încredere în ei. Mintea mea se roteşte în cercuri şi mă trag de părul de la tâmple, de parcă durerea m-ar putea face să judec.

L-am blestemat pe Richard, tiranul, dar moartea lui poate aştepta. Mi-a întemniţat băieţii, însă nu el împrăştie zvonul că sunt morţi. I-a ţinut închişi împotriva voinţei lor, împotriva voinţei mele, dar n-a pregătit norodul pentru moartea lor. A pus mâna pe tron şi pe titlul de prinţ de Wales prin minciuni şi înşelătorii. N-are nevoie să-i omoare ca să obţină ce vrea. E deja triumfător, fără să-mi ucidă fiul. A obţinut tot ce voia fără să-şi mânjească mâinile cu sânge, aşa că n-are nevoie să-l omoare pe Edward acum. Richard e în siguranţă pe tron, Consiliul Coroanei l-a acceptat, lorzii l-au acceptat, se află în procesiune regală printr-o ţară care îl întâmpină cu bucurie. Se pregăteşte o revoltă, eu am pregătit-o, însă crede că Howard a înăbuşit-o. După câte ştie, se află în siguranţă. Trebuie doar să-mi ţină băieţii întemniţaţi până când voi fi pregătită să-mi accept înfrângerea, aşa cum îmi cere stăruitor Elizabeth.

Dar ducele de Buckingham are un drept de-a moşteni tronul, după cel al spiţei lui Richard, însă numai dacă fiii mei ar fi morţi. Dreptul lui nu înseamnă nimic decât dacă

băieţii mei sunt morţi. Dacă fiul bolnăvicios al lui Richard ar muri, iar Richard ar fi răpus în luptă şi Buckingham s-ar afla în fruntea revoltei încununate de victorie, atunci Buckingham ar putea obţine coroana. Nimeni n-ar nega că el e următorul moştenitor, mai ales dacă toată lumea ar şti că fiii mei au murit deja. Şi atunci Buckingham ar proceda exact aşa cum a procedat Edward al meu când a revendicat coroana, dar exista un pretendent rival în Turn. Când Edward al meu a intrat în Londra, în fruntea unei armate învingătoare, s-a dus imediat, cu fraţii lui, în Turnul Londrei, unde se afla prizonier adevăratul rege, şi l-au omorât, cu toate că Henric n-avea mai multă forţă decât un băiat nevinovat. După ce îl va învinge pe Richard, ducele de Buckingham va pătrunde în Londra şi în Turn, spunând că vrea să afle adevărul despre băieţii mei. Va trece un timp, suficient de lung ca oamenii să-şi aducă aminte de zvonuri şi să înceapă să se teamă, după care Buckingham va ieşi cu o mină tragică şi va spune că mi-a găsit băieţii morţi, îngropaţi sub o dală de piatră sau ascunşi într-un dulap, ucişi de crudul lor unchi Richard. Acesta e adevărul zvonului pe care l-a stârnit chiar el. Va spune că, din moment ce sunt morţi, va prelua el tronul şi nu va mai exista nimeni în viaţă să i-l refuze.

Iar Buckingham e administratorul Angliei. Are în mâini cheile Turnului chiar în clipa asta.

Mă opresc la fereastră, rozându-mi degetul. Gata cu Buckingham! Acum să mă gândesc la marea mea prietenă, lady Margaret Stanley, şi la fiul ei, Henry Tudor. Sunt moştenitorii Casei de Lancaster; ea ar putea fi de părere că a sosit timpul ca Anglia să reintre în stăpânirea acestei case. Trebuie să se alieze cu Buckingham şi cu sprijinitorii mei; băiatul Tudor nu poate aduce suficienţi soldaţi străini ca să-l înfrângă singur pe Richard. A trăit toată viaţa în exil: asta e şansa lui de-a se întoarce în Anglia, de-a se

întoarce ca rege. Lady Margaret ar fi o neghioabă să rişte atât de mult răzvrătindu-se împotriva lui Richard pentru a obţine mai puţin decât tronul. Noul ei soţ e unul dintre aliaţii importanţi ai lui Richard, amândoi sunt bine plasaţi la curtea acestuia. Ea a negociat cu Richard ca fiul ei să fie iertat şi să se întoarcă nevătămat în Anglia. I s-a îngăduit să-i încredinţeze fiului ei propriile pământuri, ca moştenire. De ce să pună toate astea în pericol pentru plăcerea de a-l aşeza pe fiul meu pe tron ca să-mi facă un serviciu? De ce? De ce să-şi ia un asemenea risc? Nu e mult mai probabil să uneltească pentru ca propriul ei fiu să pretindă tronul? Ea şi Buckingham pregătesc ţara pentru vestea că fiii mei sunt morţi, la porunca lui Richard.

Oare Henry Tudor va fi suficient de tare ca să intre în Turn, declarându-se în misiune de salvare, să sugrume doi băieţi şi să iasă cu vestea îngrozitoare că prinţii pentru care a luptat cu curaj sunt morţi? Ar fi posibil ca el şi Buckingham, marele lui prieten şi aliat, să împartă regatul între ei: Henry Tudor să ia Ţara Galilor, iar Buckingham – nordul? Sau, dacă Buckingham ar muri în luptă, n-ar fi Henry moştenitorul necontestat al tronului? Oare mama lui şi-ar trimite slujitorii în Turn, nu ca să-mi salveze băiatul, ci ca să-l sugrume în somn? Ar suporta să facă asta, o femeie sfântă ca ea? Ar încuviinţa orice pentru fiul ei, chiar şi moartea băiatului meu? Nu ştiu. N-am de unde să ştiu. Tot ce ştiu precis e că ducele şi lady Margaret răspândesc vestea că ei cred că prinţii sunt morţi deja, asta chiar în timp ce pornesc la bătălie pentru prinţi, iar aliatul ei lasă să-i scape că cei doi băieţi au fost omorâţi în pat. Singurul om care nu pregăteşte lumea să le jelească moartea, singurul om care n-are de câştigat de pe urma morţii lor, e cel despre care credeam că mi-e duşman de moarte: Richard de Gloucester.

Îmi ia toată ziua să cântăresc primejdia în care mă aflu

şi chiar şi la ora cinei tot nu pot fi sigură de nimic. Viaţa fiilor mei poate să depindă de un singur lucru: cine simt că mi-e duşman şi în cine mă încred ca prieten, şi totuşi nu pot fi sigură. Ideea pe care am strecurat-o – că măcar fiul meu Richard e teafăr şi departe de Turn – ar trebui să-l facă pe orice criminal să se oprească şi să judece. Nădăjduiesc că am câştigat timp.

După-amiază le scriu fraţilor mei, care adună oşti în ţinuturile sudice ale ţării, ca să-i previn despre acest complot care ar putea să se nască, precum un şarpe din oul lui, în interiorul complotului nostru. Le spun că duşmanul nostru Richard ne e în continuare duşman, dar că ostilitatea lui ar putea fi neînsemnată în comparaţie cu primejdia ce ne pândeşte din partea aliaţilor noştri. Trimit mesageri, fără a fi sigură că vor ajunge la fraţii mei sau că vor ajunge la timp. Dar le spun clar:

Acum cred că siguranţa fiilor mei şi a mea depinde de un singur lucru: ca ducele de Buckingham şi aliatul lui, Henry Tudor, să nu ajungă în Londra. Richard e duşmanul nostru şi un uzurpator, însă cred că, dacă Buckingham şi Tudor intră în Londra victorioşi, vor intra ca ucigaşii noştri. Trebuie să opriţi înaintarea lui Buckingham. Orice aţi face, trebuie să ajungeţi la Turn înaintea lui şi înaintea lui Henry Tudor şi să-l salvaţi pe băiatul nostru.

În seara aceea stau la fereastra dinspre fluviu şi ascult. Elizabeth deschide uşa odăii de culcare unde dorm fetele şi se opreşte în spatele meu, cu o expresie gravă pe chipul tânăr.

— Ce s-a mai întâmplat, mamă? Te rog, spune-mi! Ai stat încuiată toată ziua. Ai primit veşti proaste?

— Da. Spune-mi, ai auzit fluviul cântând ca în seara când au murit fratele meu Anthony şi fiul meu Richard

Grey?

Ea îşi fereşte privirea.

— Elizabeth?

— Nu ca în seara aceea, mărturiseşte ea.

— Dar auzi ceva?

— Foarte slab, o şoaptă foarte blândă şi domoală, ca un cântec de leagăn, ca o jelanie. Tu nu auzi nimic?

Clatin din cap.

— Nu, dar sunt plină de teamă pentru Edward.

Se apropie şi-şi pune mâna peste a mea.

— Există noi pericole pentru sărmanul meu frate, chiar şi acum?

— Cred că da. Cred că ducele de Buckingham se va întoarce împotriva noastră dacă câştigă această bătălie împotriva falsului rege Richard. Le-am scris unchilor tăi, însă nu ştiu dacă vor putea să-l oprească. Ducele de Buckingham are o armată foarte mare. Mărşăluieşte de-a lungul fluviului Severn, în Ţara Galilor, şi va intra în Anglia, iar eu nu ştiu ce pot face. Nu ştiu ce pot face de aici ca să-mi păzesc fiul de el, ca să ne păzesc pe noi toţi de el. Trebuie să-l împiedicăm să intre în Londra. Dacă l-aş putea prinde în capcană în Ţara Galilor, aş face-o.

Elizabeth se apropie gânditoare de fereastră. Aerul umed dinspre fluviu pătrunde în odăile înăbuşitoare.

— Aş vrea să plouă, spune ea într-o doară. E atât de cald! Aş vrea din toată inima să plouă.

În odaie pătrunde foşnind o adiere răcoroasă, ca pentru a răspunde dorinţei sale, şi apoi auzim răpăitul stropilor de ploaie pe ochiurile geamului deschis. Elizabeth deschide mai larg fereastra, ca să poată vedea cerul şi norii negri ce plutesc de-a lungul văii fluviului.

Mă duc lângă ea. Văd ploaia căzând pe apa întunecată a fluviului, picături mari care desenează primele câteva cercuri, ca bulele de aer scoase de un peşte, apoi tot mai

multe picături, până când suprafaţa mătăsoasă a fluviului e toată punctată de stropi de ploaie; dintr-odată, furtuna se porneşte cu atâta putere încât nu vedem decât un vârtej de apă căzând de sus, ca şi cum cerurile s-ar deschide asupra Angliei. Râdem şi închidem fereastra ca să ne ferim de furtună, iar până să reuşim să punem ivărul, apa ne şiroieşte pe feţe şi pe braţe. Mergem în celelalte odăi, închizând ferestrele şi fixând obloanele, ca pavăză în faţa intemperiei ce se dezlănţuie afară ca şi cum toată durerea şi îngrijorarea mea ar fi o furtună de lacrimi deasupra Angliei. Prezic:

— Ploaia asta va aduce inundaţii.

Fiica mea încuviinţează în tăcere.

Plouă toată noaptea. Elizabeth doarme în patul meu, aşa cum obişnuia când era mică; stăm în aşternutul cald şi uscat şi ascultăm răpăitul ploii. Auzim şiroirea necontenită a apei pe ferestre şi plescăitul fluviului. Apoi streşinile încep să se umple şi apa să se prelingă de pe acoperişuri cu un şopot ca de fântână arteziană. Adormim, ca două zeiţe ale apei, în sunetul ploii torenţiale şi al valurilor care cresc.

Când ne trezim dimineaţă, e aproape la fel de întuneric ca noaptea şi plouă în continuare. E vremea fluxului maxim; Elizabeth coboară până la poarta dinspre Tamisa şi se întoarce spunând că apa începe să treacă de trepte. Toate ambarcaţiunile de pe fluviu sunt legate bine, ca pentru vreme rea, şi puţinele luntri care plutesc încă pe apă au la vâsle bărbaţi care stau cocoşaţi ca să se apere de vânt şi poartă saci lucind de umezeală pe cap. Fetele îşi petrec dimineaţa la fereastră, privind trecerea bărcilor muiate de ploaie. Le vedem mai sus decât de obicei, fiindcă fluviul se umple şi începe să se reverse; bărcile mici sunt trase toate la mal şi legate la chei sau chiar urcate pe mal, căci fluviul îşi iese din matcă şi curenţii sunt

prea puternici. Aprindem focul, ca să ne apere de răcoarea zilei ploioase, la fel de întunecată şi de umedă ca o zi de noiembrie; joc cărţi cu fetele şi le las să câştige. Cât iubesc sunetul acestei ploi!

Elizabeth şi cu mine dormim îmbrăţişate, ascultând cum apa se revarsă de pe acoperişul abaţiei şi curge în cascade pe pavaj. La orele mici ale dimineţii încep să aud picurul apei ce se prelinge printre ţiglele acoperişului şi mă scol ca să aprind din nou focul şi să pun o oală sub spărtură. Elizabeth deschide obloanele şi spune că plouă la fel de torenţial; pare că va ploua toată ziua.

Fetele se joacă de-a Arca lui Noe, iar Elizabeth le citeşte povestea din Biblie, după care pregătesc o piesă-mască, jucăriile lor şi nişte perne cu umplutură aspră servindu-le drept perechi de animale. Arca e masa mea, răsturnată şi cu cearşafuri legate de la un picior la altul. Le las să ia cina în Arcă şi le liniştesc înainte de culcare, spunându-le că marele potop al lui Noe s-a întâmplat foarte demult şi că Dumnezeu nu va mai trimite încă unul, nici măcar ca să pedepsească păcatele. Ploaia asta nu va face decât să-i ţină pe oamenii cei răi în casele lor, de unde nu pot să facă rele. O inundaţie îi va ţine la distanţă de Londra pe oamenii cei duşmănoşi, iar noi vom fi în siguranţă.

Elizabeth mă priveşte cu un zâmbet uşor şi, după ce se culcă fetele, ia o lumânare şi coboară prin catacombe ca să verifice nivelul apei fluviului.

E mai ridicat ca oricând, mă anunţă ea la întoarcere. Crede că va inunda coridorul până la trepte – o creştere de peste un metru a nivelului. Dacă ploaia nu conteneşte curând, va urca şi mai mult. Pe noi nu ne pândeşte nicio primejdie – ne desparte de fluviu o scară de piatră cât două caturi – dar bieţii oameni care trăiesc pe maluri îşi vor aduna puţinele lucruri şi-şi vor abandona căminele, lăsându-le în seama apelor.

A doua zi dimineaţă, Jemma vine la noi cu rochia sumeasă, murdară de noroi până la genunchi. Străzile sunt inundate în zonele joase şi se vorbeşte despre case luate de apă, iar în susul fluviului, despre poduri distruse şi sate izolate de lume. Nimeni n-a mai pomenit o ploaie ca asta în septembrie şi tot nu conteneşte. Jemma spune că pe piaţă nu există produse proaspete, fiindcă multe drumuri au fost măturate de ape şi fermierii nu-şi pot aduce roadele. Pâinea costă mai mult, din cauza lipsei de făină, iar unii brutari nu pot face focul în cuptor pentru că tot lemnul pe care-l au e ud. Jemma spune că va petrece noaptea cu noi – se teme să plece pe străzile inundate.

În dimineaţa următoare încă mai plouă şi fetele, aşezate la fereastră, văd privelişti ciudate. O vacă înecată o sperie pe Bridget când trece pe sub fereastră; apele înghit o căruţă răsturnată. Buştenii de la cine ştie ce construcţie trec şi ei, rostogolindu-se întruna, şi auzim o bufnitură înfundată când ceva greu loveşte treptele porţii dinspre Tamisa. Poarta dinspre apă e doar o poartă pentru apă în dimineaţa asta: coridorul e inundat şi putem vedea doar puţin din partea de sus a lucrăturii din fier şi un crâmpei din lumina zilei. Fluviul trebuie să fi crescut de-acum cu aproape zece metri, iar fluxul va face apa să se reverse în catacombe şi-i va spăla pe morţii adormiţi.

Nu mă uit după un mesager trimis de fraţii mei. Nu mă aştept să poată ajunge cineva din ţinuturile vestice la Londra pe vremea asta. Însă n-am nevoie de veşti de la ei ca să ştiu ce se petrece. Râurile s-au ridicat împotriva lui Buckingham, fluxul îi e potrivnic lui Henry Tudor, ploaia se revarsă asupra oştirilor lor, apele Angliei s-au ridicat ca să-şi apere prinţul.

Octombrie 1483

Richard, falsul rege, consternat de trădarea comisă de marele lui prieten, omul pe care l-a ridicat la rangul de administrator al Angliei, are nevoie doar de o clipă ca să-şi dea seama că forţele adunate de ducele de Buckingham sunt suficiente pentru a învinge nu o dată, ci de două ori garda regală. Trebuie să strângă o armată, chemându-i pe toţi bărbaţii zdraveni la trup din Anglia să i se alăture, cerându-le loialitatea ca rege. Cei mai mulţi i se alătură, deşi cu încetineală. Ducele de Norfolk a ţinut sub control revolta din ţinuturile sudice. E convins că Londra se află în siguranţă, dar nu se îndoieşte că Buckingham adună trupe în Ţara Galilor şi că Henry Tudor va porni din Bretagne pe mare ca să i se alăture. Dacă Henry aduce o mie de soldaţi, înseamnă că rebelii şi armata regelui vor avea practic forţe egale şi nimeni n-ar pune rămăşag în privinţa deznodământului. Dacă aduce mai mulţi, Richard se va lupta ca să supravieţuiască, deşi cu sorţi de izbândă slabi, înfruntând o armată condusă de Jasper Tudor, unul din cei mai iluştri comandanţi pe care i-a avut vreodată Casa de Lancaster.

Richard mărşăluieşte până la Coventry şi-l ţine aproape de el pe lordul Stanley, soţul lui lady Margaret şi tatăl vitreg al lui Henry Tudor. Lordul Strange, fiul lui Stanley, nu e de găsit la el acasă. Servitorii lui spun că a adunat o armată imensă, alcătuită din arendaşii şi slugile lui, şi a pornit în marş ca să-şi slujească stăpânul. Pe Richard îl îngrijorează un lucru: nimeni nu ştie cine ar putea fi acest stăpân.

Richard îşi conduce forţele de la Coventry spre sud, ca să-i taie calea lui Buckingham, prietenul lui trădător, spre forţele noastre din ţinuturile sudice. Plănuieşte ca Buckingham să nu găsească niciun aliat când va traversa

fluviul Sevem ca să intre în Anglia, ci doar armata regală aşteptându-l sumbră în ploaia torenţială.

Trupele înaintează încet pe drumurile acoperite de noroi gros. Podurile au fost luate de ape, aşa că trebuie să facă kilometri în plus ca să găsească un loc de traversare. Caii ofiţerilor şi ai gărzilor călare trudesc prin noroiul vâscos ce le ajunge până la piept; soldaţii mărşăluiesc cu capul în jos, uzi până la piele, iar noaptea, când se odihnesc, nu pot aprinde focuri, fiindcă totul e ud.

Mohorât, Richard îi mână înainte, bucurându-se puţin de ideea că omul pe care l-a iubit şi în care a avut mai multă încredere decât în oricare altul, Henry Stafford, ducele de Buckingham, îşi croieşte şi el drum prin noroi, prin râuri umflate, prin ploaia neostoită. E o vreme proastă pentru recrutarea de rebeli, se gândeşte Richard. E o vreme proastă pentru tânărul duce, care nu e veteran al campaniilor de război, aşa cum este el însuşi. E o vreme proastă pentru cel care depinde de aliaţii de peste mări. De bună seamă, Buckingham nu poate spera că Henry Tudor va ridica ancora pe o **furtună** ca asta; în plus, nu va putea primi veşti de la forţele familiei Rivers, din ţinuturile sudice.

Şi atunci regele aude veşti bune. Pe lângă faptul că trebuie să înfrunte ploaia torenţială, care nu se opreşte nicio clipă, Buckingham e atacat întruna de neamul Vaughan din Ţara Galilor. Membrii săi sunt căpetenii pe acest teritoriu şi nu-l iubesc deloc pe tânărul duce. Buckingham nădăjduise că îl vor lăsa să se ridice împotriva lui Richard şi poate chiar îl vor sprijini. Dar neamul Vaughan n-a uitat că el a fost cel care l-a luat pe Thomas Vaughan de lângă stăpânul lui, tânărul rege, şi l-a executat. La fiecare cotitură a drumului întâlneşte câte şase-şapte dintre ei, cu arcurile pregătite, gata să doboare primul rând de oameni şi să plece călare. În fiecare vale

există oameni ascunşi în copaci, care aruncă bolovani, trag cu săgeţi, trimit o ploaie de suliţe prin furtună în oştirea aproape rătăcită a lui Buckingham, până când soldaţi simt că ploaia şi suliţele sunt totuna şi că luptă cu un duşman care e precum apa, de care nu pot scăpa, care îi potopeşte nemilos şi nu se opreşte nicio clipă.

Buckingham nu-şi poate trimite solii călare în Ţara Galilor, ca să-i adune pe galii loiali neamului Tudor. Iscoadele lui sunt doborâte în clipa când ies din raza de vedere a coloanei principale, astfel că oştirea lui nu-şi poate îngroşa rândurile cu luptători buni, aşa cum i-a promis lady Margaret. Ba dimpotrivă, în fiecare noapte, la fiecare oprire şi chiar pe drum, în plină lumină a zilei, oamenii lui fug pe furiş. Spun că e un conducător fără noroc şi campania lui va fi complet măturată. De fiecare dată când se încolonează pentru marş sunt tot mai puţini; Buckingham vede bine că acum coloana de pe drumul acoperit de apă nu se mai întinde prea departe. Când merge călare de-a lungul ei, încercând să-i înveselească pe oşteni, promiţându-le victoria, aceştia refuză să-l privească în ochi. Rămân cu capetele plecate, de parcă discursul lui optimist şi răpăitul ploii ar fi unul şi acelaşi sunet fără noimă.

Buckingham nu are de unde să ştie, dar presupune că Henry Tudor, aliatul pe care plănuieşte să-l trădeze, e bătut şi el de zidul de apă necontenit. E ţintuit în port de aceeaşi furtună care împrăştie armata lui Buckingham. Henry Tudor are cinci mii de mercenari – o forţă imensă, o forţă imbatabilă, plătită şi înarmată de ducele din Bretagne – suficient ca să cucerească Anglia singur. Are cavaleri şi cai şi tunuri şi cinci corăbii, o expediţie ce nu poate da greş – dacă n-ar fi vântul şi ploaia torenţială. Corăbiile se leagănă şi se răsucesc; chiar şi la adăpostul oferit de port, întind frânghiile ce le ţin legate de ţărm.

Soldaţii, îngrămădiţi în cale pentru scurta călătorie peste Canalul Mânecii, vomită din cauza răului de mare, teribil de nefericiţi. Henry Tudor se plimbă cu paşi mari de-a lungul docului, ca un leu în cuşcă, căutând o spărtură în pătura de nori, aşteptând să se schimbe vântul. Cerul se revarsă nemilos peste capul lui arămiu. Orizontul e negru – alţi nori de ploaie; vântul bate dinspre larg, mereu dinspre larg, făcându-i corăbiile să se cutremure, lipite de zidurile portului.

Ştie că peste mare i se hotărăşte destinul. Dacă Buckingham îl învinge pe Richard fără el, ştie că nu va avea nicio şansă la tron. Un uzurpator îi va lua locul altuia, iar el va rămâne în exil. Trebuie să se afle acolo în clipa bătăliei şi să-l omoare pe cel care iese victorios. Ştie că trebuie să ridice ancora pe dată, dar nu poate: plouă cu găleata. Nu poate să plece nicăieri.

Buckingham nu are de unde să ştie asta, nu ştie nimic. Viaţa lui s-a micşorat, reducându-se la un marş lung prin ploaia torenţială, şi de fiecare dată când priveşte peste umăr, în urma lui sunt tot mai puţini oameni. Sunt sleiţi de puteri, n-au avut parte de mâncare caldă de zile întregi, merg împiedicat prin noroiul până la genunchi, iar când le spune: „Curând vom ajunge la locul de traversare, traversarea în Anglia, pe pământ uscat, slavă Domnului!”, ei dau din cap, dar nu-l cred.

Drumul lor coteşte spre punctul de traversare al fluviului Severn, unde apele sunt puţin adânci şi destul de late pentru ca armata să pătrundă în Anglia şi să înfrunte duşmanul, în loc să lupte cu intemperiile. Toată lumea cunoaşte acest punct de traversare – Buckingham li-l tot promite de kilometri întregi. Albia e tare şi pietroasă, dură ca un drum, iar adâncimea apei nu depăşeşte niciodată câteva zeci de centimetri. Oamenii traversează de secole întregi pe aici, intrând sau ieşind din Ţara Galilor; e poarta

spre Anglia. Pe malul din Ţara Galilor e un han, iar pe malul englezesc, un cătun. Oamenii se aşteaptă ca punctul de traversare să fie inundat, ca fluviul să fie adânc. Poate că vor vedea chiar saci cu nisip la uşa hanului; dar când aud mugetul apelor, se opresc toţi ca unul, cuprinşi de o groază fără margini.

Nu există loc de traversare. Cât pot vedea cu ochii, nu există uscat. Hanul din Ţara Galilor e înecat; cătunul de pe malul celălalt a dispărut cu totul. Fluviul nici măcar nu mai e un fluviu, şi-a ieşit din albie atât de mult încât a devenit un lac, un pustiu de ape. Oamenii nu pot vedea Anglia dincolo de el. Nu văd nici măcar avalul şi amontele. Ăsta nu mai e un fluviu, ci o mare interioară, cu valuri şi cu propriile furtuni. Locul nu mai e nici Anglia, nici Ţara Galilor, ci apă, apă triumfătoare. Apa a luat totul şi niciun om nu se va lupta cu ea.

Cu siguranţă, nimeni n-o poate traversa. Soldaţii caută zadarnic reperele familiare, cărarea ce ducea spre malul râului, dar e mult sub apă. Cineva crede că zăreşte ceva în revărsarea de ape şi-şi dă seama, cutremurându-se, că vede vârfurile copacilor. Fluviul a acoperit o pădure: copacii din Ţara Galilor îşi întind înnebuniţi crengile spre aer. Lumea nu mai e cum era. Armatele nu se pot întâlni; apa a intervenit şi a cucerit totul. Revolta lui Buckingham s-a terminat. Buckingham nu scoate o vorbă, nu dă niciun ordin. Face un mic gest cu mâna, ca o capitulare, o fluturare cu palma întinsă: nu spre oamenii lui, ci spre acest potop care l-a distrus. E ca şi cum ar accepta că victoria îi aparţine apei, puterii apei. Îşi întoarce calul şi se îndepărtează de vastele-i adâncuri frământate, lăsându-şi oştenii să plece. Ştiu că s-a terminat totul. Ştiu că revolta s-a încheiat, înfrântă de apele Angliei, care s-au ridicat ca şi cum ar fi fost chemate la luptă de însăşi zeiţa apei.

Noiembrie 1483

E întuneric, aproape ora unsprezece. Îngenuncheată la picioarele patului, mă rog înainte de culcare, când aud o bătaie uşoară în uşa mare de la intrare. Inima îmi tresaltă pe dată, mă gândesc pe dată la fiul meu Edward, la fiul meu Richard, mă gândesc pe dată că au venit la mine, că s-au întors acasă. Mă ridic iute în picioare, arunc o mantie peste cămaşa de noapte, îmi acopăr părul cu gluga şi alerg la uşă.

Din câte pot să aud, străzile sunt tăcute acum, deşi toată ziua au zumzăit din cauza întoarcerii regelui Richard, şi s-a vorbit la nesfârşit că se va răzbuna pe rebeli, că va încălca sanctuarul şi va veni după mine, că are dovada că am ridicat ţara împotrivă-i. Ştie asta şi-i cunoaşte pe aliaţii pe care i-am ales: lady Margaret şi prefăcutul duce de Buckingham.

Nimeni nu-mi poate spune dacă bărbaţii din familia mea sunt teferi, capturaţi sau morţi: cei trei fraţi iubiţi ai mei şi fiul meu, Thomas Grey, care au stat alături de rebeli în Hampshire şi Kent. Aud tot felul de zvonuri: că au fugit ca să i se alăture lui Henry Tudor în Bretagne, că zac morţi pe un câmp, că au fost executaţi de Richard, că au devenit renegaţi şi i s-au alăturat. Trebuie să aştept, aşa cum aşteaptă toată ţara, nişte veşti mai demne de încredere.

Ploile au măturat drumuri, au distrus poduri, au izolat oraşe întregi. Veştile ajung la Londra în rafale aţâţate şi nimeni nu poate fi sigur ce e adevărat şi ce nu. Însă furtuna şi-a consumat forţele, ploaia s-a oprit. Când apele vor reintra în matcă, voi avea veşti despre rudele mele şi despre bătăliile pe care le-au purtat. Mă rog să fi plecat departe de Anglia. Planul, în caz de înfrângere, era să meargă la

Margareta, sora lui Edward, în Burgundia, să-l găsească

pe fiul meu Richard în ascunzătoarea lui şi să continue războiul de peste hotare. Regele Richard va domni acum cu o putere de tiran, sunt sigură.

Bătaia în uşă se repetă şi cineva zgâlţâie zăvorul. Oricine-ar fi, nu e un fugar speriat, nu-i băiatul meu. Merg la poarta mare din lemn, deschid grilajul şi mă uit afară. E un bărbat înalt cât mine, cu gluga trasă pe frunte ca să-şi ascundă faţa.

— Da? spun scurt.

— Trebuie s-o văd pe regina văduvă, şopteşte omul. Am un mesaj de cea mai mare importanţă.

— Eu sunt regina văduvă. Care e mesajul?

El se uită repede în stânga şi-n dreapta şi spune:

— Soră, lasă-mă să intru.

Nu sunt convinsă nicio clipă că e unul dintre fraţii mei.

— Nu-ţi sunt soră! Cine te crezi?

Îşi scoate gluga şi ridică torţa pe care o are cu el, ca să-i pot vedea faţa oacheşă şi frumoasă. Nu e fratele, ci cumnatul meu, duşmanul meu, Richard.

— Cred că sunt regele, replică el cu un umor ironic.

— Ei bine, eu nu cred, spun fără să zâmbesc, dar vorbele mele îl fac să râdă.

— Ajunge cu asta, mă sfătuieşte. S-a terminat. Sunt uns şi încoronat, iar revolta ta a fost complet înfrântă. Sunt rege, indiferent ce ţi-ai dori. Sunt singur şi neînarmat. Lasă-mă să intru, soră Elizabeth, spre binele amândurora.

În ciuda tuturor celor petrecute, chiar asta fac: trag zăvoarele uşii mici, o deschid, iar el se strecoară înăuntru. Zăvorăsc uşa în urma lui şi-l întreb:

— Ce vrei? Am în preajmă un servitor care ne aude. Între tine şi mine s-a vărsat sânge, Richard. Mi-ai omorât fratele şi fiul. Nu ţi-o voi ierta niciodată! Te-am blestemat pentru asta.

— Nu mă aştept la iertarea ta. Nici măcar n-o vreau. Ştii

bine cât de departe au ajuns uneltirile tale împotriva mea. M-ai fi omorât dacă ai fi avut prilejul. Ne-am războit. Ştii la fel de bine ca mine. Şi ţi-ai obţinut răzbunarea. Ştii la fel de bine ca mine ce dureri mi-ai provocat. Mi-ai făcut o vrajă şi mă doare pieptul, iar braţul mi se sleieşte fără veste. Braţul în care ţin sabia, îmi aminteşte el. Ce-ar putea fi mai rău pentru mine? Mi-ai blestemat braţul în care ţin sabia. Ai face bine să te rogi să n-ai nevoie niciodată să te apăr.

Îl privesc cu luare-aminte. Are numai treizeci şi unu de ani, dar cearcănele de sub ochi şi ridurile de pe obraz sunt ale unui bărbat mai vârstnic. Pare hăituit. Îmi închipui că se teme că braţul va refuza să-l asculte în luptă. A muncit din greu toată viaţa ca să fie la fel de puternic ca fraţii lui mai înalţi şi cu muşchi mai zdraveni. Acum ceva îi mistuie forţa. Ridic din umeri.

— Dacă eşti bolnav, ar trebui să te vadă un doctor. Eşti ca un copil, dai vina pe magie pentru propria-ţi slăbiciune. Poate ţi-ai închipuit totul.

El clatină din cap.

— N-am venit ca să mă plâng. Am venit pentru altceva. (Se opreşte şi se uită la mine. Are privirea deschisă de York, privirea sinceră a soţului meu.) Spune-mi, fiul tău Edward e în siguranţă, e la tine? mă întreabă.

Simt cum îmi bubuie inima dureros.

— De ce întrebi? Tu, dintre toţi oamenii? Tu, cel care l-a luat?

— Vrei să răspunzi, te rog? îi ai pe Edward şi Richard la loc sigur?

— Nu, spun. (Aş putea să mă jeluiesc ca o mamă cu inima frântă, dar nu în faţa acestui om.) De ce? De ce întrebi?

El oftează şi se lasă grămadă pe scaunul portarului, luându-şi capul în mâini.

— Nu-i ai în Turn pe băieţii mei? îl iscodesc. Nu sunt încuiaţi acolo?

El clatină din cap.

— I-ai pierdut? Mi-ai pierdut fiii?

Încuviinţează în tăcere, apoi spune:

— Mă rugam să-i fi scos tu pe furiş de-acolo. Pentru numele Domnului, spune-mi! Dacă ai făcut asta, nu-i voi vâna, nu le voi face rău! Poţi alege o relicvă sfântă şi am să jur pe ea. Voi jura să-i las acolo unde i-ai trimis. Nici măcar nu voi întreba unde. Spune-mi doar că sunt la tine, teferi, ca să ştiu, trebuie să ştiu! înnebunesc dacă nu ştiu!

Clatin din cap, mută de durere. El îşi freacă faţa şi ochii de parcă l-ar ustura de nesomn.

— M-am dus direct în Turn, spune printre degete. În clipa când m-am întors la Londra. Mă temeam. Toată Anglia susţinea că sunt morţi. Oamenii lui lady Margaret Beaufort au dat de ştire tuturor că prinţii au murit. Ducele de Buckingham ţi-a transformat oştirea în armata lui şi a luptat ca să câştige tronul pentru el însuşi, spunându-le ostaşilor că prinţii au murit din porunca mea şi că ar trebui să se răzbune pe mine. I-a minţit că-i va conduce ca să răzbune moartea prinţilor.

— Nu i-ai omorât?

— Nu. De ce să-i omor? Gândeşte-te! Gândeşte-te bine! De ce să-i omor? De ce acum? Când oamenii tăi au atacat Turnul, am pus să fie duşi în inima clădirii. Erau vegheaţi zi şi noapte, n-aş fi putut să-i omor atunci, nici măcar dacă aş fi vrut! Aveau paznici tot timpul, unul dintre ei ar fi aflat şi ar fi vorbit. I-am declarat bastarzi şi te-am dezonorat. Fiii tăi nu sunt o ameninţare pentru mine, aşa cum nu sunt nici fraţii tăi – oameni înfrânţi.

— L-ai omorât pe fratele meu Anthony! şuier printre dinţi.

— El era o ameninţare pentru mine, răspunde Richard.

Anthony ar fi putut să adune o armată şi se pricepea s-o comande. Era un oştean mai bun decât mine. Fiii tăi nu sunt. Nici fiicele tale. Ei nu mă ameninţă şi nici eu nu-i ameninţ. Nu-i omor.

— Atunci unde sunt? mă tângui. Unde-i băiatul meu Edward?

— Nu ştiu nici măcar dacă trăiesc sau dacă sunt morţi, spune el nefericit. Nici cine a poruncit să fie ucişi ori capturaţi. Credeam că i-ai luat tu pe furiş. De aceea am venit aici. Dar dacă nu tu, atunci cine? Ai autorizat pe cineva să-i ia? Ar putea cineva să-i ia fără ştiinţa ta? Să-i ţină ostatici?

Clatin din cap – nu sunt în stare să gândesc. E cea mai gravă întrebare cu care mă voi confrunta în viaţa mea şi suferinţa m-a prostit.

— Nu sunt în stare să gândesc! spun disperată.

— Încearcă. Ştii cine-ţi sunt aliaţii. Prietenii tainici. Duşmanii mei ascunşi. Ştii ce ar putea face. Ştii ce ţi-au promis, ce ai uneltit împreună cu ei. Gândeşte-te!

Duc mâna la frunte şi fac câţiva paşi în sus şi-n jos. Poate că Richard mă minte şi i-a omorât pe Edward şi pe bietul paj, iar apoi a venit aici ca să dea vina pe altcineva. Dar, după cum spune chiar el, n-are niciun motiv să facă aşa ceva şi, în plus, de ce să nu recunoască şi să iasă din situaţia asta cu ajutorul neruşinării? Cine ar mai protesta acum, după ce a înăbuşit revolta împotriva lui? De ce să vină aici, la mine? Când l-a omorât pe regele Henric, soţul meu a pus ca trupul lui neînsufleţit să fie arătat poporului. I-a organizat o înmormântare aleasă. Scopul uciderii lui a fost acela de-a arăta lumii că spiţa lui s-a stins. Dacă Richard mi-ar fi omorât fiii ca să pună capăt spiţei lui Edward, ar fi anunţat acum, când s-a întors în Londra victorios, şi mi-ar fi dat trupurile neînsufleţite ca să le îngrop. Ar putea spune că băieţii s-au îmbolnăvit. Sau, mai

bine chiar, ar putea spune că Buckingham i-a omorât. I-ar fi uşor să dea vina pe Buckingham şi apoi să le organizeze funeralii regeşti şi nimeni n-ar putea face altceva decât să-i plângă.

Aşadar, poate că ducele de Buckingham i-a ucis, poate că acesta e adevărul din spatele zvonului despre moartea lor? Cei doi băieţi dispărând, se afla cu doi paşi mai aproape de tron. Sau a pus oare lady Margaret să fie omorâţi, ca să-i facă loc fiului ei, Henry Tudor? Tudor şi Buckingham trag cele mai mari foloase de pe urma morţii fiilor mei. Ei devin următorii moştenitori dacă băieţii mei sunt morţi. A putut oare lady Margaret să poruncească uciderea fiilor mei, pretinzând în acelaşi timp că mi-e prietenă? A putut oare să-şi înduplece sfânta conştiinţă să facă aşa ceva? A putut oare Buckingham să-şi omoare propriii nepoţi în timp ce jura că-i va elibera?

— Le-ai căutat cadavrele? întreb cu un glas foarte scăzut.

— Am întors Turnul cu susul în jos şi am pus să fie interogaţi servitorii lor. Aceştia spun că i-au băgat în pat într-o seară, iar dimineaţă dispăruseră.

— Sunt servitorii tăi! răbufnesc. Îndeplinesc poruncile tale! Fiii mei au murit cât se aflau în grija ta. Te aştepţi să cred într-adevăr că n-ai avut niciun amestec în moartea lor? Te aştepţi să cred că au dispărut fără urmă?

El încuviinţează.

— Vreau să crezi că au murit ori au fost luaţi fără ordinul meu, fără ştirea mea şi fără consimţământul meu, în timp ce eu mă aflam departe şi mă pregăteam de luptă. La drept vorbind, mă pregăteam să lupt cu fraţii tăi. Într-o noapte.

— Care noapte?

— Noaptea în care a început să plouă.

Aprob din cap, gândindu-mă la glasul moale care i-a

cântat lui Elizabeth un cântec de leagăn, atât de încet încât nu l-am putut auzi.

— O, în noaptea aceea...

El şovăie.

— Mă crezi că sunt nevinovat de moartea lor?

Îl privesc în faţă pe bărbatul pe care soţul meu l-a iubit: fratele lui. Cel care a luptat alături de soţul meu, pentru familia şi fiii mei. Bărbatul care l-a omorât pe fratele meu şi pe fiul meu Grey. Bărbatul care poate mi-a omorât fiul de viţă regească, pe Edward.

— Nu, spun cu răceală. Nu te cred. N-am încredere în tine. Dar nu sunt sigură. Sunt cumplit de nesigură de toate.

El încuviinţează, ca şi cum ar accepta o judecată nedreaptă, şi remarcă, aproape ca o paranteză:

— La fel mi se întâmplă şi mie. Nu ştiu nimic, n-am încredere în nimeni. Am omorât certitudinea în războaiele astea între veri şi n-a mai rămas decât neîncrederea.

— Şi ce vei face?

— Nu voi face nimic şi nu voi spune nimic, hotărăşte el cu o voce mohorâtă şi ostenită. Nimeni nu va îndrăzni să mă întrebe direct, deşi toţi mă vor bănui. Nu voi spune nimic şi voi lăsa lumea să creadă ce vrea. Nu ştiu ce s-a întâmplat cu băieţii tăi, însă nimeni nu va crede asta în ruptul capului. Dacă i-aş avea vii, i-aş scoate la iveală şi mi-aş dovedi nevinovăţia. Dacă le-aş găsi cadavrele, le-aş expune şi aş da vina pe Buckingham. Dar nu-i am, nici vii, nici morţi, aşa că nu mă pot apăra. Toată lumea va crede că am omorât doi băieţi aflaţi în grija mea, cu sânge rece, fără motiv. Va spune că sunt un monstru. Se întrerupe, apoi adaugă: Orice altceva voi face în viaţă, lucrul ăsta va arunca o umbră strâmbă. Toată lumea îşi va aminti un singur lucru despre mine: crima asta. Deşi n-am săvârşit-o eu, nu ştiu cine a săvârşit-o şi nici măcar dacă a fost

săvârşită, încheie el clătinând din cap.

Face o pauză, apoi i se năzare să mă întrebe:

— *Tu* ce vei face?

— Eu?

— Ai stat aici, în sanctuar, pentru ca fetele tale să fie în siguranţă cât timp credeai că fraţii lor se află în primejdie din partea mea, îmi aminteşte el. Acum s-a întâmplat tot ce putea fi mai rău. Fraţii lor au dispărut. Ce vei face cu fetele, cu tine însăţi? Nu mai are rost să rămâneţi în sanctuar – nu mai sunteţi familia regală, cu un moştenitor care poate să-şi afirme dreptul la tron. Eşti doar mama unor fete.

Auzindu-i vorbele, pierderea lui Edward mă loveşte dintr-odată; îmi scapă un geamăt şi simt durerea în pântec, de parcă aş trăi din nou durerile naşterii lui. Mă las în genunchi pe pardoseala de piatră şi mă chircesc de durere. Mă aud cum gem şi simt cum mă legăn.

El nu se grăbeşte să mă aline sau măcar să mă ridice de pe jos. Rămâne aşezat în jilţ, cu capul brun sprijinit în mâini, privindu-mă cum mă jeluiesc ca o ţărancă la moartea primului ei prunc. Nu spune nimic ca să-mi respingă durerea ori s-o zăgăzuiască. Mă lasă să plâng. Şade lângă mine multă vreme şi mă lasă să plâng.

După un timp, apuc poala mantiei şi-mi şterg faţa udă, apoi mă las pe călcâie şi-l privesc.

— Regret pierderea pe care ai suferit-o, spune el pe un ton oficial, de parcă n-aş fi îngenuncheată pe o pardoseală de piatră, cu părul despletit şi cu obrazul ud de lacrimi. N-a fost nici din porunca mea, nici de mâna mea. Am obţinut tronul fără să-i fac rău vreunuia din ei. Nu le-aş fi făcut rău nici după aceea. Erau fiii lui Edward. Îi iubeam pentru el. Şi Dumnezeu ştie că pe el l-am iubit.

— Măcar atâta lucru ştiu şi eu, replic pe un ton la fel de oficial ca al lui.

Se ridică în picioare şi mă întreabă:

— Accepţi să pleci din sanctuar? N-ai nimic de câştigat dacă rămâi aici.

Sunt de acord cu el.

— N-am nimic. Nimic.

— Voi face o înţelegere între noi doi. Voi promite că fetele tale vor fi în siguranţă şi bine tratate dacă ieşi de aici. Cele mai mari pot veni la curte. Le voi trata onorabil, ca pe nepoatele mele. Poţi să vii cu ele. Voi avea grijă să se mărite cu bărbaţi de ispravă, cu încuviinţarea ta.

— Voi pleca acasă. Şi le voi lua cu mine.

El clatină din cap.

— Îmi pare rău, dar nu pot îngădui asta. Fetele tale vor veni la curte, iar tu poţi trăi o vreme la Heytesbury, în grija lui sir John Nesfield. Îmi pare rău, dar nu pot avea încredere în tine când te afli printre arendaşii şi susţinătorii tăi. Nu-ţi pot îngădui să stai undeva unde vei găsi bărbaţi cu care să unelteşti. Nu-i vorba că te suspectez, înţelege-mă: atâta doar că nu pot avea încredere în nimeni. N-am încredere în nimeni, nicăieri, niciodată.

Se aude sunet de paşi în spatele lui, iar el se răsuceşte iute şi-şi scoate pumnalul, îndreptându-l înainte, gata să lovească. Mă ridic în grabă, pun mâna pe braţul lui drept şi i-l cobor cu uşurinţă: e grozav de slab. Îmi aduc aminte de blestemul pe care l-am aruncat asupra lui.

— Linişteşte-te, îi spun. E cu siguranţă una din fete.

El face un pas în spate, iar Elizabeth iese din umbră şi vine lângă mine. E în cămaşă de noapte, cu o mantie pe deasupra şi părul împletit sub bonetă. Acum e la fel de înaltă ca mine. Se opreşte alături şi-şi priveşte unchiul cu un aer grav.

— Alteţă, rosteşte ea cu o reverenţă abia schiţată.

El nici măcar nu se înclină în faţa ei, ci o priveşte uluit.

— Ai crescut, Elizabeth… (Şovăie.) Eşti prinţesa

Elizabeth? Nu te-aş fi recunoscut. Ultima oară te-am văzut când erai mică şi iată-te... aşa!

Arunc o privire spre fiica mea şi văd uimită că i se împurpurează obrajii. Roşeşte sub privirea lui uluită. Duce o mână la păr, cu aerul că-şi doreşte să fi fost îmbrăcată, nu desculţă ca un copil.

— Du-te în odaia ta! îi spun cu asprime.

Face o reverenţă şi se întoarce supusă, dar în uşă se opreşte şi întreabă:

— E vorba de Edward? Fratele meu e teafăr?

Richard se uită la mine, ca să citească pe chipul meu dacă i se poate spune adevărul. Mă răsucesc spre ea.

— Du-te în odaia ta. Vom vorbi mai târziu.

Richard se ridică în picioare şi spune încet:

— Prinţesă Elizabeth!

Ea se opreşte din nou, deşi i s-a cerut să plece, şi se întoarce spre el.

— Da, Alteţă?

— Regret să te anunţ că fraţii tăi au dispărut, dar vreau să ştii că nu din vina mea. Au dispărut din odăile lor din Turn şi nimeni nu-mi poate spune dacă trăiesc sau nu. Am venit astă-seară aici, la mama ta, în caz că i-a scos ea pe furiş de acolo.

Privirea iute pe care mi-o aruncă Elizabeth nu-i poate spune nimic. Ştiu la ce se gândeşte – că măcar Richard al nostru e teafăr şi în siguranţă în Flandra, însă pe chipul ei nu se citeşte nimic.

— Fraţii mei au dispărut? repetă ea mirată.

— Probabil sunt morţi, intervin cu glasul înăsprit de durere.

— Nu ştiţi unde se află? îl întreabă ea pe rege.

— Aş vrea din toată inima să ştiu! Fiindcă nu ştiu unde sunt sau dacă sunt teferi, toată lumea îi va crede morţi şi mă va învinui.

— Se aflau în grija ta, îi amintesc. De ce i-ar lua cineva ostatici fără să spună? în cel mai bun caz, mi-ai lăsat băiatul să moară în timp ce luptai ca să păstrezi tronul care îi aparţinea de drept lui.

El încuviinţează, ca pentru a accepta partea asta de vină, şi se întoarce să plece. Elizabeth şi cu mine privim în tăcere cum trage zăvoarele uşii.

— Nu voi ierta această nedreptate făcută mie şi casei mele! îl previn. Indiferent cine e acela care mi-a omorât băieţii, îi voi blestema casa să nu aibă un fiu, primul născut, care să-i fie moştenitor. Cine mi-a luat fiul îşi va pierde fiul. Îşi va petrece viaţa tânjind după un moştenitor. Îşi va îngropa primul născut şi va tânji de dorul lui, căci eu nu pot nici măcar să-l îngrop pe al meu!

El ridică din umeri şi spune nepăsător:

— Blestemă-l, indiferent cine ar fi. Distruge-i casa. Căci omul acela m-a costat reputaţia şi tihna.

— Îl vom blestema amândouă, spune Elizabeth stând lângă mine, cu braţul petrecut pe după mijlocul meu. Va plăti pentru că ne-a luat băiatul! Va regreta pierderea pe care ne-a provocat-o. Va regreta amarnic această cruzime îngrozitoare. Va suferi de remuşcări. Chiar dacă nu vom afla niciodată cine a făcut-o.

— O, dar vom afla! reiau ca un cor al soborului vrăjitoarelor. Îl vom cunoaşte după moartea copiilor lui. Când îi va muri fiul şi moştenitorul, vom şti cine e. Vom şti că blestemul pe care-l aruncăm acum asupra lui dă roade, de-a lungul anilor, generaţie după generaţie, până-i piere spiţa. Când îşi va pune fiul în mormânt, blestemul nostru va fi acela care-l va îngropa. Şi atunci vom şti cine ne-a luat băiatul, iar el va şti că blestemul nostru i-a luat ceea ce a luat el de la noi.

Richard păşeşte peste prag şi se uită la noi două, un zâmbet strâmb schimonosindu-i gura.

— Încă nu ştiţi că există un singur lucru mai rău decât să nu ţi se îndeplinească dorinţa? Ceea ce mi s-a întâmplat mie? Mi-am dorit să fiu rege, iar acum sunt rege şi asta nu mi-a adus pic de bucurie. Elizabeth, mama ta nu te-a avertizat să ai grijă ce-ţi doreşti?

— Ba da, m-a avertizat, răspunde ea calm. Iar de când voi aţi luat tronul tatălui meu şi mi-aţi răpit unchiul şi pe fraţii mei iubiţi, am învăţat să nu-mi mai doresc nimic.

— Atunci ar face bine să te avertizeze în privinţa lucrăturii blestemului vostru.

Se întoarce spre mine cu un zâmbet amar.

— Nu mai ţii minte vântul pe care l-ai stârnit fluierând ca să-l distrugi pe Warwick, vântul care l-a îndepărtat de Calais, astfel încât fiica lui şi-a pierdut pruncul pe mare? Vântul acela a fost pentru noi o armă cum nimeni altcineva n-ar fi putut să invoce. Dar nu ţii minte că furtuna s-a prelungit prea mult şi a fost cât pe ce să-l înece pe soţul tău şi pe noi toţi, cei care-l însoţeam?

Încuviinţez din cap.

— Blestemele voastre durează prea mult şi lovesc în cine nu trebuie. Poate într-o zi vă veţi dori ca braţul meu drept să fie destul de puternic ca să vă apere. Poate într-o zi veţi regreta moartea fiului şi moştenitorului cuiva, chiar dacă acel om era vinovat, chiar dacă blestemul vostru funcţionează într-adevăr.

Răzbunarea regelui Richard se abate cu putere asupra lorzilor şi conducătorilor revoltei; pe oamenii mai mărunţi îi iartă, considerând că au fost greşit îndrumaţi. Descoperă că Margaret Beaufort, soţia aliatului său, lordul Stanley, a fost conducătoarea complotului şi intermediarul între fiul ei şi ducele de Buckingham, aşa că o alungă în casa bărbatului ei şi porunceşte să fie supravegheată strict. Aliaţii ei – episcopul Morton şi doctorul Lewis – fug din ţară. Fiul meu, Thomas Grey, a reuşit să scape cu bine şi se află

la curtea lui Henry Tudor, în Bretagne. E o curte a bărbaţilor tineri, a rebelilor plini de speranţă, de ambiţie şi de dorinţă.

Regele Richard se plânge că fiul meu Thomas Grey e rebel şi adulterin, de parcă trădarea şi dragostea ar fi amândouă nişte crime. Îl acuză de trădare şi pune un preţ pe capul lui. Thomas îmi scrie din Bretagne şi-mi spune că, dacă Henry Tudor ar fi putut să debarce, revolta s-ar fi încheiat cu siguranţă în favoarea noastră. Flota lui a fost împrăştiată de furtuna pe care Elizabeth şi cu mine am invocat-o pe capul lui Buckingham. Tânărul care a spus că vine să ne salveze a fost cât pe ce să se înece. Thomas nu se îndoieşte că Henry Tudor poate aduna o armată suficient de mare încât să înfrângă chiar şi un prinţ de York. Îmi spune că Henry va veni din nou în Anglia, imediat ce se potolesc furtunile iernii, şi că de astă dată va învinge.

Şi se va aşeza chiar el pe tron, îi scriu fiului meu. *Nu se mai poate preface că luptă pentru moştenirea băieţilor mei.*

Fiul meu răspunde: „Nu, Henry Tudor luptă doar pentru el însuşi şi probabil că aşa a făcut şi va face întotdeauna. Dar prinţul, cum se intitulează singur, va aduce coroana în

Casa de York, fiindcă se va însura cu Elizabeth şi o va face regina Angliei, iar fiul lor va fi regele Angliei.

Fiul tău ar fi trebuit să fie regele Angliei, îmi scrie Thomas. Dar fiica ta tot ar putea deveni regină. Să-i spun lui Henry că Elizabeth se va căsători cu el dacă-l înfrânge pe Richard? în felul acesta, toate rudele şi toţi susţinătorii noştri ar trece de partea lui; în plus, nu văd ce fel de viitor aveţi tu şi surorile mele vitrege cât timp uzurpatorul Richard se află pe tron, iar voi vă ascundeţi în sanctuar”, îi scriu la rândul meu:

Spune-i că mă voi ţine de cuvântul pe care i l-am dat

mamei lui, lady Margaret. Elizabeth va fi soţia lui după ce-l înfrânge pe Richard şi urcă pe tronul Angliei. Fie ca York şi Lancaster să se unească şi fie ca războaiele să se încheie!

Mă opresc, apoi adaug:

Întreabă-l dacă mama lui ştie ce s-a întâmplat cu băiatul meu Edward.

Decembrie 1483

Aştept până în noaptea solstiţiului, cea mai întunecată noapte din an, şi apoi până în ceasul cel mai întunecat, între miezul nopţii şi unu, iar atunci iau o lumânare, îmi arunc pe umeri o mantie călduroasă peste rochia de iarnă şi bat la uşa lui Elizabeth.

— Eu mă duc acum. Vrei să vii?

E pregătită. Are lumânarea în mână şi mantia cu gluga trasă peste părul auriu.

— Da, fireşte! E şi pierderea mea. Şi eu vreau răzbunare. Cei care mi-au omorât fratele m-au aşezat cu un pas mai aproape de tron, cu un pas mai departe de viaţa pe care mi-aş fi construit-o singură şi în inima primejdiei. Nu le mulţumesc nici pentru asta. Iar fratele meu era singur şi fără pază, luat de lângă noi. Numai un om cu inima de piatră i-a putut ucide pe prinţ şi pe sărmanul paj. Oricine a făcut-o, şi-a câştigat un blestem. Îl voi blestema.

— Blestemul va cădea asupra fiului său, o previn. Şi asupra următorului fiu. Le va stinge spiţa.

Ochii ei strălucesc, verzi în lumina lumânării ca ochii unei pisici.

— Aşa să fie, spune ea, întocmai cum rostea bunica ei Jacquetta, când binecuvânta sau blestema.

Deschid drumul prin cripta cufundată în tăcere şi coborâm scara ce duce la catacombe, apoi încă un rând de trepte de piatră, umede şi reci ca gheaţa sub tălpi, până când auzim plescăitul fluviului la poarta dinspre apă.

Elizabeth descuie uşa de fier şi o deschidem împreună, trăgând de ea. Fluviul e umflat, la nivelul unei inundaţii de iarnă, întunecat şi sticlos, curgând repede pe lângă noi în bezna nopţii. Dar nu se compară cu furtuna pe care am invocat-o împreună cu Elizabeth ca să-i împiedicăm pe

Buckingham şi pe Henry Tudor să intre în Londra. Dacă aş fi ştiut că în noaptea aceea cineva urma să-mi atace fiul, aş fi luat o barcă pe potopul acela şi m-aş fi dus la el. Aş fi pornit pe apele adânci ca să-l salvez.

— Cum facem? întreabă Elizabeth, tremurând de frig şi de frică.

— Nu facem nimic. Îi spunem Melusinei şi atât. Ea e strămoaşa noastră, ea e călăuza noastră; va simţi pierderea fiului şi moştenitorului nostru aşa cum o simţim şi noi. Îi va căuta pe cei care l-au luat şi le va lua fiul în schimb.

Despăturesc o hârtie din buzunar şi i-o întind lui Elizabeth.

— Citeşte cu glas tare.

Ţin cele două lumânări în timp ce ea le citeşte apelor repezi:

— Află că fiul nostru Edward se afla în Turnul Londrei, ţinut prizonier pe nedrept de unchiul lui Richard, acum numit rege. Află că i-am dat un tovarăş, un băiat sărac, care să se dea drept cel de-al doilea fiu al nostru, Richard, pe care l-am trimis teafăr în Flandra, unde poţi să-l păzeşti pe fluviul Scheldt. Află că cineva ori a intrat şi l-a luat pe fiul nostru Edward, ori l-a ucis în odaia unde dormea; dar, Melusina, nu-l putem găsi şi nu ni s-a dat trupul lui neînsufleţit. Nu-i cunoaştem ucigaşii şi nu putem să-i aducem la judecată sau, dacă băiatul nostru trăieşte, să-l găsim şi să-l aducem acasă.

Glasul ei tremură o clipă, iar eu trebuie să-mi înfig unghiile în palme ca să nu plâng.

— Află că nu putem obţine dreptate pentru răul pe care ni l-a făcut acel om, aşa că venim la tine, mama noastră, şi încredinţăm adâncurilor tale întunecate acest blestem: celui care ne-a luat primul născut, să-i răpeşti primul născut. Băiatul nostru a fost luat înainte să devină bărbat,

înainte să devină rege, deşi s-a născut ca să fie şi una, şi alta. Aşadar, ia-l pe fiul ucigaşului său cât e copil, înainte să devină bărbat, înainte să-şi ia moştenirea în primire. Şi apoi ia-i şi nepotul, iar când îl vei lua, moartea lui ne va spune că e lucrătura blestemului nostru şi că e plata pentru pierderea fiului nostru.

Termină de citit cu ochii plini de lacrimi.

— Împătureşte-o ca pe o bărcuţă, îi cer.

Elizabeth ia imediat hârtia şi face o bărcuţă perfectă; fetele construiesc flote de hârtie încă de când am stat închise prima oară aici, lângă fluviu.

— Aprinde-o.

Ea apropie barca de hârtie de flacăra lumânării, astfel că prova ia foc.

— Dă-i drumul pe fluviu, îi spun.

Ia barca aprinsă şi o aşază cu blândeţe pe apă.

Bărcuţa saltă, flacăra pâlpâie suflată de vânt, dar apoi se înteţeşte. Preţ de o clipă o vedem, flacără deasupra flăcării reflectate, blestemul şi oglinda blestemului, înlănţuite pe apa întunecată, apoi undele iuţi ale fluviului o iau cu ele şi rămânem privind în întuneric; Melusina a auzit vorbele noastre şi a primit blestemul nostru în regatul ei acvatic.

— S-a înfăptuit, spun întorcând spatele fluviului şi deschizând poarta dinspre apă pentru fiica mea.

— Asta-i tot? întreabă de parcă s-ar fi aşteptat să mă vadă pornind pe fluviu într-o cochilie de scoică.

— Asta-i tot. Asta e tot ce pot face acum, că sunt regină peste nimic, cu fiii absenţi. Pot doar să doresc răul. Şi Dumnezeu mi-e martor că o fac!

Crăciunul anului 1483

Pregătesc o sărbătoare veselă pentru fetele mele. O trimit pe Jemma în oraş să le cumpere brocart şi coasem rochii noi, iar fetele poartă pe cap ultimele diamante din tezaurul regal, în chip de coroane pentru ziua Crăciunului. Ţinutul Kent cel învins ne trimite un clapon frumos, vin şi pâine pentru ospăţul de Crăciun. Suntem propriii noştri colindători, propriii noştri actori de pantomimă, singure ridicăm pocalul şi închinăm în cinstea noastră. Când le bag în sfârşit în pat, fetele sunt fericite, ca şi cum ar fi uitat curtea York de Crăciun, când toţi ambasadorii spuneau că n-au văzut niciodată o curte mai bogată, când tatăl lor era regele Angliei, iar mama lor, cea mai frumoasă regină din câte a pomenit ţara.

Elizabeth, fiica mea, stă cu mine până târziu lângă foc, spărgând nuci şi aruncând cojile în jarul roşu, ca să se aprindă şi să trosnească.

— Fratele tău vitreg, Thomas Grey, mi-a scris că Henry Tudor are de gând să se declare regele Angliei şi logodnicul tău astăzi, în catedrala din Rennes. Ar trebui să te felicit!

Se întoarce spre mine şi-mi aruncă un zâmbet vesel, replicând:

— Sunt o femeie foarte căsătorită. Am fost logodită cu nepotul lui Warwick şi apoi cu moştenitorul Franţei, mai ţii minte? Tu şi tata îmi spuneaţi „La *Dauphine”,* luam ore suplimentare de franceză şi mă consideram foarte importantă. Îmi era hărăzit să fiu regina Franţei, nu mă îndoiam de asta, şi totuşi, uită-te la mine acum! Aşadar, cred că voi aştepta până când Henry Tudor debarcă, îşi poartă bătălia, se încoronează rege şi-mi cere mâna, înainte să mă consider o femeie logodită.

— Oricum, e timpul să te măriţi, spun aproape pentru

mine, gândindu-mă cum s-a împurpurat când unchiul ei Richard i-a spus că a crescut atât de mult încât aproape n-a recunoscut-o.

— Nimic nu se poate întâmpla câtă vreme suntem aici.

— Henry Tudor n-a fost pus la încercare, gândesc cu voce tare. Şi-a petrecut viaţa fugind de spionii noştri, nu s-a întors niciodată cu faţa spre duşman ca să lupte. Singura bătălie pe care a văzut-o a fost cea sub comanda tutorelui său, William Herbert, iar atunci a luptat de partea noastră! Când va debarca în Anglia, avându-te drept logodnică declarată, toţi cei care ne iubesc vor veni să i se alăture. Iar ceilalţi i se vor alătura din ură faţă de Richard, chiar dacă nu-l cunosc pe mai deloc pe Henry. Toţi cei care şi-au pierdut poziţia, fiind înlocuiţi de nordicii aduşi de Richard, i se vor alătura. Revolta a lăsat un gust amar prea multor oameni. Richard a câştigat bătălia aceea, însă a pierdut încrederea poporului. Promite dreptate şi libertate, dar de la revoltă încoace pune nordici în funcţii importante şi domneşte împreună cu prietenii lui. Nimeni nu-i va ierta asta. Logodnicul tău va avea mii de recruţi şi va veni cu o armată din Bretagne. Însă totul va depinde de un lucru: dacă e tot atât de viteaz în luptă ca Richard. Richard e călit în bătălii. A luptat pretutindeni în Anglia, când era doar un băieţandru, sub comanda tatălui tău. Henry e novice pe câmpul de luptă.

— Dacă învinge şi dacă-şi respectă promisiunea, voi fi regina Angliei. Ţi-am spus că într-o zi voi deveni regina Angliei! Am ştiut-o dintotdeauna. Mi-a fost sortit. Dar n-a fost niciodată ambiţia mea.

— Ştiu, îi spun cu blândeţe. Însă dacă ăsta ţi-e destinul, va trebui să-ţi faci datoria. Vei fi o regină bună, sunt sigură. Iar eu îţi voi sta alături.

— Voiam să mă mărit cu un bărbat iubit, aşa cum te-ai măritat tu cu tata. Voiam să mă căsătoresc cu un bărbat

din dragoste, nu cu un străin, la hotărârea mamei lui şi a mamei mele.

— Tu te-ai născut prinţesă, eu nu, îi amintesc. Chiar şi aşa, am fost silită să-l accept pe primul meu soţ fiindcă tata mi-a cerut lucrul ăsta. Abia când am rămas văduvă am putut să aleg singură. Va trebui să trăieşti mai mult decât Henry Tudor, iar atunci vei putea să faci ce-ţi doreşte inima.

Chicoteşte şi faţa i se luminează la ideea asta.

— Bunica ta s-a măritat cu tânărul scutier al soţului ei în clipa când a rămas văduvă, îi amintesc. Sau gândeşte-te la mama regelui Henric, care s-a măritat în taină cu un nimeni din neamul Tudor! Când am rămas văduvă, eu am avut măcar atâta minte cât să mă îndrăgostesc de regele Angliei.

Elizabeth ridică din umeri.

— Tu eşti ambiţioasă, eu nu. Tu nu te-ai îndrăgosti niciodată de un bărbat lipsit de avere sau de importanţă. Dar eu nu vreau să fiu regina Angliei. Nu vreau tronul sărmanului meu frate! Am văzut ce preţ se plăteşte pentru o coroană. Tata n-a încetat să lupte din ziua când a câştigat-o şi iată-ne pe noi, captive într-un loc doar ceva mai bun decât o închisoare, pentru că tu încă mai speri că putem obţine tronul. Vei avea tronul, chiar dacă asta înseamnă că trebuie să mă mărit cu un Lancaster fugar.

Clatin din cap şi spun:

— Când Richard îmi va trimite propunerile sale, vom ieşi de aici. Îţi promit. E timpul! Nu vei mai trăi încă un Crăciun în ascunzătoare. Îţi promit, Elizabeth!

— Nu trebuie să ieşim cu pompă, să ştii, spune ea pe un ton plângăreţ. Am putea să ne instalăm într-o casă simplă şi să fim o familie obişnuită.

— Bine, răspund de parcă aş crede că putem fi vreodată o familie obişnuită.

Suntem din neamul Plantagenet. Cum am putea fi obişnuiţi?

Ianuarie 1484

Primesc veşti de la fiul meu Thomas Grey, o scrisoare care ajunge la mine pătată de călătoria de la curtea jerpelită a lui Henry Tudor din Bretagne, datată Ziua de Crăciun 1483.

Aşa cum a promis, a jurat în catedrala din Rennes că e logodit cu fiica ta Elizabeth. De asemenea, a revendicat titlul de rege al Angliei şi noi toţi l-am aclamat ca rege. Ne-a primit omagiile şi jurămintele de credinţă, între care şi pe al meu.

Am auzit un om întrebându-l cum poate susţine că e moştenitor, când tânărul rege Edward ar putea fi în viaţă, după câte ştim noi. A spus ceva interesant... a spus că are o dovadă sigură că tânărul rege Edward a murit, că-l doare inima din cauza asta şi că ar trebui să ne răzbunăm pe ucigaşul lui – uzurpatorul Richard. L-am întrebat ce dovadă are şi i-am amintit de durerea ta, că n-ai trupul fiului tău ca să-l îngropi şi nici nu ştii nimic despre el; iar Henry a răspuns că ştie sigur că oamenii lui Richard i-au omorât pe băieţi.

A spus că i-au sufocat sub aşternut în timp ce dormeau şi apoi i-au îngropat sub scara din Turn.

*L-am tras deoparte şi i-am sugerat că am putea măcar să introducem servitori sau să-i mituim pe cei care există şi să le poruncim să găsească trupurile neînsufleţite, dacă el mi-ar spune unde se află, sub care scară din Turn. I-am zis că, dacă am găsi cadavrele când începe invazia lui în Anglia, l-am putea acuza pe Richard de crimă şi toată ţara ar fi de partea noastră. „Care scară? l-am întrebat. Unde sunt trupurile***?** *Cine ţi-a spus despre crimă?”*

Milady mamă, îmi lipseşte talentul tău de a vedea în inima întunecată a oamenilor, dar a fost ceva care nu mi-a

plăcut la el. Şi-a ferit privirea, apoi mi-a răspuns că nu ajută la nimic, că s-a gândit şi el deja la asta, numai că un preot le-a luat trupurile neînsufleţite şi le-a scos într-un cufăr, ca să le înmormânteze creştineşte, şi le-a îngropat în cele mai adânci ape ale fluviului, unde nu vor fi găsite niciodată. L-am întrebat cum îl cheamă pe preot, dar n-a ştiut să-mi spună. L-am întrebat de unde ştia preotul unde sunt îngropaţi şi de ce i-a înmormântat în fluviu, în loc să-ţi aducă ţie trupurile. L-am întrebat: dacă trebuia să fie o îngropăciune creştinească, de ce să-i scufunde în apă? I-am întrebat în care parte a fluviului şi mi-a răspuns că nu ştie. L-am întrebat cine i-a spus toate astea şi mi-a răspuns că mama lui, lady Margaret, şi că are încredere deplină în ea.

E aşa cum i-a spus ea; ştie sigur.

Nu ştiu ce vei înţelege tu din asta.

Mie nu-mi miroase a bine.

Iau scrisoarea lui Thomas şi o arunc în flăcările focului care arde în sală. Aleg o pană de scris ca să-i răspund, îi ascut vârful, îi ronţăi capătul, apoi încep să scriu:

Sunt de acord. Henry Tudor şi aliaţii lui au fost negreşit implicaţi în moartea fiului meu. Cum altfel ar şti că băieţii sunt morţi şi cum s-a procedat? Richard ne va elibera luna asta. Scapă de pretendentul Tudor şi vino acasă. Richard te va ierta şi vom putea fi împreună. Indiferent ce jurăminte face Henry în biserică şi cât de mulţi oameni îl omagiază, Elizabeth nu se va mărita în ruptul capului cu ucigaşul fraţilor ei şi, dacă el e într-adevăr ucigaşul, poartă blestemul meu asupra fiului şi nepotului lui. Niciun băiat Tudor nu va ajunge la vârsta bărbăţiei dacă Henry a fost implicat în moartea fiului meu.

Încheierea celor douăsprezece zile de Crăciun şi întoarcerea Parlamentului la Londra îmi aduc vestea nedorită că Parlamentul i-a făcut pe plac regelui Richard şi a decretat căsnicia mea nulă, pe copiii mei, bastarzi, iar pe mine, târfă. Richard a mai declarat înainte acest lucru şi nimeni nu l-a contrazis. Acum a devenit lege şi membrii Parlamentului au dat din cap ca nişte marionete şi au adoptat-o.

Nu aduc obiecţii în faţa Parlamentului şi nici nu-mi rog prietenii să o facă în numele meu. E primul pas al eliberării noastre din ascunzătoarea care s-a transformat în temniţă. E primul pas al transformării noastre în ceea ce Elizabeth numeşte „oameni obişnuiţi”. Dacă legea pământului spune că nu sunt nimic mai mult decât văduva lui sir Richard Grey şi fosta iubită a fostului rege, dacă legea pământului spune că fetele mele sunt doar copii născuţi în afara căsătoriei, înseamnă că avem prea puţină valoare, moarte sau vii, întemniţate sau libere. Nu mai interesează pe nimeni unde ne aflăm sau ce facem. Acest lucru însuşi ne eliberează.

Mai important, mă gândesc – dar nu-i spun nici măcar lui Elizabeth – că odată ce vom locui liniştite într-o casă particulară, poate că fiul meu Richard ni s-ar putea alătura. Dacă ni s-a luat regalitatea, fiul meu ar putea trăi din nou alături de mine. Când nu va mai fi prinţ, s-ar putea să-l recapăt. Ar putea fi Peter, un oaspete în casa mea de la Grafton, pajul meu favorit, însoţitorul meu constant, sufletul meu, bucuria mea.

Martie 1484

Primesc un mesaj de la lady Margaret. Mă întrebam când voi mai avea veşti de la scumpa mea prietenă şi aliată. Luarea cu asalt a Turnului, plănuită de ea, a eşuat lamentabil. Fiul ei spune lumii întregi că băieţii mei sunt morţi şi că numai mama lui cunoaşte detaliile morţii şi îngropării lor. Revolta pusă la cale de ea s-a încheiat cu o înfrângere şi mi-a stârnit mari suspiciuni. Totuşi soţul ei continuă să se bucure de favorurile regelui Richard, deşi rolul jucat de ea în revoltă e bine-cunoscut. Fără îndoială, e o prietenă pe care nu mă pot bizui şi o aliată îndoielnică. Pare să ştie totul, pare să nu facă nimic şi nu e pedepsită niciodată.

Îmi explică pe larg că n-a putut să-mi scrie şi că nu mă poate vizita personal, căci e întemniţată cu cruzime de soţul ei, lordul Stanley, care i-a fost prieten credincios lui Richard şi i-a stat alături în revoltele recente. Acum se dovedeşte că fiul lui Stanley, lordul Strange, a adunat o mică armată în sprijinul regelui Richard şi că toate afirmaţiile şoptite cum că porneşte să-l sprijine pe Henry Tudor au fost greşite. Loialitatea lui Stanley n-a fost pusă la îndoială nicio clipă, însă au existat destui oameni dispuşi să depună mărturie că trimişii lui lady Margaret au navigat între Anglia şi Bretagne ca să-l cheme pe fiul ei, Henry Tudor, să revendice tronul pentru sine însuşi. Au existat spioni care au putut confirma că marele ei sfetnic şi prieten, episcopul Morton, l-a convins pe ducele de Buckingham să se întoarcă împotriva lui Richard, stăpânul lui. Şi au existat chiar oameni care au putut să jure că ea a făcut un pact cu mine, că fiica mea se va căsători cu fiul ei, iar dovada a venit în ziua de Crăciun, în catedrala din Rennes, când Henry Tudor a declarat că va fi soţul lui Elizabeth şi a jurat că va fi regele Angliei, iar întregul lui

anturaj, printre care fiul meu Thomas Grey, a îngenuncheat şi i-a jurat credinţă ca rege al Angliei.

Îmi închipui că Stanley, soţul lui Margaret Beaufort, a fost nevoit să vorbească iute şi elocvent ca să-l convingă pe monarhul lui neliniştit că, deşi nevastă-sa e o rebelă şi o uneltitoare, el nu s-a gândit nici măcar o clipă la avantajele pe care le-ar putea avea dacă fiul lui vitreg ar urca pe tron. Se pare însă că a reuşit. Stanley Sans changer rămâne în graţiile regelui, iar soţia sa Margaret e exilată în propria-i casă, nu-i e permis să-şi aibă slujitorii obişnuiţi, îi e interzis să scrie sau să trimită mesaje oricui – mai ales fiului ei – şi e deposedată de toate pământurile, avuţiile şi de moştenirea ei. Toate acestea îi sunt încredinţate soţului ei, cu condiţia s-o ţină sub control.

Nu pare prea descurajată, pentru o femeie puternică, de faptul că soţul ei i-a luat toată averea şi toate pământurile în mâinile sale şi a întemniţat-o în casa ei, jurând că nu va mai scrie niciodată vreo scrisoare şi nu va mai urzi niciodată vreun complot. Se vede bine că are dreptate să nu fie prea descurajată, căci iată, îmi scrie şi unelteşte din nou. Din asta pot deduce, cred, că Stanley Sans changer îşi urmăreşte cu credinţă şi loialitate propriile interese, aşa cum poate a făcut mereu – promiţând credinţă regelui pe de o parte, iar pe de altă parte lăsându-şi nevasta să comploteze cu rebelii.

Alteţă, soră dragă – căci aşa ar trebui să-i spun celei care e mama fetei ce îmi va fi fiică şi care va fi mama fiului meu, începe ea. Are un stil înflorit şi o purtare emotivă. Scrisoarea are o pată, de parcă ar fi podidit-o lacrimile de bucurie la gândul cununiei copiilor noştri. O privesc cu dezgust. Chiar dacă n-aş bănui-o de cea mai urâtă trădare, stilul ăsta tot nu m-ar face s-o îndrăgesc.

Aflu cu mare îngrijorare de la băiatul meu că fiul vostru

Thomas Grey s-a gândit să plece de la curtea lui şi că a trebuit să fie convins să rămână. Alteţă, soră dragă, care poate fi problema cu băiatul vostru? îl puteţi asigura că interesele familiei voastre şi ale familiei mele sunt aceleaşi şi că el e un tovarăş iubit al fiului meu Henry? Vă rog, vă implor, porunciţi-i ca o mamă iubitoare să îndure necazurile pe care le au în exil pentru a se asigura de recompensele ce-i aşteaptă când vor triumfa. Dacă a auzit ceva sau se teme de ceva, ar trebui să vorbească cu fiul meu Henry Tudor, care îl poate linişti. Lumea e plină de bârfe şi Thomas n-ar dori cu siguranţă să pară acum renegat sau slab de înger.

Eu nu aflu nimic, încuiată în casă cum sunt, dar înţeleg că tiranul Richard plănuieşte să le aducă la curte pe fetele voastre mai mari. Vă implor să nu le îngăduiţi să plece! Lui Henry nu i-ar plăcea să-şi ştie logodnica la curtea duşmanului său, expusă la toate ispitele, şi ştiu că voi, ca mamă, aţi simţi o mare repulsie dacă fiica voastră s-ar afla în mâinile omului care v-a omorât cei doi fii. Gândiţi-vă că fetele voastre s-ar afla în puterea celui care le-a ucis fraţii! Cu siguranţă că nici măcar nu suportă să-l vadă. E mai bine să rămâneţi în sanctuar decât să le obligaţi să-i sărute mâna şi să trăiască sub porunca soţiei lui. Ştiu că veţi simţi la fel ca mine: e imposibil.

Măcar pentru binele vostru, porunciţi-le fetelor să rămână liniştite alături de voi la ţară, dacă Richard le eliberează, sau dacă nu, în sanctuarul paşnic, până în Ziua Fericită când Elizabeth va fi regina propriei sale curţi şi fiica iubită a mea şi a voastră deopotrivă.

Prietena voastră cea mai sinceră din întreaga lume, întemniţată la fel ca voi, lady Margaret Stanley.

Îi duc scrisoarea lui Elizabeth şi o privesc cum zâmbeşte tot mai larg, la urmă izbucnind de-a dreptul în râs.

— Dumnezeule, ce mai cotoroanţă! exclamă ea.

— Elizabeth! Vorbeşti despre viitoarea ta soacră!

— Da, în Ziua Fericită. De ce nu vrea să mergem la curte? De ce trebuie să fim ferite de ispite?

Iau scrisoarea din mâna ei şi o recitesc.

— Richard va afla că eşti logodită cu Henry Tudor. El a anunţat public, aşa că toată lumea ştie. Richard îşi dă seama că prin asta susţinătorii familiei Rivers trec de partea lui Tudor. Casa de York te urmează pe tine acum. Tu eşti singura noastră moştenitoare. Ar fi în interesul lui să vă ia pe toate la curte şi să vă mărite bine, cu bărbaţi din rândul rudelor şi prietenilor lui. În felul acesta, Tudor e din nou izolat, iar voi, moştenitoarele York, sunteţi măritate cu oameni de rând. Ultimul lucru pe care-l vrea lady Margaret e ca tu să fugi cu vreun lord chipeş, făcându-l pe Henry al ei să pară un caraghios, fără mireasa şi fără susţinătorii lui!

Elizabeth ridică din umeri.

— Atâta timp cât ies de aici, aş fi fericită să trăiesc cu tine la ţară, milady mamă.

— Ştiu. Dar Richard vrea ca voi, fetele mai mari, să mergeţi la curte, unde oamenii pot vedea că vă aflaţi în grija lui şi că sunteţi în siguranţă. Tu, Cecily şi Anne veţi pleca, iar Bridget şi Catherine vor rămâne cu mine. Richard vrea ca lumea să vadă că v-am îngăduit să staţi cu el, că vă consider în siguranţă în grija lui. Iar eu aş prefera mai degrabă să ieşiţi în lume decât să staţi acasă.

— De ce? întreabă întorcând spre mine privirea ochilor ei cenuşii. Spune-mi! Nu-mi place cum sună. Precis unelteşti ceva, milady mamă, şi nu mai vreau să fiu în centrul comploturilor tale.

— Eşti moştenitoarea Casei de York, spun simplu. Te vei afla mereu în centrul comploturilor.

— Dar tu unde vei pleca? De ce nu vrei să vii la curte cu

noi?

Clatin din cap.

— N-aş suporta s-o văd pe aschimodia aceea de Anne Neville pe locul meu, purtându-mi rochiile strâmtate ca să-i fie bune, cu bijuteriile mele la gâtul ei slăbănog! N-aş putea să-i fac reverenţe ca reginei Angliei. N-aş putea, Elizabeth, nici ca să-mi salvez viaţa! Iar Richard nu va fi niciodată rege pentru mine. Am văzut un rege adevărat şi l-am iubit. Am fost regină adevărată. Pentru mine sunt nişte simpli impostori – nu-i pot suporta. Voi fi dată în grija lui John Nesfield, care ne-a păzit aici. Voi locui în conacul lui de la Heytesbury şi cred că îmi va conveni de minune. Voi, fetele, puteţi să plecaţi la curte şi să deprindeţi manierele de acolo. A sosit timpul să vă dezlipiţi de mama voastră şi să ieşiţi în lume.

Vine la mine ca o copiliţă şi mă sărută.

— Îmi va plăcea mai mult decât să fiu prizonieră, dar va fi atât de ciudat să mă aflu departe de tine! N-am mai plecat niciodată de lângă tine! Se întrerupe o clipă, apoi mă întreabă: Dar tu n-ai să te simţi singură? Nu-ţi va fi prea dor de noi?

Clatin din cap şi o trag aproape de mine, ca să-i şoptesc:

— Nu mă voi simţi singură, fiindcă sper că Richard va veni acasă. Sper să-mi revăd băiatul.

— Şi Edward?

Îi răspund sincer la privirea plină de speranţă.

— Elizabeth, cred că e mort, căci nu văd cine l-ar fi luat şi de ce nu ne-ar fi spus. Mă gândesc că Buckingham şi Henry Tudor au pus ca amândoi băieţii să fie ucişi, neştiind că am reuşit să-l ascundem pe Richard în siguranţă, crezând că astfel îşi croiesc calea spre tron şi aruncă vina pe regele Richard. Dacă Edward e viu, mă rog la Dumnezeu să găsească drumul spre mine. În fereastră va arde mereu o lumânare, ca să-i lumineze drumul spre

casă, iar uşa mea nu va fi niciodată încuiată, în caz că într-o zi mâna lui va atinge zăvorul.

Cu ochii plini de lacrimi, mă întreabă:

— Dar nu-l mai aştepţi?

— Nu-l mai aştept, îi răspund.

Aprilie 1484

Noul meu cămin, Heytesbury, se află într-o parte frumoasă a ţării – Wiltshire, pe pământul unduitor al câmpiei Salisbury. John Nesfield e un paznic îngăduitor. Vede beneficiile pe care le obţine fiind de partea regelui; nu vrea neapărat să mă dădăcească. De îndată ce se convinge de siguranţa mea şi chibzuieşte că nu voi încerca să fug, merge la rege, la Sheriff Hutton, în nord, unde Richard şi-a stabilit curtea măreaţă. Construieşte un palat pe măsura celui de la Greenwich între oamenii din nord, care îl respectă şi o iubesc pe soţia lui, ultima Neville.

Nesfield hotărăşte că-i voi conduce casa aşa cum îmi place şi foarte repede am în jurul meu mobilele şi obiectele pe care le cer din palatele regale. Am o odaie a copiilor potrivită şi o sală de studii pentru fete. Îmi cultiv fructele preferate în grădini şi am cumpărat nişte cai buni pentru grajduri.

După atâtea luni în sanctuar, mă trezesc în fiecare dimineaţă cuprinsă de o imensă încântare la gândul că pot să deschid uşa şi să ies la aer. E o primăvară caldă şi bucuria de-a auzi păsările cântând, de a cere să mi se aducă un cal de la grajd şi de-a porni călare e atât de intensă, încât mă simt renăscută. Pun ouă de raţă sub cloşti şi privesc cum ies bobocii de raţă din ou şi cum merg legănat prin curte. Râd când îi văd intrând în heleşteul raţelor, certaţi de zor, de pe mal, de găinile ce se tem de apă. Privesc mânjii tineri din padoc şi hotărăsc împreună cu maestrul de călărie care dintre ei ar putea deveni un cal de călărie bun şi care ar trebui deprins să tragă la căruţă. Ies pe câmp cu ciobanul şi văd mieii abia fătaţi. Vorbesc cu văcarul despre viţeluşi şi despre când ar trebui înţărcaţi. Redevin ceea ce am fost cândva – o lady engleză de ţară, preocupată de moşie.

Fetele cele mici aproape că înnebunesc de bucuria eliberării. În fiecare zi le prind făcând un lucru interzis: înotând în râul adânc şi repede, căţărându-se pe căpiţe şi stricând fânul, urcându-se în meri şi rupând florile, alergând pe câmp cu taurul şi năpustindu-se ţipând spre poartă, când el înalţă capul mare şi se uită la ele. Nu le pot pedepsi pentru o asemenea revărsare de bucurie. Sunt ca nişte viţei lăsaţi liberi pe câmp pentru prima oară în viaţă. Trebuie să se zbenguie şi să alerge, neştiind ce să facă pentru a-şi exprima uimirea faţă de adâncimea bolţii cerului şi de întinderea lumii. Mănâncă de două ori mai mult pe cât mâncau în sanctuar. Îşi fac de lucru prin bucătărie şi o bat la cap pe bucătăreasă să le dea resturi, iar lăptăresele sunt încântate să le dea unt proaspăt făcut, întins pe pâine caldă. Au redevenit copiii voioşi de altă dată, nu mai sunt prizonierele care se temeau de lumina zilei.

Mă aflu în grajd, descălecând după plimbarea de dimineaţă, când îl văd cu surprindere pe Nesfield însuşi apropiindu-se de intrarea principală a casei. Zărindu-mi calul, se întoarce în curte şi coboară din şa, aruncându-i unui rândaş frâul. Felul cum descalecă, greoi şi cu umerii căzuţi, îmi spune că s-a întâmplat ceva rău. Întind mâna spre gâtul calului şi îi prind în pumn coama deasă, drept alinare.

— Ce s-a întâmplat, sir John? Ai un aer foarte grav.

— M-am gândit că ar trebui să vin să vă dau vestea, spune el scurt.

— Elizabeth? Nu Elizabeth a mea?

— E sănătoasă şi teafără, mă linişteşte el. E vorba de fiul regelui, Edward, Dumnezeu să-l aibă în paza lui, Dumnezeu să-l binecuvânteze! Dumnezeu să-l ia la tronul lui ceresc.

Simt în tâmple un bubuit ca un avertisment.

— A murit?

— A fost mereu un copil plăpând, răspunde Nesfield cu glasul întretăiat. N-a fost niciodată puternic. Dar la ceremonia de investire arăta atât de bine, încât l-am numit prinţ de Wales şi ne gândeam că va moşteni cu siguranţă... (Se întrerupe, aducându-şi aminte că şi eu am avut un fiu care a fost prinţ de Wales şi părea că va moşteni cu siguranţă.) îmi pare rău, spune. N-am vrut să... oricum, regele a anunţat doliu la curte. M-am gândit că ar trebui să aflaţi pe dată.

Încuviinţez cu gravitate, dar am în minte un iureş de gânduri. Este oare o moarte venită de la Melusina? Este oare lucrarea unui blestem? Este oare dovada pe care am spus că o vom vedea – că fiul şi moştenitorul ucigaşului fiului şi moştenitorului meu va muri şi că prin asta îl voi cunoaşte? Este oare semnul pe care mi-l trimite ea ca să-mi spună că Richard e ucigaşul fiului meu?

— Le voi trimite regelui şi reginei Anne condoleanţele mele, spun pornind spre casă.

— Nu are niciun moştenitor, repetă John Nesfield ca şi cum nu-i vine să creadă gravitatea veştii pe care mi-a adus-o. Toate astea, tot ce a făcut, a apărat regatul, a... a acceptat tronul, toate câte le-a făcut, toate luptele... şi acum n-are un moştenitor care să-i urmeze!

— Da, a făcut toate astea degeaba, şi-a pierdut fiul şi spiţa lui se va stinge, încuviinţez, cuvintele ieşindu-mi din gură ca nişte pietre îngheţate.

Aflu de la fiica mea Elizabeth că toată curtea intră în doliu, de parcă ar fi un mormânt deschis, şi niciun curtean nu poate îndura să trăiască fără prinţul lui. Richard nu vrea să audă râsete sau muzică; trebuie să se mişte toţi neauziţi, cu ochii în pământ, şi nu au loc jocuri sau sporturi, deşi vremea se încălzeşte şi ei se află în miezul Angliei înverzite, iar dealurile şi văile din jurul lor sunt

pline de vânat. Richard e neconsolat. Căsnicia lui de doisprezece ani cu Anne Neville i-a adus doar un singur copil, pe care acum l-a pierdut. Nu e posibil să mai zămislească altul la o vârstă atât de înaintată şi, chiar dacă ar zămisli, un prunc în leagăn nu înseamnă garanţia unui prinţ de York în această Anglie sălbatică pe care am construit-o noi, Casa de York. Cine ştie mai bine decât Richard că, pentru a deveni regele Angliei, un băiat trebuie să ajungă matur şi să fie destul de puternic ca să lupte pentru drepturile sale, să lupte pentru viaţa lui?

Îl numeşte moştenitor pe Edward, fiul fratelui său, George de Clarence, singurul băiat York rămas în lume, din câte se ştie, dar după câteva luni aud zvonul că va fi dezmoştenit. Nu mă surprinde. Richard şi-a dat seama că băiatul e prea slab ca să păstreze tronul, lucru pe care-l ştiam cu toţii. George, ducele de Clarence, avea o combinaţie fatală de orgoliu, ambiţie şi nebunie pură: fiul lui n-ar putea fi rege. În pruncie era dulce şi zâmbitor, dar slab de minte, bietul copil. Oricine vrea tronul Angliei trebuie să fie iute ca şarpele şi înţelept ca şarpele. Trebuie să fie un băiat născut ca să fie prinţ şi crescut la curte. Trebuie să fie un băiat obişnuit cu primejdia, crescut ca să fie viteaz. Bietul băiat idiot al lui George n-ar reuşi într-o mie de ani. Dar dacă nu el, atunci cine? Richard trebuie să numească un moştenitor şi să lase un moştenitor, iar Casa de York e alcătuită acum doar din fete, din câte ştie Richard. Numai eu ştiu sigur că, la fel ca-n basme, există un prinţ care aşteaptă în Tournai, trăind ca un copil sărac, studiind din cărţile lui, învăţând muzică şi limbi străine, vegheat de la distanţă de mătuşa lui. O floare de York ce creşte şi prinde puteri pe pământ străin, aşteptând să-i vină vremea. Acum, el e singurul moştenitor al tronului York şi poate că, dacă ar şti că trăieşte, unchiul lui l-ar numi moştenitor, îi scriu lui Elizabeth.

Am aflat vestea de la curte şi mă frământă un singur lucru: crezi că moartea fiului lui Richard e semnul pe care ni-l trimite Melusina ca să ne spună că Richard e ucigaşul băieţilor noştri? Tu îl vezi în fiecare zi **–** *crezi că ştie că blestemul nostru e cel care-i aduce distrugerea***?** *Arată ca un om care a abătut această durere asupra propriei familii***?** *Sau crezi că moartea aceasta a fost doar o întâmplare şi că altul e omul care ne-a ucis băiatul şi fiul lui va trebui să moară ca să fim răzbunaţi***?**

Ianuarie 1485

Îmi aştept fetele să vină acasă de la curte, într-o după-amiază geroasă de la jumătatea lui ianuarie. Speram să ajungă la timp pentru cină şi mă plimb încoace şi-ncolo prin faţa uşii, suflând peste degetele înmănuşate ca să-mi încălzesc mâinile în vreme ce soarele apune, roşu ca o roză de Lancaster, deasupra dealurilor din vest. Aud tropot de copite, privesc de-a lungul aleii şi le văd: o gardă impunătoare le înconjoară pe cele trei fete ale mele, aproape ca o gardă regală, iar în mijloc se zăresc trei capete săltăreţe şi trei rochii fluturânde. Într-o clipă, caii lor se opresc, ele coboară grăbite din şa şi le sărut obrajii luminoşi şi nasurile reci la nimereală, le prind de mâini şi mă minunez cât de înalte au crescut şi cât de frumoase sunt toate trei.

Intră vesele în sală şi se năpustesc asupra cinei de parcă ar muri de foame, iar eu le privesc în timp ce mănâncă. Elizabeth n-a arătat niciodată mai bine. De îndată ce a ieşit din sanctuar şi a scăpat de frică, a înflorit. Are obrajii îmbujoraţi, ochii îi scânteiază, iar hainele! Mă uit din nou, fără să-mi vină a crede, la veşmintele ei: broderiile şi brocartul, pietrele preţioase care le împodobesc. Rochia ei e la fel de bună ca acelea pe care le purtam când eram regină.

— Dumnezeule mare, Elizabeth! De unde-ţi iei rochiile? Asta e la fel de aleasă ca lucrurile pe care le aveam când eram regina Angliei!

Ochii ei se ridică iute spre mine şi zâmbetul i se stinge. Lui Cecily îi scapă un hohot scurt de râs. Elizabeth se întoarce furioasă spre ea:

— Tu poţi să-ţi ţii gura! Ne-am înţeles.

— Elizabeth!

— Mamă, nu ştii cum se poartă! Nu e potrivită să fie

domnişoara de companie a unei regine. Nu face decât să bârfească.

— Fetelor, v-am trimis la curte să deprindeţi manierele elegante, nu să vă dondăniţi ca nişte neveste de pescar.

— Întreab-o dacă învaţă manierele elegante, spune Cecily într-o şoaptă tare. Întreab-o pe Elizabeth cât de elegantă e!

— O voi întreba cu siguranţă, când voi sta de vorbă cu ea, iar voi două veţi fi în pat. Şi asta se va întâmpla devreme dacă nu vă puteţi vorbi politicos.

Mă întorc de la ea la Anne.

— Ia să vedem, Anne.

Micuţa Anne ridică privirea spre mine.

— Ai studiat din cărţile tale? Şi ai exersat la muzică?

— Da, milady mamă, răspunde ea supusă. Dar ni s-a dat tuturor o vacanţă de Crăciun şi am mers la curtea de la Westminster, împreună cu toate celelalte.

— Noi am avut aici purcel de lapte, le spune solemn Bridget surorilor ei mai mari. Şi Catherine a mâncat atâta marţipan, că noaptea i-a fost rău.

Elizabeth râde, expresia de nelinişte i-a dispărut.

— Mi-a fost dor de voi, mici monştri ce sunteţi! spune ea cu duioşie. După cină voi cânta, iar voi puteţi dansa, dacă vreţi.

— Sau putem să jucăm cărţi, propune Cecily. Curţii îi e din nou îngăduit.

— Regele şi-a revenit din durerea sa? o întreb. Dar regina Anne?

Cecily îi aruncă o privire triumfătoare surorii ei Elizabeth, care roşeşte.

— O, el şi-a revenit! răspunde ea cu glasul tremurând de râs. Pare să-şi fi revenit foarte bine. Suntem uimite! Nu eşti de aceeaşi părere, Elizabeth?

În acest moment, răbdarea mea, care nu rezistă

niciodată prea mult în faţa răutăţii feminine, nici măcar când vine din partea fetelor mele, se epuizează.

— Ajunge! Elizabeth, vino în odaia mea particulară acum. Voi, celelalte, puteţi să vă terminaţi cina, iar tu, Cecily, poţi să chibzuieşti la proverbul care spune că o vorbă bună face cât o duzină de vorbe rele.

Mă ridic de la masă şi ies din odaie. Elizabeth mă urmează, deşi fără tragere de inimă, o simt, iar când ajungem în odaia mea, închide uşa. O întreb simplu:

— Fiica mea, ce înseamnă toate astea?

Preţ de o clipă dă impresia că ar vrea să se împotrivească iscodirii mele, dar apoi spune, tremurând ca o căprioară încolţită:

— Mi-am dorit atât de mult sfatul tău, însă nu ţi-am putut scrie. A trebuit să aştept până ne vedem. Voiam să aştept până după cină. Nu te-am înşelat, milady mamă...

Mă aşez şi-i fac semn că poate să şadă lângă mine.

— E vorba de unchiul meu Richard, spune ea încet. E... o, milady mamă, e totul pentru mine!

Descopăr că stau foarte neclintită. Numai mâinile mi s-au mişcat; le încleştez cu putere una de alta ca să rămân tăcută.

— A fost nespus de amabil cu mine când am sosit la curte, iar pe urmă s-a dat peste cap ca să se asigure că sunt mulţumită cu îndatoririle mele de domnişoară de companie. Regina e foarte îngăduitoare, o stăpână foarte uşor de slujit, dar el mă căuta şi mă întreba cum îmi merge. (Se întrerupe puţin, apoi continuă.) M-a întrebat dacă mi-e dor de tine şi mi-a spus că vei fi bine-venită la curte oricând, iar curtea te va cinsti. Mi-a vorbit despre tatăl meu. Îmi spunea cât de mândru de mine ar fi tatăl meu dacă m-ar putea vedea acum. Îmi spunea că-i semăn în unele privinţe. O, mamă, e un bărbat atât de minunat, nu-mi vine să cred că el... că el...

— Că el? repet ca un ecou, cu glasul tot atât de stins ca al ecoului.

— Că el ţine la mine.

— Adevărat? (Mă simt îngheţată, de parcă mi-ar curge pe şira spinării ape iernatice.) Ţine la tine?

Ea dă din cap cu convingere.

— N-a iubit-o niciodată pe regină. S-a simţit obligat să se însoare cu ea ca s-o salveze de fratele lui George, ducele de Clarence. (îmi aruncă o privire.) Tu probabil îţi aminteşti. Ai fost de faţă, nu? Urma să i se întindă o capcană şi să fie trimisă la mănăstire. George urma să-i fure moştenirea.

Încuviinţez. Nu-mi amintesc povestea chiar aşa, dar îmi dau seama că varianta asta sună mai bine pentru o fată impresionabilă.

— Ştia că, dacă George o va lua ca pupilă, îi va putea răpi avuţia. Ea îşi dorea cu ardoare să se mărite, iar el s-a gândit că e cel mai bun lucru pe care l-ar putea face. S-a căsătorit cu ea ca să-i pună la adăpost moştenirea şi pentru propria ei siguranţă, ca s-o liniştească.

— Nu mai spune!

Din câte-mi amintesc, George avea o moştenitoare Neville, iar Richard a furat-o pe cealaltă şi s-au certat ca doi câini vagabonzi din cauza moştenirii. Dar văd că Richard i-a spus fiicei mele versiunea mai cavalerească a poveştii.

— Regina Anne nu se simte bine, şopteşte Elizabeth cu capul plecat. Nu mai poate avea copii, regele e convins. I-a întrebat pe doctori şi aceştia sunt siguri că nu va mai zămisli. Iar el trebuie să aibă un moştenitor pentru Anglia. M-a întrebat dacă cred că e cu putinţă ca unul din băieţii noştri să fi fugit teafăr.

Mintea mi se ascute dintr-odată ca o sabie frecată de tocilă, scăpărând scântei.

— Şi ce i-ai spus?

— Aş avea încredere să-i spun adevărul, aş avea încredere să-i spun orice, dar ştiam că ai vrea să mint, răspunde ea zâmbind dulce. Am zis că nu ştim nimic în afară de ceea ce ne-a spus el. Iar el a zis din nou că i se frânge inima, însă nu ştie unde sunt băieţii noştri. A spus că, dacă ar şti acum, i-ar face moştenitorii lui. Mamă, gândeşte-te! A spus asta! A spus că, dacă ar şti unde sunt băieţii noştri, i-ar salva şi i-ar face moştenitorii lui!

Oare? mă întreb. Ce garanţie am că nu va trimite în schimb un asasin?

— Asta e bine, răspund liniştită. Oricum ar sta lucrurile, nu trebuie să-i spui despre Richard. Încă nu pot avea încredere în el, chiar dacă tu ai.

— Da, am! exclamă ea. Am într-adevăr încredere în el. I-aş încredinţa şi viaţa mea – n-am cunoscut niciodată un bărbat ca el!

Tac câteva clipe. Nu are rost să-i amintesc că n-a cunoscut niciun bărbat. Aproape toată viaţa a fost prinţesă, ţinută ca o statuie de porţelan într-o casetă de aur. A devenit matură pe când era prizonieră, trăind alături de mama şi de surorile ei. Singurii bărbaţi pe care i-a văzut erau preoţi sau servitori. N-a fost deloc pregătită pentru întâlnirea cu un bărbat atrăgător, care să-i exploateze trăirile sufleteşti, să o seducă, s-o îndemne stăruitor să iubească.

— Cât de departe a ajuns povestea asta? o întreb fără înconjur. Cât de departe a ajuns povestea dintre voi doi?

Ea întoarce capul.

— E complicat. Şi-mi pare atât de rău pentru regina Anne!

Încuviinţez. Ghicesc imediat că mila fetei mele faţă de regina Anne n-o va împiedica să-i fure acesteia soţul. În definitiv, e fiica mea. Nici pe mine nu m-a împiedicat nimic

când mi-am numit alesul inimii.

— Cât de departe a ajuns? o întreb iarăşi. Din ce spune Cecily, deduc că se bârfeşte.

Ea se îmbujorează.

— Cecily nu ştie nimic. Vede ceea ce vede toată lumea şi e geloasă pe mine pentru că sunt în centrul atenţiei. Vede că regina mă preferă şi-mi împrumută rochiile şi giuvaierele ei. Mă tratează ca pe o fiică şi-mi spune să dansez cu Richard, iar pe el îl îndeamnă stăruitor să se plimbe cu mine sau să meargă la călărie cu mine când se simte prea rău ca să iasă. Sincer, mamă, regina însăşi îmi porunceşte să merg să-i ţin tovărăşie. Spune că nimeni nu-l poate distrage şi înveseli ca mine şi de aceea curtea susţine că-mi acordă din cale-afară de multe favoruri. Că şi el îmi acordă din cale-afară de multe favoruri. Că sunt o simplă domnişoară de companie, dar sunt tratată de parcă aş fi...

— De parcă ai fi ce?

Ea pleacă iar capul şi şopteşte:

— Prima doamnă de la curte.

— Din cauza rochiilor?

Elizabeth încuviinţează.

— Sunt chiar rochiile reginei – a pus ca ale mele să fie croite după tiparele ei. Îi place să ne îmbrăcăm la fel.

— Ea e cea care te îmbracă aşa?

Dă din cap că da. Nu ştie că lucrul ăsta mă umple de nelinişte.

— Vrei să spui că pune să ţi se facă rochii chiar din materialele ei? în stilul ei?

Fata mea şovăie, apoi adaugă:

— Şi, fireşte, ea nu arată bine în ele.

Nu spune altceva, dar mă gândesc la Anne Neville, doborâtă de durere, ostenită, bolnavă, alături de această fată în floare.

— Şi intri prima într-o odaie în spatele ei? Ai întâietate?
— Nimeni nu vorbeşte despre legea care ne-a declarat bastarde. Toţi îmi spun „prinţesă”. Iar când regina nu coboară la cină, ceea ce se întâmplă deseori, intru eu în sală ca prima doamnă şi mă aşez lângă rege.
— Aşadar, regina Anne e cea care te pune în tovărăşia lui, chiar pe locul ei, iar lumea vede asta. Nu Richard? Şi pe urmă ce se întâmplă?
— El spune că mă iubeşte, şopteşte fiica mea. Încearcă să fie modestă, dar mândria şi bucuria îi scânteiază în ochi. Spune că sunt prima iubire a vieţii lui şi că voi fi şi ultima.
Mă ridic de pe jilţ, merg la fereastră şi dau la o parte draperia groasă, ca să pot privi stelele reci şi luminoase de deasupra pământului întunecat al pajiştilor din Wiltshire. Cred că ştiu ce urmăreşte Richard şi nu sunt convinsă nicio clipă că s-a îndrăgostit de fiica mea, nici că regina îi face rochii noi din dragoste.
Richard joacă un joc dur, folosind-o pe fiica mea drept pion, ca s-o dezonoreze, să mă dezonoreze şi pe mine şi să-l facă de râs pe Henry Tudor, care a jurat că o va lua de soţie. Tudor va afla – cât de curând se pot îmbarca spionii maică-sii pe o corabie – că viitoarea lui mireasă e îndrăgostită de duşmanul lui şi că e cunoscută de toată curtea drept amanta lui, în timp ce soţia sa priveşte zâmbitoare. Richard ar face acest lucru ca să-l discrediteze pe Henry Tudor, chiar dacă îşi dezonorează propria nepoată. Regina Anne preferă să se supună în loc să-l înfrunte pe Richard. Amândouă fetele Neville au fost ştergătoare de picioare pentru soţii lor: Anne a fost o servitoare supusă din prima zi a căsniciei lor. În plus, nu poate să-l refuze. E regele Angliei şi nu are un moştenitor de sex bărbătesc, iar ea e stearpă. Probabil că se roagă să nu fie repudiată. N-are pic de putere: niciun fiu şi

moştenitor, niciun prunc în leagăn, nicio şansă de a zămisli; n-are absolut nicio carte de jucat. E o femeie stearpă, fără avere proprie – nu e bună decât pentru mănăstire sau pentru mormânt. Trebuie să zâmbească şi să se supună; protestele n-o vor duce nicăieri. Probabil că nici măcar ajutorul dat în distrugerea reputaţiei fiicei mele nu-i va aduce lui Anne decât o anulare onorabilă a căsătoriei.

— Ţi-a cerut să rupi logodna cu Henry Tudor? o întreb.

— Nu! N-are nimic de-a face cu asta.

— Ah! exclam încuviinţând. Dar îţi dai seama că, atunci când se va afla vestea, Henry Tudor va suferi o mare umilinţă.

— Oricum nu m-aş mărita cu el! răbufneşte Elizabeth. Îl urăsc! Cred că el e cel care a trimis oameni să-i omoare pe băieţii noştri. Ar fi venit la Londra şi ar fi luat tronul. Ştim asta. De aceea am invocat ploaia. Dar acum... acum...

— Acum ce?

— Richard spune că o va repudia pe Anne Neville şi se va căsători cu mine! anunţă ea cu respiraţia întretăiată şi cu chipul însufleţit de bucurie. Spune că mă va face regina lui şi că fiul meu va sta pe tronul tatălui meu. Vom construi o dinastie a Casei de York şi roza albă va fi pe veci floarea Angliei. (Şovăie puţin, apoi continuă.) Milady mamă, ştiu că nu poţi avea încredere în el, dar acesta e bărbatul pe care îl iubesc. Nu poţi să-l iubeşti de dragul meu?

Cred că asta e cea mai veche şi mai grea întrebare rostită între o mamă şi fiica ei. Pot să-l iubesc de dragul ei?

Nu. El e omul care mi-a pizmuit soţul, i-a omorât pe fratele şi pe fiul meu Richard Grey, a uzurpat tronul fiului meu Edward şi, în cel mai bun caz, l-a expus primejdiei. Dar nu trebuie să-i spun adevărul fiicei mele, cel mai sincer copil al meu. Nu trebuie să fiu deschisă cu ea, cel mai transparent copil. S-a îndrăgostit de duşmanul meu şi

vrea un final fericit. Deschid braţele spre ea şi mint.

— Tot ce mi-am dorit vreodată e fericirea ta. Dacă el te iubeşte şi-ţi va fi credincios, iar tu îl iubeşti, nu vreau nimic mai mult.

Vine în braţele mele şi-şi lasă capul pe umărul meu. Dar fiica mea nu e o neghioabă. Înalţă capul, îmi zâmbeşte şi spune: – Şi voi fi regina Angliei. Asta cel puţin te va mulţumi.

Fetele mele stau la mine aproape o lună şi ducem viaţa unei familii obişnuite, aşa cum îşi dorea cândva Elizabeth. În a doua săptămână ninge şi, găsind sania lui Nesfield, înhămăm la ea unul din caii folosiţi la trasul căruţelor şi facem o plimbare până la vecin, iar acolo ne trezim că zăpada s-a topit şi că trebuie să rămânem peste noapte. A doua zi suntem silite să ne întoarcem acasă mergând anevoie prin noroi şi prin zăpada topită, fiindcă vecinii nu ne pot împrumuta cai; câte una pe rând, urcăm în spinarea calului nostru mare şi călărim fără şa. Întoarcerea acasă ne ia aproape toată ziua, dar râdem şi cântăm tot drumul.

La jumătatea celei de-a doua săptămâni soseşte un mesager de la curte, aducând o scrisoare pentru mine şi una pentru Elizabeth. O chem în odaia mea personală, departe de fete – acestea au invadat bucătăria şi pregătesc bomboane de marţipan pentru cină – şi ne aşezăm la câte un capăt al mesei de scris ca să ne citim scrisorile.

A mea e de la rege.

Îmi închipui că Elizabeth ţi-a vorbit deja despre marea iubire pe care i-o port şi vreau să-ţi spun totul despre planurile mele. Am de gând s-o conving pe soţia mea să recunoască faptul că a depăşit vârsta rodniciei, să se mute la Abaţia Bermondsey şi să mă elibereze de jurăminte. Voi obţine dispensa cuvenită şi apoi mă voi căsători cu fiica ta,

iar ea va deveni regina Angliei. Vei adopta titlul de „milady mama reginei” şi-ţi voi înapoia palatele Sheen şi Greenwich în ziua nunţii noastre, împreună cu pensia regală ce ţi se cuvine. Fiicele tale vor locui cu tine şi la curte şi tu le vei aranja căsătoria. Vor fi recunoscute ca surori ale reginei Angliei şi ca membre ale familiei regale de York.

Dacă vreunul din cei doi fii ai tăi a stat ascuns şi ştii unde se află, poţi să trimiţi după el fără teamă. Îl voi face moştenitorul meu până când Elizabeth îmi va naşte un fiu.

Mă voi căsători cu Elizabeth din dragoste, dar sunt sigur că îţi dai seama că aceasta e rezolvarea tuturor neînţelegerilor noastre. Rămân ruda ta iubitoare.

R. R.

Citesc scrisoarea de două ori şi reuşesc să zâmbesc mohorât în faţa exprimării lui nesincere. „Rezolvarea tuturor neînţelegerilor noastre” e, după mine, un mod elegant de a descrie o vendetă sângeroasă, în care i-am pierdut pe fratele meu şi pe fiul meu Grey şi care m-a silit să stârnesc o revoltă împotriva lui şi să-i blestem braţul cu sabia. Dar Richard e un York – cei din familia asta consideră că victoria li se cuvine de drept – şi aceste propuneri sunt bune pentru mine şi ai mei. Dacă fiul meu Richard poate să vină acasă în siguranţă şi să fie iarăşi prinţ, la curtea surorii lui, am obţinut tot ce am jurat să recâştig, iar fratele şi fiul meu nu au murit în zadar.

Mă uit la Elizabeth, care stă în capătul celălalt al mesei. E trandafirie de îmbujorare şi are ochii plini de lacrimi luminoase.

— Te cere de soţie?

— Jură că mă iubeşte. Spune că-i e dor de mine. Vrea să mă întorc la curte. Te roagă să vii cu mine. Vrea ca toată lumea să ştie că-i voi fi soţie. Spune că regina Anne e

pregătită să se retragă.
Încuviinţez din cap şi zic:
— Nu voi veni atâta timp cât ea e acolo. Tu te poţi întoarce la curte, dar trebuie să te porţi cu mai multă discreţie. Chiar dacă regina îţi cere să te plimbi cu el, ia o însoţitoare. Şi nu ai voie să stai pe locul ei.
E gata să mă întrerupă, dar ridic mâna.
— Zău, Elizabeth, nu vreau să se spună că eşti amanta lui, mai ales dacă speri să-i devii soţie.
— Dar îl iubesc! protestează ea simplu, de parcă numai asta ar conta.
O privesc şi ştiu că am o expresie dură.
— Poţi să-l iubeşti. Dar dacă vrei să se însoare cu tine şi să te facă regina lui, va trebui să faci mai mult decât să-l iubeşti.
Ea lipeşte scrisoarea de piept.
— Mă iubeşte!
— Poate că da, dar nu se va căsători cu tine dacă există o cât de mică bârfă la adresa ta. Nicio femeie nu devine regina Angliei fiind demnă de iubit. Va trebui să-ţi joci cărţile cum trebuie.
Trage aer în piept. Fiica mea nu-i o neghioabă şi, în plus, e o York până-n măduva oaselor.
— Spune-mi ce trebuie să fac, îmi cere ea.

Februarie 1485

Îmi iau rămas-bun de la fiicele mele într-o zi întunecoasă de februarie şi privesc garda lor cum porneşte la trap prin ceaţa care se învârtejeşte în jurul nostru toată ziua. Într-o clipă nu-i mai văd, de parcă ar fi dispărut într-un nor, în apă, iar tropotul copitelor e înfundat şi apoi amuţeşte.

Casa pare foarte goală fără fetele mele mai mari. Fiindcă mi-e dor de ele, descopăr că gândurile şi rugăciunile mi se îndreaptă spre băieţii mei – spre pruncul meu mort, George, spre băiatul meu pierdut, Edward, şi spre băiatul meu absent, Richard. N-am mai aflat nimic despre Edward de când a intrat în Turn şi nici despre Richard de la acea primă scrisoare, în care îmi spunea că-i e bine şi că răspunde la numele de Peter.

În ciuda propriei prudenţe şi a propriilor temeri, încep să nădăjduiesc. Încep să cred că, dacă regele Richard se însoară cu Elizabeth şi o face regină, voi fi din nou bine-venită la curte, îmi voi ocupa locul ca milady mama reginei. Mă voi asigura că Richard e demn de încredere şi apoi voi trimite pe cineva să-mi aducă fiul.

Dacă Richard se ţine de cuvânt şi-l numeşte moştenitorul lui, vom fi repuşi în drepturi: fiul meu, în palatul pentru care s-a născut, fiica mea, ca regină a Angliei. Deznodământul nu va fi cel la care ne gândeam, Edward şi cu mine, când aveam un prinţ de Wales şi un duce de York şi credeam, ca nişte neghiobi tineri, că vom trăi veşnic. Dar va fi un deznodământ destul de bun. Dacă Elizabeth poate să se mărite din dragoste şi să fie regina Angliei, dacă fiul meu poate să ajungă rege, după Richard, înseamnă că deznodământul e destul de bun.

Când mă voi afla la curte şi-mi voi recâştiga puterea, voi trimite oameni să găsească trupul fiului meu, indiferent dacă se află sub scara atât de convenabilă – aşa cum ne

asigură Henry Tudor – sau îngropat în fluviu – aşa cum se corectează tot el – indiferent dacă a fost abandonat în vreun depozit de buşteni întunecos sau e ascuns în capelă, pe pământ sfânt. Îi voi găsi trupul şi-i voi descoperi pe ucigaşii lui. Voi afla ce s-a întâmplat: fie că a fost răpit şi a murit accidental în confruntare, fie că a fost luat din Turn şi a murit de boală, fie că a fost ucis în Turn şi îngropat acolo, cum e atât de convins Henry Tudor. Voi afla care i-a fost sfârşitul şi-l voi înmormânta cu onoruri, poruncind să fie rostite mereu slujbe pentru sufletul lui.

Martie 1485

Elizabeth îmi scrie foarte sumar despre înrăutăţirea sănătăţii reginei. Mai mult nu-mi spune şi nici nu e nevoie: înţelegem amândouă că, dacă regina Anne moare, nu va mai fi nevoie de anularea căsătoriei sau de instalarea ei într-o abaţie; va dispărea din calea lor în cel mai uşor şi mai convenabil mod posibil. Regina e măcinată de tristeţi, plânge ceasuri în şir fără motiv, iar regele nu se apropie de ea. Fiica mea consemnează toate astea ca o credincioasă domnişoară de companie a reginei şi nu-mi spune dacă se strecoară afară din odaia bolnavei ca să se plimbe cu regele prin grădini, dacă florile de piciorul-cocoşului din gardul viu şi margaretele de pe pajişte le amintesc că viaţa e trecătoare şi veselă, aşa cum reginei îi amintesc că e trecătoare şi tristă.

Într-o dimineaţă de la jumătatea lui martie mă trezesc şi zăresc un cer nefiresc de întunecat şi un soare ascuns de un cerc de negură. Găinile nu vor să iasă din poiată, raţele îşi bagă capetele sub aripi şi stau cuminţi pe malul râului. Ies afară cu cele două fetiţe ale mele şi ne plimbăm de colo-colo stinghere, uitându-ne la caii de pe câmp, care se aşază şi apoi se ridică iar, ca şi cum n-ar şti dacă e noapte sau zi.

— E un semn prevestitor? mă întreabă Bridget, singura dintre copiii mei care încearcă să găsească voia lui Dumnezeu în toate.

— E o mişcare a cerurilor. Am mai văzut întâmplându-se asta cu luna, dar niciodată cu soarele. Va trece.

— Prevesteşte ceva pentru Casa de York? întreabă şi Catherine. Precum cei trei sori de la Towton?

— Nu ştiu. Dar nu cred că ne pândeşte pericolul pe vreuna dintre noi. Aţi simţi în suflet dacă sora voastră ar fi în primejdie?

Bridget îşi ia un aer gânditor pentru câteva clipe, dar apoi, copil prozaic, clatină din cap.

— Numai dacă Dumnezeu mi-ar vorbi foarte tare. Numai dacă ar striga şi preotul ar spune că e El.

— Atunci cred că n-avem de ce să ne temem.

N-am nicio presimţire neagră, cu toate că soarele întunecat face lumea din jurul nostru să pară stranie şi nefamiliară.

Într-adevăr, nu trec trei zile până când John Nesfield soseşte la Heytesbury cu un stindard negru fluturând înainte şi cu vestea că, după o boală lungă, regina a murit. Vine să mă anunţe pe mine, dar are grijă să răspândească ştirea în toată ţara, iar ceilalţi slujitori ai lui Richard vor face acelaşi lucru. Vor sublinia toţi că a fost o boală lungă şi că regina s-a dus să-şi primească răsplata în rai, plânsă de un soţ devotat şi iubitor.

— Desigur, unii zic că a fost otrăvită, îmi spune veselă bucătăreasa. Sau cel puţin aşa se vorbeşte în piaţa din Salisbury. Mi-a spus cărăuşul.

— Ce ridicol! Cine s-o otrăvească pe regină? întreb:

— Se spune că însuşi regele, răspunde bucătăreasa înclinând capul într-o parte şi luându-şi un aer înţelept, ca şi cum ar cunoaşte mari taine de la curte.

— Să-şi omoare soţia? Oamenii cred că ar omorî-o pe cea care i-a fost soţie doisprezece ani? Aşa, dintr-odată?

Bucătăreasa clatină din cap şi remarcă:

— În Salisbury, lumea n-are nimic bun de spus despre el. La început oamenii l-au plăcut şi au crezut că va aduce dreptate şi simbrii drepte pentru lucrătorii de rând, dar de când a pus lorzi din nord stăpâni peste toate cele... ei bine, îl vorbesc de rău cu plăcere.

— Poţi să le zici că regina a fost întotdeauna plăpândă şi că nu şi-a mai revenit după pierderea fiului ei, spun cu fermitate.

Bucătăreasa îmi zâmbeşte radios.

— Şi să nu spun nimic despre cea care ar putea deveni următoarea regină?

Amuţesc. Nu mi-am dat seama că bârfele au ajuns atât de departe.

— Nimic despre ea, replic sec.

Aştept scrisoarea asta încă de când mi s-a adus vestea că regina Anne a murit şi că lumea spune că Richard se va însura cu fiica mea. Soseşte, pătată de lacrimi ca de obicei, din mâna lui lady Margaret.

Lui lady Elizabeth Grey

Milady,

Mi s-a adus la cunoştinţă că fiica voastră Elizabeth, bastarda declarată a răposatului rege Edward, a păcătuit împotriva lui Dumnezeu şi a propriilor jurăminte şi s-a dezonorat cu unchiul ei, uzurpatorul Richard, un lucru atât de greşit şi de nefiresc încât îngerii înşişi îşi feresc privirea. Prin urmare, l-am sfătuit pe fiul meu Henry Tudor, regele de drept al Angliei, să nu-şi ofere mâna unei astfel de fete dezonorate deopotrivă de Legea Parlamentului şi de propria ei purtare şi am aranjat să se însoare cu o tânără lady de origine mult superioară şi cu o purtare mult mai creştinească.

Vă compătimesc fiindcă, în văduvia şi umilinţa voastră, trebuie să plecaţi capul sub povara unei noi amărăciuni, ruşinea fiicei voastre, şi vă asigur că mă voi gândi la voi în rugăciunile mele atunci când voi aminti de neghiobii şi orgolioşii acestei lumi.

Rămân prietena voastră întru Cristos.

Căruia mă rog pentru voi ca, la bătrâneţe, să învăţaţi adevărata înţelepciune şi demnitatea femeiască.

Lady Margaret Stanley

Aroganţa acestei femei mă face să râd, dar când râsul mi se stinge, mi se face frig şi simt un fior rece, o presimţire sumbră. Lady Margaret şi-a petrecut viaţa aşteptând tronul care mi-a aparţinut. Am toate motivele să cred că şi fiul ei, Henry Tudor, va continua să aştepte tronul Angliei, declarându-se rege, atrăgând în jurul lui proscrişii, rebelii, nemulţumiţii: oamenii care nu pot trăi în Anglia. Va continua să vâneze tronul Angliei până la moarte şi poate ar fi mai bine să fie provocat la luptă şi omorât mai devreme.

Mai ales cu fiica mea alături, Richard poate înfrunta şi învinge orice critică şi ar trebui fără îndoială să câştige orice bătălie împotriva forţelor pe care le poate aduce Henry. Dar fiorul rece din ceafă îmi spune altceva. Iau iarăşi scrisoarea în mână şi simt convingerea de fier a acestei moştenitoare a Casei de Lancaster. Femeia asta are pântecul plin de mândrie. Timp de aproape treizeci de ani s-a hrănit doar cu propria ambiţie. Aş face bine să fiu prudentă cu ea acum, când a hotărât că sunt atât de neputincioasă încât nu mai e nevoie să se pretindă prietena mea.

Mă întreb cu cine se gândeşte să-l însoare pe Henry. Bănuiesc că va căuta o moştenitoare, poate fata Herbert, dar nimeni în afară de fiicele mele nu-i poate aduce pretendentului Tudor dragostea Angliei şi loialitatea Casei de York. Lady Margaret n-are decât să-şi dea frâu liber duşmăniei, nu contează. Dacă Henry vrea să domnească asupra Angliei, va trebui să se alieze cu Casa de York; vor trebui să aibă de-a face cu noi într-un fel sau altul. Iau condeiul.

Dragă lady Stanley,

Îmi pare extrem de rău că ai plecat urechea la astfel de calomnii şi bârfe şi că acest lucru te-a făcut să te îndoieşti

de buna-credinţă şi de onoarea fiicei mele, care este, la fel ca oricând, mai presus de orice îndoială. Nu mă îndoiesc că, chibzuind amândoi serios, dumneata şi fiul dumitale vă veţi aduce aminte că Anglia nu are altă moştenitoare York de importanţa ei.

Este iubită de unchiul ei şi a fost iubită de mătuşa ei, aşa cum e şi firesc; dar numai şoapta scursorilor ţării ar sugera vreo necuviinţă.

Fireşte, îţi mulţumesc pentru rugăciunile dumitale. Voi presupune că logodna rămâne în picioare, pentru numeroasele ei avantaje vizibile, exceptând cazul în care vrei cu adevărat să te retragi, lucru pe care îl cred atât de puţin probabil, încât îţi trimit cele mai bune urări şi mulţumirile mele pentru rugăciuni, căci ştiu că Dumnezeu le primeşte cu mare bunăvoinţă, venind din partea unei inimi atât de smerite şi de merituoase.

Elizabeth R.

Semnez „Elizabeth R.”, lucru pe care nu-l mai fac în ultima vreme; dar în timp ce împăturesc scrisoarea, picur ceara şi-mi imprim pecetea, descopăr că zâmbesc de propria-mi aroganţă.

— Elizabeth Regina, îi spun pergamentului. Şi voi fi milady mama reginei, în timp ce tu vei rămâne lady Stanley, cu un fiu mort pe câmpul de luptă. Elizabeth R. Ia şi înghite asta! îi spun scrisorii. Gargui bătrân!

Aprilie 1485

Mamă, trebuie să vii la curte! îmi scrie Elizabeth într-o scrisoare mâzgălită în grabă, împăturită de două ori şi cu două peceţi.

Totul merge teribil de prost! Alteţa Sa regele se gândeşte că trebuie să plece la Londra şi să le spună lorzilor că nu se va căsători cu mine, că n-a avut niciodată intenţia de a se căsători cu mine, ca să înăbuşe zvonurile că a otrăvit-o pe sărmana regină. Oamenii răutăcioşi spun că era hotărât să se însoare cu mine şi că nu voia să aştepte moartea sau acordul ei, iar acum crede că trebuie să anunţe că-mi e doar unchi şi atât.

I-am spus că nu e nevoie de o astfel de declaraţie, că putem aştepta în tăcere ca bârfele să se stingă, dar el ascultă numai de Richard Racliffe şi de William Catesby şi aceştia jură că nordul se va ridica împotriva lui dacă insultă amintirea soţiei sale, o Neville de Northumberland.

Mai rău, spune că, pentru binele reputaţiei mele, trebuie să plec de la curte, dar nu-mi dă voie să vin la tine. Mă trimite în vizită la lady Margaret şi la lordul Thomas Stanley, dintre toţi oamenii oribili! Spune că lordul Thomas e unul din puţinii oameni în care are încredere că mă va feri de primejdii, orice s-ar întâmpla; şi nimeni nu se poate îndoi că reputaţia mea e perfectă dacă lady Margaret mă primeşte în casa ei.

Mamă, trebuie să împiedici asta! Nu pot sta la ei: voi îndura chinurile iadului din partea lui lady Margaret, care crede cu siguranţă că mi-am trădat logodna cu fiul ei şi mă urăşte negreşit, de dragul lui. Trebuie să-i scrii lui Richard sau chiar să vii tu însăţi la curte şi să-i spui că vom fi fericiţi, că totul va fi bine, că trebuie doar să aşteptăm să treacă perioada asta de bârfe şi zvonuri, iar pe urmă ne putem căsători. N-are niciun sfetnic în care să se poată

încrede, n-are un Consiliu al Coroanei care să-i spună adevărul.

Depinde de aceşti oameni, cărora li se spune Şobolanul şi Pisica, iar ei se tem că-l voi influenţa, întorcându-l împotriva lor, drept răzbunare pentru ceea ce i-au făcut familiei noastre.

Mamă, îl iubesc! E singura mea bucurie în lumea asta. Sunt a lui cu inima, cu mintea, cu trupul şi cu tot. Mi-ai spus că dragostea nu va fi de ajuns ca să devin regina Angliei – trebuie să-mi spui ce să fac. Nu pot merge să locuiesc cu soţii Stanley! Ce să fac?

Drept să spun, nu ştiu ce ar trebui să facă, sărmana mea fetiţă. E îndrăgostită de un bărbat a cărui supravieţuire depinde de măsura în care poate să facă apel la loialitatea Angliei şi, dacă i-ar spune Angliei că speră să se însoare cu nepoata lui înainte să i se răcească prima nevastă în mormânt, ar însemna să-i dăruiască într-o clipă lui Henry Tudor tot nordul. Cei de acolo n-ar înghiţi o insultă la adresa lui Anne Neville, fie ea vie sau moartă, şi nordul a fost mereu rezerva de forţe a lui Richard. Nu va îndrăzni să-i jignească pe oamenii din Yorkshire sau Cumbria, din Durham sau Northumberland. Nu poate nici măcar să rişte, nu atâta timp cât Henry Tudor recrutează ostaşi, îşi adună armata şi aşteaptă doar fluxul de primăvară.

Îi spun mesagerului să mănânce ceva, să doarmă aici peste noapte, iar dimineaţă să fie pregătit să plece cu răspunsul meu, apoi mă duc să mă plimb pe malul râului şi ascult şopotul domol al apei peste pietrele albe. Nădăjduiesc că-mi va vorbi Melusina sau că voi găsi o sfoară răsucită, la capătul căreia să se afle, în apă, un inel în formă de coroană, însă trebuie să mă întorc acasă fără niciun mesaj şi să-i scriu lui Elizabeth având drept singură

călăuză anii mei la curte şi propria mea impresie cu privire la ceea ce poate îndrăzni Richard.

Fiica mea,

Ştiu cât de tulburată eşti – citesc asta în fiecare rând. Fii curajoasă! Anotimpul acesta ne va spune totul şi, până să vină vara, totul se va schimba. Du-te la soţii Stanley şi fă tot ce poţi ca să-i mulţumeşti pe amândoi. Lady Margaret e o femeie pioasă şi hotărâtă; n-ai fi putut cere o păzitoare cu şanse mai mari de a înăbuşi un scandal. Reputaţia ei te va face la fel de imaculată ca o fecioară şi aşa trebuie să pari, indiferent ce se întâmplă mai departe.

Dacă reuşeşti s-o placi, dacă reuşeşti s-o faci să te placă, cu atât mai bine. E un vicleşug pe care nu l-am stăpânit niciodată; dar cel puţin trăieşte cu ea în politeţe, fiindcă nu vei sta acolo mult timp.

Richard te trimite într-un loc sigur, departe de scandal, departe de primejdii, până când Henry Tudor declară lupta pentru tron şi bătălia se termină. Când se va întâmpla acest lucru şi Richard va învinge, după cum cred că va face, va putea să te aducă din casa soţilor Stanley cu onoruri şi să te ia de soţie în cadrul sărbătoririi victoriei.

Scumpa mea fiică, nu mă aştept să-ţi placă vizita la soţii Stanley, dar nu există familie mai potrivită în Anglia ca să arăţi că-ţi recunoşti logodna cu Henry Tudor şi că trăieşti în castitate. Când bătălia se va încheia şi Henry Tudor va fi mort, nimeni nu va putea spune o vorbă împotriva ta, iar dezaprobarea nordului va putea fi depăşită. Între timp, las-o pe lady Margaret să creadă că eşti fericită să-i fii promisă lui Henry Tudor şi că nădăjduieşti să iasă învingător.

Nu va fi o perioadă uşoară pentru tine, însă Richard trebuie să fie liber ca să-şi adune armata şi să-şi poarte bătălia. Aşa cum bărbaţii trebuie să lupte, femeile trebuie

să aştepte şi să facă planuri. Ăsta e timpul tău de aşteptare şi de urzit planuri, aşadar trebuie să fii perseverentă şi discretă.

Sinceritatea contează mult mai puţin.

Îţi trimit iubirea şi binecuvântarea mea, mama ta

Ceva mă trezeşte devreme, în zori. Adulmec aerul de parcă aş fi un iepure de pe pajişte ridicat pe labele din spate. Se întâmplă ceva, o ştiu. Chiar şi aici, în inima uscatului, în Wiltshire, simt după miros că vântul s-a schimbat, aproape că simt izul sării din mare. Vântul bate dinspre sud; e un vânt de invazie, un vânt dinspre larg, şi cumva ştiu, la fel de clar că dacă aş vedea, că lăzile cu arme sunt încărcate pe punte, oamenii străbat cu paşi mari pasărelele şi sar în bărci, stindardele sunt desfăşurate şi înfipte la provă, oştenii se adună pe chei. Ştiu că Henry şi-a strâns oştirea, corăbiile lui se află la chei, căpitanii lui trasează cursul: e gata să ridice ancora.

Aş vrea să ştiu unde va debarca, dar mă îndoiesc că ştie el însuşi. Vor dezlega funiile de la provă şi de la pupă, le vor arunca la bord, vor ridica pânzele şi cele şase corăbii vor ieşi încet din adăpostul portului. Ajungând în larg, velele vor flutura, parâmele vor trosni şi corăbiile vor urca şi vor coborî pe valurile înalte, dar apoi vor naviga cât de bine vor reuşi. Ar putea să se îndrepte spre coasta de sud – rebelii sunt întotdeauna bine primiţi în Cornwall şi Kent – sau spre Ţara Galilor, unde numele Tudor poate strânge mii de soldaţi. Vântul îi va purta, aşa că vor trebui să spere la tot ce poate fi mai bun, iar când vor vedea uscatul, vor calcula unde au ajuns şi pe urmă vor merge de-a lungul coastei ca să găsească locul de ancorare cel mai ferit.

Richard nu e prost – ştia că asta se va întâmpla imediat ce se potolesc furtunile de iarnă. Se află în impunătorul lui castel din Nottingham, în inima Angliei, convocându-şi

rezervele, numindu-şi lorzii, pregătindu-se pentru confruntarea care ştia că va veni anul acesta, aşa cum ar fi venit şi acum un an, dacă n-ar fi fost ploaia stârnită de Elizabeth şi de mine ca să-l ţinem pe Buckingham departe de Londra şi de băieţii mei.

Anul acesta, Henry Tudor vine cu vânt din pupă: bătălia trebuie să aibă loc. Băiatul Tudor aparţine Casei de Lancaster şi aceasta e bătălia finală din războiul între veri. Nu mă îndoiesc deloc că York va învinge – aşa cum face de cele mai multe ori. Warwick s-a dus, ba chiar şi fiicele lui, Anne şi Isabel, sunt moarte, n-a mai rămas niciun mare general Lancaster. Nu mai sunt decât Jasper Tudor şi băiatul lui Margaret Beaufort împotriva lui Richard, în puterea căruia se află toţi recruţii Angliei. Richard şi Henry sunt amândoi fără moştenitori. Amândoi ştiu că singura cauză pe care o susţin sunt ei înşişi. Amândoi ştiu că războiul se va încheia cu moartea unuia sau a celuilalt. În viaţa mea de soţie şi văduvă în Anglia am văzut multe bătălii, dar niciuna atât de clară ca asta. Prezic o încleştare scurtă şi brutală, iar la sfârşitul ei, un conducător mort şi coroana Angliei şi mâna fiicei mele pentru învingător.

Şi mă aştept s-o văd pe Margaret Beaufort îmbrăcată în negru, în doliu după fiul ei.

Jalea ei va însemna începutul unei noi vieţi pentru mine şi ai mei. Cred că pot trimite în sfârşit după fiul meu Richard. Cred că a sosit momentul.

Aştept să pun în aplicare partea asta a planului meu de doi ani, de când am fost silită să-mi trimit băiatul de lângă mine. Îi scriu lui sir Edward Brampton, susţinător loial al Casei de York, mare negustor, om de lume şi câteodată pirat, cu siguranţă un bărbat care nu se teme să rişte puţin şi care savurează aventurile.

Soseşte chiar în ziua când bucătăreasa turuie vestea că Henry Tudor a debarcat. Vântul i-a împins corăbiile la ţărm

în Milford Haven, iar acum mărşăluieşte prin Ţara Galilor, chemând oameni sub stindardul lui. Richard recrutează soldaţi şi porneşte în marş din Nottingham. Ţara e iarăşi în război şi se poate întâmpla orice.

— Din nou vremuri frământate, îmi spune sir Edward manierat.

Mă întâlnesc cu el departe de casă, pe malul râului, unde pâlcul de sălcii ne ascunde de trecătorii de pe drum. Calul lui sir Edward şi al meu pasc iarba scurtă unul lângă altul, în timp ce noi stăm în picioare, urmărind amândoi străfulgerarea păstrăvilor cafenii în apa limpede. Am dreptate să mă îngrijesc să nu fim văzuţi: sir Edward e un bărbat uluitor de chipeş, cu veşminte bogate şi păr brun. A fost întotdeauna unul din preferaţii mei, fin al lui Edward, soţul meu, care i-a fost chezaş pentru despărţirea de religia iudaică şi pentru botez. L-a iubit mereu pe Edward pentru că i-a fost naş şi aş avea încredere să-mi pun viaţa în mâinile lui, ba chiar ceva mai preţios decât viaţa. Am avut încredere în el când a comandat corabia care l-a dus pe Richard departe şi am încredere în el acum, când sper să mi-l aducă înapoi.

— Vremuri care cred că ar putea fi prielnice pentru mine şi ai mei, remarc.

— Vă stau la dispoziţie. Iar ţara e atât de întoarsă pe dos de recrutări, încât cred că aş putea face orice pentru voi neobservat.

— Ştiu, răspund zâmbind. N-am uitat că m-ai slujit şi altă dată, când ai luat la bordul corăbiei dumitale un băiat şi l-ai dus în Flandra.

— Ce pot face pentru voi de data asta?

— Poţi să mergi în oraşul Tournai din Flandra. La Podul St. Jean. Pe omul care se îngrijeşte de poarta dinspre apă îl cheamă Jehan Werbecque.

El încuviinţează din cap, întipărindu-şi numele în

memorie.

— Şi ce voi găsi acolo? mă întreabă cu glas foarte scăzut.

Abia pot rosti taina pe care am păstrat-o în tăcere atâta vreme.

— Îl vei găsi pe fiul meu, spun. Fiul meu Richard. Îl vei găsi şi mi-l vei aduce.

Faţa lui gravă se ridică spre mine, cu ochii căprui strălucind.

— E în siguranţă dacă se întoarce? Va fi repus pe tronul tatălui său? Aţi făcut o înţelegere cu Richard şi băiatul lui Edward va deveni rege când îi va veni rândul?

— Cu voia Domnului. Da.

Melusina, femeia care n-a putut uita că elementul ei e apa, şi-a lăsat fiii cu soţul ei şi a plecat cu fiicele. Băieţii au crescut şi au devenit bărbaţi, duci de Burgundia, domnitori creştini. Fetele au moştenit Vederea mamei şi puterea ei de a cunoaşte lucruri necunoscute. Ea nu şi-a mai văzut niciodată soţul şi n-a încetat niciodată să-i ducă dorul, dar în ceasul morţii el a auzit-o cântându-i. Atunci a înţeles ceva ce ea a ştiut tot timpul: că nu are importanţă dacă soţia e pe jumătate peşte, dacă soţul e în întregime muritor. Dacă există destulă iubire, atunci nimic – nici natura, nici chiar moartea însăşi – nu se poate pune între doi iubiţi.

E miezul nopţii, ora pe care am convenit-o; aud bătaia uşoară în uşa bucătăriei şi cobor, ferind lumânarea cu mâna, ca să deschid. Focul împrăştie o lumină slabă şi caldă în bucătărie; servitorii dorm pe paie în colţurile odăii. Câinele înalţă capul când trec pe lângă el, dar nimeni altcineva nu mă vede.

Noaptea e caldă şi liniştită, flacăra lumânării nu pâlpâie

când deschid uşa şi mă opresc văzând în prag un bărbat voinic şi un băiat, un băiat de unsprezece ani.

— Intraţi! spun încet.

Îi conduc prin casă, pe scara de lemn ce duce în odaia mea personală, unde lămpile sunt aprinse, focul arde vesel şi vinul turnat aşteaptă în pahare. Apoi mă întorc, las lumânarea din mâinile tremurătoare şi mă uit la băiatul pe care mi l-a adus sir Edward Brampton.

— Tu eşti? Chiar tu eşti? şoptesc.

A crescut; îmi ajunge cu capul până la umăr, dar i-aş recunoaşte oriunde părul bălai, ca al tatălui său, şi ochii căprui. Are zâmbetul lui strâmb familiar şi un mod băieţesc de a-şi ţine capul uşor plecat. Când întind mâinile spre el, mi se repede în braţe ca şi cum ar fi tot băieţelul meu, al doilea fiu al meu, băiatul după care am tânjit, care s-a născut în vreme de pace şi belşug şi a crezut mereu că lumea e un loc confortabil.

Îl adulmec de parcă aş fi o pisică mamă regăsindu-şi un pui pierdut. Mirosul pielii lui e acelaşi. Părul îi miroase a pomadă şi hainele îi emană un iz de sare din cauza călătoriei, dar pielea gâtului şi cea din dosul urechilor poartă mirosul băiatului meu, al puiului meu. Aş fi ştiut oriunde că-i copilul meu!

— Băiatul meu! rostesc şi simt cum îmi tresaltă inima de dragoste pentru el. Băiatul meu! Richard al meu!

Îmi cuprinde mijlocul cu braţele şi mă strânge cu putere.

— Am fost pe corăbii, am fost peste tot, vorbesc trei limbi! spune el înăbuşit, cu faţa lipită de umărul meu.

— Băiatul meu!

— Acum nu-i aşa de rău. La început a fost ciudat. Am învăţat muzica şi retorica. Ştiu să cânt la lăută chiar bine. Am compus un cântec pentru tine.

— Băiatul meu!

— Acolo mi se spune Piers. Asta înseamnă Peter în

engleză. Şi sunt poreclit Perkin.

Se desprinde de mine şi mă priveşte în ochi.

— Tu cum îmi vei spune?

Clatin din cap – nu sunt în stare să vorbesc.

— Milady mama ta îţi va spune Piers deocamdată, hotărăşte sir Edward de lângă foc, unde se încălzeşte. Încă n-ai fost repus în drepturi. Pentru moment trebuie să-ţi păstrezi numele din Tournai.

El încuviinţează din cap. Îmi dau seama că propria identitate a devenit pentru el ca o haină: a învăţat s-o îmbrace sau s-o dezbrace. Mă gândesc la omul care m-a silit să-l trimit pe acest mic prinţ în exil, l-a făcut să se ascundă în casa unui barcagiu şi l-a obligat să meargă la şcoală ca elev cu bursă şi-mi spun că nu-l voi ierta niciodată, oricine ar fi. Blestemul meu atârnă asupra lui şi primul fiu care i se naşte va muri, dar n-am nicio remuşcare.

— Vă las, spune cu tact sir Edward, apoi iese din odaie.

Mă aşez pe jilţul meu de lângă foc, iar băiatul meu îşi trage un taburet şi se aşază lângă mine, uneori lăsându-se pe spate ca să se sprijine de picioarele mele şi să-i pot mângâia părul, alteori întorcându-se cu faţa ca să-mi explice câte ceva. Vorbim despre absenţa lui, despre ce a învăţat cât a stat departe de mine. Viaţa lui n-a fost cea a unui prinţ de viţă regească, dar a primit o educaţie bună – mulţumită Margaretei, sora lui Edward. Ea le-a trimis călugărilor bani ca bursă pentru un băiat sărac; ea a specificat că trebuie să i se predea latina şi dreptul, istoria şi regulile guvernării. L-a învăţat ea însăşi geografia şi hotarele lumii cunoscute şi, amintindu-şi de fratele meu Anthony, l-a mai învăţat aritmetica, învăţăturile arabe şi filosofia Antichităţii.

— Iar când voi fi mai mare, Alteţa Sa lady Margareta spune că mă voi întoarce în Anglia şi voi urca pe tronul

tatălui meu, îmi zice băiatul meu. Spune că alţii au aşteptat mai mult şi cu şanse mai mici decât mine. Spune să mă uit la Henry Tudor, care crede că acum are o şansă, Henry Tudor, care a trebuit să fugă din Anglia când era mai mic decât mine, iar acum se întoarce cu o armată!

— El a trăit o viaţă în exil. Mă rog la Dumnezeu ca tu să n-ai parte de aşa ceva!

— Vom vedea bătălia? mă întreabă el cu entuziasm.

Zâmbesc.

— Nu, câmpul de luptă nu e pentru băieţi. Dar când Richard va învinge şi va intra în Londra, ne vom alătura lui şi surorilor tale.

— Şi atunci pot să vin acasă? Mă întorc la curte? Şi voi fi cu tine mereu?

— Da, îi răspund. Da, vom fi din nou împreună, aşa cum ar trebui.

Întind mâna şi îndepărtez şuviţa de păr bălai care-i cade în ochi. El oftează şi-şi lasă capul în poala mea. Preţ de câteva clipe rămânem nemişcaţi. Aud cum scârţâie casa veche în jurul nostru, găsindu-şi poziţia pentru noapte; undeva în întuneric strigă o bufniţă.

— Şi ce s-a întâmplat cu fratele meu Edward? întreabă el foarte încet. Am sperat mereu că l-ai ascuns undeva, în altă parte.

— Lady Margareta nu ţi-a spus nimic? Sau sir Edward?

— Au spus că nu ştim, că nu putem fi siguri. M-am gândit că tu ştii.

— Mă tem că e mort, spun cu blândeţe. Ucis de oameni aflaţi în solda ducelui de Buckingham şi a lui Henry Tudor. Mă tem că l-am pierdut pe fratele tău.

— Când voi fi mare, îl voi răzbuna! spune el cu mândrie, prinţ de York în toate privinţele.

Îi ating blând creştetul cu mâna.

— Când vei fi mare şi dacă vei fi rege, vei putea trăi în

pace. Mă voi îngriji eu de răzbunare. Nu e pentru tine. S-a sfârşit. Am pus să se ţină slujbe pentru sufletul lui.

— Dar nu şi pentru al meu! replică el cu zâmbetul lui larg, obraznic, băieţesc.

— Şi pentru al tău, fiindcă a trebuit să mă prefac, aşa cum te prefaci şi tu. A trebuit să mă prefac că te-am pierdut şi pe tine, ca pe el, dar când mă rog pentru tine, ştiu cel puţin că eşti viu şi în siguranţă şi că te vei întoarce acasă. Pe deasupra, nu-ţi strică deloc ca bunele femei de la Abaţia Bermondsey să se roage pentru tine.

— Atunci se pot ruga să mă aduci din nou acasă teafăr.

— Asta şi fac. Ne rugăm cu toţii. M-am rugat de trei ori pe zi de când ai plecat şi mă gândesc la tine ceas de ceas.

Îşi sprijină capul pe genunchii mei, iar eu îmi trec degetele prin părul lui. La ceafă, în spatele urechilor, e cârlionţat; pot să răsucesc pe degete buclele ca pe nişte inele de aur. Abia când scoate un sforăit uşor, ca de căţelandru, îmi dau seama că stăm acolo de ore întregi şi că a adormit buştean. Abia când simt pe genunchi greutatea capului său cald înţeleg că e acasă cu adevărat, un prinţ întors în regatul lui, şi că, după ce bătălia e purtată şi câştigată, roza albă de York va înflori din nou în gardurile vii verzi ale Angliei.

Nota autoarei

Acest nou roman, primul dintr-un ciclu despre dinastia Plantagenet, s-a născut când am descoperit-o pe una dintre cele mai interesante şi mai fascinante regine ale Angliei: Elizabeth Woodville. Povestea pe care o istorisesc aici despre ea este în cea mai mare parte realitate, nu ficţiune – a dus o viaţă ce depăşeşte cu mult chiar şi imaginaţia mea! A fost într-adevăr cea mai frumoasă – renumit de frumoasă – descendentă a ducilor de Burgundia, care preţuiau tradiţia conform căreia descind din Melusina, zeiţa apelor. Când am descoperit acest lucru, mi-am dat seama că prin Elizabeth Woodville, o regină în general ignorată şi nesimpatizată, voi putea rescrie povestea unei regine a Angliei care era totodată urmaşa unei zeiţe şi fiica unei femei care a fost judecată şi găsită vinovată de vrăjitorie.

Dat fiind interesul meu faţă de concepţia medievală despre magie, faţă de ceea ce ne spune ea cu privire la puterile femeilor şi prejudecăţile cu care se confruntau femeile puternice, ştiam că acesta va fi un teren fertil pentru mine ca documentaristă şi scriitoare – şi aşa a şi fost.

Ştim că Elizabeth l-a întâlnit pentru prima oară pe Edward având o rugăminte de ajutor financiar şi că s-a căsătorit cu el în taină, dar întâlnirea lor pe drum, ea aflându-se sub un stejar (care mai creşte şi astăzi la Grafton Regis, în Northamptonshire), e o legendă populară care poate să fie sau nu adevărată. Faptul că a scos din teacă pumnalul lui ca să scape de viol a fost la vremea respectivă un zvon; nu se ştie dacă e un adevăr istoric. Dar o mare parte din viaţa ei cu Edward a fost bine documentată, aşa că m-am inspirat din istoriile scrise şi mi-am întemeiat romanul pe adevăruri oriunde a fost

posibil. Desigur, uneori a trebuit să fac o alegere între versiuni rivale şi contradictorii, iar alteori a trebuit să completez golurile istoriei cu explicaţii sau relatări inventate de mine.

Acest roman conţine mai multă ficţiune decât cele pe care le-am scris anterior, întrucât ne aflăm într-un trecut mai îndepărtat decât epoca dinastiei Tudor şi documentele sunt mai lacunare. De asemenea, ţara se afla în război şi multe decizii au fost luate pe loc, fără a lăsa în urmă dovezi documentare. Unele dintre cele mai importante hotărâri au fost comploturi secrete şi a trebuit deseori să deduc din dovezile care au supravieţuit motivele anumitor acţiuni sau chiar ce s-a petrecut. Spre exemplu, nu avem nicio dovadă demnă de încredere cu privire la aşa-numitul „Complot Buckingham”, dar ştim că lady Margaret Stanley, fiul ei Henry Tudor, Elizabeth Woodville şi ducele de Buckingham au fost principalii conducători ai revoltei împotriva lui Richard. De bună seamă, fiecare dintre ei a avut alte motive pentru riscul pe care şi l-a asumat. Avem unele dovezi privitoare la intermediari şi o oarecare idee despre planuri, dar strategia exactă şi structura de comandă au fost secrete şi aşa au şi rămas. Am analizat dovezile care au supravieţuit şi consecinţele complotului şi am sugerat cum e posibil să fi fost însăilat. Aspectul supranatural al furtunii torenţiale reale este, desigur, fictiv şi mi-a făcut mare plăcere să mi-l imaginez.

De asemenea, nu ştim precis nici măcar acum (după sute de teorii) ce s-a întâmplat cu prinţii din Turn. Eu presupun că Elizabeth Woodville a pregătit un adăpost sigur pentru al doilea fiu al ei, prinţul Richard, după ce i-a fost luat primul fiu, prinţul Edward. Mă îndoiesc sincer că şi-ar fi trimis al doilea fiu în mâinile bărbatului pe care-l bănuia că l-a întemniţat pe primul. Ipoteza provocatoare, avansată de numeroşi istorici serioşi, că e posibil ca prinţul

Richard să fi supravieţuit m-a făcut să speculez că poate nu l-a trimis în Turn, ci a folosit alt băiat în locul lui. Dar trebuie să-l avertizez pe cititor că nu există dovezi solide în sprijinul acestei idei.

Nu există dovezi categorice nici cu privire la felul cum au murit băieţii, dacă au murit, şi nici cu privire la persoana care a dat ordinul; şi, fireşte, nu există nici acum cadavre identificate cu certitudine ca fiind cele ale prinţilor. Sugerez că regele Richard nu i-ar fi omorât pe băieţi, întrucât nu avea mai nimic de câştigat şi foarte mult de pierdut; şi nu cred că Elizabeth Woodville şi-ar fi dat fetele în grija lui dacă ar fi crezut că e ucigaşul fiilor ei. Se pare, de asemenea, că l-a chemat pe fiul ei Thomas Grey de la curtea lui Henry Tudor, ceea ce indică, poate, că era deziluzionată de pretenţiile la tron ale Casei Tudor şi se alia cu Richard. Toate acestea rămân un mister autentic, iar eu nu fac decât să-mi adaug sugestiile la multe altele, avansate de istorici – pe unele le puteţi găsi în cărţile enumerate în bibliografie.

Îi sunt îndatorată eruditului profesor David Baldwin, autorul cărţii *Elizabeth Woodville: Mother of the Princes in the Tower,* atât pentru portretul clar şi plin de înţelegere pe care i-l face reginei în cartea sa, cât şi pentru sfaturile pe care mi le-a oferit pentru acest roman, şi, de asemenea, le sunt recunoscătoare numeroşilor istorici şi entuziaşti ale căror studii se întemeiază pe dragostea lor faţă de această epocă, dragoste pe care o nutresc acum şi eu, şi sper că şi voi.

Mai multe informaţii despre documentarea şi scrierea acestei cărţi pot fi găsite pe site-ul meu web, Philippagregory.com, unde există şi detalii privind seminariile pe tema acestei cărţi pe care le-am susţinut în turneu în Marea Britanie, în Statele Unite şi în lumea întreagă, precum şi privind emisiunile regulate pe internet.

Bibliografie

Baldwin, David, *Elizabeth Woodville: Mother of the Princes in the Tower,* Stroud, Gloucestershire: Sutton Publishing, 2002

The Lost Prince: The Survival of Richard of York, Stroud, Gloucestershire: Sutton Publishing, 2007

Castor, Helen, *Blood & Roses: The Paston Family in the Fifteenth Century,* Londra: Faber and Faber, 2004

Cheetham, Anthony, *The Life and Times of Richard III,* Londra: Weidenfeld & Nicolson, 1972

Chrimes, S.B., *Henry VII,* Londra: Eyre Methuen, 1972

Lancastrians, Yorkists, and Henry VII, Londra: Macmillan, 1964

Cooper, Charles Heniy, *Memoir of Margaret: Countess of Richmond and Derby,* Cambridge University Press, 1874

Crosland, Margaret, *The Mysterious Mistress: The Life and Legend of Jane Shore,* Stroud, Gloucestershire: Sutton Publishing, 2006

Fields, Bertram, *Royal Blood: Richard III and the Mystery of the Princes,* New York: Regan Books, 1998

Gairdner, James, „Did Henry VII Murder the Princes?”, *English Historical Review* VI (1891): 444-464 Goodman, Anthony, *The Wars of the Roses: Military Activity and English Society, 1452-97,* Londra: Routledge & Kegan Paul, 1981

The Wars of the Roses: The Soldiers’ Experience, Londra: Tfempus, 2005

Hammond P.W. Şi Anne F. Sutton, *Richard III: The Road to Bosworth Field,* Londra: Constable, 1985

Harvey, Nancy Lenz, *Elizabeth of York, Tudor Queen,* Londra: Arthur Baker, 1973

Hicks, Michael, *Anne Neville: Queen to Richard III,* Londra: Tempus, 2007

The Prince in the Tower: The Short Life & Mysterious Disappearance of Edward V, Londra: Tempus, 2007
Richard III, Londra: Tempus, 2003

Jones, Michael K? i Malcolm G. Underwood, *The King's Mother: Lady Margaret Beaufort, Countess of Richmond and Derby,* Cambridge University Press, 1992

Kendall, Paul Murray, *Richard the Third,* New York: W.W. Norton, 1975

Macgibbon, David, *Elizabeth Woodville (1437-1492): Her Life and Times,* Londra: Arthur Baker, 1938

Mancinus, Dominicus, *The Usurpation of Richard the Third: Dominicus Mancinus ad Angelum Catonem de occupatione Regni Anglie per Ricardum Tercium Libellus,* tradusă şi cu introducere de C.A.J. Armstrong, Oxford: Clarendon Press, 1969

Markham, Clements R., „Richard III: A Doubtful Verdict Reviewed", *English Historical Review VI* (1891): 250-283.
Neillands, Robin, *The Wars of the Roses,* Londra: Cassell, 1992

Plowden, Alison, *The House of Tudor,* Londra: Weidenfeld & Nicolson, 1976

Pollard, A.J., *Richard III and the Princes in the Tower,* Stroud, Gloucestershire: Sutton Publishing, 2002

Prestwich, Michael, *Plantagenet England, 1225-1360,* Oxford: Clarendon Press, 2005

Read, Convers, *The Tudors: Personalities and Practical Politics în Sixteenth Century England,* Oxford University Press, 1936

Ross, Charles, *Edward IV,* Londra: Eyre Methuen, 1974
Richard III, Londra: Eyre Methuen, 1981

Seward, Desmond, *A Brief History of the Hundred Years War: The English in France, 1337-1453,* Londra: Constable and Company, 1978
Richard III, England's Black Legend, Londra: Country Life

Books, 1983

Simon, Linda, *Of Virtue Rare: Margaret Beaufort, Matriarch of the House of Tudor,* Boston: Houghton Mifflin, 1982

St. Aubyn, Giles, *The Year of Three Kings, 1483,* Londra: Collins, 1983

Thomas, Keith, *Religion and the Decline of Magic: Studies in Popular Beliefs in Sixteenth and Seventeenth Century England,* Londra: Weidenfeld & Nicolson, 1971

Weir, Alison, *Lancaster and York: The Wars of the Roses,* Londra: Jonathan Cape, 1995

The Princes in the Tower, Londra: Bodley Head, 1992

Williams, Neville, *The Life and Times of Henry VII,* Londra: Weidenfeld & Nicolson, 1973

Williamson, Andrey, *The Mystery of the Princes: An Investigation into a Supposed Murder,* Stroud, Gloucestershire: Sutton Publishing, 1978

Wilson-Smith, Timothy, *Joan of Arc: Maid, Myth and History,* Stroud, Gloucestershire: Sutton Publishing, 2006

Wroe, Ann, *Perkin: A Story of Deception,* Londra: Jonathan Cape, 2003